

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yavuz GÜNEŞ

**CAHİT KOYTAK'IN HAYATI
POETİKASI VE ŞİİRLERİ**

Doktora Tezi

Danışman:
Doç. Dr. Murat KACIROĞLU
Yozgat – 2014

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yavuz GÜNEŞ

**CAHİT KOYTAK'IN HAYATI
POETİKASI VE ŞİİRLERİ**

Doktora Tezi

Danışman:
Doç. Dr. Murat KACIROĞLU
Yozgat – 2014

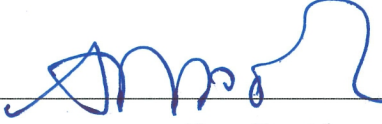
T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABULÜ

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı 80110610002 numaralı öğrencisi Yavuz GÜNEŞ'in hazırladığı "Cahit Koytak'ın Hayatı, Poetikası ve Şiirleri" başlıklı DOKTORA tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca ^{29.12}...../...../2014 ^{Pazar} günü saat ^{11.00}..... te yapılmış, tezin kabulüne ~~OY ÇOKLUĞU~~/OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan

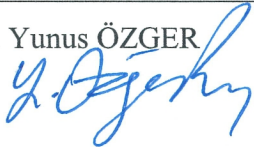
Doç. Dr. Yunus AYATA

Üye

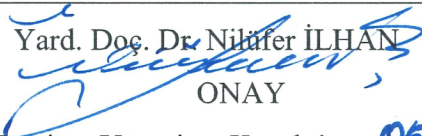
Doç. Dr. Alpay Doğan YILDIZ

Üye

Doç. Dr. Murat KACIROĞLU

Üye

Doç. Dr. Yunus ÖZGER

Üye

Yard. Doç. Dr. Nilüfer İLHAN

ONAY

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ^{05.10.12015}..... tarih ve ^{2015/01}.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2014

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Kıyasettin KOÇOĞLU

Yemin Metni

Doktora tezi olarak sunduğum “Cahit Koytak’ın Hayatı, Poetikası ve Şiirleri” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29.../12/2014

Yavuz GÜNEŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	xi
ABSTRACT.....	xiii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
ÖN SÖZ	xviii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI: “göğ^e *tırmanan yolda*”

1. HAYATI: “göğ^e <i>tırmanan yolda</i>”	9
1. 1. Doğumu Öncesi, Çocukluğu ve Aile Çevresi	10
1. 2. Yeni Bir Dünyanın Eşiğinde: İstanbul ve Fakülte Yılları.....	19
1. 3. Ankara’da Bir Mühendis.....	22
1. 4. Şairin Ticaretle İmtihani: Tüccar, Kuyumcu, Bezzaz.....	23
1. 5. Sihirli Kutunun Arkasında: Televizyonda Geçen Yıllar	25
1. 6. Münzevi Şair: “ <i>uzlette yaşar mahşeri</i> ”	28
1. 6. 1. Mizacı Gereği Münzevi	29
1. 6. 2. Poetikasının Gereği Olarak İnziva	31
1. 6. 2. 1. İyi Bir Şair Olmanın Gereği Olarak İnziva	34
1. 6. 2. 2. Entelijansiyaya Dönük Eleştirel Bir Tavır Olarak İnziva: “ <i>Ben Yokum, Beni Karıştırmayın</i> ”	36
1. 6. 2. 3. Şiirle Okur Arasına Girme Endişesi.....	39

1. 7. Günlük Yaşamı	41
1. 7. 1. Çalışma Odası	41
1. 7. 2. "Sabahın Sütüne Yatır"ılan Şiirler	42
1. 7. 3. Günlük Yaşamından Şiirine Yansıyan Figürler	43
1. 7. 4. Tempolu Yürüyüşler, Düşünceler ve Şiir	43
1. 7. 5. Neyzen Şair	45
1. 7. 6. Şiire Yansıyan Sağlık Sorunları: Bir Melek Adı Olarak "Diabetes Mellitus"	47
1. 7. 7. Yaşama Rikkatle Bakmak	47
1. 7. 8. Yaşam Karşısında Mutedil Tavrı	49
1. 7. 9. Aldığı Ödüller ve Adına Düzenlenen Etkinlikler.....	50

İKİNCİ BÖLÜM

YAYIN FAALİYETİ

2. YAYIN FAALİYETİ: BAŞ SAYFA ŞAİRİ	53
2. 1. İlk Göz Ağrısı <i>Diriliş</i> ve Sezai Karakoç	53
2. 2. Dergilerde Cahit Koytak Şiiri	55
2. 2. 1. <i>Kriter</i> 'de Kafkaesk Bir Şiir: "Memurun Ölümü"	55
2. 2. 2. <i>Yönelişler</i> Dergisi.....	56
2. 2. 3. Konya'da Muhafazakar, Entelektüel Bir Hamle: <i>Kelime</i>	57
2. 2. 4. Yayın Hayatına Yeniden Dönüş: <i>Yedi İklim</i>	58
2. 2. 5. Felsefe <i>Defter</i> 'inde Cahit Koytak Şiiri	61
2. 2. 6. <i>Dergâh</i>	63
2. 2. 7. <i>Kayıtlar</i>	65

2. 2. 8. Şiirlerinin Yoğunlaştığı Bir Mecra: <i>Kaşgâr</i>	66
2. 2. 9. <i>Kitap-lık</i>	72
2. 2. 10. <i>Hece</i> Dergisi: Uzun Soluklu Bir Koşu.....	72
2. 2. 11. <i>Anlayış</i> : Güncele Yaslanan Kalıcı Şiir.....	80
2. 2. 12. <i>Mor Taka</i>	83
2. 2. 13. <i>Türk Edebiyatı</i>	83
2. 2. 14. <i>İstanbul BirNokta</i>	85
2. 2. 15. “Şiir Günlük Gazeteye Hulûl Ediyor”: <i>Taraf'ta Bir "Köşe Şairi"</i>	87
2. 2. 16. Sivil Şair Cahit Koytak Bir Fanzinde: <i>Hayalet</i>	98
2. 2. 17. <i>Afrika Pazar</i>	99
2. 2. 18. Rapor, Fezleke ve Albümlerde Yayımlananlar	99
2. 2. 19. “Köşe Komşuları”ndaYayımlananlar.....	100
2. 3. Cahit Koytak'ın Süreli Yayınlarda Şiir Yayımlama Tutumu.....	102
2. 4. Kitaplarının Yayımlanma Serüveni.....	104
2. 4. 1. “Getto”yu Aşan Bir Yayınevi	106
2. 4. 2. İki Onyıl Sonra Yeniden "İlk Atlas"	107
2. 4. 3. "Gazze Risalesi"	109
2. 4. 4. "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı I, II, III"	110
2. 4. 5. "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik"	117
2. 4. 6. "Cazın Irmakları"	118
2. 4. 7. "Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat"	120
2. 4. 8. "Dudakta Bekletilen Şarkılar"	121
2. 5. Çok Dilli Çevirmen.....	125

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

POETİKASI

3. POETİKASI.....	132
3. 1. Poetika Kavramı.....	132
3. 2. Poetikasına İlişkin Tanımlar	134
3. 2. 1. Sanat.....	134
3. 2. 1. 1. Sanatın İşlevi.....	137
3. 2. 2. Sanatçı.....	139
3. 2. 3. Şiir.....	142
3. 2. 3. 1. İyi Şiir	148
3. 2. 3. 2. Kalıcı Şiir: Ölümsüzlüğün Peşinde	152
3. 2. 3. 3. Şiir Hikmettir	156
3. 2. 3. 4. Şiir-Büyü, Şair-Büyücü.....	158
3. 2. 3. 5. Şiir ve Akıl	162
3. 2. 3. 6. Şiirin İşlevi	164
3. 2. 4. Şairin Kimliği.....	168
3. 2. 4. 1. Estet Şair	179
3. 2. 4. 2. Bilge Şair, Bilginin Şiiri.....	182

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN KAYNAKLARI

4. CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN KAYNAKLARI.....	193
4.1. Şiirinin Yaslandığı Birikim.....	193
4. 2. Yerli Kaynaklar	194

4. 2. 1. Kutsal Kitaplar	194
4. 2. 1. 1. Kur'an-ı Kerim	195
4. 3. Yabancı Kaynaklar	206
4. 3. 1. İncil	206
4. 3. 2. Tevrat (Tanah) ve Mezmurlar	212
4. 3. 3. Mitoloji.....	218
4. 3. 3. 1. Yunan Mitolojisi	220
4. 3. 3. 2. Roma Mitolojisi	226
4. 2. 3. 3. Hint Mitolojisi.....	226
4. 3. 3. 4. Mısır Mitolojisi	226
4. 3. 3. 5. Mezopotamya Mitolojisi	228
4. 3. 3. 6. Mitolojik Kuşlar	229

BEŞİNCİ BÖLÜM

CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN TEMATİK EVRENİ

5. CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN TEMATİK EVRENİ	239
5. 1. Tematik Tutum.....	239
5. 2. Temalar	240
5. 2. 1. Aşk	240
5. 2. 2. Akıl: " <i>dışarıdan kilitli kapı</i> "	244
5. 2. 3. Mülkiyetsizliğin Fotoğrafı Olarak " <i>Evsizlik</i> "	251
5. 2. 4. Tanrı	254
5. 2. 4. 1 Güzel Sanatlara İlişkin Eğretilmeler Yoluyla Tanrı'nın Adlandırılması.....	264
5. 2. 4. 2. Çeşitli Zanaat ve Mesleklere İlişkin Eğretilmeler Yoluyla Tanrı'nın Adlandırılması	265

5. 2. 4. 3. Monark Eğretilmeleri Yoluyla Tanrı'nın Adlandırılması.....	2666
5. 2. 4. 4. Tanrı'nın Öz Niteliklerine İlişkin Adlandırmalar.....	266
5. 2. 5. Arayış.....	267
5. 2. 6. Sarhoşluk.....	271
5. 2. 7. Delilik.....	273
5. 2. 8. Caz.....	275
5. 2. 9. Suskunluk.....	282
5. 2. 10. Ölüm.....	285
5. 2. 11. Kozmik Uyum.....	289
5. 2. 12. "Büyük Oyun"un İçinde Bir Oyun: Yaşam.....	293

ALTINCI BÖLÜM

CAHİT KOYTAK'IN ŞİİR DİLİ VE ÜSLUBU

6. 1. Şiir Dili ve Üslubu.....	300
6. 1. 1. Yalınlık.....	301
6. 1. 2. Doğallık.....	304
6. 1. 3. Günlük Dilden Şiir Dilini Yontmak.....	306
6. 1. 4. Öyküleyici Anlatım.....	309
6. 1. 5. Dil Sapmaları.....	313
6. 1. 5. 1. Argo ve Sarkazm.....	314
6. 1. 5. 2. Arkaik Sözcükler Kullanma.....	319
6. 1. 5. 3. Öz Türkçe Sözcükler Kullanma.....	324
6. 1. 5. 4. Şairin Kendi Ürettiği Sözcükler.....	325

SONUÇ	330
KAYNAKÇA	348
EKLER	376
Ek 1. Tablolar	378
Tablo 1. 1. Süreli Yayınlarda Yayımlanan Şiirler Tablosu	378
Tablo 1. 2. Süreli Yayınlarda Yayımlanmış Ancak Kitaplarına Girmemiş Şiirler Tablosu	420
Tablo 1. 3. Mektuba İliştirilen Şiirler Tablosu	430
Tablo 1. 4. İthaf Edilen Şiirler Tablosu	434
Tablo 1. 5. Epigraf Metni İçeren Şiirler Tablosu	441
Tablo 3. 1. Poetik Metinler Tablosu	442
Ek 2. TEZ ÇALIŞMASINDA ALINTI YAPILAN YAYIMLANMAMIŞ ŞİİRLERİ	448
Ek 3. FOTOĞRAF, RESİM ve ÇİZİMLER	454
ÖZGEÇMİŞ	468

ÖZET

DOKTORA TEZİ

Cahit Koytak'ın Hayatı

Poetikası ve Şiirleri

Yavuz GÜNEŞ

Danışman: Doç. Dr. Murat Kacıroğlu

2014-Sayfa: XXI+469

Jüri

Doç. Dr. Yunus AYATA

Doç. Dr. Alpay Doğan YILDIZ

Doç. Dr. Murat KACIROĞLU

Doç. Dr. Yunus ÖZGER

Yard. Doç. Dr. Nilüfer İLHAN

İlk şiiri, 1970 yılında Sezai Karakoç'un çıkardığı *Diriliş* dergisinde yayımlanan Cahit Koytak, yarım yüzyılı aşan şiir yazma ve yayımlama etkinliğiyle Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde kendine özgü bir yer edinmiştir.

"Cahit Koytak'ın Hayatı, Poetikası ve Şiirleri" konulu bu çalışmanın birinci bölümünde Cahit Koytak'ın doğumu öncesi, çocukluğu ve aile çevresinden başlayarak şairin yaşam öyküsü kayıt altına alındı. Bu bölüm birincil kaynak olan şairle yapılan görüşmeler, başta şairin yakın arkadaşları olmak üzere, hakkında yazılanlar ve yaşamından kesitler yansıtan şiirler esas alınarak yazıldı.

Şairin yarım yüzyıla yaklaşan şiir yayımlama etkinliği ve şiir yayımlama konusundaki görüş ve düşünceleri "Yayın Faaliyeti" başlıklı ikinci bölümde ele alındı.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise şiirlerinden ve hakkından yazılanlardan

hareketle Şairin poetikası oluŐturilmaya çalışıldı. Cahit Koytak'ın Şiir sanatı ve Şiir sanatına ilişkin tanımlama ve anlayıŐları başlıklar halinde sıralandı.

Çalışmanın dördüncü bölümünde Cahit Koytak Şiirinin kaynakları; beşinci bölümünde yoğun olarak ele alınan temalar belirlenerek Şairin tematik tutumu, temaları oluşturan kavramlar hakkındaki görüş ve düşünceleri açıklandı. Şiir dili ve üslubu ise altıncı bölümde değerlendirildi. Sonuç bölümünde, elde edilen bulgular kısaca özetlenerek sıralandı.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Poetika, Dil ve Üslup, Tema.

ABSTRACT

Ph. D. Dissertation

Cahit KOYTAK's Life, Poetics and Poems

by

Yavuz GÜNEŞ

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Murat KACIROĞLU

2014-Page: XXI+469

Jury

Assoc. Prof. Dr. Yunus AYATA

Assoc. Prof. Dr. Alpay Doğan YILDIZ

Assoc. Prof. Dr. Murat KACIROĞLU

Assoc. Prof. Dr. Yunus ÖZGER

Assit. Prof. Dr. Nilüfer İLHAN

Cahit Koytak, who published his first poem in 1970 in *Diriliş* journal owned by Sezai Karakoç, occupies a unique place in Republic Period Turkish poetry with his writing and publishing activity of over half a century.

In the first half of this study, titled “The Life, Poetics and Poetry of Cahit Koytak”, the poet’s life story was recorded, starting from before his birth, childhood and family environment. This section was written primarily by interviews conducted with the poet, articles written about the poet, especially by his close friends, and poems that reflect some aspects of the poet’s life.

Poem publishing activities of the poet for over half a century and his views and takes on poem publishing were covered in the second section titled “Publication Activity”.

In the third section of the study, poetics of the poet was constructed through articles written about him and his poems. Poetry of Cahit Koytak and his understanding and definition of poetry were listed as headings.

In the fourth section of the study, the sources of Cahit Koytak poems were explained. Commonly used themes were identified and thematic approach of the poet, as well as his views on concepts that form the themes, were explained in the fifth section. Poem language and style was assessed in the sixth section. In the final section, findings obtained were summarized and listed.

Keywords: Poem, Poetics, Language and Style, Theme.

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. 1. : Süreli Yayınlarda Yayımlanan Şiirler	378
Tablo 1. 2. : Süreli Yayınlarda Yayımlanmış Ancak Kitaplarına Girmemiş Şiirler Tablosu.....	420
Tablo 1. 3. : Mektuba İliştirilen Şiirler Tablosu.....	430
Tablo 1. 4. : İthaf Edilen Şiirler Tablosu.....	434
Tablo 1. 5. : Epigraf Metni İçeren Şiirler Tablosu	441
Tablo 3. 1. : Poetik Metinler Tablosu.....	442

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
agh.	: Adı geçen haber
agm.	: Adı geçen makale
agr.	: Adı geçen röportaj
agş.	: Adı geçen şiir
agy.	: Adı geçen yapıt
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
AŞ	: Anonim Şirketi
AYK	: Atatürk Yüksek Kurumu
b.	: Baskı
bkz.	: Bakınız
BDK	: Beyazıt Devlet Kütüphanesi
Bs.	: Bursa söyleşisi
C.	: Cilt
CAZ	: <i>Cazın Irmakları</i>
DBŞ	: <i>Dudakta Bekletilen Şarkılar</i>
d.	: Dize
dd.	: Dize düzeyinde
DİA	: <i>Diyanet İslâm Ansiklopedisi</i>
DTCFD	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi
Ed.	: Editör
ESKADER	: Edebiyat Sanat Kültür Araştırmaları Derneği
GR	: <i>Gazze Risalesi</i>
İA	: <i>İlk Atlas</i>
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
İSAM	: İslam Araştırmaları Merkezi
kgş	: Kitaplarına girmeyen şiir
Koll. Şti.	: Kollektif Şirketi

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MTTB	: Milli Türk Talebe Birliği
Nr.	: Numara
ÖÇ	: <i>Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat</i>
ös.	: Özel sayı
pm.	: Poetik metin
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
sd.	: Sözcük düzeyinde
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TMMOB	: Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
ts.	: Tarihsiz
TYB	: Türkiye Yazarlar Birliği
UEFA	: Union of European Football Associations (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği)
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğeri / diğerleri
Vol.:	: Volume (Cilt)
vs.	: vesaire
YBİM	: <i>Yeni Başlayanlar İçin Metafizik</i>
YŞK I	: <i>Yoksulların ve Şairlerin Kitabı –Birinci Kitap-</i>
YŞK II	: <i>Yoksulların ve Şairlerin Kitabı –İkinci Kitap-</i>
YŞK III	: <i>Yoksulların ve Şairlerin Kitabı –Üçüncü Kitap-</i>

ÖN SÖZ

Cahit Koytak, uzun süreli yoğun bir şiir yayımlama faaliyeti, hacimli ve nitelikli şiir kitaplarıyla Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin son çeyrek yüzyılında dikkate değer önemli bir usta şair olmasına rağmen, bu çalışmaya başlanılan tarih itibarıyla, kendisinin ve yapıtlarının hiçbir bilimsel yayında ele alınmaması, yeni Türk edebiyatı araştırmaları bakımında önemli bir eksiklikti. Bu doktora tez çalışması; Cahit Koytak şiirinin içerdiği entelektüel birikim, yalın bir dille inşa edilen anlamsal derinlik, bir metni "edebi metin" yapan ölçütleri üst düzeyde sağlama, hiçbir harekete/kuşağa mensup olmadan kendine özgü bir poetika ve sanat anlayışının ürünü olma gibi nedenlerle ortaya çıkan bilimsel bir araştırma ve inceleme yapma zorunluluğundan doğdu.

Çalışmanın ilk aşamasında Cahit Koytak hakkında yazılmış kitap, bildiri, makale, popüler yayınlarda çıkan çeşitli yazılar, panel, televizyon programı vb. bilgi sağlayabilecek kaynaklar araştırıldı. Yerel ve ulusal kütüphanelerde, e-kütüphanelerde, kitaplıklarda katalog taraması yapıldı. Cahit Koytak hakkında yazılmış sınırlı sayıda popüler yazıya ulaşılarak, yazılar incelenip fişlendi. Sonraki aşamada Cahit Koytak'ın şiir yayımladığı dergi, gazete ve internet portallarının listesi oluşturularak ulaşılabilen bütün yayınlar tarandı. Bu tarama faaliyetleri, sistemli bibliyografik bir tasnifle tabloya dönüştürülerek ekler bölümünde yer aldı. Cahit Koytak'ı ve şiirini anlamaya yardımcı olacak yapıtlar listelenerek okuma ve fişlemeler yapıldı.

Tezin birinci bölümü "Hayatı" başlığında verilen bilgiler öncelikle şairin kendisiyle yapılan görüşmelere ve tezde "Bursa söyleşisi (Bs.)" olarak adlandırılan konuşmasına, şairle yapılan röportajlara dayandırıldı. İkincil kaynak olarak da şairin yaşamına tanıklık etmiş kişilerce yazılanlar değerlendirildi.

Şairin yaşam öyküsü işlenirken yaşamının şiirine yansıyan yönlerine ağırlık verildi. Şairin çocukluğu, ilk gençliği, ilk, orta ve yüksek öğrenimi, mühendisliği, babalığı, yayıncılığı, gündelik yaşamı gibi şiirine yansıyan kesitlerden alıntılarla yaşamının şiirine yansımasının boyutları değerlendirildi. Şiirlerinde ve kitaplarına giren manzum mektuplarında adı açıklanmayan sadece harf kısaltmasıyla verilen kişi isimlerinden bazıları, şairin bu tutumuna uyularak harf kısaltması olarak anıldı.

Şairin sanat yaşamının önemli bir bölümünü oluşturan "Yayın Faaliyeti" başlı başına bir bölüm olarak yazıldı. İlk şiirinden başlayarak şairin her bir süreli yayındaki şiir yayımlama etkinliği ayrı başlıklar altında değerlendirildi. Kitaplarının yayımlanma süreçleri, şairin yayıncılık kurumu karşısındaki tutumu ve bu çalışmaya esas olan kitapların tanıtımı bu bölümde yapıldı.

Cahit Koytak'ın poetikasının belirlenmesinde ise metin merkezli bir yöntem izlendi. Bu nedenle birincil kaynak olarak Cahit Koytak'ın, kendi şiirini ve genel olarak şiirle ilgili görüş ve düşüncelerini işlediği poetik metinleri ele alındı. Cahit Koytak'ın poetik şiirleri bundan sonraki çalışmalara kılavuzluk edebilmesi amacıyla bir tablo halinde listelenerek tezin "Ekler" bölümüne konuldu. Çalışmada öne sürülen tezleri pekiştirmek amacıyla gerekli görülen yerlerde Cahit Koytak şiiri hakkında yazılmış yazılardan alıntılar yapıldı ya da bu yazılara gönderimde bulunuldu.

Çalışmanın dördüncü bölümünü oluşturan "Cahit Koytak Şiirinin Kaynakları" bölümünde Cahit Koytak'ın şiirini besleyen kaynaklar yerli ve yabancı olmak üzere iki ana başlık olarak ele alındı. Yoğun olarak evrensel kültürel miraslar olan mitolojik anlatıların ve kutsal metinlerin şiirleri besleyen ana kaynaklar olduğu saptandı. Şiirlerine kaynaklık eden metinlerin özgün biçimleriyle şairin bu kaynağa dayanan şiirleri karşılaştırılarak şairin beslendiği birikim açıklanmaya çalışıldı. Gerekli görülen yerlerde metinler arası ilişkiler ve bunun boyutları da açıklandı.

"Cahit Koytak'ın Şiir Dili ve Üslubu" ise çalışmanın beşinci bölümünde değerlendirildi. Cahit Koytak'ın şiir dilini kendine özgü nitelikleri olan bir dil olarak gördüğü ancak modernist şairlerde -örneğin Yahya Kemal, Ahmet Haşim ve İkinci Yeni şairlerinde olduğu gibi- şiiri dile indirgeyen bir yaklaşımı benimsemediği saptandı. Cahit Koytak'ın şiir dilinin belirgin özellikleri olan yalınlık, doğallık, şiir dilini günlük dilden yontma, öyküleyici anlatım ve dil sapmaları bağımsız başlıklar olarak ele alındı. Dil sapmaları ise dilsel sapmanın niteliğine göre alt başlıklar halinde ayrıntılı olarak örneklerle açıklanmaya çalışıldı.

"Cahit Koytak Şiirinin Tematik Evreni" başlıklı altıncı bölümde ise Cahit Koytak şiirinin tematik açıdan profilini belirleyen temalar ayrı başlıklar halinde ele alındı. Şairin bu temalara bakış açısı ve temayı oluşturan kavramlardan ne anladığı şiirlerinden yapılan alıntılarla somutlaştırılmaya çalışıldı.

"Sonuç" bölümünde ise önce Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin Cahit Koytak'a kadar olan serüveni özetlendi. Daha sonra çalışmanın panoramik bir görünümünü yansıtmak amacıyla tez çalışmasında elde edilen bulgular, yapılan

saptamalar ve ulaşılan sonuçlar bölümler halinde kısaca özetlendi. Ekler bölümünde ise tezde tartışılan, açıklanan konuların anlaşılmasına katkı sağlayacak tablo, fotoğraf, çizim ve grafiklere yer verildi.

Çalışmanın temel dayanağını oluşturan dokuz kitabın adı çeşitli bağlamalarda metinde sıkça anıldığından kitap adları yerine, kitap adlarının kısaltmaları kullanıldı. Kısaltmalar TDK'nin "Yazım Kılavuzu"nda belirtildiği üzere kitap adının her sözcüğünün ilk harfi büyük olacak şekilde, aralarına nokta konulmaksızın kısaltıldı ve italik harflerle belirtildi. Kısaltmalara getirilen eklerin yazımında, yine TDK "Yazım Kılavuzu"na uyularak kısaltmanın son sesinin okunuşuna göre ek getirildi. Süreli yayınlarda yayımlanmış ancak hiçbir kitaba girmemiş şiirler ise "kitaplarına girmemiş şiirler" / "kğş" biçiminde anıldı. Bu kısaltmalar, çalışmada geçen diğer benzer kullanımlarla birlikte "Kısaltmalar" başlığı altında alfabetik sırayla verildi.

Metin içinde bu çalışmaya konu olan şiirlerin adlarının -doktora tezinin doğası gereği- art arda geçtiği durumlarda her bir şiirden yapılan alıntının bittiği yerde mükerrer kaynakça verilmemiş sadece dipnotta "ağş." kısaltmasıyla -kısaltmalar listesinde gösterildiği biçimiyle- parantez içinde kitabın adı ve şiirin sayfa numarası belirtilmiştir. Metin içinde şiirin adı anılmadan art arda alıntı yapıldığı durumlarda da şiirin adı ve kitap adının kısaltılmış biçimiyle sayfa numarası dipnotta belirtilmiştir.

Yapılan alıntılar çift tırnak içinde italik olarak dizilmiştir. Özgün metinde zaten italik olan sözcük ya da söz öbekleri ise koyu harflerle belirtilmiş ve bu durumlar dipnotta belirtilmiştir. Alıntılanan metinlerdeki yazım ve noktalama yanlışları ile kasıtlı olarak yapılan yazım sapmaları aynen korunmuş, gerekli durumlarda dipnotta açıklama yapılmıştır.

Bu satırların yazarının amacı, Cahit Koytak şiirini ve poetikasını literatürde kayıt altına alan bu tez çalışmasıyla, Cumhuriyet Dönemi Türk şiiri ve Cahit Koytak şiiri hakkındaki müstakbel çalışmalara katkı sağlayabilmektir.

Uzun süren bu titiz ve yorucu çalışmanın sonunda teşekkür borcumu da ödemeliyim. İlk teşekkür, ortaya koyduğu yapıtlarla bana böyle bir çalışma yapma olanağı sağlayan ve bitip tükenmez sorularımı -belki de hiç âdeti olmadığı halde- yanıtlama nezaketi gösteren "Güzel Sözlerin Cini"nin efendisi Sayın Cahit Koytak'a. İkinci şükran borcum ise Cahit Koytak ve şiirini konu edinen bu doktora çalışmasını yapmam konusunda beni yüreklendirerek böyle bir çalışmayı "seng-i musallaya" bırakmayan, sabırlı kılavuzum, değerli hocam Sayın Doç. Dr. Murat Kacıroğlu'na.

Son teŖekkür de tez alıŖırken onları sürekli ihmal etmeme rağmen, her harap olduğumda beni onaran sevgili mimarlarım, eŖim Ŗirin ve oğlum Seyit Mirza'ya.

GİRİŞ

Osmanlı Türkiye'si için yirminci yüzyılın ilk çeyreği bir savaşlar ve yıkımlar yüzyılıdır. Bu periyodun son yılları, aynı zamanda yıkılan bir uygarlığın küllerinden, kıblesi Doğu'dan Batı'ya dönmüş genç bir devletin doğuşunu da beraberinde getirir. 19 Mayıs 1919'da başlayan ulusal kurtuluş mücadelesi 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin resmen kuruluşuyla sonuçlanır. "(...) ordunun düzeltilmesi, bunun için gereken modern askeri öğretimin hazırlanması (...)"¹ amacıyla başlayan Batı'ya yönelme / çağdaşlaşma hareketi özellikle 1923-1934 arasında yapılan inkılâplarla ciddi bir ivme kazanır. Bu dönemde yeni devlet ve toplum düzeni, modernliğin kutsallaştırarak başat ilkeler haline getirdiği bilim ve akıldan başka "mürşit" tanımayan bir anlayışla inşa edilir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında; adabımuaşeret, giyim-kuşam, ölçü-tartı, takvim-saat, evlenme-boşanma, soyadı kanunu, kadınlara yasal haklar tanınması gibi birçok farklı kulvarda art arda yapılan düzenlemelerle gündelik yaşam, Batı uygarlığının zamanına ayarlanarak, resmi idare eliyle yeniden biçimlendirilir. Bu yeniden biçimlendirmeyi zorunlu kılan etkenlerden en önemlisi yeni seküler "ulus devlet" niteliğinin pekiştirilmesi² olarak açıklanabilir.

Toplumsal, siyasal, yasal, kültürel ve ekonomik alanda meydana gelen bu toplu ve hızlı değişimler, yüzyıllar içinde kendi iç diyalektiğini ve geleneğini kurmuş Türk şiirinde de etkisini gösterir. Erken dönem Cumhuriyet şairlerinin önemli bir kısmı Divan şiiri geleneği içinde Osmanlı Devleti'nin son dönem kültürel atmosferinde yetişmiş ve şiire başlamış şairlerdir³. Son derece bunalımlı, toplumsal ve siyasal açıdan travmatik bir savaşlar dizisinin olağanüstü koşullarına tanık olan bu şairler aracılığıyla " 'millî' bir anlayış, edebiyat dışı etkenlerin rolüyle de olsa şiirimizi kavra[r]."⁴

Mehmet Emin Yurdakul'un "Türkçe Şiirler"i ile başlayarak Cumhuriyet öncesi Türk şiirinde egemen bir eğilim haline gelen yalın, epik-lirik bir dille ve hece ölçüsüyle ulusal sorunları romantik bir tutum eşliğinde işleme tavrı Cumhuriyet

¹ Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken Yayınları, III. b., İstanbul 1992, s. 28.

² Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, II. b., Haz.: Ahmet Kuyaş, İstanbul 2002, s. 521.

³ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001, ss. 17-18.

⁴ Hakan Sazyek, "1920-1950 / Cumhuriyetin Eşiğinde Şiirimizin Genel Durumu", *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. IV., II. b., İstanbul 2007, ss. 22-23.

öncesinde Beş Hececilerin, sonrasında ise Yedi Meşalecilerin poetik anlayışının biçimlenmesinde etkili olur. Yeni keşfedilen Anadolu'ya ve bu coğrafyanın yerel-ulusal sorunlarına eğilen ve "memleketçi şiir" olarak adlandırılan bu anlayış, inkılapların ve kutsanan yeni değerlerin savunuculuğunu ve benimsetilmesi misyonunu da üstlenerek devam eder. Betimlenen bu tavır kısa sürede kanonik olarak "inkılap şiiri" biçiminde terimleştirilen manzumeci, didaktik, propagandist şiiri yaratır⁵.

1923 sonrasında verimlerini sürdüren şairler arasında saf şiir anlayışını savunan, "*Türk şiirinin ilk modernist ismi Ahmet Haşim ve neoklasik Yahya Kemal, şiirin her şeyden önce bir dil ürünü, bir sözcük işçiliği olduğu noktasında çağdaşlarının çok ilerisinde (...)*"⁶ konumlanır.

Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Mustafa Şekip Tunç ve Mustafa Nihat Özön'ün çekirdek kadrosunu oluşturduğu *Dergâh* Hareketi, Henri Bergson etkisiyle mistik, metafizikçi bir eğilimin yaygınlaşmasını sağlar. *Dergâh* şairleri, biçimsel olarak hece ölçüsünü kabul etmekle birlikte, Beş Hececi, Yedi Meşaleci ve inkılapçı şairlerin romantik, memleketçi bir lirizm ile kuru, didaktik manzume söylemi arasında gelgitlerle ele aldığı içerikten tamamen uzak, soyut bir içeriği şiirleştirirken şiirin bir dil sorunsalı olduğu anlayışını göz önünde tutar.

Cumhuriyet'in ilk on yılındaki dikkat çekici "ilk avangart çıkış"⁷ Nazım Hikmet tarafından yapılır. Fütürist ve Konstrüktivist bir tavırla toplumcu gerçekçiliğe ilişkin temalar Nazım Hikmet ve izleyicisi Ercüment Behzat Lav tarafından işlenir. İkilinin açtığı bu yolda kırk kuşağı şairleri verimlerini sürdürecektir.

1930'larda ve sonraki dönemde hiçbir gruba, kuşağa ya da hareket bağlı olmadan şiirler yazan, hece ölçüsüyle mistik, bireyci, imgeci saf şiir anlayışını sürdüren Necip Fazıl Kısakürek, Cahit Sıtkı Tarancı, Asaf Halet Çelebi, Ahmet Muhip Dırnas, Ziya Osman Saba, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer, Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi bir kuşak oluşturmaktan uzak bu şairler genellikle bağımsızlar olarak adlandırılır.

⁵ "İnkılapçı şiir" in kanonik anlamda ele alınışı bağlamında bkz.: Selçuk Çıkla, "Türk Edebiyatında Kanon ve İnkılap Kanonu", *Muhafazakar Düşünce*, S. 13-14, (Yaz-Güz 2007), ss. 57-58.

⁶ Hakan Sazyek, "1920-1950 / Cumhuriyetin Eşiğinde Şiirimizin Genel Durumu", *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. IV., II. b., İstanbul 2007, s. 23.

⁷ Nedim Gürsel, *Nâzım Hikmet ve Geleneksel Türk Yazını*, Adam Yayınları, İstanbul 1992, s. 21.

30'ların ikinci yarısında "(...) vezinsiz, kafiyesiz, imgesiz, yalın ve kısa şiirler[in] (...) *Varlık*'ın 15 Eylül 1937 tarihli sayısında yayımlan[masıyla]"⁸ başlayan Garip Hareketi, Divan şiiri geleneğine bitirici son darbeyi vurur.

Garip'in poetik anlayışına duydukları tepki ekseninde ilk şiir verimlerini 1940'ların sonunda *Çınaraltı* dergisinde yayımlayan genç şairler, 1950'de Hisar dergisi etrafında, bir araya gelerek Munis Faik Ozansoy'un etkili olduğu ve adını bu dergiden alan bir harekete imza atar⁹. "*Türk şiirinin geçirdiği çeşitli aşamaları kazanım olarak kabul etmektense, değişimleri eskinin değerlerinin yıkılışı ve 'köklülükten uzaklaşma' olarak gör[dükleri]*"¹⁰ için biçim ve içerikte eskiye bağlılığı önemsemişlerdir.

1950'lerin ikinci yarısından başlayarak Türk şiiri üzerinde yoğun etkisi hissedilen, Muzaffer Erdost'un isim babası olduğu İkinci Yeni bir manifest metin ortaya koymadan doğal süreç içinde ortaya çıkan poetik bir anlayışla şiirler yazan genç şairlerin *Pazar Postası*, *Papirüs*, *Yeditepe* gibi süreli yayın organları etrafındaki yayın faaliyetiyle başlayan edebi bir harekettir. Hareket önceden planlanmamış, doğaçlama bir sürecin ürünü olduğu için noktasal bir başlangıç tarihi belirlemek oldukça güçtür. İkinci Yeni edebiyat tarihi açısından "*Muzaffer Erdost'un 19 Ağustos 1956 tarihli Son Havadis'teki "İkinci Yeni" başlıklı yazısıyla başlatılabilirse de, hareketin doğuş sürecini göz ardı etmeye neden olabileceğinden böyle bir yaklaşımdan kaçınmak gereki[r]*".¹¹

İkinci Yeni şairleri "Şiir geldi dizeye dayandı." biçiminde formülize edilen şiir dili anlayışını "Çağdaş şiir geldi kelimeye dayandı."¹² anlayışına evirirler. Böylece şiir dilini dize işçiliğinden sözcük işçiliğine dönüştürerek, şiiri dile indirgeme tavrını uç bir noktaya taşırlar. Bu bağlamda genel olarak "*2. Yeni esas itibariyle dile ve onun açılımlarına dayanan bir şiirsel arayış(...)*".¹³ olarak değerlendirilir. Ahmet Haşim -kimi araştırmacılara göre de Yahya Kemal- modernist şiirin ilk ustası olarak görülse de şiiri sözcüğe indirgeme ve şiire özgü bir dil

⁸ Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, İş Bankası Kültür Yayınları, II. b., 1999, s. 35.

⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

¹⁰ Bâki Asiltürk, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Manifestolar", *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. IV., II. b., İstanbul 2007, s. 145..

¹¹ Alâattin Karaca, *II. Yeni Poetikası*, Hece Yayınları, Ankara 2005, s. 89.

¹² Cemal Süreya, *Folklor Şiire Düşman*, Can Yayınları, İstanbul 1992, s. 23.

¹³ Hasan Bülent Kahraman, "İkinci Yeni Şiiri", *Türk Şiiri Modernizm Şiir*, Büke Yayınları, İstanbul, 2000, s. 104.

yaratmak için dili deforme etme tavrından dolayı "(...) *Türk şiirinin asıl modernist çıkışı, onunla, 2. Yeni'yle başlamıştır (...)*"¹⁴. Söz diziminin deforme edilmesi, sözcüklerin olağan anlamlarından ve söyleyişlerinden saptırılması, aykırı bağdaştırmalara başvurulması, neden-sonuç ilişkisini ters yüz edilmesi gibi uygulamalarla dilde ve duyarlıkta sıradanlığı kırma yolu seçilerek şiire hatta her bir şiir metnine özgü bir dil oluşturulmaya çalışılır. Böylece İkinci Yeni şiirinde anlam, sıra dışı imgelerin arkasına itilir.

Örtük, kapalı, dolaylı, imalı bir anlatım yoluyla bilinçli bir biçimde şiirde anlam silikleştirilir. Anlamı silikleştirmek için içerik akıldan ve akılcı düşünmenin ilkelerinden uzaklaştırmaya çalışılır. Aklın ve bilincin devre dışı kaldığı sarhoşluk, sayıklama, rüya, narkotik madde etkisi, bilinçaltı -gerçeküstücülüğün yöntemleştirdiği- gibi nesnel gerçekliğin fizik yasaları dışında kalan durumlardan yararlanılır. Örneğin otomatik yazı böyle bir eğilimin sonucu olarak kullanılır. Akla ve akılcı ilkelerle düşünmeye kaşı çıkış son derece örtük ve dolaylı olmakla birlikte modernliğin eleştirisini de beraberinde getirir. Modernliğin eleştirisi ve içeriği şiirleştirme yöntemleri bakımından, dünya görüşü ve yetişme koşulları yönüyle II. Yeni şairlerinden tamamen farklı bir yerde konumlanan İslami duyarlığa sahip şairler de bu hareket dolayımında ele alınabilir. Sezai Karakoç, 12 Eylül sonrası değişimiyle de dahil olmak üzere İsmet Özel, Cahit Zarifoğlu, ilk dönem şiirleriyle Erdem Bayazıt İkinci Yeni'nin poetik anlayışı çerçevesinde değerlendirilir. Nuri Pakdil ve onunla birlikte *Mavera* kadrosunun oluşturan arkadaşlarının çıkardığı *Edebiyat Dergisi*, ve onun devamı sayılan *Yedi İklim; Kayıtlar, Yönelişler, Kelime, Kriter, Esra Yazıları, İkinci Fecir, Varide, Bürde, Mina* ve 1966'da Sezai Karakoç'un Ankara'dan İstanbul'a taşıdığı *Diriliş*'inin sayfalarında görülen Necat Çavuş, İlhami Çiçek, Sıtkı Caney, İhsan Deniz, Cahit Zarifoğlu, Ahmet Kot, Turan Koç, Osman Konuk, Ebubekir Eroğlu, Akif İnan, Mehmet Ocaktan gibi isimler II. Yeni'nin poetik anlayışını İslami bir duyarlıkla yorumlar.

Bu şairler içinde değerlendirilebilecek diğer bir isim de yukarıda anılan dergilerin önemli bir kısmında şiirleriyle görülen Cahit Koytak'tır.

Cahit Koytak'ın yayımlanan ilk kitabı 1990 yılında şair Ahmet Kot'un idaresindeki Yazı Yayıncılıktan çıkan "İlk Atlas"tır. "İlk Atlas"ta Cahit Koytak, İkinci Yeni anlayışı ekseninde şiir verimlerini sürdüren Sezai Karakoç, Cahit

¹⁴ agy., s. 95.

Zarifoglu, Erdem Bayazit gibi muhafazakâr eğilimiyle modernliğin eleştirisini yapan şairlerin çizgisinde yer alır. Coğunluğu 70'ler ve 80'lerde yazılmış şiirleri içeren "İlk Atlas"ta, şairi bu çizgiye yaklaştıran modernliğin -muhafazakâr bir bakış açısıyla- eleştirisi, aykırı bağdaştırmalar, imgeci tavır, günlük dilin dışında bir şiir dili oluşturma; dolaylı, imalı, hermeneutik bir yorumla açıklanabilen metinler kurma gibi tutumlardır. "Bir Yağmur, Bir Kule, Kıyıda İnsanlar"¹⁵ ve "Elişinden Kanatlarla / Pasin'de"¹⁶ şiirlerinde olduğu gibi dil olağan gramatik düzeninden saptırılarak dilde, anlamda ve duyarlıkta sıradanlık sansasyonel bir biçimde kırılır. Yalınkat anlatım, bilinçli olarak deforme edilir.

Babasının ölümünü işleyen "Sevgili Hayalet"te babanın "hayalet"i İkinci Yeni şiirine özgü aykırı bağdaştırmalar yoluyla kurulmuş imgeler aracılığıyla betimlenir. Şiir anlatıcısı babanın hayaleti, "*Kanayan avuç içlerinden / Kırık sesinden / Konuşurken gıcırdayan iradesinden / Solungaçlarından zıpkınlarından ve iplerinden / Sırtındaki güzelim kum fıskiyesinden*"¹⁷ tanınır. Su püskürtme aracı olan fıskiyenin bir hayaletin sırtında kum püskürtmesi aykırı ve çarpıcı bir bağdaştırmadır. "*Uykunun karanfil kokulu / şerbetiyle ıslanmış bıyık*"¹⁸ bıyık imgesi de bu Koytak'ın ilk şiirlerindeki bu tutumunu örnekler. Bu dizelerdeki "uyku", "karanfil" ve "koku" arasındaki aykırı bağdaştırmaya dayanan imge ve "karanfil kokusu" ve "ıslanmış bıyık" arasında görsel (imajinatif) çelişki oluşturma İkinci Yeni poetikasına özgü şiirleştirme yöntemleridir.

İkinci Yeni ve Cahit Zarifoglu şiirinde belirgin bir biçimde görülen anlamın bilinçli olarak silikleştirilmesi tavrı, Cahit Koytak'ın ilk şiirlerinde de kendini belirgin olarak hissettirir. Örneğin *Diriliş*'te yayımlanan ve aynı zamanda yayımlanmış ilk şiiri olan "Eski Sofra"da yer alan dizelerde anılan tutum son derece belirgindir:

*"bana anamın bitmeyen oruçlarından ağan görk
(...)
sonsuz ve tekin
-ağır o kar hiyeroglifi-
burçlarından Pasin'in
gül gibi açılan ev içi
eli kanlı baci
gözlerinde bir sev'iyi kuyulaştıran baci*

¹⁵ Cahit Koytak, "Bir Yağmur, Bir Kule, Kıyıda İnsanlar", *Diriliş*, III. Dönem, S. 7, (Nisan 1970), ss. 109, 110.

¹⁶ Cahit Koytak, "Elişinden Kanatlarla / Pasin'de", *Diriliş*, III. Dönem, S. 15, (31 Aralık 1970), ss. 30-32.

¹⁷ Cahit Koytak, "Sevgili Hayalet", *İlk Atlas*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 19.

¹⁸ Koytak, "Nuh'a Gemi Resimleri [II. Epizot]", *İlk Atlas*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 86.

*evlerinin öñü kanlı bıçaklı*¹⁹,
dizeleri sözcük kadrosu, söz dizimi, arkaik sözcükler kullanma yoluyla sağlanan
dilsel sapmalar ve aykırı günlük dilde anlam taşımayan yargısız cümle yapısıyla
İkinci Yeni ekseninde bir şiir anlayışını gösterir.

Ancak şairin 90'larla birlikte bu çizgiden koparak kendine özgü tarzını
kurmaya yöneldiği görülür. "İlk Atlas" dışındaki tüm şiir kitaplarında ve süreli
yayınlarda yer alıp henüz kitaplaşmamış şiirlerinde şairin kendine özgü çizgisi
belirginleşmiştir.

Bu temel şiirleştirme yöntem ve tekniklerinin değişmesine koşut olarak
içerik, şiir kişileri ve tematik tutum bakımından da ilk şiirleriyle 1990 sonrası şiirleri
arasında değişiklikler görülür.

İlk şiirlerinde *"doğarak ve batarak gözler önünde / parlayan, yok olurcasına
akıp giden"*²⁰ bir zamandan duyulan acıyı ve çaresizliği yaşayan şiir kişileri görülür.
Şiir kişileri ölümlü bir bedende ölümsüz bir ruhu taşıma trajedisini omuzlayan
"muzdaripler"dir. Toprak bile çaresizlik içindeki şiir öznelerine acır, *"(...) çek[erek]
peçesini yüzüne / bütün gece (...) / onların talihine"*²¹ ağlar.

90 sonrası şiirlerinde ise zamanla, metafizikle ve varoluşla ilgili sorunlarını
önemli ölçüde çözmüş, varlığını ve evrende konumlanış biçimini benimsemiş,
*"zamanın tozlu çizmelerine (...) ahenkle ve ekstazla çiviler çakmasını"*²² öğrenmiş,
*"zamanın kulağına fısıldayan"*²³ bilge ve zamanın ruhuyla (zeitgeist anlamında²⁴)
uzlaşmış şiir anlatıcıları / özneleri görülür.

"İlk Atlas" ve bu kitaba girmeyen ilk dönem şiirlerinde Tanrı'yı arayan,
sorgulayan belirgin bir tavır varken, 90 sonrası şiirlerinde akılla bütün kavgasına
rağmen Tanrı'yı bulmuş, şen bir maneviyat, sevgi ve sezgiyle O'na yakınlaşmaya
çalışan bir şair tavrı vardır.

Şairin "şen maneviyat"ı keşfi, imgesel açıdan da değişime yol açar. Örneğin
ilk şiirlerindeki Anka kuşunun gölgesi, kızgın kumların ve cehennemin üzerine

¹⁹ Cahit Koytak, "Eski Sofra", *Diriliş*, III. Dönem, S. 5, (Şubat 1970), s. 56.

²⁰ Cahit Koytak, "Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum [V. Epizot]", *İlk Atlas*, s. 75.

²¹ ağş., s. 76.

²² "Babamın Hikâyesi", *YŞK I*, s. 75.

²³ "Prolog IV.Epizot", *YŞK I*, s. 16.

²⁴ Bkz.: Martin Heidegger, *Varlık ve Zaman*, Çev.: Kaan H. Ökten, Agora Kitaplığı, İstanbul 2011.

düşerken²⁵, sonraki dönem şiirlerinde -örneğin "Ölüme Çare" bulduğu kitabın kapagında- Anka'nın gölgesi cennetin yemyeşil ve çiçekli çayırlarına düşer.

1990 sonrası şiirlerinde Cahit Koytak, anlamı silikleştirmez. Kendini açıkça ele veren bir anlam görülür. Onun şiirlerinde bilinçli olarak planlanmış bir yalınlık ilk bakışta göze çarpar. En eklektik, sofistike felsefi sorunları bile "doçentlerin ve simitçilerin" diline çevirerek yazma çabasındadır. Ancak bu bilgece yalınlık; şairi, sığ ve sıradan kılmaz. Her okur kendi donanımına, entelektüel birikimine, düşünsel derinliğine ve hazır bulunuşluk düzeyine göre şiirlerden kendine özgü anlamlar üretebilir. Gündelik yaşamın incelikle kavranan küçük duyarlıklarını soyut, sofistike bir söyleyişle çeşitli felsefi kuramlar üzerinden şiirleştirme yoluna gitmez. Tam tersi bir tutumla en karmaşık, eklektik, soyut konuları "mahallenin bakkalı"nın bile anlayabileceği bir durulukla anlatmanın yollarını arar.

Yalın ve duru bir anlatım yolunu seçtiği şiirlerinin ve şairin poetik anlayışının merkezinde Tanrı, içtenlik ve saflıkla O'na duyulan sevgi vardır. Cahit Koytak şiirinin temel sorunsalı ise Tanrı'nın varlığı, Tanrı'nın insanı yaratmakla insana ne demek istediğini anlamak ve böylece şiirleriyle Tanrı'ya ulaş(tır)maktır.

Cahit Koytak, içeriği şiirleştirme, şiir dili ve üslubu; şiirini herkese söz söyleyebilecek bir düzeyde kurma tavrıyla çağdaş bir Yunus olarak da nitelenebilir. Cahit Koytak, 1990 sonrasında belirginleşen bu şair tavrıyla, modern şiirin başatlaştırdığı, şiiri salt dile ve dil işçiliğine indirgeme, imgeyi esas alma, anlamı silikleştirme; iç dünyasında açmazlarıyla didişen "birey-özne"yi şiir anlatıcısı ve kişisi olarak konumlandırma gibi ilkeleri benimsememiştir. Modern şiir ilkeleri dışında kendine özgü bir anlayış geliştirmiştir. Açık zihinlilikle kavranabilen bir evren tasarımı ve bu evrende berrak bir görüş, duru bir yaşama tarzı ve "şen maneviyat"la trajedisine çözüm bulan "evrensel insan"ı konumlandırmıştır.

Cahit Koytak, "herkes için şiir" anlayışını benimsemekle birlikte tam ve doğru olarak anlaşılması bilgi ve entelektüel birikim gerektiren şiirler ortaya koymuştur. Bilgi ve donanım bakımından okurun şiire nüfuz edemeyeceğinin düşünüldüğü yerlerde ya dipnotlarla ya da "mereksizler için not" başlığı altında şiirin anlaşılmasında okura kılavuzluk edecek bilgiler verilmiştir²⁶. Cahit Koytak şiirinin

²⁵ Cahit Koytak, "Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum [II. Epizot]", *İlk Atlas*, s. 67.

²⁶ Şairin bu tutumu Attilâ İlhan'ın "Meraklısına Notlar" uygulamasıyla ilişkilendirilerek bu çalışmada ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

bilgiye yaslanması ve belirgin bir biçimde tahkiyeye dayanması gibi tehlikeler karşısında, şairin şiir dili kurma ve içeriği estetize bir biçime dönüştürebilme becerisi, şiirlerini kuru didaktik manzumeler olmaktan kurtarır. Bu bakımdan Cahit Koytak'ın şiirdeki ustalığı, "Korkulu Ustalık"tan²⁷ hareketle "Tehlikeli Ustalık"²⁸ olarak da değerlendirilir.

İlk şiirini 1970'te yayımlayan Cahit Koytak 1970'ler ve 1980'in son yıllarına kadar olan iki onyıllık süreçte genellikle İkinci Yeni ekseninde şiir verimlerini sürdüren muhafazakâr eğilimli şairlerle poetik açıdan benzerlik gösteren bir tutum sergilemiştir.

Cahit Koytak, 1990'larla birlikte bu çizgiden uzaklaşarak, herhangi bir edebi grup, hareket ya da topluluk içinde değerlendirilemeyecek -ana hatları yukarıda belirtilen- kendine özgü bir şiir anlayışı geliştirmiştir. Dolayısıyla Cahit Koytak Cumhuriyet Dönemi Türk şiiri içinde özellikle 1990 sonrası ikinci dönem şiirleriyle tematik tutumu, şiir dili ve üslubu kısacası bir bütün halinde poetik anlayışıyla kendine özgü bir alan açmıştır. Şiirlerinde görülen Tanrı'ya karşı duyulan derin ve içten inanç ve İslami duyarlık şairin "İslamcı şair" olarak yanlış ve eksik değerlendirmesine yol açmamalıdır. İnsanı ve insana özgü sorunsalları ulusa, dine, kültüre özgü olmaktan öte kavramsal olarak evrensel bir bakış açısıyla ele alan bir şair olarak adlandırmak daha yerinde bir tanımlama olacaktır.

²⁷ Alâattin Karaca, *Korkulu Ustalık*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.

²⁸ Haydar Ergülen, "Cahit Koytak Şiirinin Tehlikeleri Üzerine", *Yasak Meyve*, S. 42, (Ocak-Şubat 2010), ss. 80-86.

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI: “göğre tırmanan yolda”

CAHİT KOYTAK'IN HAYATI, POETİKASI VE ŞİİRLERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAYATI: “göğē turmanan yolda”

1. 1. Doğumu Öncesi, Çocukluğu ve Aile Çevresi

Şiirle “Akıllı Delilik”i²⁹ tercih eden, “şiiri de sayarsak dokuz çocuk atası”³⁰ Cahit Koytak, soğuk bir Erzurum kışında, dünyayı kasıp kavuran dehşetli savaşlar dizisinin akabinde, yokluğun ve kıtlığın hem dünyada hem de Türkiye’de bütün şiddetiyle hissedildiği zorlu bir onyıllık son senesinde, 1949 yılının ilk günlerinde, dünyaya gelir. Müstakbel şairin Erzurum Taşmescit Mahallesi’ndeki evde ilk nefesini aldığı gün takvimler 29 Ocak Cumartesi’yi göstermektedir.

Yedi kardeşin altıncısı olarak kalabalık bir ailede dünyaya gelen Cahit Koytak, hem ağabey hem kardeş rolünü üstlenecektir. Ailenin direği baba Hakkı Koytak, kundura tamiri ve imalıyla evin bacasını tütüren, ümmî ancak irfan sahibi bilge bir kişidir. Onun ümmîliği, hem dönemin kendine özgü son derece zor koşullarıyla hem de anne ve babadan mahrum, öksüz-yetim büyümesiyle ilgilidir. Baba Hakkı Bey, yirminci yüzyılın hemen başında, Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılmakta olduğu bunalımlı ve karamsarlığın iyiden iyiye ülkenin üzerine çörelendiği 1904’te Erzurum’da dünyaya gelir ve babası İbrahim Bey, o daha bir ya da iki yaşındayken vefat ettiği için babasını hiç tanıyamadan büyür.

İbrahim Bey’in kardeşi Tahir Efendi, yetim kalan yeğeni Hakkı Koytak, üç yaşındayken, kendisinin çocuğu olmadığı için, bir tür evlat edinme niyetiyle, yeğenini, Erzurum’un Pasinler ilçesinde, Alvar köyündeki çiftliğine götürür. Tahir Efendi’nin kendisi, esasen, Erzurum’da Bezzazlık yapmaktadır. Ve bu ailenin köydeki uzantısı, I. Dünya Savaşı yıllarında muhtemelen daha korunaklı olur diye

²⁹ Cahit Koytak, "Akıllı Delilik", *Yoksulların ve Şairlerin Kitabı III*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 296. Not: Çalışmaya konu olan yapıtlardan yapılan alıntılarda bundan sonra sadece yapıtın adının her sözcüğünün ilk harfi kullanılarak oluşturulan kısaltmalar kullanılacaktır. Bkz.: "Kısaltmalar" listesi

³⁰ "Yaşlı Şairden Şair Bayana", *YŞK II*, s. 295.

Alvar köyünü tamamen terk ederek, Erzurum'a yerleşir. Bu nedenle Cahit Koytak, dede olarak babasını büyüten amcası Tahir Bey'i bilecektir.

1934'te Soyadı Kanunu çıkınca aileye "1. *Yel değmeyen yer, çukur.* 2. *Yer altındaki boşluklar.*"³¹ anlamına gelen "Koytak" soyadı verilir. Cahit Koytak'a göre bu soyadı ailenin bir tercihi değil, nüfus memurunun tasarrufudur³².

Tahir Bey ve aile içinde "Paşa Ana" olarak anılan eşi Seher Hanım, Hakkı Bey'i 1938'de Erzurum'un Güllü köyünden kendisi de Hakkı Bey gibi ümmî olan "dünya güzeli" Nazmiye Hanım'la evlendirir. Bu evlilik; Memduha, Servet, Necdet, Suzan, Necla, Cahit ve Mehmet kardeşlerle dallanıp serpilir.

Bu ümmî ve güzel anne ile bilge ve omuzlarına geleneğin yüklediği aile reisi rolü gereği "ağır", suskun babanın gölgesi Cahit Koytak'ın "Babamın Hikâyesi", "Şair Oidipus", (*YŞK I*, s. 75, 180); "Sevgili Hayalet" (*İA*, s. 18); "Şiir ve Hakikat", "Şiir ve Metafizik -V-" (*YBİM*, s. 257, 266)... gibi şiirlerine çeşitli bağlamlarda yansiyacaktır. Cahit Koytak'ın şiirlerinde 1983'te kaybettiği babası ve baba mesleği sıkça anılırken; annesi –sınırlı sayıda şiirde- sessiz, silik, şair bir oğul tarafından betimlenen bir şiir kişisi olarak yer alır; ancak şairin doğduğu şehrin ve bu "dünya güzeli" annenin isminin şiirlerde hiç anılmaması ise dikkat çekicidir. Bu durum "Homopoeticus" un XVI. epizodunda şairin de dikkatinden kaçmaz: "*doğduğum şehri / ve annemi hatırladım / ve tabii, her ikisinin de / adlarının sanlarının / geçmediğini şiirlerimde...*"³³.

Cahit Koytak henüz yayımlanmamış olan "*Ablaları[n]a, ağabeyleri[n]e ve küçük kardeşi[n]e...*" adadığı "Eski Sahneler, Eski Oyuncular"³⁴ adlı şiirinde

³¹ "Koytak", *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013. "Cahit Koytak" sözcüğü Derleme Sözlüğü'nde ise şu biçimde tanımlanmaktadır: "*Cahit Koytak 1. Yel deymeyen yer, çukur. (Yuvacık, *İzmit Kc.; *Hendek -Sk.; Göksun -Mr.; Çalış Avanos, Nş.) 2. Yer altındaki boşluklar. (Bademağacı *Alanya, Ant.)*". ["Cahit Koytak", *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, C. VIII., Ankara 1993, s. 2943]

³² Cahit Koytak'ın ağabeyi Cahit Koytak'ın torunu Büşra Cahit Koytak, bir internet sitesinin mülakatında soyadıyla ilgi soruya verdiği cevapta Cahit Koytak soyadının verilmesini şu şekilde açıklamaktadır: Hakkı Bey askerde olduğu için "(...) diğer kardeşlerinin aldığı 'Biçengil' soyadından haberi olmamış. Askerden geldiğinde ise muhtarın koyduğu "Cahit Koytak" soyadına itiraz etmemiş". Bkz.:

<http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=1952> [Erişim: 25/12/2012]. Anılan tarihte zorunlu askerlik süresinin 11,5 yıl olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bkz.:

http://www.asal.msb.gov.tr/er_islemleri/gun.kadar%20askerlik%20hiz.htm [Erişim: 25/12/2012].

³³ "Homopoeticus (XVI. Epizot)", *YŞK III*, s. 251.

³⁴ Şairin kitaplarında ve süreli yayınlarda yayımlanmadığı bu şiiri için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü "Tez Çalışmasında Alıntı Yapılan Ancak Yayımlanmamış Şiirleri" bölümündeki "Eski Sahneler, Eski Oyuncular" adlı şiir.

çocukluğunun geçtiği evi ve bu evin içinde / etrafında yaşayan, belleğinde yer eden kişileri, çocukluğun büyümlü atmosferini hissettirerek özlemle anar. "Hz. Yusuf'un kuyusuna benzeyen" bu evde on kişi yaşamaktadır. Yedikardeş, anne-baba ve "ermenî tehcirinde / merhameti sonsuz Tanrı'nın / kuyuların bu en rahme benzeyeninde *sitar*³⁵ ettiği, / dulların en güzeli / inananların hası, / yetmişlik Fadime Abla." bir arada yaşamaktadır. Şiir, küçük köy evinin betimlenmesiyle başlar:

"daracak uzunca bir hol,
mutfak olarak kullandığımız bir 'tandır evi'
ve tandır evine açılan,
yoksullara vergi bir mizah zevkiyle,
'kuyu' dediğimiz,
Yusuf'un kuyusundan hallice,
yeraltında, eski kilerden bozma
on metre karelik o tek odada"³⁶.

Bu ev etrafında küçük Cahit Koytak'ın zihninde "*hekâtları*"yla³⁷ yer eden anneanesi " '*böyükana*' "; annesinin "*halası ve hemen bütün / çocuklarının ebe anası...*" olan " '*Paşiko*' "³⁸ şairin çocukluğuna dair önemli simalardır. Paşiko Hala, bir aylık ekmeğin yapıldığı tandır günlerinde Nazmiye Hanım'a yardım eder. "*gün aşırı uğrar, okuyup üfler, / şeytanlarımızı 'kışkış'lar, biber sürerdi, / bizi azdırmaya niyetli /cinlerin, ifritlerin ağızlarına.*"³⁹. Renkli kişilikteki komşular da şairin muhayyilesinde yer edenler arasındadır. Hüsna Eze, Hatice Abla, ve "*teravih namazında camide / kadınlar mahfelinden aşağı / horoz uçurduğu söylenen / 'mugallit'*"⁴⁰ Çatılo Bibi; erkek kılığına girerek geçkin kızlarla eğlenen "*reggez'*"⁴¹

³⁵ Ağızlara özgü bu sözcük orijinal metinde italik olarak vurgulanmıştır. Bundan yapılacak alıntılarının tamamında orijinal metinde italik dizilerek vurgulanmış sözcükler ya da söz öbekleri koyu ve italik harflerle belirtilecektir. "sitar etmek", Erzurum ağzında "korumak" anlamında kullanılan bir birleşik eylemdir. Bkz.: İhsan Coşkun Atlıcan, "Sitar", *Erzurum Ağzı, Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü*, Erzurum Halk Oyunları, Halk Türküleri Derneği Yayınları, İstanbul 1977, s. 101.

³⁶ agş.

³⁷ "hekât", *Derleme ve Tarama* sözlüklerinde bulunmayan bu sözcük, muhtemelen Arapça "hikayât" sözcüğünün aşınmış biçimidir. Sözcüğün anlamı Atlıcan'ın sözlüğünde "*hikâye, öykü*" olarak verilmiştir. Bkz.: İhsan Coşkun Atlıcan, "hekât", *Erzurum Ağzı, Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü*, Erzurum Halk Oyunları, Halk Türküleri Derneği Yayınları, İstanbul 1977, s. 59.

³⁸ agş.

³⁹ agş.

⁴⁰ Arapça "mukallid" in halk ağzında aşınmış biçimi; taklit eden, taklit ederek insanları eğlendiren, komik kişi, meddah.

⁴¹ Arapça, çok oynayan, dans eden anlamında mübalağa kalıbındaki "rakkas" sözcüğünün aşınmış biçimi olan reggez / rekkez sözcüğü, Erzurum ağzında "*şakacı, oynak, rakkas*" anlamında kullanılır. Bkz.: İhsan Coşkun Atlıcan, "rekkez", *Erzurum Ağzı, Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü*, Erzurum Halk Oyunları, Halk Türküleri Derneği Yayınları, İstanbul 1977, s. 96.

Müşerref Abla; birçok delikanlının âşık olduğu ancak sonunda bir "tufeyli"ye yar olan "öksüzler güzeli"⁴² Nano bu simalardan bazılarıdır. Evlerine gidip gelen " 'poşa' "lar da şairin zihinde yer eden ve özlemle anılan şiir kişileri olarak bu şiirde yerini alır.

*kapımızı sık sık 'poşa'lar çalardı,
elekler, kalburlar satan
Çukurovalı 'çingen'ler
ya da Türkmenler,
'bohçacı' denirdi bu kadınlara,
annemin dünya-ahret 'bacılık'ları...
(...)
onları, eşikte, kapı önünde tutmak
annemin arına gider ve her seferinde
elekleri, kalburları, bohçalarıyla
'yukarkioda'ya buyur ederdi,
(...)
ve o efsane sahnelerinin
gizemli figürlerinden biri,
cennetten geçerken memnu meyveye
tamah etmekten korkan
dünyanın en açık sözlü havvası
bir 'Yıldız' kadıncık vardı ki,
kalkıp gideceği zaman, insana,
"işte poşaların / çingenlerin Meryem Anası!"
dedirtecek bir safiyetle,*

*'beni kapıya kadar geçir, bacılık!'
derdi anneme
ve bir üçüncü kişiden bahseder gibi
hemen eklerdi,
'bakarsın şeytana uyacağı tutar,
bu Allahın poşası, kim bilebilir.'
(...)"⁴³.*

Erzurum Tebriz Kapı'daki küçük kunduracı dükkânında kendi yağında kavru lan baba, bir arkadaşıyla ortaklık kurarak Devlet Demir Yollarının Kars-Sivas hattında istihdam edilen personelinin ayakkabılarını imal etme işine girişir. Ancak bu

⁴² agş.

⁴³ agş.

ortaklık ve karışık hesap işleri mektep görmemiş Hakkı Bey'i üzere hayal kırıklığına uğratar. Böylece Tebriz Kapı'daki dükkân da elden çıkar.

Marangozluk da dâhil olmak üzere elinden her iş gelen baba Hakkı Koytak, Erzurum Şeker Fabrikasında işçi olarak çalışmaya başlar. Fabrikada yük çeken arabalarının koşum takımlarını yaparak asıl mesleğine çok da uzak olmayan saraçlığa adım atar.

Baba, kunduracılık ve saraçlıkta son derece ustadır. Hakkı Koytak, klasik kundura imalatının en zor kısmı, kunduranın kalıbını ve modelini belirleyen deri şablonun kesim aşaması olan sayacılıkta isim yapmış bir ustadır. Kars'ta askerlik yaptığı sırada kendisine bir çizme yaptıran kolordu komutanına "*Çizmeleri tarttır, biri diğerinden ağır gelirse bana istediğin cezayı ver.*"⁴⁴ diyecek kadar zanaatına güvenen bir ustadır. Baba kimi zaman saya kesme, kundura yapma işini eve getirir; evin bir köşesine kurduğu tezgâhta yeni modeller, yeni kunduralar tasarlar. Bu anlar küçük Cahit Koytak'ın, çocukluğun hayal ülkesine ilişkin tanıklıkları arasında yer alacaktır. "Babamın Hikâyesi"nde "*zamanın tozlu çizmelerine (...) ekstazla ve ahenkle / gümüş çiviler çakma[yı]*"⁴⁵ öğrenmesi, hep bu çocukluk yıllarının tanıklığına dayanır. Cahit Koytak, yıllar sonra -altmış iki yaşında- yazdığı "*Şiir ve Hakikat*"te kendisinin kim olduğunu bir türlü çıkaramayan, "*Bir rol arkadaşı, bir yol arkadaşı...*" olan Hakikat'e kendini "*(...) yoksul balıkçılara, gemicilere, / Marangozlara falan / Sağlam pabuçlar yapan / Yoksul bir kunduracı[nın]*"⁴⁶ oğlu olarak tanıtır. "Sevgili Hayalet"te "*evin ve şehrin üstünde dolaşan / hamiyetli gölge(...)*"⁴⁷ olarak nitelenen Baba Koytak, sadece saraçlık ve kunduracılıkta değil kendi evinin bütün tamir, tadil işlerinde de hayli yeteneklidir; buna marangozluk da dâhil⁴⁸. Marangozluk babada kalmaz; bir uğraşı olarak oğul Cahit Koytak'a, oradan da torun Mimar Ahmet Selim Koytak'a⁴⁹ tevarüs eder. Cahit Koytak şiirindeki marangozlar, savrulan kıymıklar ve yongalar, hayatlarının bir kenarında duran marangozlukla ilgilidir. Cahit Koytak'ın kendisi de "*Marangozlukta iyicene,*"⁵⁰

⁴⁴ Büşra Cahit Koytak, "Soyadınız 'Cahit Koytak'sa Ne Olur?", <http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=1952> [Erişim: 25/12/2012].

⁴⁵ "Babamın Hikâyesi", *YŞK I*, s. 75.

⁴⁶ "Şiir ve Hakikat", *YBİM*, s. 258.

⁴⁷ "Sevgili Hayalet", *İA*, s. 18.

⁴⁸ Cahit Koytak'la görüşme, 4 Şubat 2013, 11.15-17.30, şairin Çengelköy'deki evi. Ayrıca bkz.: Ömer Lekeşiz, "Cahit Koytak İçin Bir Terceme-i Hâl", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), ss. 83, 84.

⁴⁹ "Ortanca Oğul Paris'te Uduyu Çaldırır..." *YŞK II*, s. 238) şiirine esin veren şiir kişisi Mimar Ahmet Selim Cahit Koytak.

⁵⁰ "Şiir ve Hakikat", *YBİM*, s. 25.

ustadır⁵¹. Yaşlı ruhunun “*Kapılarını sövelerini*”⁵² onarıırken “*Çatlayan mütearifelere; / Çivi gibi gerçekleri (...) sektirmeden çakmasını / (...) testere tutmasını*”⁵³ bir usta maharetiyle yapar. Cahit Koytak, şiirden ve diğer uğraşlarında artakalan vaktini Çengelköy’deki evinin bahçesinde kurduğu küçük marangozhanede kapılar, dolaplar, masalar... yaparak değerlendirir⁵⁴. Marangozun yonttuğu ahşaptan çıkan yonga kokusu sadece marangozhanede kalmaz aynı zamanda “*Yonga kokusu karışı[r] mezar kokusuna,*”⁵⁵. Marangozluk onun için öyle bir tutkudur ki “*Yontacak çubuk bulamasa(...) / Dönüp içi[ni] ve hikâye[sini].*”⁵⁶ yontmaktadır. Şairin cismi bile “*(...) abanoz ağacından yontulmuş gıcırtılı bir kapı*”dır⁵⁷.

Babadan oğula, oğuldan şiire yansıyan sadece kunduracılık ve marangozluk değildir; bunun ötesinde son derece değerli bir başka miras daha vardır: Yüzyıllardan ve kuşaklardan süzülüp gelen sözlü kültür. Hakkı Koytak, duyargaları açık, hayata, çevreye, kültüre, kelamıkibara karşı son derece ilgilidir. Bu ilgi ve eğilimle geçen yıllar boyunca özel bir çaba sarf etmeden içinde bulunduğu ortamın kültür, gelenek ve birikimlerini edinmiş, sezgisi incelmış bir “halk bilgisi”dir⁵⁸. Erzurum şehrinde sosyal çevrenin yarattığı sözlü kültürü ve halk irfanını özümsemiş bu ârif baba, *Kerem ile Ashı, Tahir ile Zühre, Arzu ile Kamber, Leyla ile Mecnun* gibi aşk hikâyeleri başta olmak üzere birçok halk hikâyesi ve peygamber kıssaları bilir.

⁵¹ "Homopoeticus"un VI. epizodunda ise *YŞK III*, s. 232) şiir anlatıcısı öğrenmeye çalıştığı şeylerde, tevazu göstererek, hep çirak olarak kaldığını söyler:

"VI
bir şaire, iki bilgine, üç cihangire
yetecek bir ömür yaşadım
ama hiçbirini künhüyle olamadım,
hep keçi yollarında yürüdüm
ve hep birbirine karıştırdım onları

öğrenmeye çalıştığım meslekler,
müzik, marangozluk, metafizik...
hepsi yarım yamalak kaldı bende,
her şey çiraklık düzeyinde
(...)"

⁵²"söve (I) a. 1. Kapı ve çerçevenin yerleştiği kasa, çerçeve. Söve (II): Pencere ve kapı kenarlarındaki süs kalıpları." ("söve", *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.)

⁵³ "Dülger", *Kaşgar*, S. 14, (Mart 2000), ss. 12, 13.

⁵⁴ Cahit Koytak'ın tamamı el yapımı eserlerinden bazı örnekler için bkz.: "Ekler" bölümündeki fotoğraflar.

⁵⁵ "Yonga Kokusu", *YBİM*, s. 372.

⁵⁶ agş., s. 371.

⁵⁷ "Büyükbabalar İçin Gazel", *Kaşgar*, S.9, (Mayıs 1999), s. 6.

⁵⁸ "Edebiyat Akşamları" etkinlikleri kapsamında "Cahit Koytak Söyleşi" konulu program, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ., 26 Aralık 2012, Mahkeme Hamamı İbrahim Paşa Kültür Merkezi, Bursa. Bu etkinlikteki konuşmadan yapılacak alıntılar bundan sonra metin içinde Bursa söyleşisinin kısa yazımı olan (Bs.) biçiminde gösterilecektir.

Bildiği bu hikâyeleri uzun kış geceleri, dost meclisleri gibi uygun zaman ve yerlerde türkülerıyla birlikte, türkülerini de makamıyla okuyarak anlatır.

Mehmet Nuri Yardım'a verdiği röportajda Cahit Koytak, edebiyata ve şiire ilgi duymasında babasının etkisini şöyle açıklar:

"Edebiyatla ilk temasım konusunda önce rahmetli babamı zikretmeliyim. Sevgili babam, (...) yörenin türkülerini tenor sesiyle fevkalâde güzel yorumlayabilen, yine yörenin halk hikâyelerini, masallarını, Kısas-ı Enbiya'yi, sahabe menkibelerini, kişileri ve olayları gözünüzün önündeymişçesine, ustalıkla anlatabilen, ama okuması yazması olmayan gerçek bir halk bilgesi, halk kültürü adamıydı. Çocukluğumun, dolayısıyla şiirimizin çocukluğunun ve erken gençliğinin kulakları onun sesiyle doludur."⁵⁹

Hakkı Koytak, oğlun şiirinde menakıp anlatan, kıssa söyleyen, kunduracı bir şiir kişisi olarak görülür: "*(Bir deri bir kemikti babam, / Ölümlülere çizme yapardı, / Ve ağzında kundura çivileri, / 'Menakıp' söylerdi ölümsüzlere dair.*"⁶⁰. Hatta bu kıssaların kahramanları olan peygamberler, Cahit Koytak'ın çocukluğunun da kahramanlarıdır: "*ve çocukluğum çocukluk arkadaşlarım benim / isa musa muhammet mustafa*"⁶¹. Cahit Koytak'ın şiire ve edebiyata karşı ilgisini uyandıran ilk kıvılcımlar babası aracılığıyla tanıdığı bu sözlü metinlerdir.

Cahit Koytak'a bu hikâyeler kadar ilginç ve farklı gelen bir başka şey de yaz aylarında, okul kapandıktan sonra gidilen Güllü köyüdür. Bu ortam köy çocukları için ne kadar sıradansa onun için de o kadar renkli ve sıra dışı bir yerdir⁶². Şairin küçük yaşlarda köyde, kırsalda, doğaya yakın bir çocukluk yaşaması sonraki yıllarda yazdığı şiirlerinde doğanın geniş bir fon veya tema olarak kullanılmasını sağlar⁶³. Baba Hakkı Koytak'ın ölümü de oğlun şiirine gölgesini düşüren, çocukluk yıllarına ait başka bir olgudur. Babanın ölümüyle şairin çocukluğunun "*Küçük ve huzursuz ruhu(...)*"⁶⁴ bir kenara atılır ve baba ölünce insan büyür tezini doğrularcasına çocukluğun ruhu bir kenara bırakılır: "*Avlunun ortasında / Düşerken ayrılıp-kocaman*

⁵⁹ Mehmet Nuri Yardım, "Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...", *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 212-124. Röportajın e-nüshası için bkz.: "Cahit Koytak'ın Edebiyat Dünyası", Röportaj: Mehmet Nuri Yardım: http://mehmetnuriyardim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit-Koytakin-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ [Erişim: 31/12/2013].

⁶⁰ "Kerpiç Döküyorum Kule Dikiyorum", *DBŞ*, ss. 258-261.

⁶¹ Cahit Koytak, "Buzul", *Taraf*, (13/02/2012).

⁶² Bs.

⁶³ Örneğin " 'Ölümsüz Bellek' Notları (II)" şiirinin ilk bendi şu şekildedir:

*"günde on beş dakika ıslık çalarsanız,
on beş gün sonra, saka kuşu kadar olmasa bile,
güzel doğaçlamalar yapmaya başlıyorsunuz.
bunu, dört beş yaşlarındayken, ben, kendim
denedim ve şaşırtıcı sonuç aldım."*

Cahit Koytak, " 'Ölümsüz Bellek' Notları (II)", *Taraf*, (18/02/2013).

⁶⁴ "Sevgili Hayalet", *İA*, s. 18.

/ Dikenli iki kabuğa / Çiçek tarhlarının üzerine fırlattı / küçük ve huzursuz ruhunu / Çocukluğumun ”⁶⁵.

Cahit Koytak, ilkokulu, ortaokulu ve liseyi Erzurum’da okur. Lekesiz’e göre Cahit Koytak ilkokul sıralarında da “sessiz, ağırbaşlı, vefakar ve uyumlu bir görünüme sahip[tir]”⁶⁶. Cahit Koytak’ın çocukluk çağı, şiirinin hamurunun önemli bileşenlerinden biri olacaktır. Şiiri vahiy ile ilişkilendirdiği “Kalk Yürü”de bu durumu, “Yalnızlığı alıyorum, / Ayak izlerini Tanrı’nın / Ve ona çocukluğumun / Sırlarını ekliyorum, / Çizik çizik ruhumu / Ve oyuk gençliğimi / (...)”⁶⁷ dizelerinde şiirsel bir biçimle ifade etmektedir.

26 Aralık 2012 tarihinde Bursa İbrahim Paşa Kültür Merkezinde yaptığı konuşmada Cahit Koytak, ilkokul yıllarına ait belleğinde iz bırakan ve çevrenin etkisiyle kıvılcımlanmış şiir merakını biraz daha alevlendiren –bir çocuğun muhayyilesi için çok önemli- iki olaydan bahseder. Bunlardan ilki 1950’lerde Varlık Yayınlarından çıkan cep kitapları boyutundaki bir şiir antolojisidir. Kapağı kopuk, yıpranmış bu dağınık, ince antolojide Yunus’tan, Erzurumlu Emrah’tan, erken Cumhuriyet Dönemi’nin kimi şairlerinden seçme şiirler vardır. Okul kitaplarının bile zor bulunduğu o yıllarda ders kitabı dışında bir kitaba sahip olmak ve onu okumak bir ilkokul çocuğu için “epeyce fiyakalı”⁶⁸ bir şeydir. Bir arkadaşının günlerce süren ısrarlı isteklerine dayanamayan Cahit Koytak, sonunda kitabı arkadaşına ödünç vermeye razı olur. Ancak aradan günler, haftalar geçer, küçük Cahit Koytak’ın “bütün ısrarları[na], hatta öğretmene şikayet etmek yolundaki tehditleri[n]e rağmen”⁶⁹ kitap bir türlü gelmez. Aradan yarım asır geçtikten sonra o günleri anlatan Cahit Koytak, o kitap için şöyle diyecektir: “Yandım o kitaba!”⁷⁰. Ancak bu ilk kitap uğrunda çekilen acı onda “kitap düşkünlüğünün tohumu ol[ur]”⁷¹. Nitekim Şair, yıllar sonra kitap tutkusunun nasıl başladığını anlatırken o kitapla kurduğu ilk

⁶⁵ agş.

⁶⁶ Ömer Lekesiz, "Cahit Koytak İçin Bir Terceme-i Hâl", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), s. 84.

⁶⁷ "Kalk Yürü", *YŞK I*, s. 46.

⁶⁸ Bs.

⁶⁹ Mehmet Nuri Yardım, "Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...", *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 212-124. Röportajın e-nüşhası için bkz.: "Cahit Koytak’ın Edebiyat Dünyası", Röportaj: Mehmet Nuri Yardım:

<http://mehmetnuriyordim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit>

Koytakin-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ [Erişim: 31/12/2013].

⁷⁰ Bs.

⁷¹ agm.

duygusal bağı değınecektir: “Okuduğum, sevdiğim, sahip olduğum ve hâlâ kokusunu hatırladığım ilk kitap odur.”⁷².

İkinci olay ise ilkokulun dördüncü ya da beşinci sınıfında⁷³ bir kıza gönlünü kaptırmasıdır. Bu küçük kalp hırsızına söylenebilecek güzel sözleri bir kenara yazmaya başlar. Böylece çok küçük yaşlarda şiirle ilk dirsek teması sağlanmış olur. Bu şiirler, küçük Cahit Koytak’a; “yaptığı kızağı, uçurtmayı ya da patenleri gösteren bir iki arkadaşı(...)”⁷⁴ dışında kimseyle paylaşılmaz. Ancak daha sonra bu “şiirler” ve dolayısıyla büyük “sır” ifşa olunca yaşıtı olan çocukların benzer maceraları için de şiir siparişleri gelmeye başlar.

Bu yıllara ait şairin temasını hatırladığı tek şiir ise “*Firavun’lar zamanına ilişkin bir sinema filminden esinlenerek yazdığı(...) Piramitlerin yapımında çalışan kölelerin gördüğü zulümler, çektikleri acılar üzerine*”⁷⁵ bir şiirdir.

Cahit Koytak’ı şiire iten buna benzer başka bir etken de gençlik yıllarındadır: Cahit Koytak, şiir definesinin haritasını gençliğinde bir genç kızın defterine izinsiz olarak çiziktirdiği dizelere gizler. Yaşanmışlığa ait izlerin belirgin bir biçimde vurgulandığı “Define Haritası”nda şiir anlatıcısı mizahi bir anlatımla “*Bir yasayla yaşı[n]dan kırk yıl sil[direrek] (...)*”⁷⁶ on sekiz yaşına döner. Şiir definesinin haritası “*O yaşlarda bir genç kıza sunduğu(...) / O zamanki kalbi[n]in / Duvarına çiz[diği] / (...) / Mısraların içine gizlenmiş,*”tir⁷⁷.

"Dualardan Bir Dua" şiirinde şairliğinin tanrı vergisi olma, doğuştan gelme yönünü vurgular: “*kendimi şair buldum, / yoksul ve şair, daha çıkarken yola*”⁷⁸. Şair, ironik bir dille ördüğü “Akıllı Delilik”te ise şiire başlamasını daha poetik bir gerekçeyle açıklamaktadır. Poetika başlığında bu konu kapsamlı olarak ele alınacaktır.

Erzurum Lisesinde okuduğu yıllarda Cahit Koytak’ın belleğinde iz bırakan önemli figürlerden biri de felsefe öğretmeni İzmirli Ziya Bey’dir. Felsefe dersinde dikkatli bir öğrenci olan Cahit Koytak, öğretmeni Ziya Bey’in dersinde anlatılanları

⁷² agm.

⁷³ Uzak geçmişe ait bu olayın, Bs.’de "beşinci sınıfta"; agm.’de "dördüncü sınıfta" yaşanmış olabileceği ifade edilmiştir.

⁷⁴ agm.

⁷⁵ agm.

⁷⁶ "Define Haritası", *YŞK III*, s. 323.

⁷⁷ agş. s. 323.

⁷⁸ Cahit Koytak, "Dualardan Bir Dua", *Taraf*, (21/01/2013).

dikkatle not alan bir öğrencidir. Erzurum'daki lise yıllarından kalan bu müdakkik öğrenci alışkanlığı zihnine öyle yer etmiştir ki insanların Tanrı katında konuştuğu gün kendisi “(...) sular seller gibi akacak, (...) / başkaları konuşurken de / defter kalem çıkaracak (...) / bu işi, rahmetli felsefe hocası / İzmirli Ziya Bey için yaptığı günlerden kalma, / sanata varan bir ustalıkla,”⁷⁹ yapacaktır. Cahit Koytak'ın şiirlerinde İzmirli Ziya Bey dışında lise ve ortaokul yıllarından başka bir anıya rastlanmaz. Cahit Koytak'ın liseden sonra yüksek öğrenime başlamasıyla Erzurum perdesi kapanır.

1. 2. Yeni Bir Dünyanın Eşiğinde: İstanbul ve Fakülte Yılları

Taşmescit Ortaokulunda ve Erzurum Lisesinde orta öğrenimini tamamlayan Cahit Koytak'ın yüksek öğrenime başlaması, Koytak ailesini İstanbul'a sürükler. Bu anlamda Cahit Koytak henüz on yedi yaşındayken, dolaylı olarak da olsa ailenin kaderine yön verir⁸⁰. Ankara'da yaşayan, ailenin en küçüğü Mehmet Koytak dışındaki bütün bireylerinin Cahit Koytak rüzgârıyla 1966'da İstanbullu olma süreci başlar. “*Dolayısıyla 1966 tarihi Cahit Koytak için yeni bir hayatın, tüm cepheleriyle Cahit Koytak olarak da doğumunun tarihidir.*”⁸¹

Cahit Koytak, sonraki yıllarda üç çocuğunun da kendini takip ederek geleceği İstanbul Teknik Üniversitesine kaydolar. Üniversitenin Kimya Fakültesinden yüksek kimya mühendisi unvanıyla 1974 yılında mezun olacaktır. İstanbul Teknik Üniversitesi yılları Cahit Koytak'ın entelektüel kimliğinin oluşmasında son derece önemli bir süreçtir. Metin Önal Mengüşoğlu, Şakir Kocabaş, Ahmet Ertürk, Sezai Karakoç gibi isimlerle dostluğu bu döneme dayanır. Edebiyat, felsefe, teoloji, sanat, siyaset, gazetecilik ve dergicilik konulu konuşmalar, tartışmalar şairin öğrencilik yıllarının iz bırakan etkinlikleridir. “Asansörde Birden İsa” şiirine birçok yönüyle yansıyan bu döneme ait yaşanmışlıklar Cahit Koytak'ın çok yönlü, geniş yelpazeli ve derinlikli entelektüel kimliğinin oluşum süreçleri hakkında ipuçları verir. Şairin, “*Sinemaya ve tütsülü arkadaşlara / Aliştığı(...) o çağda*” içinde yer aldığı uzayıp giden sofistike, felsefi tartışmaların önemli figürlerinden biri “*Piposunu mantığın*

⁷⁹ “Bir Rüya, Bir Prova (I. Epizot)”, *ÖÇ*, s. 235.

⁸⁰ Ömer Lekesiz, “Cahit Koytak İçin Bir Terceme-i Hâl”, *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), s. 84.

⁸¹ agm.

dişleriyle ısırın / Ludwig Wittgenstein'in / Müridi kimliğinde[ki]"⁸² Şakir Kocabaş'tır. Kocabaş, Ludwig Wittgenstein'in başyapıtı *Tractatus Logico - Philosophicus*'tan⁸³ hareketle her kavramın ve şey'in matematiksel mantık diline indirgenerek daha doğru bir biçimde ifade edilebileceğini, evrenin ve varlığın ancak bu yolla eksiksiz ve doğru olarak kavranabileceğini iddia eder. Çünkü dünya şeylerin değil mantığa indirgenmiş dille ifade edilebilen olguların bütünüdür⁸⁴. Bu düşüncelerini de daha sonra *İfadelerin Gramatik Ayrımı*'nda⁸⁵ somutlaştıracak olan Kocabaş, kendi evindeki "*Ve kutsal son yemek*"ten sonra "*Kendine küçük kanatlar çıkarıp Tractatus'ten*"(İA, ss. 16-17) Londra'ya uçarak bir süreliğine Cahit Koytak'ın sosyal çevresinden çıkar.

Fakülte yıllarında Cahit Koytak'ı düş kırıklığına uğratan ve şairin belleğinde iz bırakan olumsuz figürler de vardır kuşkusuz: "(...) *ağız armonikası çalan / Bir müptedi türedi içimizde / Bronz bir yontu hacminde Zen / Sonra pazuları dövmeli ipince bir ferisi / Maskı kalbinin üzerinde / Bir de Buber okuyan bir aziz*"⁸⁶. Şairin kişisel tarihinden şiirine yansıyan bu olumsuz tipler sadece betimlenen şiir kişileri olarak verilir. Bu anlatı kişilerinin kimlikleri şiir anlatıcısı tarafından açıklanmaz. Dolayısıyla bu şiir kişilerinin kimliği ve etkinlik alanı şiirin kurmaca dünyasıyla sınırlı kalır.

Üniversite öğrenciliği döneminin önemli figürlerinden biri olan Metin Önal Mengüşoğlu ile Cahit Koytak'ın "*köklü ve sağlam*" arkadaşlıkları, Mengüşoğlu ve yakın çevresinin "*Yetmişli yılların sonuna doğru artık uzatmalı fakülteleri[ini] bitirme arifesindey[ken]*"⁸⁷ başlar. Mengüşoğlu'nun, Eskişehir'de Atasoy Müftüoğlu ve ekibinin çıkardığı *Deneme* dergisinde yayımlanan "Susan Adam" şiiri vesilesiyle Cahit Koytak ve Şakir Kocabaş onunla tanışmak ister. "*Şakir Kocabaş ve Cahit Koytak şiiri çok sevmiş ve benimle tanışmak istemişler. Etrafa sorunca beni MTTB'de bulabileceklerini öğrenip gelmişlerdi. Tanıştık ve onlarla gönül*

⁸² "Asansörde Birden İsa", İA, ss. 15, 16.

⁸³ Wittgenstein'in hayatta iken yayımlanmasına izin verdiği tek kitabı ve felsefesinin ilk dönemini içeren başyapıtı olan kitabın Almancada özgün adı: *Logisch Philosophische Abhandlung*'tur. Türkçede ilk yayımı Almanca orijinal metinle bakişimli baskı: Ludwig Wittgenstein, *Tractatus Logico-Philosophicus*, Çev.: Oruç Aruoba, Bilim Felsefe Sanat Yayınları, İstanbul 1985.

⁸⁴ agy., s. 15.

⁸⁵ Şakir Kocabaş, *İfadelerin Gramatik Ayrımı*, Küre Yayınları, İstanbul 2002.

⁸⁶ "Asansörde Birden İsa", İA, s. 17.

⁸⁷ Metin Önal Mengüşoğlu, "Cahit Koytak Şiiri (Türkçede Bir Milat)", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 10.

beraberliğimiz kısa sürede en yüksek düzeye çıktı."⁸⁸. Cahit Koytak'ın henüz hiçbir kitabına girmemiş "Memurun Ölümü"⁸⁹ şiirinin Selami Çekmegil'in Ankara'da çıkardığı *Kriter*'de (1984) yayımlanması da Mengüşoğlu'nun Cahit Koytak'a ricasıyla olur.

Cahit Koytak'ın sanat yaşamında önemli süreçlerden biri olan şiir yayımlama etkinliği fakülte yıllarında başlar. Sezai Karakoç'un Ankara'da çıkarmaya başladığı *Diriliş*'in İstanbul'a taşınması⁹⁰ Cahit Koytak'ın da İstanbul'a geldiği yıla rastlar. Derginin Mart 1966'da İstanbul'daki ilk sayısı çıkar. Cahit Zarifoğlu, Nuri Pakdil, İsmet Özel, Cahit Koytak gibi imzaların görüldüğü dergi, "*İslâm'ın dirilişi genel konusunu işleyen*"⁹¹ bir yayın politikası izleyerek yetmişler ve seksenler boyunca kendine özgü entelektüel bir atmosfer yaratır. 1970'in kışında genç şair Cahit Koytak, Sezai Karakoç'un Beyazıt'ta devam ettiği Küllük Kıraathanesine (Çınaraltı) Karakoç'la tanışmak için gider. Genç şair, kendini takdim ederken çok heyecanlıdır. Cahit Koytak'ı sıcak karşılayan Karakoç, ona masasında yer gösterir. Masada sohbet boyunca hiç konuşmayan bir genç daha vardır. Cahit Koytak, daha sonra bu hiç konuşmayan gencin sonraki yıllarda kendisine beş şiir ithaf edeceği Cahit Zarifoğlu olduğunu öğrenecektir. Sohbetten sonra Karakoç, genç şairi Sarayburnu surları civarında, Cankurtaran'daki müstakil evine davet eder. Cahit Koytak gittikleri bekâr evinin doğallığına ve oradaki içtenliğe ilişkin izlenimlerini şöyle aktarır: "*Eski bir binanın girişinde, karanlık, izbe bir bekâr eviydi burası. Sezai Bey, gaz tüpü müydü, gaz ocağı mı, hatırlamıyorum, yerde bulunan bir ocağın üstünde sahanda yumurta yaptı. Birlikte yemek yedik.*"⁹². Genç şair, Karakoç'un bir insan, düşünce adamı ve

⁸⁸ Mengüşoğlu Metin Önal, "İlk Göz Ağrım 'Kelime' ", *Haksöz*, S. 226, (Ocak 2010). Derginin e-nüshası için bkz.: <http://www.haksozhaber.net/okul/issue.php?id=234> [Erişim: 31/12/2013].

⁸⁹Cahit Koytak, "Memurun Ölümü", *Kriter*, S. Yok, (Şubat 1984), s. Kapak sayfası. Bu şiirin yayımlanma serüvenini Mengüşoğlu şöyle aktarır: "*Yetmişli yılların sonuna doğru artık uzatmalı fakültelerimizi bitirme arifesindeydik. Bitirince ne olacaktı? Her birimiz gidip 'düşük pantolonlu' birer memur mu olacaktık? Bu endişeleri birlikte çekip hüzünlenirken Cahit bir şiir yazıp getirdi bana. Adı: 'Memurun Ölümü' idi. Bütün teferruatı ve incelikleriyle bizi anlatıyordu. O tarihlerde Selami Çekmegil Ankara'da Kriter dergisini çıkartıyordu. Şiiri ona postaladım ve dedim ki: 'ağabey bu şiiri yayınla bak arkasından ihtilal olacak.' Şiir kapaktan yayımlandı. Ardından Selami ağabey bana telefon etti ve dedi ki: "şiiri yayımladım ama ihtilal filan olmadı." Bilmiyorum Timaş Yayınları editörü Emine Hanım da böyle bir beklenti içerisinde miydi?" [Metin Önal Mengüşoğlu, "Cahit Koytak Şiiri (Türkçede Bir Milat)", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 10.]. Not: Derginin kapağındaki şiir için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü.*

⁹⁰ Vedat Günyol, *Sanat ve Edebiyat Dergileri*, Ankara 1986, s. 70.

⁹¹ agy., s. 70.

⁹² Mehmet Nuri Yardım, "Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...", *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 212-124. Röportajın e-nüshası için bkz.: "Cahit Koytak'ın Edebiyat Dünyası", Röportaj: Mehmet Nuri Yardım: http://mehmetnuriyardim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit-Koytak-in-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ [Erişim: 31/12/2013].

sanatçı olarak kendi halinde mütevazı tavrından etkilenir: “Üstlendiği misyonu ve onun için seçtiği ve katlandığı yalnızlığı ve yoksulluğu beğendim, bazen de onlarla büyüledim.”⁹³.

Cahit Koytak bu davette çantasından çıkardığı “Eski Sofra” şiirini Karakoç’un öneri, eleştiri ve düşüncelerini almak için ona uzatır. Karakoç, “ ‘*Bunu sonra okuruz.*’ deyip masanın üzerine bırak[ır]”⁹⁴. Genç şair hiç ummadığı şekilde bir hafta sonra *Diriliş*’in Şubat 1970 tarihli beşinci sayısında eleştirmesi için Karakoç’a bıraktığı şiirini⁹⁵ görür. “Eski Sofra” böylece Cahit Koytak’ın yayımlanan ilk şiiri olur. Bir genç şair için heyecan verici bu başlangıç -bu satırların kaleme alındığı tarih itibarıyla- kırk dört yılda ciltler tutarında şiirlerle devam edecektir. Şairin münzevi tutumu da göz önüne alınırsa bu tavra rağmen⁹⁶ yüzlerce şiirinin, önde gelen edebiyat dergilerinde başsayfa şiiri olarak kendine yer bulması son derece şaşırtıcı ve yoğun bir şiir yayımlama etkinliğidir.

1. 3. Ankara’da Bir Mühendis

Cahit Koytak, üniversiteden 1974’te mezun olduktan sonra bir kimya mühendisi olarak ilk ve son görev yeri olan Ankara’ya gider. Genç mühendis, üniversite öğrenciliği sırasında devlet bursu almıştır ve bursuyla okuduğu devlete borcunu ödemekle yükümlü kılındığı için görevlendirildiği kamu kuruluşunda zorunlu hizmette bulunur. Şiire tutkulu bu genç mühendisin mesleğe ilk adımını attığı kamu iktisadi teşebbüsü, Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ, Ankara Şeker Fabrikası’dır. Aldığı bursun karşılığı olarak dört beş yıl kadar bu fabrikada çalışması gerekir. Ancak Cahit Koytak, altı ay çalıştıktan sonra burs borcunu taksitle dışarıdan ödeme yolunu seçerek İstanbul’a döner. Cahit Koytak, Ankara’da Şeker Fabrikaları AŞ’nin misafirhanesinde kalır. Altı aylık mühendislik serüveninin⁹⁷ ve Ankara’da

⁹³ Cahit Koytak, "Şiirle Medeniyet Arasındaki Sanat İdesi – ‘Güvercin Besleyen Adam’ -", Soruşturan: Editöryal, *Yeni Şafak Kitap*, S.14, Şubat 2007, s. 9.

⁹⁴ "Cahit Koytak’ın Edebiyat Dünyası", Röportaj: Mehmet Nuri Yardım: http://mehmetnuriyordim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-cahit-koytakin-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ [Erişim: 31/12/2013].

⁹⁵ 1. kgş. 2. Cahit Koytak, "Eski Sofra", *Diriliş*, III. Dönem, S. 5, (Şubat 1970), ss. 56, 57, 58.

⁹⁶ Bkz.: "I. Bölüm: Hayatı", "Münzevi Şair: ‘uzlette yaşar mahşeri’" başlığı.

⁹⁷ Cahit Koytak, bundan sonraki yaşamında mühendislik yapmamasına rağmen hâlâ TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Ankara Şubesine 4120 sicil numarasıyla kayıtlıdır.

yaşadıklarının izleri şiirlerinde görülmez. Aslında o bir kimyager olarak, kimyayı da bir şiir simyası olarak görür:

*“Ben ki, kimya okumuştum,
Bellekteki ya da vicdandaki lekeleri çıkaran
Bir sabun formülü icat edebilirdim pekâlâ.
Yahut, ‘seçim mürekkebi’ gibi
Dudaklardan çıkmayan
Ve kara sevda gibi de yüreklerde patlayan
Bir şiir bileşimi...*

*Ama bir av hayvanının ayak izleri gibi
Tıpa tıpa birbirine benzeyen düşünceler
Salgılayıp durdum, yıllarca;
(...)”⁹⁸.*

Cahit Koytak, sonraki yıllarda mühendislik mesleğini icra etmeyecektir. Bu nedenle onun Ankara’dan ayrılışı aynı zamanda kimya mühendisliğine veda etmesi anlamına gelir. Artık kimyasalların değil düşüncenin, estetiğin ve şiirin bileşimlerinin peşinden koşacak ve en orijinal icatlar için şiirin laboratuvarında dili, düşünceyi ve estetiği sentezleyecektir. Kısa süreli Ankara deneyiminin ardından Cahit Koytak, İstanbul’a dönerek yoğun ve uzun sürecek renkli ticaret serüvenine başlayacaktır.

1. 4. Şairin Ticaretle İmtihanı: Tüccar, Kuyumcu, Bezzaz

Cahit Koytak, Ankara'dan İstanbul'a dönüşünden sonra mühendis diplomasını rafa kaldırarak çeşitli alanlarda ticaretle uğraşarak geçimini sağlamaya çalışan bir aile babası olur. Bir süre Üsküdar, Çiçekçi'deki Hamam Sokak'ta ikamet eder. Kadıköy'de ağabeyi Necdet Koytak'la giyim ticareti yapar⁹⁹. Aile içinde, ağabeyi Servet Bey'le ortak bir kuyumculuk macerası olur. Bu işler içinde Cahit Koytak'ın okumaya yazmaya en çok vakit ayırabildiği iş kuyumculuktur. Vitrinlerini bile kendi özel tasarımlarıyla süslediği bu ticarethanede Cahit Koytak, kısa bir süre kalır. Bir dönem de küçük minibüsüyle matbaalara toptan kağıt satışı yapar.

⁹⁸ "Homopoeticus", *YŞK III*, s. 31.

⁹⁹ Cahit Koytak'la görüşme, 4 Şubat 2013, 11/5/17.30, şairin Çengelköy'deki evi. [Bu bölümde aktarılan biyografik bilgilerin tamamı bu görüşmeye dayanmaktadır. Farklı kaynaklardan ulaşılan bilgiler ise ayrıca dipnotlarda belirtilmiştir.]

Bir gün bu minibüs içindekilerle birlikte çalınır ve bulunamaz. Karakolda işlemlerin tamamlanmasının ardından; uzun, sıkıntılı günün sonunda Cahit Koytak eve yorulmuş olarak gelir. O yıpranmış ruh hali içinde, kendini rahatlatmak için, "Allah'im sekiz çocuğu sen bahşettin. Onların sahibi sensin, rızıkları da senin elinde!"¹⁰⁰ der ve biraz dinlenmek için yatağa uzanır. Bu içten seslenişin ardından kısa süre içinde, on - on beş dakika geçmeden, telefon çalar minibüsün¹⁰¹ içindeki emtia ile birlikte bulunduğu haberi gelir. Kendi yağında kavrulan bir esnaf için felaket sayılacak bu olay karşısında Cahit Koytak'ın tutumu, hayat karşısında takındığı tavrı ve hayata bakışını özetleyen bir durumdur¹⁰².

Onun şiirlerinde en çok iz bırakan uğraşı ise Sultan Hamam'daki Hacopulo Han'da Yaşar Bostan'la ortaklaşa kurdukları ticarethanedeki toptan bezzazlık işidir. Ticaret yaşamında genel olarak "iş ortağı" imgesi, Cahit Koytak'ın şiirine "Ortağım, öteki yüzüm / Öteki şeklim / Sırtımı yasladığım duvar / Boğazımı kolladığım ustura"¹⁰³ olarak girecektir.

¹⁰⁰ Cahit Koytak, yaratıcıyla benzer bir konuşmayı da "Ortanca Oğul Paris'te Udunu Çaldırır..." şiirinde udunu Paris'in kuzey garında çaldıran şiir kişisi Ortanca Oğul'un (Mimar Ahmet Selim Cahit Koytak) yakarısında dile getirir:

*"Ben bir yoksul gezginim, sen ey gezgin çalgıcıların tanrısı,
(...)
Udumu çaldırdım ve gecenin ucunda
Yapayalnız kaldım, senin gibi!
(...)//
Fenerini yoluma tut, sen daralan göklerin,
Yabancı şehirlerin, تنها sokakların, sahibi!
Fenerini içime tut ve benimle konuş!
Ve sazımı çalmalarına göz yumduğuna göre,
Bana ne yapacağımı da sen söyle artık, ". "*

Ortanca Oğul Paris'te Udunu Çaldırır...", *YŞK II*, s. 238.

¹⁰¹ Bkz.: Tezin "Ekler" bölümündeki "Fotoğraflar".

¹⁰² Şairin günlük yaşamına ve dolaylı olarak sanat anlayışına da yön veren bu tavrın izleri aşağıdaki dizelerde de sürülebilir:

*"Yüzmeyi iyi bilenler, ki ermiş diyoruz onlara,
hayatın dev dalgaları üstlerine geldiği zaman
onlarla boğuşmaya kalkışmıyorlar;
dalgaların kucağına bırakıyorlar kendilerini;*

*bırakıyorlar beşik gibi sallasın hayat,
indirsin çıkarsın onları
gerçeğin altıyla
gerçeğin üstü arasında;
(...)"*.

"Dalgalar", *YŞK II*, s. 262.

¹⁰³ "Komşu Niçin Öldürdü Kırk Yıllık Ortağımı", *İA*, s. 197.

Sekiz yıl kadar¹⁰⁴ süren bu dönemde Cahit Koytak kendine çevirmenliğin kapılarını açacak yabancı dil öğrenme çalışmalarına yoğunluk verir. Dil öğrenmek amacıyla çeviri temrinleri yapar, iyi çevrilmiş kitapları alarak orijinal metinleriyle karşılaştırır. Hazırladığı kelime fişlerini sürekli cebinde taşıyarak kelime tekrarları yapar¹⁰⁵.

Hacopulo Han bir dönem şairin yaşamının merkezi haline gelir. "İlk Atlas"ın dokuzuncu bölümü olan "Tüccarın Günlüğü"ndeki (s. 187-204) şiirler bu dönemden izler taşır. Bu bölümde yer alan beş şiir sırasıyla: "Bugün Kimse Aramasın Beni Sayım Var Dükkân Kapalı" (s. 189), "Satıcının Ölümü / Kanlı Metre" (s. 191), "Son Müşteri" (s. 194), "Komşu Niçin Öldürdü Kırk Yıllık Ortağımı" (s. 197), "Fikri Sabitler" (s. 200) adlarını taşır. Bezzazlıkla uğraşılan süreç, şiirlerin sözcük kadrosuna da yoğun olarak yansır. Örneğin "İlk Atlas"taki şiirlerinde geçen ticaret ve bezzazlıkla ilgili bazı kavramlar şöyle sıralanabilir: "kepenk" (s. 189), "vergi" (s. 190), "metre" (s. 191), "kasa, müşteri, tüccar, tezgâh, yünlüler, ipekliler" (s. 194), "ortak" (s. 197), "patiska, poplin, kantar, terazi" (s. 200), "iplik fiyatları" (s. 202), "pazen, divitin" (s. 203). Cahit Koytak'ın inişli çıkışlı tüccarlık serüveninden sonraki uzun soluklu durağı televizyon yayıncılığıdır.

1. 5. Sihirli Kutunun Arkasında: Televizyonda Geçen Yıllar

Cahit Koytak 1994 yılında ticaret hayatından ayrılarak Yeni Dünya İletişim AŞ bünyesinde yer alan Kanal 7 televizyonunda çalışmaya başlar. Burada Dış Kaynaklı Yayınlar Departmanının kurucu müdürlüğü, dış alımlar müdürlüğü gibi görevlerde bulunur. Emekli olacağı Kasım 2008'e kadar dış kaynaklı sinema ve belgesel filmlerinin seçiciliği ve yayın yönetmenliği görevini üstlenir. Bu dönemde kanal, iletişimbilim uzmanı Nabi Avcı'nın gözetiminde yayınlarını sürdürmektedir. Onun Nabi Avcı'yla -şiirlerinin kurmaca dünyasındaki adlarıyla Nabius'la¹⁰⁶- dostluğu televizyon yayıncılığı yıllarından öncesine dayanır.

¹⁰⁴ Nurettin Durman, "İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 13.

¹⁰⁵ Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12/06/2011), http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012].

¹⁰⁶ Manzum mektuplarında ise Nabius, "Yaşlı Kral" olarak anılır. Nabius'la gıyabi tanışması onun Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde, Cahit Koytak'ın da İTÜ'de ondan iki - üç yıl

Cahit Koytak'ın dış kaynaklı alımlar yönetmenliğinde, dünya sinemasının önde gelen, sanatsal açıdan düzeyli örnekleri "7. Sanat Kuşağı" adlı haftalık yayın kuşağında yayımlanır. "Yurttaş Kane",¹⁰⁷ "Vadim O Kadar Yeşildi ki",¹⁰⁸ "On İki Kızgın Adam"¹⁰⁹ vb. bu yapıtlardan bazılarıdır¹¹⁰.

Televizyon yayıncılığının popüler kültüre, moda anlayışlara ve günübürlük trendlere yaslanmadan da yapılabileceği bu dönemde gösterilmiştir. Yazgıç kendi internet sitesinde yayımladığı makalesinde Cahit Koytak'ın da aktif olarak içinde yer aldığı bu yayıncılık dönemini, "*Türkiye`de alternatif bir televizyonculuk örneği gerçekleştirmişti. Gerçekten ses getiren programlar yapıyor, tartışmalar yayınlıyor, yepyeni bir televizyonculuk dili geliştirilebileceğini kanıtlıyordu.*"¹¹¹ cümleleriyle özetlemektedir. Televizyon yayıncılığının ticari bir tarafının da olması, bu nedenle de bazı yayın alımlarında arz-talep ilişkisinin göz önünde bulundurulması zorunluluğu dış alımlar müdürlüğü görevini yürüten Cahit Koytak'ı da zor duruma sokar. Örneğin çizgi filmlerin alımı ve yayınıyla ilgili bir soruşturmaya verdiği yanıtta Cahit Koytak, bu sıkıntıyı dile getirmektedir:

"Onların hayal güçlerini zenginleştiren ve onları sıkmadan eğitebileceği düşünülen şeyler seçmeye çalışıyoruz. (...) Ancak [maddî] kaynaklar yeterli olmayınca

ileride olduğu, Nabius'un Ahmet Kot ve diğer arkadaşlarıyla *Gelişme* dergisini çıkardıkları yıllara dayanır. Yüz yüze dostluklarının koyulaşmaya başlaması ise, Kanal 7'deki mesai ortaklığından on yıl öncesindedir.

¹⁰⁷ Tiyatrocu, senarist ve sinema yönetmeni Orson Welles'in başyapıtıdır. "Citizen Kane" adıyla 1941'de vizyona giren filmde başkişi Charles Foster Kane'i filmin yönetmeni canlandırmıştır. Yardımcı oyuncu ise, *Caz'ın İrmakları*'nda "Nat King Cole'ü Sever misiniz?" CAZ, s. 211) şiirinin kişisi olarak karşımıza çıkan ünlü Afroamerikan caz virtüözü Nathaniel Adams Coles'dür (Afroamerikan caz tarihinde yakıştırma adıyla kısaca Nat King Cole). Filmin başkişisi ve yönetmeni Welles, "Şahane Ambersonlar" ("The Magnificent Ambersons") gibi kült filmlerini göz ardı ederek bu filmi için, " *İlk cümlesinden son cümlesine kadar baştan sona yazdığım ve (...) başarılı olan tek filmim* " diyecektir. Film daha sonra "*Bütün zamanların en iyi oniki sinema başyapıtı sınıflandırmasına (Brüksel, 1959) gir[erek]*" Welles'i doğrular: Gerard Bretton, *Sinema Tarihi*, Çev.: Şirin Tekeli, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, s. 61.

¹⁰⁸ Orijinal adı "How Green was My Valley" olan filmin ilk gösterimi 28 Ekim 1941'de New York'ta yapılır. Filmin başkişisi Bay Gruffydd'i Walter Pidgeon oynar. Film, "*Amerika'da Hollywood'un 'altın çağı'nın önde gelen isimlerinden olan John Ford[un], gösterişli sahneye koyuş tarzıyla ve fotoğraflarının güzelliğiyle çarpan eserler[inden] (...)*" biri olarak tanınır: Gerard Bretton, *Sinema Tarihi*, Çev.: Şirin Tekeli, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, s. 58.

¹⁰⁹ 1957'de gösterime giren "Twelve Angry Man" Sidney Lumet'nin ilk filmidir: [http://en.wikipedia.org/wiki/12_Angry_Men_\(1957_film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/12_Angry_Men_(1957_film)). [Erişim: 21/11/2013]. Film, 2007 yılında Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi tarafından "*kültürel, tarihi ve estetik olarak önemli*" ("*The films are chosen because they are 'culturally, historically or aesthetically' significant.* ") olduğu gerekçesiyle ABD Ulusal Film Arşivinde korunmaya alınmıştır: <http://www.loc.gov/today/pr/2007/07-254.html> [Erişim: 20/11/2013].

¹¹⁰ Suavi Kemal Yazgıç, Avcı ve Cahit Koytak'la çalıştığı bu dönemde onlarla aylar süren işbirliği ile "*(...) dünya sinemasının en özgün metinlerinin listesini içeren tam 37 sayfalık bir proje hazırladığını*" belirtir. Suavi Kemal Yazgıç, "Bir Kanal 7 Seyircisinin Not Defteri", <http://www.suavikemalyazgic.com/bir-kanal-7-seyircisinin-not-defteri/> [Erişim: 04/02/2014].

¹¹¹ agm.

ulaşabileceğiniz çizgi film zenginliği itibari ile onlar içinde bu maksada uyanları seçme şansınız var (...) Çocuklar aksiyon izlemek istiyorlarsa siz de ticari bir TV kanalı iseniz, zaman zaman bu işe etik yaklaşan tarafınızı aşarak bazen ticari yaklaşmak zorunda kalıyorsunuz.”¹¹².

Entelektüel düzeyi ve kalitesi açısından bu son derece parlak yayıncılık “*reyting hastalığı Kanal 7’ye de bulaştığı zamandan bu yana*”¹¹³ popülerleşir ve zamanla kanalın yayın kalitesi ana akım medyanın dümen suyunda akmaya başlar. Televizyon ve sinemayla iç içe geçen on beş yılda Cahit Koytak birçok yabancı kaynaklı sinema filmi ve belgeseli yakından izleme, tanıma fırsatı bulur. Şiirlerinde sinemaya ait birçok kavram ve terimle birlikte sinematografik öğelerin yoğun olarak yer alması Cahit Koytak’ın kamera arkasında geçirdiği yılların şiirine yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Cahit Koytak çalıştığı kurumda aynı zamanda kurumun bilge kişisi, âkil adamı olarak da algılanmaktadır. Örneğin yayına dekolte bir kıyafetle gelen akademisyen Nevval Sevindi’nin yayına çıkarılıp çıkarılmayacağını kendine soran genç iletişimci Süreyya Önal’ı: “ *‘Süreyya Hanım biz Nevval Hanımı düşüncelerinden dolayı çağırdık, kıyafeti için değil. Bizim için ne giydiği nasıl giydiği değil ne söylediği önemli. Bu bizim için gündelik hayatta sorun değilken ekranda niçin sorun olsun’*”¹¹⁴ diyerek yanıtlar.

Cahit Koytak, Kanal 7’deki görevinden 2008 yılında, çeşitli ekonomik sıkıntılar gerekçe gösterilerek, kuruluşun malî açıdan küçültülüp Hayat Görsel Yayıncılık AŞ’ye evirildiği süreçte ayrılır. Cahit Koytak’ın televizyondan ayrılarak akabinde emekli olması, yıllardır biriken, bir kenarda yayımlanmayı bekleyen şiirlerinin okurla buluşması için bir milat olur. Cahit Koytak’ın onyıllar içinde oluşan şiir hâsılası bu tarihten itibaren entelektüel açıdan derinlikli, hacimli kitaplara dönüşerek ardı ardına yayımlanmaya başlar¹¹⁵.

¹¹² Editöryal, "Etik-Reyting Savaşı Çizgi Filmde de Var", Yeni Şafak, 27.07.2005. Soruşturmanın e-nüşhası için: <http://yenisafak.com.tr/arsiv/2005/temmuz/27/televizyon.html> [Erişim: 04/02/2014].

¹¹³ Suavi Kemal Yazgıç, "Bir Kanal 7 Seyircisinin Not Defteri", 31.12.2013:

<http://www.suavikemalyazgic.com/bir-kanal-7-seyircisinin-not-defteri/> [Erişim: 04/02/2014].

¹¹⁴ Süreyya Önal, "Ertuğrul Özkök ve Nevval Sevindi’nin Dekoltesi",

<http://sureyyaonal.blogcu.com/ertugrul-ozkok-ve-nevval-sevindi-nin-dekoltesi/7493667> [Erişim: 04/02/2014].

¹¹⁵ *İA* (II.b.), *YŞK I*, *YŞK II*, *YŞK III* 2010; *YBİM*, 2011; *CAZ*, 2012; *ÖÇ*, 2013; *DBŞ*, 2014 ve 1 Haziran 2009 ile 29 Nisan 2013 arasında *Taraf*’ta yayımlanan 326 adet şiir.

1. 6. Münzevi Şair: "uzlette yaşar mahşeri"

Temelde asketik teolojiye ait bir kavram¹¹⁶ olan inziva, Arapça "zuviyy"den¹¹⁷ / "zuviyy ve zeyy"den¹¹⁸ türetilmiş bir sözcük olarak "1. Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama (...). 2. Dış dünyayla bütün bağlarını keserek Tanrıyla birleşebilmek için insanın kendi içine kapanması."¹¹⁹ olarak tanımlanır.

Münzevi ise inzivaya çekilmiş kişiyi karşılayan bir sözcük olarak kullanılır. Bu bağlamda, asketik ve mistik inzivanın çilecilikte benzeşmekle birlikte farklı kavramlar olduğunu vurgulayan Max Weber¹²⁰ -Cahit Koytak'ın da entelektüel bir tavır olarak benimsediği- inzivayı "sosyolojik inziva" olarak kavramlaştırır. Ancak münzevi kavramı bu çalışmada asketik ya da Weber'in dediği gibi sosyolojik bir inzivadan ziyade şairin bireysel ve sanatsal yaşantısında bilinçli bir tercihle topluluklardan, şöhretten ve medyadan uzak durma tavrını karşılayacak şekilde kullanılacaktır.

116

"Çeşitli nedenlerle toplumdaki uzaklaşarak bir başına yaşama; dünyadan el etek çekme; bir başına kendini ibadete, teemmül ve istiğraka verme. Asketik yaşam tarzının vaz geçilmez bir unsuru olan inzivaya, asketizme yer veren tüm dinsel geleneklerde önem verilir. Tasavvufta "Halvet" olarak ifade edilen bu yaşam tarzı, yaygın geleneğe göre 40 gündür."

Şinasi Gündüz, "inziva", *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara 1998, s. 193.

¹¹⁷Şemseddin Sâmî, "İnzivâ", *Kamus-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989, s. 176.

¹¹⁸ Ferit Devellioğlu, "İnziva", *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, XV. b., Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1993, s. 444.

¹¹⁹ "İnziva", *Türkçe Sözlük*, IX. b., 1998, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara s. 1092. Ayrıca bkz.: Şemseddin Sâmî (agy): "Bir köşeye çekilme, çekilip karışmama, dünyadan münkatı olma."; Devellioğlu (agy): "1. Bir köşeye çekilme, çekilip hiçbir işe karışmama. 2. Dünya işlerinden vazgeçme"; Muallim Naci (Muallim Naci, "inziva", *Lûgat-ı Naci*, Asır Matbaası Mücellithane ve Kitaphanesi, İstanbul 1366. s. 160. E-nüshası için bkz:

<https://archive.org/stream/lgatnaci0001na#page/n5/mode/1up>) [Erişim: 10/07/2014]: "Çekilip bir bucakta oturmak, zaviye nişin olmak".

¹²⁰ Weber'in tanımladığı asketik ve mistik inziva, çilecilite benzerdir; ancak birbirinden farklı durumları karşılar. Sosyolojik inziva ise bu ikisine göre daha derin karşıtlıklar içerir. Çünkü sosyolojik inzivada birey, dünyasal yaşamın içinde kalarak entelektüel anlamda dünya içi bir inziva yaşar. Mistik ve asketik inzivada ise birey, dünyadan tamamen el etek çekerek, dünyayla ilişkileri minimal düzeye indirilmiş ya da Weber'in deyişiyle "(...) sindirilmiş alçak gönüllülük, en aza indirilmiş eylem, dünyada varla yok arası bir yer alış[la]." * konumlanır. Weber, "mistik" özne için bu tutumun nedenini şöyle açıklar: "Tanrı'nın konuşabilmesi için kul susmalıdır.". Koytak'ın inziva anlayışının bir yönünü de "Yeter ama yeter, ölümler için de, diriler için de! / Ayıp, çünkü bakın, / Tanrı konuşmak için / Sizin susmanızı bekliyor." ** çıkışı oluşturur. Ancak Cahit Koytak'ın inziva önerisinde temel amaç mistik ya da asketik bir çilecilikle Tanrı'ya ulaşmak değil, bireyin entelektüel inziva aracılığıyla kendi bireyliğini / nelliğini keşfederek Tanrı'ya ulaşmasıdır. Bir başka fark da münzevinin bilinç düzeyi ve kimliği ile ilgilidir. Weber'e göre inzivaya çekilmiş mistik/asketik özne, edinilmiş ritüeller gereği, susarak Tanrı'nın kendiyile konuşmasını uman mistik bir "tip", Cahit Koytak'a göre ise bu özne, "birey"liğinin farkında bir karakterdir. *Max Weber, *Sosyoloji Yazıları*, VI. b., Çev.: Taha Parla, İletişim Yayınları, İstanbul 2004, s. 415.; **Cahit Koytak, "Ben Yokum, Beni Karıştırmayın!", *Taraf*, (20/06/2011).

Cahit Koytak'ın münzevi tavrında iki önemli etken sıralanabilir: şairin poetik anlayışı ve mizaç özellikleri.

1. 6. 1. Mizacı Gereği Münzevi

Cahit Koytak biyografisinin ve poetikasının dikkat çekici yönlerinden biri de münzevi bir tavrının olmasıdır. Bu saptama ilk bakışta sekiz çocuklu, yüksek öğrenim görmüş, mühendis, tüccar, bezzaz, kuyumcu, marangoz, yönetici, çevirmen, neyzen ve şair, çok yönlü bir entelektüel için şaşırtıcı bir betimleme olarak görülebilir. Ancak Cahit Koytak; sanatı, poetikası, kişisel yaşamı hakkında televizyon, gazete, dergi, internet vb. medyadan bilinçli bir kişisel tercihle uzak durmuştur. Özel bir televizyon kanalının yabancı yayınlar departmanının kuruculuğunu ve on beş yıl aralıksız olarak yöneticiliğini yapan ve medyanın içinde fiilen yer almış bir kişi olarak daima kameranın arkasında kalmayı kararlı bir biçimde ilke edinmiştir.

Gazete, dergi, televizyon, radyo, internet sitesi, gazetelerin kitap ekleri hatta kendi adına düzenlenmiş ve şaire adanmış özel sayı ve dosyalar için röportaj isteklerini kendine özgü bir incelikle reddetmiştir. Şiirleri, yaşamı ve sanat anlayışıyla ilgili olarak şiir dışında farklı bir platformda söz söylememeyi ilke edinen bir şair olarak Cahit Koytak, yaklaşık yarım asırlık sanat yaşamında -kıramadığı çok yakın bir iki dostunun ricasıyla katıldığı bir iki etkinlik hariç tutulursa- "(...) kendi iç dengeleri(...) bakımından yararlı, hatta gerekli olduğunu tecrübelerle gördüğü(...)"¹²¹ sınırlar içinde kalmayı ve susmayı tercih eden, " 'medya' kaçkını"¹²² modern münzevi mizaca sahip bir şairdir. Ona göre "Bu durum, biraz da münzeviliği seven tabiatı[ndan]"¹²³ kaynaklanmaktadır.

Cahit Koytak, 2009 yılında kendi adına düzenlenen Sapanca Şiir Akşamları¹²⁴ adlı etkinliğe yine kıramadığı yakın arkadaşlarının ricasıyla "cebren" katılmış, etkinlikler kapsamında düzenlenen panelde yaptığı kısa konuşmada, "Adına

¹²¹ Cahit Koytak, " 'Cahit Koytak: Şiiri, Hep Fonunda Sessizlikten ve Derin Bir Mavilikten Başka Bir Şeyin Görünmediği Bir Çift Büyük Beyaz Kanat İmajı ve O Kanatların Hışirtısı Olarak Düşünmüşümdür.' ", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), s. 70.

¹²² agm.

¹²³ Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak", http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-cahit-koytaka-soru-sormak.html [Erişim: 17/01/2013].

¹²⁴ Sakarya Valiliği ve Sakarya İl Kültür Müdürlüğü organizasyonunda düzenlenen "IX. Sapanca Şiir Akşamları", 25, 26, 27 Haziran 2009, Sakarya / Sapanca.

düzenlenen bu panelin insanın kendi cenaze törenine katılması gibi bir anlam taşıdığını¹²⁵ söyleyerek topluluklar karşısında olmaktan ve takdir edilmekten duyduğu içsel rahatsızlığı dile getirmiştir. Cahit Koytak'a göre inziva hali, insanın kendini olgusal anlamda kaim kılan değerleri inşa etmesini sağlayan temel bir eylemdir. Çünkü *"Sade ama pahalı kostümler, / ucuz ama markalı dostluklar, / paneller, ödüller, tv söyleşileri / ve alkış ve övgü ve boya / görünmez kılar insanı."*¹²⁶. O, alkışı, sahne ışığını kısaca şöhreti, insanı kemirip yok eden tehlikeli bir tuzak olarak görür. Bu nedenle görünür olmaktan hep tedirginlik duyar *"Ve 'bilinmek'ten ötürü (...) fanileşmiş..."*¹²⁷ olmayı istemez.

Kendini soyutlamaya eğilimli mizacı ve inzivada, kendi halinde kalma isteğini güdüleyen tabiatı şiirlerinde münzevi yaşamayı arzulayan bir şiir anlatıcısı olarak karşımıza çıkar. Anlatıcı çölde uzlette kalmayı isteyerek kim ve ne olduğunu keşfetmeyi amaçlayan bir kâşif kimliğindedir. *"Beni burada bırak bezirgânbaşı, / Kumun dikenin üstünde / Bir çığlık gibi yalnız / Susuz azıksız / Ve kervanını al götür / Hülyalı şehirlere"*¹²⁸. Kişi kim ve ne olduğunu, kendi benliğini ancak bu yolla, yalnızlığı ve inzivayı kendi içinde yaşayarak keşfedebilecektir: *"Ve çöl rüzgârlarının yakıcı nefesinden / öğreneceğim bir gün: / Ne istiyorum? / Ve kimim?"*¹²⁹. Şairin mizacının münzevi bir doğaya sahip olması bir yönüyle de öz savunma mekanizması olarak değerlendirilebilir. Bilinmez, kapalı ve içerlek olmak insan için birçok riski de bertaraf edebilecek bir özelliktir. *"Taş gibi katı olursan, ruhum, / taş gibi katı, ağır ve ketum, / açılmamış sırlarla doluymuş gibi hani... // yaşarken çürümekten / ve ayaklar altına düşsen de ezilmekten / kurtulabilirsin belki."*¹³⁰. Bu şekilde inziva yoluyla, şiir anlatıcısı insanın ezeli trajedilerinden birine çare bulma yollarını araştırır. Şiirlerindeki bu yansımalar, Cahit Koytak'ın münzevi tutumunun nedenlerinden birinin de onun mizacıyla ilgili olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Mizaç özelliklerine paralel olarak onun münzeviliğinin poetik gerekçeleri de gözden kaçırılmamalıdır.

¹²⁵ Musa İğrek, "Cahit Koytak Okumak Tehlikelidir", *Cuma* [Zaman gazetesi cuma eki], (27/06/2009). E-nüshası için bkz.: http://www.zaman.com.tr/cuma_cahit-Cahit_Koytak-okumak-tehlikelidir_863326.html [Erişim: 10/02/2013].

¹²⁶ "Sıradanlığın Metafizigi", *ÖÇ*, s. 53.

¹²⁷ "Yergici Lucas'ın 'Gecikmiş Şair ve Gecikmiş Kitap' Üzerine İğnelemeleri", *YŞK I*, s. 259.

¹²⁸ "Beni Burada Bırak", *İA*, s. 170.

¹²⁹ agş., s. 171.

¹³⁰ "Taş Gibi Katı", *ÖÇ*, s. 371.

1. 6. 2. Poetikasının Gereği Olarak İnziva

Cahit Koytak, hiçbir yerde ve yayın organında şiirleri ve kendi şiir anlayışı hakkında konuşmamış ve yorum yapmamıştır. Zaman zaman çeşitli gazete, dergi ve internet sayfalarından gelen bu yoldaki istekleri de ya reddetmiş ya da kendine yöneltilen soruların yanıtlarını içerdiğini düşündüğü bir şiirini yanıt olarak göndermiştir. İlk şiirinin yayımlanmasından başlayarak şairin şiir yayımlama etkinliğinde ve sanat yaşantısında bu münzevi tutumu istikrarlı bir biçimde sürdürdüğü görülür. Nitekim Cahit Koytak, ilk şiiri "Eski Sofra"yı¹³¹ da yayımlanması amacıyla bir dergiye göndermez. Küllük Kıraathanesinde Sezai Karakoç'la tanışınca genç şair Cahit Koytak, eleştirmesi amacıyla Karakoç'a verdiği şiirini *Diriliş*'te yayımlanmış olarak görür¹³².

Cahit Koytak, sonraki dönemlerde de -ilk gençliğindeki birkaç istisna hariç tutulursa- yayımlanması talebiyle hiçbir dergiye şiir göndermez. Ancak kendinden yayımlamak amacıyla şiir talep eden kimseyi de boş çevirmez. Yayın organlarında şiirlerinin yayımlanması çoğu zaman bu şekilde gerçekleşir. *Taraf, Agos; Hece, Dergâh, Anlayış, Defter, Kaşgar, Kelime, Anlayış, Yönelişler, Kitap-lık, Gergedan, La Poete Travaille, Merdiven Şiir, Yönelişler, Kriter, Mesel, Yedi İklim, Granada, Türk Edebiyatı...* gibi gazete ve dergilerde şiirlerinin yayımlanması genellikle bu şekilde gerçekleşir.

Cahit Koytak'ın yaklaşık yarım asırlık sanat yaşamı boyunca yayımlanmış toplam iki röportajı vardır. Azımsanamayacak uzun bir periyotta şiirleri dergilerde baş sayfa şiiri olarak yayımlanan, yüzlerce şiiri ve ciltlerce kitabı yayımlanan usta bir şair ve saygın bir çevirmenin son derece sınırlı olan bu iki röportaj dışında bizzat medyada yer almayı onun suskun kimliğini belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu röportajlardan ilki aynı zamanda bir dergide yayımlanan ilk röportajıdır. Röportaj, "İlk Atlas"ın yayımı üzerine 1991'de *Dergâh*'ta "Ruhun Haritaları"¹³³ başlığıyla yayımlanır. İkinci ve son röportajı ise *Hece*'de Mehmet Nuri

¹³¹ Cahit Koytak, "Eski Sofra", *Diriliş*, III. Dönem, S. 5, (Şubat 1970), ss. 56, 57, 58.

¹³² İlk şiirinin yayımlanma serüveni için bkz.: Tezin ikinci bölümündeki "Yayın Faaliyeti: Başsayfa Şairi" başlığı.

¹³³ Cahit Koytak, Editöryal, "Ruhun Haritaları", *Dergâh*, C. II, S.13, (Mart 1991), ss. 3- 6.

Yardım'la yapılan "Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak..."¹³⁴ başlıklı mülakattır.

Hece dergisinin Ekim 2003 tarihli 82. sayısı Cahit Koytak şiirine adanmış "Cahit Koytak Şiiri: Derin Bir Mavilik" adlı dosyayı içerir. Dosya editörünün röportaj isteğini kabul etmeyen Cahit Koytak, mektup aracılığıyla yanıtlaması için kendine gönderilmiş on adet soruyu da yanıtsız bırakır. *İstanbul BirNokta* dergisi de Temmuz 2012 tarihli 126. sayısını "Cahit Koytak Özel Sayısı" olarak belirler. Ancak Cahit Koytak'ın münzevi tutumunu bilen dergi yönetimi şaire sorulacak soruları hazırlayarak soruların yanıtlarını şiirlerinden bulup ilginç bir yöntemle metin merkezli bir röportaj yayımlar. Bu duruma röportajı hazırlayan Mahmut Feyzi açıklık getirir:

"Günümüz şiirinin usta isimlerinden Cahit Koytak'la söyleşmek istedik. Söyleşi hususunda tavrının bir şair zarafeti ile reddetmek ve kitaplarını işaret etmek olduğunu biliyorduk. Biz de, işaretini takip edip sorularımızı sorduk, yanıtlarını şairin Yoksulların ve Şairlerin Kitabı'nın birinci ve ikinci ciltlerinden aldık."¹³⁵

Zaten şiiri hakkında soranlara karşı Cahit Koytak'ın cevabı da Feyzi'nin izlediği yöntemden farklı bir durum değildir. Bu bakımdan yayıncılar ve onun görüşünü soruşturarak dosya hazırlamak isteyenler için Cahit Koytak 'zor' şairdir. *"Cahit Koytak'a soru sormak zordur. Çünkü çoğunlukla ya cevap alamazsınız ya da şair şiirlerinden pasajlar okuyarak açık uçlu cevaplar vermeyi yeğler. Bu durum münzeviliğinin bir parçasıdır aslında."¹³⁶* Cahit Koytak, Bilim ve Sanat Vakfı'nın bülteninde şiirinin yayımlanmasından sonra vakıf tarafından gençlere belirli aralıklarla şiir dersleri vermek üzere davet edilir. Şairin "Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri" şiir dizisine esin veren bu davet de yanıtsız bırakılır. *Anlayış* dergisinden M. Bey'e gönderdiği mektupta şair bu durumu mizahi bir dille şöyle açıklar: *"(...) öneriyi, kökten reddetmemekle birlikte, uygulamayı, / böyle bir şey için kendimi hazır hissedeceğim bir vakte, / yani, sanırım, hemen hemen sonsuza kadar erteledim."¹³⁷*

¹³⁴ Mehmet Nuri Yardım, "Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...", *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 212-124. Röportajın e-nüshası için bkz.: "Cahit Koytak'ın Edebiyat Dünyası", Röportaj: Mehmet Nuri Yardım: http://mehmetnuriyardim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit-Koytakin-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ [Erişim: 31/12/2013].

¹³⁵ Mahmut Feyzi, "Cahit Koytak ile Söyleşi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 2, 3.

¹³⁶ Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak", http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-Cahit-Koytaka-soru-sormak.html [Erişim: 17/01/2013].

¹³⁷ "Yaşlı Şairden Dergi Editörüne", *YŞK III*, s. 285.

Cahit Koytak, *Zaman*'dan Murat Tokay'ın röportaj teklifini de benzer gerekçelerle ve muhatabını kırmamaya da özen göstererek reddeder. Israr edilen durumlarda ise kimi zaman dostane bir çay içimine razı olur.

*"Röportaj teklifimizi kabul etmese de daveti üzerine Cahit Koytak'la bir çay sohbetinde bir araya geldik. (...) Cahit Koytak, şiiri üzerine konuşmayı sevmeyen bir şair. Gazetelere röportaj vermiyor, televizyon ekranlarında programdan programa koşmuyor. Yazdığı şiirlerle yetinmeyip şiirden sorulara cevabı şu: 'bana baldan sormayın / çünkü ben ne arıyorum / ne de arıcı... bal tüccarı da değilim! / ... ve konuşa konuşa / bala şerbet katılmasından da / hiç mi hiç hoşlanmam / (...)' "*¹³⁸.

Sanatçının münzeviliği aslında Yaratıcı tarafından ona bahşedilen cüzi anlamda 'yaratma' yetisinin gereğidir. Çünkü sanatçı da *"En Yalnız Sanatçı"*'nin üflediği bir ruhtan¹³⁹ başka bir şey değildir: *"bense, ah, bense, dedim ya, şairim, münzeviyim, / bir 'ah!' çekimlik soluğuyum, / En Yalnız Sanatçı'nın!"*¹⁴⁰. Cahit Koytak'a göre Büyük Sanatçı'nın yalnızlığı, onun eseri olan insana / sanatçıya da yansımıştır. Bu durum da doğallıkla yaratma yetisiyle Büyük Usta'nın kalfası / halifesi olan sanatçıyı-şairi münzevi kılmaktadır. Cahit Koytak, şairin,

*"Sanatçının, özellikle de, yaratıcılık vasfını 'En Yüce Sanatçı 'nın / çömezi olma onuru olarak algılayan ve öyle taşınmasını bilen birinin, / sınavını her şeyden önce ve sonuna kadar şöhrete karşı / vermesi gerektiğine inananlardan biri[dir] (...) [çünkü] Şöhret meyvenin kurdu değil, hayır, meyve kurdunun / içindeki kurttur; yani kurdu azdıran kurt; yani sanatçının / içindeki yaratıcı huzursuzluğu, iyi huylu kederi ve açlığı, / utangaç taşkınlığı ve akıllı çulğunluğu kemiren, çürüten kurt[tur]." "*¹⁴¹.

Daha da tehlikelisi bir sanatçı için şöhret isteği ya da eğilimi, sanatçıyı tanrılık iddiasında bulunmaya kadar götürecek sinsi bir *"ifrit"*¹⁴². Cahit Koytak, genç şaire salık verirken şöhret belasından kurtulmanın zorluğunu şu dizelerle açıklar:

*"Kalkıp sopayla kovsanız da
Uslu uslu peşinizden gelecek;
Zamanla gölgeniz olduğuna inandıracak sizi;
Ve günü gelince de, bir sırtlan gibi sıçrayıp omzunuza,
Başınızın etini yemeye başlayacak!
Beyninizi bitirince kalbinizi,*

¹³⁸ Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012]

¹³⁹ Kur'an-ı Kerim, Secde 32 / 9: *"sonra ona (yaratılış) amacına uygun bir şekil verip Kendi ruhundan üfler; ve (böylece, ey insanoğlu,) sizi hem işitme ve görme (melekeleri) hem de düşünce ve duygularla donatır, (Buna rağmen) ne kadar da az şükrediyorsunuz!"*. [Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009, s. 1004.] Ayrıca bkz.: Kur'an-ı Kerim, Hicr 15 / 29; Sâd 38 / 72.

¹⁴⁰ "Yol Arkadaşı III", *ÖÇ*, s. 130.

¹⁴¹ "Yaşlı Şairden Genç Şaire", *YŞK II*, s. 251.

¹⁴² "Genç Şair ve Gölgesi" *YŞK II*, s. 254.

Onu bitirince de ruhunuzu yalayıp yutacak!"¹⁴³.

Şöhret düşkünü, münzevi bir tarafı olmayan, 'ünlü şair'in karşılaşacağı en büyük sorun "*kendi ruhuna, kendi evine giriş çıkışlarını zorlaştır[arak] / (...) Fazlaca bilinme[k], / tanınma[k], yani nesneleşme[ktir.] (...)*"¹⁴⁴.

Cahit Koytak'ın derinlemesine içselleştirdiği münzevi tutumun doğal bir sonucu olarak kitaplarında ve dergilerde "Münzevinin Aynaları" adını taşıyan çok sayıda şiir / bölüm bulunur. "Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat"ta on altı şiirden oluşan dokuzuncu bölüm "Münzevinin Aynaları" (ss. 201-224) adını taşır. Ayrıca şairin, süreli yayınlarda yayımlanan bazı şiirlerinin altına düştüğü notlardan hareketle "Münzevinin Aynaları" adını taşıyan bir kitap planlandığı düşünülmektedir¹⁴⁵.

Cahit Koytak, halk ozanı Neşet Ertaş'ın ölümünden sonra Ertaş için yazarak *Taraf*'ta yayımladığı " 'Şuâra' " adlı modern 'nefes'inde "*münzevi*" mahlasını kullanır¹⁴⁶. "Kalk Yürü" şiirinde ise şiir anlatıcısı kendini "*münzevi şair*" olarak adlandırır: "*Yalnızlığı alıyorum, / Balinanın göğüs kafesini / Ve ona en münzevi şairin / yüreğini takıyorum, / Ağustos böceğinin sesini / Ve örümceğin sessizliğini...*"¹⁴⁷. Cahit Koytak'ın kendini "münzevi şair" olarak adlandırmasının poetik gerekçeleri ise şöyle sıralanabilir:

1. 6. 2. 1. İyi Bir Şair Olmanın Gereği Olarak İnziva

Cahit Koytak, has şairin bir yönüyle hep yalnız ve münzevi olması gerektiğine inanan bir şairdir. Ona göre iyi bir şair olmanın gereklerinden biri de

¹⁴³ agş., s. 254.

¹⁴⁴ agş., *YŞK II*, ss. 252, 253.

¹⁴⁵ Cahit Koytak, "Münzevinin Aynaları XII", *Taraf*, (08/08/2011).

¹⁴⁶ Cahit Koytak, " 'Şuâra' ", *Taraf*, (01/10/2012). Dil ve üslup bakımından Bektaşî nefeslerinin pastişî olan şiirde "münzevi" mahlası aşağıda alıntılanan bağlamda geçer:

" (...)
*Azrail ebe anamız,
musâlla beşik sefamız;
mevtimiz aşık gassal
yuması haktır bizim.
Yolların tozu dumanı,
düşenin ah u amanı,
yitik kuzuların çobanı,
cümlesi aşktır bizim.
Zor Münzevi'nin işleri,
uzlette yaşar mahşeri
iki vadide de çağıldar,
suyumuz paktır bizim."*

¹⁴⁷ "Kalk Yürü", *YŞK I*, s. 45.

şöhretten, kitlelerin alkışından uzak durmaktır. Şair "(...) *bütün iyi oyuncular gibi / (...) yapayalnız*".¹⁴⁸ olmalıdır. Ancak her şeye rağmen bilinme, tanınma içgüdüğü gereği şöhret insanın benliğinde doğal olarak bulunan bir olgudur. İnsanda doğal olarak nüve halinde bulunan bu özelliğin dallanıp budaklanarak insanı tutsak etmemesi için Cahit Koytak şunu salık verir: "*Benliğinin bu özürülü çocuğuna [şöhrete] / Merhametle davran,/ Ama tutturmalarından yılıp / Onu şımartma sakın*"¹⁴⁹. Entelektüel yalnızlık şairin kendi içinde derinleşmesini, kendi içinin katmanlarını keşfetmesini sağlayacak etkili bir yoldur. Ancak bu yolla şairin duyargaları açılacak, "mezardaki böceklerin çene çıtırtılarını" bile bir senfoniye dönüştürebilecek bir inceliğe sahip olacaktır. Şair de bu minimal uyumdan kozmik uyuma yelken açabilecek duyarlılıkta bir kimliktir. Bir şiir anlatıcısı olarak Cahit Koytak, genç şaire "*dilini yutman, / (...) gerekir*".¹⁵⁰ diye salık verir.

İyi bir şairin tıpkı ay gibi bir görülen / bilinen yaşantısı bir de kendine özgü münzevi, yalnız ve "tenha" tarafı olmalıdır. "*İki hayatın varsa, biri yalnızlık / ve binlerce hikâyen... / işin peşini bırakma, bir gün / çadır tiyatron da olacak! // İki yüreğin varsa, biri ay gibi tenha / öteki yer gibi kalabalık, / işin peşini bırakma / bir gün gök atlasın da olacak!*"¹⁵¹ dizeleriyle toplum içinde yaşayan şairin aynı zamanda münzevi ve kendi içinde derinleşen bir "yalnız" olması gerektiğini düşünür. İnziva hali iyi bir şairde olması gereken iç derinliği, gönül genişliği, ruh enginliği gibi erdemleri kazanmada önemli bir araçtır. Bu erdemler ve ruhsal inziva bir şairi has şair yapabilen ancak 'ünlü' şair yapamayan özelliklerdir. Görünür olmamak, ünsüz olmak şairin bilinçli olarak yeğlediği bir durumdur. Bu nedenle onun Tanrı'ya seslenirken onun ünsüz şairleri sahiplenmesi vurgulanır: "*Benimle gelirsən, sen ey / ünsüz şairlerin tanrısı, / dere tepe kafamın içini gezdiririm sana, / ruhumu mağara mağara, / ve gönlümü şehir şehir... (..)*"¹⁵².

¹⁴⁸ "Cihangir", *YŞK II*, s. 132.

¹⁴⁹ "Şöhret, Gün Gelir...", *YŞK II*, s. 336.

¹⁵⁰ "Oruç Üstüne Oruç", *YŞK II*, s. 337.

¹⁵¹ "Suyun Kıyısı", *YŞK II*, ss. 16,1 7.

¹⁵² "Evsizin Mezmuru", *YŞK II*, s. 205.

1. 6. 2. 2. Entelijansiyaya Dönük Eleştirel Bir Tavır Olarak İnziva: "*Ben Yokum, Beni Karıştırmayın*"

Şairin münzevi tavrı bir bakımdan da çağına yöneltmiş eleştirel, pasif bir karşı çıkıştır. "Bu Atlar Seninse" adlı şiirinde "*ip cambazı değil de, / bir şair, bir kralısan eğer, / cambaz sıırıklarıyla / şöhretin yollarında işin ne?*" (YŞK II, s. 332) dizeleriyle inziva yolu dururken şöhret peşinde koşan şairi sorgular. "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik" kitabı övgüyle karşılandığında övgüleri mahcup bir edayla "*'pazarlama' çağında takla atan yazar çizer takımına inat, tam da bir şaire yakışacak nitelikte (...)* [tek cümleyle yanıtlar]: '*Umarım düş kırıklığına uğramazsınız!*'"¹⁵³. Sığ yargılar, yüzeysel düşüncelerle insanı, dünyayı ve evreni anlama / anlamlandırma çabası karşısında Cahit Koytak, entelektüelin inziva hakkını kullanır. Hakkı kullanma biçimi bir tür pasif direniş olarak da okunabilir. Bu durum en estetik ve şairane ifadesini Cahit Koytak'ın aşağıdaki dizelerinde bulur:

"Ben Yokum, Beni Karıştırmayın!

Akıl ve selüloz karışımı

Hamurdan yoğrulmuş kafalarınız;

Oturmuş vıdı vıdı vıdı vıdı konuşuyorsunuz,

Mezarlarınızı dillerinizle kazıyorsunuz,

Dillerinizle yalıyorsunuz mezar taşlarınızı,

Alıyorsunuz, satıyorsunuz

Kurtlarını, böceklerini birbirinizin.

Söze nereden başladınız?

Ne zaman başladınız?

Babalarınızın sulbünde mi?

Analarınızın karnında mı?

Konuşuyorsunuz, konuşuyorsunuz,

konuşuyorsunuz...

Ve bir gün o asık yüzlü melek

Perçemlerinizden tutuncaya kadar da

Besbelli, konuşacaksınız, konuşacaksınız,

konuşacaksınız...

Ama ben yokum, beni karıştırmayın!

Kulaklarımı balçıkla sıvadım ben,

Kafamın çatlaklarını,

¹⁵³ Ali Koca, "Yeni Başlayanlar İçin Cahit Koytak", *Cuma* [Zaman gazetesi cuma eki], (17/06/2011). E-nüsha için bkz.: http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1147799 [Erişim: 11/10/2011].

*Kalbimin deliklerini tıkadım şiirle
Sizin kuramlarınıza, söylemlerinize.
Vıdı vıdı vıdı vıdı vıdı...
Bunca lafi, nerden buluyorsunuz?
Bunca vakti kimden çaluyorsunuz?
Aman ne çok şey biliyorsunuz!
Aman ne çok şey biliyorsunuz!
Teninize düşecek kurtlardan çok,
Beyninizi yiyecek kurtlardan çok, kabirde!
Kesiyorsunuz, biçiyorsunuz,
Liflerine ayırıyorsunuz sözü,
Yalanıyla, gerçeğiyle çiğnemenen
yutuyorsunuz sonra
Ve kusuyorsunuz
Sindiremediklerinizi, önümüze.
Yeter ama yeter, ölümler için de, diriler için de!
Ayıp, çünkü bakın, Tanrı konuşmak için
Sizin susmanızı bekliyor."¹⁵⁴*

Cahit Koytak, aydınlanma çağından günümüze çağdaş entelijansiyayı yaratan modernitenin temel saiki olan akıl ve akılcı disiplinle düşünmenin ürünü olan kitaplardan başlayarak eleştirilerini sıralar. Şiirin matrisine oturan tez; yazı, kitap, medya vb. aracılığıyla aralıksız süren konuşma edimine karşı susma¹⁵⁵ önerisidir. Çünkü Cahit Koytak, çokça konuşup bir şey söylemeyenler arasında -şiir yazmak dışında- ısrarlı ve anlamlı suskunluğuyla bir şeyler söylemektedir. "*Şiirlerini okuyunca ağzı olup da konuşanların aslında hiç de dişe dokunur şeyler söylemediğini anlıyorsunuz. Bu ortamda şairin suskunluğunu da, münzeviliğini de anlamlandırabiliyorsunuz.*"¹⁵⁶. Bu tavır salt edebiyat ortamına ve entelijansiyaya yönelik bir eleştiri değildir. Ayrıca dolaylı yoldan modernlik bağlamında aklın da eleştirisidir. Şiir modern olanı biçimlendiren temel etken "akıl" ve onun ürünü olan selüloz hamuruna dil formatına dönüştürülerek basılmış düşünceye / konuşmaya yönelik eleştiriyle başlar. Şiir anlatıcısının eleştirisinin odağında "*akıl ve selüloz karışımı / Hamurdan yoğrulmuş kafalar(...)*" vardır. Selülozu bulan, selüloz

¹⁵⁴ Cahit Koytak, "Ben Yokum, Beni Karıştırmayın!", *Taraf*, (20/06/2011).

¹⁵⁵ Sanatçının susmasının estetize bir eylem ve çilecilik bağlamında eleştirel bir tavırla değerlendirilmesiyle ilgili olarak bkz.: Susan Sontag, "Susmanın Estetiği", *Sanatçı: Örnek Bir Çilekeş*, IV. b., Metis Yayınları, İstanbul 2013.

¹⁵⁶ Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak", http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-cahit-koytaka-soru-sormak.html [17/01/2013].

hamurundan kağıdı üreten ve bu kağıdı kitaba bir başka deyişle düşüncenin / konuşmanın nesneleşmiş biçimine dönüştüren yine akıldır. Buradan hareketle modernitenin başat aktörü olan akıl, yine insan aklının yarattığı kümülatif bilgi ve bu bilginin "yol açtığı" buluşlar; konuşmalar / kitaplar aracılığıyla anlaşılması güç bir kaosa neden olmuştur. Bu kaotik yapının çoklu eklettik konjonktürü, insanı hem nesneleştirmiş hem de insanın ilgisini dış dünyaya yönelterek "birey"leştirdiği kişiöğlunu sürekli konuşan, düşünen ancak iç dünyasına yabancı, kişisel inzivası olmayan *"akıl ve selüloz karışımı / Hamurdan yoğrulmuş kafalar[a](...)"* dönüştürmüştür. Bu prototip aslında "Modern Zamanlar"ın Şarlo'suyla aynı trajediyi paylaşan ancak trajedisinin idrakinde olmayan ve çağına nüfuz edemeyen, kafası karışmış "birey"dir. Bu prototipin izleyicileri susmak yerine konuşa konuşa *"Mezarlarını(...) dilleri[yle] kazıy[an](...)"* modernite sürecinin akılzedeleridir.

Şiir anlatıcısı, akli elden bırakmadan konuşan ve *"(...) o asık yüzlü melek / Perçemlerin[den] tutuncaya kadar da"* susmayacak kitleler karşısında net bir biçimde tavrını koyarak kişisel inzivasına çekildiğini bildirir. *"Ama ben yokum, beni karıştırmayın!"* dizesiyle karşı çıkışını bildiren şiir öznesinin *"Kulakları[n]ı balçıkla siva[ması], / Kafa[sın]ın çatlaklarını, / Kalbi[n]in deliklerini (şiirle) tıka[ması] (...)"* bir tür entelektüel inzivayı bildirmenin yanında akli elden bırakmayan, sürekli kuram, söylem üreten, düşünen / konuşan modern çağa ve onun birey-figürüne karşı yöneltilmiş etkili bir eleştiridir.

Entelektüel anlamda inziva, susma, içe yönelme eylemleri; nesneleşmekten kurtulmanın, kişinin kendini yeniden keşfinin en önemli aşamasıdır. Aklın ürettiği ampirik ve "bulaşıcı" bilgi bir başka deyişle modernliğin kutsallarından olan "akıl"ın yarattığı epistemolojik birikim, iki defa ardı ardına yinelenen *"Aman ne çok şey biliyorsunuz! / Aman ne çok biliyorsunuz!"* dizeleriyle profanlaştırılır. Modernitenin birey-öznesi o kadar çok bilmekte ve konuşmaktadır ki onun bilgisi *"Teninize düşecek kurtlardan çok, / Beyninizi yiyecek kurtlardan çok (...)"* daha aşkın (!) bir bilgidir. Ancak "kaotik çağ"da aklın yarattığı bu bilgi idrak edilmiş, özümsemiş bir nitelikte de değildir. İnsanı bireyleştiren, *"Vıdı vıdı vıdı vıdı vıdı..."* konuşula konuşula çoğaltılan bilgi hazmedilemediği için bireyin çiğnediği bu bilgiyi "insan"ın doğası da dışlamıştır: *"Kesiyorsunuz, biçiyorsunuz, / Liflerine ayırıyorsunuz sözü, / Yalanyla, gerçeğiyle çiğnemedi / yutuyorsunuz sonra / Ve kusuyorsunuz / Sindiremediklerinizi, önümüze."*

Modernitenin yarattığı “akılcı” bireyin durum betimlemesi olan bu dizelerden sonra şiir anlatıcısı, söz söyleme sırasının yeniden sözün asıl sahibine, modernliğin "öldürdüğü tanrı"ya gelmesi için ironik bir söylemle çıkışır: *"Yeter ama yeter, ölümler için de, diriler için de! / Ayıp, çünkü bakın, / Tanrı konuşmak için / Sizin susmanızı bekliyor."* Akılla ve sözü *"Liflerine ayır[arak] (...)"* analitik bir yöntemle konuşan herkes için inziva değilse bile en azından bir süreliğine de olsa susmanın gereği çarpıcı ve kesin bir biçimde belirtilmiş olur. Böylece modernlik bağlamında akla yöneltilen eleştiriler, neden-sonuç ilişkisinin deforme edilmesi yoluyla kurulan bir ironiyi içeren aykırı bir reddiye ile sonlanır. Bu şiirde akla karşı takınılan tavır, Cahit Koytak şiirinin akılla cedelleşen, aynı minder üzerinde güreşip bir türlü yenilemeyen, ne onunla ne onsuz edebilen şiir öznelerinin ortak tavrını yansıtır.

1. 6. 2. 3. Şiirle Okur Arasına Girme Endişesi

Cahit Koytak'ın münzevi tutumunun bir başka poetik nedeni de okurun algısına müdahale etmeme kaygısıdır. Ona göre, kaleminden çıkan şiir hakkında şairin söz söylemesi, yorum yapması, şiirin ne'liğine dair fikir beyan etmesi bir başka deyişle şiirden başka bir platformda şiirle ilgili konuşup yazması, şiir ile okuru arasına girmek anlamına gelen 'çirkin' bir durumdur. O, kendi şiiri üzerine konuşmayı *"(...) dişçi kerpetenini kendi eli[y]le tutup kendi ağzı[nı] kurcalama[ya] (...)"* benzeterek anlamsız bulur çünkü *"(...) varsa, çürük dişleri[n]i çekip okura arz etmekle okura ayıp etmiş olacağı[n]ı, yoksa sağlam dişleri[n]i çekmekle kendi[n]e yazık etmiş olacağı[n]ı düşünür[r] (...)"*¹⁵⁷.

Bursa söyleşisinde sanat yaşamındaki münzevi tutumunu şiirle okur arasına girmeme tavrı bakımından şöyle açıklar: *"En mühim vasfım yazdığım şiirlerdir. Dünyadan, olan bitenlerden bahsetmek bana göre şiirle okur arasına girmek gibidir. Bu sebeple topluluklar içine çıkmaktan imtina ettim ve münzevi bir hayatı tercih ettim."*¹⁵⁸. Arkadaşı Şair Nurettin Durman'ın kendisiyle röportaj yapma talebini içeren mektubuna da Cahit Koytak, aynı gerekçeleri öne sürerek şairane duyarlılığına özgü bir üslupla olumsuz yanıt verir:

¹⁵⁷ Cahit Koytak, " 'Cahit Koytak: Şiiri, Hep Fonunda Sessizlikten ve Derin Bir Mavilikten Başka Bir Şeyin Görünmediği Bir Çift Büyük Beyaz Kanat İmajı ve O Kanatların Hıştırtısı Olarak Düşünmüşümdür.' ", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), s. 70.

¹⁵⁸ Bs.

" 'Hayat, insan, sanat, şiir, benim kendi şiirlerim, benim kendi hayatım v.b konularda, söylenmeye değer bulduğum herşeyi yazdığım şiirlerde söylediğimi, söylemeye çalıştığımı düşünüyorum. Bu itibarla, **sözlü ya da yazılı beyanat ve mülakatlar yoluyla okur ile yazdığım şiirler arasına girerek, okurun özgür keşif serüvenini bozmayı, kendi adına, doğru bulmuyorum**¹⁵⁹. Bunun içindir ki, beni başışlamanızı diliyorum. ' "¹⁶⁰.

Kitap Zamanı'nın "Bir Kitabın Hikâyesi" başlıklı bölümünde yayımlanmak üzere Cahit Koytak'tan "İlk Atlas"ın niçin ve nasıl yayımlandığına ilişkin bir yazı istendiğinde "*Şiirin kendisinin ortaya koyduğu resmi bozmaktan hep kaçındığını*" bu nedenle de şiirleri, şiir anlayışı ve kendisiyle ilgili sorulara yanıt vermemeyi "*zorunlu bir ilke, bir gelenek hali[ne]*" getirdiğini belirterek Nurettin Durman'a verdiği yanıtta vurguladığı hususları içeren bir mektup gönderir. Bu sorulara yanıt niteliğindeki "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa..." (*YŞK III*, s. 386) şiiri de okuru ve yayıncıyı kırmamak ve yanıtsız bırakmamak düşüncesiyle mektubuna ekler. Cahit Koytak'ın şiirle okuyucu arasına girmeme endişesini çarpıcı bir biçimde yansıtan mektup şu biçimdedir:

"*İlk Atlas*'ın hikâyesini anlatmak, belki okurla daha çok muhabbete vesile olacağı için, benim için elbette müstesna bir zevk olurdu. Fakat başışlanma dileyerek, şunu belirtmem gerekiyor ki, ben öteden beri, kendimden, kendi hikâyemden, yazdığım şiirden ya da onun hikâyesinden, şiirin kendi 'anlatı'sı dışında bahis açarak, şiirlerle okur arasına girmekten; genel olarak şiir, sanat, edebiyat ve özel olarak da kendim, şiirim, sanat anlayışım gibi konularda açık ve doğrudan görüş belirtip okurun kendi özgün, gizemli keşif serüvenini etkilemekten, yönlendirmekten ve bütün bunlar hakkında şiirin kendisinin ortaya koyduğu resmi bozmaktan hep kaçındım. Ve bu tutum giderek benim için, dışına çıkılması, adeta, yazdıklarımın değerini, büyüsunü, bütünlüğünü tehdit edebilecek, dolayısıyla uyulması neredeyse zorunlu bir ilke, bir gelenek halini aldı. Binaenaleyh, hemen hemen ta başından beri, benimle, görsel ya da yazılı, bir söyleşi yapmak isteyen bütün dostlarımdan - onlara insana, hayata, sanata ve kendime dair söyleyebileceğim, söylemeye değer bulduğum her şeyin yazdığım şiirlerde ifadesini bulduğunu ve söyleyebileceklerimin de sadece şiirlerimdeki kadar olduğunu belirterek, hep beni başışlamalarını istirham ettim. Bununla birlikte, beni gerçekten onurlandıran ricanızı, kısmen ve kendi tarzımda karşılamış olmak için de, benzer talepler karşısında bir şair olarak benim hissiyatıma tercüman olduğumu düşündüğüm, "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa..." isimli şiiri *Kitap Zamanı*'nda yayımlarsanız, bunun sizi ve okuru kırmadığım yönünde, beni çok rahatlatacağını ifade etmeliyim."¹⁶¹

Nedim Hazar, Cahit Koytak'ın bu tavrına postmodern kurgunun içeriği oyunlaştırması bağlamında bir yorum getirir. Hazar'ın bakış açısı tam olarak Cahit Koytak'ın yaşamı, yeryüzünde olan her şeyi ve *sanatı* bir 'oyun' olarak ele alma

¹⁵⁹ Koytu harflerle yapılmış vurgulamalar tarafıma aittir.

¹⁶⁰ Nurettin Durman, "İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 14. Not: Cahit Koytak, bu mektupla birlikte Durman'a kendi şiir anlayışını dile getiren bir de şiir gönderir. "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa..." *YŞK III*, s. 386.

¹⁶¹ Cahit Koytak, " 'İlk Atlas'a Bir Mektup ve Bir Şiir / 'Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...' ", *Kitap Zamanı*, S. 61, (7 Şubat 2011), s. 12.

tutumuna uygun düşer. Münzevilik de şairin okuruyla ve kendi sanatıyla oynadığı oyunun bir parçasıdır.

"Muhterem [Cahit Koytak], son çıkan kitabının epigrafine ilıstirdiği Rumi sözünü (Eğer âşıkısan darmadağın ederim seni) haklı çıkarırcasına okuru ile bir tür saklambaç oynayıp durdu yıllar yılı. (...) Esasen Cahit Koytak'ın şahsında bütün şairlerin toplumun içinde yaşamasına rağmen, yakınlık konusunda dikkatli olmasını hep isterim. Sen, ben gibi sıradan fanilerle çok fazla yakınlık kurmasını isterim şairler. Uzak dursunlar ve biz mısraları ile turmanalım onlara."¹⁶².

Cahit Koytak, bu anlamda tam olarak Hazar'ın beklentisini karşılayacak bir tutum sergiler. Bu oyunda o, üzerine düşeni yapan, şiir yazıp şiir dışında konuşmayan ve anlaşılmayı okurundan bekleyen, okurun metne katacağı potansiyel anlamı belirlemeye yeltenmeyen sadece şiir aracılığıyla konuşan suskun bir şairdir.

1. 7. Günlük Yaşamı

Cahit Koytak'ın günlük yaşamı çeşitli bağlamlarda şiirlerinde sıkça yer almaktadır. Cahit Koytak, Hayriye Ünal'a yazdığı manzum mektupta bütün entelektüel donanımıyla birlikte günlük yaşamında kendini "*Şiiri de sayarsak, dokuz çocuk atası, / Doğulu bir 'aksakal'ım ben.*"¹⁶³ diye tanımlamaktadır. Bir yönüyle gelenekçi kimliğe sahip şairin gününün önemli bir kısmı özellikle emekli olduğu 2008 yılından beri Çengelköy'deki evinde geçmektedir. Şair, olağanüstü bir durum olmadıkça günün belli saatlerinde sanatsal faaliyetleri için ayrılmış kendi özel odasında çalışmalarını sürdürür.

1. 7. 1. Çalışma Odası

Şairin yaşamının önemli bir kısmı çalışma odasında geçer. Şiirlerinin önemli bir çoğunluğu bu odada hayat bulur. Şair, Roni Margulies ve Şavkar Altınel'in kendini evinde ziyaret etmesinin ardından Şavkar Altınel'e gönderdiği e-mektupta şiirlerini yazdığı çalışma odasını "*biraz kendi ruhu[n]a, biraz ana rahmine / benzet[ir.](...)*"¹⁶⁴. Şairin akıl'la kavga ettiği "Yerin Kabuğu Göğün Dudağu" şiirinde

¹⁶² Mahmut Nedim Hazar, "Yeni Başlayanlar İçin Cahit Koytak", *Zaman*, (20/06/2010). Makalenin e-nüşhası için bkz.: http://www.zaman.com.tr/mahmut-nedim-hazar/yeni-baslayanlar-icin-cahit-Cahit-Koytak_1148786.html [Erişim: 11/09/2011].

¹⁶³ "Yaşlı Şairden Şair Bayana", *YŞK II*, s. 295.

¹⁶⁴ "Yaşlı Şairden Daha Genç Bir Şaire", *YŞK I*, s. 261.

ise çalışma odası "evde, kitapların içinde / onu [aklımı] bıraktığı(...) o izbe yer[dir.]"¹⁶⁵. Çalışma odası, şairin annesinin vefatından önce kaldığı odayla altlı üstlü komşu odadır. Nazmiye Hanım ömrünün son günlerinde kendisine derin bir sevgiyle bağlı şair oğluyla oda komşusudur¹⁶⁶. Günlük yaşamı içinde şair kendisini kendisi yapan "şeyleri" "mumyalamakla meşgul[dür.]"¹⁶⁷ yazı faaliyeti aracılığıyla yapılan mumyalama işlemi, şairin gününün önemli bir kısmını işgal etmektedir ve bu nedenle uzun mumyalama mesaisi onu odasında inziva halinde ikamete mecbur etmektedir. Çengelköy'deki evinin çalışma odasında genellikle "(...) sabahın erken saatlerinden / öğlene kadar, yazıp çizerek," vakit geçirmekte yani bu yolla "Ölümler (...) 'Birlikte çalışma' koşulları hakkında / (...) sıkı müzakereler."¹⁶⁸ yürütmektedir. Erkenden uyanıp yazıya koyulmak şairin geleneğidir:

*"Sabahın köründe kalkıyorum her gün,
Elimi, yüzümü, içimi yıkıyorum;
Yalnız onun duyabileceği bir sesle
Yalvarıp yakarıyorum O'na"¹⁶⁹.*

1. 7. 2. "Sabahın Sütüne Yatır" ılan Şiirler

Cahit Koytak, şiir yazmak için bilinçli olarak sabahın erken saatlerini seçmektedir. Başka vakitlerde yazdıklarını da yine o vakitlerde gözden geçirmektedir. Çünkü insanın kalbi sabahın erken vakitlerinde "merhametle dolar, rikkatle dolar."¹⁷⁰ Bu nedenle şair sabahın ilk saatlerini sanatsal yaratıcılık açısından değerli vakitler olarak görür. "Öyleyse, ey şair, aklındakileri, kalbindekileri / yazmak için o saatlere sakla! / Başka vakitlerde yazdıklarını da, / kabuklarını soyup / sabahın sütüne yatır!"¹⁷¹. Sabahın ilk saatlerindeki bu uğraşı bir yönüyle de şair için içsel bir zorunluluktur. Sabahın ilk ışıklarındaki bu yazma işi nerdeyse bir meditasyon havasında geçer. "Sabahın köründe, (...) // otururum, kuşluk vaktine kadar, / Mistik bir kendini verişle, neredeyse, / Düşünürüm, yazarım, bozarım, /

¹⁶⁵ "Yerin Kabuğu Göğün Dudağı", ÖÇ, s. 208.

¹⁶⁶ Cahit Koytak, "Annemin Başucunda", *Taraf*, (29/03/2010).

¹⁶⁷ Cahit Koytak, "Günlük Hayat", *Taraf*, (18/10/2010).

¹⁶⁸ agş.

¹⁶⁹ "Oyuncunun Bir Günü", ÖÇ, s. 100.

¹⁷⁰ "Sabahın Erken Saatlerinde", *YŞK II*, s. 277.

¹⁷¹ agş., s. 277.

*Konuşurum, didişirim kendimle / Ve yazgıyla, ister istemez.*¹⁷². Erken saatleri sanatsal yaratıcılıkla değerlendiren şair, öğleden sonraları da genellikle "*Hem kendi yazdıkları[n]ı, / Hem başkalarının yazdıklarını okuyarak, Bir anlamda, (Ölümler birlikte / Karşı kıyılarına doğru yol alacağı(...)) / Karanlık denizin) / enini, boyunu, / Derinliğini ölçüp biç[erek].*"¹⁷³ geçirir.

1. 7. 3. Günlük Yaşamından Şiirine Yansıyan Figürler

Cahit Koytak'ın zamanının önemli bir kısmını geçirdiği çalışma odasından görünen komşu bahçesindeki ağaç –şairin kendi adlandırmasıyla "*bababula ağacı*"¹⁷⁴-, ağaçta yuva yapan "*iki çocuklu*" karga ailesi, ağacı sarsan rüzgar, soğuk, kar, kış; şairi ve karısını "*yaşlandıran zaman*" hep günlük yaşamın içinde şiir anlatıcısının edindiği "*ahbaplar*"dır. Günlük yaşamında evinin bahçesinde gördüğü salyangoza kadar birçok varlık Cahit Koytak'ın şiirlerinde bir varlık ırmağı halinde akar. Şiir anlatıcısının yağmurlu günde karşılaştığı salyangozla yaptığı monologdan şairin yağmurlu günlerde özellikle şiir yazdığı anlaşılmaktadır. "*bak, ben de, bu kekeme dizeleri çıkarıyorum / yağmurla bana indirilenden. // ben ıslık çalabiliyor, şiir yazabiliyorum, / (...) / ve yağmurlu günlerde, özellikle, / ikincisini tercih ediyorum, bilmem farkında mısın, / senin ayak seslerini örtüvermeyeyim diye.*"¹⁷⁵. Günlük yaşamın küçük ayrıntılarına ilişkin birçok varlık Cahit Koytak şiirinin figüratif kadrosunda şiir öznesi, şiir anlatıcısı, şiir kişisi gibi farklı konumlarda şiirlerinde yer almaktadır.

1. 7. 4. Tempolu Yürüyüşler, Düşünceler ve Şiir

Şiirlerinde sıkça yer alan günlük yaşama ait aktivitelerden biri de akşamüzeri belirli bir güzergâhta¹⁷⁶ yaptığı "tempolu yürüyüşler"dir. Tempolu yürüyüşler,

¹⁷² "Usta & Çırac", *YŞK III*, s. 32.

¹⁷³ Cahit Koytak, "Günlük Hayat", *Taraf*, (18/10/2010).

¹⁷⁴ "Komşular", *ÖÇ*, s. 429. Bu şiire esin veren "bababula ağacı" için bkz.: Tezin "Ekler" bölümündeki "Fotoğraflar".

¹⁷⁵ "Yol Arkadaşı III", *ÖÇ*, s. 129, 130.

¹⁷⁶ Şiirlerinde sıklıkla yer alan yürüme pisti "Mavi Çam Sokağı" ("Yağmurda Kitap Okuyan Adam" *YŞK II*, s. 128) için bkz.: Tezin "Ekler" bölümündeki "Fotoğraflar". Şiirlerde sıkça anılan, şairin her gün düzenli olarak yürüdüğü parkur, Atatürk büstünden başlayarak Orkide Sokak'a kadar park boyunca devam eden caddedir.

günlük yaşamda bir spor faaliyetinden çok şiirlerinde tema / fon / motif olarak yer alan düşünsel, entelektüel süreçlerdir. Örneğin tempolu yürüyüşün fon olarak kullanıldığı "Yol Arkadaşı I"¹⁷⁷ adlı şiirde ölüm, şaire yol arkadaşıdır. Bu yürüyüş sırasında yazdığı / kafasında kurduğu şiirleriyle önünde giden ölümün ayak izlerini silmekte ve "uçan çizmeleriyle, güzel sözlerin" ölümün "yüzyıllarca öntüne geç[mektedir.]"¹⁷⁸. Hatta bazen şiirlerini yürüyüş parkurundaki ağaçlar ona fısıldar:

"(...)
Buraya kadar yazdıklarımı
Ben icat ettim,
Bunu saklamayacağım.
Ama, bundan sonrakileri
Bizim sitenin
Hızlı yürüme parkurundaki
Tamarix Tetrandra,
(Türkçesi ilgin ağacı)
Fısıldadı bana.

- Kime fısıldadı, sen kimsin?

- Ben mi, ben, tempolu yürürken,
Bir gözüyle kitap okuyan,
Bir gözüyle de Cehennemin kapı aralığından
İçerde olup biteni,
Kendi ruhunda olup bitenle tartan
(...)"¹⁷⁹.

Günlük tempolu yürüyüşlerinde şair, etkin bir dikkat, ince bir duyarlık ve derin bir idrak içindedir. "Sol Elle Yazılanlar"da (YBİM, s. 65) aklın dışarıdan ve içeriden kilitli kapılarını kastederek "Kilitler ve kapılar açılabilir mi, / Tempolu yürüyüşle, mesela," dizeleriyle başlayan felsefi, ontolojik sorgulamalara girişir. "Yağmurda Kitap Okuyan Adam"¹⁸⁰ şiirinde ise yağmurlu birgünde her zamanki tempolu yürüyüşünü yaparken karşılaştığı salyangozla kendi varlığı arasında benzerlikler kurarak öznenin varlığından evrene doğru açılan sorgulamalarda bulunur. Bazen dikkatini etraftaki canlı cansız varlıklara yönelterek onların kendi

¹⁷⁷ "Yol Arkadaşı I", ÖÇ, s. 121.

¹⁷⁸ agş., s. 121.

¹⁷⁹ "Cazın Rengi [II. Epizot]", CAZ, s. 240.

¹⁸⁰ "Yağmurda Kitap Okuyan Adam", YBİM, s. 65.

varoluşu aracılığıyla, düşünen özneye ne demeye çalıştığını anlamaya, varlığın duruşunun dilini çözmeye çalışır. Şairin her gün yürüdüğü yolda gördüğü otlar, papatyalar, siklamenler " 'sessiz bir tanrının ayak izleriyiz / biz, ruhtan ruha trapez yapan.' " diye kendini tanımlayarak rüzgârda salınırken şaire şöyle seslenir:

" 'olup bitene sessiz kalmanın simgeleri,
solup gidinceye kadar sessiz kalmanın,
rengârenk sessiz kalmanın simgeleri...

ve kuşkusuz, rengârenk ıstırabın,
biz de senin gibi, şair kardeş!"

(...)"¹⁸¹.

Bu yürüyüşlerde kimi zaman "*Elinde küçük yol defteri / Ve kurşun kalemi,*" ile şiirlerine mısra tasarlarlarken "*Ruhani yol arkadaşları (...)*"¹⁸² edinir kendine. Cahit Koytak'ın tempolu yürüyüşlerinde sıkça yaptığı ve şiirlerinde de aralıklarla değindiği bir durum da yürürken kitap okumaktır. Hatta bazı şiirlerin sonuna iliştirdiği notlardan şairin yürürken yaptığı okumalar sırasında yazılmış ya da bu yürüyüş ve okumaları tema / fon edinen şiirlerden oluşan bir kitap yayımlamayı tasarladığı anlaşılmaktadır¹⁸³. *Taraf*'ta yayımlanan "Kaçış" (ÖÇ, s. 29) ve "Kitaplı Adam"¹⁸⁴ şiirlerinde etraftaki insanların her gün aynı pistte kitap okuyarak tempolu biçimde yürüyen "*kaçık*"a karşı olan tutumlarını iki farklı bakış açısıyla tema edinir. "Yolda Yürürken Kitap Okuyan Adamın Şarkısı"nda (ÖÇ, s. 106) tempolu yürüyüş sırasında kitap okurken ölüvermeyi tasarlayarak bu ölme biçimini kendisine yakıştırır.

1. 7. 5. Neyzen Şair

Cahit Koytak 2007 yılında, elli sekiz yaşında kendi kendine nota eşliğinde çalışarak ney üflemeğe başlar¹⁸⁵. Kimliğine neyzenliği de ekleyen şair günlük yaşamında ney ile kurduğu ilişkiye şiirlerinde yer verir. "*Tıpkı Hindistan'ı almadan / Babil'e dönmemeye kararlı / Eski moda bir cihangir gibi inatla*"¹⁸⁶ nefesi tükeninceye kadar ney üflemeğe kararlıdır. Ney üflemek de tıpkı şiir yazmak gibi yüreğinin sesini uzaklara duyurmakla eşdeğer bir eylem olduğu için şair bu işi

¹⁸¹ Cahit Koytak, "Melankoli [I. Epizot]", *Taraf*, (29/11/2010).

¹⁸² "İkiz Ruhlar", *YŞK III*, s. 192.

¹⁸³ Örneğin bkz.: "2. Ayın" CAZ, s. 303) şiirinin sonundaki not.

¹⁸⁴ Cahit Koytak, "Kitaplı Adam", *Taraf*, (14/02/2011).

¹⁸⁵ Cahit Koytak'ın kendi "yerine konuşmaya" razı etmeye çalıştığı ney için bkz.: Tezin "Ekler" bölümünde "Fotoğraflar".

¹⁸⁶ "Kendi Kendine Ney Dersi, Kaval Dersi, Klarinet Dersi", *YŞK I*, s. 40.

önemser. Böylelikle "(...) İnsanlara gösterebilirim, sanıyorum, / Bir şairin bir kraldan, / Bir çobanın da bir şairden daha uzağa / Ulaştırabildiğini yüreğinin sesini"¹⁸⁷ dizeleriyle neyzenlikteki kararlılığının nedenini açıklar. Şairin neyzenlikteki amaçlarından biri de "Üfleye üfleye, o cansız, dilsiz boruyu / Önce benimle konuşmaya, / Sonra benim gibi konuşmaya, / Sonra benim yerime konuşmaya / Razi ederim, sanıyorum."¹⁸⁸ umududur. Ney şairin sözcüsü olmakla kalmaz aynı zamanda "Tanrının bir karıncanın / ya da solucanın hançeresinden / çıkardığı sesi işitilir kılabil[meye]."¹⁸⁹ yarar. Şair günlük yaşamının bir parçası olan neyzenliğini şairliğinden daha ön planda görür ve "Homopoeticus"un vasiyet niteliindeki XV. epizodunda neyzenliği ile ilgili şu dizeleri yazar:

*"hikâyemi yazacak
biri çıkarsa bir gün,
şunları da yazmasını isterdim:*

*'onlarca şair, üç dizine soytarı
ve bir şehir dolusu
tiyatro oyuncusu çalışıyordu
onun şiir kumpanyasında,
gezici tiyatro çadırında;*

*ama şiirinden daha güc,
daha cesur ve yalındı,
daha kendine özgü,
onun ney doğaçlamaları.*

*(...)
ve doğal olarak, şiirleriyle değil,
en çok bunlarla,
bunlarla övünmeyi severdi.' "¹⁹⁰.*

Cahit Koytak'ın müziğe ve enstrümana düşkünlüğü sadece ney üflemele kalmaz. Altmış yaşından sonra piyano öğrenmeye çalışır¹⁹¹. Kararlı bir biçimde kendi kendine nota eşliğinde çalışarak piyano çalmayı da öğrenerek entelektüel yelpazesini biraz daha genişletir.

¹⁸⁷ agş.

¹⁸⁸ agş.

¹⁸⁹ "Yaşlı Şairden R. M.'e", *YŞK II*, s. 217.

¹⁹⁰ "Homopoeticus [XV. Epizot]", *YŞK III*, s. 248.

¹⁹¹ Cahit Koytak'ın piyano çalmayı öğrenmek için üzerinde çalıştığı piyano için bkz.: Tezin "Ekler" bölümünde "Fotoğraflar".

1. 7. 6. Şiire Yansıyan Sağlık Sorunları: Bir Melek Adı Olarak "Diabetes Mellitus"¹⁹²

Şairin günlük yaşamını etkileyen sağlık sorunları da şiirlerinde şairane bir duyarlıkla estetize edilerek ele alınır. Günlük yaşamını en çok etkileyen diyabet rahatsızlığını tema edinen şiirlerden oluşan bir dosyayı "Diabetes Mellitus: Bana İnen Melek" adıyla kitaplaştırmayı planlamaktadır¹⁹³. Bu dosyada yer alan "Diabetes Mellitus ya da Bana İnen Melek"¹⁹⁴ adlı yirmi sekiz epizottan oluşan hacimli bir şiiri de *İstanbul BirNokta* dergisinde yayımlanmıştır. İlk epizot 4 Ocak 2008'de şairin diyabet olduğunu öğrenmesiyle başlar. Cahit Koytak diyabeti, hayatı içinde kendisine bahşedilmiş ikinci bir hayat olarak görür: "[II. epizot] *iki hayatın oldu şimdi, / iki katmanı, şiirinin, / iki kanadı, düşünme sanatının / ve iç içe iki sahnesi, / insan denen kumpanya çadırının... (...)* // [III. epizot] *bir başka hayatın daha var şimdi / ve GüzelSözlerinCini'nden maada / bir başka yol arkadaşın: / (...)* bir başka hayalet, bir başka rol arkadaşı, / diabetes mellitus (...)"¹⁹⁵. Şiirlerine gölgesi düşen ve şairin günlük yaşamının bir parçası olan bir başka sağlık sorunu da şairin sağ gözünün "*kış günü sabah, ayazda / kırağı tutmuş kiler penceresi gibi (...)*"¹⁹⁶ olmasına yol açan optik nöropatidir. Ancak bu durumun -ironik olarak- olumlu yanları da vardır: "*bu yarım kat artmış körlükle / uykuda iki kat iyi görürüm belki, / önceki halime göre... / uyanırken de, dışımda olup bitenleri, / içimde yıkılıp gidenleri, iki kat daha iyi / gizleyebilirim kendimden, bundan böyle.*"¹⁹⁷.

1. 7. 7. Yaşama Rikkatle Bakmak

Cahit Koytak, günlük yaşamın içinde duyarlıkla ve rikkatle yaşarken, başta insanlar ve kendi iç dünyası olmak üzere canlı cansız bütün varlıklar ondaki duyarlığın odağında yer alabilmektedir. "*(...) her şey, herkes, herkesin yaşadıkları /*

¹⁹² "Diabetes Mellitus: İnsulin noksanlığına bağlı olarak gelişen bir karbonhidrat metabolizmasında bozukluk şeklinde ortaya çıkan bir hastalık, şekerli diyabet."

Bkz.: <http://www.tipterimlerisozlugu.com/diabetes.html> [Erişim: 04/08/2014].

¹⁹³ Cahit Koytak'la görüşme, 4 Şubat 2013, 11.15-17.30, şairin Çengelköy'deki evi. Ayrıca bkz.: Bütün kitaplarının künye sayfaları.

¹⁹⁴ Cahit Koytak, "Diabetes Mellitus ya da Bana İnen Melek [I.-XXVIII. Epizotlar]", *İstanbul BirNokta*, S. 112, (Mayıs 2011), ss. 7-26.

¹⁹⁵ agş., ss. 10, 11.

¹⁹⁶ Cahit Koytak, "Sol Gözle Yazılanlar", *Taraf*, (24/12/2012).

¹⁹⁷ Cahit Koytak, "Sol Gözün Yalnızlığı", *Taraf*, (24/12/2012).

ağlatacak kadar acıklı" görünebilmektedir şairin gözüne. Sadece kendi hesabına değil başkaları ve başka şeyler adına da acı çeken, kederlenen şairin günlük yaşama bakışındaki ince duyarlılığın kapsamını göstermesi açısından aşağıdaki dizeler dikkat çekicidir:

" (...)

*işte yine her şey, herkes, herkesin yaşadıkları
ağlatacak kadar acıklı*

(...)

*bahçenin kuzey tarafında yerini bulamamış
şu şeftali ağacı, sözgelimi...
ve tıpkı o şeftali ağacı gibi
-benim, aynı günün içinde,
bir bahar, bir zemheri estiren
rüzgârımın önünde
çiçeğini bir türlü dalında tutamayan
karımın yaşadıkları...*

*her biri kendi aynasının içinde
yahut kendi cehenneminde
babalarına benzemeyen bir tanrı
yontmaya çalıştıkça
her gün biraz daha, biraz daha,
biraz daha babalarına benzeyiveren
çocuklarımın yaşadıkları...*

*ve hepsinin üzerinde, benim kendi hayatım;
hayatıma giren çıkan oyunlar, oyuncular...
yine ağlatacak kadar acıklı
gözükmeye başladılar gözüme!*

*yine boşunalık duygusu...
süpürgesine binmiş ve kamçısı elinde!
yine perdeli ayaklarının tabanlarından
kül saçıyor yüzüme, gözlerime.
(...)"¹⁹⁸.*

¹⁹⁸ "Homopoeticus [XII. Epizot]", *YŞK III*, s. 243.

Şair birçok şiirinde başkaları için de endişelenen, acı çeken gönlü geniş, diğergam bir şiir anlatıcısı olarak görülür. Onun şairane duyarlılığı sokak köpeklerini, serserileri, surların içindekileri, barbarları, kuzuları hatta uyuyan kurtları bile kapsayan bir genişliğe ulaşır¹⁹⁹. Bu duyarlılıkla gördüğü her şeyden, çevresini kuşatan her türlü varlıkta -parktaki ılgın ağacından bile- "*(...) şiire / Hisse çıkarmaya çalışan adam*"²⁰⁰ portresi çizer.

1. 7. 8. Yaşam Karşısında Mutedil Tavrı

İnsanoğlunun yazdıklarına, ürettiği sanatsal yaratıya anlam katan, hayatı katlanılabilir yapan şey bir yönüyle boşunalık duygusudur. Bu duygu aynı zamanda kadim insanların birbirine karışmış ayak izlerini / yapıtlarını karmaşık, kaotik bir yığın görünümündeki edimlerini idrak etme çabasını da anlamlı kılar²⁰¹. Bu nedenle şair günlük yaşamın akışı içinde ölüme ve yaşama karşı ölçülü bir tavır içindedir. Ne ölümü görmezden gelir ne de hedonist bir hazcılıkla dünyaya bağlanır. Dünyanın ve yaşamın geçiciliğinin idrakinde olarak dünyayı, insanın kısa bir süre kaldıktan sonra ayrıldığı "*baba ocağı*", kısa sürede tükettiği "*yol azığı*", saatler ilerleyince sönecek "*kamp ateşi gibi*"²⁰² sevmesi gerektiğini salık vererek günlük yaşamın akışı içindeki tutumunu bu anlayışla biçimlendirir. Yoksa yaşam, "*Ne Karun gibi ona sahip olmak; / Ne Hayyam'da, nasın yorduğu gibi, / Tadını çıkarıp posasını tükürmek; / Ne de Nazım gibi, / Unsurlarını yüceltip, yüceltip / Zerrelinde yok olmanın / Hüznünü gizlemek için (...)*"²⁰³ sevimlidir. Böylelikle yaşamdan çok şeyler uman bir beklenciliğe de kapılmaz şair, bütün meseleyi "*ve bunların hepsi, 'buna da şükür, // buna da şükür, Rahmânü'r-Rahim' / demesini biliyor musun / bilmiyor musun, (...)*"²⁰⁴ indirgeyerek yaşar. Çünkü insana gün gün sunulan bütün yaşam ve Yaratıcı tarafından kurgulanan oyunun tamamı "*bunu sınamak için yalnızca / bunu sınamak için, "dir*"²⁰⁵.

¹⁹⁹ "Kurtlar İçin Kuzular İçin", *İA*, s. 155.

²⁰⁰ "Cazın Rengi [II. Epizot]", *CAZ*, s. 240.

²⁰¹ "Şiir ve Hayat", *YŞK II*, s. 135.

²⁰² "Dünya Evi", *YŞK II*, s. 136.

²⁰³ "Dünya Evi", *YŞK II*, s. 136.

²⁰⁴ "Mum Ayın", *ÖÇ*, s. 222.

²⁰⁵ agş.

1. 7. 9. Aldığı Ödüller ve Adına Düzenlenen Etkinlikler

Cahit Koytak, sanat yaşamı boyunca birçok panel, konferans, dinleti, yaratıcı yazarlık dersi, tören, söyleşi vb. etkinliğe davet edilmiş ancak münzevi tutumunun gereği olarak bu çağruların birçoğunu incelikli bir üslupla reddetmiş, az sayıdaki etkinliğe de çeşitlik insani ilişkilerin zorunluluğuyla katılması gerekmiştir. Cahit Koytak'ın katıldığı bazı önemli etkinlikler ve kendisine takdim edilen ödüller kronolojik olarak şöyle sıralanabilir:

Cahit Koytak, Frantz Fanon'un "siyahi olma" kompleksini çeşitli boyutlarıyla ele aldığı, ırkçılık karşıtı "Peau noire, masques blancs"²⁰⁶ adlı yapıtını "Siyah Deri Beyaz Maske"²⁰⁷ adıyla Fransızcadan Türkçeye çevirir. Cahit Koytak, 1988 yılında yayımladığı bu çeviriyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Yılım Mütercimi" ödülüne layık görülür²⁰⁸.

Türkiye Yazarlar Birliği (TYB), Kırım Tatar Yazarlar Birliği ile Kırım Devlet Mühendislik ve Mimarlık Üniversitesi işbirliğiyle Kırım Özerk Bölgesi'nin başkenti Akmescit'te (Simferopol) 11-13 Kasım 2005 tarihinde düzenlenen "Türkçe'nin 6. Uluslararası Şiir Şöleni"ne 15 ülkeden 120 sanatçı katılır. Cahit Koytak'ın değer görüldüğü "2005 Yılı Ahmet Yesevi Ödülü" bu etkinlikte takdim edilir.

Her yıl geleneksel olarak yapılan Sapanca Şiir Akşamları'nın dokuzuncusu "Cahit Koytak Şiiri" temasıyla yapılır. 25-26-27 Haziran 2009 tarihlerinde yapılan etkinlik kapsamında Cahit Koytak Şiiri konulu bir panel de düzenlenir. Moderatörlüğü Yılmaz Daşcıoğlu tarafından yapılan panelde, panelistler Haydar Ergülen, Roni Margulies, Sadık Yalsızuçanlar, Muhammed Emin Özkan ve Kemal Sayar, Cahit Koytak şiiriyle ilgili birer sunum yapar.

2010 Edebiyat Sanat Kültür Araştırmaları Derneği (ESKADER) tarafından otuz üç dalda verilen "2010 Yılı Kültür Sanat Ödülleri"ne şiir dalında, üç cildi 2010 yılı içerisinde yayımlanan "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"yla Cahit Koytak değer görülür.

²⁰⁶ Frantz Fanon, *Peau noire, masques blancs*, Éditions du Seuil, Paris 1952.

²⁰⁷ Frantz Fanon, *Siyah Deri Beyaz Maske*, Çev.: Cahit Koytak, Seçkin Yayınları, İstanbul 1988 (2. b., Versus Kitap, İstanbul 2009).

²⁰⁸ Bkz.: <http://www.tyb.org.tr/tybodulleri/84-1.html> [Erişim: 20/03/2013].

Cahit Koytak, 17 Ekim 2014 tarihinde Yunus Emre Enstitüsü tarafından Keçiören Neşet Ertaş Sanat ve Gösteri Merkezi'nde düzenlenen "Yaşayan Gazze" adlı programa katılarak Tuluyhan Uğurlu'nun doğaçlama piyano resitali eşliğinde "Gazze Risalesi"ndeki şiirlerinden bir bölümünü okur.

Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi senatosunun 08/10/2014 tarihli kararıyla Cahit Koytak'a fahri doktora derecesi verilmesi kararlaştırılır. Senato kararında fahri doktora derecesinin verilme gerekçesi "*Estetik hazzın ve/veya farklı ideolojilerin edebi düşünceye tahakküm ettiği postmodern dünyada, Türk şiirine dünyayı açık uçlu olarak yeniden yorumlama imkânını göstermesi ve hem şairi hem de okurlarını yüzleşme etiği bağlamında özgürleşme ve sorumluluk üstlenmeye davet çabaları*"²⁰⁹ olarak açıklanır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi'nde 22 Ekim 2014 tarihinde yapılan törenle Cahit Koytak'a doktora belgesi takdim edilir. Törenden sonra Dinçer Ateş moderatörlüğünde yapılan "Cahit Koytak Şiiri" konulu panelde Şaban Sağlık, Necmettin Türinay, Mustafa Bal ve Yavuz Güneş birer konuşma yapar.

Cahit Koytak, bu satırların yazıldığı an itibarıyla aktif çalışma yaşamından emekli "doğulu aksakal" şair olarak Çengelköy'deki evinde yaşamını sürdürmektedir. Şiirle uğraşını sürdüren şair günlük yaşamının önemli bir kısmını öncelikle ailesine ve sevdiklerine, şiirlerine, okumaya, ney doğaçlamalarına, tempolu yürüyüşlere, savrulan kıymıkları şiirine giren marangozluk hobisine ve sinema seanslarına ayırmaktadır. Gündelik yaşamında kendine indirilen melek "Diabetes Mellitus"la ve "ölümle yürüttüğü sıkı müzakereler" de yer almaktadır.

²⁰⁹ Cahit Koytak'a sunulan fahri doktora derecesi belgesi ve ekinde yer alan gerekçe metni. Not: Cahit Koytak'a fahri doktora belgesi sunumunu gösteren fotoğraf için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü.

İKİNCİ BÖLÜM
YAYIN FAALİYETİ

İKİNCİ BÖLÜM

2. YAYIN FAALİYETİ: BAŞ SAYFA ŞAİRİ

2. 1. İlk Göz Ağrısı *Diriliş* ve Sezai Karakoç

Cahit Koytak'ın yayın faaliyeti, üniversite öğrenciliği sırasında Sezai Karakoç'la tanışmasıyla başlar. Karakoç'la 1970 yılının Ocak ayında Beyazıt'taki Küllük'te tanışan Cahit Koytak¹, bu tanışmada eleştirip görüşlerini bildirmesi için Karakoç'a verdiği "Eski Sofra"² şiirini *Diriliş*'in bir ay sonraki sayısında yayımlanmış olarak görür. Bu olay, genç şair "için, yani kişisel hikâye[si] için önemli bir olaydı[r]."³ Cahit Koytak, ilk şiirini *Diriliş* dergisinde görünce "sevinç, gurur ve tuhaf karşılanabilir ama utanç, evet utanç karışımı yoğun duygular yaşa[r]."⁴

Bu satırların yazıldığı tarih itibarıyla şairin yayımlanmış herhangi bir kitabına girmeyen; özgün içeriği, sıra dışı biçimi ve içerdiği sıra dışı pitoresk yapısıyla avangart bir metin olarak değerlendirilebilecek "Eski Sofra"⁵, şairinin neredeyse yarım asır süren şiir yazma / yayımlama etkinliğinin ilk adımıdır. *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*'nin⁶ ikinci cildinde; *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*⁷adlı sözlük çalışmasında, *Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları*

¹ Cahit Koytak, *Yeni Şafak*'ın kitap eki *Yeni Şafak Kitap*'ta Sezai Karakoç hakkında yapılan "Şiirle Medeniyet Arasındaki Sanat İdesi" konulu soruşturmaya verdiği yanıtta Karakoç'la ne zaman tanıştığını tam olarak hatırlayamadığını belirtmiştir: "Sezai Karakoç'la, yanlış hatırlamıyorsam, 1968 ya da 69'da, öğrencilik yıllarımda tanışma onuruna eriştim."*. Ancak Cahit Koytak'la daha sonra yapılan görüşmelerde ve *Diriliş* dergisinin ilgili sayıları üzerinde yapılan incelemelerde bu tarihin Ocak 1970 olduğu saptanmıştır. *(Cahit Koytak, "Şiirle Medeniyet Arasındaki Sanat İdesi –Güvercin Besleyen Adam'-", Soruşturan: Editöryal, *Yeni Şafak Kitap*, S.14, Şubat 2007, s. 9.)

Bu tanışmanın ayrıntıları için bkz.: Tezin "1. Hayatı: 'göğe turmanan yolda' " bölümünün "1. 2. Yeni Bir Dünyanın Eşiğinde: İstanbul ve Fakülte Yılları" başlığı.

² Cahit Koytak, "Eski Sofra", *Diriliş*, III. Dönem, S. 5, (Şubat 1970), ss. 56, 57, 58.

³ Cahit Koytak, "Şiirle Medeniyet Arasındaki Sanat İdesi –Güvercin Besleyen Adam'-", Soruşturan: Editöryal, *Yeni Şafak Kitap*, S.14, Şubat 2007, s. 9.

⁴ Mehmet Nuri Yardım, "Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...", *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 212-124. Röportajın e-nüshası için bkz.: "Cahit Koytak'ın Edebiyat Dünyası", Röportaj: Mehmet Nuri Yardım: http://mehmetnuriyardim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit-Koytak-in-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ [Erişim: 31/12/2013].

⁵ Şiirin süreli yayındaki tam metni için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü.

⁶ *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, C. II., Yapı Kredi Yayınları, II. b., İstanbul 2003, s. 618.

⁷ Arslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Bilgeoğuz Yayınları, IV. b., İstanbul 2010, s. 670.

Ansiklopedisi'nde⁸, 2008 Frankfurt Kitap Fuarı kapsamında hazırlanan *Türkiye'den Çağdaş Şairler Katalogu*'nda⁹ ve birçok internet sitesinde¹⁰ yer alan Cahit Koytak'ın ilk şiirinin "1968'de" yayımlandığı bilgisi doğru değildir¹¹.

Genç şairin bu ilk şiiri yayıma girerken Karakoç'un tashihinden geçer. Şiir "Düzmece şaraplar içtik; / Sofra etimiz olunca..." dizeleriyle başlar. Ancak Karakoç, "ilk dizedeki 'şarap' sözcüğünü benim yaşımdaki bir şair için nezih ve sahici bulmadığı için olacak ki, daha nahif bir sözcük takımıyla değiştirme inceliğini göstermiş ve 'Düzmece hoş sular içtik...' biçiminde tashih et[miştir.]"¹². Cahit Koytak, ilk şiirinin yayımlanma heyecanının aile çevresinde yarattığı etkiyi Mehmet Nuri Yardım'a verdiği röportajda şu cümlelerle anlatır: "Bu başarıdan önce onların [aile üyelerinin] haberi oldu. Ve hepsi en yoğun biçimde duygularımı paylaştılar. Yanlarındaki değer ve konumunun pekiştiğini bana hemen belli etmek istediler. Bundan hep utanmışımdır."¹³.

Diriliş'in bir sonraki sayısında ise genç şairin "Parmaksız Evliya, Karanlık ve Şeytan"¹⁴ adlı fantastik-grotesk metni yayımlanır. Biçimsel aykırılığı, dilin deforme edilmesi ve anlamın bilinçli olarak silikleştirilmesi bakımından modernist bir anlatı niteliği taşıyan bu metin, şairin yarım asra yaklaşan yayım serüveninde yayımlanan ilk ve tek sanatsal / edebî nesri olacaktır. Cahit Koytak'ın henüz hiçbir kitabına girmeyen, yayımlanmış üçüncü şiiri ise yine *Diriliş*'te, 1970 yılının Nisan ayında yayımlanan "Bir Yağmur, Bir Kule, Kıyıda İnsanlar"¹⁵ şiiridir. Aynı yılın son gününde imgeci bir anlayışla yazılmış şiirlerinden "Elişinden Kanatlarla /

⁸ İhsan Işık, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, C. VI, II. b., Ankara 2007, s. 2258.

⁹ *Contemporary Poetry From Turkey Catalogue - Frankfurt Book Fair 2008-*, Editor: Metin Celal, The Republic of Turkey Ministry of Culture and Tourism General Directorate of Libraries and Publications, İstanbul 2008, s. 15.

¹⁰ Örneğin: [http://www.kultur.gov.tr/EN,38293/Cahit Koytak-cahit.html](http://www.kultur.gov.tr/EN,38293/Cahit%20Koytak-cahit.html) [Erişim: 05/02/2014].; <http://eskieserler.com/YazarDetay.asp?LID=AR&ID=1671> ; [Erişim: 05/02/2014].

¹¹ Cahit Koytak'ın 1970'ten günümüze süreli yayınlarda yer alan bütün şiirleri için bkz.: "Ekler" bölümü, "Süreli Yayınlarında Yayımlanan Şiirler Tablosu".

¹² Mehmet Nuri Yardım, "Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...", *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 212-124. Röportajın e-nüshası için bkz.: "Cahit Koytak'ın Edebiyat Dünyası", Röportaj: Mehmet Nuri Yardım:

[http://mehmetnuriyardim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit Koytakin-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ](http://mehmetnuriyardim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit%20Koytakin-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ) [Erişim: 31/12/2013].

¹³ agr.

¹⁴ Cahit Koytak, "Parmaksız Evliya, Karanlık ve Şeytan", *Diriliş*, III. Dönem, S. 6, (Mart 1970), ss. 52-59.

¹⁵ Cahit Koytak, "Bir Yağmur, Bir Kule, Kıyıda İnsanlar", *Diriliş*, III. Dönem, S. 7, (Nisan 1970), ss. 109, 110.

Pasin'de"¹⁶*Diriliş*'te yayımlanır. Bir sonraki sayıda ise "Ölümün Ansızın..."¹⁷ şiiri yayımlanır. Bu şiir Cahit Koytak'ın *Diriliş*'te ve yetmişlerde yayımlanan son şiiri olur.

Cahit Koytak 1984'e kadar yazdığı şiirleri yayımlamaz. Bu on üç yıllık dönem Cahit Koytak'ın üniversite öğrenciliği, mühendislik ve tüccarlık gibi geniş bir yelpazede hayatın içinde aktif olarak yer aldığı; gözlem, okuma, dinleme, tartışma, izleme ve deneyimleme gibi birçok yolla şiir kumaşına malzeme olacak entelektüel ve pratik donanımı edindiği son derece önemli bir dönemdir. Yayın faaliyetindeki bu dönemsal durgunluk, şairin edebî kimlik kurma sürecinin tekamülü ve sanatçının bir birey olarak hayatın içinde yoğun bir çabayla yer almasıyla ilgilidir.

Cahit Koytak'la aynı dönemde Karakoç'un *Diriliş*'inin sayfalarında görülen belli başlı bazı isimler şunlardır: Karl Jaspers, Thorton Wilder, Cahit Zarifoğlu, Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu, Durali Yılmaz, M. L. Rosenthal, Sait Yeni (Sezai Karakoç)¹⁸, Ebubekir Eroğlu, Dylan Thomas, Arnold Toynbee, Sedat Umran, Rasim Özdenören... Bu isimler arasında yirmili yaşlarının hemen başındaki genç bir şairin özgün ve derinlikli metinlerle kendine yer bulmuş olması dikkat çekicidir. Cahit Koytak'ın şiirlerinin yer aldığı *Diriliş* sayılarında şiirle ilgili yazılar içinde saf şiir anlayışıyla ilgili telif ve çeviri birçok makalenin yer alması dikkate değer bir diğer husustur.

2. 2. Dergilerde Cahit Koytak Şiiri

2. 2. 1. *Kriter*'de Kafkaesk Bir Şiir: "Memurun Ölümü"

Cahit Koytak'ın *Diriliş*'ten sonra yayımladığı ilk şiir M. Said Çekmegil ve oğlu M. Selami Çekmegil'in Ankara'da çıkardığı ve kendine özgü bir yayın politikası güden *Kriter*¹⁹ dergisinde yayımlanan, modern bireyin tekdüzeleşek bir kısır döngü halini alan gündelik yaşamını Kafkaesk, ironik bir tavırla temalaştıran

¹⁶ Cahit Koytak, "Elişinden Kanatlarla / Pasin'de", *Diriliş*, III. Dönem, S. 15, (31 Aralık 1970), ss. 30-32.

¹⁷ Cahit Koytak, "Ölümün Ansızın...", *Diriliş*, III. Dönem, S. 16, (31 Ocak 1971), s. 27.

¹⁸ Turan Karataş, "Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç", Kaknüs Yayınları, İstanbul 2000.

¹⁹*Kriter* dergisinin yayın politikası ve M. Said Çekmegil hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Metin Önal Mengüşoğlu, "Bilge Terzi M. Said Çekmegil", Beyan Yayınları, İstanbul 2009.

“Memurun Ölümü”²⁰dür. Bu şiiri okuyan Metin Önal Mengüşoğlu şiiri çok beğenir ve bunun mutlaka yayımlanması gerektiğini söyleyerek yayımlamak üzere şiiri Cahit Koytak’tan ister. Mengüşoğlu’nun da yazarlarından olduğu *Kriter*’in Şubat 1984 tarihli kırkıncı sayısında şiir tam metin halinde kapak sayfasında yayımlanır²¹. Bu şiir Cahit Koytak’ın *Kriter*’de yayımlanan ilk ve tek şiiridir.

2. 2. 2. *Yönelişler Dergisi*

1984 yılının Aralık ayında ise şairin iki şiiri birden, İstanbul’da çıkan *Yönelişler* dergisinde yayımlanacaktır. Dergide imgeyi ve saf şiiri önemseyen poetik metinlere / makalelere sıklıkla yer verilir. İhsan Deniz, Ebubekir Eroğlu, Enis Batur, Mustafa Kutlu, Necat Çavuş, Âlim Kahraman, Ali Haydar Haksal gibi imzaların görüldüğü *Yönelişler*’in iki sayısında Cahit Koytak’ın toplam beş şiiri yayımlanır. “Futbol Oynayan Çocuklar”²² şiiri ile “Sokak Oğlanlarının Sivri ve Hain Yüreklerine Sığacak Kadar Küçük Küçücük Kızların Güneşi”²³ Aralık 1984 sayısında başsayfa şiiri olarak yayımlanır. *Yönelişler* dergisinin Nisan 1990 sayısında Cahit Koytak’ın üç şiiri birden yayımlanır, bunlar sırasıyla: “Sevgili Hayâlet”, “Biraz Kum ve Rüzgâr” ile “Avra”dır²⁴.

²⁰ Cahit Koytak, "Memurun Ölümü", *Kriter*, S. 40, (Şubat 1984), s. Kapak sayfası. Bu şiir daha sonra, şairin 1990’da yayımlanacak olan ilk şiir kitabı *İlk Atlas*’ın beşinci bölümünün son şiiri olarak –dize düzeyinde çeşitli küçük değişikliklerle- kitapta yer alacaktır *İA*, s. 117.

²¹ Derginin kapağı ve şiirin özgün tam metni için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü.

²² Cahit Koytak, "Futbol Oynayan Çocuklar", "Sokak Oğlanlarının Sivri ve Hain Yüreklerine Sığacak Kadar Küçük Küçücük Kızların Güneşi", *Yönelişler*, S. 33-36 (tek cilt halinde), (Aralık 1984), ss. 5-7. 1978 yılında yazılan "Futbol Oynayan Çocuklar" dergideki yayımından altı yıl sonra "İlk Atlas"ta aynı adla ve dize düzeyinde kimi değişikliklerle yayımlanır *İA*, s. 10.

²³ 1976’da yazıldıktan sekiz yıl sonra süreli yayında "Sokak Oğlanlarının Sivri ve Hain Yüreklerine Sığacak Kadar Küçük Küçücük Kızların Güneşi" adıyla yayımlanan şiir, kitapta "Sokağın Küçük Oğlanları Küçük Kızları" adı ve "Küçük Kızların Güneşi" alt başlığıyla yayımlanmıştır. Şiir, kitaba alınırken iki yerinde dize düzeyinde değişikliğe uğramıştır *İA*, s. 207.

²⁴ Cahit Koytak, "Sevgili Hayâlet", "Biraz Kum ve Rüzgâr", "Avra", *Yönelişler*, S. 45, (Nisan 1990), ss. 6, 7. Bu şiirlerin üçü de aynı yılın sonlarına doğru yayımlanacak "İlk Atlas"ta aynı adla yer alacaktır (künüyedeki sırayla, "İlk Atlas"ta : s. 18; s. 9; s. 175. "Sevgili Hayalet", yazım ve dize değişikliğiyle; "Biraz Kum ve Rüzgâr" ile "Avra" ise hiçbir değişikliğe uğramadan aynı yayım içinde kitaplaşmıştır.

2. 2. 3. Konya’da Muhafazakar, Entelektüel Bir Hamle: *Kelime*

Cahit Koytak’ın şiir yayımlama faaliyetinde önemli duraklardan biri de *Kelime*²⁵ dergisidir. Haziran 1986’da yayın hayatına başlayan dergi ilk on iki sayıda Murat Kapkiner’in imtiyazında ve editörlüğünde yayın hayatına atılır. Felsefe, teoloji, İslam teolojisi, şiir kuramı, sanat vb. konularda derinlikli, entelektüel birikimin eseri, çeviri ve telif birçok yazı yayımlanır. Dergi, on üçüncü sayıdan Mayıs 1987’deki on altıncı ve son sayıya kadar Hikmet Zeyveli tarafından idare edilir.

Cahit Koytak’ın şiirleri, Zeyveli’nin editörlüğündeki sayılarda çıkar. Cahit Koytak’la birlikte aynı sayılarda Hikmet Zeyveli, İzzettin Hanifi (Metin Önal Mengüşoğlu), Cevdet Karal, Metin Önal Mengüşoğlu, Necati Aykan, Ahmet Ertürk, Nurettin Durman, Ali Metin, Âdem Turan, Dücâne Cündioğlu gibi imzalar yer alır. *Kelime* dergisi Cahit Koytak’ın muhafazakar çevrelerde tanınmasına katkı sağlar. Çoğu “İlk Atlas”ta yayımlanacak imgeci ve muhafazakar bireyci anlayışa daha yakın şiirleri seksen sonrası poetik anlayışa yeni bir soluk getirir. Onun adını *Kelime*’de duyan Nurettin Durman, bu konuda şu görüşleri belirtir: “1987 yılında *Kelime* dergisinde yayınlanan şiirleri ile ismen tanıştık. ‘Gemi Şiirleri’, ‘Mezmurlar’, ‘Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum’ adlı şiirleri yeni bir açılım olarak gelmişti bana.”²⁶. Cahit Koytak’ın *Kelime*’deki ilk şiiri, daha sonra “İlk Atlas”ta sözcük kadrosunda ve dize düzeyinde değişikliklerle yer alacak olan “Kısa Abbasi Tarihi”²⁷ (*İA*, s. 94) adlı şiiridir.

Kelime’nin on beşinci sayısında ise şairin 1976’da yazdığı “Gemi Şiirleri I”²⁸ yayımlanır. Ancak bu şiir, bir dizinin ilk epizodu gibi görünse de daha sonra 1990’da yayımlanan “İlk Atlas”a “Gemi Şiiri” (*İA*, s. 209) adıyla girer. Şiirin onuncu bendine eklenen “*Alt kattaki komşular*” (*İA*, s. 211) dizesi dışında şiirde hiçbir değişiklik yapılmaz. *Kelime*’nin yayım hayatına veda ettiği son sayısında Cahit Koytak, “İlk

²⁵ *Kelime* dergisinin ortaya çıkışı ile ilgili bir söyleşide Metin Önal Mengüşoğlu derginin doğuşunda kendi rolünü “*Kelime*’nin hem isim hem de fikir babası bendim” sözleriyle özetlemektedir. Daha geniş bilgi için bkz.: Mengüşoğlu Metin Önal, “İlk Göz Ağrım ‘Kelime’”, *Haksöz*, S. 226, (Ocak 2010). Derginin e-nüshası için bkz.:<http://www.haksozhaber.net/okul/issue.php?id=234> [Erişim: 31/12/2013].

²⁶ Nurettin Durman, “İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 13.

²⁷ Cahit Koytak, “Kısa Abbasi Tarihi”, *Kelime*, S. 13, (Temmuz 1987), ss. 24, 25, 26.

²⁸ Cahit Koytak, “Gemi Şiirleri I”, *Kelime*, S. 15, (Temmuz 1987), ss. 12, 13.

Atlas”ın sekizinci bölümü “Mezmurlar”ın aynı adlı ilk şiirinin birinci epizodu olacak “Eyyüb Eyyüb’ü Bekliyor”²⁹ (İA, s. 147) şiiri yayımlanır.

2. 2. 4. Yayın Hayatına Yeniden Dönüş: *Yedi İklim*

Cahit Koytak’ın şiir yayımlama etkinliğinde diğer bir önemli mecra *Yedi İklim* dergisidir. Mart 1987’de Ali Haydar Haksal’ın imtiyaz sahipliğinde, Osman Bayraktar’ın yazı işleri müdürlüğünde çıkmaya başlayan *Yedi İklim*’de Cahit Koytak’ın ilk şiiri derginin Eylül 1987’deki yedinci sayıda yayımlanır. *Yedi İklim*’de Cahit Koytak’ın, Eylül 1987’den Aralık 1992’deki otuz üçüncü sayıya kadar çeşitli aralıklarla toplam yirmi üç şiiri yayımlanır.

Cahit Koytak’ın *Kriter* ve *Kelime*’deki birkaç şiiri bir kenara bırakılırsa uzun bir aradan sonra *Yedi İklim*’de dört yıla yaklaşan bir süre şiirlerini yayımlaması o dönemde bazı genç yazar ve şairlerce “(meselâ Ahmethan Yılmaz, Kemal Sayar, Hüseyin Atlansoy....) ‘Cahit Koytak’ın ikinci doğuşu’ ”³⁰ olarak nitelenir. Cahit Koytak’ın yayım hayatına yeniden dönüşü genç şairleri heyecanlandırır. O dönemin genç şairleri “*Büyük bir şairle yeni karşılaşmış olmanın heyecanı içinde yeni derginin çıkışını dört gözle bekle[mektedir.] derginin ilgisizlik ve imkânsızlıktan düzenli olarak çıkamayışı bu nedenle daha çok göze bat[maktadır.]*”³¹.

Derginin Temmuz 1987 tarihli tek cilt halinde yayımlanan beşinci-altıncı sayısı Cahit Zarifoğlu’na ithaf edilmiş “Cahit Zarifoğlu Özel Sayısı”dır. Cahit Koytak’ın Cahit Zarifoğlu’na ithaf ettiği ve onun sanatçı kimliğine ilişkin izlenimlerini ve duyarlılığını tema edindiği dört şiiri bu özel sayıya çeşitli nedenlerden ötürü yetişmeyince³² bu şiirler bir sonraki sayıda “Cahit Zarifoğlu İçin Dört Şiir” ithafıyla yayımlanır. Bu şiirler dergideki sırasıyla: “Bir Prens Olduğun Belliydi İki Kanadını Verdin Üç Arkadaşa”, “Filmin Banyosu”, “Orda Otlar Nasıl ve Çiçekler Nasıl”, “Duman Çıkarın Ağaç”³³ şiirleridir. 1987’de yazılan ve yayımlanan bu şiirlerin dördü de “İlk Atlas”ın “C. Zarifoğlu İçin Dört Şiir” adlı yedinci bölümünde

²⁹ Cahit Koytak, "Mezmurlar / Eyyüb Eyyüb’ü Bekliyor", *Kelime*, S. 16, (Ekim 1987), ss. 13, 14.

³⁰ Şaban Abak, "İlk Atlas’ın İrmakları", *Dergâh*, C. II, S. 15, (Mayıs 1991), ss. 10, 11.

³¹ agm.

³² Cahit Koytak’la görüşme, 4 Şubat 2013, 11.15-17.30, şairin Çengelköy’deki evi.

³³ Cahit Koytak, "Cahit Zarifoğlu İçin Dört Şiir: ‘Bir Prens Olduğun Belliydi İki Kanadını Verdin Üç Arkadaşa’, ‘Filmin Banyosu’, ‘Orda Otlar Nasıl ve Çiçekler Nasıl’, ‘Duman Çıkarın Ağaç’", *Yedi İklim*, S. 7, (Eylül 1987), ss. 6, 7, 8.

(*İA*, ss. 135-144) yer alacaktır. “Bir Prens Olduğın Belliydi İki Kanadını Verdin Üç Arkadaşa”, “Filmin Banyosu” ve “Duman Çıkaran Ağaç” şiirleri aynı adla ancak dize düzeyinde kimi değişikliklerle kitapta kendine yer bulurken; dergide “Orda Otlar Nasıl ve Çiçekler Nasıl” adıyla yayımlanan şiir, kitapta “ ‘Orada Ağaçlar Nice Ve Çiçekler Nasıl?’ ” adıyla yer alır³⁴.

Yedi İklim'in bir sonraki sayısında ise “*Farelerin böceklerin ve eski medeniyetlerin / Üzerinde oturan bu muazzam âbide*” Cemil Meriç'e ithaf edilen ve şairin Cemil Meriç'le ilgili görüş, sezgi ve duyularını temalaştıran “Son Osmanlı”³⁵ şiiri yayımlanır. Dergide şiirin sonunda metnin yazılış süreci “1978-1982” olarak gösterilirken, şiirin yer aldığı “İlk Atlas”ta (*İA*, s. 37) şiirin yazımına başlama tarihi olan “1978” ibaresi vardır.

Yedi İklim'in bir sonraki sayısında, “İlk Atlas”ın “Tüccarın Günlüğü” (*İA*, ss. 187-204) adlı dokuzuncu bölümünü oluşturacak şiirlerden ilk üçü yayımlanır. Bu şiirler Cahit Koytak'ın Mahmutpaşa'da Hacopulo Han'daki ticarethanede ortağı olan Yaşar Bostan'la birlikte geçen bezzazlık günlerinin sanatına yansıdığı en net fotoğraflardır. Şiirler kitaba alınırken şairin tashihinden geçerek bazı değişikliklere uğrayacaktır. “Tüccarın Günlüğünden / Bugün Kimse Aramasın Beni Sayım Var Dükkân Kapalı”, “II / Satıcının Ölümü Kanlı Metre”, “III / Son Müşteri”³⁶.

Derginin 1987 yılındaki son sayısında yine daha sonra “İlk Atlas”ta şiirin sözcük kadrosunda ve dize düzeninde yapılan kimi değişikliklerle yer alacak olan “Büyük Anneler İçin Kaside”³⁷ (*İA*, s. 20) şiiri yayımlanır.

1988 yılında Cahit Koytak'ın *Yedi İklim*'de yayımlanan ilk şiiri Ocak-Şubat sayısında yer alan “Bir Halayığın Parıldayan Göz Yaşları”dır³⁸. Yayımlanmasından dokuz yıl önce, 1979'da yazılan bu şiir, daha sonra “İlk Atlas”ın birinci bölümünde “Halayık” (*İA*, s. 27) adıyla yer alacaktır.

³⁴ Dergide yayımlanmayan ve yine Zarifoğlu'na ithaf edilen bir başka şiir "Cahit Zarifoğlu İçin Beşinci Şarkı", "İlk Atlas"ın Timaş Yayınları tarafından yapılan ikinci baskısının "Ekler" bölümünde *İA*, s. 242), ve yine aynı yayınevi tarafında yayımlanan "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın ikinci cildinde *YŞK II*, s. 107) yayımlanmıştır.

³⁵ Cahit Koytak, "Son Osmanlı", *Yedi İklim*, S. 8, (Ekim 1987), ss. 2, 3.

³⁶ Cahit Koytak, "Tüccarın Günlüğünden / Bugün Kimse Aramasın Beni Sayım Var Dükkân Kapalı", 'II / Satıcının Ölümü / Kanlı Metre', 'III / Son Müşteri', *Yedi İklim*, S. 9, (Ekim 1987), ss. 2, 3, 4.

³⁷ Cahit Koytak, "Büyük Anneler İçin Kaside", *Yedi İklim*, S. 10, (Aralık 1987), ss. 2, 3.

³⁸ Cahit Koytak, "Bir Halayığın Parıldayan Göz Yaşları", *Yedi İklim*, S. 11-12, (Ocak-Şubat 1988), ss. 2, 3.

Cahit Koytak'ın "Cazın Irmakları" kitabının ve caz temalı şiirlerinin işaret fişegi "Daktilo Kıza Caz İçin Nihavent" (*İA*, s.12 ve *CAZ*, s. 396) şiiri *Yedi İklim*'in Mart 1988 sayısında "Daktilo Kızın Ölümü Üzerine Caz İçin Nihavent"³⁹ adıyla yayımlanır.

Derginin sonraki sayılarında bu şiirleri sırasıyla "İlk Atlas"ın "*zayice parçaları*[nı]"⁴⁰ oluşturan: "Poesie Demoniac"⁴¹ (*İA*, s. 41), "Asansörde Birden İsa"⁴² (*İA*, s. 15), "Nuh'a Gemi Resimleri I, II, II, IV, V, VI"⁴³, "Üç Ortaçağ Resmi / 'Affinitées' / 'Fecundation' / 'Metamorphose'"⁴⁴ şiirleri izler. Bu şiirlerden "Üç Ortaçağ Resmi" adlı üç epizotlu şiir, "İlk Atlas"ta (*İA*, ss. 43-54) aynı adlı ve yedi epizotlu bölümün ilk üç epizodunu oluşturacaktır. "Nuh'a Gemi Resimleri" üst başlığıyla yayımlanan altı epizot da yine "İlk Atlas"ın (*İA*, ss. 83-93) aynı adlı ve sekiz epizotluk bölümünün ilk altı şiirini oluşturacaktır.

Cahit Koytak *Yedi İklim*'in 1988'deki Temmuz-Ağustos sayısından sonra dört yıl hiç bu dergide şiir yayımlamaz. Derginin 1992'deki Aralık sayısı Cahit Koytak'ın bu dergide şiir yayımladığı son sayı olur. Cahit Koytak'ın bu sayıdaki şiiri "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinde yer alacak (*YŞK I*, s. 45) "Kalk Yürü"⁴⁵ adlı poetik şiiridir.

Cahit Koytak *Yedi İklim*'de Eylül 1987 ile Aralık 1992 tarihleri arasında çeşitli periyotlarla on bir sayıda⁴⁶ toplam on sekiz şiir yayımlamıştır. Bu anılan sayılarda dergi düzeninin şiirle başladığı sayıların tamamında Cahit Koytak, başsayfa şairi olarak sayının açılışını yapar⁴⁷. Derginin düzyazılarla başladığı sayılarda ise Cahit Koytak'ın şiirleri dergide yer alan şiirler içinde ilk sıradadır. Örneğin 17-18.

³⁹ Cahit Koytak, "Daktilo Kızın Ölümü Üzerine Caz İçin Nihavent", *Yedi İklim*, S. 13, (Mart 1988), s. 4.

⁴⁰ Şaban Abak, "İlk Atlas'ın Irmakları", *Dergâh*, C. II, S. 15, (Mayıs 1991), ss. 10-11.

⁴¹ Cahit Koytak, "Poesie Demoniac", *Yedi İklim*, S. 14, (Nisan 1988), s. 3.

⁴² Cahit Koytak, "Asansörde Birden İsa", *Yedi İklim*, S. 15, (Mayıs 1988), ss. 7, 8.

⁴³ Cahit Koytak, "Nuh'a Gemi Resimleri I, II, II, IV, V, VI", *Yedi İklim*, S. 16, (Haziran 1988), ss. 2-6.

⁴⁴ Cahit Koytak, "Üç Ortaçağ Resmi / 'Affinitées' / 'Fecundation' / 'Metamorphose'", *Yedi İklim*, S. 17 / 18, (Temmuz - Ağustos 1988), ss. 4-7.

⁴⁵ Cahit Koytak, "Kalk Yürü", *Yedi İklim*, S. 33, (Aralık 1992), s. 39.

⁴⁶ Bu sayılar sırasıyla: S. 7, 8, 9, 10, 11-12 (tek cilt halinde), 13, 14, 15, 16, 17-18 (tek cilt halinde), 33.

⁴⁷ Cahit Koytak'ın başsayfa şairi olduğu şiirle başlayan sayılar: 8, 9, 10, 11, 12 ve 16. sayılardır.

birleşik sayıda ilk şiir olarak Cahit Koytak'ın şiiri Orhan Okay'ın makalesinden⁴⁸ hemen sonra yer almıştır⁴⁹.

2. 2. 5. Felsefe *Defter*'inde Cahit Koytak Şiiri

Cahit Koytak'ın şiir yayımlama faaliyetinde önemli duraklardan biri de *Defter* dergisidir. "*Edebiyat - Tarih - Politika - Felsefe*"⁵⁰ mottosuyla Metis Yayınları bünyesinde çıkan derginin birinci sayısı Ekim-Kasım 1987 tarihidir. Edebiyat kuramları ve felsefe ağırlıklı bir dergi olan *Defter*, Nurdan Gürbilek, Orhan Koçak, İskender Savaşır, İhsan Bilgin ve Meltem Ahıska'dan oluşan bir yayın kurulu tarafından, Kış-2002 tarihli son sayısına kadar önce iki aylık ardından da dörder ve altışar aylık periyotlarla, toplam kırk beş sayı yayımlanmıştır. Dergi her ne kadar felsefe ve kuramsal konular ağırlıklı bir yayın politikası gütse de belirli bir entelektüel donanımı ortaya koyan şiirlere de sayfalarında yer vermektedir.

Defter'de Cahit Koytak'ın on şiiri yayımlanmıştır. Buradaki ilk şiiri Kasım-Ocak 1990 sayısında yayımlanan "Şanlı Tarihi Gericiliğin / I. Bireyciliğin Ölümü"⁵¹ şiiridir. "Şanlı Tarihi Gericiliğin" üst başlığı altında bir şiir dizisinin ilk epizodu görünümünde olan bu şiirin devamı gelmemiş, bu şiir "İlk Atlas"ın "Üç Orta Çağ Resmi" (*İA*, s. 43-62) başlıklı ikinci bölümünde sadece "Bireyciliğin Sonu" (*İA*, s. 55) başlığıyla ve şiirin son bendine iki dize eklenerek yer almıştır. Bu şiirden sonra şiirlerini genellikle *Dergâh*, *Kayıtlar* ve *Kaşgar*'da yayımlayan Cahit Koytak, on yıl *Defter*'de şiir yayımlamaz.

Cahit Koytak'ın bu dergideki diğer dokuz şiiri Yaz 2000 sayısı ile Kış 2002 sayıları arasında yayımlanır. Yaz 2000 sayısında bir Virginia Woolf portresi olarak da okunabilecek "Virginia Woolf'un Dama Taşları" ile hem eski dostu hem de Kanal 7 televizyonunda mesai arkadaşı olan Prof. Dr. Nabi Avcı'ya ithaf ettiği "Homeless"⁵² şiirleri yayımlanır. On yıl sonra bu şiirlerden ilki dize düzeyinde değişikliklerle "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinde (*YŞK I*, s. 160)

⁴⁸ Orhan Okay, "Çavuşoğlu'nun Divanları Arasında", *Yedi İklim*, S. 17-18, (Temmuz-Ağustos 1988), ss. 2, 3, 4.

⁴⁹ Cahit Koytak şiirlerinin ilk şiir olarak yer aldığı sayılar: 7, 13, 14, 15, 17-18 ve 33. sayılardır.

⁵⁰ *Defter* "*Edebiyat - Tarih - Politika - Felsefe*", S. 1, (Ekim-Kasım 1987), s. Kapak sayfası.

⁵¹ Cahit Koytak, "Şanlı Tarihi Gericiliğin / I. Bireyciliğin Ölümü", *Defter*, S. 11, (Kasım-Ocak 1990), ss. 129, 130, 131.

⁵² Cahit Koytak, "Virginia Woolf'un Dama Taşları", "Homeless", *Defter*, S. 41, (Yaz 2000), ss. 76-81.

aynı adla yayımlanırken. Süreli yayında “I” ve “II” adlı iki epizot halinde “*Nabi Avcı’ya*” ithafıyla yayımlanan “Homeless” ise tek bir şiir olarak dize düzeyinde yapılan bazı değişikliklerle ve ithaf epigrafı da “*Nabi Avcı’ya, doğum günü için*” biçiminde değiştirilerek yine aynı kitabın birinci cildinde (*YŞK I*, s. 50) yayımlanacaktır.

Defter'in bir sonraki sayısında Cahit Koytak'ın üç hacimli şiiri art arda yayımlanır, bunlar yayındaki sırasıyla: kurmaca bir kişilik olan “Paralı Asker Ksennias’tan Atinalı Şaire Mektup (M. Ö. 399)”, Yirmi Sekiz Şubat Dönemi'nin örtük politik eleştirisi olan “Harranlı Münecim”, ve poetik bir metin olarak değerlendirilebilecek “Bağdatlı Şair”⁵³ şiirleridir. Bu şiirlerin üçü de dize düzeyinde değişikliklerle “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ilk cildinde (*YŞK I*, ss. 399; 232; 30) yer alacaktır.

Derginin Bahar 2001 sayısında “Cennetin Tavan Resimleri (I)” ve şairin henüz hiçbir kitabına girmemiş olan “Taşralı Uzak Akraba”⁵⁴ şiirleri yayımlanır. Bir şiir dizisinin ilk epizodu izlenimini veren “Cennetin Tavan Resimleri (I)” şiirinin adı, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinin dördüncü bölümüne (*YŞK III*, ss. 93-152) ad olur; şiir ise tam metin olarak, dize düzeyinde bazı değişiklikler yapılarak “Vasili Kandinski’nin Kuruntuları” (*YŞK III*, s. 96) başlığıyla bu bölümün ikinci epizodunu oluşturacaktır.

Defter'in Kış 2002 sayısında Cahit Koytak'ın yine iki şiiri bir arada yayımlanır. Bu şiirler Bahar 2001 sayısındaki şiirlerin devamı niteliğindedir. Ancak sonraki yıllarda Cahit Koytak'ın şiirleri kitaplaşırken bu tutum sürdürülmeyecek; şiirler farklı bölümlerde farklı adlarla kitaplaşacaktır. Bu şiirlerden ilki “Cennetin Tavan Resimleri (II) / Bundeslade”⁵⁵, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde, şiirin üst başlığıyla aynı adı taşıyan “Cennetin Tavan Resimleri” (*YŞK II*, ss. 93-152) bölümünde değil; aynı kitabın üçüncü cildindeki “Göge Tırmanan Keçi Yolları” (*YŞK III*, ss. 93-152) adlı bölümünde sadece “Bundeslade” (*YŞK III*, ss. 198) adıyla yer alacaktır. Bu sayıda yayımlanan ikinci şiir “Cennetin Tavan Resimleri (III)

⁵³ Cahit Koytak, "Paralı Asker Ksennias'tan Atinalı Şaire Mektup (M. Ö. 399)", "Harranlı Münecim", "Bağdatlı Şair", S. 41, (Sonbahar 2000), ss. 62-71.

⁵⁴ Cahit Koytak, "Taşralı Uzak Akraba", "Cennetin Tavan Resimleri (I)", *Defter*, S. 43, (Bahar 2001), ss. 36-38.

⁵⁵ Cahit Koytak, "Cennetin Tavan Resimleri (II) / Bundeslade", *Defter*, S. 45, (Kış 2002), ss. 95, 96, 97.

-22. yüzyılda gündelik hayat-”⁵⁶ şiiri ise “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde “Cennette Gündelik Hayat” bölümünde yine aynı “Cennette Gündelik Hayat” (*YŞK III*, ss. 198) başlığıyla yer alacaktır. Bu şiir Cahit Koytak’ın *Defter* dergisinde yayımlanan son şiiridir. Aynı zamanda dergi de bu sayısıyla yayın hayatına veda etmiştir.

2. 2. 6. *Dergâh*

90’ların ilk yarısında Cahit Koytak’ın şiir yayımlama etkinliğinin yoğunlaştığı bir başka mecra da *Dergâh* dergisidir. Ezel Erverdi’nin imtiyaz sahipliğinde ve Mustafa Kutlu’nun yazı işleri müdürlüğünde Mart 1990’da, künyesinde “*aylık edebiyat-sanat-kültür dergisi*”⁵⁷ ibaresiyle yayım hayatına başlayan *Dergâh* dergisinin ilk sayılarından başlayarak Cahit Koytak şiirleri dergide görülmeye başlar.

Derginin üçüncü sayısında Cahit Koytak’ın “Beyler de Kalkar”⁵⁸ şiiri yayımlanır. Bu şiir henüz şairin herhangi bir kitabında yayımlanmamıştır. Bu ilk şiirden sonra bazen birkaç yıl kadar süren çeşitli aralıklarla dergi Cahit Koytak şiirine uzun süreli ev sahipliği yapan yayınlardan biri olur.

Dergâh’ın Temmuz 1990 tarihili beşinci sayısında, mevcut şiir ve edebiyat ortamına örtük bir eleştiri yönelten ve poetik bir şiir olarak değerlendirilebilecek “‘Şiir’in Bugünkü’⁵⁹ Meseleleri / Falan Filan Yahut ‘Sıkışmak Buz Altında’ ”⁶⁰ adlı şiir yayımlanır. Bu şiir süreli yayındaki yayımından yirmi yıl sonra “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde “Cennette Şiir Günleri” adıyla (*YŞK III*, s. 176) yayımlanacaktır.

Derginin dokuzuncu sayısında yedi bentten ve her bendi de bir soru-cevaptan oluşan poetik şiiri “Büyük Sözler”⁶¹ yayımlanır. “Büyük Sözler”, “Dudakta Bekletilen Şarkılar” kitabında (*DBŞ*, s. 195) hiçbir noktalama işreti kullanılmadan ve

⁵⁶ Cahit Koytak, "Cennetin Tavan Resimleri (III) -22. yüzyılda gündelik hayat-", *Defter*, S. 45, (Kış 2002), ss. 98, 99.

⁵⁷ *Dergâh -aylık edebiyat-sanat-kültür dergisi-*, C.I, S. 1, (Mart 1990), s. Kapak sayfası.

⁵⁸ Cahit Koytak, "Beyler de Kalkar", *Dergâh*, C. I, S. 3, (Mayıs 1990), s. 4.

⁵⁹ Süreli yayındaki orijinal metne ait özgün yazımlar aynen korunmuştur.

⁶⁰ Cahit Koytak, " ‘Şiir’in Bugünkü Meseleleri / Falan Filan Yahut ‘Sıkışmak Buz Altında’ ", *Dergâh*, C. I, S. 5, (Temmuz 1990), s. 5.

⁶¹ Cahit Koytak, "Büyük Sözler", *Dergâh*, C. I, S. 9, (Kasım 1990), s. 3.

sürelî yayındaki metinde majüskül harflerle dizilen sözcüklerin tamamı miniskül harflerle dizilerek yayımlanır.

Onuncu sayıda ise metinler arası sıkı bağlantılar üzerine kurulu, bir Dante Alighieri portresi olan “Dante Alighieri’nin Ateşten Çıkarılışı”⁶² yayımlanır. Bu şiirde dizgi, yazım ve noktalama değişikliklerinin yanı sıra bent düzeyinde kimi değişiklikler yapılarak daha sonra “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildine aynı adla (*YŞK I*, s. 201) alınacaktır.

Şubat 1991’de ise “Avluda Oturan Şizofrenler”⁶³ şiiri üç epizot halinde yayımlanır. Bu şiir, “Dudakta Belletilen Şarkılar” kitabında (*DBŞ*, s. 116) sözcük ve dize düzeyinde bazı değişikliklerle yer alacaktır.

Dergâh’ta Cahit Koytak’a olan ilginin atmasına paralel olarak on üçüncü sayıda; henüz yayımlanmış olan “İlk Atlas”a, “Ruhun Haritaları”⁶⁴ başlığıyla gönderimde bulunulan bir Cahit Koytak söyleşisi yayımlanır. Dergi’nin on beşinci sayısından itibaren Cahit Koytak’ın şiirleri dergide kapak sayfası şiiri -ya da mizanpaj durumuna göre- derginin ilk şiirlerinden biri olma konumunu pekiştirir⁶⁵. Bu sayıda yenik, ezik, “kendi mağarasının küçük karanlığı tarafından yutulan” şiir öznesinin ele alındığı “Çıracak”⁶⁶ şiiri kapaktan yayımlanır. Bu şiir, dize düzeyinde bazı değişiklikler yapılarak “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde “‘Büyücü Çırağı’ ” (*YŞK I*, s. 35) adıyla yer alacaktır.

On altıncı sayıda yayımlanan “Sipahi”⁶⁷ ise “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da bent düzeyinde bir değişiklik yapılarak “Zırh” (*DBŞ*, s. 29) adıyla yayımlanacaktır.

Bu şiirden sonra Cahit Koytak şiiri, yaklaşık bir yıl (on sayı) *Dergâh* sayfalarında görülmez. Bu aradan sonra Nisan 1992’deki yirmi altıncı sayıyla birlikte ardı ardına yayımlanan dört şiirle yayım faaliyetine dönüş yapar: “Padişeh”⁶⁸, “Suda Eriyen Çinli”⁶⁹, “Praglı Adam”⁷⁰, “Krokodil”⁷¹. Bu şiirlerin ilk üçü dize düzeyinde

⁶² Cahit Koytak, "Dante Alighieri'nin Ateşten Çıkarılışı", *Dergâh*, C. I, S. 10, (Aralık 1990), s. 3.

⁶³ Cahit Koytak, "Avluda Oturan Şizofrenler I / II / III", *Dergâh*, C. I, S. 12, (Şubat 1991), ss. 4, 5.

⁶⁴ Cahit Koytak, Editöryal; "Ruhun Haritaları", *Dergâh*, C. II, S.13, (Mart 1991), ss. 3- 6.

⁶⁵ On üçüncü sayısında bir Cahit Koytak röportajı yayımlayan dergi, on beşinci sayıda hem bir Cahit Koytak şiirini kapaktan yayımlayacak hem de Cahit Koytak şiiri üzerine bir inceleme yazısına sayfalarında yer verecektir: Şaban Abak, " 'İlk Atlas'ın Irmakları ", *Dergâh*, C. II, S. 15, (Mayıs 1991), ss. 10, 11. Not: Cahit Koytak'tan şiir talep edilen bundan sonraki sayılarda Cahit Koytak'ın şiiri genellikle kapak sayfasında okurla buluşacaktır.

⁶⁶ Cahit Koytak, "Çıracak", *Dergâh*, C. II, S. 15, (Mayıs 1991), s. Kapak sayfası.

⁶⁷ Cahit Koytak, "Sipahi", *Dergâh*, C. II, S. 16, (Haziran 1991), s. 3.

⁶⁸ Cahit Koytak, "Padişeh", *Dergâh*, C. III, S. 26, (Nisan 1992), s. Kapak sayfası.

⁶⁹ Cahit Koytak, "Suda Eriyen Çinli", *Dergâh*, C. III, S. 27, (Mayıs 1992), s. 3.

değişikliklerle “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde yer alır (*YŞK II*, ss. 213; 163; 201). “Krokodil” şiiri ise şairin yayımlanmış hiçbir kitabına henüz girmemiştir. “Krokodil” başsayfa şiiri iken diğer üç şiir kapaktan yayımlanmıştır.

Eylül 1992 sayısında Cahit Koytak’ın Şeyh Galip için yazdığı üçlemenin ikinci şiiri “Ha Derviş Ha Derviş”⁷² adıyla yayımlanır. Sekiz yıl sonra “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde “Şeyh Galip İçin Üç Şiir” üst başlığı altında “Kalfalık Yılları” adıyla (*YŞK III*, s. 132) yayımlanacaktır.

İki yıl aradan sonra bir Cahit Koytak şiiri *Dergâh'ta* yeniden görünür. 1994 yılının son sayısında bir şiir dizisinin ilk epizodu olarak tasarlanan ancak daha sonra “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde “Sidarta” (*YŞK I*, s. 147) adıyla yer alacak “Haller I”⁷³ şiiri yayımlanır.

1994’ten 1999 yılına kadarki süreçte Cahit Koytak’ın şiirleri dergilerde daha seyrek görünmeye başlar. Anılan tarihler Cahit Koytak’ın televizyon yayıncılığına adım attığı ve çalışmalarını bu alanda yoğunlaştırdığı bir dönemdir. Şiir yayımlama faaliyetinin seyrekleştiği bu dönem aynı zamanda sanatçının sonraki şiirlerine sinematografik öğeler armağan edecek sinema filmlerinin seçimiyle uğraştığı bir periyottur. Bu durgunluk evresinin ardından Cahit Koytak şiirleri önce *Kaşgar’da*, yedi yıl aradan sonra da yeniden *Dergâh* sayfalarında görülmeye başlar.

Kasım 2001’de “Çobanını Kapında Tutuyorsun Öyle mi?”⁷⁴, sonraki sayılarda ise “Tapınak”⁷⁵, “Gül Sepeti”⁷⁶ ve “Elli Yaş Şarkısı I”⁷⁷ şiirleri yayımlanır.

2. 2. 7. Kayıtlar

1990’ların ilk aylarında *Dergâh’ın* yanı sıra Cahit Koytak şiirinin birkaç sayı da olsa görüldüğü bir başka yayın da “-Edebiyat Düşünce Kültür- dergisi” alt başlığıyla, İstanbul’da yayımlanan *Kayıtlar* dergisidir. Hikmet Yaşar Eren

⁷⁰ Cahit Koytak, "Praglı Adam", *Dergâh*, C. III, S. 28, (Haziran 1992), s. Kapak sayfası.

⁷¹ Cahit Koytak, "Krokodil", *Dergâh*, C. III, S. 29, (Temmuz 1992), s. Kapak sayfası.

⁷² Cahit Koytak, "Ha Derviş Ha Derviş", *Dergâh*, C. III, S. 31, (Eylül 1992), s. 3.

⁷³ Cahit Koytak, "Haller I", *Dergâh*, C. V, S. 58, (Aralık 1994), s. 3.

⁷⁴ Cahit Koytak, "Çobanını Kapında Tutuyorsun Öyle mi?", *Dergâh*, C. XII, S. 141, (Kasım 2001), s. 2.

⁷⁵ Cahit Koytak, "Tapınak", *Dergâh*, C. XII, S. 142, (Aralık 2001), s. 1.

⁷⁶ Cahit Koytak, "Gül Sepeti", *Dergâh*, C. XII, S. 143, (Ocak 2002), s. 3.

⁷⁷ Cahit Koytak, "Elli Yaş Şarkısı I", *Dergâh*, C. XII, S. 144, (Şubat 2002), s. 2.

imtiyazında ve Yusuf Ziya Cömert'in yazı işleri müdürlüğünde ilk sayısı Kasım 1990'da çıkan dergi Mayıs 1995'teki son sayısına kadar kırk dört sayı yayımlanmıştır.

Derginin ikinci, üçüncü ve altıncı sayılarında Cahit Koytak'a ait toplam üç şiir ve Ali Dölek'in Cahit Koytak şiiri üzerine kısa bir yazısı⁷⁸ yayımlanmıştır. Bu şiirlerden birincisi kısa bir süre sonra "İlk Atlas"ta aynı adla yayımlanacak olan "Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum"⁷⁹ (İA, s. 65) şiirinin ilk dokuz epizodudur. İkinci şiir ise yine aynı kitapta "Bir Avuç Dolusu Aspirin"⁸⁰ İçen Kızlar İçin Kanto"⁸¹ (İA, s. 33) şiiridir ve dergide başsayfa şiiri olarak yayımlanır. Cahit Koytak'ın *Kayıtlar*'daki son şiiri ise henüz kitaplarına girmemiş poetik bir şiir olan "Vahyin Gelişi"⁸² şiiridir.

2. 2. 8. Şiirlerinin Yoğunlaştığı Bir Mecra: Kaşgâr

Cahit Koytak'ın 1994 yılıyla başlayan yayım faaliyetindeki durgunluk, 1998'in sonlarında *Kaşgar*'da şiirlerini yayımlamaya başlamasıyla sona erer. Derginin ilk sayısı, "-Edebiyat Seçkisi-"⁸³ alt başlığıyla İstanbul'da Ömer Erdem, Alper Çeker, Celil Civan, Cevdet Karal yönetiminde Aralık 1997'de çıkar. Yedinci sayıdan itibaren Ömer Erdem ile Cevdet Karal yönetiminde yayımlanmaya devam eder. Yirminci sayıyla birlikte dergi "-Edebiyat Seçkisi"nden "-Edebiyat - Kültür-"⁸⁴ dergisine dönüşür.

Bu dergide, Ekim 1998 ile Mart-Nisan 2002 sayıları arasında, Cahit Koytak'a ait kırk üç şiir yayımlanmıştır. Bu şiirlerin önemli bir kısmı 2010 yılında yayımlanacak "Şairlerin ve Yoksulların Kitabı"nı oluşturan şiirlerdir. Cahit Koytak'ın şiirleri, *Kaşgar'da* Ekim 1998'den (S. 6) itibaren görülmeye başlar ve genellikle şiirlerinin yayımlandığı sayılarda birden fazla şiirine yer verilir.

⁷⁸ Dölek Ali, "İmgeler Dünyasında Gezintiler V- Günlük Hayatın Resmini Çizen ve Valizinde Gittikçe Ağırlaşan Dünyadan Kaçan Şair: Cahit Koytak", *Kayıtlar*, S. 39, (Ocak 1994), ss. 31-36.

⁷⁹ Cahit Koytak, "Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum", *Kayıtlar*, S. 2, (Aralık 1990), ss. 13-19.

⁸⁰ Şiirin adındaki "Aspirin" sözcüğü, şiir kitaplaştırılırken "Aspirin" biçiminde yazılmıştır.

⁸¹ Cahit Koytak, "Bir Avuç Dolusu Aspirin İçen Kızlar İçin Kanto", *Kayıtlar*, S. 3, (Ocak 1991), ss. 3, 4.

⁸² Cahit Koytak, "Vahyin Gelişi", *Kayıtlar*, S. 6, (Nisan 1991), ss. 3, 4, 5.

⁸³ *Kaşgar -Edebiyat Seçkisi-*, C. I, S. 1, (Aralık 1997), s. Kapak sayfası.

⁸⁴ *Kaşgar -Edebiyat Seçkisi-*, C. XX, S. 20, (Mart-Nisan 2001), s. Kapak sayfası.

Kaşgar'daki ilk şiirleri “Birkaç Mısra Tanrım...”, “Taşralı Nebiler” ve “Yolcu”dur.⁸⁵ Bu şiirlerden ilki “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde “Gece Ayini” (*YŞK I*, s. 41) adıyla ve bent düzeyindeki değişikliklerle; üçüncüsü, aynı kitabın ikinci cildinde “Oruç Üstüne Oruç” (*YŞK II*, s. 337) adıyla ve dize düzeyinde değişikliklerle yer alacaktır. İkinci şiir ise henüz hiçbir kitapta yayımlanmamıştır.

“Taşralı Nebiler” ve “Yolcu” şiirleri *Kaşgar*'ın altıncı sayısında (Ekim 1998) yayımlanmış ancak şiir bazı dizgi hatalarıyla basılmıştır. Bu nedenle şiirler, yedinci sayıda, dipnotunda yayıncının özrü ile yeniden yayımlanmıştır⁸⁶. Ancak özür dilenen bu sayıda, “Birkaç Mısra, Tanrım...” adlı şiir yine ironik bir şekilde dizgi hatalarıyla basılır. Dokuzuncu sayıda da bir özürle birlikte bu şiir yeniden yayımlanır⁸⁷. *Kaşgar*'ın dokuzuncu sayısında Cahit Koytak'ın yeni bir şiiri yayımlanmaz. Bu sayıda, A. Can Yakın'ın, Cahit Koytak'ın “İlk Atlas”ta modernizme ve moderniteye eleştiriler yönelttiği “Pastörize Sevgi” (*İA*, s. 59) şiirini ele aldığı “Radyoaktivite”⁸⁸ başlıklı yazısı yayımlanır.

Bir sonraki sayıda şairin dört şiiri birden yayımlanır. Şiirlerden biri yukarıda açıklanan mükerrer olarak yayımlanan “Birkaç Mısra, Tanrım...”dır. Diğer üçü şiir ise: “Demirci Çırağı”, “Büyükbabalar İçin Gazel” ve “Elli Yaşında Şiir”⁸⁹. Bu şiirlerden ilki, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (*YŞK I*, s. 21) bent düzeyinde değişikliklerle yayımlanır. Diğer iki şiir ise henüz şairin hiçbir kitabında yer almamıştır.

Derginin onuncu sayısında ise “Söz Kurdu” ve “Yeniden Düşüş”⁹⁰ şiirleri yayımlanır. Sanatçı yaratıcılığının inzivasını tema edinen “Söz Kurdu”, “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da “Sipahi” (*DBŞ*, s. 126) adıyla ve süreli yayındaki metin aynen

⁸⁵ Cahit Koytak, "Birkaç Mısra Tanrım...", "Taşralı Nebiler", "Yolcu", *Kaşgar*, C. VII, S. 7, (Ocak 1999), ss. 4, 5; 6; 7.

⁸⁶ Yayıncının şiirin dipnotuna iliştiirdiği özür metni şu şekildedir: "*Kaşgar*'ın Notu: Cahit Koytak'ın *Taşralı Nebiler* ve *Yolcu* isimli şiirlerini, altıncı sayımızdaki anlamı bozan dizgi yanlışları nedeniyle yeniden yayınlıyoruz." *Kaşgar*, C. VII, S. 7, (Ocak 1999), s. 7.

⁸⁷ Şiirin dipnotundaki özür metni şu şekildedir: "*Cahit Koytak*'ın '*Birkaç Mısra Tanrım...*' şiirini, 7. Sayımızdaki bazı hatalardan dolayı yeniden yayınlıyor, okuyucular ve şairimizden özür diliyoruz." *Kaşgar*, C. IX, S. 9, (Mayıs 1999), ss. 8, 9.

⁸⁸ A. Can Yakın, "Radyoaktivite", *Kaşgar*, C. VIII, S. 8, (Mart 1999), ss. 43-47.

⁸⁹ Cahit Koytak, "Demirci Çırağı", "Büyükbabalar İçin Gazel", "Elli Yaşında Şiir", "Birkaç Mısra Tanrım...", *Kaşgar*, C. IX, S. 9, (Mayıs 1999), ss. 5.; 6.; 7.; 8, 9.

⁹⁰ Cahit Koytak, "Söz Kurdu", "Düşüş", *Kaşgar*, C. X, S. 10, (Temmuz 1999), ss. 5.; 6, 7.

korunarak yayımlanır. “Yeniden Düşüş” ise “Düşüş” adıyla “Yeni Başlayanlar İçin Metafizik”te (YBİM, s. 16) bent düzeyinde değişikliklerle yayımlanacaktır.

Kaşgar'ın on birinci sayısında “Oyun”, “Yaşlı Adam ve Şiir” ile “Melankoli”⁹¹ yayımlanır. Daha sonra bu üç şiir de aynı adla ancak bent düzeyinde değişikliklerle kitaplaşacaktır. Birincisi, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde (YŞK III, s. 351); ikincisi aynı kitabın ikinci cildinde (YŞK II, s. 124); üçüncüsü ise “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da (DBŞ, s. 124) yayımlanacaktır.

Bir sonraki sayıda ise dört şiir birden yine başsayfa şiiri olarak yayımlanır: “Mucize İstemeyen Ölü”,⁹² “Mucize İstemeyen Deli”, “Mucize İstemeyen Âmâ” ve “Nevrotikler”.⁹³ Bu şiirlerden son ikisi şairin daha sonra yayımlanacak kitaplarına girecektir. “Mucize İstemeyen Âmâ”, “Dudakta Bekletilen Şarkılar” kitabında (DBŞ, s. 202) bent düzeyinde değişikliklerle; “Nevrotikler” ise “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (YŞK I, s. 125) sözcük düzeyinde değişikliklerle yayımlanacaktır.

Derginin on üçüncü sayısında yine üç şiir birden yayımlanır. Bunlar sırasıyla: “Ançüezli Şiir”⁹⁴, “Genç Şair ve İlk Kitap” ve “Çöp Toplayıcılar”⁹⁵ şiirleridir. “Ançüezli Şiir”, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (YŞK I, s. 123) aynı adla ancak dize düzeyinde değişikliklerle; “Genç Şair ve İlk Kitap” önceki şiirle aynı kitap ve ciltte ancak “Yergici Lucas’ın ‘Gecikmiş Şair ve Gecikmiş Kitap’ Üzerine İğnelemeleri” adıyla ve dize düzeyinde değişikliklerle yayımlanacaktır. Henüz şairin hiçbir kitabında yer almayan “Çöp Toplayıcılar” şiiri ise bu yayımdan beş yıl sonra *Anlayış* dergisinde “ ‘Batı Kapısı’ ”⁹⁶ adıyla yeniden yayımlanacaktır.

Bir sonraki sayıda yine art arda üç şiiri dergide yayımlanır: “Prolog”, “Dülger” ve “Bedevi”.⁹⁷ Bu şiirlerden ilk ikisi henüz şairin herhangi bir kitabında yayımlanmamıştır. “Bedevi” ise “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde

⁹¹ Cahit Koytak, "Oyun", "Yaşlı Adam ve Şiir" ile "Melankoli", *Kaşgar*, C. XI, S. 11, (Eylül 1999), ss. 4.; 5.; 6, 7.

⁹² Bu şiir " *Nabi Avcı' için*" ithafla yayımlanmıştır.

⁹³ Cahit Koytak, "Mucize İstemeyen Ölü", "Mucize İstemeyen Deli", "Mucize İstemeyen Âmâ", "Nevrotikler", *Kaşgar*, C. XII, S. 12, (Kasım1999), ss. 4.; 5.; 6.; 7.

⁹⁴ Bu şiir "*Erhan Sökmen için*" ithafla yayımlanmıştır.

⁹⁵ Cahit Koytak, "Ançüezli Şiir", "Genç Şair ve İlk Kitap", "Çöp Toplayıcılar", *Kaşgar*, C. XIII, S. 13, ss. 13, 14.; 15.; 16.

⁹⁶ Cahit Koytak, " 'Batı Kapısı' ", *Anlayış*, S. 21, (Şubat 2005), s. 88.

⁹⁷ Cahit Koytak, "Prolog", "Dülger", "Bedevi", *Kaşgar*, C. XIV, S. 14, (Mart 2000), ss. 13, 14.; 15.; 16.

“Bedevi Şair” adıyla (*YŞK I*, s. 24) bent düzeyinde değişiklikler yapılarak yayımlanacaktır.

On beşinci sayıda yine üç şiir bir arada yayımlanır: “Münzevinin Aynaları”, “Sipahi (II)” ve “Kekeme”.⁹⁸ İkinci şiir, “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da sözcük düzeyinde çok küçük değişikliklerle “Sipahi ve Seyisi” (*DBŞ*, s. 263) adıyla yayımlanacaktır. Diğer iki şiir ise henüz kitaplaşmamıştır.

Derginin bir sonraki sayısında yer alan şiirler önceki sayılardaki şiirlere göre çok daha hacimli, dergi sayfalarında çok daha geniş (on sayfa) yer tutan şiirlerdir. Bunlar dergideki sırasıyla: “Balçığa Üflenen Ruh”, “Gözlemci” ve “Meczip”⁹⁹ adlı şiirlerdir. Bu şiirlerden sadece “Balçığa Üflenen Ruh”¹⁰⁰ kitaplaşmış, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde (*YŞK III*, s. 273) aynı adla ve bent düzeyinde değişikliklerle yer almıştır.

Kaşgar'ın on sekizinci sayısında modern bireyin sığ kıyırdöngüsünü tema edindiği “Ölüler İçin Reklam Arası”¹⁰¹ şiiri yayımlanır. Bu şiir, henüz kitaplaşmamıştır.

Bir sonraki sayıda ise Cahit Koytak’ın beş hacimli şiiri birden yayımlanır. Şiirler yine başsayfa şiiri olarak dergide yer alır. Sunuş sayfasından hemen sonraki yirmi iki sayfa tamamen Cahit Koytak’ın şiirlerine ayrılmıştır. Bu şiirler dergideki sırasıyla: “Kunduracının Hikayesi”, “Vukuatsız Uyanmak”, “Kırk Yaş Şarkıları / Dördüncü Şarkı / Ölü Taklidi”, “Beşinci Şarkı / Başka Uykulara Uyanmak”, “Altıncı Şarkı / Kayıp Mumyalar”dır.¹⁰² Cahit Koytak’ın babası Hakkı Bey’in ve annesi Nazmiye Hanım’ın şiir kişileri olarak yer aldığı “Kunduracının Hikayesi” şiiri, başına bir bent daha eklenerek ve şiirde dize düzeyinde başka değişiklikler de yapılarak “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde “Babamın Hikâyesi” (*YŞK I*, s. 75) adıyla yayımlanacaktır. Bu sayıda başına “*Elif ile Betül’e Bayram öpücükleriyle*” ithafı iliştilererek yayımlanan “Vukuatsız Uyanmak” şiiri, sekiz yıl sonra yine bir bayram günü şairin *Taraf* gazetesindeki köşesinde aynı kişilere yapılan

⁹⁸ Cahit Koytak, "Münzevinin Aynaları", "Sipahi (II)", "Kekeme", *Kaşgar*, C. XV, S. 15, (Mayıs 2000), ss. 5, 6.; 7.; 8.

⁹⁹ Cahit Koytak, "Balçığa Üflenen Ruh", "Gözlemci", "Meczip", *Kaşgar*, C. XVI, S. 16, (Temmuz 2000), ss. 7-13.; 14, 15.; 16.

¹⁰⁰ Bu şiir "*Mehmet Özhan'a*" ithafıyla yayımlanmıştır.

¹⁰¹ Cahit Koytak, "Ölüler İçin Reklam Arası", *Kaşgar*, C. XVIII, S. 18, (Kasım 2000), ss. 14, 15, 16.

¹⁰² Cahit Koytak, "Vukuatsız Uyanmak", "Kırk Yaş Şarkıları / Dördüncü Şarkı / Ölü Taklidi", "Beşinci Şarkı / Başka Uykulara Uyanmak", "Altıncı Şarkı / Kayıp Mumyalar", *Kaşgar*, C. XIX, S. 19, (Ocak-Şubat 2001), ss. 6, 7.; 8.; 9-14.; 15-21.; 22-27.

benzer bir ithafla ve şiirin adı “Bayram Sabahı”¹⁰³ biçiminde değiştirilerek yeniden yayımlanır, ancak bu şiir henüz kitaplaşmamıştır. “Dördüncü Şarkı / Ölü Taklidi” şiiri, “Ölü Taklidi Yahut Ölümü Aynada Prova Etmek” (DBŞ, s. 69) adıyla; “Başka Uykulara Uyanmak” (DBŞ, s. 85) ve “Kayıp Mumyalar” da (DBŞ, s. 102) aynı adla “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da yayımlanacaktır.

Derginin yirminci sayısında Cahit Koytak’ın sekiz şiirine birden yer verilir. Derginin yirmi iki sayfası bütünüyle Cahit Koytak şiirine ayrılmıştır. Bu şiirler sırasıyla şunlardır: Modern, yenik, ‘birey’ şiir öznesinin tanrıya yakarısı olan “İlahi”; tanrının varlığı ve şiir öznesini / anlatıcısını yaratarak bununla ona ne demek istediğini anlama çabasını temalaştıran “Varlığın Dilleri”; kıyamet günü mezardan kalkışın lirik anlatımı “Yüzler ve Kemikler”; yazar tarafından yayımlanması planlanan “Kırk Yaş Şarkıları” kitabının epizotları: “Kırk Yaş Şarkıları / Yedinci Şarkı/Benlik mi, Yer altı mı?”, “Sekizinci Şarkı / Daha Derin Kazmalıyız, Daha Derin!”, “Dokuzuncu Şarkı / ‘Yeraltından Notlar’ ”, “Onuncu Şarkı / Merdivenin Dibinde, Zekânın Çiğ Işığında Varyete” ve “Onuncu Şarkı”nın notlarını oluşturan üst metinlere gönderimde bulunulan “Dipnotlar”dır.¹⁰⁴ Bu şiirlerden “İlahi” ile “Yüzler ve Kemikler” henüz şairin hiçbir kitabına girmemiştir. “Varlığın Dilleri” ise “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde, sözcük ve dize düzeyinde bazı değişiklikler yapılarak yayımlanmıştır. Şairin yayımlamayı planladığı “Kırk Yaş Şarkıları” kitabında yer alacağı başlıkta belirtilen “Yedinci, Sekizinci, Dokuzuncu ve Onuncu” şarkı üst başlıkları altındaki şiirlerin tamamıyla “Dudakta Bekletilen Şarkılar” kitabına girmiştir. “Yedinci Şarkı”yı oluşturan “Benlik mi, Yer altı mı?” şiiri, “Yer Altında Gezenin Şarkısı” (DBŞ, s. 111) adıyla ve dize düzeyinde değişikliklerle; “Sekizinci Şarkı”yı oluşturan “Daha Derin Kazmalıyız, Daha Derin!” şiiri ise “Benlik mi, Yer altı mı?” (DBŞ, s. 162) adıyla ve yine dize düzeyinde değişiklikler yapılarak kitaplaştırılır. “Dokuzuncu Şarkı” (DBŞ, s. 191) ve “Onuncu Şarkı”yı (DBŞ, s. 53) oluşturan şiirler ise bent düzeyinde değişikliklerle ve aynı adla;

¹⁰³ 21 Eylül 2009 tarihli *Taraf* gazetesindeki "Yoksullar ve Siviller İçin Tezler" başlıklı köşesinde, Ramazan Bayramı'nın ikinci gününde (2 Şevval 1430), bu şiir "Bayram Sabahı" adıyla başına "Elif ile Betül'e, öpücük yerine..." ithaf epigrafi ile yayımlanmıştır. Şiirin *Taraf*'taki nüshasının altındaki tarihten anlaşıldığına göre "Vukuatsız Uyanmak" adıyla Ocak 2001'de yazımına başlanan bu şiir, aynı sene *Kaşgar*'da yayımlanmışsa da şiire son şekli 19 Eylül 2009'da verilmiş; başlığı da yukarıda belirtildiği biçimde değiştirilerek son haliyle yeniden yayımlanmıştır.

¹⁰⁴ Cahit Koytak, "İlahi", "Varlığın Dilleri", "Yüzler ve Kemikler", "Kırk Yaş Şarkıları / Yedinci Şarkı/Benlik mi, Yer altı mı?", "Sekizinci Şarkı / Daha Derin Kazmalıyız, Daha Derin!", "Dokuzuncu Şarkı / 'Yeraltından Notlar' ", "Onuncu Şarkı / Merdivenin Dibinde, Zekânın Çiğ Işığında Varyete", "Dipnotlar", *Kaşgar*, C. XX, S. 20, (Mart-Nisan 2001), ss. 10; 11, 12; 13, 14; 15, 16, 17; 18-21; 22, 23, 24; 25-29; 30, 31.

“Onuncu Şarkı”nın “Dipnotlar”ı (DBŞ, s. 58) dize düzeyinde değişiklikler yapılarak kitaba girer. Ayrıca süreli yayında şiirin üst metnini oluşturan epigraf¹⁰⁵, şiirin kitaptaki basımında yer almamıştır.

Kaşgar’ın yirmi birinci sayısında, şairin iki şiiri yayımlanır. Bunlar süreli yayındaki sırasıyla: “Kırk Yaş Şarkıları / Arasözler (I)”, “Kırk Yaş Şarkıları / Günlük (25 Temmuz)”¹⁰⁶ şiirleridir. “Kırk Yaş Şarkıları” kitabında yer alması planlanan bu şiirler, “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da yer alır. Bu şiirlerden “Arasözler (I)”ın adı “Sipahi ve Seyisi” (DBŞ, s.203) olarak değiştirilerek şiirde dize düzeyinde düzenlemeler yapılır. İkinci şiir ise aynı adla ve bent düzeni değiştirilerek kitaplaşır (DBŞ, s. 217).

Müteakip dört sayıda şiir yayımlamayan Cahit Koytak’ın yirmi altıncı ve yirmi yedinci sayılarda birer şiiri daha yayımlanır: “Depresif Karınca”¹⁰⁷ ve “Keder de Olmasa...”¹⁰⁸. Bu şiirlerin ikisi de şairin henüz hiçbir kitabında yayımlanmamıştır.

Derginin yirmi sekizinci sayısında yayımlanan iki şiir, Cahit Koytak’ın *Kaşgar*’da yayımlanan son şiirleridir: lirik bir aşk şiiri “Yumruğun Kadar Küçük mü?” ve Doğu-Batı sorunsalını ele aldığı “Parmak Uçlarından mı Başlar...”¹⁰⁹. Bu şiirler şairin yayımlanmış kitaplarına henüz girmemiştir.

¹⁰⁵ Sanatsal yapının ‘kurmaca’ gerçeğinin, nesnel gerçeklikten farklı bir gerçeklik olduğunu vurgulayan ve kitapta yer almayan, ironi söylemiyle kurulmuş epigraf şu şekildedir:

*"Alay, sanatın şeytana rehinle borçlanmasıdır, efendimiz,
Burada rehin, bazen zeka, bazen estetik,
Bazen de kişiliğin kendisidir;
Ve pek tabii, çok defa üçü birden...
Sanatın kendi kendisiyle alay etmesine gelince;
Buna da, görünüşte, sanatın hileli iflası diyebiliriz belki;
Ama zevki selim sahipleri için, bunun
Gerçek iflastan hiçbir farkı yoktur;
Çünkü sanatın zaten bütün işleri hilelidir, efendimiz,
'Arasözler / Güzel sözlerin Cini' "*

¹⁰⁶ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları / Arasözler (I)", "Kırk Yaş Şarkıları / Günlük (25 Temmuz)", *Kaşgar*, C. XXI, S. 21, (Mayıs-Haziran 2001), ss. 11-14; 15-21.

¹⁰⁷ Cahit Koytak, "Depresif Karınca", *Kaşgar*, C. XXVI, S. 26, (Mart-Nisan 2002), ss. 7, 8, 9.

¹⁰⁸ Cahit Koytak, "Keder de Olmasa...", *Kaşgar*, C. XXVII, S. 27, (Mayıs-Haziran 2002), s. 7.

¹⁰⁹ Cahit Koytak, "Yumruğun Kadar Küçük mü?", "Parmak Uçlarından mı Başlar...", *Kaşgar*, C. XXVIII, S. 28, (Temmuz-Ağustos 2002), s. 7; 8.

2. 2. 9. *Kitap-lık*

Cahit Koytak, *Kitap-lık*'ın tek sayısında üç şiiriyle görünür, bu şiirler sırasıyla: "İlhan Berk'i Yeniden Okurken...", "Rüzgâr mı Getirip Yığmış..." ve "Evsizin Mezmuru"dur¹¹⁰. "İlhan Berk'i Yeniden Okurken...", "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinde "Galatalı Rimbaud" (*YŞK I*, s. 181) adıyla yer almıştır. "Evsizin Mezmuru" da yine aynı kitabın ikinci cildinde (*YŞK II*, s. 205) yayımlanmıştır. "Rüzgâr mı Getirip Yığmış..." şiiri ise şairin hiçbir kitabına henüz girmemiştir.

2. 2. 10. *Hece Dergisi: Uzun Soluklu Bir Koşu*

Cahit Koytak'ın dergilerde şiir yayımlama faaliyetinin en uzun soluklu mecrasını *Hece* dergisi oluşturur. Cahit Koytak, *Hece*'de Temmuz 2001 (53/54/55. Birleştirilmiş sayılar) ile Mart 2006 (111. sayı) arasında –bazı özel sayılar hariç– aralıksız olarak şiir yayımlama etkinliğini sürdürür.

Derginin Ekim 2003 tarihli seksen ikinci sayısı kapaktan duyurulan Cahit Koytak dosyası "Dosya: Cahit Koytak Şiiri: Derin Bir Mavilik" başlığıyla yayımlanır. Dosyanın kapsamı, şairin münzevi tutumu ve çeşitli nedenlerden ötürü sınırlı kalır. Dosya editörünün röportaj isteğini içeren mektuba şair, incelikli bir özürle karşılık vererek kendi şiiri üzerinde konuşmayı yerinde görmediğini belirtir. Cahit Koytak, söylemek istediklerini sadece şiirle söyleme tavrını sürdürerek edebî metinden başka hiçbir kanalda poetikası ve kendisi hakkında söz söylememe tavrını devam ettirerek başka röportaj istekleri gibi bu isteği de kendine özgü zarif üslubuyla geri çevirir. Söyleşi ve dosya hazırlama isteği telefon ve mektupla şaire iletilir. Şaire ulaştırılan mektuba şairin yanıtlaması için hazırlanmış, şair ve poetikasıyla ilgili on adet de soru iliştilmiştir. Editör, Cahit Koytak'la "(...) ara[larındaki] birkaç günlük suskunluğu dinle[r] (...)".¹¹¹ Cahit Koytak'ın son derece nazik ve incelikli olumsuz cevabı kısa bir mektupla editöre ulaşır. Bu on soruluk mektup ve şairin sorulara yanıt vermeyerek röportaj isteğini kendine özgü üslubuyla geri çevirdiği yanıt mektubu

¹¹⁰ Cahit Koytak, "İlhan Berk'i Yeniden Okurken...", "Rüzgâr mı Getirip Yığmış...", "Evsizin Mezmuru", *Kitap-lık*, S. 27, (Mayıs 2004), ss. 18; 19.

¹¹¹ Cahit Koytak, Editöryal, "Cahit Koytak: 'Şiiri, Hep Fonunda Sessizlikten ve Derin Bir Mavilikten Başka Bir Şeyin Görünmediği Bir Çift Büyük Beyaz Kanat İmajı ve O Kanatların Hıştırtısı Olarak Düşünmüşümdür.' ", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), s. 68.

dosyada art arda yer alır. Cahit Koytak mektubunda poetikası, şiirleri ve şairlik yaşamıyla ilgi soruları yanıtlamaktan imtina etmesini şu gerekçeyle açıklar:

“Ancak, bu girişime [Cahit Koytak Dosyası’na], sizin sorularınızı cevaplamak biçiminde, dolaylı da olsa, benim de katılmam ya da destek vermem yönündeki talebinize gelince; (...) Bugüne kadar, en azından kendi iç dengelerim bakımından yararlı, hatta gerekli olduğunu tecrübelerle gördüğüm bir tutumu, sevdiğim ve değer verdiğim dostlarımın isteği doğrultusunda da olsa, benim bizzat hissettiğim içsel bir gereksinim olmadan, bir çarpıda terketmemin doğru olmayacağını düşünmekten kendimi geri alamıyorum. Böyle olunca da, dışçı kerpetenini kendi elimle tutup kendi ağzımı kurcalar gibi, sorularınızı yanıtlandırmaya çalışmayı şimdilik mümkün ve anlamlı bulmuyorum. Mümkün olsa bile anlamlı bulmuyorum, çünkü, varsa, çürük dişlerimi çekip okura arz etmekle okura ayıp etmiş olacağımı, yoksa, sağlam dişlerimi çekmekle de kendime yazık etmiş olacağımı düşünüyorum.”

Planlanan bu söyleşinin yapılamaması ve dosyada yer alacak iki yazının da çeşitli nedenlerle zamanında ulaşamaması gibi etkenlerle dosya kapsam bakımından sınırlı kalır. Bu durum editörün temennisine da yansır: *“Cahit Koytak şiirinin hak ettiği daha bütünlüklü bir dosyada buluşmak dileğiyle.”*¹¹².

Hece'de Cahit Koytak'a ait toplam yetmiş sekiz şiir yayımlanır. Bu şiirlerin yarısına yakını –otuz altı şiir- *“Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”* serisinde yayımlanacak şiirlerdir.

Cahit Koytak'ın *Hece*'de yayımlanan ilk şiiri derginin tek cilt halinde yayımlanan aynı zamanda "Türk Şiiri Özel Sayısı" olan 53/54/55. sayılarda yayımlanan "Şiirden Soranlara..."¹¹³. Bu poetik metin "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın ikinci cildinde "Yazdığım Şiirlerle" (*YŞK II*, s. 324) adıyla yayımlanır.

Derginin Eylül sayısında da sanatsal yaratıcılığın ve esinin soyut kaynağını metafizik bir tutumla arayan "Sarf ve Nahiv Dersleri"¹¹⁴ yayımlanır. Bu şiir *“Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”*nın birinci cildinde "İbn-i Hazm'dan Sarf ve Nahiv Dersleri" (*YŞK* s. 102) adıyla ve bent düzeyinde bazı değişikliklerle yayımlanır.

Bir sonraki sayıda akıl-kalp dilemması arasında kalmış ezik ve yenik bireyin ele alındığı "Sipahi III" ile şairin aile ve şiir yaşamından otobiyografik kesitler sunan "Kalp Müfrezesi"¹¹⁵ şiirleri yayımlanır. Bu iki şiirden ilki henüz şairin hiçbir kitabında yayımlanmazken; "Kalp Müfrezesi", *“Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”*nın birinci cildinde "Dokuz Çizmeli, Dokuz Rüzgârlı Şair" (*YŞK I* s. 153) adıyla ve dize

¹¹² agm., s. 68.

¹¹³ Cahit Koytak, "Şiirden Soranlara...", *Hece*, S. 53 / 54 / 55, (Temmuz 2001), s. 526.

¹¹⁴ Cahit Koytak, "Sarf ve Nahiv Dersleri", *Hece*, S. 57, (Eylül 2001), ss. 4-7.

¹¹⁵ Cahit Koytak, "Sipahi III", "Kalp Müfrezesi", *Hece*, S. 58, (Ekim 2001), ss. 20; 21-22.

düzeyinde değişikliklerle yayımlanır. Aynı yılın Kasım sayısında ise sonraki yıllarda “Cazın İrmakları”nda (CAZ s. 393) yayımlanacak olan ve söylemsel olarak caz güftelerinin pastışı biçeminde kurgulanan “Piyaniist”¹¹⁶ şiiri çıkar. Şiir, kitaplaştırılırken son bendinde biçimsel değişiklikler yapılmıştır. 2001 yılının son sayısında ise yine aynı kitapta yer alacak olan (CAZ s. 338) “Solo Saksafon”¹¹⁷ şiiri yayımlanır.

Şubat 2002 sayısında ise “ ‘Kusursuz’ ”¹¹⁸ şiiri çıkar. Bu şiir dize düzeyinde kimi eklemelerle “Dudakta Bekletilen Şarkılar”ın “Onüçüncü Şarkı” başlıklı bölümünün ilk epizodu olarak (s. 325) yer alır. Bu bölümün başlığında şiirin adı bir alt başlık olarak yer alır. Bir sonraki Mart sayısında ise “Kuyu”¹¹⁹ şiiri okurla buluşur. Tam on yıl sonra Mart 2012’de *Taraf*’ta “Erkut Sezgin”e ithaf edilerek yeniden yayımlanan şiir *Taraf*’taki nüshasının¹²⁰ sonunda belirtildiği üzere 2013’te basılan “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat”ta (s. 18) aynı adla yayımlanır.

Nisan sayısında ise bir Sezai Karakoç portresi olarak onun mesiyaniik tarafını ele alan “Güvercin Besleyen Adam”¹²¹ şiiri çıkar. Bu şiir -Cahit Koytak’tan talep edilmesi üzerine- *Anlayış* dergisinde yeniden ybasılır¹²². Daha sonra Yoksulların ve Şairlerin Kitabı’nın ikinci cildinde yayımlanır (s. 156). *Hece*’nin Ağustos 2002 sayısında ise iki şiiri birden çıkar. İlki bir Ece Ayhan portresi olan “Ece Ayhan’ın Öldüğü Gün -13 Temmuz 2002-” şiiridir. İkincisi ise “Zenon’un Kaplumbağası”dır¹²³. İlki “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde (s. 189) “Şairin Öldüğü Gün” adıyla ve dize düzeyinde değişikliklerle yer alırken; “Zenon’un Kaplumbağası” henüz şairin hiçbir kitabına girmemiştir.

Eylül 2002 sayısında yine iki şiiri birden çıkar: “ ‘Kusursuz’ II” ve “Aşk da Vahşidir”¹²⁴. İlk şiir, şairin herhangi bir kitabında yayımlanmazken ikincisi “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (s. 77) yayımlanır. Ekim ve

¹¹⁶ Cahit Koytak, "Piyaniist", *Hece*, S. 59, (Kasım 2001), ss. 21-22.

¹¹⁷ Cahit Koytak, "Solo Saksafon", *Hece*, S. 60, (Aralık 2001), ss. 5-10.

¹¹⁸ Cahit Koytak, " 'Kusursuz' ", *Hece*, S. 62, (Şubat 2002), ss. 4-5.

¹¹⁹ Cahit Koytak, "Kuyu", *Hece*, S. 63, (Mart 2002), ss. 4-6.

¹²⁰ Cahit Koytak, "Kuyu", *Taraf*, (26 Mart 2012), s. 6.

¹²¹ Cahit Koytak, "Güvercin Besleyen Adam ", *Hece*, S. 64, (Nisan 2002), ss. 4-7.

¹²² Cahit Koytak, " 'Güvercin Besleyen Adam' ", *Anlayış*, S. 45, (Şubat 2007), s. 80, 81.

¹²³ Cahit Koytak, "Ece Ayhan’ın Öldüğü Gün -13 Temmuz 2002-", "Zenon’un Kaplumbağası", *Hece*, S. 68, (Ağustos 2002), ss. 4-5; 6-7.

¹²⁴ Cahit Koytak, " 'Kusursuz’ II", "Aşk da Vahşidir", *Hece*, S. 69, (Eylül 2002), ss. 4; 5.

Kasım 2002 sayılarında yayımlanan “Sözcükler ve Simgeler”¹²⁵ ile “Şarkı Sözleri / ‘Cennetin Arka Sokakları’ ”¹²⁶ şiirleri şairin kitaplaşmamış şiirleri arasında yer alır.

Yılın son sayısında ise “Şairler Kitabı / İmrül Kays’ın Kıskançlık Nöbetleri’ ” ile “Yakarışlar Kitabı / Sen Bu Kırık Çömleğe...”¹²⁷ şiirleri yayımlanır. İlk şiiri “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (s. 77) sözcük düzeyinde küçük değişikliklerle ve aynı adla yayımlanırken ikinci şiiri henüz kitaplaşmamıştır.

Hece dergisinin Şubat 2003 sayısında Cahit Koytak şiir yayımlama etkinliğini aynı yoğunlukta sürdürürken derginin başsayfa şairi olma kimliğini de pekiştirir. Bu sayıda “Yakarışlar Kitabı / Ayışığı Şeftali Ağacının..” şiiriyle manzum bir Rilke portresi ve Rilke’nin “Muhammed’in Yakarması” şiirine yanıt niteliğinde olan “Şairler Kitabı / R. M. Rilke’nin Bitişik Oda Komşusu”¹²⁸ şiirleri yayımlanır. İlk şiir henüz kitaplaşmamıştır. “Şairler Kitabı / R. M. Rilke’nin Bitişik Oda Komşusu” şiiri ise “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (s. 130) “Şairin Bitişik Oda Komşusu” adıyla ve bent düzeyinde değişikliklerle yayımlanır.

Derginin Mart ve Nisan sayılarında ise “Jonglör”¹²⁹ ve “Atlas”¹³⁰ şiirleri yayımlanır. “Atlas” henüz kitap halinde yayımlanmamıştır. “Jonglör” ise “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (s. 37) bent düzeyinde değişiklikler yapılarak yayımlanmıştır.

Ağustos sayısında Cahit Koytak’ın üç şiiri art arda dergide yerini alır. “Aklın Cennete Dönüşü”, “Ay Işığında Buğday Tarlaları”, “ ‘Şiir ve Hakikat’ ”¹³¹ şiirleridir. “ ‘Şiir ve Hakikat’ ”, aynı adla “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da (s. 262) yer alırken diğer iki şiir henüz kitaplaşmamıştır.

Eylül sayısında bir Ömer Hayyam portresi olan “Şairler Kitabı / Hayyam’ın Bir Günü”¹³² yayımlanırken; ekim sayısında poetik bir metin olan “Öyle Bir

¹²⁵ Cahit Koytak, "Sözcükler ve Simgeler", *Hece*, S. 70, (Ekim 2002), ss. 4-5.

¹²⁶ Cahit Koytak, "Şarkı Sözleri / ‘Cennetin Arka Sokakları’ ", *Hece*, S. 71, (Kasım 2002), ss. 6-7.

¹²⁷ Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / İmrül Kays’ın Kıskançlık Nöbetleri’ ", "Yakarışlar Kitabı / Sen Bu Kırık Çömleğe...", *Hece*, S. 72, (Aralık 2002), s. 8; 6-9.

¹²⁸ Cahit Koytak, "Yakarışlar Kitabı / Ayışığı Şeftali Ağacının..", "Şairler Kitabı / R. M. Rilke’nin Bitişik Oda Komşusu", *Hece*, S. 74, (Şubat 2003), ss. 4; 5-6.

¹²⁹ Cahit Koytak, "Jonglör", *Hece*, S. 75, (Mart 2003), ss. 4-5.

¹³⁰ Cahit Koytak, "Atlas", *Hece*, S. 76, (Nisan 2003), ss. 4-5.

¹³¹ Cahit Koytak, "Aklın Cennete Dönüşü", "Ay Işığında Buğday Tarlaları", " ‘Şiir ve Hakikat’ ", *Hece*, S. 80, (Ağustos 2003), ss. 4; 5; 6. Not: *YŞK III*’te, *YBİM*’de, *ÖÇ*’de ve *DBŞ*’de "Şiir ve Hakikat" adlı farklı şiirler bulunmaktadır. Bu şiirler, süreli yayındaki künyesi verilen yukarıdaki aynı adlı şiirle karıştırılmamalıdır.

¹³² Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / Hayyam’ın Bir Günü", *Hece*, S. 81, (Eylül 2003), s. 4.

Sessizlik Olsun ki...”¹³³ şiiri yayımlanır, her iki şiir de “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildine (ss. 43; 271) girer.

Hece'nin Ekim sayısı aynı zamanda Cahit Koytak dosyasıdır. Şair kendine mektupla yöneltilen sorulara yanıt vermekten içtinap ederek münzevi tutumunu sürdürmüş ve sorulara yanıt olabilecek bir şiirini göndererek şiirden başka hiçbir düzlemde söz söylememe tavrını burada da göstermiştir. Anılan bu poetik metnin ardından Kasım sayısında yayımlanan şiirlerden biri de şairin poetikası hakkında ipuçları veren bir şiirdir. Kasım sayısındaki şiirler sırasıyla: “Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...” ve “Ortanca Oğul Paris’te Uduyu Çaldırır..” şiirleridir¹³⁴. Bu şiirlerden ilki, *Zaman* gazetesinin aylık kitap eki *Kitap Zamanı*’nın 7 Şubat 2011 tarihli 61. sayısının “Bir Kitabın Hikayesi”¹³⁵ bölümünde yayımlanmak üzere şairden istenen röportaja “münzevi şairin” yanıtı olarak yayımlanmıştır. Şiirlerin ilki “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde (s. 386); ikincisi ise ikinci cildinde (s. 238) yer almıştır. Derginin 2003 yılının son sayısında şairin bugüne kadar yayımlanmış hiçbir kitabında yer almamış “İşaretler”¹³⁶ şiiri yayımlanır.

2004 yılının Şubat ve Mart sayılarında ikişer şiiri art arda yayımlanır. Bunlar sırasıyla: “Şiirin Gömülüğü”, “Sipahi V”¹³⁷; “Köylüler” ve “Bir Rüya”¹³⁸ şiirleridir. Bu şiirlerden sadece “Şiirin Gömülüğü” “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde (s. 384) yer almış, diğer şiirler henüz kitaplaşmamıştır. Bir sonraki sayıda üç şiir birden yayımlanır. “Virtüöz Ölüm”, “Şairler Kitabı / Bizans” ve “Kırkyaş Şarkıları / Yarıda Kesilen Konuşma”¹³⁹ şiirleridir. Bu şiirlerden sadece “Şairler Kitabı / Bizans”, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (s. 228) “Darbeci Şair” adıyla yayımlanmış, diğer şiirler henüz şairin hiçbir kitabında yayımlanmıştır.

Mayıs 2004 sayısında ise Cahit Koytak’ın ilk defa dört şiiri art arda yayımlanır. Bunlar: “Çiçekler İnsanlara Benzemiyorlar”, “İki Şair”, “Kalk Şair” ve

¹³³ Cahit Koytak, "Öyle Bir Sessizlik Olsun ki...", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), s. 4.

¹³⁴ Cahit Koytak, "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...", "Ortanca Oğul Paris’te Uduyu Çaldırır..", *Hece*, S. 83, (Kasım 2003), ss. 4-5; 6.

¹³⁵ Cahit Koytak, "İlk Atlas’a Bir Mektup ve Bir Şiir / ‘Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...’", *Kitap Zamanı*, S. 61, (7 Şubat 2011), s. 12.

¹³⁶ Cahit Koytak, "İşaretler", *Hece*, S. 84, (Aralık 2003), ss. 5-7.

¹³⁷ Cahit Koytak, "Şiirin Gömülüğü", "Sipahi V", *Hece*, S. 86, (Şubat 2004), ss. 4; 5-6.

¹³⁸ Cahit Koytak, "Köylüler", "Bir Rüya", *Hece*, S. 87, (Mart 2004), ss. 4; 5-6.

¹³⁹ Cahit Koytak, "Virtüöz Ölüm", "Şairler Kitabı / Bizans", "Kırkyaş Şarkıları / Yarıda Kesilen Konuşma", *Hece*, S. 88, (Nisan 2004), ss. 4; 5; 6-7.

“Şairler Kitabı / Hayyam’ın Düğün Sabahı”¹⁴⁰ şiirleridir. “Çiçekler İnsanlara Benzemiyorlar” şiiri henüz kitaplaşmamıştır. “İki Şair” ve “Kalk Şair” şiirleri ise “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde (s. 126; 44) yayımlanır. “Şairler Kitabı / Hayyam’ın Düğün Sabahı” şiiri ise “Hayyam’ın Sabahı” adıyla aynı kitabın ikinci cildinde (s. 45) yer alır.

Derginin Eylül sayısında ise Cahit Koytak’ın beş şiiri vardır, bunlar yayındaki sırasıyla: “Gece Gelen”, “Şiir ve Hakikat”, “Şiir Gözleri”, “Minarede Vurulan Müezzin”, “İlhan Berk’i Yeniden Okurken”¹⁴¹. Bu şiirlerden ilk ikisi aynı adla “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde (s. 373; 375); “Şiir Gözleri” ise “Şiirin Gözleri Olsun..” adıyla aynı kitabın ikinci cildinde (s. 340); “İlhan Berk’i Yeniden Okurken” şiiri “Galatalı Rimbaud” adıyla yine aynı kitabın birinci cildinde (s. 181) yayımlanmıştır. “Minarede Vurulan Müezzin” şiiri ise henüz şairin kitaplarına girmemiştir. Bir sonraki sayıda üç şiiri yayımlanır. Sırasıyla “Makedonyalı İskender ve Gece Nöbetçisi”, “Şairler Kitabı / Şeyh Galib’in Çıracılık Yılları”, “Şiir ve Hakikat”¹⁴². Şiirlerden ilki “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde (s. 94) aynı adla; “Şairler Kitabı / Şeyh Galib’in Çıracılık Yılları” şiiri, aynı kitabın üçüncü cildinde “Şeyh Galib İçin Üç Şiir” başlıklı bölümün ilk epizodu olarak “Çıracılık Yılları” başlığıyla (s. 131) yayımlanmıştır. “Şiir ve Hakikat” ise şairin yayımlanmış kitapları içinde aynı adlı şiirlerinden biri olarak henüz kitaplarında yayımlanmamıştır.

Hece'nin 2004 Kasım sayısında da henüz hiçbir kitabına girmemiş olan iki şiiri “Kırk Yaş Şarkıları / Kendini Gizleyen Kral” ve “Kırk Yaş Şarkıları / Yol Arkadaşları”¹⁴³ yayımlanır. Şiirlerin üst başlığından anlaşılacağı üzere bu şiirler şairin ileriki yıllarda yayımlamayı planladığı kırk yaş temalı bir kitabın epizotlarıdır. 2004 yılının son sayısında ise yine henüz kitaplaşmamış iki şiir yayımlanır: “Cehennemden Yükselen Neşideler / Cennette Sessizlik”, “Kırkyaş Şarkıları / Şiir

¹⁴⁰ Cahit Koytak, "Çiçekler İnsanlara Benzemiyorlar", "İki Şair", "Kalk Şair", "Şairler Kitabı / Hayyam’ın Düğün Sabahı", *Hece*, S. 89, (Mayıs 2004), ss. 6-7; 8; 9; 10.

¹⁴¹ Cahit Koytak, "Gece Gelen", "Şiir ve Hakikat", "Şiir Gözleri", "Minarede Vurulan Müezzin", "İlhan Berk’i Yeniden Okurken", *Hece*, S. 93, (Eylül 2004), ss. 4; 5; 6; 7; 74, 75.

¹⁴² Cahit Koytak, "Makedonyalı İskender ve Gece Nöbetçisi", "Şairler Kitabı / Şeyh Galib’in Çıracılık Yılları", "Şiir ve Hakikat", *Hece*, S. 94, (Ekim 2004), ss. 4, 5; 6; 7.

¹⁴³ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları / Kendini Gizleyen Kral", "Kırk Yaş Şarkıları / Yol Arkadaşları", *Hece*, S. 95, (Kasım 2004), ss. 4, 5; 6- 7.

ve Hakikat' ”¹⁴⁴. İkinci şiir, yayımı planlanmakta olan aynı kitabın epizotlarından biri olduğu izlenimini vermektedir.

Hece dergisinin 2005 yılında Cahit Koytak'ın şiir yayımladığı ilk sayı Şubat sayıdır. Bu sayıda Tolstoy'un manzum portresini oluşturan epizotlar biçiminde okunabilecek üç şiir yayımlanır: “ ‘Tolstoy Üzerine Üç Şiir’ / Anna Karenina'nın Yaratılışı”, “ ‘Tolstoy'un Portresi’ ” ve “Yaşlı Yalvacın Acıları”¹⁴⁵. Bu şiirlerin üçü de “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde (s. 114; 118; 121) yayımlanır. Bir sonraki sayıda “Tsunami” ve “Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Aforizmalar 1, 2, 3, 4”¹⁴⁶ şiirleri yer alır. “Tsunami” şiiri, “Yeni Başlayanlar İçin Metafizik” kitabının “Tanrıya ve İnsanlara Dair” (ss. 147-180) bölümünde “Büyük Hayat” (s. 168) adıyla yayımlanmıştır. Bu sayıdaki ikinci şiir ise henüz şairin hiçbir kitabında yer almamıştır.

Nisan sayısında üç şiir art arda yayımlanır. Sırasıyla: “Şairler Kitabı / ‘Beş Söğütlü Şair’ Tao Yuan-Ming (M.S. ? - 427)”, “Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı”, “Kırkyaş Şarkıları / Günlük 4 Aralık”¹⁴⁷. Bu şiirlerden ilki “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde “Çin'in Irmakları: Tao Yuan-Ming ‘Beş Söğütlü Şair’ (M.S. ?-427)” adıyla (s. 149) yayımlanır. Son iki şiir ise henüz şairin herhangi bir kitabına girmemiştir.

Mayıs sayısında “Şairler Kitabı / Bir Gogol Kahramanı” ve “Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı”¹⁴⁸ şiirleri yayımlanır. “Şairler Kitabı / Bir Gogol Kahramanı” “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinin “Yol Arkadaşları” (ss. 79-132) bölümünde “Bir Gogol Kahramanı” (s. 93) adıyla bent düzeyinde değişikliklerle yer alır. “Meczubun Şarkısı” şiiri Cahit Koytak'ın yayımlanmış kitaplarında henüz yer almamıştır. Bir sonraki sayıda yine iki şiiri yayımlanır: “Şairler Kitabı / Li Po (M.S. 700? – 762)”, “Şairler Kitabı / Endülüslü Saray Şairi”dir¹⁴⁹. Şiirlerin her ikisi de

¹⁴⁴ Cahit Koytak, "Cehennemden Yükselen Neşideler / Cennette Sessizlik", "Kırkyaş Şarkıları / 'Şiir ve Hakikat' ", *Hece*, S. 96, (Aralık 2004), ss. 4-6; 7.

¹⁴⁵ Cahit Koytak, " 'Tolstoy Üzerine Üç Şiir' / Anna Karenina'nın Yaratılışı", " 'Tolstoy'un Portresi' ", "Yaşlı Yalvacın Acıları", *Hece*, S. 98, (Şubat 2005), ss. 4-7; 8, 9; 10, 11.

¹⁴⁶ Cahit Koytak, "Tsunami", "Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Aforizmalar 1, 2, 3, 4", *Hece*, S. 99, (Mart 2005), ss. 4-6; 7, 8.

¹⁴⁷ Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / 'Beş Söğütlü Şair' Tao Yuan-Ming (M.S. ? - 427)", "Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı", "Kırkyaş Şarkıları / Günlük 4 Aralık", *Hece*, S. 100, (Nisan 2005), ss. 4, 5; 6; 7, 8.

¹⁴⁸ Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / Bir Gogol Kahramanı", "Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı", *Hece*, S. 101, (Mayıs 2005), ss. 4- 7; 8.

¹⁴⁹ Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / Li Po (M.S. 700? – 762)", "Şairler Kitabı / Endülüslü Saray Şairi", *Hece*, S. 102, (Haziran 2005), ss. 6-8; 9.

“Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde “Çin'in Irmakları: Li Po (M.S. 700 ?-762)” (s. 115) ve “Endülüslü ‘Saray Şairi’ ” (s. 216) adlarıyla yer almıştır.

Temmuz sayısında “Şairler Kitabı / Şairler ve Yoksullar Bir Millettir” ve “Şairler Kitabı / Fuzûlî'nin Bir Günü”¹⁵⁰ şiirleri yayımlanır. Bu şiirlerden ilki “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde aynı adla (s. 220); ikincisi ise aynı kitabın üçüncü cildinde (s. 208) yine aynı adla yayımlanır.

Ekim sayısında iki uzun epizottan oluşan bir Necip Fazıl portresi “Şairler Kitabı / ‘Jaguar’ ”¹⁵¹ şiiri yayımlanır. “Jaguar”, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde aynı adla (s. 99) bent düzeyinde değişikliklerle yer alır. Hacimli başka bir şiiri de Kasım sayısında yayımlanır. Manzum poetik bir metin olarak da değerlendirilebilecek “Neron’un ‘Bir Sanatçı Olarak’ Hikâyesi”¹⁵² şiiri yine aynı kitabın birinci cildinde bent düzeyinde değişikliklerle “Şair Neron: Sanatçının Bir Tiran Olarak Portresi” adıyla (s. 203) yer alır.

2005 yılının son ayında *Hece*'de Cahit Koytak'ın beş şiiri art arda yayımlanır. Bunlar süreli yayındaki sırasıyla: “Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Prelüd”, “Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Bilgi Ağacına Konmuş Bir Şahin”, “Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Rüzgârla Yarışan Tazı”, “Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Göçmen Kuşlar” ve “Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Avcı”¹⁵³ şiirleridir. Bu şiirlerin hiçbiri şairin yayımlanmış kitaplarında henüz yer almamıştır. Şair tarafından bu şiirlere konulan üst başlığa ve şairin daha önceki şiirlerine verdiği üst başlıklara ve daha sonraki süreçlerde yayımladığı kitaplara ad verme eğilimine bakılarak bu şiirlerin “Tarlakuşunun Doğaçlamaları” adlı bir kitabın epizotları olduğu değerlendirilebilir.

Hece dergisinin bir sonraki yılın Şubat sayısında Cahit Koytak yine “Tarlakuşunun Doğaçlamaları” üst başlığıyla iki şiir yayımlar. Bunlar sırasıyla: “Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Koruluktaki Hayalet” ve “Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Ayağı Tozlu Çerçi”¹⁵⁴ şiirleridir. Bu şiirler şairin şimdiye kadar

¹⁵⁰ Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / Şairler ve Yoksullar Bir Millettir", "Şairler Kitabı / Fuzûlî'nin Bir Günü", *Hece*, S. 103, (Temmuz 2005), ss. 4; 5.

¹⁵¹ Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / 'Jaguar' ", *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 4-10.

¹⁵² Cahit Koytak, "Neron'un 'Bir Sanatçı Olarak' Hikâyesi", *Hece*, S. 107, (Kasım 2005), ss. 4-8.

¹⁵³ Cahit Koytak, "Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Prelüd", "Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Bilgi Ağacına Konmuş Bir Şahin", "Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Rüzgârla Yarışan Tazı", "Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Göçmen Kuşlar", "Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Avcı", *Hece*, S. 108, (Aralık 2005), ss. 5; 6; 7; 8; 9.

¹⁵⁴ Cahit Koytak, "Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Koruluktaki Hayalet", "Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Ayağı Tozlu Çerçi", *Hece*, S. 110, (Şubat 2006), ss. 20, 21; 22, 23.

yayımlanmış kitaplarının hiçbirinde yer almamıştır. Bu şiirlerin de yukarıda anılan kitabın epizotları olduğu değerlendirilmektedir.

Hece'nin Mart 2006 sayısı Cahit Koytak'ın şiir yayımlama serüveninde şiir yayımladığı son *Hece* nüshasıdır. Bu sayıda Cahit Koytak üç şiir birden yayımlar. "Kırkyaş Şarkıları / Kule Yapanın Şarkısı", "Kırkyaş Şarkıları / Kule Yıkanın Şarkısı", "Kırkyaş Şarkıları / Ölümle Oyun Oynayanın Şarkısı"¹⁵⁵. Bu şiirlerin hiçbiri şimdiye kadar Cahit Koytak'ın kitaplarında yer almamıştır.

2. 2. 11. *Anlayış*: Güncele Yaslanan Kalıcı Şiir

Cahit Koytak'ın şiir yayımlama etkinliğinin mecralarından biri de *Anlayış* dergisidir. Haziran 2003'te "*Aylık Siyaset, Ekonomi, Toplum Dergisi*"¹⁵⁶ alt başlığıyla yayın hayatına başlayan *Anlayış* dergisi, sosyal bilimlerle ilişkili güncel konuları dosya ya da kapak konusu yapan aylık periyotta bir dergi olarak yayın hayatını sürdürür. Son olarak Fahrettin Altun'un yayın yönetmenliğinde çıkan dergi yedi yılda toplam seksen dört sayı yayımlanmıştır.

Cahit Koytak, Temmuz 2002 ile Ocak 2005 sayıları arasında çeşitli aralıklarla bu dergide toplam on iki şiir yayımlamıştır. Bu şiirlerden bazılarının dosya ya da kapak konusu ile ilgili temalarda şiirler olması dikkat çekicidir. Örneğin "Stratejik Hedef Avrupa"¹⁵⁷ dosya konusunun kapaktan duyurulduğu Ocak 2005 sayısında Cahit Koytak'ın küresel likit fon olarak parayı ve maddi değere dönüştürülebilir 'şey'lerin ironik tanımını ve eleştirisini yapan " 'Sokağın Küçük Oğlanları, Küçük Kızları' Kitabı / 'Güncellenmemiş' Ekonomi Dersleri" ile Amerikan kapitalizminin ve metalaşan sanatsal eylemin ironisini yapan " 'Cehennemden Yükselen Neşideler' Kitabı / Cennette Şiir Gecesi"¹⁵⁸ şiirleri yayımlanır. Cahit Koytak'ın hiçbir kitabına girmeyen bu sosyo-politik eleştirel şiirler Cahit Koytak'ın *Anlayış*'ta yayımlanan ilk şiirleridir.

¹⁵⁵ Cahit Koytak, "Kırkyaş Şarkıları / Kule Yapanın Şarkısı", "Kırkyaş Şarkılar / Kule Yıkanın Şarkısı", "Kırkyaş Şarkılar / Ölümle Oyun Oynayanın Şarkısı", *Hece*, S. 111, (Mart 2006), ss. 13-15;16; 17.

¹⁵⁶ *Anlayış*, S.1, (Haziran 2003), s. Kapak sayfası.

¹⁵⁷ "Dosya: Stratejik Hedef Avrupa", *Anlayış*, S. 20, (Ocak 2005), ss. 40-57.

¹⁵⁸ Cahit Koytak, " 'Sokağın Küçük Oğlanları, Küçük Kızları' Kitabı / 'Güncellenmemiş' Ekonomi Dersleri", " 'Cehennemden Yükselen Neşideler' Kitabı / Cennette Şiir Gecesi", *Anlayış*, S. 20, (Ocak 2005), ss. 74; 75.

Yukarıda açıklanan duruma benzer biçimde “Küresel Finans Açmazı ve Türkiye”¹⁵⁹ temasının dosya konusu edildiği ve Prof. Dr. Sabahattin Zaim’le yapılmış “AB-Türkiye Bir Tereddüdün Romanı”¹⁶⁰ başlıklı söyleşinin de yer aldığı Şubat 2005 sayısında Cahit Koytak’ın Batı’ya ironik eleştirel bakışını yansıtan “ ‘Batı Kapısı’ ”¹⁶¹ şiiri yayımlanır. Bu şiir Cahit Koytak’ın kitaplarında henüz yayımlanmamıştır.

Derginin Eylül 2005 sayısında uluslararası terörün nedenlerini, kaynaklarını ve kurgusunu tartışan “Terror Worldwide”¹⁶² şiiri yayımlanır. Politik temalı bu şiir henüz kitaplaştırılmamıştır. Ekim sayısında yine şairin henüz kitaplarına girmemiş şiirlerinden “ ‘Geciken Ayın’ ”¹⁶³; Kasım sayısında da “ ‘Metafizik’ ”¹⁶⁴ şiiri yayımlanır. “Metafizik”, “Yeni Başlayanla İçin Metafizik” kitabının ilk bölümü “Varlığa Yokluğa Dair”in (YBİM s. 20) altıncı şiiri olarak kitapta yer alır.

Anlayış’ın Haziran 2006 sayısında Cahit Koytak’ın kitaplarına girmemiş şiirlerinden “ ‘Büyük Kundakçı’ ”¹⁶⁵ şiiri yayımlanır. 2006 yılında bu dergide yayımlanan diğer bir şiir de Cahit Koytak’ın üniversite yıllarından arkadaşı ve Wittgenstein’in bir dönem ‘ateşli müridi’ olan Şakir Kocabaş portresi olarak okunabilecek şiiri “Gecikmiş Şarkılar Kitabı / -Şakir Kocabaş İçin- Günlük 4 Aralık”¹⁶⁶ yayımlanır.

Anlayış’ın Şubat 2007 tarihli sayısında bir Sezai Karakoç portresi olan daha önce de *Hece*’de¹⁶⁷ yayımlanmış “ ‘Güvercin Besleyen Adam’ ”¹⁶⁸ şiiri yayımlanır. Bu şiir “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde (s. 156) aynı adla yayımlanmıştır. Cahit Koytak, Mart 2007 tarihli *Anlayış* dergisinde 19 Ocak 2007 tarihinde cinayet sonucu öldürülen gazeteci Hrant Dink ve onun öldürülmesine ilişkin duygu ve düşüncelerini tema edindiği ve Hrant Dink’in eşi Rakel Dink’e ithaf

¹⁵⁹ "Dosya: Küresel Finans Açmazı ve Türkiye", *Anlayış*, S. 21, (Şubat 2005), ss. 42-57.

¹⁶⁰ Prof. Dr. Sabahattin Zaim, "Söyleşi: AB-Türkiye Bir Tereddüdün Romanı", *Anlayış*, S. 21, (Şubat 2005), ss. 36-41.

¹⁶¹ Cahit Koytak, " 'Batı Kapısı' ", *Anlayış*, S. 21, (Şubat 2005), s. 88.

¹⁶² Cahit Koytak, "Terror Worldwide", *Anlayış*, S. 28, (Eylül 2005), s. 81.

¹⁶³ Cahit Koytak, " 'Geciken Ayın' ", *Anlayış*, S. 29, (Ekim 2005), s. 79.

¹⁶⁴ Cahit Koytak, " 'Metafizik' ", *Anlayış*, S. 30, (Kasım 2005), s. 94.

¹⁶⁵ Cahit Koytak, " 'Büyük Kundakçı' ", *Anlayış*, S. 37, (Haziran 2006), s. 21.

¹⁶⁶ Cahit Koytak, "Gecikmiş Şarkılar Kitabı / -Şakir Kocabaş İçin- Günlük 4 Aralık", *Anlayış*, S. 40, (Eylül 2006), s. 85.

¹⁶⁷ Cahit Koytak, "Güvercin Besleyen Adam", *Hece*, S. 64, (Nisan 2002), ss. 4-7. (Bu nüsha şiirin ilk yayımıdır.)

¹⁶⁸ Cahit Koytak, "Güvercin Besleyen Adam", *Anlayış*, S. 45, (Şubat 2007), ss. 80, 81.

ettiği“ ‘Hepimiz Hrant’ız’ Bence Ne Demektir ”¹⁶⁹ şiirini yayımlar. Cahit Koytak, bu şiirle birlikte dergi editörüne gönderdiği mektupta şiirin *Anlayış*’ta kendine yer bulmasından duyduğu memnuniyeti şu şekilde dile getirir:

“(…)
*Kavmiyetçi rüzgârların, Tevhidi beşeriyet anlayışına
yabancı olmadığını düşündüğümüz kimi 'ünlü' zihinlerde
ve açık zihinli bildiğimiz kimi çevrelerde bile,
soluğunu nahoş kokularla ağırlaştıracak küflü mağaralar
bulduğu şu günlerde, 'Hepimiz Hrant'ız, Bence Ne Demektir'
şiirinin aradığı cesareti ve zihin açıklığını
Anlayış Dergisi'nde bulması beni çok, çok hoşnut etti
ve bu şiiri yazma gücünü bana veren Büyük Usta 'ya,
hepimizin ve Hrant 'in Rabbine şükürümü artırdı.
Bunu, teşekkürlerimle birlikte, size
ve dergi çalışanlarına özellikle bildirmek istiyorum.*”¹⁷⁰.

Anlayış dergisinin Temmuz 2008 sayısı Cahit Koytak’ın şiir yayımladığı son sayıdır. Bu sayıda Cahit Koytak’ın, kitaplarına henüz girmemiş iki şiiri art arda

¹⁶⁹ Cahit Koytak, " ‘Hepimiz Hrant’ız’ Bence Ne Demektir ", *Anlayış*, S. 46, (Mart 2007), s. 86, 87. Not: Bu şiirin ilk yayımı *Agos* gazetesinde yapılmıştır. Şiir, bu gazetede yayımlanması ricasıyla Etyen Mahcupyan’a gönderilerek *Agos* yazarı Mahcupyan’ın aracılığıyla ilk defa *Agos*’ta yayımlanması sağlanır: Cahit Koytak, " ‘Hepimiz Hrant’ız’ Bence Ne Demektir?", *Agos*, S. 567, (09/02/2007). Cahit Koytak’ın şiirin yayımlanması için metnin başına ilaştirdiği rica notu şu şekildedir:

"Değerli Etyen Mahcupyan,
Sizinle tanışmıyoruz, ama ben, sizin topluma, siyasete ilişkin derinlikli yazularınıza; değişik kimlikler, değişik kostümler ve maskeler altında, insanın, kendi yüzünü, kendi içini görmesini kolaylaştıran ince, hatta çok defa şairce yaratıcı, şairce coşkulu analizlerinize çok şey borçlu olduğumu düşünen okurlarınızdan biriyim. İlişikte, dostunuz Hrant Dink için taziye dileklerimin ve derin acınızı paylaşma isteğimin bir ifadesi olarak, o aziz insan için yazılmış ve onun değerli eşi Rakel Hanımefendi'ye ithaf edilmiş, *Hepimiz Hrant'ız* başlıklı bir şiir bulacaksınız. Bu şiiri, açıkça ifade etmem gerekirse, hem aynı toprağı, aynı dünyayı ve dolayısıyla pek çok bakımdan aynı insanlık durumunu paylaşan bir birey olarak, hem de, İsa'yı da, Musa'yı da, Muhammed'i de (hepsine selâm olsun) aynı gökçe öğretinin, yani güç ve tahakküm karşısında insan onurunu ayakta tutmaya çağırın, bu ülkeye destek veren tek bir öğretinin habercileri, kardeş öncüleri olarak gören bağımsız Müslüman kimliğinin Hrant Dink cinayetine bakışını ve bu saldırıyı duygu planında kendi üzerine alınma biçimini yansıtmaları bakımından, Hrant Dink'in dostlarına ulaştırmayı bir borç olarak telakki ettim.

Şiiri, eğer sizin için de anlamlı olacaksa, Hrant Dink'in yakınlarına, dostlarına ve ona reva görülen bu kahpece saldırıyı kendi üzerine alndığını düşündüğünüz acılı insanlara iletmeniz ve yine eğer anlamlı olacağını düşünürseniz, onun *Agos* gazetesinde yayını sağlamanızın benim için büyük onur olacağını bilmenizi isterim. Saygılarımla. 28 Ocak 2007"

herTaraf [Taraf gazetesi eki], 22/01/2011. Ekin e-nüşası için bkz.:

<http://www.taraf.com.tr/haber/hepimiz-hrant-iz-bence-ne-demektir.htm> [Erişim: 09/06/2011].

¹⁷⁰ "Yaşlı Şairden Dergi Editörüne", *YŞK III*, s. 285.

yayımlanır. Bunlar sırasıyla: “ ‘Filistinli Yusuf UEFA Maçlarını İzliyor’ ” ve “ ‘Utangaç Entelijansiya Zincirlerini Saklıyor’ ”¹⁷¹ şiirleridir.

Cahit Koytak, *Anlayış*'ta yayımladığı on iki şiirinde derginin yayın politikasına ve içeriğine uygun olarak ironik ve eleştirel bir söylem eşliğinde yazdığı sosyo-politik temalı şiirlerini yayımlamıştır. Bu şiirlerin temalarına bakıldığında derginin dosya / kapak konularıyla uyumlu olduğu görülür. Dosya konusu dışındaki şiirler, dergideki diğer makale ve değerlendirme yazılarıyla birlikte düşünüldüğünde Cahit Koytak'ın şiirlerinin, tema bakımından bu yazıların önemli bir kısmının ele aldığı konuyla paralellik göstererek dergiye içerik bakımından katkı sağlandığı görülmektedir.

2. 2. 12. *Mor Taka*

Cahit Koytak'ın şiir yayımladığı bir başka süreli yayın da Trabzon'da Yaşar Bedri Özdemir tarafından çıkarılan *Mor Taka* dergisidir. Cahit Koytak bu yerel edebiyat dergisinde de iki şiiriyle yer alır. Bu şiirlerden ilki daha önce *Anlayış* dergisinde de “ ‘Sokağın Küçük Oğlanları, Küçük Kızları’ Kitabı / ‘Güncellenmemiş’ Ekonomi Dersleri”¹⁷² adıyla yayımlanan şiiridir. Bu şiir *Mor Taka*'da sadece “ ‘Güncellenmemiş’ Ekonomi Dersleri”¹⁷³ adıyla yayımlanır. İkinci şiiri ise altı epizottan oluşan “Keçisini Arayan Adam”¹⁷⁴ şiiridir. Bu şiirler "*Dudakta Bekletilen Şarkılar*"da (ss. 168; 319) yer almıştır.

2. 2. 13. *Türk Edebiyatı*

Hiçbir derginin daimi şairi olmayan ancak şiir yayımladığı bütün dergilerde başsayfa şairi olarak kabul gören Cahit Koytak'ın şiir yayımlama etkinliğinde önemli duraklardan biri de 15 Ocak 1972'de Ahmet Kabaklı öncülüğünde yayın hayatına

¹⁷¹ Cahit Koytak, " ‘Filistinli Yusuf UEFA Maçlarını İzliyor’ ", " ‘Utangaç Entelijansiya Zincirlerini Saklıyor’ ", *Anlayış*, S. 62, (Temmuz 2008), s. 51.

¹⁷² Cahit Koytak, " ‘Sokağın Küçük Oğlanları, Küçük Kızları’ Kitabı / ‘Güncellenmemiş’ Ekonomi Dersleri", *Anlayış*, S. 20, (Ocak 2005), s. 74.

¹⁷³ Cahit Koytak, " ‘Güncellenmemiş’ Ekonomi Dersleri", *Mor Taka*, S. 2, (Yaz 2005), s. 3.

¹⁷⁴ Cahit Koytak, "Keçisini Arayan Adam", *Mor Taka*, S. 4, (Kış- Bahar 2006), ss. 6, 7.

başlayan *Türk Edebiyatı* dergisidir. Cahit Koytak'ın bu dergideki ilk şiiri Beşir Ayvazoğlu'nun genel yayın yönetmeliği sırasında Ocak 2006'da yayımlanır.

Bir Nietzsche portresi olan "Filozof"¹⁷⁵ şiiri, "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinde (s. 210) aynı adla yayımlanır. Derginin Şubat sayısında ise "Edebiyatımızın Ev Hâli" başlığını dosya olarak ele alır, dosya konseptine uygun olarak Cahit Koytak'ın henüz kitaplarına girmemiş ev temalı iki şiiri yayımlanır. Dergideki sırasıyla: "Kırk Yaş Şarkıları Kitabı / Eve Dönüş Şarkısı" ve "Dünya Evi"¹⁷⁶ şiirleri dergiyi içerik bakımından tamamlayan ev temalı metinleridir.

Nisan ve Mayıs sayılarında ise bir Mozart portresi olan "Mumyacı Mozart"¹⁷⁷ ile manzum poetik bir metin olan "Şair 'Bugün'den Geçiyor, O 'Ebedî Yoksunluk Zamanı'ndan..."¹⁷⁸ şiiri yayımlanır. "Mumyacı Mozart", "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinde "Şair Mozart Mumyacı Mozart" adıyla (s. 89) yayımlanır. İkinci şiir ise yine aynı kitabın birinci cildinde aynı adla (s. 54) bent düzeyinde değişikliklerle yer alır.

Türk Edebiyatı dergisinin Haziran 2006 tarihli 392. sayısı "İran Kültürü ve Biz" dosyasını içerir. Dosya konusuna uygun olarak Cahit Koytak'ın Ömer Hayyam'ı tema edindiği üç şiiri bu sayıda yayımlanır: "Hayyam'ın Gecesi", "Hayyam'ın Bir Günü" ve "Hayyam'ın Sabahı"¹⁷⁹. Bu şiirlerin üçü de aynı adla "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın ikinci cildinde (s. 41; 43; 45) yayımlanır.

Sonraki iki sayıda ise manzum eleştiri olan " 'Divan-ı Kebir' "¹⁸⁰ ve "Çarşı Pazar Gezerken"¹⁸¹ şiirleri yer alır. Bu şiirlerden " 'Divan-ı Kebir' ", "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın ikinci cildinde (s. 137) yayımlanmıştır. İkinci şiir henüz şairin kitaplarında yer almamıştır. *Türk Edebiyatı*'nın Ekim 2006 sayısında Cahit

¹⁷⁵ Cahit Koytak, "Filozof", *Türk Edebiyatı*, S. 387, (Ocak 2006), s. 17.

¹⁷⁶ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları Kitabı / Eve Dönüş Şarkısı", "Dünya Evi", *Türk Edebiyatı*, S. 388, (Şubat 2006), ss. 21, 22; 23. (Not: *ÖÇ*'deki "Dünya Evi", bu şiirle aynı adı paylaşan farklı bir şiirdir.

¹⁷⁷ Cahit Koytak, "Mumyacı Mozart", *Türk Edebiyatı*, S. 390, (Nisan 2006), ss. 18, 19.

¹⁷⁸ Cahit Koytak, "Şair 'Bugün'den Geçiyor, O 'Ebedî Yoksunluk Zamanı'ndan...", *Türk Edebiyatı*, S. 391, (Mayıs 2006), s. 19.

¹⁷⁹ Cahit Koytak, "Hayyam'ın Gecesi", "Hayyam'ın Bir Günü", "Hayyam'ın Sabahı", *Türk Edebiyatı*, S. 392, (Haziran 2006), ss. 14; 15; 15. [Not: Cahit Koytak'ın bireysel bakış açısı ve şair duyarlılığıyla çizdiği Ömer Hayyam portresi olarak değerlendirilebilecek bu üç şiirden son ikisi, daha önce *Hece*'de "Şairler Kitabı / Hayyam'ın Bir Günü", "Şairler Kitabı / Hayyam'ın Dügün Sabahı" adlarıyla yayımlanmıştır (bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Sürelî Yayınlarında Yayımlanan Şiirler Tablosu"); *Türk Edebiyatı* dergisinin "İran Kültürü ve Biz" dosya konulu sayısı münasebetiyle bu iki şiir, dergi editörünün talebiyle mükerrer olarak yayımlanmıştır.]

¹⁸⁰ Cahit Koytak, " 'Divan-ı Kebir' ", *Türk Edebiyatı*, S. 393, (Temmuz 2006), s. 9.

¹⁸¹ Cahit Koytak, "Çarşı Pazar Gezerken", *Türk Edebiyatı*, S. 394, (Ağustos 2006), s. 27.

Koytak'ın on yedi epizottan oluşan hacimli bir Wittgenstein portresi olan "Viyanalı Ermiş'in İtirafı -Viyanalı Ermiş Tractatus Logico Poeticus-"¹⁸² şiiri yayımlanır. Bu şiir, daha sonra "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın ikinci cildinde (s. 62) kendine yer bulur.

Derginin 2006 yılındaki son sayısında Cahit Koytak'ın imgeci Japon şair Ryuichi Tamura'ya (1923-1998) seslendiği ve şairlerin ortak / benzer kimliklere, duyuş ve düşünüşlere sahip olduğu temini işlediği "Manifesto"¹⁸³ şiiri yayımlanır. Bu şiir de aynı kitabın birinci cildinde (s. 109) yer alır.

Cahit Koytak'ın *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımladığı son şiiri "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın üçüncü cildindeki "Homopoeticus" adlı şiirin (s. 226) ikinci epizodudur. Bu epizot süreli yayında, kitaptaki ana başlık olan "Homopoeticus"¹⁸⁴ başlığıyla yayımlanır.

2. 2. 14. *İstanbul BirNokta*

İstanbul'da, Mart 2001'de, Mürsel Sönmez'in yayın yönetmenliğinde yayın hayatına başlayan *İstanbul BirNokta* dergisinde sekseninci sayı (Mart 2008) ile yüz yirmi altıncı sayı (Temmuz 2012) arasındaki muhtelif sayılarda¹⁸⁵ Cahit Koytak toplam on üç şiir yayımlamıştır. Derginin Cahit Koytak şiirinin görüldüğü son sayısı olan 126. sayı aynı zamanda "Cahit Koytak Özel Sayısı"dır¹⁸⁶.

Cahit Koytak'ın bu dergide yayımlanan ilk şiiri henüz şairin kitaplarında yer almayan "Yoksullar İçin İki Tez (I / II)"¹⁸⁷ şiiridir. Bu dergide yayımlanan ikinci şiiri "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinde (s. 49) yer alan "Avarelik Yılları"¹⁸⁸ şiiridir. Derginin Şubat 2009 sayısında "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik"¹⁸⁹ adıyla yayımlanan şiir "Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat"ta "En Yalnız Olan" (s. 114) adıyla yayımlanır. Derginin Ağustos 2009 sayısında ise Cahit

¹⁸² Cahit Koytak, "Viyanalı Ermiş'in İtirafı -Viyanalı Ermiş Tractatus Logico Poeticus-", *Türk Edebiyatı*, S. 396, (Ekim 2006), ss. 14-18.

¹⁸³ Cahit Koytak, "Manifesto", *Türk Edebiyatı*, S. 398, (Aralık2006), ss. 10-12.

¹⁸⁴ Cahit Koytak, "Homopoeticus", *Türk Edebiyatı*, S. 400, (Şubat 2007), ss. 16-18.

¹⁸⁵ 80, 82, 85, 91, 93, 97, 100, 104, 112, 115 ve 126. sayılar.

¹⁸⁶ *İstanbul BirNokta –Cahit Koytak Özel Sayısı-*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 2- 36.

¹⁸⁷ Cahit Koytak, "Yoksullar İçin İki Tez (I / II)", *İstanbul BirNokta*, S. 80, (Eylül 2008), s. 3.

¹⁸⁸ Cahit Koytak, "Avarelik Yılları", *İstanbul BirNokta*, S. 82, (Kasım 2008), s. 5.

¹⁸⁹ Cahit Koytak, "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik", *İstanbul BirNokta*, S. 85, (Şubat 2009), s. 3.

Koytak'ın ortak adlı şiirlerinden "Kozmik Ağaç"¹⁹⁰ yayımlanır. Biçimsel açıdan kübist bir deneme olan bu şiir henüz şairin kitaplarına girmemiştir. Ekim 2009 sayısında yine kitaplaşmamış şiirlerinden "Halayık"¹⁹¹ yayımlanır. *İstanbul BirNokta*'da yayımlanan "Kolay Sorular"¹⁹² şiiri "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın üçüncü cildinde "Sorgu Sual" (s. 203) adıyla yayımlanır.

2010 yılının Mayıs ve Eylül sayılarında yayımlanan "İki Yolcu"¹⁹³ ve "Oyunlara Dönüş"¹⁹⁴ şiirleri sırasıyla "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın ikinci (s. 23) ve üçüncü ciltlerinde (s. 354) yer alır. "İki Yolcu" şiiri kitapta "İki Yolcu: İnsan ve Su" adıyla yer almıştır.

Cahit Koytak'ın kronik diyabet rahatsızlığını iyimser bakış açısıyla temalaştırdığı ve şairin kitaplarında henüz yer vermediği "Diabetes Mellitus ya da Bana İnen Melek"¹⁹⁵ şiiri 2011 yılında *İstanbul BirNokta* dergisinde görülen ilk şiiridir. Bu dergide yayımlanan "Cazın Irmakları" kitabına girecek (s. 22) ilk şiir "Kısa Tarihi, Bluesun"¹⁹⁶ şiiridir.

Yukarıda belirtildiği üzere *İstanbul BirNokta* dergisinde Cahit Koytak şiirinin yayımlandığı son sayı "Cahit Koytak Özel Sayısı" olan Temmuz 2012 sayıdır. Dosya kapsamında yer alan yazılarda Cahit Koytak şiirleri tam metin halinde alıntılanmakla birlikte, Temmuz 2012 tarihi itibarıyla Cahit Koytak'ın henüz kitaplarına girmemiş üç şiirine de bu sayıda yer verilir. Bu şiirler sırasıyla: "Morning of Hayyam", "Ağaca, Yağmura, Rüzgâra Poetikaları Sorulsa..." ve "Evde Çalışanlar İçin Ayınlar I"¹⁹⁷ şiirleridir. Bu şiirlerden ilki Türkçedeki özgün adı "Hayyam'ın

¹⁹⁰ Cahit Koytak, "Kozmik Ağaç", *İstanbul BirNokta*, S. 91, (Ağustos 2009), s. 3. [Not: *YBİM*'de ve *ÖÇ*'de yer alan "Kozmik Ağaç" adlı şiirler *YBİM*: s. 145 ve s. 283; *ÖÇ*: s. 151) aynı adı paylaşan farklı şiirlerdir.]

¹⁹¹ Cahit Koytak, "Halayık", *İstanbul BirNokta*, S. 93, (Ekim 2009), s. 3.

¹⁹² Cahit Koytak, "Kolay Sorular", *İstanbul BirNokta*, S. 97, (Şubat 2010), s. 4.

¹⁹³ Cahit Koytak, "İki Yolcu", *İstanbul BirNokta*, S. 100, (Mayıs 2010), s. 10.

¹⁹⁴ Cahit Koytak, "Oyunlara Dönüş", *İstanbul BirNokta*, S. 104, (Eylül 2010), ss. 16, 17.

¹⁹⁵ Cahit Koytak, "Diabetes Mellitus ya da Bana İnen Melek", *İstanbul BirNokta*, S. 112, (Mayıs 2011), ss. 7-26.

¹⁹⁶ Cahit Koytak, "Kısa Tarihi, Bluesun", *İstanbul BirNokta*, S. 115, (Ağustos 2011), ss. 4-6.

¹⁹⁷ Cahit Koytak, "Morning of Hayyam", "Ağaca, Yağmura, Rüzgâra Poetikaları Sorulsa...", "Evde Çalışanlar İçin Ayınlar I", *İstanbul BirNokta*, S. 115, (Ağustos 2011), ss. 12; 14, 15; 16. [Notlar:1. "Morning of Hayyam", özgün adıyla "Hayyam'ın Sabahı" şiiri İngilizceye Mustafa Burak Sezer tarafından aktarılmıştır. Bu şiirin özgün metni daha önce *Hece* dergisinde (Cahit Koytak, "Şairler Kitabı / Hayyam'ın Dügün Sabahı", *Hece*, S. 89, (Mayıs 2004), s.10.) ve *Türk Edebiyatı* dergisinin "İran Kültürü ve Biz" dosyasında (Cahit Koytak, "Hayyam'ın Sabahı", *Türk Edebiyatı*, S. 392, (Haziran 2006), s.15.) yayımlanmıştır. 2. "Ağaca, Yağmura, Rüzgâra Poetikaları Sorulsa..." şiiri *Hece* dergisinde [Cahit Koytak, "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...", *Hece*, S. 83, (Kasım 2003), ss. 4-5.] ve *Zaman* gazetesinin kitap eki *Kitap Zamanı*'nın 7 Şubat 2011 tarihli 61. sayısının "Bir Kitabın Hikayesi" bölümünde yayımlanmak üzere şairden istenen röportaja "münzevi şairin"

Sabahı” biçiminde “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde (s. 45); “Ağaca, Yağmura, Rüzgâra Poetikaları Sorulsa...” şiiri aynı adla yine aynı kitabın üçüncü cildinde (s. 386); “Evde Çalışanlar İçin Ayinler I” şiiri ise “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat” kitabında “Evde Çalışanlar İçin Metafizik” başlıklı bölümün ikinci epizodu olarak (s. 47) kitaplaşmıştır.

2. 2. 15. “Şiir Günlük Gazeteye Hulûl Ediyor”:

Taraf’ta Bir “Köşe Şairi”

Cahit Koytak’ın şiir yayımlama serüveninde en yoğun etkinliğin görüldüğü mecra *Taraf* gazetesidir. Cahit Koytak *Taraf*’ta 1 Haziran 2009 ile 29 Nisan 2013 tarihleri arasında “Yoksullar ve Siviller İçin Tezler” başlıklı köşesinde, gazetenin olağan yayın akışı değişmediği takdirde her hafta pazartesi günü şiir yayımlar. Gazeteci Alper Görmüş aracılığıyla gazete ve şiir buluşması gerçekleşir.

Cahit Koytak, gazetede şiir yayımlama konusunda çekince göstermez çünkü “*Gazetede yayımlanabilecek kadar hem kendine hem okuruna güvenen bir şey olmalı şiir. Gazete okuruna ulaşmanın şiir için önemli olduğunu düşünüyorum. Şiir bu yolda ilerlemeli. İnsanlığın kurtuluşuna böyle katkı verebilir.*”¹⁹⁸. Cahit Koytak, bu konuya Bursa söyleşisinde¹⁹⁹ de değinir. Yunus Emre Altuntaş söyleşiye ilişkin izlenim ve görüşlerini aktardığı “Zordur Cahit Koytak’a Soru Sormak” başlıklı yazısında Cahit Koytak’ın düşüncelerini aktarır:

*“Şaire göre şiir ancak gazete okuyucusuna ulaşma cesaretini gösterdiğinde dirilecektir. Bu sayede düştüğü yerden kalkacaktır inancındadır. Şiir günümüzde akacak bir yatak bulamıyorsa, akamıyorsa, okuyucuya ulaşmıyorsa bu insanların suçu değil şiir üretkenlerin suçudur şaire göre.”*²⁰⁰.

yanıtı olarak yayımlanmıştır [Cahit Koytak, “İlk Atlas’a Bir Mektup ve Bir Şiir / ‘Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...’”, *Kitap Zamanı*, S. 61, (7 Şubat 2011), s. 12.]. 3. “Evde Çalışanlar İçin Ayinler I” şiiri ise daha önce *Taraf* gazetesinde yayımlanmıştır: *Taraf*, (25 Haziran 2012), s. 6.

¹⁹⁸ Murat Tokay, “Şiir Kitaplarını Roman Gibi Okuyun”, *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012]

¹⁹⁹ Cahit Koytak Söyleşisi: “Edebiyat Akşamları”, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ., 26 Aralık 2012, Mahkeme Hamamı İbrahim Paşa Kültür Merkezi, Bursa.

²⁰⁰ Yunus Emre Altuntaş, “Zordur Cahit Koytak’a Soru Sormak”, (31/12/2012), http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-Cahit-Koytaka-soru-sormak.html [Erişim: 03/01/2013].

Sadece insanlığın değil aynı zamanda bu tutum şiirin de ihya edilmesini sağlayacağı için Cahit Koytak tarafından önemsenir.

Cahit Koytak'ın şiirlerini yayımlamak için *Taraf*'tan gelen teklifi kabul etmesinin nedenlerinden biri de onun bir gazeteden beklediği “açık zihinli” ve “özgürlükçü” kimliğe sahip oluşudur:

“Bu gazetenin, özellikle, açık zihinli, değişimci, iyiyi, doğruyu, güzeli herkes için isteyen, ‘herkes için hukuk, herkes için demokrasi, herkes için özgürlük!’ diyen ve bunu güzel demesini beceren ve içtenliğine inandıran gerçekten aydın ve nitelikli insanların çıkardığı Taraf Gazetesi olduğunu düşünmemden, Türkiye şartlarında, daha doğal bir şey olamazdı.”²⁰¹.

Cahit Koytak'ın *Taraf*'ın önerisini kabul etmesinde sadece gazetenin ne dediği, neyi amaçladığı değil; nasıl dediği de önemlidir. Sadece sanata değil hayata ve hayattaki “şey”lere estetik açıdan bakan Cahit Koytak, şiirlerini yayımlayacağı gazeteyi seçerken de estet tavrı elden bırakmamıştır. Cahit Koytak'ın gazetede şiir yayımlamayı yadsımaması, bu duruma sıcak bakması, onun şiir ve şiir dili anlayışıyla da yakından ilgilidir. Ona göre: *“Hep beraber kullandığımız dilden almalyız şiirimizi ve okunmaz hale gelmişlikten çıkarmalyız. Yunus kadar sahici, herkese söyleyecek sözü olan şiirler yazmalyız. Gazetede şiir yayınlamasının gerekçesi de budur.”²⁰²*. Ancak bu şekilde şiir geniş kitlelere ulaştırılabilir. Zaten Cahit Koytak'ın şiirle amaçladığı *“Şehirdeki entelektüelden dağdaki çobana, her insan'ı anlamak / her insana seslenmektir (...)”²⁰³*. Özellikle son zamanlarda insanla şiir arasındaki mesafelerin açılması, araya insanın şiire ulaşmasına engel olan şeylerin girmesi ve bunların da giderek çoğalması Cahit Koytak'ın gazetede şiir yayımlamasını doğal hatta olması gereken bir durum kılmıştır.

“bizatihi şiir olan şeylerin yahut şiirle insandan insana taşınabilen şeylerin önünde son on yıllarda bütün dünyada giderek daha büyük ve zor aşılır engellerin, mâniaların biriktiği görülmektedir. Ben bunu kötü bir gelişme olarak değil, tersine; şiire, insana has bir varoluş belirtisi olarak, varlığını sürdürebilmesi için kendine çeki düzen verip kendini yenilemesi, zenginleştirmesi, derinleştirmesi ve insanlara ulaşmak için de kendine yeni yollar araması gerektiği yönünde, 'Zamanın Ruhu' tarafından

²⁰¹ Abdullah Güner, "Cahit Koytak Cevap Verdi!", (12/06/2009),

<http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=1309> [Erişim: 22/09/2012].

²⁰² Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak", (31/12/2012),

http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-Cahit-Koytaka-soru-sormak.html [Erişim: 03/01/2013].

²⁰³ Zeynep Sorgun, " 'Bir Avuç Dolusu Aspirin Yutan Kızlar İçin Kanto' Yazan Güzeli Adama", *İnce'eleyen*, S. 3, (Ocak-Şubat 2011), s. 16.

fisıldanan ciddi bir uyarı olarak değerlendiriyorum. Böyle bir alarmla uyanmış, kendini yenileyerek yola koyulmuş bir şair için de en uygun güzergâhın pekâla bir günlük gazete olabileceğini düşünüyorum."²⁰⁴.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında daha önce gazetelerde şiir yayımlanmışsa da bir şairin 'köşe şairi' olarak haftalık bir periyotla uzun süre şiir yayımlaması alışılmışın dışında aykırı bir durumdur. Mengüşoğlu'na göre aslında "Cahit Koytak memleketteki büyük politik değişimle beraber Taraf Gazetesinde köşe şairi sıfatıyla görünmeye başla[mıştır].". Cahit Koytak'ın Taraf'ta şiir yayımlamasına ideolojik koşullanmayla bakan, dar, kategorize ve angaje bakışla onu salt İslamcı şair olarak yanlış değerlendiren çevreler başta olmak üzere,

*"Sol düşünceli ama sağcı hükümetin demokratik atılımlarını büyük ölçüde destekleyen bir gazetede [Cahit Koytak] ne arıyordu? Peki, orada neler yazıyordu? Dost düşman, bu alanın ilgilileri şaşkın[dır.]. (...) Camialarına mensup san(y)dıkları Cahit Koytak için evvela "o gazetede ne arıyor?" diye dudak bükenler, besbelli okuyor, görüyor lakin hangi çirkin duyguyla bilinmez, görmezden, bilmezden geliyorlardı. Bunu elbette yazılı biçimde dillendirmiyor fakat dedikodu şeklinde sürdürüp duruyorlardı. Onu en ziyade kabullenmiş görünenler yine de en azından politik anlamda Cahit ile ters düşmeyen son on yılın kimi inşafı solcuları[dır]."*²⁰⁵.

Ancak her şeye rağmen Cahit Koytak gibi evrensel çapta düşünen, insanı ve varlığı en temel ontolojik problemleriyle ve kuşatıcı bakış açılarıyla ele alan ve ölümsüzün peşinde olan bir şair için Taraf gazetesi sınırlı ve "dar bir muhittir"²⁰⁶. Bu sıra dışı durumun farkında olan Cahit Koytak gazetede yayımlanan ilk şiirinde kimi şairlere, edebiyat ortamına ve edebiyat dergiciliğine eleştiriler yönelterek şiir için gazete sayfasının dışarıda tüm canlılığıyla gürül gürül akan hayatın içinden bir yer olduğunu belirtir. Taraf'ta yayımlanan ilk şiiri "Şiir 'günlük gazete'ye Hulûl Ediyor" kurgusal olarak Güzel Sözlerin Cini ile şiir anlatıcısı kimliğindeki Efendi'si arasındaki diyalog biçiminde kurgulanır. Şiir, edebiyat sosyolojisi bağlamında edebiyat ortamının, şair kimliğinin ve edebiyat dergiciliğinin eleştirisini yapar. Şiiri bu köhnemiş üçgenden kurtarmanın, "şiiri ışığa çıkarıp şiire hava aldırmanın" yolu şiiri gazeteyle yani hayatla buluşturmadır. Cahit Koytak edebiyat ortamı, şair ve

²⁰⁴ Abdullah Güner, "Cahit Koytak Cevap Verdi!", (12/06/2009),

<http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=1309> [Erişim: 22/09/2012].

²⁰⁵ Metin Önal Mengüşoğlu, "Cahit Koytak Şiiri (Türkçede Bir Milat)", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 10.

²⁰⁶ agm., s. 10.

yayın organı üçlüsü arasında sıkışıp yapaylaşarak hitap ettiği kitleyi daraltan şiiri şöyle betimler:

“(…)
şu, cismi ruhundan soğuk şiir çevrelerinin,
ruhu cisminden çukur şiir dergilerinin,
ruhu da cismi gibi mıy mıy mıy mıy, soğuk nevale,
şu kendi yazıp, kendi okuyan ve ancak kendi anlayan,
kendini emip, okşayıp duran şuara taifesinin
dilinden ve çenesinden kurtarıp paçasını,
'biraz ışık! biraz ışık! biraz hava! biraz hayat!'
diyerek, arkasına bakmadan kaçan”²⁰⁷.

Şiire ya da Cahit Koytak'ın deyişiyle 'zamanın ruhu'na uygun yeni yatak gazete sayfalarıdır. Hayatın içinden çıkan şiirin artık “mıy mıy mıy mıy, soğuk nevale” dergilerde değil insanla dopdolu olan, hayatın içindeki gazete sayfasında yer alması gerekir. Cahit Koytak'a göre “şiirin gazeteye hulûlü” şiirin insan içine çıkışı, hayata dönüşüdür: “geri dönmek için, varlık âlemlerine, / çarşıya, pazara, diskoya, stadyuma, / yani yaşayanların, yaşayan ruhların arasına, / hayat dolu bir gazetenin bir köşeciğine / canını atmak isteyen Zaman'ın kendisi, bu!”²⁰⁸. Şiirin gazetede yer almasının pratikte okura bakan tarafı da vardır. Cahit Koytak'ın, Abdullah Güner'le konuşmasında Güner'i yanıtlarken gazete sayfasındaki şiirin okuyucuyu dinlendirme işlevini de göz ardı etmediği görülür. Gazete sayfasındaki şiir, “(…) okuyucunun yol yorgunluğunu azaltacak, efkârını dağıtacak, onu yüreklendirecek[tir] (…)”²⁰⁹. Gazetede şiirin işlevi “Tıpkı gökdelenlerin arasında bir yeşil alan gibi insanlara nefes alabileceği sahalar sunmak (…)”²¹⁰ biçiminde de tanımlanabilir. Cahit Koytak'ın şiir yazmadaki rahatlığı, şiiri imge yerine dille kurma tavrının, onu kolay şiir yazan bir şair kılması şairin gazetede her hafta şiir yayımlamasını kolaylaştıran bir etkidir. Cahit Koytak'ın şiir yazmadaki rahatlığı ile gazetede şiir yayımlıyor oluşu arasındaki ilişki Sorgun'un da dikkatini çeker: “Kozmosu şiir gören, gördüğünü şiire dönüştüren velud bir şairdir Cahit Koytak. Taraf gazetesindeki

²⁰⁷ Cahit Koytak, "Şiir 'günlük gazete'ye Hulûl Ediyor", *Taraf*, (01/06/2009).

²⁰⁸ agş.

²⁰⁹ Abdullah Güner, "Cahit Koytak Cevap Verdi!", (12/06/2009),

<http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=1309> [Erişim: 22/09/2012].

²¹⁰ Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak", (31/12/2012),

http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-cahit-Koytaka-soru-sormak.html [Erişim: 03/01/2013].

köşesinde düzenli olarak şiir yayımlıyor oluşunun öncelikli sebebi, bu “şiir hali”ni günlük gazete okuru’na sirayet ettirme çabasıdır.”²¹¹.

Cahit Koytak gazete sayfasında şiir yayımlamayı şiir açısından riskli bir iş olarak görmemekle birlikte ‘köşe şairi’ olmanın beraberinde getireceği eleştirilerin de farkındadır. Gazetede şiir yayımlanmasından rahatsızlık duyan entelijansiyaya yine gazete sayfasında yayımladığı “İşporta Tezgâhı”²¹² ile cevap verir. “*Bir tezgâh açarak gazete köşesinde / Şiiri işportaya düşürdüğümü düşünenler var*” çıkışıyla başlayan şiir, gazetede şiir yayımlamakla şiirin basitleştirilerek içi boşaltıldığı, şiirin sıradanlaştırılıp sokağa düşürüldüğü iddialarını önemsemeyerek ve yaptığı işe karşı özgüven duyarak eylemini savunur. Cahit Koytak savunmasına soruyla başlar: “*Sanat tapınağının bu erdemli rahiplerine / Ve rahibelerine dönüp soruyorum: / Cehennem kapısında, peki, söyleyin, / Bir işporta tezgâhı değil de, butik mi açsaydım, / Sanat galerisi mi, ne bekliyordunuz?*”. Şiir anlatıcısı kendisini “gazete köşelerinde” şiir satmakla suçlayanlara karşı son derece kesin bir çıkış yapar ve onları cennetin kapısında butik açmaya davet ederek meydan okur: “*Siz gidin, cennetin kapısında, görelim sizi, / Kırk katlı bonmarşe açın ve kürk satın orada, / Yat satın, uçak satın, dürbünlü tüfek satın!*”. Şiir anlatıcısı büyük ve çok katlı mağazaya, bonmarşeye, karşı kendi şiir işportasındaki çeşitliliği, üstmetinleri, temaları ve her ölümlüye hitap eden şeyleri sıralar:

(...)
Ben cehennem kapısını seçtim
Ve bu kapının önünde dikilip haftada bir gün
Fukara mücrimlere yara merhemleri satıyorum,
Yanık merhemleri, yara bantları, itirazımız var mı?
(...)
El fenerleri, kalp pilleri, vicdan ağartıcı sloganlar,
Mum ışığıyla çalışan günah çıkarma cihazları,
Yürek serinletici çığlıklar, iniltiler,
Yalancı erdemler için susuz, sabunsuz jilet,
Yedek yüzler, yedek ruhlar, yedek kalpler...

Çok satan itiraflar, ateşe dayanıklı klasikler,
Ateşe ve mutlak yalnızlığa dayanıklı Makbet maskeleri,

²¹¹ Zeynep Sorgun, " 'Bir Avuç Dolusu Aspirin Yutan Kızlar İçin Kanto' Yazan Güzel Adama", *İnce'eleyen*, S. 3, (Ocak-Şubat 2011), s. 16.

²¹² Cahit Koytak, "İşporta Tezgâhı", *Taraf*, (17/12/2012).

*İago maskeleri, İvan Karamazof maskeleri,
Ateşe ve gözyaşına dayanıklı mektup örnekleri,
Hapishane türküleri, tımarhane türküleri,*

*Antidepresan dualar, cevşen, namaz hocası,
Yeni başlayanlar için metafizik!
Yeni başlayanlar için felsefe, felsefenin sefaleti!
Her ikisi de serinletici, nefes açıcı,
İsteyene kinik, isteyen nihilist, isteyene kadercil!*

*Ve yeni başlayanlar için şiir,
Şiirin gök katları, şiirin mahzenleri,
Şiirin faydaları, şiirin yan etkileri!
Bir alana ikincisi parasız
Ve parası olmayana bedava!
(...)”²¹³.*

Şiir anlatıcısının, hayatın idealize edilmemiş katı gerçekliğine bir başka deyişle “cehennem kapısı”na kurduğu tezgâh, "gazete sayfası / hayatın kendisi" gibi hayatta var olan her şeyle dopdoludur, iç içedir. Kutsal olan “dua, cevşen, namaz hocası” ile profan olan “yalancı erdemler”, “susuz, sabunsuz jilet”; “metafizik” ile “felsefenin sefaleti”; “çok satan itiraflar” ve “günah çıkarma cihazları” ile “hapishane ve tımarhane türküleri” hep iç içe, yan yana bulunan yadsınmaz gerçeklerdir. Ancak “*Sanat tapınağının bu erdemli rahipleri(...) / Ve rahibeleri (...)*” ise cennetin kapısında / idealize edilmiş kurmaca gerçekliğin ortasında “bonmarşe” mağazalarda insanın günlük yaşamında ve dünyasında karşılığı olmayan metinler sunmaktadır. “İşporta Tezgâhi”nda yöneltilen eleştiriler benzer biçimde yine *Taraf*’ta yayımlanan “ ‘Köşe Şairi’ ”²¹⁴ şiirinde de sürdürülür. Dergi sayfalarını mesken tutmuş şairlerin gazete köşesinde şiir yayımlayan ‘köşe şairi’ni hafife alması, bazı şiir okurlarının umursamazlığı ve eleştirmenlerin olumsuz tavırları karşısında şiir anlatıcısı, şiiri gazete sayfalarına taşıyarak şiir ortamına getirdiği açılımı şu dizelerle savunur:

*“ (...)
Kaya gibi yerinden oynatılmaz şairler,
‘Sarsılmaz’ şaireler –farkındayım, farkında-
uh! deyip dudak kıvrıyorlar bana.*

²¹³ Cahit Koytak, "İşporta Tezgâhi", *Taraf*, (17/12/2012).

²¹⁴ Cahit Koytak, " 'Köşe Şairi' ", *Taraf*, (05/07/2010).

*Eleştirirler kem küm edip susuyor.
İsimsiz ve çehresiz okursa, daha güzeline, daha
görkemlisine zaten alışıktır gibisine
Okuyup geçiyor, okuyup geçiyor
benim 'şen' terennümlerimi.*

(...)²¹⁵.

Ancak şair, eleştirirler ve bazı okurların yukarıdaki dizelerde eleştirilen tutumları aslında şiiri “ ‘tüketerek’ faniliğin gündelik elemeni” gizleme çabasından başka bir şey değildir. Şiir anlatıcısı gazetede şiir yayımlamasına yönelik eleştirileri sıraladıktan sonra metaforik bir dille kendi yaptığı işin aslında ne olduğunu neye hizmet ettiğini anlatır:

*“ (...)
Dinleyin, siz ey yaratıcı şairler,
siz ey aklın güzellik uykuları,
siz ey akıl hocaları yüreğin,
Kiminiz legolarla, kiminiz sözcüklerle
Pek şirin, pek yüksekçe,
Ama yine de akla ve yüreğe sığan,
Kolay yenilir yutulur kulecikler
dikerken dergi sayfalarında,
Ben, bu gazete köşesinde, ateş yiyen, ateş içen,
ateş soluyan
Ve solungaçlarından, burun deliklerinden,
Gül, yasemin, karanfil vesaire vesaire püskürten
mekanik bir semender icat ettim kendime,
(Şiir makinesi de diyebilirsiniz ona.)
Olay bu, ve 'numara' ortada!
(...)²¹⁶.*

Aslında şiir anlatıcısı kendisine burun kıvrıran şairlerden çok da farklı bir iş yapmamaktadır. Tek fark onların icat ettiği “şiir makinesi” haznesine konulan taneyi una çevirirken bir başka deyişle nesnel gerçekliği özün ne olduğunun anlaşılmasını zorlaştıran biçimlere, soyut ve kendini zor ele veren anlama / una dönüştürürken; şiir anlatıcısının icat ettiği “sarhoş makine” haznesine konulan her şeyi, ne olduğu

²¹⁵ agş.

²¹⁶ agş.

kolayca anlaşılabilen estetik metinlere / taneye dönüştürmektedir. Bu nedenle Cahit Koytak'a göre her gazetede bir şiir köşesi bulunmalıdır.

Gündelik yaşamın, insan aklının, düşüncenin, kuram ve kavramların hazını zor katılıklarını yumuşatan hazmedilebilir kılan tek şey şiirdir. Her bahçede / gazetede bir bahçıvan çırağı / Tanrı çırağı yani şair bulunmalıdır. Cahit Koytak, *Taraf* gazetesinde, haftalığı Büyük Bahçıvan / Tanrı tarafından ödenen bahçıvan çırağıdır. Cahit Koytak, her gazetede bir şiir köşesi bulunması gerektiğine dair görüşlerini “Şiir Köşesi” şiirinde dile getirir:

“Şiir Köşesi

*her gazetede bir şiir köşesi olmalı, bence;
dikenlerin, kaktüslerin,
yeri göğü dişleyen, tırmalayan
yapıların arasındaki
yeşil alanlar, parklar, bahçeler kadar
yaşamsaldır insan için, çünkü, şiir de...*

*uygar insanın, çiğnemediği yuttuğu şeyleri,
kırık iğneleri, kurak kavramları,
paslı kuramları
ve süslü kaygılar, süslü umutlarla beslenen
yalancı tanrıları
solunum yoluyla dışarı atmasını
kolaylaştırır, şiir.*

*ben buradaki bahçenin bahçıvan çırağıyım;
Tanrı ödedi şimdiye kadar,
haftalıklarımı, benim.”²¹⁷.*

Cahit Koytak, *Taraf*'ta şiir yayımladığı dönemde basın dünyasının önemli isimleriyle sosyal ve entelektüel olarak ilişkide bulunmuş ve şairin “köşe komşu”larıyla ilişkileri şiirlerine de yansımıştır. *Taraf*'ta çalışan, yazı-haber yayımlayan muhabir, köşe yazarı, editör vb. ile Cahit Koytak yakın insani ilişkiler kurmuştur. Bu insani ve entelektüel bağlar çeşitli boyut ve biçimlerde yayım faaliyetine ve şiirlerine yansımıştır. Cahit Koytak, dönemin *Taraf* camiasından bazı yazarlara ve editörlere ya şiirlerinde yer vermiş ya da onlara şiir ithaf ederek bu

²¹⁷ Cahit Koytak, "Şiir Köşesi", *Taraf*, (17/12/2012).

kişilerle insani ve düşünsel yakınlığını edebî bir metinle belgeleyip kendi yayın dünyasında kurduğu dostlukları kişisel tarihinde kayıt altına almıştır.

Taraf gazetesi yazarı ve yayın koordinatörü Yıldırım Oğur'la gazetenin politika editörlerinden Zeynep Mertoğlu Oğur'un evliliklerinin arifesinde yayımladığı "Yüreğim Parmağımın Ucunda"²¹⁸ adlı lirik şiirinin başına koyduğu "Erken bir kutlama için, / Sevgili Zeynep'e ve Yıldırım'a," epigrafiyle şiiri mesai arkadaşı çifte armağan eder.

Cahit Koytak, *Taraf*'taki bir başka köşe komşusu Sevan Nişanyan'ın ateist görüşlerini dile getirerek, "Allah diye biri"ne inanmadığını belirttiği, çok tepki çeken ve tartışılan "Sansür"²¹⁹ başlıklı yazısının yayımlanmasından sonra Nişanyan'a cevap olarak Tanrı'nın ne ve nasıl olduğunu anlattığı "Prolog"²²⁰ şiirini yayımlar. Şiirin başında "Köşe komşum, Sevan Nişanyan'a, / sitemkârane, tarizkârane bir 'merhaba!'" ithafı yer alır. "Prolog" şiiri Mayıs 2011'de ilk bakışı yapılan "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik"te iki parçaya bölünüp yeniden kurgulanmış iki farklı epizot olarak yer alır. Bunlardan ilki "Tanrı'ya ve İnsana Dair" başlıklı bölümün ilk epizodu olan "Her şeyden, Her Yüzden..." (s. 149) şiiridir. Kitaptaki bu şiir, "Prolog"un ilk üç bendinin sözcük ve dize düzeyinde yapılan değişikliklerle yeniden düzenlenmiş halidir. "Prolog"un son iki bendi ise hiç değiştirilmeden yine aynı bölümdeki altı şiirden oluşan " 'O'na Dair' " şiirinin "V" numaralı epizodu olarak (s. 159) kitapta yer almıştır. Kitapta yer alan biçimleriyle her iki şiirde de ithaf epigrafi yer almamıştır. Cahit Koytak, *Taraf*'taki yayın serüveni boyunca dilbilimci kimliğiyle tanınan Nişanyan'a iki şiir daha ithaf eder. Bu şiirlerden ilki etimolojik ve semantik açıklamalar üzerinden söz'ün ve şiirin "hiç yoktan" nasıl var olduğunu örneklendirerek insanın Tanrı tarafından yoktan var edildiğini ima eden "Hiç Yoktan" (*YBİM*, s. 20) şiiridir. İthafı da Nişanyan'ın dilbilimci yönü vurgulanmıştır: "Sözcüklerin Bahçivani'na, Sevan Nişanyan'a". İkinci şiir ise *Taraf*'ta "Sözcüklerin Bahçivani, köşe komşum, S. Nişanyan'a, 'merhaba!'" ithafıyla yayımlanan, yoksul - zengin sözcüklerinin şairane bir duyarlık ve felsefi bakış açısıyla tanımlandığı "İki sözcük: 'Yoksul' & 'Zengin' "²²¹ şiiridir.

²¹⁸ Cahit Koytak, "Yüreğim Parmağımın Ucunda", *Taraf*, (28/09/2009).

²¹⁹ Sevan Nişanyan, "Sansür", *Taraf*, (21/09/2009).

²²⁰ Cahit Koytak, "Prolog", *Taraf*, (05/10/2009).

²²¹ Cahit Koytak, "İki sözcük: 'Yoksul' & 'Zengin' ", *Taraf*, (02/11/2011).

Cahit Koytak'ın *Taraf*'ta yazdığı süreçte “ ‘Tsunami’ Bildirisi”²²², “*İki büyük dağcıya, Yasemin Çongar ve Ahmet Altan’a*” ithaf edilmiştir. “Evde Çalışanlar İçin Metafizik II”²²³ şiiri “*Ahmet Altan’a*” ithaf edilen şiirlerdendir.

Cahit Koytak, Mavi Marmara Baskını'nda tutuklanarak İsrail'de sorgulanan gazeteci Ayşe Sarioğlu ile *Taraf* yazarı Yasemin Çongar'ın yaptığı röportajdan²²⁴ esinle yazdığı “Nuh'a Gemi Resimleri (X)”²²⁵ şiirini bu iki gazeteciye ve olay günü Mavi Marmara gemisinde bulunanlara ithaf eder. İthaf epigrafı “(*Yasemin Çongar'ın Ayşe Sarioğlu'yla yaptığı / Destansı söyleşinin rüzgârıyla, / Hem bu iki 'haber meleği' için, / Hem de Mavi Marmara gemisinin, / Fani, ebedî, bütün yolcuları için...*)” biçimindedir.

Taraf gazetesi yazarlar editörü Tamer Kayaş'a “Meyhanede Gül Dersi”²²⁶ şiiri ithaf edilir. Bu şiir “*Tamer Kayaş'a*” ithafıyla “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat”ta (s. 71) yer almıştır.

Cahit Koytak, *Nokta* dergisinde yaptığı haberler ve yayımladığı günlükler nedeniyle dergi kapatıldıktan sonra *Taraf* gazetesine geçen Alper Görmüş'e ve kapatılan *Nokta* dergisine emek veren çalışanlara uzun bir başlığı olan “Cansıkıntısından oturup darbe planları yapan, asker, sivil bütün generaller için dostça öneriler”²²⁷ adlı şiirini “*Gökçe cesaretiyle Türkiye'nin ve Türkiye'deki gazeteciliğin önünde yeni bir dönemi başlattığına inandığım, ALPER GÖRMÜŞ'e ve*

²²² Cahit Koytak, “ ‘Tsunami’ Bildirisi”, *Taraf*, (09/11/2009).

²²³ Bu şiir “Ölüm Çare ya da Şen Maneviya”ta “Evde Çalışanlar İçin Metafizik” bölümünün aynı adlı üçüncü şiirinin dördüncü epizodu olarak, başına ithaf konulmadan yer almıştır.

²²⁴ Yasemin Çongar, Ayşe Sarioğlu, “Sabah Ezanından Sonra Namaz Sırasında Geldiler”, “Üzerimize Tükürdüler” (04/06/2010); (05/06/2010). Şiire esin veren röportajın e-nüshası için bkz.: <http://www.taraf.com.tr/yazilar/yasemin-congar/sabah-ezanından-sonra-namaz-sirasında-geldiler/11554/> ; <http://www.taraf.com.tr/yazilar/yasemin-congar/uzerimize-tukurduler/11579/> [Erişim: 29/11/2013].

²²⁵ Cahit Koytak, “Nuh'a Gemi Resimleri (X)”, *Taraf*, (06/06/2010). Not: *Taraf* gazetesindeki yayımında “Nuh'a Gemi Resimleri” dizisinin onuncu epizodu olarak tasarlanan bu şiirin altında yer alan nottan şairin bu şiiri ileride yayımlamayı düşündüğü “Yoksullar ve Siviller İçin Tezler” kitabında yer vermeyi planladığı anlaşılmaktadır. Ancak tematik bütünlük açısından şiir “Nuh'a Gemi Resimleri” adlı bölümü içeren “İlk Atlas”ın “Ekler” bölümünde “Nuh'a Gemi Resimleri VII” adıyla –yedinci epizot olarak- (s. 243) yer almıştır.

²²⁶ Cahit Koytak, “Meyhanede Gül Dersi”, (12/11/2012).

²²⁷ Cahit Koytak, “Cansıkıntısından oturup darbe planları yapan, asker, sivil bütün generaller için dostça öneriler”, *Taraf*, (16/06/2009). [Bu şiirin gazetede yer alan nüshasının başlığında şiirin adıyla ilgili olarak şu not yer almaktadır:

“*Şiirin ismi, yalnızca “CANI SIKILAN GENERALLER İÇİN ÖNERİLER” olabilirdi. Fakat ara sıra canları sıkılsa da, demokrasiye ve hukuka bağlı kalan saygıdeğer generallerimize yönelmiş, kastedilmeyen anlamlar çıkarılmasına meydan vermemek için, şiire, uzunlukta nerdeyse şiirin kendisiyle yarışan böyle tatsız tuzsuz bir isim verilmek zorunda kaldı”.

'NOKTA' dergisinin öteki emekçilerine..." ifadeleriyle ithaf eder. "Göge Merdiven Dayamak"²²⁸ şiiri, *Taraf* yazarı "Esra Yalazan'a" ithaf edilir. Cahit Koytak'la aynı dönemde *Taraf* kadrosunda yer alan Roni Margulies'i "Galatalı 'Çıfıt'" (*YŞK II*, s. 108) şiirine tema edinir.

Cahit Koytak, köşesini aşmayacak biçimde her hafta gazetede bir-üç civarında şiiri okurla buluşturur. Cahit Koytak şiir yayımlarken düşük teliften de çok şikayetçi değildir. Bu durumda Cahit Koytak diğer *Taraf* yazarları gibi,

*"Maaşsız, harcırahsız, tozlu yollarda,
Açlığın tadını çıkarmak doya doya,
Tıpkı bu yoksulun ve Roni'nin,
Belki Sivilay hanım²²⁹ kardeşimizin,
Belki de, fakara İsrail peygamberleri gibi
Sürüsüne bereket, haftada bir gün yazan
bütün misafir sanatçıların yaptığı gibi..."²³⁰*

yaparak aralıksız olarak şiirlerini köşesinde yayımlamaya devam eder. Çünkü Cahit Koytak'a göre iyi şiir, "(...) açık farkla, paradan daha uyumlu, / Daha içe dokunan sesler çıkar[ır]."²³¹ Bütün sıkıntılara rağmen gazetede yayın faaliyetini sürdürür. *Taraf* gazetesinin ekonomik olarak sıkıntı yaşadığı dönemde Cahit Koytak, gazeteyi sahiplenerek okuyucuyu heyecanını yitirmeden gazeteye sahip çıkmaya çağırır: "(...) kendisi durmadan değişen ve kıyısını da, / Geçtiği yerleri de, gökleri de değiştiren / Bu yoksul, bu derviş, bu kalender ırmağa, / Gazetene sahip çık (...)"²³². Okurun vefalı davranarak "(...) - Ve bu su rengi güldesteden / Her gün bir yerine üç, üç alıyorsan beş, / Beş alıyorsan on tane (...)" gazete olarak gazetesine destek olmasını ve şairin kendi fikri olan "Bu yoksul okur-şair kardeşinizin tasarladığı / 'Katılımcı Donkişot Çıkarması'na destek ver[mesini]!"²³³ ister. Bu şiirin sonunda şair, "Okur Sendikası" adlı bir projesi olduğunu belirterek okuyucunun bu proje ile ilgili haberleri beklemesini salık verir. Ancak *Taraf*'ta bu proje ile ilgili başka bir bilgi yayımlanmaz.

²²⁸ Cahit Koytak, "Göge Merdiven Dayamak", *Taraf*, (20/02/2012).

²²⁹ "hanım" sözcüğü şiirin gazetede yayımlanan orijinal metninde italik olarak dizilmiştir. Sivilay Hanım ile kastedilen yazar; *Taraf*'ta, Toplumsal Onarım ve Siyasal Rehabilitasyon Anabilim Dalı Başkanı, Ruh ve Sivil Hastalıkları Mütahassısı Dr. Sivilay Genç müstearını kullanarak, kurmaca okurlardan gelen, genellikle güncel politikaya dair mizahi soruları "Sivilay Abla" adlı köşesinde yine mizah söylemiyle yanıtlayan, Genç Siviller grubunun sözcülerinden Turgay Oğur'dur.

²³⁰ Cahit Koytak: "Güncellenmemiş Ekonomi Dersleri II: Küresel Kriz", *Taraf*, (13/07/2009).

²³¹ agş.

²³² Cahit Koytak, " 'Tsunami' Bildirisi", *Taraf*, (09/11/2009).

²³³ agş.

Cahit Koytak, *Taraf* gazetesinde yaşanan değişim sırasında birçok yazarın gazetenin yayın politikasının değişmesinin yanı sıra farklı gerekçelerle gazeteden ayrıldığı bir süreçte bu gazetede ki son şiiri “Neşet Ömer Sokak No: 23’te Neler Oluyor?”²³⁴ şiirini 29 Nisan 2013’te yayımladıktan sonra *Taraf* gazetesinde şiir yayımlama serüvenine son verir. Şiirde her gidişin, kapanan her dönemin, dökülen yaprağın, bastıran kışın hep bir yenilenmenin habercisi olduğu vurgulandıktan sonra şiirin son iki bendinde *Taraf*’taki yaprak dökümü ve bunu zorunlu kılan nedenlerle ilgili dolaylı, imalı ince bir sitem sezilir. Ancak yenilenme umudu sitem duygusundan daha baskın bir biçimde vurgulanmaktadır.

Cahit Koytak, 1 Haziran 2009 ile 29 Nisan 2013 tarihleri arasındaki iki yüz haftalık periyotta *Taraf*’ta toplam üç yüz yirmi altı şiir yayımlamıştır. Bu şiirlerden üçünün çeşitli vesilelerle mükerrer olarak yayımlandığı²³⁵ da göz önüne alınırsa Cahit Koytak, *Taraf*’ta üç yüz yirmi üç şiir yayımlamıştır. Buradan hareketle Cahit Koytak’ın her hafta köşesinde yayımladığı şiirlerin ortalaması 1,63’tür. Bu süre zarfında birçok farklı süreli yayından gelen talepleri de çevirmeyip buralarda da şiir yayımladığı göz önünde tutulursa Cahit Koytak’ın *Taraf*’ta yazdığı dönemde çok yoğun bir şiir yayımlama etkinliği içinde olduğu görülür. *Taraf*’ta yayımlanan bu şiirlerden doksan yedisi “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat”ta, kırk üçü “Caz’ın İrmakları”nda, otuz yedisi “Yeni Başlayanlar İçin Metafizik”te, on’u “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde, sekizi “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildinde, yedisi “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde; bir şiir ise “Dudakta Bekletilen Şarkılar”da yayımlanmıştır²³⁶.

2. 2. 16. Sivil Şair Cahit Koytak Bir Fanzinde: *Hayalet*

Matbu dergi ve gazeteler yanında Cahit Koytak, gayriresmi, sivil ve her sayıda tematik bir dosyayı işleyen ve Fuat Onan tarafından hazırlana *Hayalet* adlı bir

²³⁴ Cahit Koytak, "Neşet Ömer Sokak No: 23’te Neler Oluyor?", *Taraf*, (29/04/2009).

²³⁵ İlk yayım sırasına göre *Taraf*’ta mükerrer olarak yayımlanan şiirlerden ilki: "Annemin Başucunda" *Taraf*, (29/03/2010), (10/10/2011). İkincisi: " 'Wikileaks' ya da Yitik Bellek", *Taraf*, (06/12/2010), (21/03/2011); üçüncüsü: "Münzevinin Aynaları XII", *Taraf*, (08/08/2011), (06/02/2012).

²³⁶ *Taraf*’ta yayımlanan şiirlerin tam künyeleri, hangi şiirin hangi kitabın kaçınıcı sayfasında yer aldığı, yayım tarihi ve sırası gibi ayrıntılı dökümler için bkz: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Süreli Yayınlarda Yayınlanan Şiirler Tablosu".

e-fanzinde²³⁷ de şiir yayımlamıştır. *Hayalet*'te yayımlanan iki şiiri sırasıyla: şairin bir varoluş aracı olarak sinema sanatına bakışını tema edinen “ ‘Sevgili Hayalet’ ” ve Arap Baharı'nı işleyen “Caz Session Yahut ‘Gül İhtilali’ ”²³⁸ şiirleridir. “Caz Session Yahut ‘Gül İhtilali’ ”, 2013'te yayımlanan “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat” kitabında “Jam Session Yahut ‘Gül İhtilali’ ” (s. 265) adıyla yayımlanmıştır.

2. 2. 17. Afrika Pazar

Cahit Koytak'ın bir şiiri de *Afrika* gazetesinin Pazar eki *Afrika Pazar* tarafından “(Ç)alıntı” adlı bölümde alıntılanarak ve kaynak gösterilerek “Hepimiz Hrant'ız”²³⁹ adıyla yayımlanır. Yukarıda da anılan bu şiir, *Agos* gazetesi yazarı Hrant Dink'in öldürülmesi üzerine yazılmış ve daha önce de *Agos* ve *Taraf* gazetelerinde “ ‘Hepimiz Hrant'ız’ Bence Ne Demektir?” adıyla yayımlanmıştır²⁴⁰.

2. 2. 18. Rapor, Fezleke ve Albümlerde Yayımlananlar

Cahit Koytak'ın bir şiiri de Emek ve Adalet Platformu tarafından hazırlanan “Türkiye’de Evsizlere Dair Rapor”da yayımlanır. “Rapor”da “Evsiz”²⁴¹ adıyla yayımlanan şiir daha önce *Taraf*'ta aynı adla yayımlanmış daha sonra “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın birinci cildinde “Homeless” (s. 50) adıyla yer almıştır. Cahit Koytak, bu şiirini *Taraf*'taki ilk yayımında içinde Emek ve Adalet Platformu

²³⁷ Fanzin, popüler kültürde “İngilizce FANatic ve magaZINE kelimelerinin kısaltılmasıyla oluşturulan finansal kaynaklardan ve hiyerarşik yapılardan uzak” özgür bir yayın biçiminde tanımlanarak değer görmektedir.

Bkz.: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Fanzin>; <http://en.wikipedia.org/wiki/Fanzine> [Erişim: 26/02/2014].

²³⁸ Cahit Koytak, “ ‘Sevgili Hayalet’ ”, “Caz Session Yahut ‘Gül İhtilali’ ”, *Hayalet*, S. 5/6, (Nisan - Temmuz 2011), ss. 20; 41-44. Deginin e-nüshası için bkz.: <http://www.catidans.org/files/hayalet5.pdf> [Erişim: 23/02/2012]. Not: Bu şiirlerin ikisi de mükerrer yayımdır. “ ‘Sevgili Hayalet’ ”in ilk yayımı *Taraf*, 14/02/201; “Caz Session Yahut ‘Gül İhtilali’ ”nin ilk yayımı *Taraf*, 04/02/2011]

²³⁹ Cahit Koytak, “Hepimiz Hrant'ız”, *Afrika Pazar -Afrika* gazetesinin ücretsiz pazar eki-, S.304, (6 Şubat 2011), s. 11. Ekin e-nüshası için bkz.: <http://www.afrikagazetesi.net/Pazar-Arsiv/AfrikaPazarSayi304.pdf> [Erişim: 11/08/2012]. [Şiirin sonundaki not şu şekildedir: “Şair Cahit Koytak'ın Hrant Dink'in ölümünden sonra yazdığı ve daha evvel *Agos* gazetesinde yayımlanan şiiri...”]

²⁴⁰ İlk üç yayım kronolojik sırayla: 1. [“ ‘Hepimiz Hrant'ız’ Bence Ne Demektir?” adıyla], *Agos*, S.567, (09/02/2007). 2. *Anlayış*, S. 46, (Mart 2007), ss. 80, 81. 3. *herTarf* (*Taraf* gazetesi eki), 22/01/2011. Ekin e-nüshası için bkz.: <http://www.taraf.com.tr/haber/hepimiz-hrant-iz-bence-ne-demektir.html> [Erişim: 09/06/2011].

²⁴¹ Cahit Koytak, “Evsiz”, *Türkiye’de Evsizlere Dair Rapor*, S. Yok, (Güz 2011), s. 4. Yayının e-nüshası için bkz.: <http://www.emekveadalet.org/wp-content/uploads/Evsizler-icin-Rapor.pdf> [Erişim: 19/06/2012].

üyelerinin de bulunduğu bir grup sivil toplum inisiyatifine ithaf eder. Şiirdeki uzun ithaf şöyledir:

“(Biz şehirlileri, yalnızca depremzedeler için değil, fakat, dünyanın bütün şehirlerinde sokakta yaşayan ve geceleri başlarını evlerimizin ve yüreklerimizin eşğine koyarak sabahlayan yüz binlerce, belki milyonlarca ‘Evsiz’ kardeşimiz için de dünyayı ‘bayram yeri’ne çevirmeye çağıran ve bu yıl Bayram’ı, onlar gibi, geceyi sokakta geçirerek karşılayan AKDER, EMEK VE ADALET PLATFORMU, KALPLERE SEVİNÇ BIRAKANLAR İNİSİYATİFİ, ÖZGÜR AÇILIM PLATFORMU, MAVERA GENÇLİK HAREKETİ ve MAZLUMDER gönüllüleri için...)”²⁴².

“Günlük / 4 Aralık”²⁴³ adını taşıyan iki farklı şiiri ise yukarıdaki duruma benzer biçimde Bilim ve Sanat Vakfı’nın bülteninde Şakir Kocabaş’ın ölümü münasebetiyle yayımlanır.

Cahit Koytak, Mustafa Ruhi Şirin tarafından kurulan Türkiye Çocuk Vakfı’nca 1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi²⁴⁴ kapsamında yayımlanan “Hakları Çalınmış Çocuklar Albümü”nde Ara Güler’in çektiği fotoğraf eşliğinde²⁴⁵ yayımlanması için “Ara Güler İçin Resim Altı Yazısı”²⁴⁶ şiirini yayımlar.

2. 2. 19. “Köşe Komşuları”nda Yayımlananlar

Cahit Koytak’ın küresel bir aktör olarak yanlı tutumundan dolayı Amerika’yi tarihsel referanslara gönderme yaparak eleştirdiği politik temalı şiiri “Önden Yırtılan Gömlek”²⁴⁷ İbrahim Karagül tarafından *Yeni Şafak*’taki köşesinde; aynı adlı farklı bir

²⁴² Cahit Koytak, "Evsiz", *Taraf*, 07/11/2011.

²⁴³ Cahit Koytak, "Günlük / 4 Aralık", "Günlük / 4 Aralık", *Bilim ve Sanat Vakfı -Bülten-*, S. 61, (Mayıs-Ağustos 2006), ss. 18; 32. [s. 18’deki şiirin ilk iki yayım:

1. *Anlayış*, S. 40, (Eylül 2006), s. 85.

2. ("Kırkyaş Şarkıları / Günlük 4 Aralık" adıyla) *Hece*, S. 100, (Nisan 2005), ss. 7, 8.]

²⁴⁴ 25-27 Şubat, İstanbul.

²⁴⁵ Ara Güler’in fotoğrafı ve Cahit Koytak’ın şiiri için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü.

²⁴⁶ Cahit Koytak, "Ara Güler İçin Resim Altı Yazısı", *Hakları Çalınmış Çocuklar Albümü*, (Şubat 2011), s. 28.

²⁴⁷ Kronolojik sıraya göre şiirin yayımlanma serüveni şu şekildedir: 1. İbrahim Karagül, "Önden Yırtılan Gömlek" ["Dünyanın Tüm Yoksullarına!.." başlıklı köşe yazısı içinde], *Yeni Şafak*, (19/12/2006). Köşe yazısının e-nüshası için bkz.:

<http://yenisafak.com.tr/yazarlar/IbrahimKaragul/dunyanin-tum-yoksullarina/2996>

[Erişim:

01/02/2014]. 2. Hilal Kaplan, "Önden Yırtılan Gömlek" ["Önden Yırtılan Gömlek" başlıklı köşe yazısı içinde], *Yeni Şafak*, (26/07/2013). Köşe yazısının e-nüshası için bkz.:

<http://yenisafak.com.tr/yazarlar/HilalKaplan/onden-yirtilan-gomlek/38752> [Erişim: 01/02/2014]. 3. Orhan Miroğlu, "Önden Yırtılan Gömlek" ["Önden Yırtılan Gömlek" başlıklı köşe yazısı içinde],

şiiir ise önce Hilal Kaplan tarafından *Yeni Şafak*'taki köşesinde, daha sonra da yine aynı şiiir Orhan Miroğlu tarafından *Star* gazetesinde tam metin halinde alıntılanarak yayımlanır. Şiiirin ilk yayımı İsrail'in Gazze'ye 2013 yılı sonlarında askeri operasyon yaptığı günlere denk gelir. Karagül, köşesinde şiiiri okurlarına ilkeli bir duruş sergileme ve duruşlarını gözden geçirmeyi salık vererek sunar:

"Dünyayı, hayatı ve insanı aynı duyarlılık, aynı kavrayış, aynı endişe, aynı özlemle algılayanlara. Güçlü yüreği, açık zihni, onurlu duruşu olanlara. Dünyanın tüm yoksullarına. Adalet ve erdem peşinde koşanlara... Cahit Koytak'ın, "yoksullardan biri olmanın onurunu taşıdığı" için dünyanın tüm yoksullarına adadığı "Önden Yırtılan Gömlek" adlı yeni şiiirini, aynı gerekçelerle buraya aldım bugün. Kalplerimizi, hafızalarımızı, duruşlarımızı, hedeflerimizi, sevgilerimizi bir kez olsun gözden geçirmek için..."²⁴⁸.

Hilal Kaplan da *Yeni Şafak*'taki köşesinde Arap Baharı'nın sıcak günlerinde Cahit Koytak'ın şiiirini duygu ve düşüncelerinin sözcüsü olarak kısa bir sunuşla alıntılar:

"Ramazan'ın getirdiği sükûnetin, en çok hüüzünle el ele gittiği günlerden geçiyoruz. Secdedeyken dua ettiğimiz İslâm ülkelerine her sene bir yenisi eklenirken, nefesimizin yetmediği yerleri düşünüyörüz. (...) [Cahit Koytak], son dönemdeki gelişmeler üzerine yazdığı şiiirini fakirle paylaşınca, okuyucularımın da bu ayrıcalıktan istifade etmesi gerektiğini düşündüm. Şairin nefesi, bizimkinden de uzundur belki..."²⁴⁹.

Son olarak da Orhan Miroğlu, Kaplan'ın alıntıladiğı şiiiri üç gün sonra *Star*'daki köşesine şu sunuşla taşır:

"Başlık bana değil, değerli dostum şair Cahit Koytak'a ait. Bugün köşemi, lafı fazla uzatmadan, Cahit'in içinde bulunduğumuz zamanları iyi anlatan Önden Yırtılan Gömlek' şiiirine bırakacağım; (...) Amerika Cahit Koytak'ın şiiirinde ifade ettiği 'önden yırtılan bir gömlek'le dolaşmakta dünyayı."²⁵⁰.

Star, (29/07/2013). Köşe yazısının e-nüşhası için bkz.: <http://haber.stargazete.com/yazar/onden-yirtilan-gomlek/yazi-776745> [Erişim: 01/02/2014].

²⁴⁸ İbrahim Karagül, "Dünyanın Tüm Yoksullarına!..", *Yeni Şafak*, (19/12/2006). Köşe yazısının e-nüşhası için bkz.: <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/IbrahimKaragul/dunyanin-tum-yoksullarina/2996> [Erişim: 01/02/2014].

²⁴⁹ Hilal Kaplan, "Önden Yırtılan Gömlek", *Yeni Şafak*, (26/07/2013). Köşe yazısının e-nüşhası için bkz.: <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/HilalKaplan/onden-yirtilan-gomlek/38752> [Erişim: 01/02/2014].

²⁵⁰ Orhan Miroğlu, "Önden Yırtılan Gömlek" , *Star*, (29/07/2013). Köşe yazısının e-nüşhası için bkz.: <http://haber.stargazete.com/yazar/onden-yirtilan-gomlek/yazi-776745> [Erişim: 01/02/2014].

2. 3. Cahit Koytak'ın Süreli Yayınlarında Şiir Yayımlama Tutumu

Cahit Koytak'ın dergilerde şiir yayımlama etkinliğinde şairden şiir talep eden dergilerin şiirin biçim ve içeriğine göre tutum belirlediği de olur. Örneğin “*Dünya Şiir Günü'nde bir büyük ustaya, Nazım Hikmet'e duyulan saygıyı*” anlatmak için yazılan “Yelkenli Tabut” şiirini “ ‘genç’ bir şiir dergisi” şiirin “boyunun uzunluğunu gerekçe göstererek” yayımlamazken, muhafazakar yapıya ve kurumsal bir kimliğe sahip “*‘tozlu’bir edebiyat dergisi de içeriğini / okurları için ‘şimdilik erken’ / (yani ‘sakıncalı’) bularak / yayınlamaktan kaçın[ır]*”²⁵¹. Cahit Koytak bu şiiri bir mektupla şair arkadaşı K.’ya okuması için gönderir. Ancak Cahit Koytak, mektubu yazarken bu şiirin hiç değilse dünya şiir gününde yayımlanmasını umut eder; ancak böylesine uzun bir şiirin yayımlanmasını istemenin bir ironi olduğunu da belirtir:

*“kendi[mi] şairce coşkulara kaptırıp
yayıncılığın aşılmaz sınırlarını da hiçe sayarak,
‘Bir şiir -kahramanının da Türk şiirinin büyük
ustalarından, : şiir ve düşünce mağduru Nazım Hikmet
olduğu düşünülürse- yeterince özel
ve kuşkusuz, içi yeterince dolu, yeterince güzel ve sahici
bulunuyorsa eğer, bu şiire, şiir için çıkartılacak bir
gazete ekinde, Dünya Şiir Günü 'nde hem de,
niçin (özel bir) yer açılmasın ki? ‘
diye düşünmedim değil.
Ama bu düşünceyi sonradan kendim de
pek inandırıcı bulmadım.”*²⁵².

Cahit Koytak'ın gerek süreli yayınlarda gerekse kitaplarında yayımlanan şiirlerinde dikkat çeken bir özellik de Attilâ İlhan'ın şiir kitaplarının sonuna koyduğu, şiirlerine ve şiirlerinin yazılış serüvenlerine ilişkin kısa notların yer aldığı “Meraklısına Notlar”ın²⁵³ ironik öykünmesi gibi de değerlendirilebilecek “Meraksızlar İçin Notlar” başlıklı dipnotlara şiirlerin sonunda yer vermesidir. Cahit Koytak'ın şiiri geniş kitlelere ulaştırma ve içeriği herkes için –farklı düzeylerde de

²⁵¹ "Yaşlı Şairden Şair Dostuna", *YŞK III*, 134)

²⁵² agş., s. 135.

²⁵³ "Meraklısına Notlar"ın örnekleri için bkz.: Attilâ İlhan, "Sisler Bulvarı –Bütün Şiirleri: 2-", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2003, ss. 51-56.; Attilâ İlhan, "Elde Var Hüzün –Bütün Şiirleri: 9-", 6. b., Bilgi Yayınevi, İstanbul 1998, ss. 89-119.

olsa- anlaşılır kılma çabasının bir sonucu olan bu uygulama “*Bunca birikimsizliğin, bilgi yoksunluğunun ortasında iyi kötü bir çare.*”²⁵⁴olarak da düşünülebilir.

Attilâ İlhan’ın kitabın sonunda yaptığı uygulamayı Cahit Koytak, gerekli gördüğü şiirlerin sonuna ve genellikle manzum bir formda yapar. Örneğin “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildinde kitabın epigraflarından hemen sonra gelen “Arasözler”in dördüncü epizodunda geçen “*Tasarlanmış safiyet, tasarlanmış altın çağ. / Ve bütün altın çağların / 'yalancı' olduğunu gösteren, / Sözcüklerle kurulmuş yalancı Krita Yuga*...*” (YŞK III, s. 16) dizelerinde geçen “*Krita Yuga*” kavramı yıldız biçimli dipnotla belirtilerek sayfa sonunda şair tarafından şöyle açıklanır: “**Meraksızlar İçin not: Krita Yuga, Hindu inancına göre,dört evreden oluşan döngüsel kozmik kaderin, mutlak uyum, kusursuzluk ve denge (Dharma) içinde geçen ilk evresi; yitik cennet dönemi, altın çağ.*” (s. 16). Yine aynı kitapta “Solo Saksafon” şiirine ek olarak yazılan iki şiirden ilki “Ekler 1”de geçen,

(...)
bir saksafon ki,
Nişaburlu çadır yapımcısının
göğüs kafesini ve çene kemiklerini
yalayıp geçen deha alevlerini
Stratfortlu yün tarakçısının
nüktedan oğulcuğuna
elli iki yıl
kusursuz hizmet eden
biçimli kafatası içinde
meraklılarına sunuyor*
(...)²⁵⁵.

Bendin sonundaki yıldız işaretli dipnotla sayfa sonunda, dipnot çizgisi altında not olarak manzum formda bir açıklama yapılmıştır:

**Meraksızlar için daha açıkçası:*²⁵⁶
Nişaburlu Hayyam'ın
göğüs kafesini ve çene kemiklerini
yalayıp geçen deha alevlerini,

²⁵⁴ Selim İleri, "Kitabı Kim Okuyor?", *Zaman*, (26/05/2013).

²⁵⁵ “Ekler 1”, *YŞK III*, s. 75.

²⁵⁶ Orijinal metinde italik ve koyu olarak dizilmiştir.

Stratfortlu Shakespeare'in

kafatası içinde

meraklılarına sunuyor...”²⁵⁷.

İstanbul BirNokta dergisinin Temmuz 2012 tarihli “Cahit Koytak Özel Sayısı”nda Metin Önal Mengüşoğlu “Cahit Koytak Şiiri (Türkçede Bir Milat)” başlıklı yazısında Cahit Koytak’ın şiir yayımladığı dergilerde başsayfa şairi olarak itibar görüp ağırlandığını ancak bir süre sonra kimi dergilerde tavrı değişikliği görüldüğünü belirterek, bu duruma;

“Şiirlerini yayımlayan dergilerin her biri Cahit Koytak’ı kendi şairi olarak takdim etmekten büyük haz duyuyor, bunu etrafa caka satarak sergiliyordu. Hatta öyleleri vardı ki, sanki Cahit Koytak’ı kendileri yaratmış gibi davranmaktan çekinmiyordu. Cahit Koytak ise her seferinde başka bir dergide görünerek böylelerinin fiyakasını düşürüyor, kimin kime değer ve onur kattığını gösteriyordu.”²⁵⁸,

cümleleriyle açıklık getirir.

2. 4. Kitaplarının Yayımlanma Serüveni

İlk şiirinin yayımlandığı 1970’ten başlayarak 1990 yılına kadar birkaç cilt tutarında şiiri dergilerde yayımlamasına rağmen Cahit Koytak, şiir kitabı yayımlamaz. Çünkü bir şair olarak sabırlıdır. “Şiiri yaşayan, zamanla değişerek olgunlaşan ve kendi doğal biçimini bulan bir organizma olarak gördüğü için yazdığı bir şiiri süreli yayında ya da kitap olarak yayımlamakta acele etmez.”²⁵⁹.

Cahit Koytak şiirlerini yazarken yazdığı şiirin, kafasındaki bütünlüklü şiir atlasının hangi parçası olacağını ya da hangi kitapta, bazen de kitabın hangi bölümünde yer alacağını bile önceden belirleyen bir şairdir. Yazdığı şiirler süreli yayınlarda yayımlanırken de genellikle şiirin sonuna ya da şiirin başlığının hemen altına iliştirilen notta şairin yayın planına göre şiirin içinde yer alacağı kitap belirtilir. *Hece, Kaşgar, Anlayış, Türk Edebiyatı* gibi dergilerde yayımlanan şiirlerin çoğunda bu tür notlar bulunur. Süreli yayında şiirin yer alacağı kitaba dair notlara bakıldığında, şairin bu planlamasını aynen uygulayarak her bir şiirine önceden

²⁵⁷ “Ekler 1 [Bkz.: Sayfa altındaki dipnot]”, *YŞK III*, s. 75.

²⁵⁸ Metin Önal Mengüşoğlu, "Cahit Koytak Şiiri (Türkçede Bir Milat)", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 10.

²⁵⁹ Cahit Koytak’la görüşme, 4 Şubat 2013, 11.15-17.30, şairin Çengelköy’deki evi.

yayımı planlanan kitaplarda yer verdiği görülür²⁶⁰. Süreli yayında yayımlanan bazı şiirleri de kitaplaştırılırken isim değişikliğine uğrar²⁶¹.

İlk kitabı “İlk Atlas”ın Yazı Yayıncılıktan çıkması ise şairin öyle bir fikri ve planı olmamasına rağmen yakın arkadaşı Ahmet Kot’un ısrar ve isteği üzerine olur. 1990’da yeni kurulmuş olan Yazı Yayıncılık, ağırlıklı olarak şiir kitapları yayımlamaktadır. Yayınevinin sahibi ve yöneticisi Ahmet Kot, yayımlanabilecek nitelikli dosyalar peşindedir. Bu bağlamda kendisi de şair olan Kot’un “Hasbahçe” ile “Sirkeler ve Sular”ı, Hüseyin Atlansoy’un “Şehir Konuşmaları”, Necati Polat’ın “İyilik”i, Cumali Ünal’dı’nın “Bir Gecenin Şiiri” gibi şiir kitapları dizisinde -kendisi kitap yayımlamayı düşünmediği halde- Cahit Koytak’ın “İlk Atlas”ı da yayımlanır²⁶². Ancak bu ilk kitapta şairin *Diriliş*’te yayımlanan ilk şiirleri²⁶³ yer almaz. Cahit Koytak, ilk kitabında bu şiirlere yer vermeyişini şu gerekçelerle mizahi bir yaklaşımla açıklar:

“(…) delikanlılık yıllarında yazılmış ve birkaç da, çelimsiz hallerine bakmadan, Diriliş dergisinde boy göstermiş olan –sonradan nedense mahcuplukları tuttu- bu kitaba girmek istemediler. Kendilerine öyle yürekte sahip çıkan gibi davranmadığını düşünmüş olmalıdır ki: ‘Siz yukarda şimşeklerle, yıldırımlarla boğuşurken ayağınıza dolaşmayalım, efendimiz.’ Gibi bir şeyler murıldanıp, soylu bir sitemle kenarda kalmayı tercih ettiler.”²⁶⁴

İlk şiirinin yayımlanmasından iki on yıl sonra gerçekleşen bu sürpriz ilk kitaptan sonra Cahit Koytak kitap yayımı için yaklaşık iki on yıl daha bekleyecektir.

²⁶⁰ Şairin daha sonra yayın planlamasında yaptığı kişisel tasarruflar sonucu notta belirtilen kitapta yer almayarak farklı bir kitaba giren ya da henüz kitaplarına girmemiş şiirler de vardır. Örneğin *Taraf* gazetesinde yayımlanan “Ölümler İçin Enternasyonal” (*Taraf*, 11/02/2013) şiirinin sonundaki notta şiirin “Yoksullar ve Siviller İçin Tezler” kitabında yayımlanacağı belirtilmiş ancak şiir aynı adla “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat”ta (s. 357) yayımlanmıştır. Bu tür şiirler için bkz.: Tezin “Tablolar ve Grafikler” bölümünde “Süreli Yayınlarda Yayımlanan Şiirler Tablosu”.

²⁶¹ Süreli yayında ve kitapta farklı adla yayımlanmış şiirler. “Süreli Yayınlarda Yayımlanan Şiirler Tablosu”nda tek tek belirtilmiştir. Şiirin süreli yayındaki adı tırnak içinde verilmiş, eğer şiir kitaplaştırırken ad değişikliğine uğramışsa şiirin kitaptaki adı köşeli ayraç içinde belirtilmiştir.

²⁶² Bu kitapların Yazı Yayıncılık tarafından yayımlanma serüveni için bkz: Nurettin Durman, “İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir”, *İstanbul Bir Nokta*, S.126, (Temmuz 2012), ss. 13-14.

²⁶³ Bu şiirler için bkz: Tezin “Tablolar ve Grafikler” bölümündeki “Süreli Yayınlarda Yayımlanan Şiirler Tablosu”.

²⁶⁴ Cahit Koytak, “Ruhun Haritaları”, *Dergâh*, C. II., S. 13, (Mart 1991), s. 3.

2. 4. 1. “Getto”yu Aşan Bir Yayınevi

Belli bir birikimden, kültürden, yaşama ve düşünme biçiminden hareketle evrensel insana ve insani değerlere ulaşan ve şiirlerini binlerce oyuncuyla maskla oynanan, zamanlar ve mekânlar üstü ortak bir oyun olarak kurgulayan Cahit Koytak, kendini bir “getto”ya hapsedmemek için bütün şiirlerini yayımlayacağı yayınevi seçiminde son derece seçici davranır. Şiirlerini kitaplaştırmak için uzun süren bekleyişini *Kitap Zamanı*’nın “Neden Kitap Yayımlamadılar?” konulu soruşturmasına verdiği yanıtta şöyle açıklar:

“Benim şiirlerim, getto içinde doğan ve onlara hitap eden bir şiir değil, çok daha profesyonel bir yayın içinde değerlendirilmesini istiyorum. Öngördüğüm vasıfta bir yayınevi olursa kitaplar basılmayı bekliyor. Onlar bekledikçe de içlerine yeni şiirler giriyor. Bir sebep yok kitap olmamaları için.”²⁶⁵

Timaş Yayınları tarafından ilk beş kitabının yayımlanmasının ardından *Zaman*’dan Murat Tokay’ın “İlk Atlas”ın yayımından (1990) sonra tekrar kitap yayımlamak için “Niçin yirmi yıl beklediniz?” sorusunu, evrensele ulaşmak isteyen, yapay sınırların, duvarların, fitratta olmayan yapay tasniflerin ötesinde konumlanmış bir şair tavrıyla getto metaforu üzerinden yanıtlar: “*Camia’da yayıncılık yapıp da kitaplarımı basmak için teklif getirmeyen neredeyse kimse kalmadı. Bütün gettoları aşacak, herkese ulaşacak bir yayın olsun istiyorum.*”. “*Ne doğulu ne batılı bir şiir yaz[an]*”²⁶⁶ Cahit Koytak’ın kitaplarını yayımlamadaki bu geniş açılı tutumunun temelinde Cahit Koytak’ın Tokay’a ifade ettiği “*İnsanlığın medeniyetine, büyük kültüre su taşıyan düşünce adamına, sanata ihtiyaç var. Öyle bir sanatçının günü geldi.*”²⁶⁷ düşüncesi yatmaktadır. Şiir yaşamının kırkıncı yılında kitaplarının ardı ardına Timaş Yayınlarınca yayımlanması aslında şairin bile isteye planladığı bir gelişme değildir. Timaş Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Emine Eroğlu’nun Cahit Koytak’ı birkaç ziyaretinden sonra Cahit Koytak şiirlerinin yayımlanmasına karar verilir. Yayımlanan kitaplar, şiir kitapları için çok da alışılmış olmayan bir ilgiyle karşılaşır. Timaş Yayınları yöneticisi Osman Okçu, Cahit Koytak’ın şiir kitaplarının art arda yayımlanmasını bir internet haber sitesine şöyle açıklar:

²⁶⁵ Editöryal, [Soruşturma:] “Niçin Kitap Yayımlamadılar?”, *Kitap Zamanı*, S. 40, (04/05/2009).

²⁶⁶ Murat Tokay, “Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun”, *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012]

²⁶⁷ agh.

“Biz kitabı büyük ustanın sanatını taçlandırmak ve adına yakışır bir eser koymak için olabildiğince özenli ve şiir hayranlarına hayli yüksek gelecek bir fiyatla bastık. Bu eserden satış beklentimiz yoktu. Sanata hizmet olarak vazifemiz olduğuna inanarak bastık. Ama bizi bile şaşırtan bir gelişme ile kitabın ilk baskısı bir hafta içinde bitti. Yayınevi olarak gösterilen ilgiden tabii ki memnunuz. Ama en büyük sevincim büyük ustanın sanatının böylesi yoğun bir ilgi ile taçlandırılması oldu”²⁶⁸.

Cahit Koytak’ın Timaş Yayınlarından çıkan bütün kitapları Emine Eroğlu’nun genel yayın yönetmenliğinde çıkar. Bütün kitaplarının kapak tasarımı ve illüstrasyonu Cem Kızıltuğ ve Ravza Kızıltuğ tarafından gerçekleştirilir. Cahit Koytak bu yayınevinden çıkan ilk beş kitabının editörü Ayşe Tuba Ayman ve Genel Yayın Yönetmeni Emine Eroğlu için birer şiir ithaf eder²⁶⁹.

2. 4. 2. İki Onyıl Sonra Yeniden "İlk Atlas"

Timaş Yayınları işe Cahit Koytak’ın baskısı bulunmayan ve Cahit Koytak okurlarının bulmakta zorluk çektiği, hatta kitabın basılmasından umudu kesmiş kimi okurlara göre kitabın yeniden yayımlanmasının “kıyamet alametlerinden”²⁷⁰ sayıldığı “İlk Atlas”ı yeniden yayımlamakla başlar. İkinci baskıda, ilk baskısından²⁷¹ farklı olarak kitabın sonuna “Ekler” (ss. 237-249) bölümü yer alır. Bu bölümde ilk baskıda bulunmayan üç şiir vardır: “Huş Ağacı Konuşsun, Sen Sus” (s. 239), “C. Zarifoğlu İçin Beşinci Şarkı” (s. 242) ve “Nuh’a Gemi Resimleri VII” (s. 243).

“İlk Atlas”, bu eklemenin dışında bir epigraf ve on bir bölümden oluşur. Kur’an-ı Kerim’in Taha Suresi’nin 18. ayetinin manzum meali epigraf olarak alıntılanır: “*Bu benim asam, / bu benim değneğim / Dayanırim ona;/ Onunla davarıma / yaprak silkelerim / (Ve meyve çocuklarıma)*”²⁷². Sonraki ayetlerde ise Hz. Musa’ya elindeki asayı yere atması emredilir. Yere atılan asa birden bire “*hızla akan*

²⁶⁸ Editöryal, "Yoksulların ve Sivillerin İsyanı Yok Sattı",

<http://www.haber7.com/kitap/haber/512453-yoksullarin-ve-sivillerin-isyani-yok-satti>

[Erişim: 11/03/2013].

²⁶⁹ Editör Ayman’a adanan "Neye Dokunsan" adlı şiir: "Sevgili editörüm Ayşe Tuba Ayman'a" ithafıyla yayımlanır (Taraflar, 06/06/2011). Emine Eroğlu’na ithaf edilen şiir: "Değerli Editör Emine Eroğlu Hanımefendiye" ithafıyla yayımlanan "Yetmiş Gram" YŞK III, 394) adlı şiirdir.

²⁷⁰ Ali Görkem Userin, "Cahit Koytak’ın İlk Atlas’ı", Genç -aylık gençlik dergisi-, S. 11 (Ağustos 2007). Yazının e-nüşhası için bkz.: <http://gencdergisi.com/5167-cahit-cahit-koytakin-ilk-atlasi.html> [Erişim: 16/03/2014]

²⁷¹ Cahit Koytak, *İlk Atlas*, Yazı Yayıncılık, İstanbul 1990.

²⁷² Kur’an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20/18. Ayrıca bkz.: Muhammed Esed, *Kur’an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., Çev.: Cahit Koytak; Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009. s. 761.

bir yılan”a²⁷³ dönüşür. Bu epigraf, bir varlığın görünenin ötesinde bir anlamı olduğu gibi edebî metnin de görünürdeki anlamı ve niteliğiyle “hakikatte” taşıdığı anlamın tamamen farklı olabileceğini ima eder. Cahit Koytak, bu yolla “*Allah’ın, bu farklılığı kavramak üzere seçilmiş kullarına* [metinlerin seçkin okurlarına] *bahşettiği manevî vukuf ve sezgiye işaret (...)*”²⁷⁴ etmektedir. Ayrıca epigraftaki ağaçtan silkelenen / koparak düş(ürül)en “yaprak” metaforu, “(...) *bizi koptuğumuz yere ya da ağaca (cennete, çocukluğumuza, belki kendiliğimize) döndürecek yolları, gizli patikaları gösteren daha büyük ve sahih ama, ne yazık ki kayıp haritaları ararken ele geçirilen küçük harita taslakları (...)*”²⁷⁵ olarak üst metin aracılığıyla alt metinde okuyucunun ulaşması gereken ip uçlarını simgeler.

Kitabın ilk bölümü, modernitenin dayattığı mekanik, monoton, kendini tekrar eden, insanı metalaştıran modern durumu eleştiren şiirlerin yer aldığı, kitapla aynı adı taşıyan “İlk Atlas” (ss. 7-42) başlıklı bölümdür. Bölümde modernite sürecine dolaylı örtük, imalı yoldan eleştiriler yönelten şiirler dikkat çekicidir. İkinci bölüm Orta Çağ Avrupa’sını fon edinen üç şiirle başlayan “Üç Orta Çağ Resmi” (ss. 43-62) adlı bölümdür. “Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum” (ss. 63-80) adlı üçüncü bölüm, bölüm başlığıyla aynı adı taşıyan yedi epizotluk tek bir şiirden oluşur. Orta Çağ’da İslam dünyasını fon edinen şiirleri de içeren “Nuh’a Gemi Resimleri” (ss. 81-104) kitapta dördüncü bölümü oluşturur. Beşinci ve altıncı bölümler “Alaturka” (ss. 105-118) ve “Cehennemden Yükselen Neşideler” (ss. 119-134) modernliğin eleştirisini yapan şiirleri içerir. “C. Zarifoğlu İçin Dört Şiir” (ss. 135-144) başlıklı yedinci bölüm, adında da belirtildiği üzere Cahit Zarifoğlu portrelerinden oluşur.

Kitabın en hacimli bölümü ise Tevrat ve Kutsal Kitap’a gönderimde bulunan “Mezmurlar” (ss. 145-186) adlı sekizinci bölümdür. Şairin ticaret yaşamından ve bazı somut yaşantılarından otobiyografik izler taşıyan şiirlere yer verildiği “Tüccarın Günlüğü” (ss. 187-204) dokuzuncu bölümü oluşturur. Sivilleşme temalı şiirleri de içeren “Sokağın Küçük Oğlanları ve Kızları” (ss. 205-226) kitaptaki onuncu bölümdür.

Oğuz Atay’ın okuruna seslenişini anımsatan bir biçimde şiir anlatıcısının beş epizottan oluşan bir şiirle tasnif ettiği okurlara seslendiği “Okuyucuya” (ss. 227-236)

²⁷³ Kur’an-ı Kerim, Tâ-hâ 20 / 19, 20.

²⁷⁴ Muhammed Esed, *Kur’an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., Çev.: Cahit Koytak; Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009. s. 761.

²⁷⁵ Cahit Koytak, "Ruhun Haritaları", *Dergâh*, C. II, S. 13, (Mart 1991), s. 3.

adlı bölüm on birinci ve son bölümdür. “İlk Atlas”ta daha çok sorgulayan, düşünen, kendi ben’iyle hesaplaşan, geleceğe ilişkin kaygıları olan, muhafazakâr, modern bir ‘birey’ göze çarpar. Şiir kişileri ve anlatıcıları sıradanlaşan gündelik yaşamın, “şeylerin kıyısında”²⁷⁶ yaşayan modern çağın yenik ve silik bireyleridir.

“İlk Atlas” sonraki yıllarda okura vaat ettiği büyük şiir coğrafyasının kısa bir yol haritası gibi algılanır, şairin işaretiyle de²⁷⁷ bu kitabın ardından “Orta Atlas” ve “Büyük Atlas” gibi kitapların gelmesi beklenir. Bu beklentiyi Torun, *Ayraç*’taki yazısında şöyle değerlendirir: “Şiirleriyle uzun hem de çok uzun bir yolculuğa çıkmayı düşünen şairin kısa bir yolculuğu gibiydi ‘İlk Atlas’. Kısa bir tur ama bir o kadar da kapsamlı, haber verici, yoğun bir ön keşif gezisi gibiydi.”²⁷⁸. Ancak on yıllar için şairin, insan ruhunun atlaslarını çıkararak bunları hiyerarşik bir tasnifle yayımlama fikri gerçekleşmez.

2. 4. 3. "Gazze Risalesi"

Cahit Koytak’ın şiir kitapları ardı ardına yayımlanmaya başlamadan önce sürpriz bir şekilde, on beş gün²⁷⁹ gibi kısa bir süre içinde, İsrail’in 2008 yılı başlarındaki yirmi bir gün süren Gazze kuşatması sırasında yazılan ve aynı coğrafyada yaşayan ve aynı peygamberin adlarını taşıyan Yusuf ve Jozef adlı çocuklara yazılmış iki mektubu içeren “Gazze Risalesi” Pınar Yayınları tarafından basılır. Kitabın basılması da tıpkı yazılması gibi aniden doğaçlama gelişen bir durumdur.

Kitap, İsrail-Filistin Savaşı’ını ve savaş olgusu etrafında çocuğun durumunu tarihsel ve teolojik referanslar ışığında, çocuk merkezli bakış açısıyla ele alan üç ana bölümden oluşur. Birinci bölüm Gazzeli Yusuf’a şiir anlatıcısı tarafından yazılmış on iki epizotluk mektuptan oluşur (ss. 9-52). İkinci bölüm ise dört epizottan oluşan

²⁷⁶ "Homo Poesia [I. Epizot]", *İA*, s. 61.

²⁷⁷ Cahit Koytak, "İlk Atlas"ın yayımlanmasından sonra *Dergâh* dergisine verdiği ilk röportajda "İlk Atlas'tan sonra Cahit Koytak şiiri nasıl bir yol izleyecek?" sorusuna şu yanıtı verir:

"(...) kitaptaki parçalar ana haritaların öteki kayıp parçalarını bekliyorlar: önce nasipse 'Ota Atlas' olmak için, sonra da yine nasipse 'Büyük Atlas' olmak için. Tabii, bizi güzel sözlerle ve güzel sözlere düşkünlüğü olan zayıf bir yürekle sınayan Yüce Allah'ın keremiyle..."

Cahit Koytak, "Ruhun Haritaları", *Dergâh*, C. II, S. 13, (Mart 1991), s. 6.

²⁷⁸ Şahin Torun, "Cahitçe Bir Şiir ya da Şiirin Cahit Hali", *Ayraç*, S. 8, (Mayıs 2010), ss. 11,12.

²⁷⁹ Editöryal, "Gazze Risalesi", *herTaraf*, (24/01/2009). Haberin ve Şiirin e-nüshası için bkz.: <http://www.taraf.com.tr/haber-gazze-risalesi-26256/> [Erişim: 24/11/2011].

“Ekler” (ss. 53-60) bölümüdür. Son bölüm ise bölüm başında yer alan notta da belirtildiği üzere Mehmet Koytak’ın uyarısıyla²⁸⁰ kitaba eklenmiş Telavivli Jozef’e yazılmış “Jozef’e Mektup” (ss. 61-86) başlıklı bölümdür.

"Gazze Risalesi", 2014 yılında Yunus Emre Enstitüsü tarafından İngilizce ve Arapçaya çevrilerek Yunus Emre Enstitüsü başkanı Prof. Dr. Hayati Develi'nin ön sözüyle yayımlanır²⁸¹.

2. 4. 4. "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı I, II, III"

“İlk Atlas”tan sonra üç ciltlik “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı” yayımlanır. Cahit Koytak, bir “oyun” olarak tasarladığı bu diziye İtalyanca “la poetica commedia” alt başlığını koyar. İlk bakışta “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın, Dante Alighieri’nin İtalyancadan “İlahi Komedyası”²⁸² adıyla Türkçeye aktarılan “La divina commedia”²⁸³ üst metin olarak ele alıp bu yapıyla metinler arası bir bağ kurduğu dikkati çeker. İtalyanca poetik komedi anlamına gelen ve “La divina commedia”yı anıştıran –la poetica commedia- ifadesi "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın üç cildinde de kitap adının alt başlığı olarak yer alır.

“İlahi Komedyası”; “Cehennem”, “Âraf” ve “Cennet” adlarını taşıyan üç kitaptan / bölümden oluşurken “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı” da -“İlahi Komedyası” kadar kategorize olmamakla birlikte- kendi içinde anlamsal bir bütünlükle tematik bir tasnife dayalı olarak üç ciltten oluşur. Bu ciltler “Cehennemden Yükselen Naşideler”, “Cennetin Tavan Resimleri”, “Cennette Gündelik Hayat” gibi “İlahi Komedyası”ya gönderim niteliğinde bölümler içerir. “İlahi Komedyası”da her bir bölümün “Kanto”lardan²⁸⁴ oluşması gibi “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı” da farklı adlar taşıyan bölümlerden oluşur. Asıl parodiyi sağlayan ise içeriğin kurgulanmasıyla ilgili öykünmedir. “İlahi Komedyası”da ve “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nda bakış

²⁸⁰ " 'Gazze Risalesi' şiirini okuduktan sonra, / Telaviv'li Jozef'e de bir mektup / yazmamanın bir eksiklik olacağını bana / hatırlatan sevgili kardeşim Mehmet'e / (Mehmet Koytak'a) " GR, s. 61.

²⁸¹ Cahit Koytak, *Gazze Risalesi*, Çev.: Koray Kaya, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara 2014.

²⁸² Dante Alighieri, *İlahi Komedyası –Cehennem, Âraf, Cennet-*, Çev.: Rekin Teksoy, Oğlak Yayıncılık, İstanbul 1998.

²⁸³ Dante Alighieri, "La divina commedia", a cura di Lodovico Magugliani, Rizzoli Editore, Milano, 1949.

²⁸⁴ "İlahi Komedyası"da şiir anlatıcısının kendini karanlık bir ormanda bulduğu ve Vergilius'la karşılaşarak serüvenlerin başladığı ilk kanto "giriş" olarak kabul edilirse; yapıt, her biri otuz üçer kanto olarak tasarlanmış "Cehennem", "Âraf" ve "Cennet" bölümlerinden oluşan toplam doksan dokuz kantodur.

açısını sürekli elinde tutan şiir anlatıcıları, kendinden önceki ve kendi çağdaşı şair, ressam, siyasetçi, müzisyen, filozof, yönetmen, besteci, mimar, din adamı vb. gerçek ve / veya kurmaca kişileri “Cehennem”, “Araf”, “Cennet” bölümlerinden birinde / “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın bölüm ya da epizotlarından birinde konumlandırıp fiziksel, ruhsal, düşünsel portrelerini, sanatçının kişisel duyarlılığı ve bakış açısı ışığında işler.

Alt başlıkta kitabın “commedia” olarak adlandırılmasının bir başka gerekçesi de şairin üç cilt tutarında bir hacimle anlattıklarını bir “komedyâ” olarak tanımlamasıdır: “(...) *Gökçe seyircilerin zevkine arz olunan / Bu büyük komedyada benim de / Bir atımlık çılgımlım, bir çakımlık rüyetim / Bir kıvılcım hızıyla, sahneden gelip geçti.*”²⁸⁵.

Cahit Koytak, kitabın son cildinin sonundaki “Epilog”un beşinci epizodunda üç ciltten oluşan “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nı Orta Doğu mitolojisindeki Simurg²⁸⁶ söylencesine anıştırmada bulunarak tanımlar: “*gördün ey sabırlı okuyucu, / bu bir kitap değil aslında, / kendi sokaklarında / benliğini arayan / uyurgezere bir şehir; (...)*”²⁸⁷. Bu son dizelerde şiir anlatıcısı, ilk olarak 15. yy.da Gülşehri²⁸⁸ tarafından adapte-çeviri olarak dilimize kazandırılan Feridüddin Attar’ın “Mantiku’t-Tayr”²⁸⁹ mesnevisindeki Simurg’u arayan otuz kuşun aslında aradıkları şeyin kendileri olduğunun farkına varmaları hikâyesindeki alegoriye gönderimde bulunulur. Kitap, aslında Simurg hikâyesi gibi kadim bir motif / sorunsal olan “arayış” etrafında kurgulanmıştır. “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”yla toplamda üç ciltten, otuz bölüm ve bin yüz on sayfadan oluşan hacimli bir serüvenin sonuna gelen okuyucuya “sabırlı okuyucu” diye seslenerek aslında bu kitabı yazma ve okuma

²⁸⁵ Cahit Koytak, "Eve Dönüş Şarkısı", *Türk Edebiyatı*, S. 388, (Şubat 2006), ss. 21, 22.

²⁸⁶ Anka ya da simurg genellikle aşağıda verilen niteliklerle tanımlanır:

"İslâm tasavvuf ve sanatında anka veya simurg, halk arasında zümrüdüanka adlarıyla anılan efsanevi kuş. Araplar'ın ankâ', İranlılar'ın simurg adını verdikleri, Türkçe'de ise her iki şekliyle birlikte zümrüdüanka (simurg u ankâ) olarak da adlandırılan Ön Asya efsanelerindeki bu kuş, pek çok kaynakta birlikte ele alındığı Batı'daki Eski Mısır kökenli phoenix ve İslâmî çevrelerdeki hümâ/devlet kuşundan tamamen, Hint mitolojisindeki garuda ile Altay mitolojisindeki çift başlı kartaldan ise kısmen farklı özelliklere sahiptir."

Sargon Erdem, "Anka", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. III, s. 198.; Ayrıca bu kuşa Türk mitolojisinde ise Alp Karakuş, Tuğrul, Karakuş adları verilir. Bahaeddin Ögel, *Türk Mitolojisi*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1971, s. 111, 112, 541. Ayrıca bkz.: Yaşar Çoruhlu, *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, Kabcacı Yayınları, İstanbul 2002, s. 131.

²⁸⁷ "Epilog [V. Epizot]", *YŞK III*, s.410.

²⁸⁸ Gülşehri, *Mantiku't-Tayr -tıpkıbasım-*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1957.

²⁸⁹ Ferideddin-i Attar, *Mantik Al-Tayr*, Çev.: Abdülbaki Gölpınarlı, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1968.

çabasının kadim bir problem olan arayış, kendini bulma ve kendini gerçekleştirme serüveninden başka bir şey olmadığını vurgular. Kuşun Simurg olarak adlandırılması da rastlantısal değildir. Çünkü “(...) *Elbruz dağında bulunan bu kuşun üzerinde her kuştan bir eser bulunduğu için Sîmurg adı veril[diği]*”²⁹⁰ gibi bütün insanlar da doğasında taşıdığı temel insani özelliklerle “insanlık” denen bütünün birbirine benzer parçalarıdır. Tıpkı bütün güzel “şey”lerin tek bütün bir şiirin mısraları ve iyi şiirlerin insanlığın büyük şiirinin parçaları olması gibi.

“Yoksulların ve Şairlerin Kitabı” dizisi Ocak 2010 da yayımlanan “İlk Atlas”ın hemen ardından 2010 yılı içinde yayımlanmaya başlanarak ciltlerin üçü de aynı yıl içinde okuyucuyla buluşur. Birinci cilt Şubat’ta, ikinci cilt Mayıs’ta, üçüncü cilt ise Ekim’de yayımlanır.

Birinci cilt, şairin kitabı eşine ve ablasına adadığını belirttiği bir ithaf paragrafıyla başlar. Eşi için yaptığı ithafta kadının yaratılışıyla ilgili kadim hikâyeye gönderimde bulunulur: “*Birbirimizin göğüs kemiklerinden yaratılmış / olduğumuzdan kuşku duymayacak kadar, / ta başından beri kendimi ona ve onu kendime / ait bulduğum sevgili eşime, / şiiri de sayarsak dokuz çocuğumun annesine, / Fatma Nazife’ye (...)*”²⁹¹ (YŞK I, s. 5). Cahit Koytak’ın kendini ruhen ve mizaç olarak yakın hissettiği ablasına ithafı ise şöyledir:

“(...) kendisinden üç yıllık bir gecikmeyle / dünyaya gelmeme rağmen, ikizi olduğumdan kuşku / duyulmayacak kadar ruhen kendisine benzediğim, / bunun bir sonucu olarak da, hem hayata, / hem sanata açılırken kendimi yanında hep / aynı pencerenin diğer kanadı gibi hissettiğim / sevgili ablama, Necla Koytak’a...”²⁹² (YŞK I, s. 5).

Cahit Koytak, ablalarının en küçüğü Necla Koytak ile aralarında fazla yaş farkı olmaması ve ithafta da belirttiği üzere ruh ve mizaç yakınlığı dolayısıyla özel

²⁹⁰ , "Simurg", İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, VI. b., Ötüken Neşriyat A. Ş., İstanbul 1999, s. 354.

²⁹¹ Kur’an-ı Kerim’de erkeğin, kadının ve genel anlamda insanın yaratılışı ile ilgili ayetler (96/1,2; 77/20-23; 75/37; 80/18; 53/45, 46; 7/189...) vardır; ancak kadının, erkeğin eğe / kaburga / göğüs kemiğinden yaratılmış olduğuna dair kesin bir ayet olmamasına rağmen yaratılışa ilişkin bu kadim hikâyeye bir "israiliyat" olarak söylenen ve inanılagelen bir olgudur [*Ebû Hüreyre (r.a.), Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu bildirmiştir: "Kadınlara iyi davranın, çünkü kadın kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Kaburga kemiğinin en eğri kısmı üst taraftır. Onu doğrultmaya kalkarsan kırarsın, kendi haline bırakırsan sürekli olarak eğri kalır. O halde kadınlara karşı iyi davranın."* (Buhârî, Enbiyâ, 1, Nikâh, 80; Müslim, Radâ, 60; İbn Mâce, Tahâre, 77; Dârimî, Nikâh, 35; Ahmed b. Hanbel. V, 8.)]. Kaburga kemiğinden yaratılma inanışının kaynağı Tevrat’ın Tekvin bölümünün ikinci babına (Tekvin 2 / 21, 22, 23) dayanır: "21. RAB Tanrı Adem'e derin bir uyku verdi. Adem uyurken, RAB Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp yerini etle kapadı. 22. Adem'den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın Yaratarak onu Adem'e getirdi. 23. Adem, "İşte, bu benim kemiklerimden alınmış kemik, Etimden alınmış ettir" dedi (...)"

²⁹² Necla Cahit Koytak, yedi çocuklu Hakkı Cahit Koytak ailesinin beşinci çocuğu ve kız kardeşlerin en küçüğü olarak 1946’da dünyaya gelir.

bir bağ kurmuş, kendini ona daha yakın hissetmiştir. Bu yakınlık, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ilk cildinin ona adanmasını sağlamıştır. İthaftan sonra kitap Franz Kafka’dan alıntılanan “ ‘Yaratıcı güç! Yaklaş! / Çık gel, şu yoldan! / Bana hesap ver! / Benden hesap iste! / Yargıla ve infaz et!’”(YŞK I, s. 7) aforizmasıyla başlar. Kitap bir tür giriş niteliğindeki okuyucuya seslenilen, kitabın kurmaca, gerçek; hem kurmaca hem gerçek boyutları olduğuna vurgu yapan, şiirlerin ilk bakışta dağınık görünse de bir bütünlük arz ettiğini anlatan dört epizotluk “Prolog” (ss. 9; 11; 13; 14) şiiriyle başlar. “Prolog”dan sonra kitabın ana bölümleri gelir.

İlk bölüm daha çok poetik metinlerden oluşan “Çıraklı Yılları”dır (ss. 17-46). Cahit Koytak bu bölümdeki “Yakarış” (s. 19), “Nektar ve Ambrosia” (s. 22), “Bedevi Şair” (s. 24), “Şair ‘Bugün’den Geçiyor, Ebedi Yoksunluk Zamanı’ndan...” (s. 28), “Varlığın Dilleri” (s. 33) ve “Jonglör”... (s. 37) gibi manzum poetik metinler aracılığıyla üç cilt tutarındaki uzun hikâyesine başlarken şiir anlayışıyla ilgili açıklamalarda bulunur. “Yol Şarkıları” (ss. 47-78) adlı ikinci bölüm çoğu manzum portre niteliğindeki şiirlerden oluşur. “ ‘Homeless’ ” (s. 50), “Şair Bugünden Geçiyor, Ebedi ‘Yoksunluk Zamanı’ndan” (s. 54), “Karanfil Makamında Caz Semaisi I-IV” (s. 57), “Mazurka” (s. 70), “Babamın Hikâyesi”... (s. 75) gibi kimi nesnel gerçeklikle örtüşen kimi de tamamen kurmaca portrelerdir. Üçüncü bölüm “Yol Arkadaşları” (ss. 79-132), figüratif kadro bakımından son derece geniş bir bölümdür. Şair, romancı, filozof, besteci, roman kişisi ve kurmaca kişilerden oluşan figüratif kadro; şiir öznesi, şiir anlatıcısı vb. konumlarda yer alır.

Dördüncü bölüm “ ‘Yol’un Arkadaşları” (ss. 133-156), daha çok Uzakdoğu Antik Çağ’ı ve İslam Orta Çağ’ını fon olarak kullanan, tahkiye yönü ağır basan, çoğu şairlere ait, kurmaca-gerçek portrelerden oluşmaktadır. “Yolun ve Rüzgârın Kız Kardeşleri” (ss. 157-170) adlı beşinci bölüm tematik olarak kadın şair ve sanatçılara odaklanır: Sapho, Virginia Woolf, İneborg Bachmann, Eleni Vakalo, Anne Sextone, Li ch’ing-chao. Şiirler, bu şiir kişilerinin otobiyografik bazı ayrıntılarıyla Cahit Koytak’ın bir şair duyarlığıyla kendi iç dünyasındaki izlenimlerini, sezislerini, düşüncelerini ve bu kişiler hakkında “hissettiklerini” içerir. Altıncı bölüm “Yolun Ayartmaları” (ss. 171-198), manzum eleştiriler “Joker” (s. 173), “Şair Oidipus” (s. 180); poetik bir metin olan “Homopoeticus” (s. 176), İlhan Berk portresi olan “Galatalı Rimbaud” (s. 181), Appolinaire portresi “Deli & Dahi” (s. 186), Sürrealist akıma öncülük eden Lautremont’un biyografisi ekseninde aklın eleştirisinin yapıldığı

“Isidore Lucien Ducasse” (s. 188), yönetmen Jean Cocteau portresi olan “Şair Cocteau: Bütünü Aratmayan Detaylar” (s. 190), manzum eleştiri olan “Turganyev’le Son Akşam Yemeği” (s. 191), modernist mimar Charles-Edouard Jeanneret’nin şahsında modernliğin eleştirisini yapan “Şair Le Corbusier: Mekânın İntikamı” (s. 193) şiirleri yer alır.

Yedinci bölüm “Cehennemden Yükselen Neşide”lerde (ss. 199-222) ise Dante Alighieri, Lucius Domitius Ahenobarbus (Neron), Nietzsche portreleri ve poetik şiirler yer alır. Sekizinci ve son bölüm “Bizanslı Şairler” (ss. 223-341) ise tamamen kurmaca, nesnel gerçekliğe dayanan ve kurmaca-gerçek iç içe metinler içerir. Bölümde, Şair Caius’un “Yeni İncil” yazma hazırlıkları ile buna ilişkin çeşitli mektuplaşmaları ve on bir epizottan oluşan “Caius’un [şiir anlatıcısının] ‘Yeni İncil’ İçin Kuramsal Taslakları” (s. 305) geniş yer tutar. Bu bölüm kitabı anlamca bütünlüğe kavuşturmakla birlikte kendi içinde bir “Bizanslı Şairler” kitabı olarak Bizantion’daki edebi ortamı, kurmaca bir dünya içinde resmeden bağımsız bir kitap olarak da değerlendirilecek bir yapı arz eder. Bu durum Cahit Koytak’ın “*Şiir kitaplarımı roman gibi okuyun.*”²⁹³ düşüncesini doğrular.

“Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın ikinci cildi iki epigrafla başlar. Bu epigraflar Cahit Koytak’ın tüm yapıtlarıyla anlatmak istediklerini ve sanata bakışını özetleyen üst metinlerdir. Bunlardan ilki Cahit Koytak’ın insanı bir kalfa / halife / tanrı çömezi, çırağı olarak gördüğü bu nedenle de insanın da -sınırlı olmakla birlikte- yaratıcı bir varlık olduğu anlayışını yansıtan, Paul Claudel’e ait “*Bir tanrı değilim, fakat / (yaratmak için) / neyim noksan?*” aforizmasıdır (YŞK II, s. 5). Diğer epigraf ise Oscar Wilde’a aittir. Cahit Koytak’ın bütün güzel “şey”lerin –mimarın ortaya koyduğu estetik bir yapı, fırıncının fırından çıkardığı güzel bir ekmek, heykeltıraşın ortaya koyduğu hayranlık yaratan bir yontu...- tek ve büyük bir şiirin parçası olduğu ve bütün büyük sanatçıların bu bütünü tamamlamak üzere “oyun”da sahne aldığı görüşünü açıklamakta üst metin olarak kullandığı “*Bütün güzel şeyler aynı çağa aittir.*” (YŞK II, s. 5) aforizmasıdır.

Birinci ciltte olduğu gibi ikinci cilt de italik dizilmiş giriş niteliğinde bir bölümle başlar. “Sol Elle Yazılanlar” (ss. 7-12) başlıklı üç epizottan oluşan bu bölümün birinci şiirinde şiir nedir sorusu tanımlanırken, ikinci şiirde saire

²⁹³ Murat Tokay, “Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun”, *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012]

seslenilerek şiirinin; etkileyicilik, yalınlık, özlülük, doğallık ve kalıcılık... gibi taşıması gereken özellikler sıralanır. Üçüncü şiirde ise “(...) hazır yiyici, hazır giyici / sıradan okuyucu”ya seslenilir (s. 10). Bu girişten sonra kitap yedi bölümden oluşur.

Hayat, ölüm; şiir, esin temalarını işleyen şiirlerden oluşan “Yolun Kıyısı Sözün Kıyısı” (ss. 13-30) ilk bölümdür. Hayyam portresi olan dört şiiri, Kafka portresini ve yirmi bir epizottan oluşan Wittgenstein / "Viyanalı Ermiş" portrelerini içeren “Tiyatro Çadırına Vuran Gölgeler” (ss. 31-108) ikinci bölümdür. “Yaşlı Çömez’in Şarkıları” (ss. 109-152) başlıklı üçüncü bölüm daha çok şair, şiir; şiir-matematik, şiir-geometri, şiir-felsefe, şiir-estetik ilişkilerini ele alan poetik metinlerden oluşur.

“Göge Tırmanan Keçi Yoları” (ss. 153-202) adlı dördüncü bölümse Doğulu ve Batılı birçok ismin portresinin yer aldığı bölümdür. Sezai Karakoç, Çu-Yuen, Frederico Garcia Lorca, Dostoyevski, Edward Estlin Cummings, Ece Ayhan, Tu-Fu, Franz Kafka bu bölümde portresine yer verilen şairlerdir. Şairin gündelik yaşamından ve yaşanmışlıklardan izler taşıyan beşinci bölüm “Yoksulların ve Şairlerin Tanrısı” (ss. 203-248) adını taşır. Diğer bölümler sırasıyla “Yol Notları” (ss. 249-293), “Böyle Fısıldıyor Güzel Sözlerin Cini” (ss. 269-293), ve “Yaşlı Şairden Şair Bayana” (ss. 294-359) adlarını taşır. Son iki bölüm; şiir nedir, şair kimdir, şiir dili nasıl olmalıdır gibi poetik problemlerin ele alındığı şiirlerin ağırlıkta olduğu bölümlerdir.

“Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın üçüncü cildi ise iki epigrafla başlar. Bu epigraflar kitabın içeriğini özetleyen üst metinler olarak değerlendirilebilir. Bunlardan ilki Rönesans Dönemi'nin ünlü İtalyan sanatçısı Michalengelo'nun Platon'dan ve Atina Okulu'ndan hareketle ileri sürdüğü “*En büyük sanatçılar bile / bir mermerin kendi içinde / taşımadığı fikri üretmezler.*”²⁹⁴ (YŞK III, s.5) aforizmasıyla başlar. Diğer epigraf ise Henri Matisse'in sanat eserinin evrensel bir bütünlüğe ulaşmasına vurgu yapan bir aforizmasıdır:

²⁹⁴ “Sanatın kaynağına ilişkin bu antik görüş Rönesans'tan Nietzsche'ye kadar uzanır. Nietzsche, "Empedokles" adlı yapıtında "sanatçı Tanrı" ile "Hristiyan Tanrı"yı karşılaştırırken bu ayrıma dikkat çeker: "sanatçı Tanrı kendisini Yunanlıya bir model olarak sunar: Onun kendisine bir şekil vermesini, mermerin yada taşın içinde gizli kalan heykeli çıkarıp, sonra da gerçekleştirilen bu sanat yapıtının tadına varmasını önerir. Hristiyan Tanrı ise emredicidir. İnsanın dünya nimetlerinden faydalanması yerine, çile çekmesini ister." http://www.felsefe.gen.tr/friedrich_nietzsche_tanri_oldu.asp [Erişim: 10/09/2014].

“İncir ağacına baktığım zaman, / her yaprağının değişik bir biçimi olduğunu fark ederim. / Her biri boşlukta kendine özgü bir salınım kımıldar, / her biri kendine özgü bir renkle ışıldar, / kendine özgü bir sesle bağırır. / Ama hepsi bir ağızdan bağırır / ve tek söz çıkar ağızlarından: / İncir ağacı, incir ağacı, incir ağacı!” (YŞK III, s. 5).

Diğer iki ciltte olduğu gibi bu ciltte de “giriş” niteliğinde bir bölüm yer alır. “Arasözler” (ss. 9-18) başlıklı bu bölüm beş epizottan oluşur. Kitabın sonundaki “son söz” niteliğindeki “Epilog”la (ss. 403-410) "Arasözler" arasında on bölüm yer alır. “Bir Atölyedir İnsan” (ss. 19-56), “ ‘Ruh’ Dediğimiz Ne, Tanrının Şehri” (ss. 57-92) ve “Yolun Tozu, Toprağı” (ss. 79-92) başlıklarını taşıyan ilk üç bölümdeki şiirlerin çoğu; şiir, hayat, ölüm, iyi ve kötü şairin ne’liği ve nasıllığı gibi sanatçının şiir-hayat-sanat anlayışını yansıtan poetik metinlerden oluşur.

Dördüncü bölüm “Cennetin Tavan Resimleri” ise görüşleri ve ileri sürdüğü kuramla Phalanx Okulu’nun öncüsü Rus ressam Vasili Kadinski’nin portresi olan “Vasili Kadinski’nin Kuruntuları” (s. 96) şiiri ile başlar. Bunu Necip Fazıl, Fuzuli, Tagore, Tolstoy, Şeyh Galip, Nazım Hikmet, Turgut Cansever için yazılmış portre şiirler izler. Beşinci ve altıncı bölümler “Cennette Gündelik Hayat” (ss. 153-184) ve “Cehennemden Yükselen Neşideler” (ss. 185-214) anlam ve içerik olarak birbirini tamamlayan bölümlerdir.

Yedinci bölüm “Sahnedeki Hayalet” (ss. 215-282), akıl, ölüm, hayat, yaratılış-varoluş... temalarını işleyen şiirlerden oluşur. “Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri” (ss. 283-344) adlı sekizinci bölümde ağırlıklı olarak şairin poetik görüşlerini yansıtan şiirlere yer verilir. Bir sonraki “Oyunlara Dönüş” (ss. 345-368) bölümü sanatı, şiiri, kurguyu oyunlaştırma; hayatı oyun olarak algılama bağlamında değerlendirilebilecek şiirlerden oluşur. Son söz niteliğindeki “Epilog”dan önceki onuncu ve son bölüm bazı manzum eleştirileri ve poetik metinleri içeren “Şairin Uyukladığı, Kaderin, Yazdıklarını Temize Çektiği Geceler” (ss. 369-400) adlı bölümdür.

2. 4. 5. "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik"

Cahit Koytak'ın daha çok felsefi ve varoluşsal sorunsalları ele aldığı "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik" yukarıda tanıtılan üç ciltlik "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı" dizisinin akabinde yayımlanır. Kitap, şairin dostu aynı zamanda *Taraf*, gazetesinden "köşe komşusu" Alper Görmüş'e ithaf edilir²⁹⁵.

Kitabın yayımının ardından yayınevi kitap için Golden Horn Otelinde bir tanıtım toplantısı düzenler Toplantıya "Beşir Ayvazoğlu, Ömer Erdem, Kemal Sayar, Leyla İpekçi, Semih Kaplanoğlu, Markar Eseyan, Roni Margulies..."²⁹⁶ gibi birçok entelektüel, yazar ve şair katılır. Cahit Koytak'ın şiirlerini okuduğu toplantıda Ayvazoğlu, Cahit Koytak'ı "Kendi şiirini iyi okuyan nâdir şairlerden"²⁹⁷ olarak tanımlar. Margulies "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik"teki şiirlerin yalınlığına rağmen taşıdığı entelektüel derinliğe işaret ederek duruma ironik yaklaşır: "Bu şiir Türkiye'de tutmaz!"²⁹⁸. Şiirlerindeki donanım, estetik ve şiirsellik üzerinde düşüncelerini paylaşanlara karşı Cahit Koytak'ın tavrı son derece mütevazıdır. Kitabının tanıtım toplantısında sadece şiir okumakla yetinen Cahit Koytak'ın yayımlanan son şiir kitabına ilişkin tek tanıtım cümlesi şu şekilde aktarılır: "Şairin [Cahit Koytak'ın] dilinden kitaba dair tek tanıtım cümlesi, 'pazarlama' çağında takla atan yazar çizer takımına inat, tam da bir şaire yakışacak nitelikteydi: 'Umarım düş kırıklığına uğramazsınız!'"²⁹⁹.

Kitabın başında üç epigraf yer alır. İlki Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin, aşk halinin insan bilinci ve psikolojisi üzerindeki etki gücünü vurgulayan "Bana âşıkсан, darmadağın ederim seni!" (YBİM, s. 7) dizesidir. İkinci epigraf Napolili 17. yy. filozofu ve tarih kuramcısı Giambattista Vico'nun³⁰⁰ Tanrı'nın bağışlayıcı yönünü vurgulayan "Resimde, kozmik kürenin üstünde duran / ve şakaklarında kanatları olan kadın figürü / metafiziktir. / İçinde göz olan parlak üçgense, / kendi

²⁹⁵ "Zarif dostluğunu, / şiirin bana kazandırdığı / en büyük ödüllerden biri olarak gördüğüm / ALPER GÖRMÜŞ'e..." YBİM, s. 5)

²⁹⁶ Ali Koca, "Yeni Başlayanlar İçin Cahit Koytak", *Cuma* [Zaman gazetesi cuma eki], (17/06/2011). E-nüsha için bkz.: http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1147799 [Erişim: 11/10/2011].

²⁹⁷ agh.

²⁹⁸ agh.

²⁹⁹ agh.

³⁰⁰ "Vico, Giambattista", Ahmet Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2002, ss. 1087, 1088; Doğan Özlem, *Tarih Felsefesi*, İstanbul 1998; ayrıca bkz.: <http://global.britannica.com/EBchecked/topic/627497/Giambattista-Vico> [Erişim: 10/11/2013].

kayrasının bir yönünü sunan /Yüce Tanrıyı simgelemektedir...” (s. 7) cümleleridir. Üçüncü epigraf, yapıtlarında insan doğasını ve temel insani durumları ele alıp çözümleyen Andre Malraux’un ölüm karşısında insanın doğal durumunu belirttiği *“Bir rahip dostum şunu söylemişti bana: / ‘Aslına bakarsanız, ister dindar olsun, ister / dinsiz, / tüm insanlar kördüğüm olmuş bir korku ve umut /karışımı içinde ölürlər’ ”* (s. 7) alıntısıdır. Son epigraf ise 19. yy.da yaşamış ve aynı zamanda da denizci olan Herman Melville’in “yalınlık”ın önemini vurgulayan *“Kendini, büyük sırlar taşıyormuş gibi satmaktan / daha kolay ne var dünyada?”* (s. 7) aforizmasıdır. Bu dört epigraftan ilk üçü yapıtın matrisini oluşturan aşk, Tanrı, insan, korku-umut temalarını anlamca tamamlamaktadır. Sonuncu epigraf ise Cahit Koytak’ın poetikasının önemli bir yönünü oluşturan dilin ve yapıtın yalınlığı anlayışını yansıtması bakımından yapıtla sanatçının poetik anlayışı arasında bağ kurmayı sağlamaktadır.

Kitabın bölümlerinden önce “ön söz” niteliğinde “Prolog” şiir yer alır. Bu şiirde şiir anlatıcısı şiir yazmak ve yapıtlar kurmak, yayımlamak aracılığıyla *“hayata benzeyen, ama hayat olmayan, / hayatı aşan, // rüyaya benzeyen, ama rüya olmayan, / rüyayı aşan, / yazgıya benzeyen, / ama yazgı olmayan, / yazgıyı aşan”*(s. 8) bir eylemde bulunduğunu belirtir. Bu girişten sonra şiirlerin tematik olarak tasnif edildiği on beş bölüm gelir. Bu bölümlerde varlık-yokluk, varoluş sorunsalı, insan, ölüm-hayat, kader, şiir, metafizik, bilgi, inanç-kuşu, dil-düşünce, tanrı, zaman sanat... temaları işlenir.

2. 4. 6. "Cazın Irmakları"

“Cazın Irmakları”, caz müziği, bu müziği yaratan kültürel, tarihsel, sosyolojik ortam ve süreçler, cazın ideolojisi, kölelik olgusu ve psikolojisi, caz enstrümanları, caz sanatçıları, caz-şiir-hayat ilişkisi temalarını ele alan Türk şiir tarihinin caz temalı ilk şiir kitabı olma özelliği taşır. Kitap bir yönüyle *“(…) cazın / tanımına adanmış / denemeler[dir] (...)/ ama buna karşılık, / şu gerçeğin de altı / mutlaka çizilmelidir: / ‘şiir de tanımlansa, tanımlansa, / ancak cazla tanımlanabilir!’ ”*³⁰¹.

³⁰¹ "Şu, ‘Caz’ Dediğimiz de Nedir?", CAZ, ss. 134, 135.

“Cazın Irmakları” Cahit Koytak’ın yakın dostu ve eniştesi Muhammet Emin Özkan’a ithaf edilmiştir³⁰². İthaftan sonraki sayfada kitabı anlamca tamamlayan üç epigrafa yer verilir bunlardan ilki Lead Belly adıyla tanınan 20. yy.ın ilk yarısında Amerika’da yaşamış caz sanatçısı Huddie William Ledbetter’a ait “*Yoksul Howard ölüp gitti; / Ben burada, onun şarkısını / söylemek için kaldım*”³⁰³ (CAZ, s. 7) dizeleridir. Bu epigraf aracılığıyla Lead Belly’nin unutulmaz caz eseri “Poor Howard” ile “Cazın Irmakları” arasında sanat metninin işlevi bakımından bağ kurulur. “Poor Howard”taki anlatıcı da “Cazın Irmakları”nın anlatıcısı da ölüp giden yoksulların, kölelerin ve usta caz virtüözlerinin öykülerini anlatarak onları ölümsüzleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle “Cazın Irmakları”, yoksulların ve şairlerin öykülerini anlatan “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”nın bir devamı olarak değerlendirilmelidir.

Cahit Koytak’ın şiirleri ile ulaşmayı amaçladığı bütünlük rüyası, her bir yapıtın birbirine eklenerek anlamlı bir bütüne ulaşması ve her sanatsal yapıtın da bir büyük şiirin parçaları olduğu düşüncelerini içeren, Joachim E. Berendt’ten alıntılanmış cümleler³⁰⁴ kitabın ikinci epigrafını oluşturur.

“Cazın Irmakları”nın son epigrafı ise şairin kurmaca şiir kişisini konuşturduğu bir pasajdır. Bu pasajda kurmaca şiir kişilerinden "GÜZELSÖZLERİNCİNİ" şiir anlatıcısı olan efendisine cazın tanımını yapar. Bu tanıma göre caz, siyah insanın gördüğü baskılar sonucu kömürken elmasa dönüşerek –tıpkı yüksek basınç altında kalan kömürün elmaslaşması gibi- soundun göğüne saçılmış dehasıdır³⁰⁵.

“Cazın Irmakları” Cahit Koytak’ın diğer kitapları gibi bir tür “giriş, tanımlama, ön söz” olarak tanımlanabilecek bir şiirler başlar. Şiirin adı, içeriğe

³⁰² "Sanatların en incisinin, en büyüğünün, / dostluk sanatının adımlarıyla / cazın da, şiirin de, önünde giden / dostum ve kardeşim / MUHAMMET EMİN ÖZKAN'a..." CAZ, s. 5.

³⁰³ Bu dizeler Lead Belly’nin "Poor Howard" adlı caz eserinin ilk dört dizesidir. Orijinal metin şu şekildedir: "Ol' Howard, po' boy / Ol' Howard he is dead an' gone / Left me here to sing this song / Left me here to sob and mourn" bkz.: <http://www.lyrics.net/lyric/2672739> [Erişim: 28/02/2014].

³⁰⁴ "New Orleans Cazı 'ndan bu güne tek bir ırmak / akıp duruyor.. Akıntı bazen çağlayanlardan / geçebilir, zaman zaman hızlanabilir ama akmaya kesintisiz /devam etmekte ve hep aynı ırmak olarak kalmaktadır. Hiçbir /stil diğerinin yerine geçemez. Ama her stil bir öncekini /-ve öncekilerin hepsini- içinde taşır. ", CAZ, s. 7.

³⁰⁵ "Amerikan insanının Dünya kültürüne kazandırdığı /en özgün, en büyük değer, cazdır.' diyorlar, / Amerikan insanını, Dünya kültürünü / ve cazı iyi bilenler, efendimiz. / Ben çok şey bilmiyorum, ama şu kadarını / görüyorum ki, siyah insanın, baskılana baskılana, / kömürken elmasa dönüşen dehasının ürünüdür, caz; / sandıklar dolusu, bağırılar dolusu elmas, / soundun göğüne saçılan / ve orada yıldızlar gibi parlayıp duran..." CAZ, s. 7)

uygun olarak “İlk Vuruşlar” adını taşır. Üç epizottan oluşan “İlk Vuruşlar” yapıtın niçin yazıldığını açıklar (s. 8) ve “Cazın Irmakları” boyalı bahçeye benzetilir (s. 14). İnsanın müzik için yaratıldığı ve tüm ses ve susuşların insan kulağı için var edildiği belirtilerek dünyanın da zaten biri hayat diğeri ölüm olan iki telli bir çalgı olduğu belirtildikten sonra kitabı oluşturan ana bölümlere geçilir.

On dört bölümden oluşan kitap, cazın kısa tarihinin, tanımlarının, caz ustalarının biyografilerinin, cazın ortaya çıkış serüveninin şiirleştirildiği bölümlerle başlar. Kitap kendi içinde tematik açıdan bütünlüklü bir görünüm sergiler.

2. 4. 7. "Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat"

Cahit Koytak’ın yayımlanan sekizinci kitabı “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat” ölüm, insanın ölüme ilişkin endişe ve duyguları, umut ve umutsuzluk arafında gelgitleriyle pandülleşen insan aklının açmazları, ölüm karşısında irfanı, insan doğasının ölüm ve Tanrı karşısındaki durumunu ele alan şiirleri içerir. Şair,“(…)yerin ve göğün, / yerde ve gökte olup bitenlerin, / olacak olanların, sadece korkularla, / boğuntularla, insanı mutsuz eden / tasavvurlarla değil, fakat neşeyle, / coşkun bir neşe ve açık zihinlilikle de / algılanabileceğine, hissedilebileceğine inan[dığı]”³⁰⁶ için kitaba “Ölüme Çare”nin yanında “Şen Maneviyat” adını da uygun görmüştür.

Kitap, Cahit Koytak’ın Ankara’da yaşayan küçük kardeşi Mehmet Koytak’a ithaf edilir³⁰⁷. Mehmet Koytak, ağabeyinin sanatsal konularda hem “zevk ortağı” hem de yazdıklarının ilk elden eleştirmenidir³⁰⁸. Kitap, içeriği anlamca destekleyen üç üst metinle başlar. Bu epigraflardan ilki Amerikalı şair ve yazar Anne Sexton’a ait tanrıtanımsızlığın olanaksızlığını belirten “*Tanrısız olmak, fli yutmak isteyen yılan olmak gibi görünüyor bana.*” (ÖÇ, s. 7). İkinci epigraf ise varoluşçu yazar Kafka’nın aforizmasıdır. İnanmanın özgürlüğe kavuşmak ve kendini var etmekle eşdeğer olduğunun belirtildiği bu aforizma, kitabın temel temalarından olan “inanç”ın olgusal anlamda insanı kaim kılan bir değer olduğunu vurgular: “*İnanmak, kendi içindeki*

³⁰⁶ "Yaşlı Şairden Genç Editörüne", *YŞK III*, s. 158.

³⁰⁷ İthaf şu şekildedir: "*Benden üç yıl sonra dünyaya gelen ikizim, / dert ortağım, zevk ortağım, / yol arkadaşım, / canım sevgili kardeşim, Mehmet'ime...*" ÖÇ, s. 5.

³⁰⁸ Mehmet Koytak aynı zamanda Cahit Koytak’ın öğrencilik yıllarından beri yakın dostu Metin Önal Mengüşoğlu’nun ilk öykü kitabı "Gâvur Kayırcılar"ın ilk baskısının kapak tasarımcısıdır.

yokedilmezi / özgürlüğe kavuşturmadır, / daha doğrusu kendini özgür kılmak, / daha doğrusu yokedilmez olmak, / daha doğrusu olmak'tır." (ÖÇ, s. 7).

Üçüncü epigraf ise Cahit Koytak'ın "Harranlı Münecim" (YŞK, s. 232) şiirinin şiir kişisi olan kurmaca kişilik Harranlı Münecim'e aittir. Bu epigrafta ise insanın ölüm endişesi ve ölüm karşısındaki tavrı vurgulanarak okuyucu içerikteki benzer temalara hazırlanmış olur: "*Ben derim ki, tek başına ölüm, / öldüremez insan ruhunu; İnsanı öldürse, ölümden çok, / ölüm endişesi öldürür.*" (ÖÇ, s. 7) epigrafıyla başlar.

Epigrafların ardından gelen Cahit Koytak'ın bütün kitaplarında olduğu gibi "ön söz" niteliğindeki "Prolog" şiiri (ÖÇ, s. 8) üç epizottan oluşur. Birinci epizot ölümün kaçınılmazlığını; ikinci epizot, yer yüzünde bir Tanrı kalfası / halifesi olan insanın, sanatçının Tanrı mesleği olan sanat-şiir yolunda saflığı hedefleyerek ölüme çare arayışını; üçüncü epizot, her şeyiyle kendini Allah'a ait hisseden şiir anlatıcısının şiirle ve güzel sözlerle "Allah'ın çağlayanına dudaklarını uzatarak susuzluğunu giderme" (ÖÇ, s. 12) isteğini –bu eylemi kitap aracılığıyla- yapacağını belirtir. Prologdan sonra gelen şiirler tematik özelliklerine göre on altı bölüm olarak sınıflandırılarak şiir kitabının "kurgu"su tamamlanmıştır.

2. 4. 8. "Dudakta Bekletilen Şarkılar"

Cahit Koytak'ın yayımlanmış son kitabı "Dudakta Bekletilen Şarkılar" diğer kitapları gibi bütünlüklü bir "kurgu"ya sahiptir. Her şiir doğal olarak –tamamen nesnel yaşantıya yaslanan şiirler de dâhil olmak üzere- son derece silik bile olsa bir tahkiyeye sahip olduğu için sonuçta bir kurgudur. Ancak bir şiir kitabının bütünlüklü olarak bir kurgu içermesi sıra dışı bir durumdur. Kitaplarının taşıdığı bu sıra dışı özelliklerden ötürü okuruna "*Şiir kitaplarımı roman gibi okuyun!*"³⁰⁹ diyerek salık veren Cahit Koytak, her kitabıyla bütüne akan poetik anlayışını daha belirgin kılmak amacıyla bu kitabında kitap adının altına "ŞİİR / ROMAN" alt başlığını koyar.

Kitabın iç kapağında, dış kapakta belirtilmeyen bir alt başlık vardır: "(Zamanı Bekleten Şarkılar / birinci kitap)". Bu alt başlık kitabın bir serinin ilk kitabı olduğunu bildirmektedir. Kitabın son bölümünün son şiiri "Sol Elle Yazılanlar"da ise bir

³⁰⁹ Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012]

sonraki cildin “*bir konak ötede[ki]*” (DBŞ,s. 375) “Yürekte Bekletilen Şarkılar” olduğu belirtilir zaten son sayfada da “Birinci Kitabın Sonu” (s. 376) ifadesi yer almaktadır.

Cahit Koytak önceki kitaplarında sürdürdüğü ithaf geleneğini bu kitabında da sürdürür. Önceki kitaplarda ithaflar tekil kişilere yapılırken bu kitabın ithafı bir şiir aracılığıyla “*Sevgili çocukları(...)*” ve “*Evladü ayalı[ne]*”dir (DBŞ, s. 5, 6)³¹⁰. İthaftan sonra kitabın başında yedi epigraf yer alır. Cahit Koytak’ın yayımlanmış kitapları içinde en fazla sayıda epigrafi bu kitap içerir. İlki varoluşçu filozof Kierkegard’ın felsefi bir benlik sorgulamasıdır. Bu epigrafta insanın varlığının bir gizem olduğu vurgulanarak Tanrı’nın insanı yaratarak onunla insana ne demek istediği sorgulanır. Kierkegard’ın bu epigrafiyle kitabın varlığı ve insanın kendi varlığını sorgulayan tarafı vurgulanır:

³¹⁰ *"Sevgili çocuklarıma,
Evladü ayalime,

Ve sevgili, sevgili,
Sevgili torunlarıma.
Çünkü onlar şiiri sevecekler
Ve umulur ki, onu onlara bırakıp
gidecek olanı da...

İnsanı sevecekler
Ve onu yaratana,
Ona kalemle yazmayı
Ve yaratmayı öğretene.

Sabırla ilerleyin gezegenimde,
diyorum onlara,
Çöllerim yıldırmasın gözünüzü.
Sabredin, vahalar göreceksiniz.

Bozkırlarımı, önce sevmeye,
Sonra anlamaya çalışın.
Onların bağırılarında,
Sizi bekleyen saklı bağlar,
bahçeler göreceksiniz.

Dağlarıma tırmanın,
Dağcılıklarımı yaşayın,
doruklarına kadar.
Sizi kendi bahçelerinize,
Kendi içinizin
definelerine götüren
Keçiyolları göreceksiniz.
Ve o yolları süsleyen
yabangülleri,
sümbüller,
Mormenekşeler..." DBŞ, s. 5, 6.*

“ ‘İnsan sadece başkaları için değil,
kendisi için de bir gizemdir, herhalde.
Kendime bakıyorum, kendimi inceliyorum;
bundan sıkılınca da, vakit geçsin diye
bir puro yakıp düşünüyorum,
Tanrı benimle ne kastetmiş olabilir?
Yahut benden ne yapıp çıkarmak istiyor,
acaba?’ ” (DBŞ, s. 7)

İkinci epigraf ise Charles Baudelaire’den alıntılanır. Baudelaire ruhun varlığını, “ince, yararsız ve ızdırap” veren durumun müsebbibi olarak görür. “*Ruh öyle ince, çoğu zaman öyle yararsız, / ve bazen de insana öyle / ıstırap veren bir şey ki...*” (DBŞ, s. 7).

Üçüncü epigraf, insanın görünenin ve bilinenin ötesinde farklı bir varlık olduğunu anlatan Dostoyevski’den alınmış bir epigraftır: “*Ben, ben, ben... Hayır, öyle bir şey yok, efendim, / Demek istediğim, aslında bu gördüğünüz / ben değilim. Evet, evet, hepsi bu kadar.*” (s. 7).

Oscar Wilde’den alıntılanan yedinci epigraf üçüncü epigrafla paraleldir. “*Bir maske, altındaki yüzden / daha çok şey anlatır.*” (DBŞ, s. 8). Burada da insanın öykündüğü yaşantının ya da rolün / taktığı “maske”nin, insan hakkında insanın görünen yaşantısından / yüzünden daha çok şey anlattığı belirtilir. Dolayısıyla Wilde’ın ve Dostoyevski’nin her iki epigrafında da insanın görülenin ve bilinenin dışında bir olgu olduğu tezi desteklenir.

Rabindranath Tagore ve Herman Melville’den alıntılanan dördüncü ve beşinci epigraflar ise gerçeğin peşinde koşmayı, hakikat avcısı olmayı salık veren aforizmalardır³¹¹.

Aforizmalardan sonra Cahit Koytak’ın bütün yapıtlarında olduğu gibi “Prolog” şiiri yer alır. Adında da belirtildiği gibi bir şarkılar kitabı olarak tasarlanan “ROMAN / ŞİİR”in her bir bölümü “şarkı” olarak adlandırılmış on dört bölümden / şarkıdan oluşur. Ancak bu kitapta diğerlerinden farklı olarak her bir bölüm kendi içinde anlamca bütünlük oluşturan alt bölümlere ayrılır.

³¹¹Dördüncü epigraf: “ ‘Ey Kral, neden bu cehennemde kalıp da /günahkâr ruhların ıstıraplarını paylaşıyorsun? / Arabana bin ve onları geride bırak, / acı dolu geçmişini yeniden yaşama!’ / RABİNDRANATH TAGORE” DBŞ, s. 8. Altıncı epigraf: “Ben şimdi balina avına çıkıyorum... / HERMAN MELVİLLE” DBŞ, s. 8. Beşinci epigraf ise Satprem’den alıntılanan “Gidip bir bakalım, / cehennem dibin de ne varmış!” DBŞ, s. 8) aforizmasıdır.

Cahit Koytak'ın şiir kitaplarının ardı ardına yayımlanması karşısında edebiyat medyası birkaç küçük kitap tanıtma yazısı dışında sessiz kalır. Sanatçıya ve sanata gösterilmesi beklenen ilginin her zamanki gibi yetersiz kalması karşısında Metin Önal Mengüşoğlu *İstanbul BirNokta*'da yayımlanan yazısında tepkisini ortaya koyar.

“Cahit Koytak'ın -tabirimi hoş görün- adeta anaç kerpiç gibi muhteşem kitapları yayımlanmaya başladıktan sonra ne yaptılar? Şenlik ateşleri yakarak özel sayılara mı hazırlandılar? Üstü üstüne eleştiriler, incelemeler mi yayımladılar? Yoksa yine bildikleri yolda muhafazakârlıklarını sürdürüp 'bildiğim çubuk, çaldığım düdüğü' diyerek söğüt dallarını yolmaya mı devam ettiler? Neredeydi Hece Dergisi, Dergâh, Yedi İklim, Türk Edebiyatı ve saire? Niye ve nasıl bu kadar suskundular? Hani Zaman, Yeni Şafak, Star gibi gazetelerin kitap eklerinde gümbür gümbür incelemeler, sevinç çığlıkları, alkışlar, övgüler, eleştiriler? (...) memleketin edebiyat çevreleri Cahit Koytak'ın çıkışı karşısında yine büyük oranda kör ve sağır davranmayı seçtiler”³¹².

Bu suskunluk karşısında Cahit Koytak ise her zamanki sessizliğini daha doğrusu münzevi tutumunu sürdürür. Şiirleri, poetikası ve yapıtlarına yöneltilen olumlu-olumsuz eleştiriler karşısında şiirden başka bir mecrada söz söylememe ilkesine sıkı bir biçimde bağlı kalamaya devam eder.

Cahit Koytak'ın Ağustos 2014'e kadar yayımlanmış telif şiir kitapları kronolojik yayım sırasına şunlardır:

Cahit Koytak, *İlk Atlas*, Yazı Yayıncılık, İstanbul 1990.

Cahit Koytak, *Gazze Risalesi*, Pınar Yayınları, İstanbul 2009.

Cahit Koytak, *İlk Atlas*, 2. b., Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, *Şairlerin ve Yoksulların Kitabı I*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, *Şairlerin ve Yoksulların Kitabı II*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, *Şairlerin ve Yoksulların Kitabı III*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, *Yeni Başlayanlar İçin Metafizik*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011.

³¹² Metin Önal Mengüşoğlu, "Cahit Koytak Şiiri (Türkçede Bir Milat)", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 10, 11.

Cahit Koytak, *Cazın İrmakları*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012.

Cahit Koytak, *Ölüme Çâre ya da Şen Maneviyat*, Timaş Yayınları, İstanbul 2013.

Cahit Koytak, *Dudakta Bekletilen Şarkılar*, Timaş Yayınları, İstanbul 2014.

2. 5. Çok Dilli Çevirmen

Kimya mühendisliği eğitimi alan ve Ankara Şeker Fabrikalarında altı ay gibi kısa bir mühendislik mesaisi dışında bu alanda çalışmayan Cahit Koytak, kuyumculuk, bezzazlık, tüccarlık ve özel bir televizyonda yayın yönetmenliği gibi işler yaparken şiir sanatına olan tutkulu bağlılığının yanında dil öğrenmeye de vakit ayırarak kendi kültür atlasına Arapça, Fransızca ve İngilizceyi de ekler. Hacıpulo Han'da Yaşar Bostan'la ortak olarak sekiz yıl kadar bezzazlık yaptığı sıralarda buradaki müsait zamanlarında çalışarak kendi çabalarıyla dil öğrenir. Bu dönemlerde sözcük fişleri hazırlayarak kelime ezberlemek onun günlük işlerindedir. Dil öğrenmede kullandığı başka bir yöntem de iyi çevrilmiş kitaplarla onların özgün dildeki baskılarını okuyup çeviriyi cümle cümle karşılaştırmaktır. Cahit Koytak, dil öğrenme çabasını Murat Tokay'a şöyle anlatır: "*Dil bilmek büyük bir zenginlik. Türkçeye iyi çevrilmiş kitaplarla orijinalini bulur karşılaştırırdım. Kelime fişleri koyardım cebime. Okuya okuya söküyor insan. Düzenli, istekli ve ısrarlı olunursa her dil için bir yıl yeter.*"³¹³.

Ona göre çok dilli olmak yetiştiği kültürel coğrafyanın kadim kültür köklerinin doğal bir gereği hatta zorunluluğudur.

"Bizler Türkçe konuşan, Türkçe düşünen, Arapça yakaran, Farsça divanlar, mesneviler yaratan, Hint, Çin, Asur, Babil, Mısır, Kenan iklimlerinde dolaşmış gelmiş, iliklerine kadar İbrahimi arketiplerle bezenmiş, kadim Yunan'ın, Bizans'ın tam üstünde oturan, o toprağa kök salan, boy veren, çiçeklenen ve köklerini ve dallarını Avrupa'nın yüreğine kadar uzatan Yakın Şark'ın ve Urumeli'nin (Anadolu-Türkiye) çocuklarıyız."(YŞK II, s. 176)³¹⁴.

Böylesine derin ve geniş yelpazeli kültürel mirası tevarüs eden bir sanatçı olarak Cahit Koytak'ın çok yönlü, çok boyutlu, çok dilli, kuşatıcı fikirleri ve

³¹³ Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12/06/2011), http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012]

³¹⁴ Ayrıca bkz.: Samet Köse, "Cahit Koytak ve Genizden Konuşan Prens", *borgesdefteri.blogspot*, (22/10/2008). http://borgesdefteri.blogspot.com.tr/2008_10_01_archive.html [Erişim: 28/11/2011].

yapıtlarıyla yerelden evrensele ulaşan bir sanatçı olması son derece anlamlı ve doğallıkla olması gereken bir durumdur.

Cahit Koytak'ın dile olan merakı, sözcük etimolojisine duyduğu ilgi şiirlerine de yansır. Sevan Nişanyan'a özel bir ilgi gösterip ona ithaf ettiği şiirlerde Nişanyan'ı "Güzel sözlerin bahçivani"³¹⁵ olarak adlandırmasında dilsel konulara olan özel eğiliminin de payı vardır. *Taraf*'ta yayımlanan "Dilin Güzelliği" şiirinde "havva" sözcüğünün etimolojik, didaktik bilgisini şiir estetiği içinde yorumlayarak, şiirinde dilbilgisine şairane yaklaşımını ortaya koyar:

"Dilin Güzelliği"

'Havva', kadın için kullanılan ilk isim;
'Hayat'la aynı kökten mi?
'Hayâ'yla aynı kökten mi?
Araştırmalı bunu...

Birden, öylesine anlamlı,
Öylesine muhteşem ve zorunlu
bir akrabalık gibi görünüyor ki
Bu ses uyumu, anlam ilintisi bana,

Çiviyazısı söker gibi başlayan,
Ve rehbersiz, haritasız,
El yordamıyla giden
Kör topal Arapçamla istidlal ederken onu,

Kendi kendime,
'Bırak, şair, diyorum, bırak,
Lügate bakıp da büyüğü bozmaktansa,
Galat-ı fahişe düşüp

Kulaklarına kadar kızarmayı
Hem de aşkla, bütün havva kızları için,
Hayâyı ve hayatı yücelterek
Göze almaya değmez mi, bu?'³¹⁶.

Dile olan ilgisi hem temel malzemesi dil olan bir şair olarak hem de bir çevirmen olarak Cahit Koytak'ı Türk ve dünya kültürünün önemli bir figürü haline getirir. Çevirileri Tagore'dan, Halil Cibran'a; Frantz Fanon'dan Muhammed Esed'e; Ebul Fazl İzzet'ten Ebu'l- Ala Mevdudi'ye kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsar. Manzum ve mensur çevirilerinde Cahit Koytak, başarılı bir çevirmen olarak kabul

³¹⁵ Bu ithafla Sevan Nişanyan'a adanmış şiirler için bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "İthaf Edilen Şiirler Tablosu".

³¹⁶ Cahit Koytak, "Dilin Güzelliği", *Taraf*, (08/04/2013).

görür. Hatta bir dönem evine kapanarak yaptığı çevirilerle geçimini sürdürür³¹⁷. Bir şair olması onun manzum çevirilerde hatırı sayılır bir çevirmen olarak kabul görmesini sağlar. Halil Cibran'ın anadili Arapça değil de İngilizce yazdığı şiirlerinin külliyat halinde Türkçeye aktarılması değerlendirilirken bu duruma dikkat çekilir.

“Sanki çevirmemiş aslına sadık kalarak yeniden yazmış. Okurken şiirlerin başka bir dilde değil de Türkçede yazıldığı izlenimine kapılıyorsunuz. Hem anlam kaybı olmamış; hem de şiirimsilik bozulmamış. Kelime seçiminde de bir o kadar özenli davranılmış. Bahçe sulamak dememiş, ‘suvarmak’ demiş; çünkü böyle der bu toprakların toprakla uğraşanları. Bahçenin bölümlerine ‘evlek’ der. ‘Kühüne’, ‘nadan’, Cahit Koytak’ın imbiikten damıtıp şiirin özüne yerleştirdiği, başka bir kavramla telafi edilmesi güç kelimeler.”³¹⁸

Cahit Koytak'ın en çok ses getiren çevirisi Ahmet Ertürk'le birlikte çevirdikleri Muhammed Esed'in orijinali İngilizce olan “Kur'an Mesajı”³¹⁹ adlı meal-tefsiridir. Bu çeviride 7-28. surelerin meal-tefsir çevirisi Cahit Koytak tarafından yapılır. Esed'in meal-tefsirinin farkı Kur'an-ı Kerim'e akılcı bir bakış açısıyla bakarak analitik bir tutumla tefsir etmesidir. Muhammed Esed, uzun süren İslam'a bir çıkış yolu bulma arayışının sonunda edindiği kanaatler doğrultusunda İslam dünyasında bir zihniyet değişikliği öngörür. Bu zihniyet değişikliği, İslam'da temel doktrin olan vahye zihin açıklığıyla, önyargı ve hurafelerden uzak, berrak bir akılla yaklaşarak mümkündür. Zira “Önceki nesillerin kavramlarını ve düşünme biçimlerini ve fikirlerini aynen tekrar ve taklit kusuru giderilmediği müddetçe, islami konularda fikri gelişme beklenemez”³²⁰. Bu nedenle zihniyet değişikliğine giden yolda Kur'an-ı Kerim'in farklı ve pratik bir bakış açısıyla rasyonel bir biçimde yeniden okunup anlamlandırılması gerekir. Çünkü “İctihâd, müçtehidin kendi zamanı için geçerlidir. [ve] (...) ictihad kapları(...) insanın araştıran aklına asla kapanma[yacaktır.]”³²¹. Bu gereklilikten ötürü Muhammed Esed'in, ayetleri anlamada ve yorumlamada “(...) soğukkanlı ve akılcı davrandığını; problemleri özünden tesbit ve tahlil eden, çözüme yardımcı öneriler sunan bir yaklaşıma

³¹⁷ Cahit Koytak'la görüşme, 4 Şubat 2013, 11.15-17.30, şairin Çengelköy'deki evi.

³¹⁸ İbrahim Altay, "Bati'nın doğusu Doğu'nun batısı", *Sabah Kitap* [Sabah gazetesi kitap eki], (23/06/2012). Kitap tanıtma yazısının e-nüshası için bkz.: <http://www.sabah.com.tr/kitap/2012/06/23/batinin-dogusu-dogunun-batisi?paging=false> [Erişim: 14/09/2013].

³¹⁹ Çeviriye esas olan nüsha: Muhammad Asad, *The Message of The Qur'ân –Translated and Explained by Muhammad Asad-*, Dâr al-Andalus Limited 3 Library Ramp, Gibraltar 1980.; Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009.

³²⁰ Muhammad Asad, "Towards a Resurrection of Thought", *Islamic Culture*, V. XI., n. 1, (1937), pp. 7-16'dan alıntılanan: İsmail Çalışkan, *Muhammed Esed ve Düşünce Dünyası*, İnsan Yayınları, İstanbul 2009, s. 41.

³²¹ Muhammed Esed, "Ön Söz", *Sahih-i Buhârî –İslâm'ın İlk Yılları-* Çev.: Mustafa Armağan, İşaret Yayınları, İstanbul 2001, s. IX.

ulaştığını; kavramları anlam çerçevesini bulmuş bir şekilde kullandığını görürüz.”³²².

Cahit Koytak - Ahmet Ertürk ikilisinin çevirisiyle Türkçeye kazandırılan “Kur’an Mesajı” bu yeni yaklaşımıyla “(...) Müslüman kesimlerde neredeyse bir zihniyet değişimi gerçekleştir[ir]”³²³. Cahit Koytak, Muhammed Esed’in daha doğru anlaşılmasını sağlayacak bir Muhammed Esed otobiyografisi olan “The Road to Mecca”yi³²⁴ “Mekke’ye Giden Yol”³²⁵ adıyla Türkçeye çevirir. Bu yapıt Esed’i ve onun düşünce dünyasını biçimlendiren süreci ve koşulları anlamada önemli bir işleve sahiptir. Ayrıca Cahit Koytak, ilerleyen süreçte hazırlamakta olduğu “Herkes İnen Kitap / Bir Kur’an Çevirisi”ni yayımlamayı planlamaktadır. Bu bir meal değil isminde de vurgulandığı gibi ‘çeviri’dir³²⁶. Cahit Koytak bu çeviride Kur’an’a "zihin sarahati"yle yaklaşmayı önemsemektedir.

Ebu’l Ala Mevdudi’nin aslı Urduca olan “Kur’an- Kerim’de Dört Terim –İlah / Rab / Din / İbadet-”³²⁷ adlı yapıtı İngilizce çevirisinden³²⁸ Türkçeye Cahit Koytak tarafında aktarılır. Bu dört terim Kur’an’ı anlamının anahtarları olan temel kavramlardır. Ebu’l Fazl İzzet’ten de “İslâm’ın Yayılış Tarihine Giriş”³²⁹ adlı eser Cahit Koytak tarafından Türkçeye kazandırılır.

Cahit Koytak Frantz Fanon’un “siyahi olma” kompleksinin nasıl yaratıldığını ve bu kompleksin yol açtığı psikososyal travmaları tartıştığı, ırkçılık karşıtı “Peau noire, masques blancs”³³⁰ adlı yapıtını “Siyah Deri Beyaz Maske”³³¹ adıyla Fransızcadan Türkçeye çevirir. Cahit Koytak, 1988 yılında yayımladığı bu çeviriyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından “Yılın Mütercimi” ödülüne layık görülür³³². “Cazın Irmakları”ndaki sömürülen, ezilen, dışlanan, psikolojik baskı altında yaşayan

³²² İsmail Çalışkan, *Muhammed Esed ve Düşünce Dünyası*, İnsan Yayınları, İstanbul 2009, s. 55.

³²³ Metin Önal Mengüşoğlu, "Cahit Koytak Şiiri (Türkçede Bir Milat)", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s.11.

³²⁴ Muhammad Asad, *The Road to Mecca*, Simon and Schuster, Newyork 1954.

³²⁵ Muhammed Esed, *Mekke’ye Giden Yol*, Çev.: Cahit Koytak, İnsan Yayınları, İstanbul 1985.

³²⁶ Nurettin Durman, "İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 13.

³²⁷ Mevdudi, *Kur’an- Kerim’de Dört Terim –İlah/Rab/Din/İbadet-*, Çev.: Cahit Koytak, Kahraman Yayınları, İstanbul 1990.

³²⁸ See Syed Abul Ala Maududi, *Four Basic Quranic Terms*, Transl. by: Abu Asad, Lahore 1996.

³²⁹ Ebu’l Fazl İzzet, *İslâm’ın Yayılış Tarihine Giriş*, Çev.: Cahit Koytak, İnsan Yayınları, İstanbul 2003. Kitabın İngilizcedeki adı: "An Introduction to The History of The Spread of Islam"

³³⁰ Frantz Fanon, *Peau noire, masques blancs*, Éditions du Seuil, Paris 1952.

³³¹ Frantz Fanon, *Siyah Deri Beyaz Maske*, Çev.: Cahit Koytak, Seçkin Yayınları, İstanbul 1988. (2. b., Versus Kitap, İstanbul 2009).

³³² Bkz.: <http://www.tyb.org.tr/tybodulleri/84-1.html> [Erişim: 20/03/2013].

“(…), *baskılana baskılana, / kömürken elmasa dönüşen deha*[ya] (...)”³³³ sahip siyahi şiir kişilerini ve sanatçıları işlediği şiirlerinin bu kitabın çevrilmesinden sonra yazıldığı dikkat çeker.

Mehceret edebiyatının öncülerinden kabul edilen³³⁴ Lübnanlı Arap şair Halil Cibran’ın külliyatından önemli eserler İngilizceden Türkçeye Cahit Koytak tarafından aktarılır. Ailesiyle birlikte küçük yaşta Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden Halil Cibran medrese eğitimi için kısa bir süreliğine Beyrut’a dönse de önce Fransa’nın sonra yeniden Amerika’nın yolunu tutar³³⁵. Yapıtlarını İngilizce olarak yazıp yayımlayan Cibran, Cahit Koytak’a benzer biçimde duru ancak derinlikli metinleriyle dikkat çeker. Bu anlamda Cibran ve Cahit Koytak poetik açıdan benzer genleri taşımaktadır. “*Cibran’ın edebiyata, tabiata, varlığa basit ama derinlikli bakışı* (...)”³³⁶ Cahit Koytak’ta da belirgin bir biçimde görülür³³⁷. Cahit Koytak Cibran’ı çevirirken “(…) *Cibran’ın şiirlerini her kelimesine her hecesine nüfuz ederek, anlamlarını hiç eksiltmeden, hatta çoğaltarak, mükemmel bir Türkçe ile çevir*[ir].”³³⁸.

Cahit Koytak’ın Cibran’dan yaptığı çeviriler kronolojik sıraya göre şu şekildedir:

Halil Cibran, *Tanrı Elçisi -Nebi-*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Mart 2012.

Halil Cibran, *Gezgin –Kıssalar ve Hikmetler-*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Mart 2012.

Halil Cibran, *Kaçık*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Nisan 2012.

Halil Cibran, *Kum ve Köpük*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Nisan 2012.

³³³ "Epirgraflar", CAZ, s. 7)

³³⁴ Nazan Bekiroğlu, "Halil Cibran, Ermiş ve Sınav Sorusu", *Zaman*, (24/11/2013). Makalenin e-nüşası için bkz.:http://www.zaman.com.tr/nazan-bekiroglu/halil-cibran-ermis-ve-sinav-sorusu_2171903.html [Erişim: 09/12/2014].

³³⁵ Bkz.: Arslan Tekin, "Cibran, Halil", *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul 2010, ss. 231, 232.

³³⁶ Esra Yalazan, "Halil Cibran Külliyatı Yeniden Doğuyor", *Cuma* [*Zaman* gazetesi cuma eki], (31/08/2012), s. 6.

³³⁷ Bkz.: Tezin "Poetikası" başlıklı bölümü.

³³⁸ Pakize Barışta, "Sessizliğin İç Zenginliğini Keşfeden Şair: Halil Cibran", *Taraf*, (03/06/2012). E-nüşası için bkz.: <http://www.taraf.com.tr/yazilar/pakize-barista/sessizligin-ic-zenginligini-kesfedensair-halil/21643/> [Erişim: 25/10/2013].

Halil Cibran, *Yeryüzü Tanrıları*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Haziran 2012.

Halil Cibran, *Öncü*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Haziran 2012.

Halil Cibran, *Gözyaşları ve Kahkahalar*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Temmuz 2012.

Halil Cibran, *Vadinin Perileri*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Temmuz 2012.

Halil Cibran, *Gece ile Sabah Arasında*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Ekim 2012.

Halil Cibran, *Gönlün Sırları*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Ekim 2012.

Halil Cibran, *Başkaldıran Ruhlar*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Halil Cibran, *Kırık Kanatlar*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

1913 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ve Bengal edebiyatında "büyük romantik çağı başlatan"³³⁹ öncü şairlerden olan Rabindranath Tagore'un külliyatından üç kitap Cahit Koytak tarafından İngilizceden çevrilerek yayımlanır. Cahit Koytak'ın Tagore'dan yaptığı şiir ve düzyazı çevirileri yayım sırasına göre şu şekildedir:

Rabindranath Tagore, *Veda Şarkısı*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Rabindranath Tagore, *Gitanjali –Tanrı'ya Adanmış Şiirler-*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Rabindranath Tagore, *Ayın Bitmeyen Çocukluğu*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

³³⁹ Syed Sajjad Husain, "Bengalce", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. V, s. 441.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

POETİKASI

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. POETİKASI

3. 1. Poetika Kavramı

Sanat tarihinde ilk defa¹ sanatsal üretime ilişkin bir terim olarak Aristoteles'in aynı adlı yapıtında kullanılan poetika kavramı Yunancada " 'yapmak', 'üretmek', 'yaratmak' anlamına gelen *poiein* fiiline bağlı bir sıfat"² olan poietikos sözcüğünden türemiştir. Günümüzde kullanılan "poetika" teriminin isim babası da dolayısıyla Aristoteles'tir³. Poetika, antik çağdan günümüze farklı anlam ve kapsamlarda tanımlanmıştır. Örneğin Aristoteles'in, "real objenin taklidini değil de, idealize edici bir faaliyeti kasteder[ek]."⁴ kullandığı "poetika" kavramı, yansıtmaya / mimesise / taklide dayalı tüm sanatsal türlere ilişkin bilgi ve sorunları karşılayacak geniş kapsamlı bir terimken Horatius'un (MÖ 65-8) *Ars Poetika*'sında⁵ poetika kavramı, şiirde biçim ve içeriğin ölçülülüğü ve uygunluğu bağlamında ele alınır⁶. Antik Çağ'dan günümüze⁷ poetikanın felsefe, sanat, estetik ve edebiyat bağlamlarında tanımı ve kapsamı farklı biçimlerde belirlenmiştir.

Türk Dil Kurumunun *Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü*'nde⁸ sadece Aristoteles'e ait bir yapıt olarak anılmakla birlikte günümüzde şiir sanatı terminolojisi içinde değerlendirilen bir terim olarak konumu belirginleşen poetikanın tanımı ve kapsamı netleşmektedir. Özellikle Todorov'la birlikte poetika kavramı

¹ Âlim Gür, Bedia Koçakoğlu, "Yeni Türk Edebiyatında Kaynak Olarak Poetika", *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, V. 4 /1-I, (Winter 2009), s. 79.

² Alâattin Karaca, *II. Yeni Poetikası*, Hece Yayınları, Ankara 2005, s. 14.

³ M. Orhan Okay, *Poetika Dersleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, s.15.; Turan Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, II. b., Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 375.

⁴ Aristoteles, *Poetika*, Çev.: İsmail Tunalı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1987, s. 25. Ayrıca bkz.: agy., s. 102.

⁵ Flaccus Quintus Horatius, *Ars Poetika*, [*Tiyatro Araştırmaları Dergisi* içinde], Çev.: İrmak Bahçeci, Eren Buğlalılar, Barış Yıldırım, S. 19, (Bahar 2005), ss. 89-102.

⁶ Horatius, poetika içinde değerlendirdiği uygunluk kavramını çok yönlü olarak ele alır. Konunun sanatçının "kapasitesine uygun"luğu (agy., 38-45. dizeler), içeriğin türe uygunluğu: "(..) her tür, kendisine tahsis edilen uygun yerde kalsın." (agy., 89-98. dizeler), bağlama uygun sözcük kadrosu kullanma (agy., 99-113. dizeler), yapıtın okuyucunun / izleyicinin yaşına ve hazır bulunuşluk düzeyine uygunluğu (agy., 153-178. dizeler) vb. hep poetika kavramı içinde değerlendirilir. *Ars Poetika*'nın önemli bir kısmı yapıtın uygunluk, yerindelik niteliğine ayrılmıştır.

⁷ Poetika kavramının tarihsel süreçteki serüveninin kısa bir özeti için bkz.: Alâattin Karaca, *II. Yeni Poetikası*, Hece Yayınları, Ankara 2005, ss. 13-30.

⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.53fb72b9f28de4.08952698 [Erişim: 19/08/2014].

dünyada her ne kadar “*edebiyatla ilgili bir bilimsel disiplin*”⁹ anlamında kullanılmaya başlamışsa da Türk edebiyatında son yıllarda yapılan çalışmalarda poetikanın bilim alanından çok bilgi alanı olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu çalışmalarda poetika; belli bir dönemin, kuşağın, topluluğun hatta bir şairin kendine özgü şiir anlayışı ve tanımı, şiire ilişkin görüşlerinin tamamı olarak ele alınmaktadır. Poetikayı “bilim” olmaktan çıkararak “bilgi” alanı haline getiren en önemli yönü ise tamamen öznelliği ve sanatçıya / şaire, gruba, harekete, akıma, döneme özgülüğüdür. Poetikanın subjektif doğasından ötürü “*Poetika pozitif bir bilim değil, hatta kurallarını kendisinin getirdiği normatif bir bilim de değildir.*”¹⁰. Bu bağlamda poetika “*Şiir sanatı üzerine söylenmiş / yazılmış derli toplu görüşleri, teorileri içeren yazı.*”¹¹ olarak tanımlanır. Poetika, sanatçının şiire ilişkin özgün görüşlerinin sistematik bütünü olarak tanımlanmakla birlikte şiire ilişkin yorum ve saptamaları, yöntemsel çalışmaları kapsayacak biçimde de tanımlanır: “*Şiir sanatı, şiir sanatıyla ilgili görüş ve düşünceler demektir. Genel olarak şiirin yapısı ve şiir üzerine yapılan inceleme anlamında kullanılır.*”¹². Ancak poetikanın bireyselliği, şaire özgü oluşu onu genel geçer bir şiir inceleme ve değerlendirme yöntemi olmaktan uzakta tanımlamayı gerektirir. Bu nedenle son yıllarda yapılan çalışmalarda ve tanımlama çabalarında poetikanın şaire özgülüğü / bireyselliği belirgin biçimde vurgulanmış, şiirin yapısı ve şiir metnini inceleme yöntemleri üzerine yapılan çalışmalar poetika kavramının dışında tutulmuştur.

*“Şiir üzerine düşüncelerin ve teorilerin bütünü demektir. Şiire dair meseleleri belli bir örneğe bağlı kalmadan irdeler. Herhangi bir şiir metnini, şairin şairliğini yorumlama, değerlendirme ve bunlar yapılırken kullanılacak yöntemi belirleme gayesi bulunmaz. Poetika şahsîdir, kişiye bağlı bir bilgi dalıdır.”*¹³.

Belli bir “*örneğe*” / şaire / şiire bağlı kalmadığı için poetika, “*şiire ilişkin her türlü meseleyi genel ölçekte ele alan*”¹⁴ bir bilgi alanıdır.

“Bu nedenle poetikanın amacı, şiir inceleme yöntemlerini bir kalıp içine sokmak da değildir. Poetikanın kural koyuculuk gibi bir isteği de yoktur. Ancak, onun bu amaçsızlığı genel bağlamdadır. Çünkü poetika, kişiye / kişiselliğe dayalı bir alandır. Başka bir söyleyişle, poetika, bizzat şairlerin (kendi) şiir(lerin)in biçimini, içeriğini, üslubunu ve estetiğini kapsayan konularda -herhangi bir sanatçı ya da eseri

⁹ agy. s. 31.

¹⁰ M. Orhan Okay, *Poetika Dersleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, s.17.

¹¹ Turan Karataş, “poetika”, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, II. b., Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

¹² Mustafa Uslu, “poetika”, *Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Yağmur Yayınevi, İstanbul 2007. Not: Alıntıda ki koyu vurgulama tarafıma aittir.

¹³ Arslan Tekin, “poetika”, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul 2010.

¹⁴ Hakan Sazyek, “Yeni Türk Edebiyatında Poetika Tarzlarına Bir Örnek: Manzum Ön Sözler”, *Hece*, S. 53 / 54 / 55, (Mayıs - Haziran - Temmuz 2001), s. 359.

*hedef almaksızın- ortaya koyduğu görüşleri, tespitleri, önerileri içeren çalışmalar(in)dan meydana gelen bir bütündür."*¹⁵.

Dolayısıyla şairin, kendi şiir anlayışına ilişkin görüşlerinin bütünü olarak poetika, bir sanat dalı olan şiir için genelleştirilemeyecek, bir başka deyişle bütüncül olarak şiir türünü kapsayacak nitelikte olmayan bir kavramdır. Şiirin ne'liği, iç ve dış yapısıyla ilgili görüşlerin poetika olarak değerlendirilmesi bir şair tarafından, kendi şiir anlayışıyla ilgili olarak ortaya konulmuş görüşlerin bütünlüklü bir nitelik taşımasına bağlıdır. Şiir sanatının ve şairin anlayışının özgünlüğü ve bunların şairin kişiliğine, yetiştirme koşullarına ve zihniyet dünyasını biçimlendiren etkenlere göre değişkenlik göstermesi poetikayı tıpkı şiir sanatının kendisi gibi şairin şahsına münhasır kılar.

Bu açıklamalar ışığında Cahit Koytak'ın kendine özgü şiir anlayışının betimlemesi yapılacaktır. Cahit Koytak'ın poetik şiirlerinden, poetikasına ilişkin ipucu / bilgi içeren dizelerinden hareketle şiirin ne olduğu, nasıl tanımlandığı; iyi şiirin taşıması gereken özellikler; şairin kimliği, iyi - vasat - kötü şair tanımlaması; şiir dilinin nasıl olması gerektiği gibi sorular üzerinden Cahit Koytak'ın poetikası ortaya konulmaya çalışılacaktır. Yöntemsel olarak da Orhan Okay'ın poetika derslerinde kategorik olarak¹⁶ saptadığı yöntemsel sıralama esas alınacak ancak Cahit Koytak şiirinin kendine özgü niteliklerine uygun olarak değişiklikler yapılacaktır. Okay'ın altıncı sırada yer verdiği "muhteva", tezin dördüncü bölümünde Cahit Koytak'ın şiirlerinin tematik incelenmesi bahsinde ele alınacaktır. Ayrıca çalışmanın gerektirdiği yeni başlıklar bu bölüme eklenerek Cahit Koytak'ın poetikası ortaya konulmaya çalışılacaktır.

3. 2. Poetikasına İlişkin Tanımlar

3. 2. 1. Sanat

Cahit Koytak'a göre sanat en genel anlamıyla Yaratıcı'yı arama, O'na ulaşma, O'na giden yolu bulma çabasıdır. Sanat, bu yönüyle "*(...) / göğe dokunmaya elveren / bir kule, bir ip merdiven // yahut ruhun teknesini / göğün katlarına çekip götüren /*

¹⁵ agm., s. 359.

¹⁶ M. Orhan Okay, *Poetika Dersleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, ss. 23-25.

*bir yelken türü (...)"dür*¹⁷. Yaratıcı'ya ulaşma gibi metafizik bir eylemin göğü dokunma, göğün katlarına ulaşma metaforuyla somutlandığı bu dizelerde sanatın, Tanrı'ya ulaşmada bir "araç" olduğu belirtilir. Eğer sanat bu değilse ya da bunu yap(a)mıyorsa "*göğün enkazı*" ya da "*yerin boz bulanık gürültüsü*"nden başka bir şey değildir¹⁸. Dolayısıyla Tanrı'ya ulaş(tır)mayan etkinlik ya da edimler sanat niteliği kazanmaz.

Cahit Koytak, sanata bakışı ve yüklediği misyonla Necip Fazıl'la benzerlik gösterir. "*Anladım işi, sanat, Allah'ı aramakmış; / Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomakmış...*"¹⁹. Sanat, "Allah'ı ararken" aynı zamanda yeni biçimler, biçemler, estetik kurgular peşindedir. Sanat, varoluşsal sorunlara çözümler sunan olgu değildir. Sanatın kendisi bizzat bir sorunsal olarak ortada durur. Cahit Koytak'ın bakış açısına göre sanat, her ne kadar insanın kadim arayış serüveninde Yaratıcı'yı ya da "insanın özüne üfleneni"²⁰ bulma yolunda hayatın açtığı yaralara "*ilaç*" olsa da sanatın kendisi de bir yönüyle "*hasta*"lıklı bir olgudur. Ancak sanatın hastalığı sanatsal bir reflekse dayalı buluşla ilgilidir. "*adı ilaca çıkmıştır, ama / sanatın kendisi de hastadır, / buluş hastası...*"²¹.

Cahit Koytak'a göre sanatın kapsamı kâinatı, yaratılmış her şeyi kuşatan bir enginliğe sahiptir. Şiir, caz, dans da dâhil olmak üzere her türlü "iyi" sanata, O'ndan, "*O'nun hayatından / O'nun sanatından / iz, toz, köz taşıyan / her şey dahildir*"²². Çünkü sanat; Tanrı'yı, O'ndan olanı / sudur edeni, onun insanı yaratmak suretiyle insana ne demek istediğini estet bir bakış açısıyla kavrama çabasıdır. Bu nedenle O'na dair her şey sanatın kapsamı dâhilindedir.

Bu kavrama, anlama serüveninde sanatın başka bir yönü de farklı ruh hallerini ve yaşamları öykünmesidir. Bu yolla sanatçı, öteki hayatları, diğer insanların kişisel serüvenlerini ve ruh hallerini kurmaca metinler aracılığıyla anlayarak evrensel anlamda insanın ortak trajedisine, bir başka deyişle "*geçip gidici olmanın verdiği çöküntüy[e]*"²³ karşı sağlam bir duruş sergileyebilir. Bu yönüyle sanat, aynı zamanda insanın kaçınılmaz gerçeği ölüm karşısında sırtını

¹⁷ "Kule, Yelken", *YBİM*, s. 71.

¹⁸ agş.

¹⁹ Necip Fazıl Kısakürek, "Sanat", *Çile*, LX., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2006, s. 39.

²⁰ Bu anlamda bir yaklaşım için bkz.: "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 222.

²¹ "Hayat & Sanat", *YŞK III*, s. 43.

²² "İyi Caz, İyi Şiir [II. epizot]", *CAZ*, s. 363.

²³ "Tiyatro Çadırı (XII)", *Taraf*, (27/12/2012).

yaslayabileceği direnç noktasıdır. "*Demek ki, sanat, ölüm karşısında / Kuyruğu dik tutabilmek için / Sahip olduğumuz / Tek dayanaktır.*"²⁴. Buna paralel olarak Cahit Koytak, sanatın ne olduğu konusunda retorik bir soru aracılığıyla tanımlamada bulunur:

" (...)

*Sanat, önceden okuma şansını bulamadığımız
ve dolayısıyla oynamayı iyi beceremediğimiz
ilahî komedyanın
akıp giden bölümleri için
peşine düşülen bir geri kazanma arzusunun;
sonraki bölümler için de,
kehanet ve fanteziler yoluyla,
zaman ve deneyim
kazanma çabasının mı ürünüdür?
(...)."25*

Bu dizelerde kurmacaya dayanan sanat, insanın tanık olamadığı, yaşama olanağı bulamadığı / bulamayacağı geçmiş ya da gelecek yaşamları, öyküleri yapıtlar aracılığıyla insana deneyimleme olanağı sunan bir olgu biçiminde tanımlanır. "Tiyatro Çadırı" şiirinin *Tarafa* yayımlanan XII. epizodunda sanatçının, sanatsal yapıtlarında kurguladığı ruh halleri ve kişilikler aracılığıyla "*yüzden yüze, kılıktan kılığa / değişe değişe zaman içinde*" insanî özüne, yaratılışın ilk günlerindeki saflığa, insanın yaratılışında kullanılan "*o bir avuç eskiz çamurunun / ham ve bakir haline;*"²⁶ döneceği vurgulanır. Sanatçı yapıtını ortaya koyarken yapıta konu / tema edindiği kişilere, figürlere ve şeylere nüfuz etmek için onların hallerini yaşar. Bu deneyim sanatın "mış gibi yapma" boyutuyla da algılandığını ortaya koyar. Ancak bu, salt öykünme değildir; zira öykünme temelde sanatçının bir bütün halinde varoluşu ve bu bütünlüğün bir parçası olarak kendi benini anlaması için araçtır. Bu nedenle sanatçı, "*Yaratırken yeni bir parça, / Kendinden önce / Ve kendinden başka / Herkestir ve her şeydir (...)*"²⁷. Bu bağlamda sanat; resim, müzik, tiyatro, heykel, edebiyat... aracılığıyla farklı ruh hallerini, maskaları öykünebilme yeteneğiyle ölçülen, bu öykünme aracılığıyla sanatçıyı arıtan, özüne yaklaştıran bir eylemdir.

²⁴ "Homopoeticus [XX. epizot]", *YŞK III*, s. 259.

²⁵ "Sol Elle Yazılanlar", *YŞK II*, s. 259.

²⁶ "Tiyatro Çadırı (XII)", *Taraf*, (27/12/2012).

²⁷ "Sol Elle Çalınanlar [II. epizot]", *CAZ*, s. 106.

Cahit Koytak'ın sanat kavramına ilişkin olarak yaptığı tanımlamalar özetle şu şekilde sıralanabilir: Sanat, Yaratıcı'yı arayıp bulma, ona ulaşma çabasıdır; ölüp gidene, geçici olana karşı insanın tek dayanak noktasıdır; akıp giden zamandan "an"lar, sahneler çalarak onları ölümsüzleştirme eylemidir; farklı ruh hallerini, kişileri ve şeyleri öykünerek varoluşu anlama çabasıdır ancak bu anlama salt akılla yapılmaz çünkü en nihayetinde kurmacaya dayanan sanat "*ruhun sarhoşluğu*"²⁸dur.

3. 2. 1. 1. Sanatın İşlevi

Cahit Koytak'a göre sanatın en temel işlevi insanı / sanatçıyı Tanrı'ya ulaştırmaktır. Cahit Koytak'ın sanatın bu işlevinin üzerinde durduğu "Çiçekler İnsanlara Benzemiyorlar"²⁹ şiirinde bu durum, güzel nedenlemeyle kurulan eğretileme aracılığıyla betimlenir. Buna göre insanın duygu ve düşünceleri gelip geçici olanın hengâmesinde yok olup gitmekten korktuğu için "*kör solucanlar*"³⁰ gibi toprağın altında dolaşıp durmakta ve gün ışığına çıkmaktan korkmaktadır. Bu duygu ve düşünceler, genelde sanatın özelde ise "*(...)şiirin / gözlerinin yardımıyla da olsa / tanrıyı görecekleri / ve yine bir şiirin kanatlarıyla / ona doğru uçacakları / umudunu beslem[ektedir.]*"³¹. Bütün yazılanlar, resmedilenler, bestelenenler, inşa edilen yapılar, yontulan kayalar, "*kazılan kuyular*" bir başka deyişle sanat yapıtlarının hepsi "*boyu arşıâlâya varan / bir dağ[dır.] (...)*"³². Sanatsal çabalar sonucu yükseltilen bu dağ "*uzanıp, güm güm güm güm / göğün kapısını çal[mak]*"³³, Tanrı'ya ulaşmak içindir. Şiir anlatıcısı, Tanrı'ya giden yolu ve bu yoldaki konakları, nirengi noktalarını ayrıntılı olarak gösteren bir "Peutinger haritası"na³⁴ benzer bir haritanın sanat tarafından çizilip çizilemeyeceğini de sorgular: "*-esin ve sezgi yoluyla, sanat, / akıl'dan Tanrı'ya giden yolda / uğranacak yerleri simgelerle gösteren / bir harita*

²⁸ "Şiirin Kanatları [II. epizot]", CAZ, s. 323.

²⁹ Cahit Koytak, "Çiçekler İnsanlara Benzemiyorlar", *Hece*, S. 89, (Nisan 2004), s. 7.

³⁰ agş., s. 7.

³¹ agş., s. 8.

³² "Güm Güm Güm Güm!", *ÖÇ*, s. 16.

³³ agş., s. 16.

³⁴ Şiirde geçen "Peutinger haritası" terimi, şiirin dipnotunda şu biçimde açıklanmaktadır: "*İspanya'dan başlayıp Babil'e kadar uzanan yolu, yol üzerindeki nirengi noktaları göstererek, tarif eden ve Roma Orta Çağ'ında kullanılan çizgisel harita.*" ["Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 327.]

çıkabilir mi bize?"³⁵. Bu dizelerde sanat, akıldan hareket ederek / uzaklaşarak esin ve sezgi yoluyla insanı Tanrı'ya ulaştırma işlevini yüklenen bir olgudur.

Sanatın başka bir işlevi de akıp giden gündelik yaşamın içinde insanın "*Bazen küçük, bazen büyük bir rolün / Sahibi olduğunu[n] / Farkına var[dır]ma(...)*"³⁶. Bunu yaparken sanat, insanda başka boyutta bir bilinç de yaratır. Bu her insanın kaçınılmaz yazgısı olan ölümlülüğüdür: "*sanatın her şeyden çıkardığı / ve herkese verebileceği / ilk ders: / seni de gömerler, güzel, / çirkinleri, geçkinleri / gömdükleri yere!*"³⁷.

Sanat insanda ölümlü olma farkındalığını yaratırken "*(...) hakikat vaat etmez / mutluluğu da artırmaz.*"³⁸. Sadece "*'güzel olan'da, / 'acı çekmeye değer olan'da,*" sanatçının / "*Tanrı çömezi*"nin de bir payı bulunduğunu, sanatçıyla hakikat arasında "*bir anlam ve kader bağı olduğunu / hissettirmeye çalışır (...)*"³⁹. Sanat, sanatçı ile hakikat arasında bir bağ olduğunu "hissettirmek"ten öteye geçmez. Buna karşın, ölüm karşısında savunmasız olan özne için bir teselli yaratır. Sanatçıyla hakikat arasındaki bağı hissettirmeyi "*(...) başardığı zaman*" Tanrı çömezi olan sanatçıyı "*gündelik olanın biraz üstüne / çıkar[arak] (...) // g e ç i p g i d e n'in karşısında / bize [sanatçıya] aradığımız teselli ver[ir]. / (...)*"⁴⁰. Teselli olmanın ötesinde sanat, yaşamın katı gerçekliği karşısında bir sığınak bir siper olarak işlev görür. Aşağıdaki dizelerde sanat, kitap eğretilmesiyle yer alır: "*bir gözünü dünyanın tozu / toprağı kör etti, şairceğizim; / kitabını siper etmezsen, / kargalar oycak ötekini de.*"⁴¹. Sanat; insanı, sanatçıyı, kurmacalar / oyunlar aracılığıyla da avutur. Aynı zamanda "*neşveyi ve erinci artır[malı], / sarhoşluk verme[lidir.] (...)*"⁴² Bu işlevini yerine getirirken "*(...) zekâmızdan çok, saflığımızla / yakınlık kurarak*"⁴³ bireyi şaşırtıp duraksatmalıdır.

³⁵ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 327.

³⁶ "Balmumundan Düşünceler", *YBİM*, s. 77.

³⁷ "Ders' ", *YBİM*, s. 75.

³⁸ "Balmumundan Düşünceler", *YBİM*, s. 87. **Not:** Önceki şiirle aynı adlı farklı bir şiir. Bkz.: Aynı adlı şiirler tablosu.

³⁹ agş. s. 87.

⁴⁰ agş. s. 87. Not: Şiirin özgün metninde "geçip giden" ifadesi karakter boşluklu ve koyu harflerle vurgulanmış olarak dizilmiştir.

⁴¹ "Rubai", *YBİM*, s. 361. Not: Şiir anlatıcısının "*bir gözünü dünyanın tozu[nun] / toprağı[nın] kör et[mesi] (...)*" aynı zamanda şairin yaşadığı nesnel gerçekliğe, sağ gözündeki optik nöropatiye bir göndermedir. Bkz.: "Hayatı" bölümünde, "Şiire Yansıyan Sağlık Sorunları: Bir Melek Adı Olarak Diabetes Mellitus" başlığı.

⁴² "İbrahimce Sorular", *YBİM*, s. 90.

⁴³ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 73.

Cahit Koytak'ın poetik anlayışında sanata yüklenen işlevler şu biçimde sıralanabilir: Sanat; sanatçıyı, genel anlamda insanı, Tanrı'ya ulaştırır / ulaştırmalıdır. Bunu yaparken de sanatçının kendi benini daha yakından tanımasına olanak sağlar. İnsanda gelip geçici oluşunun, ölümlü oluşunun farkındalığını yaratır. Kurduğu oyunlar aracılığıyla insanı mutlu ederek yaşama sevincini arttırır. Gelip geçici ve bitimli olan her şey karşısında bir sığınak olarak insanı avutur.

3. 2. 2. Sanatçı

Cahit Koytak'a göre "*Büyük Sanatçı*", "*Büyük Usta*", Yaratıcı'nın kendisidir. Sanatçı ise "*Tanrı çömezi*"⁴⁴ / "*çırağı*"⁴⁵ / "*yamağı*"⁴⁶ / "*kalfası - halifesi*"⁴⁷ dir. Şiir anlatıcısı, "*Yamak*" şiirinde, şiir kişilerinden Söz'ü / Söz Söyleme Sanatı'nı insanlaştırıcı eğretileme aracılığıyla şu dizelerde konuşturur: "*yaratma Büyük Usta'nın işi, / ben yamağım, ' diyor / 'hem yamağım, hem maskarası, O'nun!' "*⁴⁸ . Sözün ya da onu ortaya koyan sanatçının "*ölme huyu*"⁴⁹ da yoktur bu nedenle sanatçı icra ettiği sanat ediminden dolayı ölümsüz bir kimliğe de sahiptir. Şiir anlatıcısı, bir sanatçı olarak kendini "*Yüce Tanrı[nın] (...) / yerdeki ihtiyar k a l f a'sı(...)*"⁵⁰ olarak tanımlar. Çünkü sanatçıyı yaratan; ona, onun yetenekleri ve donanımı ölçüsünde yaratmayı da öğretmiştir.

Sanatçının da -Büyük Usta'nın yaratıcılığının yanında son derece sınırlı olmakla birlikte- yaratıcı bir tarafı vardır⁵¹. Sanatçının resmi, şiiri, yontuyu, yapıyı, müziği kısaca sanat yapıtını inşa etmesi, insanın, Büyük Sanatçı'nın yeryüzündeki halifesi / kalfası olmasının doğal bir sonucudur. Zaten sanatçının sanatsal yapıtı ortaya koyabilmesindeki temel saik "*O'nu 'gelip geçici olan'ın içinde hissetme[sidir.]*". Yoksa "*Nasıl resim yapabilirdi, ressamlar, / Nasıl şiir yazabilirdi, şairler, / Nasıl kuleler, mabetler, şehirler / Yükseltebilirlerdi mimarlar, / (...)*"⁵². Bu bağlamda sanatçı, sonlu olanın içindeki sonsuzu görebilen incelmış bir duyarlığa ve

⁴⁴ "İlk Sanatçı", *ÖÇ*, s. 245.

⁴⁵ "Prolog [II. epizot]", *ÖÇ*, s. 9.

⁴⁶ "Yamak", *ÖÇ*. S. 335.

⁴⁷ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 224.

⁴⁸ "Yamak", *ÖÇ*. S. 335.

⁴⁹ agş.

⁵⁰ "Prolog [II. epizot]", *ÖÇ*, s. 9. Not: "kalfa sözcüğü şiirde karakter boşluklu ve italik olarak dizilmiştir."

⁵¹ Cahit Koytak'la görüşme, 4 Şubat 2013, 11.15-17.30, şairin Çengelköy'deki evi.

⁵² "O'na Dair [IV. epizot]", *YBİM*, s. 158.

kişiliğe sahiptir. Sonlu, bitimli olan; sanatçı dışındaki her şeyi kapsadığı gibi sanatçının maddî varlığını da kapsar. Ölümlü bir formun içinde geçici yaşamını sürdüren sanatçı / kalfa, Büyük Usta'yı kendi içinde arayıp bulan kişidir de. Dolayısıyla sanatçı yine sonlu olanda sonsuzu bulan kişidir. O'nun sanat eseri olan herkes, potansiyel olarak sanatçı olabilir yeter ki kendi içindeki Sonsuz Olan'ı keşfedebilsin. Cahit Koytak, bu tanımlamasını retorik soru formundaki şu dizelerle açıklar:

"Sol Elle Yazılanlar

Büyük sanatçı, sanatçı olarak doğan kişi midir,

Yoksa kendinde herkes gibi olanı

Yontu, incelte,

İçindeki sanatçıyı,

Biricik olanı, benzersiz olanı

Ortaya çıkarmasını bilen kişi mi?"⁵³

Sanatçı, Büyük Usta'nın kalfası / halifesi olarak Büyük Usta'yı kendi içinde ortaya çıkaran, keşfeden kişidir. "Şairlerin Tanrısı"nda Yaratıcı'nın insanı / sanatçıyı niçin ve nasıl yarattığı açıklanırken yine sanatçının Tanrı kalfası olması üzerinde durulur:

" (...)

hem kendi kendini, kendi içindeki şiiri

hem de öteki bütün şiirleri

okuyabilen akıllı bir şiir,

bir şaheser yazacağım, dedi

bir çömez yapacağım kendime,

*bir **kalfa***, 'yeryüzünde...'"⁵⁴.*

Yaratılan insanı ve öteki bütün yaratılmışları şiir olarak tanımlayan şiir anlatıcısı, insanı dolayısıyla sanatçıyı; hem kendi şiirini yazan hem kendi içindeki şiiri açığa çıkaran hem de öteki bütün yaratılmışların varoluşundaki sanatı "şiir" olarak "*okuyabilen akıllı bir şiir,*" biçiminde nitelendirir. Sanatçı bu tanımlamayla bir Tanrı halifesi / "**kalfa**"sı olarak değerlendirilir. Bununla da yetinilmeyerek son dizede geçen kalfa sözcüğü için şiirin sonuna eklenen dipnotta sözcük, "***kalfa: Arapça halife sözcüğünün Türkçede aldığı biçim.**"⁵⁵ olarak açıklanır.

⁵³ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 83.

⁵⁴ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 224. Not: Şiir metninin özgün yazımı aynen korunmuştur.

⁵⁵ "Kalfa" sözcüğünün Hasan Eren'in "Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü"nde ve Sevan Nişanyan'ın "Sözlerin Soyağacı"nda Arapça "Halife" sözcüğünden kaynaklanan bir sözcük olduğu

Sanatı; Yaratıcı'yı arama, öteki varlıkların hallerinin ve insanların ruh hallerini / benlerini yaşayarak her şeyde ve herkeste O'nu görmek, anlamak olarak tanımlayan Cahit Koytak, sanatçıyı da buna paralel olarak öteki insanların masklarını takan, yarattığı kurmacalar aracılığıyla diğer yaşamları oynayan bir kişi olarak ele alır. Sanatçı bu deneyimleme işini öyle tutkuyla ve kendini kaptırarak yapar ki şiir anlatıcısı bir sanatçı olarak yaşadığı deneyimi şu dizelerde epik bir tavırla -metnin kendisinin de kurmaca olduğunu belirterek- dile getirir: *"Yaşayabiliyorum öyküsünü, / İstedğim her ölümünün, / Daha çok kaptırarak kendimi / Öyküye, öykünün sahibinden... // Tadabiliyorum herkesin yazgısını, / Beş kuruş ödmeden / Her kederi, her sevinci... / Bir sanatçiyim ben!"*⁵⁶. Ancak sanatçı, arayış serüveninde öteki benleri oynarken en sorunlu ilişkiyi de kendi benleriyle yaşayan kişidir. Çünkü *"Yaratırken yeni bir parça, / Kendinden önce / Ve kendinden başka / Her şeydir ve herkeştir sanatçı, (...)"*⁵⁷. Aslında bu durum ötekini oynayan, mış gibi yapan sanatçının temel varoluşsal açmazlarından biridir. Bu çoklu açmazda sanatçı kendine şu soruyu yöneltir: *"(...) kim olmalıyım ki, / herkesi olmam gerekmesin?"*⁵⁸. Sonraki dizelerde bu açmaz, sanatçıdan bilgeye ve insana doğru açılır. Sanatçının açmazı ya da sınanması kendi ben'iyle, bilgeninki bilgiyle, insanınki ise ölüm düşüncesiyle yani akıllıdır. Sanatçının ben'ini Cahit Koytak, kuyu eğretilmesiyle somutlaştırır. Bu "ben" öyle bir kuyudur ki sanatçı ne zaman *"ya bir gerdel su ya bir gerdel kum / ya da bir gerdel şiir çekmeye"* eğilse kendini *"dibindeki yusuflardan birinde bulup (...) ötekinde yitir[ir] (...)"*⁵⁹. Özetle sanatçı, öteki benleri ve varlıkların hallerini yaşarken / oynarken / öykünürken varoluşsal açmazları yaşayarak kendi benine ve bu yolla da Tanrı'ya ulaşan kişidir.

belirtilmektedir. Bkz.: Hasan Eren, "kalfa", *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, II. b., Bizim Büro Basımevi, Ankara 1999, s. 202.; Sevan Nişanyan, "kalfa", *Sözlerin Soyağacı -Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü-*, IV. b., Everest Yayınları, İstanbul 2012. Çalışmanın e-yayımı için bkz.: <http://www.nisanyansozluk.com/?k=kalfa&x=11&y=10> [Erişim: 25/08/2014].

⁵⁶ "Blues Şairi", CAZ, s. 48.

⁵⁷ "Sol Elle Çalınanlar [II. epizot]", CAZ, s. 106.

⁵⁸ "Ölümün Estirdiği Düşünceler [III. epizot]", *YBİM*, s. 196.

⁵⁹ "Kuyu", *ÖÇ*, s. 20.

3. 2. 3. Şiir

Cahit Koytak, en genel anlamda şiiri bir yarat(ıl)ma biçimi olarak görür. Şairin estet bakış açısıyla yaratılmış her şey bir bütün halinde "*Tanrının şiiri*"dir⁶⁰. "Varlığın Dilleri"nde şiir anlatıcısı, insandan taşlara, bozkıra, kum tanelerine kadar bütün varlıkların "*Tanrının planında. / ve (...) yeryüzü oyununda*[ki],"⁶¹ bir başka deyişle "*büyük hilkat şiirinde*"ki⁶² yerini sezebilen, anlayabilen bir kişiliktir. Bu nedenle Tanrı çömezi / kalfası olan şair de yaratılmış her şeyden şiirini kotarabilecek bir potansiyele sahiptir.

Varlığa bu poetik bakışıyla Cahit Koytak, "*Kainatı şiir gören, şiir bilen, şiire dönüştüren bir şair*[dir]. *Büyük şairler gibi tek bir şiirin peşinde*[dir]"⁶³. Bu noktada Cahit Koytak, Rezaizade Mahmut Ekrem'in "*Zerrattan şumusa kadar her güzel şey şiirdir*."⁶⁴ biçiminde özetlediği klasik estet bakışla benzerlik gösterir. Ancak Cahit Koytak'ın bu bakış açısından ayrıldığı nokta onun, zerrattan şumusa kadar her güzel şeyi şiir olarak görürken seküler bir tavır takınmaması, şiirini kotardığı varlık evrenini bir "*tanrı sofrası*"⁶⁵ olarak görmesidir. Bu sofraya ve bu sofradan beslenen sanat, kâinat gibi sonsuzdur. Şair, Tanrı'nın sonsuz sofrasından şiiri, " 'Nektar ve Ambrosia' "yı, "*sıkı pabuçlar, kısa adımlar ve küçük avuçlarla*"⁶⁶ bir başka deyişle Tanrı'nın yaratmasının yanında son derece sınırlı -"küllî"nin yanında "cüzi"- olanaklarla ancak devşirebilmektedir. Bu genellemeden hareketle şiir, *Tanrı'nın (...), kendine 'şair' diyen, divane çömezinin, / dudagında çağıldayan Varlık(...)"tır*⁶⁷. Dolayısıyla Tanrı'nın şiiri gibi şairin şiiri de -Tanrı'nın şiirine göre yine son derece sınırlı olmakla birlikte- bir var etme ve var olma biçimidir. Şair, şiirle yaratıcılığını gösterir ancak bu yaratıcılık "*Yüce Tasarımcı*"nın⁶⁸ yaratıcılığının bir yansımasından ibarettir. Şair de o ustanın çırağı olarak sözü, estetik formlarla yeni ve katmanlı anlamlara, imalara dönüştüren kişidir. Zaten şaire göre "*En Büyük Sanatçı*"nın⁶⁹ da

⁶⁰ "Oyuncakçı Dükkâmı [I. epizot]", *ÖÇ*, s. 145.

⁶¹ "Varlığın Dilleri", *YŞK I*, s. 33.

⁶² agş., s. 33.

⁶³ Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012].

⁶⁴ İsmail Parlatır, *Recaî-zade Mahmut Ekrem*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986, ss. 13-16.

⁶⁵ " 'Nektar ve Ambrosia' ", *YŞK I*, s. 22.

⁶⁶ agş.

⁶⁷ "Yakarış", *YŞK I*, s. 19.

⁶⁸ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 222.

⁶⁹ "Gemiyi Yüzdürmek", *DBŞ*, s. 228.

ilk yarattığı şey söz'dür. Bu nedenle şiirin temel yapı elemanı olan "söz", insanın yaratılışından önce var olmuş kadim bir mirastır: *"Tanrı, önce 'söz' olsun dedi / ve söz oldu; // ve insanla sözü birbirine kattı / bu ikisinden de şiiri yarattı / insan ve söz, / balçık ve logos, / kozmos içinde kozmos / kozmos içinde kozmos..."*⁷⁰. Şiir anlatıcısı, şiiri var eden temel olgu sözün yaratılmış ilk mefhum olduğunu belirtir. *"Tanrı, önce 'söz' olsun dedi"* dizesiyle İncil, Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'deki kadim bilgiye gönderme yapılır. İncil'e göre önce söz yani kelam yaratılmıştır ve ondan sonra yaratılan her şey onunla var olmuştur⁷¹. Bu bilgi, Kur'an-ı Kerim'in, Yaratıcı'nın her şeyi *"Ol!"*⁷² emriyle / sözle yarattığı bilgisiyle benzerlik gösterir. Şiir anlatıcısı, sözden sonra yaratılmış olan insan ve sözün birbirine katılmasıyla da şiirin Tanrı tarafından yaratıldığını belirterek kendi poetik anlayışında şiirin teolojik kaynaklı bir olgu olduğunu belirtir. İki ayrı âlem olan insan ve sözün birbirine katılarak şiirin yaratılması; şiiri girift, derinlikli, *"kozmos içinde kozmos"*⁷³ ya da âlem içinde âlem biçiminde tanımlanabilecek kuşatıcı bir olgu kılmaktadır. Bu nedenle Cahit Koytak, şiiri bir kozmos olarak gördüğü gibi *"Kozmosu [da] şiir gören, gördüğünü şiire dönüştüren velud bir şairdir (...)"*⁷⁴. Balçık (insan) ve sözün (logosun) iç içeliği şiirin temel niteliğidir. Balçık insanın, logos da -yukarıda anıldığı üzere- kutsal kitaplarda bütün yaratılışın temel dinamiği olduğundan şiir, doğası gereği bir yarat(ıl)ma eyleminin iki temel malzemesiyle, balçık ve sözle, var olur. Cahit Koytak'a göre insanın yeniden Yaratıcı'sına döndüğü gibi şiir de -insan aracılığıyla şiiri yaratan-Tanrı'ya dönebilecek bir niteliğe sahiptir:

" (...)
Şiir bu, belli mi olur,
Onu ilk kez terennüm eden yüreğin
Geri dönme günü gelince kara balçığa,
Bakarsınız, o da,

⁷⁰ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK III*, s. 45.

⁷¹ İncil, Matta: 1/1: *"Bidayette kelam vardı."*; 1/2: *"Her şey onun ile oldu, ve olmuş olanlardan hiç bir şey onsuz olmadı."*

⁷² Kur'an-ı Kerim'e göre (Yasin 36/82) bir şeyin yaratılması, var olması Allah'ın *"yekûle lehû: kün, feyekûn"* / *"Ol! der -ve o (şey hemen) oluverir."** emriyle gerçekleşir. Yine aynı bağlamda Nahl suresi 16 / 40: *"Biz, ne zaman bir şeyin olmasını istesek, ona sadece 'Ol!' deriz -ve o (şey hemen) oluverir."** ayetiyle aynı duruma işaret etmektedir. Ayrıca bkz.: Bakara 2 / 117; Enam 6 / 173. Varlığın söz aracılığıyla / sözle yaratılması Tevrat'ta da yer alır: Tevrat, Tekvin 1 / 3: *"Tanrı, 'Işık olsun!' diye buyurdu ve ışık oldu"*. [*Ayet mealleri: Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009.]

⁷³ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK III*, ss. 44, 45.

⁷⁴ Zeynep Sorgun, " 'Bir Avuç Dolusu Aspirin Yutan Kızlar İçin Kanto' Yazan Güzel Adama", *İnce'leyen*, S. 3, (Ocak-Şubat 2011), s. 16.

-Ne kadar havaleli olursa olsun-
Basıldığı kâğıtla beraber,
Onu okuyan gözleri,
Terennüm eden dudakları,
Ve hissedен yürekleri de
Yüklenip Zümrüdüanka gibi sırtına,
Kanatları vermiş,
Dönmek için,
Onu ilk defa kara balçığa
Üfleyen dudaklara...
(...)."⁷⁵

Şairin, şiir anlayışına göre insan, şiir ve sözle / "Ol!" emriyle yaratıldığı için Tanrı, insanı yaratırken aynı zamanda şiiri de yaratmıştır. İnsanın ve varlıkların sonunda Tanrı'ya dönmesi gibi şiirin de günün birinde Tanrı'ya / "Onu ilk defa kara balçığa / Üfleyen dudaklara..." dönmesi muhtemeldir. Bu niteliğinden dolayı şiir nesnel dünyaya ait bir üretim olarak görülmez. Şiir ve insan, metafizik bir dünyaya ait iki varlık olarak değerlendirildiği için her ikisinin yazgısı benzerdir. Bu nedenle Cahit Koytak, şiiri her ne kadar nesnel dünyayla ilişkili gibi görünse de bu dünyaya ait olmayan, insan gibi, nesnel dünyasında geçip gidici bir varlıkla konumlanan "(...) şu yersiz yurtsuz, / Şu yoksul, ebedi yolcu..."⁷⁶ olarak nitelendirir. Çünkü o "göğün yedinci katın[dan]" "yeryüzüne in[miş]", insanlar arasında "gönülden gönüle, / duraktan durağa" gezip dolaştıktan sonra "geldiği yere"⁷⁷ dönecek "Ebedî Gezgin"dir. Metafizik, madde ötesi / üstü bir bakış açısıyla kavranan şiir, nesneleştirilip profanlaştırılarak fanileştirilemeyecek bir yaratımdır. "yediğimiz, içtiğimiz şeylere, / yonttuğumuz, taptığımız şeylere / eskitip attığımız / ya da gömdüğümüz şeylere, / saçlara, turnaklara, kemiklere"⁷⁸ indirgenemez. Şiir maddesel anlamda "(...) hayatın aynası mıdır, / hayatın parçası mıdır / hayatın içinde midir, dışında mıdır, / üstünde midir?" diye sorgulandığında ancak "sora sora, (...) / kendi burnumuzun ucuna varabiliriz"⁷⁹. Bu nedenle Cahit Koytak'a göre şiir, ölümlü, sonlu, gelip geçici olan şeyleri ölümsüz olana çeviren bir dönüştürme sanatı olarak görülür.

⁷⁵ "Yetmiş Gram", *YŞK III*, s. 395.

⁷⁶ "Şair 'Bugün'den Geçiyor, Ebedi Yoksunluk Zamanından", *YŞK I*, s. 221.

⁷⁷ "Ebedî Gezgin", *YŞK III*, s. 391.

⁷⁸ "Nereye Ekersen Ek, Biter", *YŞK III*, s. 321.

⁷⁹ ağş.

Estetik dönüştürüm sanatı olan şiirin kendine özgü yasaları bulunur. Şiir, kendine özgülüğü ve kendi iç yasalarıyla belirlenen özgür doğasıyla bir bütünlüğe sahip olduğu için Cahit Koytak, şiiri "(...) büyük bir krallık(...), fethedilemeyen bengi bir imparatorluk"⁸⁰ olarak betimler. Yine aynı şiirin devamında şiirin kendine özgü özgürlüğüne dikkat çekilerek şiir, yine temel yasası özgürlük olan "(...) bir krallık / ıssız bir imparatorluk,"⁸¹ olarak tanımlanır.

Yukarıda yapılan açıklamaların yanı sıra Cahit Koytak, genel olarak şiir kavramı hakkında çok sayıda poetik şiirinde farklı eğretilmeler aracılığıyla da tanımlamaya girişir⁸². Bunlardan bazılarını açıklayarak değerlendirmeye çalışalım. "Cihangir" adlı şiirinde şiir yaşama eşdeğer bir olgu olarak ele alınır. Şiir sanatı yaşamın tamamını, bütün öğeleriyle içine alan, kuşatıcı bir genişlikte tanımlanır. "Anlı şanlı şiir sanatıyım ben, / Bakma sanatıyım, görme sanatıyım, / Sevme sanatı, ölme sanatı..."⁸³. "Ana Kara"da şiir anlatıcısı, şiiri ayrı ayrı bireyler olmamıza rağmen tüm insanlığı ortak bir hikâyede birleştiren "şey" olarak tanımlar:

"Ana Kara

ayrı ayrı adalar olduğumuzu
ve birbirimize kavuşmamızın
imkansız olduğunu düşünmemize rağmen,
bize, okyanusun altında
kesintisiz devam eden
ortak bir bedenimizin,
ortak bir hikâyemizin olduğunu
hissettiren şey midir, şiir?⁸⁴

Şiir, insanı insana ulayan ve insanlara, tüm insanların aynı varoluşun bir başka deyişle aynı bütünü parçaları olduğunu hissettiren, hatırlatan ortak ve gizil bir payda olarak tanımlanır. Şiirin insanı insana ulayan bu özelliği, birbirinden ayrı gibi görünen iki adanın, denizin dibinde devam eden ana kara ile birbirine bağlanması eğretilmesiyle somutlaştırılarak açıklanır. Cahit Koytak'ın *Tarafa*'ta yayımlanan

⁸⁰ "Caius, Saray Şairi Osias'ın Hikâyesini Kaleme Alıyor", *YŞK I*, s. 292. "Cihangir" şiirinde ise *YŞK II*, s. 18) şiir, ruhun, kalbin, sözün ve sazın krallığı olarak tanımlanmaktadır.

⁸¹ agş., s. 295.

⁸² Cahit Koytak'ın kitaplarında ve süreli yayınlarda yayımlanmış poetik metinlerin tam listesi için bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Poetik Metinler Tablosu".

⁸³ "Cihangir", *YŞK II*, s. 18.

⁸⁴ "Ana Kara", *YŞK III*, s. 334.

"Zamanın Çocuğu"⁸⁵ şiirinde son derece göreceli, sanatsal benzetmelerle şiir tanımlamaları yapılır. Ancak bu tanımlamaların çoğu nesnel bir tutumla ele alınıp değerlendirilemeyecek derecede öznel açıklama ve benzetmelerdir. Orhan Okay'ın deyişiyle *"Denizde, avuçlarınızla yakalayacağınızı zannettiğiniz zaman çoktan parmaklarınız arasından sıyrılıp kurtulmuş bir balı[ğ]a"*⁸⁶ benzeyen şiir üzerine yapılan tanımlama ve nitelermelerin de son derece öznel olması bu tanımlamaları sistematize etmeyi zorlaştırmaktadır. Ece Ayhan'ın "Mor Külhani"⁸⁷ şiirinin parodisi ve aynı zamanda dil ve üslup bakımından pastişi olarak değerlendirilebilecek "Zamanın Çocuğu"nda her bentte bir şiir tanımı yapılır ve bu yapılırken de Ece Ayhan'ın "Mor Külhani"deki üslubunu anımsatan bıçkın bir sokak dili kullanılır.

"Zamanın Çocuğu

*güçle kirletilmiş bilginin intiharı değilse,
böyle bir arınmanın kuzenidir şiirimiz,
bütün devrimlerin çocukluk arkadaşı
ve bastırılmış ayaklanmaların varisi.*

*kalbin tezcanlılığı, aklın üşengeçliği;
tam kazanıyorum derken muharebeyi,
insana silahını gömdürten
yufka yürekliliğin utangaç havarisi.*

*sokakta karşısına çıkacak ilk kişiyi
kucaklayıp öpme isteğidir şiirimiz,
sonra, hatırları kalmasın diyerekten
sokaktaki herkesi ve herşeyi...*

*dünyalar iyisi tek refikadan
sekiz çocuk sahibi hayalci bir babanın,
istem dışı, mantık dışı, mevsim sonu
dokuzuncu çocuğudur, şiirimiz.*

⁸⁵ Şiirin adının "Zamanın Çocuğu" olması, tasavvuftaki "İbnü'l- Vakt"la da ilgili olarak düşünülebilir. Çünkü şiirde, şiir zamanın ruhuna, gereklerine uyan bir zamane çocuğu olarak tanımlanır. Tasavvufa göre de ibnü'l- vakt *"Zamana uyan, devrin çarkına uygun yaşayan kişi. (...) Tasavvufta sūfi, ibnü'l- vakt olarak geçer. Yani sūfi, geçmişle ve gelecekle uğraşmaz, içinde bulunduğu zaman neyi gerektiriyorsa onu yapar. Böylece Tanrı tecellisine uymuş olur."* [İskender Pala, "ibnü'l- vakt", *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, VI. b., Ötügen Neşriyat A. Ş., İstanbul 1999, s. 202. Ayrıca bkz.: Ethem Cebecioğlu, "âbâu'l- Ahval", *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, III. b., Anka Yayınları, İstanbul 2010, s. 4.]

⁸⁶ M. Orhan Okay, *Poetika Dersleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, s. 13.

⁸⁷ Ece Ayhan, "Mor Külhani", *Bütün Yort Savul'lar*, VII. b., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008, ss. 124, 125.

*bizim gibi, yağız tozdan topraktan
yaratıldığını söylüyor olabilir
ve ruhunun yukardan üflendiğini falan...
kesinlikle doğru değil bu kuram.*

*yaşlı doğan, ama artık hiç yaşlanmayan
bütün haşarı çocuklar gibi
onun ebesi de zamandır, zaman,
ipek tenli, rüzgâr kanatlı zaman...*

*doğar doğmaz yürüyen ve konuşan
ve adına şiir denen bu zamane çocuğu,
anasına, babasına değil de,
ebesine çekmiştir, ebesine!
o ebe ki, kendisi çağıldar durur
ırmak gibi sürekli,
ama işte, gelip geçici kılar
değişip dokunduğu herşeyi."⁸⁸*

İlk bentte şiir, "güçle kirletilmiş bilginin intiharı" bir başka deyişle endüstriye ve teknolojiye dönüşmüş modern çağın bilgisinin intihar yoluyla arınması; akıl yerine sezginin, irfanın ürünü olması yönüyle tanımlanır. Ayrıca şiir, devrimlerin ve bastırılmış ayaklanmaların / tamamlanmamış eylemlerin çocukluk arkadaşı yani ilkel ve en saf biçimi olarak da nitelenir. İkinci bentte de şiirin "kalbin tezcanlılığı, aklın üşengeçliği;" oluşu belirtilir. Dolayısıyla şiirin, akıldan çok sezgiyle ortaya konulan ve kavranan yönü üzerinde durularak birinci bentte yapılan tanımlama desteklenerek pekiştirilir.

Üçüncü bentte ise şiir, insanlaştırıcı eğretilenme yoluyla herkese ve her şeye insani sıcaklıkla yaklaşan bir kişi biçiminde betimlenerek öznel bir yaklaşımla tanımlanır. Dördüncü bentte şiir anlatıcısı kendi biyografisinden hareketle son derece öznel, ben merkezli bir şiir tanımlamasına giderek şiiri çocuklarıyla aynı eşinden olma dokuzuncu çocuğu olarak tanımlar. Bu tanımlamanın dikkat çeken tarafı ise şiirin akıl dışında ancak akıllıca ve esine dayalı yönünün vurgulanmasıdır. Bu bağlamda şiir, "istem dışı, mantık dışı" doğmuş dokuzuncu çocuktur.

⁸⁸ Cahit Koytak, "Zamanın Çocuğu", *Taraf*, (07/02/2011). Not: Alıntıda, şiirin özgün yazım ve noktalaması aynen korunmuştur.

Beşinci bentte ironik bir tavırla şiirin insan gibi topraktan yaratılmadığı (!), şiire yukarıdan ruh üflenmediği (!) üzerinde durularak, şiirin ne olmadığından hareketle ne olduğu tanımlanır. Son iki bentte ise dönemsel olarak her şiirin, dönemin / "zamane"nin kendine özgü koşulları ışığında belirlendiği, bu nedenle de şiir denen mefhumun "zamane çocuğu" olarak tanımlanabileceği görüşü ele alınır.

Cahit Koytak şiire ilişkin, imge düzeyinde ve son derece öznel bir bakış açısıyla farklı tanımlamalar da yapar. Örneğin şiir, sanatçının kendi içindeki 'çocuğu' / sanatçıyı / tanrı çömezini keşfetmek için yaptığı kazıdır⁸⁹. Şiir aynı zamanda, birey için bir sığınaktır. Anlamlandırılması güç bir dünyada ya da şairin eğretilmesiyle "*Devler için kükreyen bu sırlar ve imalar denizinde*" şiir, "*Yalnız bir kazazede... "nin*"⁹⁰ sığındığı liman, betimlenen bu korkulu ve dalgalı denizde yalnızlığı ve korkuyu bastıracak "*türkü*", yol gösterecek "*fener*"; deniz deneyimi olmayan çöl adamı "*bedevi*"yi dalgalardan koruyacak "*muska*"dır⁹¹.

3. 2. 3. 1. İyi Şiir

Sanatı en temelde Tanrı'yı arama ve ona ulaşma çabası olarak tanımlayan Cahit Koytak'a göre iyi şiirin de en temel niteliği "*(...) Tanrı'nın dudağına / dönmeyi hak ed[ecek] (...)*"⁹² saflığa, duruluğa, kalıcılığa ve özgünlüğe sahip olmasıdır. İyi şiirin yeniden Tanrı'ya dönecek olmasının temel nedeni de "*sahici şiir*"in, " '*Ol!*' emrinin çömezi(...)"⁹³ olmasıdır. Tanrı'dan gelen her şeyin Tanrı'ya dönmesinde olduğu gibi iyi şiir de en sonunda Tanrı'ya dönen bir yaratımdır. Yoksa şiir, büyük ve parlak hayallerin, imgenin peşinde koşan dolayısıyla "büyük şiir" olmaya çalışan bir metin olmamalıdır. Büyük sözler söylemek, şiiri sıradanlaştırarak popülerleştirmek iyi şiirin önündeki en büyük engeldir. "*Hâkim dünya düzeninin kıvamı tutturulmakta zorluk çekilmeyen popülist şiirini yazmaz Cahit Koytak. Huş ağacına eğilir ve anlar; şeylerin suretini, olguların zahirliğini.*"⁹⁴. Nitekim şair, küçük duyarlıkların, ince düşüncülerin, küçük sevinçlerin peşinde olmalıdır. Bu nedenle iyi şiir "*her tene*

⁸⁹ "Büyük Kuşçu", *YŞK III*, s. 295.

⁹⁰ "Bedevi Şair", *YŞK I*, s. 24.

⁹¹ agş.

⁹² agş.

⁹³ " 'Ol!' Emrinin Çömezidir, Şiir", *YŞK II*, s. 274.

⁹⁴ Seda Eriş, "Cahit Koytak Şiirine Genel Bir Bakış", *Akatalpa*, S. 123, (Mart 2010), s. 10.

*girebilecek / her akla sığabilecek kadar / incel[meli, yalınlaşmalıdır.]*⁹⁵, bunu yaparken de "bölüne çoğala" anlamı derinleştirmelidir. İyi şiiri temelde teolojik bir bakış açısıyla niteleyen Cahit Koytak, iyi şiirde esinin de önemli bir payı olduğu düşüncesindedir.

Esin, iyi şaire melekler tarafından "*göğün dağları*" ve "*bayırları*"dan yuvarlanan "*göğün hüznün balyaları(...)* / *erinç balyaları(...)*"dır⁹⁶. Hatta iyi şiir, şairin sağında, solunda, omuz başında ve bileğinde hazır bulunan melekler tarafından üflenecek / esinlenecektir⁹⁷. Dolayısıyla iyi şiirde en önemli ve ilk koşul esindir. İyi şiir en temelde esine bağlı olduğu için zamansızdır. Cahit Koytak iyi şiirin esinle ilişkisinin zaman kaydından bağımsız olduğunu, neden-sonuç ilişkisini tersyüz etme bağlamında kurduğu ironiyle şöyle açıklar:

"(...)
o şiirler ki, yazılmazlar, çizilmezler,
zaman akıyormuş, aksın, aceleleri yoktur,
yüzyıllarca beklerler, beklerler de,
sonunda İyi bir şair bulur
ve bir gecede yazdırırlar ona,
içlerinde akan ırmağın çağılığını."⁹⁸

Cahit Koytak'a göre, esinle gelen iyi şiirler -şairin deyişiyle kendini şairine yazdıran şiirler- doğası gereği olgunlaşmış, kıvamını bulmuş; dil, söyleyiş ve estetik bakımından kendini tamamlamış metinler olarak varlık bulmaktadır. Bu nedenle "İyi Şiirler Yaşlı Doğanlar"⁹⁹. İyi şiirin, " *'gecikmiş bir doğum'* "la "*yaşlı doğmuş çocuk(...)*"¹⁰⁰ olması gibi şiirin ölümünü de "*kıyamete kadar gecik[tirecek]*"¹⁰¹ ve onun kalıcı şiir olmasını sağlayacaktır. İyi ve kalıcı şiire ulaşmada tüm bunların yanı sıra şairin kendi gibi olması da önemlidir. Çünkü iyi şiirin ölçütlerinden biri de özgünlüğü, kendinden başka hiçbir şeye benzememesidir. Şair, büyük fikirlerin "*peşinden koşma[k]*" yerine "*sahteliklerden sıyrılmaya bak[malı] // kendini arındır[malıdır.]*"¹⁰² ve bu bağlamda "*Bildik temalardan uzak dur[malı] / (...)/ Sesine*

⁹⁵ "Palamutlar Büyüyünce", *YŞK II*, s. 316.

⁹⁶ "İyi Şiir & İyi Şiir", *YŞK II*, s. 140.

⁹⁷ "Şiirlerini Yazarken", *YŞK II*, s. 331.

⁹⁸ "İyi Şiir & İyi Şiir", *YŞK II*, s. 140.

⁹⁹ "İyi Şiirler Yaşlı Doğanlar", *YŞK II*, s. 313.

¹⁰⁰ "Arasözler [IV. Epizot]", *YŞK III*, s. 16.

¹⁰¹ agş. s. 16.

¹⁰² "Herkesin Bildiği Şeyler", *YBİM*, s. 92.

yeni yankılar ara[malıdır.]¹⁰³. Ancak bu yolla özgün, kalıcı, iyi şiire ulaşmak mümkün olur.

Sanatı, yaşanmamış olanı kurmaca yoluyla deneyimleme, bir başka deyişlemiş gibi yapma ile ilişkilendiren Cahit Koytak, iyi şiirin başka bir niteliğinin de düşünme yoluyla yaşanmamış olanı deneyimleme, onun künhünü sezme olduğunu belirtir. Bu durumu saraya hiç girmemiş bir yoksulun düşünme yoluyla sarayı Sezar'dan daha iyi ve ayrıntılı olarak bilmesi bütüncül eğretilmesiyle somutlaştırarak anlatır: yoksulun "(...) *bulunduğu o yerden / saraya baktığında, artık orada / sezar'ın içerden gördüğünden / daha fazlasını görebilmesi...*"dir¹⁰⁴. Cahit Koytak' göre, "(...), *işte yoksulluğun böylesi / zenginliğin ender türlerindedir / ve iyi şiir, böyle bir zenginliği / kendisinde keşfeden şairlere verilir.*"¹⁰⁵. Böylece iyi şiir, kurmaca metin aracılığıyla yaşanmamış olanı deneyimleme yeteneğini kendinde keşfeden şair tarafından yazılan metin olarak tanımlanır. Bir başka deyişle iyi şiir, öteki ruh hallerini ve yaşamları öykünerek onları başkalarının da deneyimlemesini / yaşamasını sağlayabilen şiirdir.

İyi şiirin başka bir özelliği de okuyucusuna sanatsal yapıt / şiir karşısında estetik bir doyum sağlamaması, okuyucunun estetik doyumsuzluğunu artırmasıdır. Şairin eğretilmesiyle söylenecek olursa iyi şiir, okuyucusunun şiire olan açlığını tatmin etmek yerine şiire "(...) *açlığını artır[an] / (...) / ince, hüner isteyen bir iş(...)*"tir¹⁰⁶. Estetik doyuma ulaştırma bağlamında iyi şiir "*suvarmaz, susatır; / söndürmez, yakar!*"¹⁰⁷ bir özelliğe sahiptir.

İyi şiirde bulunması gereken özelliklerden biri de duygu, düşünce ve dil arasındaki uyumu sağlamasıdır. Bu aynı zamanda biçim ve içeriğin uyumudur da. Şiirin üç temel ögesi arasında kusursuz uyum sağlandığı takdirde şiir, "has şiir" olabilmektedir. Cahit Koytak bu görüşünü, şiirlerinde çeşitli bağlamlarda, farklı anlam ilgileriyle kullandığı jonglör eğretilmesiyle açıklar. "has şiir" in, bir jonglör gibi "(...) *duyguyu, / düşünceyi ve dili, // üç anka kuşu / yumurtasıymış gibi / tek elde, yere düşürmeden // uyum ve ustalıkla havada / atıp tutarken öyle / bir yandan da, //*

¹⁰³ "Cazın ve Şiirin Yolları", CAZ, s. 229.

¹⁰⁴ "Caius'a Göre Yoksulların ve Şairlerin Zenginliği", YŞK I, s.298.

¹⁰⁵ agş.

¹⁰⁶ "İyi Şiir", YŞK II, s. 317.

¹⁰⁷ "Ol!" Emrinin Çömezidir, Şiir", YŞK II, s. 275.

(...) / boşta kalan eliyle, / orkestra yönet[mesine],¹⁰⁸ benzer bir şey olduğunu belirterek; duygu, düşünce ve dil arasındaki uyumun ne derece kusursuz bir biçimde sağlanması gerektiğini vurgular. Nitekim kötü şiirde bu uyumsuzluk belirgin biçimde görüldüğü için şiir kötüdür. Böylesi şiirin şairi, Tanrı tarafından kendi içine yazılmış "(...) partiyonu¹⁰⁹ / yanlış okumanın bir (...)"¹¹⁰ sonucu olarak uyumsuz / kötü şiiri ortaya koymaktadır. Özgün içeriğin doğallıkla işlenmesi, şiirin zamana yayılarak sabırlı bir işçilikle kotarılması, yalın bir dille ancak anlamsal derinlik içerecek biçimde yazılması özellikleri ise "Kısık Ateşte", "(...) sahanda yumurta / pişirmek (...)"¹¹¹ eğretilmesiyle somutlaştırılarak anlatılır.

Cahit Koytak tarafından, iyi şiirin ölçütlerinden biri de şiirin okuyucuda yarattığı duygusal etki olarak belirlenir. Bu ölçüt, saptanması güç ve son derece öznel bir ölçüdür. Cahit Koytak'ın ortaya koyduğu bu ölçüte göre şiirin iyi olmasının ölçüsü okuyucuda yaratacağı santimental etkidir. "(...) okunduktan sonra, insana, / konuşmayı unutturan, / oturup sessiz sessiz / ağlama isteği veren şiir..."¹¹² iyi şiirdir. Ancak okur merkezli bu tanımlama son derece görecelidir. Daha önce iyi şiirin Cahit Koytak tarafından Tanrı'ya döne(bile)cek mükemmellikte ve bütünlük içinde var edilmiş şiir olarak tanımlandığı üzerinde durulmuştu. İşte okuyucuda böyle santimental etki yaratan iyi şiir, "hakikatle güzellik" in, "(...) yerden göğe dönerken / bindikleri kızığ[a]"¹¹³ koştukları şiirdir. Bir başka deyişle, okuyucuda duygusal etki yaratan iyi şiir, aynı zamanda Tanrı'ya dönerken beraberinde "hakikatle güzellik" i de Tanrı'ya ulaştıran şiirdir.

¹⁰⁸ " 'Jonglör' ", *YŞK II*, s. 37.

¹⁰⁹ "Partiyon: Bir orkestra ya da koro yapıtında, seslere ve çalgılara ait bütün partilerin belli bir sıraya göre yazılı olduğu nota defteri ya da kitapçığı." [Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, s. 556.]. Senfonik müzikte her enstrüman sanatçısının önünde kendi çaldığı enstrümanın notasını içeren "parti" bulunur. Orkestra şefinin önünde ise bütün enstrümanların ne zaman ve hangi sırayla hangi notaları çalacağını gösteren "partiyon" bulunur. Orkestrayı yöneten kişi partiyon sayesinde müziği doğru ve "uyumlu" bir biçimde yönetebilir.

¹¹⁰ "Eğer Sahte ve Uydurma..", *YŞK II*, s. 292.

¹¹¹ "Kısık Ateşte", *YŞK III*, s. 316.

¹¹² "Bir Şiir, Okuruna..", *YŞK II*, s. 323.

¹¹³ agş. s. 323.

3. 2. 3. 2. Kalıcı Şiir: Ölümsüzlüğün Peşinde

Cahit Koytak, ölümsüzlüğü, şiirin kurmaca dünyası içinde edebi metnin geleceğe kalması, insanın yaşamına başka bir dünyada devam ettiği gibi şiirin ve güzel şeylerin de başka bir dünyada var olmaya devam etmesi bağlamında değerlendirir. Yoksa ölümsüzlüğün peşinde koşmak, şairane bir tavır olmanın ötesine geçmeyecek bir çabadır. Bu bakış açısını Kürşat Bumin'e gönderdiği manzum mektupta şöyle açıklar:

" 'Ölümsüzlük' sözünün sadece bir nükte / ve şairlerin dudağına yakışan, / yani onlar için mazur görülebilecek tatlı bir / 'soytarlık' / olduğunu belirtmeme gerek yok, elbette. / Ama, 'ölümsüzlük vehmi'nin, şairler de dahil, / herkes için korkutucu bir takıntı olduğu konusunda / sizinle kesinlikle hemfikir olduğumu bilmenizi / isterim."¹¹⁴.

Bu nedenle ölümsüzlük ya da kalıcılık, edebi metnin geleceğe kalabilme yetisi bakımından niteliği ve sanatçının yapıtını inşa ederken takındığı tutumla ilgili bir kavram olarak ele alınacaktır.

Cahit Koytak'a göre iyi şiirin ölümsüz olmasının nedeni Tanrı'dan gelmesidir. Bu nedenle iyi şiir için tekrar Tanrı'ya / özüne dönmek anlamına gelen bir "*miraç*" ya da "*İtaka yolculuğu*"¹¹⁵ söz konusudur. İyi şairler her şiiriyle, buluşuyla bu yolculuğa ya da "*ölüme çare*" aramaktadır¹¹⁶. Düz yazı tıpkı insanın bedeni gibi topraktan gelip toprağa dönecek maddesel bir var oluşla bulunurken iyi şiir tıpkı ruh gibi Tanrı tarafından şaire üflenmiştir. Bu görüş, Güzel Sözlerin Cini, oyun kişilerinden biri ve şiir anlatıcısı konumundaki Efendi arasında bir polilog biçiminde kurgulanmış "Çarşı Pazar Gezerken"de şöyle açıklanır:

*"(...)
Bense kerpiç dökmek istiyorum, Güzel Sözlerin Cini,
Yalnızca kerpiç dökmek ve böylece, ölümlü bedenimi
Ve düz yazılarımı toprağa iade etmek...
Çünkü ikisi de oraya aittiler

Ve çürümekten başka kaderleri yoktu.
'Ama ruhunuz ve şiirleriniz?' diye atlıyor, öteki,*

¹¹⁴ "Yaşlı Şairden Yazar Dostuna", *YŞK III*, s. 376.

¹¹⁵ "Mevsiminde Dirilmek", *YŞK III*, s. 313. Not: 1. Bkz.: "Eski Yunan", *Memo Larousse*, Milpa Yayıncılık AŞ, İstanbul 1990, s. 295. 2. "İthaka yolculuğu" kavramının kaynağı için bkz: Homeros, *Odyseia*, Çev.: Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul 1998.

¹¹⁶ "Harranlı Hekim", *ÖÇ*, s. 190.

'Onları, ölmenizi istemeyen biri
Ciğerlerinize üfledi, efendimiz
(...)"¹¹⁷

Cahit Koytak'a göre şiirin ölümsüzlüğünü, kalıcılığını belirleyen etkenlerin en önemlisi şairin tutumudur. Ona göre şiir / söz, kalıcı olmak istiyorsa ölümsüzlüğü düşleyen şairler tarafından yazılmalıdır. Şairin yapıtını ortaya koyarken takındığı tutum zamandan ve mekândan aşkın olmalıdır. Şair, eşyaya, kavramlara ve olaylara zamanın sınırlayıcı zincirini kırarak baktığında zaman üstü bir yapıt ortaya koyabilir. Yapıtın bir döneme, çağa ya da zamana kayıtlı olmayışı, belli bir mekâna ait olmamayı da beraberinde getirir. Bu nedenle şair zamanda ve mekânda " 'şimdi ve burada' değilmiş gibisine..."¹¹⁸ konumlanmalıdır. Şair böyle bir bakış açısı geliştirebildiğinde "(...) ebediyet / [şairin] hem süt annesi(...), / hem mozole nöbetçisi!"¹¹⁹ olacaktır. Kalıcı şiirler böylesi bir tutumu geliştirebilmiş şairler tarafından yazılabilir. Şiir çürüyüp, yok olup gitmeye mahkûm olmak istemiyorsa "Bu fani, unutkan kulaklarda, / Bu yaralı bereli, mezar toprağı kokan / Dudaklarda"¹²⁰ hayat bulmak yerine kendisine "(...) Dökülecek ölümsüz / Dudaklar ve narasıyla gökleri / Sırça saraylar gibi alaşağı edecek / Sarasız ve sıtmasız hançereler / arayıp bul[malıdır.] (...)"¹²¹. Ancak böylesi şairler tarafından ölümsüz şiirler yazılabilir. Zira şiiri ölümsüz bir nitelikle ikame eden "ustası" / şairidir¹²².

Şiirle şair arasındaki ölümsüzlük ilişkisi, iki taraflıdır. Ölümsüz şiir, iyi şair tarafından inşa edildiği gibi; iyi inşa edilmiş bir şiir de şairini edebi anlamda ölümsüz kılar¹²³. Şiir, sanatçının ölümünden sonra da onun varlığını, bu dünyadan gelip geçmiş olduğunu hatırlatmaya devam ederek sanatçıyı yaşatmaya devam edecektir. Bu görüş, bahçıvan ve bahçe eğretilmesiyle açıklanır. Bahçıvanın / sanatçının geride bıraktığı bahçedeki çiçekler / şiirler " bahçıvanın elleri, gözleri ve yüreği / toza toprağa dönüştükten sonra, / ondan nice sonra, nice sonra da, / (...) // bahçıvanın, hâlâ orada, / hep orada olduğunu / göstermek isteyecekler[dir], "¹²⁴.

¹¹⁷ Cahit Koytak, "Çarşı Pazar Gezerken", *Türk Edebiyatı*, S. 394, (Ağustos 2006), s. 27.

¹¹⁸ "Şairin Yontusu", *YŞK II*, s. 139.

¹¹⁹ "Şair 'Bugün'den Geçiyor Ebedi 'Yoksunluk Zamanı'ndan", *YŞK I*, s. 54.

¹²⁰ "Rüzgârın Savurduğu", *YŞK II*, s. 120.

¹²¹ agş. s. 120.

¹²² "Yol Arkadaşı I", *ÖÇ*, s. 123.

¹²³ "İşe Atla Gidip Gelme İsteği ya da Yeni Başlayanlar İçin Metafizik", *YBİM*, s. 23.

¹²⁴ "Bahçıvanın Ölümü", *ÖÇ*, s. 183.

Cahit Koytak, sanatçıyı; yapıtlarını bir başka deyişle Tanrı'nın doğaçlama olarak esinlediklerini *"zamanın derisine, / bekanın kemiklerine..."* nakşeden bir *"mumyacı"*¹²⁵ olarak görür. Dolayısıyla sanatçı yapıt vererek bir tür mumyalama işlemi gerçekleştirir. Böylece sanatçı hem yapıtlarını ölümsüzleştiren hem de yapıtlarıyla ölümsüzleşen bir kişiliktir. Sanatçının yaptığı *"sonlu hayatı(...) / (...) / bir yol şarkısıyla telafi(...)"*¹²⁶ ederek ebedi kılmaktır.

Kalıcı şiir kendi çağının ötesine seslenebilecek nitelik taşımalıdır. Kendi çağının ötesine geçebilen, gelecek kuşaklara, geleceğin dünyasına söyleyecek sözü olan şiir kalıcı olabilir. *"büyük şiir, uygarlığın bir yüzyıl, / belki üç, belki beş yüzyıl / sonraki yıkıntılarında / dolaşmayı hayal edebilen / bir kurttur, / (...)"*¹²⁷. Kurt eğretilmesiyle somutlaştırılan ölümsüz şiirin (kurdun) içerdiği anlamlar (ruhu), metinler arası ilişkiler sayesinde bedenden bedene (şairden şaire / yapıttan yapıta) aktarılacak ölümsüz olacaktır: *"kurdumuzun ruhuysa, / bin yıl, belki binlerce yıl sonra / bir şairin bedeninde uyanmak / ve sancıları tuttuğunda varlığın, / gecenin sessizliğinde / aya karşı ulumak için / uyumaktadır mağarada."*¹²⁸. Böylesi bir şiir, kendinden sonra gelecek edebi metinlere pastiş, parodi, gizli anıştırma, yeniden yazma (palimpsest) vb. bakımlardan üst / alt metin olarak kaynaklık edebildiğinde ölümsüzlüğü yakalamış olacaktır. Bu bağlamda şiirin, edebi metnin ölümsüz olmasının gereklerinden biri de gelecekteki edebi üretilere metinler arasılık bağlamında kaynaklık edebilmesidir.

Cahit Koytak, Şair H. Hanım'a (Hayriye Ünal) yazdığı manzum mektupta şiirin kalıcılığının ölçütlerinden birinin de şiirin yazıldığı çağdaki niteliğiyle ilişkilendirir. Mektupta, şiirin yazıldığı çağda okurunun beklentilerini karşılayabildiği ölçüde kalıcılığı yakalayabileceği belirtilir¹²⁹.

Cahit Koytak için şiir, belirli bir muhatap için söylenmiş, yazılmış metin değildir. Şiir, zamanın rüzgârının kulağına fısıldanmış *"monologlardan"* ibarettir. Zamanın rüzgârı da zaten ilgisini bularak onun kulağına bu monologları fısıldayacaktır. Bu nedenle şiir, şairin sesine yankı, sözüne muhatap beklemeden sadece *"(...), yolun ıssızlığını, / Yolcunun yürek vuruntularını / Bastırmak için*

¹²⁵ "Şair Mozart Mumyacı Mozart", *YŞK I*, ss. 89-91.

¹²⁶ "Şiir ve Metafizik [VII. Epizot]", *YBİM*, s. 267.

¹²⁷ "Büyük Şiir", *YŞK II*, s. 311.

¹²⁸ agş., s. 312.

¹²⁹ "Yaşlı Şairden Şair Bayana", *YŞK II*, s. 298.

dili[ne] doladığı / serseri monologlar... "dır"¹³⁰. Bu yönüyle bir avunma aracı da olan şiir "*Tek boynuzlu ve kırk kanatlı*"¹³¹ beyaz bir küheylandır. Pegasus'tan yirmi kat daha fazla kanadı olan bu uçan beyaz küheylan, aynı zamanda bir "*kainat*"tır. "*Bu uçan kainatın [küheylanın] karnında / arpa, saman ve selüloz yerine, / Ona yüzlerce belki binlerce yıl yetecek 'fethedilmiş' zaman var[dır.], (...)*"¹³². Bu zaman üstü niteliğinden ötürü şiir, salt bugünün okuru için değil tüm zamanların okuru içindir. Cahit Koytak'ın birçok şiirinin matrisini oluşturan ölümsüzlüğe ulaşma, maddesel varlığın faniliğini aşma, ruhun ölümsüzlüğü, Tanrı'ya ulaşarak ölümsüzleşme gibi düşünceler, Cahit Koytak'ın şiir anlayışını tematik olarak zaman üstü bir konuma taşır. İbn-i Arabî başta olmak üzere tasavvufun "ebu'l- vakt" ile "ibnü'l-vakt" ve Henry Bergson'un ortaya attığı "durée" kavramlarıyla örtüşen bu bakış açısına göre zaman kavramı, maddesel olarak var olan için geçerlidir. Şiir de maddeden ziyade bir "mana" olduğu için Cahit Koytak şiirinin / beyaz küheylanın "*(...), toynak seslerini, / Bazen keder; bazen erinç veren / gökçe kişnemelerini / Panayır tellalları, panayır simsarları değil, / Tellalların, simsarların kemiklerinin tozunu / Yolun kıyısına savurup geçen / rüzgarlar fısıldayacak[tır] / Kulağına serazat yolcuların.*"¹³³. Geleceğe kalacak metinler, zamanın rüzgârının kulağına fısıldandığı için şiir, zamanla kendine başka edebi mecralarda farklı anlamlar bularak, yeni ve farklı metinler arası ilişkilerde kendi anlamını tamamlayarak sürüp gidecektir.

Cahit Koytak; şiiri, zamanla çatışan değil uzlaşan bir kavram olarak değerlendirir. Bu açıdan bakıldığında şiir, dil ve üslup özelliklerinden çok söylediklerinden ötürü kalıcılığı yakalayabilecek zaman üstü, sanatsal bir üretilerdir. Çünkü Cahit Koytak'a göre şiir, ne soru sormaya ne yanıt vermeye ne de sorusu henüz sorulmamış yanıtları bulmaya gelmiştir. Şiir sanatı, evrende ve zamanda "*Büyük Usta*"nın¹³⁴ eliyle yaratılmış "şiiri" görüp onu metne dönüştürmektir. Bu sanatsal var etme biçimi, "*Büyük Usta*"nın yaratma biçimiyle uyumlu ve onun yaratmasının bir tür yansıması olduğu için evrenin ve zamanın ruhuna aykırı değildir. Evrenin ve zamanın ruhuna uygun oluş ise kalıcılığın önemli ölçütlerindedir. Böylesi bir şiir, okurunu aramaz; okuru onu bulur. Bu noktada bir sanatçı olarak Cahit Koytak, şiirine / sanatına muhatap arayan bir şair değildir. Bu durum onun

¹³⁰ "Prolog I", *YŞK I*, s. 9.

¹³¹ "Prolog IV", *YŞK I*, s. 16.

¹³² agş., s. 16.

¹³³ agş., s. 16.

¹³⁴ "Prolog II", *YŞK I*, s. 12.

münzevi tavrına da uygun düşmektedir. Bu tutumuyla Cahit Koytak, "*Ben buradayım sevgili okuyucum, sen neredesin acaba?*"¹³⁵ tavrının -kendisi de bir münzevi olmasına rağmen- karşısında yer alır. "Geniş zaman"a seslenen şiiriyle okuru arayan değil okur tarafından bulunan yapıtlar ortaya koymayı amaçlar. Okuyucusunun kendisini bul(a)mamasına da "*darılma[z]*": "*Dert etme, darılmam, / bak bu hiç önemli değil! / Yoksulların ve Şairlerin Kitabı / Yoksul ve şair okurunu / sonsuza kadar bekleyebilir; / Her şeyi kıt[tır], ama şükür / [şiiri zaman üstü bir nitelik taşıdığı için] vakti bol[dur.]*"¹³⁶.

Ölümsüz ya da kalıcı şiir için tehlikeler de söz konusudur. En büyük tehlike ise " '*genç kalma*' " isteğidir. " *çünkü bu, şiirin gençliğinden çok, / şairin, olduğundan daha genç / görünme hevesini yansıtır.*"¹³⁷. Şairin olduğundan daha genç görünme hevesi, doğallıktan uzaklaşma, yapaylaşma tehlikesini beraberinden getireceği için şiirin kalıcılığı bakımından tehlikeli bir durum olarak görülür.

3. 2. 3. 3. Şiir Hikmettir

Günlük dilde de sıkça kullanılan "hikmet" sözcüğü, "Türkçe Sözlük"te "**1. Bilgelik. 2. Tanrı'nın insanlarca anlaşılamayan amacı. 3. Gizli sebep. 4. Öğüt verici söz. 5. Fizik. 6. Felsefe**"¹³⁸ gibi farklı anlamlarla tanımlanır. Felsefede ise genellikle bilginin ve "bilgelik"in (sophia / wisdom) eş anlamlısı olarak belirtildikten sonra aşağıda örneklenen tanımlamalara benzer biçimde tanımlanır:

*"1- Geniş anlamıyla bilgi demektir. Bu bağlamda: Bilmenin ereği, bilmenin eksiksiz oluşu 2- Kendini tanımanın bilgisi."*¹³⁹ ya da "*En geniş ve en genel anlamı içinde, insanın içinde yaşadığı dünya ve toplumla uyumlu, kendi kendine yeten ve bilinçli bir varlık olmasını; dünyaya, kendisine, yaşama ve yaşamın nihai ve en yüksek amaçlarına ilişkin olarak sağlam bir kavrayışa sahip bulunmasını; eylemlerinde bilginin belirleyici rol oynamasını; düşünüp taşınarak eylemesini; eylemlerinin enine boyuna düşünülmüş eylemler olmasını öngören ideal durum ya da erdem.*"¹⁴⁰.

Bu tanımlamalara göre felsefî terminolojide hikmetin en temel niteliği, bilgi kavramına ve bilme eylemine yaslanmış olmasıdır. Buradan hareketle bireyin kendinden başlayarak toplumu, dünyayı ve evreni bilmesi, tanıması ve bütünlüklü bir

¹³⁵ Oğuz Atay, *Korkuyu Beklerken*, "Demiryolu Hikâyecileri -Bir Rüya", İletişim Yayınları, İstanbul 1987, s. 195.

¹³⁶ "Prolog IV", *YŞK I*, s. 15.

¹³⁷ " 'Genç Kalma' ", *YŞK II*, s. 314.

¹³⁸ "hikmet", *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

¹³⁹ Bedia Akarsu, "bilgelik", *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, III. b., Savaş Yayınları, İstanbul 1984.

¹⁴⁰ Ahmet Cevizci, "bilgelik", *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2002, s.155.

biçimde kendi donanımı ve düzeyi ölçüsünde kavrayışı hikmet olgusunu belirlemektedir. İslam tasavvufunun önce kendini sonra da Tanrı'yı, dolayısıyla "hakikat"i bilmeyi merkeze alan yaklaşımında ise hikmet kavramı, *"Amel ve bilgi bütünleşmesinden meydana gelen ilim. İnsan'ın, gücü oranında, dış âlemdeki (afâktaki) nesnelere hakikatini olduğu gibi bilip, ona göre hareket etmesinden bahseden [ilim]."*¹⁴¹ olarak tanımlanır.

Cahit Koytak da poetikası kapsamında, şiirin bizzat kendisini bir tür hikmet olarak değerlendirir. Ona göre şiir, bilgece söz söyleme sanatıdır. Söz söyleme edimi de iki şekilde ortaya çıkar: ilki "anlatıl(a)maz" olanı anlatmak, ikincisi ise anlatılabilir olanı anlatmaktır¹⁴². Şiir bunlardan birincisini yaparken yani anlatıl(a)maz olanı anlatırken hikmet niteliği taşır. Ancak her ikisini de yaparken şiirin taşıması gereken özelliklerinden en önemlisi söyleyeceğini didaktikleştirip sloganlaştırmadan söylemesidir. Çünkü şiir öyküsünü, iletisini yüksek perdeden anlatmayan, anlatılabilir olanın yanında anlatıl(a)maz olanı da anlatmayı amaçlayan bir sanattır. Anlatılamaz olanı, alçak sesle bazen de *"sessizliği dil olarak kullanmak"* suretiyle ve alçak gönüllülükle anlatma yolunu seçtiği için şiir bir tür "hikmet"tir. *"hikmet de şiir de 'anlatılamaz olan' konusunda susmak, / ve sessizliği dil olarak kullanmak, / ama bunu gösteriye dönüştürmeden yapmaktır."*¹⁴³. Cahit Koytak, şiirin hikmetli olmasını şiirin sessizliği eğretilmesiyle somutlaştırır. Şiirin iddialı büyük sözler etmeden, gösterişli anlam oyunlarına girmeden doğallık ve yalınlıkla bir başka deyişle "sessizce" içerikleştirdiği hikmet, öyle bir suskunluk, sessizlik yaratmalıdır ki okuyucu dizelerde, *"çiğnediği keçi yollarında sezginin ayak seslerini (...) / ruhun dehlizlerinde / inancın iç çekişlerini / aklın tepelerinde / kuşkunun ulumalarını"*¹⁴⁴ işitebilmelidir.

Şiirin anlatılamaz olanı anlatması bir başka şiirinde ise *"içi mucizelerle dolu, ama dilsiz ve tutuk."*, *"Kafasını çağlara vura vura kanatan / ergen bir Buda (...)"*¹⁴⁵ eğretilmesiyle somutlaştırılır. Şiirin dilsiz ve tutuk bir Buda aracılığıyla tanımlanması Budacılıkta sezginin, irfanın ve hikmetin önemli bir yere sahip olmasıyla ilgilidir. Şiir hikmetli olmayı, anlatılabilir olanı anlatma konusunda ise

¹⁴¹ Ethem Cebecioğlu, "hikmet", *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, III. b., Anka Yayınları, İstanbul 2010, 185.

¹⁴² "Hikmet de, Şiir de", *YŞK II*, s. 309.

¹⁴³ agş., s. 309.

¹⁴⁴ "Öyle Bir Sessizlik Olsun ki..", *YŞK II*, s. 271), Not: Son iki dize alıntı yapılırken takdim-tehirle alıntılanmıştır.

¹⁴⁵ "Şiir 'Bugün'den Geçiyor Ebedî Yoksunluk Zamanından", *YŞK II*, s. 22.

yine aynı tavrı elden bırakmamalıdır. Gösteriştten uzakta delilerin, çocukların ve çobanların bile rahatça anlayabileceği, zevk alacağı nitelikte olmalıdır. Yoksa şair, Heidegger'in yaptığı gibi "*varolanın varlıkta varolan olarak var olması / falan, falan, falan...*" diye söze başlayınca "*gülmekten kırıl[maktadır], çobanlar, çocuklar ve deliler.*"¹⁴⁶. Çünkü çobanlar, deliler ve çocuklar gündelik yaşamlarındaki eylem ve tutumlarında akla fazla ya da hiç ihtiyaç duymayan, sezgi ve içsel yönsemelerle davranan, kimi zaman da davranışlarında -davranış nedenlerinin anlaşılmasından dolayı- hikmet aranan kişilerdir. Bu nedenle şiir, akla yaslanan bilgi olmaktan çok sezgiye, irfana dayanan hikmetli bir olgudur. Öğretmek yerine bilgece susarak sezdirmek, söz söylerken daha ketum bir tavır seçmek, şiiri hikmetli kıldığı gibi geçip gidici olanla birlikte yok olmaktan kurtararak ölümsüz de kılabilcek bir özelliktir: "*Taş gibi katı olursan, ruhum, / taş gibi katı, ağır ve ketum, / açılmamış sırlarla doluymuş gibi hani... // yaşarken çürümekten / ve ayaklar altına düşsen de ezilmekten / kurtulabilirsin belki.*"¹⁴⁷.

Şiir aynı zamanda yoğun, özlü dil kullanma tavrıyla az söz kullanarak çok şey anlatma ve okuru üzerindeki etki gücü bakımından da bir tür hikmet olarak tanımlanır. Nitekim sözü hikmetli / veciz kılan özellikler de bunlardır. Cahit Koytak, şiirin yoğunluğu ve etkileyiciliği bağlamında hikmetli oluşunu şarap eğretilmesiyle somutlaştırır. Bu eğretilmeye göre şiir, "*(...) / insanoğlunun, sıkı sıkı / sözün suyunu çıkarması, / sonra onu bekletip yllandırması, / sözü şaraba çevirmesidir.*"¹⁴⁸.

3. 2. 3. 4. Şiir-Büyü, Şair-Büyücü

Cahit Koytak'a göre şiir bir yönüyle büyücülük sanatıdır. Bu durum büyüünün tıpkı şiirde olduğu gibi nesnel gerçekliği deforme etmesi ve insan üzerinde etki bırakmasıyla ilgilidir. Nitekim *Türkçe Sözlük*'te büyü, " 1. *Tabiat kanunlarına aykırı sonuçlar elde etmek iddiasında olanların başvurdukları gizli işlem ve davranışlara verilen genel ad, afsun, efsun, sihir, füsün, bağı; 2. mec. Karşı durulamaz güçlü etki*"¹⁴⁹ olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamada büyüünün iki özelliği şiir için de geçerlidir. Birincisi, nesnel gerçeklikte, fizik yasalarıyla işleyen nesnel dünyasında

¹⁴⁶ "Hikmet de, Şiir de", *YŞK II*, s. 309.

¹⁴⁷ "Taş Gibi Katı", *ÖÇ*, s. 371.

¹⁴⁸ "Büyük Keşifler", *YŞK II*, s. 30.

¹⁴⁹ "büyü", *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.

gerçekleşmesi olanaksız durum ve olayların (bir asanın yılanı dönüşmesi gibi), şiirin kurmaca dünyasında olağan olay ve durumlar haline gelebilmesidir. İkincisi ise iyi kurgulanmış ve çarpıcı bir dille ifade edilmiş, estetik bir şiirin okuyucu üzerinde duygusal açıdan "*Karşı durulamaz güçlü etki*" yaratmasıdır. Cahit Koytak, bu ortak niteliklerden ötürü şiirle büyü arasında benzerlik kurar. Örneğin "*Büyünün güzel bacısı şiir[in], / (...) / (...) balkona çıkıp / Yıldızlarla dolu eteğini / Sokağa silkele[mesi],*"¹⁵⁰ şiirin kurmaca dünyasında hem olağan bir durumdur hem de aykırı bağdaştırmalar ve hiperbolik söylem aracılığıyla kurulan ironi nedeniyle güçlü etki yaratan çarpıcı bir imgedir. Cahit Koytak, bu biçimde nesnel gerçekliği deforme ederek okuyucuyu etkilemeyi yani şiiri "*(...) büyülemek için, büyü bozma[k]*"¹⁵¹ olarak formülize eder. "*Büyü bozmak*" nesnel gerçekliği deforme etmeyi, "*büyülemek*" ise okuyucuyu etkilemeyi karşılar. Şair de bu durumda büyü bozma eylemiyle ruhbilimcilerle rol değişimi yapan bir büyücüdür.

Cahit Koytak, ruhbilimci hekimlerin bir araya geldiği bir kongrede okumak üzere yazdığı ve ilişkisinde bir mektupla Ruhbilimci Kemal Sayar'a gönderdiği iki epizottan oluşan "*Sevgili Hayalet*" şiirinde büyü konusunda ruhbilimcilerle şairler arasındaki benzerliği şöyle şiirleştirir: "*(...) / sizler, büyü bozmak için, büyülemeyi / iş edinen ruhbilimciler, ruh hekimleri / ve ben, büyülemek için, büyü bozmayı / oyuna, sanata çevirmek isteyen şair... / bazen değiş tokuş ediyor olabiliriz, evet, / rollerimizi*"¹⁵². Ancak şiir, büyü olarak da estetik ve pozitif bir edimdir. Bu farkı yansıtmak amacıyla şiir anlatıcısı, şairin şiir aracılığıyla yarattığı büyü, bir başka deyişle kurmaca aracılığıyla yeniden inşa ettiği sanatsal, üst gerçekliği "*beyaz büyü*"¹⁵³ olarak adlandırır. Şiirin bir tür büyü; şairin de bir tür büyücü olduğu ironi söylemiyle " '*Şiir ve Hayat* ' "ta da belirtilir: "*(...) / ve şiirin gardırobu çok yoksul; / odalar dolusu sihirbaz kostümleri, / dolaplar dolusu sihirbaz kostümleri, / sihirbaz şapkaları, sihirbaz bastonları...*"¹⁵⁴.

Cahit Koytak'ın poetikasında, şiir sanatıyla büyücülük arasında benzerlik kurulması ilk şiirlerinden itibaren görülen bir durumdur. 1990'da yayımlanan ilk kitabı "*İlk Atlas*"ın epigrafında kitabın içindeki şiirlerin bir tür büyücülük sanatının,

¹⁵⁰ "Okuyucuya [II. Epizot]", *İA*, s. 231.

¹⁵¹ "Sahnedeki Hayalet [II. Epizot]", *YŞK III*, s. 271.

¹⁵² agş. s. 271.

¹⁵³ "Sol Elle Yazılanlar", *YŞK III*, s. 397. Ayrıca bkz.: "*Şair, krala şunu söyledi: / 'Benim bütün hünerim, / bu beyaz büyü, efendimiz...'*" "*Şair, Krala..*", *YŞK II*, s. 318.

¹⁵⁴ " '*Şiir ve Hayat* ' ", *YŞK II*, s. 28.

büyü gibi farklı bir gerçekliğin ürünleri olduğunu ima eden bir epigrafa yer verilir. Epigraf Kur'an-ı Kerim'in Tâ-Hâ suresinin on sekizinci ayetidir. Epigrafta manzum biçimde dizilen ayetin meali "*Bu benim asam, / bu benim değneğim / Dayanırım ona; / Onunla davarıma / yaprak silkelerim / (Ve meyve çocuklarıma)*"¹⁵⁵ biçimindedir. Bu ayette Hz. Musa, elinde tuttuğu asasını gündelik yaşamında yaslandığı, koyunları için ağaçtan yaprak silkelediği ve başka işlerde kullandığı bir değnek olarak tamamen nesnel dünyanın fizik kuralları içindeki somut niteliğiyle tanımlar. Buraya kadar her şey görüldüğü gibidir. Ancak Tâ-Hâ suresinde bu ayetten sonra gelen ayetler nesnel gerçekliğin fizik yasalarını ihlal ederek alışılmış "gerçeklik"te skandala yol açan farklı bir üst gerçekliğe ait olayları anlatır. Sonraki ayetlerde Hz. Musa, Allah'tan gelen emir üzerine asasını yere atınca asa, kıvrılarak akan bir yılan dönüşür. Koynuna sokup çıkardığı eli ay gibi ışık saçmaya başlar¹⁵⁶. Dolayısıyla bu ayetten sonra anlatılanlar neden-sonuç ilişkisiyle ve doğa yasalarıyla işleyen dünyanın dışında bir gerçekliğe ait olay ve durumlardır¹⁵⁷. Yirmi birinci ayetin dipnot olarak verilen tefsirinde Muhammed Esed, bu iki farklı gerçekliğe dikkat çeker:

*"Asâ'nın mucizevî bir biçimde yılan dönüşmesi, kanaatimizce, gizemli bir anlam taşımaktadır; bununla, öyle anlaşılıyor ki, görünüş ile gerçeklik arasındaki mahiyet farklılığına ve buna bağlı olarak, Allah'ın, bu farklılığı kavramak üzere seçilmiş kullarına bahsettiği manevî vukuf ve sezgiye işaret edilmek isteniyor (...)"*¹⁵⁸.

Cahit Koytak da üst bir sanatsal gerçeklik sunan yapıtının içeriğini ve bu metni kavrayabilecek nitelikteki okuru beklediğini epigraf aracılığıyla ima etmektedir. "İlk Atlas"ta ise bu ayetten / epigraftan sonra gelen şiirler de tıpkı asanın yılan olmasındaki gibi nesnel gerçekliğe ait olmayan, kendine özgü yasaları sanatçı tarafından belirlenen kurmaca bir dünyanın büyüsel ürünleridir¹⁵⁹. Şiirin bir tür büyü

¹⁵⁵ Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 18.; İA, s. 5.

¹⁵⁶ Tâ-Hâ 20 / 19: "*Şimdi onu yere at, ey Musa!*" dedi."; 20 / 20: "*Bunun üzerine, [Musa], onu yere attı; bir de ne görsün! hızla akan bir yılan oluvermişti o!*"; 20 / 21: "*'Onu tut' dedi, 've korkma! Biz onu hemen eski haline döndüreceğiz.'*"; 20 / 22: "*Şimdi de elini koynuna sok: herhangi bir uğursuzluğun değil, [Bizim rahmetimizin] başka bir işareti olarak bembeyaz [ışıldayarak] çıkacaktır.'*" Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009, s. 761.

¹⁵⁷ Hz. Musa'nın ortaya koyduğu farklı bir gerçekliğe ait bu olağanüstülükler, vahye inanmayanlar tarafından büyü olarak algılanır. Örneğin bkz.: Tâ-Hâ 20 / 57, 58, 59; 65, 66.; Şuara 26 / 34, 35.; Araf 7 / 117, 119.

¹⁵⁸ Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009, s. 761.

¹⁵⁹ Örneğin bu dünyada, nesnel gerçeklikte, tıpkı asadan dönüşen yılan gibi, yeri olmayan "*Ölümün incecik / Kalemikle çizilen / akşamın turuncu sularına*" "*Yedi nazlı kuğu süzül[mektedir]*" . ["Halayık", İA, s. 27.]

olduğu görüşü yukarıdaki anıştırmayla "Şair Bugünden Geçiyor"¹⁶⁰ şiirinde de yer alır. Bu şiirde aynı zamanda Hz. Musa'nın Kızıldeniz'i asasıyla yarması olayına anıştırmada bulunularak da şiirin büyüye benzediği vurgulanır. Şairin, anlatılmaz olanı anlatma yeteneği bakımından sorgulandığı "Sorgu Sual"¹⁶¹ şiirinde ise şairin filozof mu yoksa "*sihirbaz*" mı olduğu üzerinde durulur.

Cahit Koytak'a göre sanatın iyi olması okuyucusu, dinleyicisi, izleyicisi / muhatabı üzerinde yarattığı etkiyle ölçülür. Sanat yapıtının niteliğini kanıtlanmasının ölçütlerinden biri derin bir etki bırakabilme yetisiyle başka bir deyişle "büyüleyebilmesiyle" ölçülmektedir. Ancak büyülemenin yanında daha da önemlisi muhatabında bir farkındalık da yaratabilmelidir. Cahit Koytak bu görüşünü "*Sanatın iyisi / Bir kere büyüler / On kere büyüden çıkarır seni*,"¹⁶² dizeleriyle ortaya koyar. Ancak şiirdeki büyüleme eyleminde, okur da büyücü şairin paydaşdır. Dolayısıyla okur, metnin / şiirin / büyüünün tamamlayıcısıdır. Cahit Koytak okur merkezli bu bakışıyla büyüye okurun aktif katılımını bekler. Okuyucunun metne katkısı olduğu zaman büyü kendini tamamlamış olur. Şair'le Kral arasındaki diyalog biçiminde kurgulanmış "Şair, Kral'a.." şiirinde şiir anlatıcısı okurun şiire / büyüye katkısını bütüncül bir alegori üzerinden açıklar:

"Şair, Krala.."

Şair, krala şunu söyledi:

*'Benim bütün hünerim,
bu beyaz büyü, efendimiz...'*

*Kral, 'Nasıl yani, dedi,
sen, meselâ, deveyi iğnenin
deliğinden geçirebilir misin?'*
*'Hayır, efendimiz, dedi, Şair,
Hayır, yaptığım tam olarak bu değil;
ben önce iğneyi, sonra deveyi*

*sizin gözünüzün önünden geçiririm,
işin geriye kalanını siz,
efendimiz, kendiniz yaparsınız.'*¹⁶³

¹⁶⁰ "Şair Bugünden Geçiyor", *YŞK II*, s. 214.

¹⁶¹ "Sorgu Sual", *YŞK III*, ss. 203, 204.

¹⁶² "Üç Kere Okunacak Şiir", *ÖÇ*, s. 64.

¹⁶³ "Şair, Krala..", *YŞK II*, s. 318.

Şiir öznesi ve anlatıcısı olan şair, büyü için gerekenleri hazırlayıp büyüü tamamlamayı, deveyi iğnenin deliğinden geçirmeyi okuyucuya bırakmaktadır. Bu bakımdan okuyucu sadece büyülenen değil aynı zamanda metne nüfuz ederek büyüleme eylemini gerçekleştirmede ya da büyüü / şiiri tamamlamada şaire eşlik eden tamamlayıcı bir role sahiptir.

3. 2. 3. 5. Şiir ve Akıl

Cahit Koytak'a göre şiir akılla kavranan, akılla tasarlanan ancak akıldan çok sezgiye, irfana ve esine dayalı bir sanatsal üretilerdir. Şiirin ve yaratıcılığın saiklerinden birinin akıl / zekâ olduğunu Cahit Koytak yadsımaz. Çünkü "*Yaratmak zeka gerektirir / Gökten sabah geçen kuşun izini / Akşam seçebilen bir zeka...*"¹⁶⁴ sanatçının temel gereksinimlerindedir. Sanatsal yapıtta biçimi belirleyen, dış yapıyı inşa eden akıl ve zekâ olmakla birlikte; yapıta asıl ruhunu veren şey ise sanatçının sezgisel yeteneği ve sanatçı duyarlılığıdır. Bu hassas dengeye dikkat edilmediğinde zekâ ve akıl şiiri zedeleyebilir,

"şiirin yanağında, dudağında / yara aç[abilir.]"¹⁶⁵. Zaten "Cahit Koytak yazdığı şiirlerde 'düşünen özne' tarafını ön plana çıkartarak, şiiri salt duygulanımların dışı vurulduğu, psikolojik boşalmaların yaşandığı bir iç dökme alanı ya da manevi anlamda rehabilite eden bir uğraşı olarak görmez. Ne kısaça belirlenimci bir tasavvurun ne de agnostik bir zihniyetin ürünüdür Cahit Koytak şiiri."¹⁶⁶.

Çünkü zekâ ile yapılabilecek işler sınırlıdır ve şiir de bütünüyle bu sınırlar içinde yer almayan bir yapıdadır, "*(...) / Zekâ taşı suya, suyu altına / Dönüştürebilir belki, ama / Kaba narayı ve kuru yaftayı / İyi şiire, yüksek şiire / Dönüştüremez asla.*"¹⁶⁷. Bu nedenle akıl ve / veya zekâ, şiiri var eden diğer etmenler arasında daha geride konumlanır. Bu nedenle şair, şiiri tercih etmekle bir tür "Akıllı Delilik"¹⁶⁸ yolunu seçmiş olur. Cahit Koytak, Roni Margulies'e yazdığı manzum mektupta şiir sanatını en nihayetinde "*(...) akıllı delilik sanatı(...)*"¹⁶⁹ olarak tanımlar. Bunun delilik olmasının nedenlerinde biri şairin, evrene ve eşyaya kendini başkasının yerine

¹⁶⁴ "Balık İz Bırakmaz", *YŞK II*, s. 345.

¹⁶⁵ "Sol Elle Yazılanlar", *YŞK III*, s. 348.

¹⁶⁶ Seda Eriş, "Cahit Koytak Şiirine Genel Bir Bakış", *Akatalpa*, S. 123, (Mart 2010), s. 10.

¹⁶⁷ "Zekânın İşleri", *YŞK III*, s. 292.

¹⁶⁸ "Akıllı Delilik", *YŞK III*, s. 296.

¹⁶⁹ "Yaşlı Şairden R. M.'e", *YŞK II*, s. 217.

koyarak bakabilmesiyle ilgilidir. Cahit Koytak kendinin şiire başlama serüvenini bu yetiye bağlayarak şiirin kurmaca evreni içinde *"benim göz oyuklarımdan / bir başkasının / bir kralın mı, bir çobanın mı, / bir yalvacın mı, / henüz tanımadığım birinin / gözleriyle dünyaya / baktığımı fark ettim"*¹⁷⁰ dizeleriyle açıklar. Dolayısıyla sanatçının şiir yazmaya, akıllı delilik mesleğine başlaması kendi göz oyuklarından başka birinin dünyaya baktığını fark etmesiyle olur. Zaten şiir, olanaklarının genişliği ve nesnel dünyada gerçekleşmesi olanaksız olay, durum ve şeyleri olanaklı kılmasıyla *"akıldışı, muhteşem, hercai / istihaleleri"*¹⁷¹ olan, belirli bir şekle biçime sığmayan, metamorfik bir sanattır. Bu nedenle şiir, akıldan ne kadar uzaklaşırsa imgelem o kadar genişler, derinleşir.

Akıl, akılcı düşünce şiir için bir ayak bağı, görünmez bir kafestir. Cahit Koytak, şiirle akıl arasındaki ilişkiye ait bu görüşünü, bir ucu yerdeki kazığa /akla, diğer ucu ise göğe salınan kuşun / şiirin ayağına bağlı ip imgesiyle somutlaştırır¹⁷². Kuşun yani şiirin ayağı, akıl denen yere çakılı kazığa bağlı olduğu sürece şiir, sınırlarını ve anlatım olanaklarını genişletemeyecek bir tür akıldan kafese mahkûm olmuş bir biçimde, sınırlı olanaklar içinde kalmaya devam edecektir. Şiire akıl karşısında özgürlük tanınması gerektiğini düşünen Cahit Koytak, şairi *"sözlere kanat takmasını bilen"* bir kişi; şiiri ise *"düşünceden hızlı koşabilen, / (...) / bir at (...)"*¹⁷³ olarak tanımlar. Bu nedenle şairin *"aklın dağdağasından / kaçıp da tırmanacağı(...)* bir dağı(...) */ ve o dağı dolanıp öteye geçen / bir keçi yolu(...)"*¹⁷⁴ olmalıdır. Ancak şair, bunu yaparken akıl, sezgi ve duygu arasındaki hassas dengeyi göz ardı etmemelidir. Şair, aklın sınırları içinde kendini kısıtlamadığı gibi ortaya koyduğu sanatsal metinde de aklın ürünü olan düşünceyi ret ve inkâr etmemelidir. Bu düşüncesini *"yazıkların ne kapan olsun düşünceye / ne de duygularına kafes!"*¹⁷⁵ dizeleriyle dile getirir. Dolayısıyla Cahit Koytak, şiirde aklı gerekli ancak sezginin, irfanın, şairane duyarlığın daha gerisinde konumlanması gereken bir olgu olarak görür, bu nedenle şiiri *"(...)* aklın yedi kulaç üstünde çağıldayan / gerçek mucize(...)"¹⁷⁶ olarak tanımlar.

¹⁷⁰ agş. s. 217.

¹⁷¹ "Şiirin Parmakları", *YBİM*, s. 85.

¹⁷² "Şiir Kuşu", *YBİM*, s. 252.

¹⁷³ "Düşünceden Hızlı", *YŞK II*, s. 342.

¹⁷⁴ "Şiir ve Metafizik [IX. Epizot]", *YBİM*, s. 269.

¹⁷⁵ "Yazıkların Ne Kapan Olsun", *YŞK II*, s. 326.

¹⁷⁶ "İbn-i Hazm'dan Sarf Nahiv Dersleri", *YŞK I*, s. 102.

3. 2. 3. 6. Şiirin İşlevi

Her şeyden önce şiirde Tanrı bulunmalıdır. Çünkü içinde Tanrı olmayan şiir, insanı bir yere ulaştıramaz. Bu bakımdan şiiri anlamlı ve işlevsel kılan temel koşul Tanrı'dan izler taşıması, O'nu anlatması, O'na dair bir şeyler söylemesi, O'ndan gelen esinle var olmasıdır. Eğer bir şiirde ilk kıvılcım olarak Tanrı'dan gelen bir esin yoksa o şiir, insana bir şey söyleyemeyecek ve yokluğa mahkûm olacaktır. Cahit Koytak, bu düşüncesini "Günlük"ün "13 Ağustos" tarihli epizodunda gemi eğretilmesiyle dile getirir. Emek ve iyi bir işçilikle ortaya konulan şiir, parçaları kusursuz bir işçilikle birleştirilmiş, özenle kalafatlanmış sağlam bir gemidir. Suya indirme zamanı gelmiş bir gemi gibi üzerinde iyi çalışılmış bir şiirde de "*ama gel gelelim, sizin eliniz [Tanrı'nın esini] yoksa, efendimiz,*", o gemi / şiir, bütün kusursuz görüntüsüne rağmen suya indirilir indirilmez "*denizin dibini boylayıver[ecektir.]*"¹⁷⁷. Bir şiirin işlev kazanabilmesi, öncelikle varlığını sürdürmesine bağlıdır. Şiirin varlığını sürdürmesi de "içinde Tanrı'nın bulunması"na¹⁷⁸ bağlıdır.

Şiire yüklenen işlevlerden biri de insanın varoluşunu düşünmesinde ve sorgulamasında araç olma görevidir. İnsan düşünen bir özne olarak evrendeki konumunu, kendi varlığının niteliğini, evrende nesnel ve ruhsal bir varlık olarak aynı Yaratıcı tarafından "yaratılmış olma" ekseninde öteki varlıklarla denk olduğunu ve kendi varlığının ne anlama geldiğini şiir aracılığıyla anlar. "*yaban kazlarıyla / ya da bildircinlerle / ve onların taze sürülmüş / tarlalardan topladıkları / solucanlarla aynı anadan, / aynı çamurdan, / aynı rüyadan / kendimize uyandıığımızı[n] / (...)*"¹⁷⁹ ayırđına vardırđan bir düşünme biçimi olarak şiir, bireyi düşünmeye, sorgulamaya yönelten sanatsal bir etkinliktir. Şiir aracılığıyla düşünerek kişi kendi özüne / Tanrı'ya dönebilecektir. Ancak sadece iyi şiirler "*kendimizi*", "*kendimize*" getirme bir başka deyişle insanı Tanrı'ya ulaştırma gücüne sahiptir. Tasavvuf düşüncesinden kaynaklanan bu yaklaşım, Divan şiirinin meyhane ve saki-meyhaneci mazmunları aracılığıyla somutlaştırılarak anlatılır: "*kendimize getirsinler, kendimizi! / o sabahlara kadar açık meyhane / ve sabahlara kadar ayık Meyhaneci 'ye...*"¹⁸⁰.

¹⁷⁷ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları / Günlük (13 Ağustos)", *Kaşgar*, S. 21, (Mayıs-Haziran 2001), ss. 18, 19.

¹⁷⁸ agş., s. 19.

¹⁷⁹ "Şiir & Rüya", *YŞK III*, s. 293.

¹⁸⁰ "Meyhanede Yazı Dersi", *ÖÇ*, s. 69. Not: Şiirin alıntılандığı kaynaktaki özgün yazımında italik olarak vurgulanan sözcükler koyu harflerle dizilmiştir.

Şiir; ölümden, ölümlü olmanın bireyde yarattığı endişeden kaçmak için bir tür avuntudur. Cahit Koytak, şiir ile insanın ölümlü bir varlık olarak evrende var olması gerçeği arasında doğrudan ya da dolaylı olarak her zaman bir ilişki görür. İnsanın ölümlü olmasının yarattığı endişe, şiiri var eden etmenlerden biridir. Şiir anlatıcısının bakış açısına göre "gökyüzünde görülmemiş büyüklükte / yalnız bir kuş (...)" imgesiyle somutlanan ölümün gerçekliğinden duyulan "(...) bu korku, yolları teptiriyor, / dağları aşırıyor kimimize, / sözcüklere bölünüp / dizelere dönüşüyor kimimizde de."¹⁸¹ Aklın, düşüncenin ve felsefenin; ölümlü olduğunun bilincinde olan öznedeyarattığı derin travmaya karşı şiir; acıyı dindiren, bir süreliğine de olsa acı veren şeyleri insana unutturan bir sığınaktır.

"(...)

yaşlanan beygirlere

kaderin yaptığı gibi,

biz şimdiden, çözüp koşumlarını,

kırlara, bayırlara,

gönlün viranelerine

salalım fukara felsefeyi;

(...)

ama bizimle kalsın şiir,

her zaman dilimizin altında

ya da ucunda, aklımızın,

kalsın ki, **çare** olsun

titreyip durmasına

böyle alt çenemizin

ölümüm karşısında

ve kıyısında, sonsuzun;

(...)"¹⁸²

Düşünce yoluyla ölüm karşısında insanı açmaza sürükleyen "fukara" felsefenin insana yaşattığı entelektüel bunalım / "sefalet" karşısında şiir, bir "çare" olarak görülür. Zaten şiir, bireyi aralıksız olarak izleyen "ölümü oyalamak için" insanın / sanatçının yol boyunca arkasında bıraktığı "(...) parıltılı izler / ve oyalı, dantelli sessizlikler"dir¹⁸³. Şair, yazdığı şiirler sayesinde ölüm düşüncesinden -bir süreliğine de olsa- kurtulmakta, ölüm düşüncesini arkada bırakmaktadır:

¹⁸¹ "Aklın Cennete Dönüşü", *YBİM*, s. 354.

¹⁸² "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 45. Not: Alıntı yapılan orijinal metinde italik olarak vurgulanmış "çare" sözcüğü koyu harflerle dizilerek belirtilmiştir.

¹⁸³ "Yol Arkadaşı [III. Epizot]", *ÖÇ*, s. 129.

"Yazdıklarım da, kusura bakma, / Siliyorum ayak izlerini senin [ölümün]; /
Yüzyıllarca [ölümün] önüne geçiyorum / Uçan çizmeleriyle güzel sözlerin [şiiirin]"¹⁸⁴.
Cahit Koytak'ın şiiir özelinde ele aldığı ölüm karşısında sığınak / avuntu olma
düşüncesi, bütün güzel sanat dallarına da genellenebilir. Örneğin aynı işlev caz için
de söz konusudur. "(...) [caz,] unuttursun hepsini, hepsini bir süreliğine, / Charley
Patton'ın bluesları gibi, / Lead Belly 'nin bluesları gibi / Muddy Waters'inkiler gibi, /
Blind Lemon'inkiler gibi..."¹⁸⁵. Caz gibi şiiirin de işlevlerinde biri yitirilenlerden
duyulan hüznü anlatarak insanı rahatlatmaktır. Bu bağlamda şiiir anlatıcısı, caz solisti
Bessie Smith ile kendi arasında, sanatlarına yükledikleri işlev bakımından benzerlik
kurar: "Ya yitirilen aşkı anlatırmış, / Mahalia Jackson'un dediğine göre, / İnce bir
hüzün ve ironiyle / Ya yitirilen çocukluğu, gençliği / Ya da yitirilen cenneti... //
(Benim, şiiirlerimde yapmak istediğim, / Ama bir türlü yapamadığım şeyi... / Tam işte
onu yapmış, / Demek ki, Bessie Smith.)"¹⁸⁶. Bu bakımdan şiiirin bir işlevi de
anlatılmak istenip de anlatılamayan duygu ve düşünceleri anlatmak olmalıdır¹⁸⁷.

Özelde şiiire genelde ise sanata yüklenen işlev, sadece ölüm karşısında bireyi
avutma, ona sığınak sunma ile sınırlı değildir. Yaşamın insanda yarattığı bütün
sıkıntılar karşısında iç döküp rahatlama, bir tür katharsis sayılabilecek arınma da
sağlamalıdır: "bir bluesla [müzikle / şiiirle] boşalt içindekileri, / içindeki közleri,
alevleri,"¹⁸⁸. Şiiir, okuru arıttığı gibi şaire de Platoncu bir bakışla katharsis olarak
değerlendirilebilecek arınma sağlar. Şiiir anlatıcısı bu arınmayı suyun buharlaşma
yoluyla arınarak buluta, yağmura dönüşmesine benzeterek kurduğu eğretileme
yoluyla açıklar. "Yazdıklarını çizip, kurduklarım bozup, / Tekrar tekrar yeniden, /
Yeniden yaratırken şiiirini, // Varmak istediği nedir şairin? / Belki de buluta
dönüştürmek, / Yağmura dönüştürmek kendini!"¹⁸⁹. Şiiir yazma yoluyla şairin kendini
arındırıp saflaşması farklı bağlamlarda birçok kez yinelenir. Arınarak şair kendini
ağırlaştırılan, kirleten şeylerden uzaklaşarak göğe / Tanrı'ya ulaşmayı kolaylaştırmanın
peşindedir. "(...) / saçıp savurdukça ruhumdaki renkleri, / sesleri - rüzgâra, toprağa
ya da kâğıda, / gün be gün dikenlerim de dökülecek, / dikenlerim de, kabuklarım da...
// ve yalınlaşacağım, umudum bu, / saydamlaşacağım, / yakınlaşacağım göğe / (...) //

¹⁸⁴ "Yol Arkadaşı [I. Epizot]", ÖÇ, s. 123.

¹⁸⁵ "İlk Vuruşlar [III. Epizot]", CAZ, ss. 13, 14.

¹⁸⁶ "E. Bessie Smith [V. Epizot]", CAZ, s. 98.

¹⁸⁷ "Ölüm Üzerine Karışık Tezler [I. Epizot]", YBİM, s. 187.

¹⁸⁸ agş., s. 13.

¹⁸⁹ "Caz & Metafizik [III. Epizot]", CAZ, s. 286.

devam et arınmaya dökünmeye, / (...)"¹⁹⁰. Şair ruhundakileri kâğıda döktükçe, bir başka deyişle şiir yazdıkça, sanatçının doğasında bulunmayan, "diken" ve "kabuk" eğretilmesiyle somutlaştırılan yabancı şeylerden kurtulacak, yalınlaşıp saydamlaşacaktır.

Şiirin şaire sağladığı ayrıcalıklar arasında, gündelik yaşamın akıl ve mantıkla örülü sıradanlığının sınırlılığından şairi kurtarması da vardır. Şair, şiir sayesinde aklın ve mantığın ilkeleriyle analitik, pragmatik, determinist vb. yöntemlerle düşünmek zorunluluğundan şiir sanatının sanatçıya sağladığı özgürlükle kurtulur. "*ruha boğuntu veren 'gündelik olan'dan kopup / düşünceyle keşfedilen dünyada, / o dünyayı aşip giden yollarda yitip gitmek / ve hanlarda pinekleme, / hesap kitap kaygısı taşımadan... / şiirden umduğumuz budur.*"¹⁹¹. Şair, aklın kısıtlılığını şiirle aşarak sezginin hiçbir kuralla kayıtlı olmayan yollarında özgürce hareket edebilir. Beş duyuyla algılanıp, akıl ve mantıkla anlamlandırılan gündelik yaşantının sıradan dünyasının sınırları, şiir sanatının olanaklarıyla aşılabılır. Bu bağlamda şiir, gündelik yaşamın dayatmalarından kurtulmanın bir yolu olarak da değerlendirilir. Şiir anlatıcısı, "*bedenin yetmiş kilogramlık yükünden "* ve "*(...) kaderin ayakları[n]a zincirle bağladığı / dünyanın ağırlığından / kurtulmak için (...)*" bir başka deyişle bu "*iki yükten de kurtulmak için*"¹⁹² şiir yazmaktadır.

Şiir, sosyopolitik bir işleve de sahiptir. Ancak bu sosyopolitik işlev belirli bir dünya görüşüne, ideolojiye angaje olarak politik bir misyon üstlenmek değildir. Şiirin sosyopolitik işlevi barışa katkı sağlamak, barışın güzelliğini öğretmektir. Bu yönüyle şiire barışçıl, romantik, idealize bir işlev de yüklenmiştir. "Gelin-Güvey Oyunu"nda şiir anlatıcısı şiiri, Tanrı'nın vişne ya da kiraz bahçesi olarak düşler¹⁹³. Bu durumda kan lekeleri ise vişne ya da kiraz lekeleri olacaktır. Bu düşlemden sonra şiir anlatıcısı, şiirden asıl beklentisini, şiirin barışa karşı olan herkese barışı öğretmesi olarak açıklar:

*"(...) şiirin, her şeyden önce,
tanrının bahçesine
tanklarla girilemeyeceğini
anlatması gerekiyor darbeci şairlere,
darbeci okurlara,*

¹⁹⁰ "Eski Şarkı", CAZ, ss. 326, 327.

¹⁹¹ "Sol Elle Yazılanlar", YŞK II, s. 134.

¹⁹² "Homopoeticus [XXIII. Epizot]", YŞK III, s. 262.

¹⁹³ "Gelin - Güvey Oyunu", YŞK III, ss. 311, 312.

*darbeci generallere,
silah tüccarlarına...*

*ve bu olmuyorsa eğer,
tankların üzerine çıkmayı
öğretmesi gerekiyor,
yılmadan ve sabırla,
onların çocuklarına,
çocuklarının çocuklarına
çocuklarının çocuklarına
o da olmuyorsa,
bıkmadan usanmadan
torunlarının torunlarına
torunlarının torunlarına. "¹⁹⁴.*

Cahit Koytak'ın poetik anlayışında şiire yüklediği işlevler kısaca şöyle sıralanabilir. Şiir, Tanrı'dan izler taşımalı ve insanı O'na ulaştırmalıdır. İnsana, insanın kendi var oluşunu sorgulatmalıdır. Kaçınılmaz ölüm gerçeği karşısında şiir, şair ve okur için bir tür sığınaktır. Bireyi, gündelik yaşamın akıl ve mantıkla örülü sıradanlığının dışına çıkarır. Rahatlama, arınma sağlayarak daha saf ve duru olmayı sağlar. Şiir, içerdiği temalar ve bakış açıları aracılığıyla barışa katkı sağlamalıdır. Bütün bunların yanı sıra Cahit Koytak'ın şair olarak kendi şiirinden beklediği en önemli şey ise şiirini okuyan okurların, şiirin içerdiği esinlerden, özgün buluşlardan ve söyleyişlerden ötürü şaire "*Tanrı seni seviyormuş!*"¹⁹⁵ demeleridir. Şiirin okurda böyle bir düşünceyi oluşturulabilmesi, iyi şiirin hem ölçütlerinden hem de işlevlerinden biridir.

3. 2. 4. Şairin Kimliği

Cahit Koytak'a göre şairliğin çalışma, emek, yetenek, estetik bakış açısı gibi birçok yönü vardır. Ancak şairliğin en temel niteliği Tanrı vergisi olmasıdır. Bu nedenle şair olmak en temelde mesleki bir tercihle yapılan seçim değildir. Doğasında şairlik yeteneği olmayan kişi kendini şair yapacak uğraşlar peşinde koşmaz. Kişinin şiir yazma ediminin ilk ateşleyicisi içsel bir gerekliliktir. Dolayısıyla Cahit Koytak, ancak şair bir tabiat ve buna elverişli içsel bir donanımla dünyaya gelen kişilerin

¹⁹⁴ agş., ss. 311, 312.

¹⁹⁵ "Melekleri ve Okurlarıyla..", *YŞK II*, s. 319.

çaba, çalışma ve bilgisel kazanımlarla şair olabileceğini düşünür. Şair olabilmek için önce şair doğmak gereklidir. "(...) kendimi ben şair yapmadım, / (...) / kendimi şair buldum, / yoksul ve şair, daha çıkarırken yola."¹⁹⁶, bir başka deyişle kişi şair olmaz, şairlik yetisiyle yaratılır. Bu nedenle şairliğini en temel özelliği doğuştan / yaratılıştan gelen bir insani donanım olmasıdır.

Cahit Koytak'ın poetikasına göre doğasında yetenekle yaratılan şair, bir sanatçı olarak Tanrı'nın halifesi-kalfası, çömezi, yamağı, چراغیدır¹⁹⁷. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratılışından bahsedilirken insanın bir "halife" olarak yaratıldığı bildirilir¹⁹⁸. Tanrı "*kendi ruhundan üfle[yerek]*"¹⁹⁹ kalfasını yaratmıştır. Cahit Koytak, Tanrı'nın şaire, ruh ve sanatsal yeti "üfleterek" yaratmasını çalgı eğretilmesiyle somutlaştırarak anlatır: "*bu, kendi eliyle yonttuğu ve üflediği çalgının / bu, kendine 'şair' diyen, divane çömezinin, / (...)*"²⁰⁰. Bu dizeler, şair kimliğinin üç özelliğinin içerir: Şairin ruhu gibi yeteneği de Tanrı tarafından verilmiştir, şair "akıl"la sorunlu bir ilişki yaşayan "*divane*"dir, şair Tanrı'nın "*çömezi*"dir. Çıraklık, çömezlik, kalfalık, potansiyel olarak şair yaratılışa sahip bir bireyin çalışmayla ulaşabileceği düzeylerdir. Ancak usta olmak Yaratıcı'ya özgü bir durumdur. Şiir anlatıcısı da bir şair olarak bilincinde olduğu bu durumu, "*Çıraklık yontularım, / Kalfalık oyunlarım, / Ustalık hülyalarım...*"²⁰¹ dizeleriyle belirtir. Çıraklık, çömezlik, kalfalık şair için mümkünken ustalık bir "*hülya*"dır. "*Büyük Usta*"²⁰², şair kalfasını /

¹⁹⁶ Cahit Koytak, "Dualardan Bir Dua", *Taraf*, (21/01/2013).

¹⁹⁷ Bu yaklaşımla ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz.: Tezin "Üçüncü Bölüm: Poetikası"ndaki "3. 2. Sanatçı Kimdir?" başlığı.

¹⁹⁸ Cahit Koytak'ın, "*Tanrı, 'Ben söylememiş miydin size, / 'yeryüzünde bir kalfa yaratacağım!' diye?' / buyurduğunda, 'Ustalar Ustasıdır, Efendimiz, / Ulular Ulusudur!' deyip kapanıversinler yere / melekler, şeytanlar, cinler, periler.*" dizeleri Bakara suresinde insanın "*halife*" olarak yeryüzünde yaratılışının bildirildiği otuzuncu ayete bir anıştırmadır. [Cahit Koytak, "Kitabın 'Ortası' ", *Taraf*, (31/08/2009).]. Bkz.: Kur'an-ı Kerim, Bakara 2 / 30: "*Rabbin meleklere 'Ben yeryüzünde muhakkak bir halife yapacağım' dediği vakit, (Onlar cevap olarak) 'Biz hamdinle tesbih eder ve Seni ululayıp dururken, orada bozgunculuk yapacak ve kanlar akıtacak bir varlık mı yaratacağın?' dediler. O, Şüphesiz Ben, sizin bilmeyeceğiniz şeyleri bilirim' buyurdu.*" Kur'an-ı Kerim [Meali], Çev.: Elmalılı Hamdi Yazır (Sadeleştiren: Mustafa Özel), özgün Mushaf metninin hattı: Şekerzade Mehmet Efendi, Asır Yayıncılık, İstanbul 2011. Ayrıca bu bağlamda şu ayetlere de bakılabilir: Enam 6 / 165; Araf 7 / 69; Yunus 10 / 14, 73; Neml 27 / 62; Fatır 35 / 39; Hadid 57 / 7.

¹⁹⁹ "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [II. Epizot]", *ÖÇ*, s. 47. Ayrıca insana ruhun ve şairlik yetisinin Tanrı tarafında balçığa üflenerek verildiği düşüncesinin işlendiği şiirlerinden bazı örnekler için bkz.: "Hem Kendisinin, Hem Bir Başkası", *ÖÇ*, s. 32.; "Çocuk ve Zaman [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 160. ; "Yalnızlığın Türleri", *ÖÇ*, s. 227.; "Herkesin Bildiği Şeyler", *YBİM*, s. 92.; "Yazılıp Silinen", *YBİM*, s. 177.; "Caius'un Yeni İncil İçin Kuramsal Taslakları I", *YŞK I*, s. 305.; "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 226.; "Homopoeticus", *YŞK III*, s. 22.; "Cazın ve Şiirin Kıyıları [V. Epizot]", *CAZ*, s. 224.; "Gazze Risalesi [X. Epizot]", *GR*, s. 41. vd.

²⁰⁰ "Yakarış", *YŞK I*, s. 19.

²⁰¹ "Prolog [II. Epizot]", *YŞK I*, s. 12.

²⁰² "Tahta Kılıç", *YBİM*, s. 93.

çırağını, evrende ve kendi içinde yaratıcısını bulmakla yükümlü kılmıştır. Şair bu nedenle kendi içinde ve her şeyde olup bitenleri anlamaya çalışarak Tanrı'yı kendinde ve şeylerde bulmaya çalışan kişidir:

"Çırağın Şarkısı

*bir körün çağlayana kulak kesilmesi gibi
hissetmeye çalışıyorum ben de
bütün azalarım,
Tanrının, insanda böyle her yaşta,
her mizaçta 'mucize yaratma' sanatını...*

*yaratan ellerini görmüyorum, O'nun,
ama rüzgarların yönünden,
havadaki, ışıktaki, yüzlerdeki
ve huylardaki değişimlerden
çıkarmaya çalışıyorum,
//
(...)"²⁰³.*

Bu arayışta öncelikli olan Tanrı halifesi şairin, kendini keşfetmesi ve bu yolla Tanrı'yı bilmesi, O'na ulaşmasıdır. O'na ulaşan yolda halife-kalfa / şair ortaya koyacağı yapıtlarıyla "*büyük yeryüzü şiirine*"²⁰⁴ katkıda bulunması için yaratılmıştır. Zaten "*büyük ve özgün imgeler, ahenkler tasarlayan / bir çırak, bir kalfa* / çıkarmak için üflemedi mi / kara balçığa, / kendi ruhundan, Büyük Sanatçı?*"²⁰⁵. Yaratıcı'nın sanatçısı / şairi yaratmasının temel nedeni Yaratıcı'nın sanatını daha iyi anlayabilecek "*meslekten biri*"nin²⁰⁶ var olmasını istemesidir. Tanrı'nın insanı yaratma nedenini "*(...) / tanısın diye [Tanrı'nın] eserini / ve aklından çıkarmasın diye seni [Tanrı'yı], / (...)"²⁰⁷ dizeleriyle açıklar. Şairi bir halife olarak gören*

"Cahit Koytak'ın poetikasına göre şair Allah tarafından bizlere hediye edilen yeryüzü ayetlerini okumakla görevlidir. Allah bu yeryüzü ayetlerini (şiir/resim/tabiat/müzik/insan vs.) okumaktan aciz kaldığımızda bizlere yazılı ayetler indirmiştir. Aslında Kur'an'da da bahsettiği gibi her şey O'ndan bir cüzdür ve gördüğümüz her şey ondan bir ayettir. Bakmanın sırrını keşfettiğinde şair için kolaylık başlar. Bu anlamda şairler Büyük Usta'nın 'Kalfa'sıdırlar. (ki kalfa kelimesi Halife

²⁰³ "Çırağın Şarkısı", ÖÇ, s. 135.

²⁰⁴ Gazze Risalesi [X. Epizot]", GR, s. 41.

²⁰⁵ agş. S. 41. Not 1. Yukarıda alıntılanan dizelerde geçen "*kalfa*" sözcüğüne konulan yıldız (*) imli dipnotta şu açıklama yer alır: "*halife' sözcüğü'nün Türkçe'ye geçiş biçimi.*". 2. Alıntılanan metinlerdeki özgün yazım ve noktalama aynen korunmuştur.

²⁰⁶ "Şairlerin Tanrısı", YŞK I, s. 368.

²⁰⁷ "Tabletler [IX. Epizot] (Kaldea / M. S. 2009)", ÖÇ, s. 286.

*sözcüğünden gelmektedir) Yani şair kalfa olduğumuzu düşünerek şair olunabileceğini hissetmiş ve böylece yoluna koyulmuştur.*²⁰⁸

Halife-kalfa olarak "*Ustalar Ustası*"nın izinde olan şair, Usta'sının bütün yarattıklarına kendini, sıfatlarını yansıtmaması gibi o da bütün yapıtlarına kendinden bir parça katarak şiirlerine "dağılacaktır". Cahit Koytak, bu anlayışını "*tıpkı 'Ustalar Ustası'nın yaptığı gibi, / tıpkı senin yaptığın gibi, Allah'ım, / dağılarak el izlerime, ayak izlerime, dağılarak şiirimin 'Kelime'lerine...*"²⁰⁹ dizeleriyle dile getirir. Tanrı'nın sanatçıya yansıyan sıfatlarından biri de "yaratıcılık"tır. Ancak sanatçının yaratıcılığı Tanrı'nın yarattığı insan, ot, taş, su, ağaç, rüzgar, börtü böcek... vb. varlıklardan şiirini devşirmek, bir başka deyişle yaratılmış olanda söylenmemiş olanı bulup söylemektir. Şairin yaptığı var olandan hareket ederek yeni olanı bulup tasarlamaktır. Şair bu yeniden tasarlama eylemine karşı içsel bir zorunluluk hisseder. Onun yaratıcılığı ancak bu biçimde mümkündür.

"Şair Prometheus I

*ağaçlar bakıp duruyorlar sana
ve zorluyorlar seni,
taşlar bakıp duruyorlar sana,
ve zorluyorlar seni;
duran şeyler, salınan, savrulan
ya da tozuyan şeyler,
otlar, kemikler, kabuklar
bakıp duruyorlar sana
ve zorluyorlar seni:
'içine al, içine al ve
yeniden tasarla bizi!
Uçan şeyler, kaçan şeyler
Sürünen ve yüzen şeyler
(...)
Her şey bakıp duruyor sana
(...).*²¹⁰

Şairin yaratıcılığı bu yönüyle şeylerin bir tür yeniden tasarımı ya da sanatsal gerçekliğe dönüştürümüdür. Tanrı'nın yaratıcılığı yoktan var etmek, şairin yaratıcılığı ise var edilmiş şeyleri yeniden tasarlayarak sanatsal yeni bir gerçeklik meydana

²⁰⁸ Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak ", http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-Cahit-Koytaka-soru-sormak.html [Erişim: 17/01/2013].

²⁰⁹ "Yaşlı Çömez'in Şarkısı", *YŞK II*, s. 114.

²¹⁰ "Şair Prometheus I", *YŞK I*, s. 81.

getirmektir. Yukarıda bir kısmı alıntılanan şiirde şairin, insanoğluna yaratıcılığı armağan eden mitolojik figür Prometheus'la bağdaştırılması da bu nedenledir. Şiirin adının "Şair Prometheus" olarak belirlenmesi, içerik öykünmesi bağlamında şiirin, Prometheus söylencesi ile parodik bağ kurulmasıyla ilgilidir.

Titan İapetos'un oğlu Prometheus, balçıkla gözyaşını karıştırarak ilk insanı yapar ve ateş tanrısı Hephaistos'tan²¹¹ ateş çalarak insanoğluna ateşi / yaratıcılığı armağan eder²¹². Sanatçının yaratıcılığından dolayı şair, mitolojide insanlara yaratıcılığı armağan eden Prometheus'un adıyla birlikte şiirin başlığında yer almıştır. Ancak, şairin tavrı Tanrı'ya karşı Prometheus'unkinden daha farklıdır. Prometheus tanrılara karşı meydan okurken Cahit Koytak'ın poetik anlayışında şair "*Tanrı'nın kulu ve çömezi*"dir²¹³. Cahit Koytak'ın bir çok şiirinde şiir anlatıcısı kendini, "*Bir sanatçiyim ben, / Bir yaratıcı, / Tanrı'nın çömezi yani, / Ve yol arkadaşı...*"²¹⁴ olarak tanımlar. Ancak yol arkadaşı şair, Tanrı'nın hizmetinde, onun şiirine kendi sesini katmanın yollarını arayan bir yolcudur. "*Yaratılışın görkemi*" ile "*var olmanın erinci*"nden doğan şaşkınlık arasında ikilemler yaşayan, "*Tanrının şiiriyle buluşup onunla bütünleşen*", "*bahtiyar bir yolcu*" ve "*edep heykeli*"dir²¹⁵.

Şair, yolcunun yol serüveninde "*O'nun nimetlerini sayıp dök[me] / O'nun sözlerini şerh et[me], sanatlarını anlat[ma]*"nın yanı sıra "*bir düşün akışına*" kapılıp giderken "*(...) yollar, yolcular ve yolculuklar üstüne / Kederli, anlaşılmasız öyküler sayıklayan*"²¹⁶ mistik bir arayışın öznesidir.

Cahit Koytak, şairi tanımlamada yol ve yolcu imgesini farklı bağlamlarda kullanır. Örneğin şair, nesnel gerçekliği farklı formlara dönüştürerek estetize, sanatsal bir gerçeklik inşa edebilen bir başka deyişle "*Hepsi, dilleriyle çölü bağa bahçeye, / Taşı sıcak ekmeğe / Ve suları şaraba çevirmesini bilen / Yoksul yol arkadaş[ıdır.] (...)*"²¹⁷. Şiir anlatıcısı, gündelik yaşamın sıradan nesnelere ve olgularını estetik bir dönüştürümle yeniden tasarlayan şairi, bu yeniden tasarlama

²¹¹ Söylencenin bazı eşmetinlerinde ise Prometheus ateşi Hephaistos'tan değil Zeus'tan çalar. Örneğin bkz.: Gerhard Fink, *Antik Mitolojide Kim Kimdir?*, Çev.: Serpil Erfindik Yalçın, İlyaz İzmir Yayınevi, İzmir 2004, s. 366.

²¹² Colette Estin; Hélène Raporte, *Yunan ve Roma Mitolojisi*, Çev.: Musa Eran, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK) Yayınları, Ankara 2002, ss. 128, 129.; Ayrıca bkz.: <http://en.wikipedia.org/wiki/Prometheus> [Erişim: 12/09/2014].

²¹³ "Saraydan Kaçan Şair", *YŞK I*, s. 213)

²¹⁴ "Blues Şairi", *CAZ*, s. 47.

²¹⁵ "İki Yolcu: İnsan ve Su", *YŞK II*, ss. 23-27.

²¹⁶ agş. ss. 23-27.

²¹⁷ "Prolog [I. Epizot]", *YŞK I*, s. 10),

işini nerden öğrendiği konusunda sorgular. "Söyle, yaşlı ozan, sen bu sanatı, / mezarlıktaki servi ağacını düğün evine, / ölümlerin dipsiz gecesini de / düğün gecesine çevirmesini bilen / ağustos böceğinden mi öğrendin?"²¹⁸. Yanıt beklenmeyen bu retorik soru, şeyleri ve kavramları estetik bir dönüştürümle şiirleştirme yetisinin asıl kaynağını, güzel nedenleme ile örterek şairliğin en temelde Tanrı vergisi bir yetenekle yapılan bir dönüştürme sanatı olduğu vurgular.

Şair kimliğinin bir başka özelliği de kendinden başka hiç kimseye benzemeyişi, özgün oluşudur. Her şair taşıdığı "öz"le benzersiz, "nevi şahsına münhasır" bir kişiliktir.

*" Şair Bugünden Geçiyor
hangi rüzgâr buraya attı seni?
yüzün herkese benziyor, ama
bütün içinde yerin,
yol üzerinde izin,
ruhlar arasında eşin benzerin
yok gibi çünkü senin "*²¹⁹

Şiirin derin yapısında şairin ruhlar arasında eşsiz / benzersiz oluşuyla duyarlık ve esinleri bakımından özgünlüğü; "yol üzerinde izin,"in bulunmayışıyla da aynı yolu, geleneği izleyen diğer şairlere benzemeyişi ima edilmektedir. Şairin özgünlüğü öyle bir benzersizliktir ki o kendine bile benzemediği için "şair" olarak adlandırılmıştır: "Ve beni kendime de, / Kendilerine de benzetemeyenler / Şair adını taktılar bana."²²⁰.

Şair, sanatı oyun olarak gören ve nesnel gerçekliği oyunlaştırarak tasarlayan, kendine ve okuruna / izlerine oyun zevki tattırmak için kurmaca dünyalar yaratan kişidir. Basit sorulara yanıtlar aradığı şiirlerinde bile yanıtı bulmaktan çok yanıt aramayı amaçsallaştırır. Arayışı sözcüklerle oynanan bir oyuna çevirmesi şairin oyuna düşkün kişiliğinin bir özelliğidir. Şair için yanıtı bulmaktan çok yanıt ararken kurulan oyunlar önemlidir. Örneğin "körler rüya görür mü?" ya da "körler görürler mi, hiç değilse rüyada?" gibi yanıtı herkes tarafından bilinen "basit ve büyük

²¹⁸ "Baijo", *YŞK II*, s. 122.

²¹⁹ "Şair Bugünden Geçiyor", *YŞK III*, s. 335.

²²⁰ "İsa, Caius'a Hülûl Ediyor", *YŞK I*, s. 322.

sorulara (...) / cevap bulmanın hazzını"²²¹ sürekli erteleyerek oyunu renklendirmekte ve oyundan alınan keyfi artırmaktadır. Şiir anlatıcısı, kendisine şair denmesinin gerekçesini oyun oynamasıyla ilişkilendirir. "böyle olduğum için (...) / şair diyorlar bana"²²². Zaten şair, sanatını "oyun zevki"²²³ için icra eden kişidir. Şiir, olanaksız olanaklı kılan kurmaca bir dünya yarattığı için şairin oyunlara düşkün doğası için son derece elverişli bir alandır. Şair şiirinde "sözcüklerle, Nemrut'un ateşi gibi ateşler yak[ıp]/ (...) / ibrahim olmayı / ve ateşi gül bahçesine çevirmeyi // sözcüklerle denizler[in] / (...) / Nasıralı İsa gibi / suların üzerinde gezmeyi "²²⁴ hep bir oyun zevki tatmak için yapan kişidir. Şairin sanata, özelden şiire bir oyun; şaire de bir oyuncu olarak bakmasının altında yatan temel neden "ne alınan bir şey var, / ne satılan bir şey var, gerçekte, / hepsi oyun, herkes oyuncu, / her şey hikâye!"²²⁵ anlayışıdır. Çünkü Yaratıcı tarafından şairin içinde bulunduğu yaşam ve yaşamın mekânı olan evren büyük bir oyunun parçaları olarak kurgulanmıştır. Bütün bunlara şairin yaşamdaki bedensel varlığından önce tasarlanıp karar verilmiştir. "Benim haberim olduğunda, / Benim kim olduğuma, / Kim olacağıma çoktan karar verilmiş, / Oyunlar ona göre yazılmış, / Kostümler ona göre seçilmiş, / Sahne ona göre düzenlenmişti.". Tiyatro eğretilmesiyle somutlaştırılan bu anlayışa göre dekoru, figüratif kadrosu, teksti... kısaca her ayrıntısı önceden belirlenmiş bu konjonktürde şair varlıklara "İsteddiği(...) adları, / İsteddiği(...) anlamları / Verebilme özgürlüğü[ne] (...)" sahip bir "oyuncu"dur.

Tamamen sanal, gelip geçici şeylerle, kurmacalar ve yanılsamalarla dolu bir "gerçeklikte" şiirin bir oyun, şairin de bir oyuncu olarak görülmesi, Cahit Koytak şiirinde belirgin bir eğilimdir.

Şair, gelip geçici olan maddesel bir evrende, maddeden oluşmuş ve maddeye mahkûm bir beden içinde ölümsüz bir ruh taşıdığı için "*Şairler amfibik*

²²¹ "İbrahimce Sorular", *YBİM*, s. 360. Şair bu dizelerde dille de oyun oynamayı sürdürmektedir. Günlük yaşamın sıradan bir soru cümlesi olan "*körler görür mü?*" dizesinin söz dizimi ve vurgusu bir sonraki dizede değiştirilerek iki dizeye bölünmüş olarak birinci dizinin hemen ardından ikinci ve üçüncü dizeler olarak gelir. Böylece dizelerdeki söz dizimi de oyunun bir parçasına dönüşür. "*demek istediğim, / körler görürler mi, hiç değilse rüyada?* ", alıntılanan bu iki dizede aynı sorunun yanıtını aramaktadır. Ancak şiir anlatıcısı, günlük yaşamın sıradan söz dizimiyle kurulmuş cümlesini nasıl dizeleştirdiğini göstererek "oyun" oynar.

²²² agş.

²²³ "Şiir ve Metafizik [XII. Epizot]", *YBİM*, ss. 270, 271.

²²⁴ agş.

²²⁵ "Büyük Panayır", *YBİM*, s. 338.

yaratıklardır, (...).²²⁶ Şair, hem suda hem karada yaşama yetisiyle donanık canlılar gibi amfibik bir nitelik taşıdığı için iki farklı boyutta, birbirini etkileyen ve birbirinden beslenen iki yaşam sürdürür. Bu yaşamın ilki herkesin içinde yaşadığı, ateşin yaktığı, suyun boğduğu, fizik yasalarına göre tasarlanmış nesnelere dünyasıdır. Diğerisi ise fizik yasalarında skandallar yaratacak işleyişe sahip, kendine özgü kural(sızlık)lara sahip, nesnelere dünyasından tamamen farklı, esine ve şairin "kulağına fısıldananlara" açık metafizik bir dünyadır. Bir "amfibik yaratık" olarak şair, fizik ve metafizik dünyalar arasında "(...) ayakları taşta, kanatları da / Boşunluk duygusuna gömülü"²²⁷ olarak yaşamaktadır. Cahit Koytak bu ikili yaşantıyı şairin yaratıcılığını sağlayan bir dilemma olarak değerlendirir. Cahit Koytak, şairin kimliğiyle ilgili bu bakış açısını farklı şiirlerinde de dile getirir. Örneğin "Onca Beyin Humması"²²⁸nda şairin bir melekle / esin perisiyle siyam ikizi olarak doğduğu belirtilir. Bu nedenle ne melek yere inebilmekte ne de şair göğe yükselebilmektedir. Zaten kişiöğlunun şair olabilmesinin koşullarından biri de böylesi "iki hayatı[ın] var(...)"²²⁹ olmasıdır.

Şair kimliğinin belirgin özelliklerinden biri de şairin akılla yaşadığı sorunlu ilişkidir. Şair, akılla didişen, akılla kalp arasında gelgitler yaşayan, akıl olgusuna felsefi anlamda ciddi eleştiriler yöneltten ancak her şeye rağmen akıllı yadsımayan ve trajedisini akılla derinleştiren bir kişiliktir. Bu nedenle şair, ne akılla ne de akıl olmaksızın edebilir. Sanatsal üretim söz konusu olduğunda "katıksız şiir"²³⁰ için akıllı ve aklın üretimlerini önemsemeyerek dışlayabilir. Şair, akla karşı tavır takındığı durumu "Tüneller açta açta (...) / (...) / aklın öteki tarafına geç[mek]."²³¹ imgesiyle somutlaştırarak anlatır. Şiir anlatıcısı, akıllı şairin önünü kapatan, ufkunu daraltan bir engel olarak değerlendirir. Şairler, "Zekâyı, tef çalıp, ayı gibi oynatır, / Bir kadeh katıksız şiir için / Bilimi de, sanatı da / Musaların önüne bahşiş diye atarlar."²³² Şairin, şiirlerinde; aklın, bilimde ortaya koyduğu nedensellik ilkesini tersyüz etmesi²³³ şairi aklın dışına çıkarır. Cahit Koytak'a göre şair, "(...) aldırmadan

²²⁶ Cahit Koytak, "Çarşı Pazar Gezerken", *Türk Edebiyatı*, S. 394, (Ağustos 2006), s. 27.

²²⁷ Cahit Koytak, "Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Aforizmalar [2. Epizot]", *Hece*, S.99, (Mart 2005), s. 7.

²²⁸ "Onca Beyin Humması", *YŞK II*, s. 327.

²²⁹ "Suyun Kıyısı", *YŞK II*, s. 16.

²³⁰ Cahit Koytak, "Şairler", *Taraf*, (01/11/2010).

²³¹ Cahit Koytak, "Homopoeticus (III)", *Taraf*, (31/05/2010).

²³² Cahit Koytak, "Şairler", *Taraf*, (01/11/2010).

²³³ "suda yanmasını, / ateşte donmasını bilmek gerekir" dizelerinde olduğu gibi. "Hikaye", *YBİM*, s. 255.

nedenselliğe / buluşlar yapmasını, / yaratmasını..."²³⁴ bilen kişidir. Bir ölümlü olarak aynı zamanda akıllı da olmak trajik ve kaçınılmaz bir açmaz yaratır. Şair bir birey ve sanatçı olarak trajedisini doğuştan yazgılı olduğu iki insani niteliği olan akıllık ve ölümlük arasında yaşar. Bu nedenle şair "(...) *aklın başparmağını // ebediyetin meme ucuymuş gibi*"²³⁵ emerek akılla ölüm arasında "*bal süzen*"²³⁶ / şiirini yazan bir sanatçıdır.

Şairin şiir sanatında olağan kabul edilen söz ve anlam oyunları ve içeriğe yaklaşımı akıllı insanlara, ortalama akla sahip olanlara anlaşılmaz görünür. O, kamuoyunun "meşru" gördüğü aklî ölçülerin dışına / üstüne çıktığı için delidir ve şairlik de bir tür deliliktir. Ancak şair bunu bilinçli olarak, belirlenmiş bir amacı kastederek yaptığı için onun deliliği bir tür "Akıllı Delilik"tir"²³⁷. Cahit Koytak'a göre ortalama aklın üzerine çıkaran bu tür delilik aslında dehanın bir türüdür:

"Şair Caius Kendini Tanımaya Çalışıyor

*ilk bakışta akıllıları şaşırtan,
onlara delilik gibi gelen
denenmemiş,
söylenmemiş şeylerin
tanrısal akıllılık ya da deha
olabileceğini
göstermeye yetecek kadar zekâ
ve cesaret
ortaya koymasını bilen,
ortanın biraz üstünde diyelim,
akıllılardan biriyim,
bir şairim,
belki biraz iyi bir şair,
hepsi bu, hepsi bu kadar!
(...)"²³⁸.*

Delilik, sanatçının yaratıcı dehasıyla ortaya koyduğu yapıtlardaki cüretkâr tavrı meşrulaştırmanın da bir yoludur. Şair, "*umut, umutsuzluk, aşk; iman, inkar ve bilgi ağacının bütün meyvelerini*" uyum ve denge içinde peş peşe "*Havada atıp tut[arken]" bu "kor halinde[ki]" toplarla elini yakmadığı gibi "usta jonglörlerin*

²³⁴ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 225.

²³⁵ "Emzik", *ÖÇ*, s. 25.

²³⁶ *agş.*, s. 25.

²³⁷ "Akıllı Delilik", *YŞK III*, s. 296.

²³⁸ "Şair Caius Kendini Tanımaya Çalışıyor", *YŞK I*, s. 254.

yaptığı gibi"²³⁹ hiçbirini de yere düşürmez. Her sanatçı kendine özgü akıllı bir delilikle aşırı uçlar arasında gidip gelerek yapıtını inşa eder. Bunu yaparken şairin aşırı uçlardaki tavırları aynı zamanda delilikle meşrulaştırılır. Cahit Koytak, bu durumu ironik bir tutumla "*Deliliğin aklını ve cüretini kullanmak*"²⁴⁰ biçiminde özetler.

Şairin akılla ilişkisi bağlamında genel geçer kabullerle sınırları belirlenmiş olağan ölçülere uymayışı farklı şiirlerde de sorgulanır. Şairin bütün insani özellikleri taşımakla birlikte ortalama insanın ihtiyaç duyduğundan daha fazlasına gereksinim duyduğu üzerinde durulur. Örneğin "Sol Elle Yazılanlar"da şairin ampirik akılı aşan bir kavrayış ve sezışte bulunmasının gerekliliği, akılı dama çıkararak opera söyletmek eğretilmesiyle somutlaştırılır: "*insan olmaktan fazlası mı gerekiyor, şaire? / şair olmak, akıllılardan akıllı, / delilerden deli olmak mı demek? / akılı dama çıkarmak ve orada / opera şarkısı mı söyletmek ona?*"²⁴¹. Bu bağlamda "şair akılı" öteki akıl sahipleri için sıra dışı bir olgudur. Ancak bu sıra dışılık sadece akılda değildir, kalbi, ruhu ve duyarlılığı da kapsayan bir aykırılıktır.

Cahit Koytak, şairin sıra dışılığını, özellikle akıyla ilişkisindeki sıra dışılığı, birçok şiirinde farklı bağlamlarda vurgular. İradeleri üzerinde çoğu zaman aklın egemenliği bulunmayan "sarhoş", "çocuk" ve "deli" figürleri, Cahit Koytak'ın şiirlerinde özdeşim kurulan anlatı kişileri olarak göze çarpar. "*bütün onmaz şairler gibi, / her zaman biraz şair oldum // biraz şair, biraz sarhoş, / biraz sarhoş, biraz deli, / biraz deli, biraz çocuk*"²⁴². Şairin sarhoşluğu bir başka deyişle akıyla sorunlu ilişkisi doğuştan gelen, Tanrı vergisi bir özelliktir. Bu nedenle şair "*bir yudum bile içmeden,*"²⁴³ sarhoştur. Sarhoşlukla birlikte Tanrı ona "*Anka Kuşu'nun kanatlarını*"²⁴⁴ da takmıştır.

Deliliğin gereği olarak "*Her şair güceniktir / Biraz Tanrı'ya,*"²⁴⁵. Buna rağmen o, iç dünyasında kendi durumundan memnun kendi sıra dışılığının içinde sıradan bir yaşam sürmektedir: "*Evet, aklımdan, kalbimden / Ve ruhumdan zorum var*

²³⁹ "Homopoeticus [XI. Epizot]", *YŞK III*, s. 242.

²⁴⁰ agş., s. 242.

²⁴¹ "Sol Elle Yazılanlar", *YŞK III*, s. 38.

²⁴² "Homopoeticus", *YŞK III*, s. 86.

²⁴³ "Şair Bugünden Geçiyor", *YŞK III*, s. 349.

²⁴⁴ agş., s. 349.

²⁴⁵ "Karanfil Makamında Caz Semaisi [IV. Epizot]", *YŞK I*, s. 69.

benim! // Ve sanırım, bunun için şairim, / Deliyim, yoksulum, prensim!"²⁴⁶. Şiir anlatıcısı için delilik ve yoksulluk hem benimsenen hem de ayrıcalık olarak görülen "prens"lik biçiminde değerlendirilir. Şair kendi ruhuna ulaşabilmek ya da kendini keşfedebilmek, varoluşunu tamamlayabilmek için bütün iç sorgulamalarını, hesaplaşmalarını aklıyla yapar ve bu deneyimdeki bütün sancılı süreçleri yine aklıyla yaşar. Cahit Koytak, şairin kendini keşfetme çabasında aklıyla olan ilişkisini dağıtıcı kazan fare eğretilmesiyle açıklar. Şair, kendi ruhuna / "*dağın öteki yüzüne*" ulaşabilmek için "*aklın elleri*" ve "*ayakları*"yla "*kendilik dağını*"²⁴⁷ / kendini, benliğini kazıp duran bir dağ faresidir.

Şair, duyarlılığı ve kavrayıcı bakışıyla kültürler, çağlar ve uluslarüstü bir kişiliktir. Şiir her ne kadar kültüre ve ulusa özgü özellikler taşısa da şair zamanı, mekânı, kültürleri, ulusları kısaca her şeyi bir bütün olarak kuşatıcı, evrensel bir bakış açısıyla gören, hisseden, şiirleştiren bir sanatçıdır. "*(...) / cihangir şairlerin / içlerinden tek bir ulus değil, // onlarca ulus, / onlarca yüz yıl / ve ümranlar, ümranlar, / ırmaklar akar durur...*"²⁴⁸. Çünkü şair, insan doğasının her insanda tezahür eden bütün niteliklerini kendinde taşıyan, öteki insanların ruh hallerini öykünerek insan doğasının evrensel özelliklerini yapıtları aracılığıyla keşfeden bir kişiliktir.

Şairin temel amacı, yazma eylemiyle evreni, insanları, şeyleri anlamamanın / keşfetmenin ötesinde kendi varoşunu ve ruhunu keşfetmektir²⁴⁹. Bu nedenle şair kendi varlığını ve ruhunu yazı aracılığıyla keşfe çıkan bir öznedir. Yazdıklarında

²⁴⁶ "Homopoeticus [XXI. Epizot]", *YŞK III*, s. 260)

²⁴⁷ "Homopoeticus [XVII. Epizot]", *YŞK III*, s. 252)

²⁴⁸ "Epilog [II. Epizot]", *YŞK III*, s. 406.

²⁴⁹ Aşağıya alıntılanan bentler şairin bu anlayışını örneklendiren dizeler olarak değerlendirilebilir.

"Şair Bugünden Geçiyor

*senin vatanın nerde?
senin kendi evin, kendi yüzün,
kendi bakışların, kendi sözlerin?*

*onları bulmak için mi, hep
başkalarının rüyalarında
dolaşıp durdun?*

*(...)
kendi ruhunu tanımak için mi,
karanlıkta hep
başkalarının yüzlerinde
geziniş durdu parmak uçların?
(...)"*

"Şair Bugünden Geçiyor", *YŞK III*, s. 280)

kimi ve neyi anlatırsa anlatsın onun asıl yapmaya çalıştığı kendi varlığını ve ruhunu anlamaya / anlatmaya çalışmaktır. Dolayısıyla şair, metafizik ve ontolojik bir sorgulamanın hem öznesi hem de nesnesi olmak durumundadır. Bu durum sıradan betimlemelerden en derin felsefi sorgulamalara kadar şairin bütün yazma eylemini kuşatan genel geçer bir amaçsallıktır. "(...) bir köpeği / ya da bir böceği betimlerken bile, / (...) / kendini, kendi ruhunu izlemekte, / Onu betimlemektedir."²⁵⁰ Şair her neyi tema ediniyor ve anlatıyorsa anlattığı şeyler ve kavramlarla "kendi ruhu arasında kurduğu özdeşlik / ne kadar derinlere iniyorsa / işte o kadar"²⁵¹ okuru / insanı kuşatacak ve sarsacak bir yapıt ortaya koyar. Şairin kendini keşif serüveni olan yazma eyleminde kendi maddesel ve ruhsal varlığıyla kendi dışındakiler arasında kurduğu bağın derinliği "(...) kendimizi / güvende hissettiğimiz gündelik gerçekliği / içine çekecek, onu yiyip yutacak / daha büyük bir dip gerçeklik / katmanı (...)"²⁵² yaratacaktır. Cahit Koytak şairin varlıktan hareketle kendini keşif serüvenini kazıcı, dalgıç, seyyah, kâşif... eğretilmeleriyle somutlaştırarak anlatır. "Ah biz kazıp duranlar kendi içlerini, / Ah biz derin dahıncılar, / Zilzurna sarhoş dalıncıları, sözün, / Dalıp dalıp çıkıyoruz / Vakitli vakitsiz böyle, / Kaderin dümen izinde Varlığın sularına."²⁵³

3. 2. 4. 1. Estet Şair

Cahit Koytak'a göre her şeyin kaynağı Yaratıcı olduğu için mutlak güzelliğin kaynağı da bizzat Yaratıcı'dır. Mutlak güzellik aynı zamanda her yönüyle kusursuzluk gerektirdiğinden tek kusursuz olan da ancak Tanrı'dır. Yaratıcı, nitelikleri bakımından insanın somut varlığından ve bütün varlıklardan münezze olarak konumlandığından sadece Yaratıcı'nın zatında mümkün olan kusursuz güzellik, insan / sanatçı için ulaşılmazdır. Çünkü insanın sınırlı akılla sınırsız bir akli bütün yönleriyle kavraması olanaksızdır. Bu agnostik tavır "kusursuz güzelliğe dokunulamaz, / gözlerinin içine bakılamaz, / kusursuz güzelle konuşulamaz, / kusursuz güzellik anlaşılabilir."²⁵⁴ dizelerinde ifadesini bulur. Bu nedenle O'nun

²⁵⁰ "Bir Köpeğin Tasviri", *YŞK II*, s. 150.

²⁵¹ agş., s. 150

²⁵² agş., s. 150

²⁵³ "Yol Türküsü", *ÖÇ*, s. 80. "kazıcı" metaforu bağlamında "İmrül Kays'ın Kıskançlık Nöbetleri", *YŞK I*, s. 87) şiirine de bakılabilir.

²⁵⁴ "Herkesin Bildiği Şeyler [III. Epizot]", *YBİM*, s. 300.

dışındaki her şey, doğası gereği kusurludur ve eksiktir. Şair de " 'kusursuz'un izinde"²⁵⁵ olmalıdır. İşte bu noktada sanatçı "şey"lerdeki kusuru ve eksikliği resimle, müzikle, yontuyla, filmle, şiirle... güzel sanat dallarındaki etkinlikleriyle tamamlar. Ressam ışıktaki, renkteki; müzisyen sesteki; şair sözdeki; mimar matematik ve yapı malzemesindeki... eksikliği tamamlar, kusuru örter²⁵⁶. Yaratıcı, sanatçıya bunu yaptırırken yaratma eylemini sanatçılar eliyle sürdürmüş olur²⁵⁷.

Sanatçıyı yeniden tasarlamaya, yeni biçimler bulmaya yönelten dürtü ise mutlak güzel ol(a)mayan şeylerin insanda uyandırdığı "yaratıcı eksiklik duygusudur"²⁵⁸. Bu bağlamda sanatçının / şairin yaptığı iş tam olarak şöyle tanımlanabilir: Eksik ve kusurlu yaratılmış varlıkların mutlak bir uyumla ve estetik bir formla yeniden tasarlanarak tamamlanması bir başka deyişle evrendeki şeylerin, kusursuz güzelliğe biraz daha yaklaştırılmasıdır²⁵⁹. Zaten şiir de dâhil olmak üzere bütün güzel sanatların varlık nedeni budur. Şair bu görüşünü asimetrik bir varsayımla açıklar. "şimdi diyelim ki, gerçek cennettesiniz / ve her şey kusursuz ve tam / görünüyor gözünüze, / çirkin ve uyumsuz olanın zerresi yok."²⁶⁰. Bu durumda "(...) onlar olmayınca, güzel ve kusursuz olanın da bir anlamı ol[mayacağı]"²⁶¹ gibi sanatçının yeniden yaratım ya da tasarlama gibi kaygıları, içsel gereksinimleri de olmayacaktır. Sanatçılar / şairler "önce yüreklerinde ya da kafalarında güzelliğe ilişkin esaslı bir şeyin eksikliğini fark ederler."²⁶², bunları tamamlayarak güzele ulaşma güdüsüyle hareket ederler. İnsanın kendisinde ve bütün şeylerde eksiklik, kusur var olduğu için sanatçı kusursuz güzelliğin peşindedir. Şairin arayışı belli bir buluşla sonlanmayan, sanat yaşamı boyunca süren bir güzellik arayışıdır.

"(...)

güzeli gör, güzeli seç, güzeli düşünle,

²⁵⁵ "Bedevi Şair", *YŞK I*, s. 24. Ayrıca şairin kusursuz olan güzelliğin peşinde olması bağlamında bkz.: " Caius'un, 'Yeni İncil' İçin Kuramsal Taslakları [IV. Epizot]", *YŞK I*, s. 308.

²⁵⁶ "Bulunamayan", *YBİM*, s. 294.

²⁵⁷ agş., s. 294.

²⁵⁸ "Balmumundan Düşünceler", *YBİM*, s. 296.

²⁵⁹ Sanatçının konu / tema edindiği şeylerin yeniden tasarlanmış / hayal edilmiş / yeniden kurgulanmış biçimleri o şeyin nesnel dünyadaki gerçek biçiminden daha estetikdir. İşte bu nedenle "sevgilinin hayali / sevgilinin kendisinden daha güzeldir. / şairlerin yazdıkları da öyle, gördüklerinden, duyduklarından, /" daha güzeldir, "Herkesin Bildiği Şeyler", *YBİM*, s. 301. Bu nedenle " yalan [Kurmaca olan], hakikatten [nesnel gerçeklikten] daha anlamlı, / daha derin ve karmaşık görünmek, / bunun için de, daha iyi tasarlanmış olmak, / daha içe işleyen ezgilerle / terennüm edilmek zorundadır.", "Gül, Bülbül, Yalan, Gerçek...", *YBİM*, s. 306.

²⁶⁰ "Gül, Bülbül, Yalan, Gerçek...", *YBİM*, s. 306.

²⁶¹ agş., s. 306.

²⁶² "Sofistçe", *YBİM*, s. 293.

*deli divane ol onun her haline, her suretine,
çok gez, çok sor, çok ara onu,
oturuyor olsa da senin terkinde.*

*ama en çok kendin güzel ol ve güzelleştir
dilini, halini, düşündüklerini, yaptıklarını
ki bilgelik dost selâmı gibi varsın kapına,
güzellik de, onun getirdiği, dost armağanı.*²⁶³

Bu arayışta güzelliği bulmak şairin bilgeliğiyle de ilgilidir. Ancak bu bilgelik, öğretici şiirin kuru didaktizminden uzak bir doğallıkla şairin tavrında bulunmalıdır. Sanatçı, bu bilgece eylemiyle aslında kusursuz güzelliği ararken Yaratıcı'nın yaratışındaki kusursuzluğu aramaktadır. Sanatçı arayışında kendi içine ve evrene "güzel" in penceresinden bakar²⁶⁴. Bu bakışla soğuk mezar / ölüm, "yer altı prensliği"²⁶⁵ olarak betimlenir. Çünkü onun bakış açısında "ölmenin de zarafeti, / asaleti, mehabeti var[dır], / (...)"²⁶⁶. İnsan eğer güzelin penceresinden değil de "(...) çevresine, keline, hayatına / hep kusur arayarak / bak[arsa] (...) / 'kusursuz' güzel de, / kusursuz şiir de, / (...) / yüzünü sakl[ayacaktır]"²⁶⁷.

Şairin sanatsal dönüştürüm eylemindeki temel bakış açısı güzellik merkezli olmalıdır. Ancak sanatçı şiiri, güzeli bulmada / anlatmada bir araç olarak görmemelidir. Çünkü şiirin kendisi bizatihi bir güzellik inşa eder. Şiir nesnel gerçeklikten hareketle yazılsa bile sonuna bambaşka estetize edilmiş bir gerçekliği yaratır. Bu bağlamda şiir güzele varmakta bir araç değil tasarlanmış güzelliğin

²⁶³ "Bir Hırsız Gibi", *YŞK II*, s. 347.

²⁶⁴ agş. Cahit Koytak'ın varlığa ve yaşama bakışı "güzelin penceresinden bakmak" ilkesiyle özetlenebilir. Örneğin arkadaşı K.'nin kendisine gönderdiği yazıyı değerlendiği manzum yanıt mektubunda bu tavır açık bir biçimde görülür:

*"bu ne güzel yazılar, K'ciğim,
(...)
bu ne güzel kanat vuruşlar,
bu ne güzel pervaz edişler,
bu ne güzel kalkışlar ve konuşlar!*

*benim dün yazdığım şiirle
(Şair 'Bugün 'den Geçiyor,
Ebedi Yoksunluk Zamanından),
senin şu "Güzellik Unut(ul)maz"
başlıklı denemenin
nasıl aynı göğe salınmış
iki beyaz güvercin olduğunu
fark edebiliyor musun? "*

"Yaşlı Şairden Hekim Şaire", *YŞK I*, s. 26.

²⁶⁵ "At ve Sürücüsü", *YBİM*, s. 230.

²⁶⁶ "Hazırlıklar", *YŞK III*, s. 392.

²⁶⁷ "Herkesin Bildiği Şeyler [IV. Epizot]", *YBİM*, s. 300.

kendisidir. Şair de güzeli inşa etme yükümlülüğü taşır. Cahit Koytak, şairi *"bizi güzele inandırmak"*, *"içimizde uyuyan güzeli uyandırmak"*²⁶⁸ niyetiyle sanatsal yaratımlar peşinde koşan kişi olarak tanımlar.

Şair de varlığıyla zarif, hafif, estetik bir öznedir. *"-bu tabutun içinde kimse yok mu? / neden bir gül sepeti kadar hafif? // -yoksul bir şairin cenazesini bu, yabancı; / (...)"*²⁶⁹. Şairin cenazesini de *"ruhumuzun kıraç bayırlarına / çiçek polenlerini dağıtan / döllenenmiş rüzgârlar / (...)"*²⁷⁰ omzunda taşımaktadır. Şairin cenazesini bile incelik ve zarafetle niteleyen şiir anlatıcısı şairin cenaze arabasına atlar yerine karıncaları koşar²⁷¹. Şair gibi şiiri de *"latif", "uçucu", "(...) tüy gibi hafif, düş gibi uçumlu"*dur²⁷². Şairin estet bakış açısında günahkârların cezalandırıldığı cehennem bile *"(...) süslü alevleriyle / Cennetin yolunu aydınlatan / Yufka yürekli cehennem[dir.]"*²⁷³. Güzeli bir şiir, biyolojik eliminasyona benzer bir biçimde yüzyıllardan, binyıllardan süzülüp gelerek *"seçilmiş bir sanatçıda türünün en güzel örneğine / Ulaş[abilir] (...)"*²⁷⁴.

3. 2. 4. 2. Bilge Şair, Bilginin Şiiri

Bütün yazılı metinler, şiir de dahil olmak üzere doğrudan ya da dolaylı, açık ya da hermeneutik bir yaklaşımla elde edilebilen bilgi içerir. Cahit Koytak şiirleri ise belirgin bir biçimde bilgi üzerine kurulu metinlerdir. *"Cahit Koytak şiirinde, tabiattaki her 'şey' ve 'durum' yerini alabiliyor. Buradan bakarsak Cahit Koytak bir envanterist gibi şiir yazıyor."*²⁷⁵. Şiirlerinde tema edindiği, adını andığı, gönderimde bulunduğu çeşitli olay, kişi, mitolojik figür ve varlıklara ilişkin ilginç, çarpıcı bilgiler verildiği için *"Cahit Koytak'ın şiirinde müthiş bir bilgi, kültür birikimi göze çarpar."*²⁷⁶. Ancak bu bilgi üzerine kurulu olma niteliği salt bir didaktizme dönüşmüş manzum ansiklopedik bir söylem olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü salt *"bilgi*

²⁶⁸ "Şair & Yalvaç", *YŞK II*, s. 258.

²⁶⁹ "Gül Sepeti", *YŞK II*, s. 125.

²⁷⁰ agş.

²⁷¹ "Cenaze Arabası", *YŞK III*, s. 393.

²⁷² "Yetmiş Gram", *YŞK III*, s. 394.

²⁷³ "Yüzü Yaralı Çocuk", *YŞK III*, s. 359.

²⁷⁴ "Caius'un Yeni İncil İçin Kuramsal Notları VII", *YŞK I*, s. 315.

²⁷⁵ Cafer Keklikçi'den aktaran: Suavi Kemal Yazgıç, "Yoksul Yitik ve Güzeli", *Yeni Şafak Kitap*, (13/04/2010). Makalenin e-nüşhası için bkz.: <http://www.yenisafak.com.tr/kitap/yoksul-yitik-ve-guzel-251912> [Erişim: 25/12/2013]

²⁷⁶ Abdurrahman Adıyan, "Cahit Koytak Şiirinde 'Öteki'nin 'Beriki'leşmesi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2102), s. 27.

buz gibi soğuk, katı, / bir aşk ya da iman / olmaktan uzak."²⁷⁷ estetikten yoksun kümülatif olarak ilerleyen bir olgudur. Her şeyden önce "bilgi", Cahit Koytak için bir *"tapınma nesnesi"*, ansiklopedik bir yük, epistemik bir aktarımın malzemesi değildir, *"insana daha özgür, daha derin, daha saf / olunabileceğini duyumsat[an]"*²⁷⁸ bir edimdir. Bu nedenle Cahit Koytak şiirinin içerdiği bilgi; öğreten, ders veren bir bilgi değildir.

Şiir, *"Akla ve bilgiye sezginin / Yedi fersah pabuçlarını, / Hayal gücünün kanatlarını bahşeden / (...)"*²⁷⁹ bir başka deyişle akılsal ve bilgisel olanı başkalaşıma uğratan bir sanattır. Yazgıç, şiirinin bu özelliğinden hareketle Cahit Koytak'ı, *"Malumatfuruş olmayan ama bilgiden de kaçmayan şiiri inşa ediyor."*²⁸⁰ cümlesiyle niteler. Cahit Koytak için "bilme", bir eylem olarak, konusu olan şey'in ya da kavramın künhünü sezmeaktır. Dolayısıyla bilgi, bilme basamağından sezgiye geçmede bir araç olmalıdır, bir başka deyişle varlığı hakkında bilgi edindiğimiz şeylerin ötesine nüfuz etmektir. Bu bağlamda,

*"Cahit Koytak'ta bilmenin ölçüsü 'bir sırrı çözmektir.'. Nurettin Topçu'nun belirttiği gibi 'Kâinat olaylarını çok tanımak, bilmek değildir. Bilmek, kanunu bilmektir. Dünyamızın nizamını anlamaktır. Sebepleri ve zaruretleri yakalamaktır. Büyük nizamın muammasını çözmektir.'. İşte 'büyük nizamın muamması'nı çözmeye adanmış bir hayat Cahit Koytak'ınki."*²⁸¹

Cahit Koytak'a göre şair, bilgiden hareketle irfana / sezgiye ulaşan, bilge / ârif bir kişiliktir. Cahit Koytak, kendini şair olarak tanımlarken şairane sezgiyi *"Ben ki şairim, yüzünüze bakarken / en çok içinizi görmekten korkuyorum; / (...)"*²⁸² dizeleriyle vurgular. Böylece şiir, bilge şairin elinde bir tür "hikmet"e dönüşür²⁸³. Zaten şairler de bu niteliğiyle *"nektar ve ambrosia ile, / cezbe ve hikmetle / şiir ve hakikatle beslenen / ölümsüz faniler[dir.]"*²⁸⁴. "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"

²⁷⁷ "Homopoeticus [VI. Epizot]", *YŞK III*, s. 232.

²⁷⁸ "İnsana Daha Özgür...", *YŞK II*, s. 283.

²⁷⁹ "Balmumundan Düşünceler", *YBİM*, s. 78.

²⁸⁰ Suavi Kemal Yazgıç, "Yoksul Yitik ve Güzel", *Yeni Şafak Kitap*, 13/04/2010. Makalenin e-nüşhası için bkz.: <http://www.yenisafak.com.tr/kitap/yoksul-yitik-ve-guzel-251912> [Erişim: 25/12/2013]. Not: Cahit Koytak'ın bilgi bakımından donanımlı oluşu, onun şiirlerinde bilginin şiiri didaktik bir havaya bürümeden, şiiri şiir yapan temel niteliklerden uzaklaştırmadan kullanılmasına dikkat çeken başka makaleler de anılabilir. Örneğin: Nurettin Durman, "İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 13.

²⁸¹ Seda Eriş, "Cahit Koytak Şiirine Genel Bir Bakış", *Akatalpa*, S. 123, (Mart 2010), s. 10.

²⁸² Cahit Koytak, "Virtüöz Ölüm", *Hece*, S. 88, (Mart 2004), s. 4.

²⁸³ Cahit Koytak'ın poetikasında şiir ve hikmet ilişkisinin yeri hakkında daha geniş bilgi için bkz.: Tezin "Üçüncü Bölüm: Poetikası" bölümünde "3. 3. 3. Şiir Hikmettir" başlığı.

²⁸⁴ "Nektar ve Ambrosia", *YŞK II*, s. 256. Not: *"Ambrosia. Homeros destanlarında Olympos tanrıları "ambrosia" ve "nektar" ile beslenirler. Ölümsüz anlamına gelen ambrosia birçok çiçek özlerinin katıldığı bir çeşit balmış. Ambrosia ile beslenen tanrılar yaralanmaz olurlar, bu büyümlü bal insanlara*

serisinin son cildinin epilogunda şairin, şiiri kurarken yararlandığı üç temel malzemeyi "*bilgi, hüner ve kader*"²⁸⁵ olarak açıklar. Ancak bilgi şiirde ansiklopedik bir nitelik ve doğrulukla yer almaz. Şiire giren, şiirleşen bilgi, yeniden kurgulanmış yeni anlamlar ve imalarla derinleştirilerek katmanlı hale gelmiş, öğreten değil sezdiren bir nitelik taşır.

Cahit Koytak şiirinde bilgi şiirleştirilirken sanatçının duyarlılığı, eğretilmeler ve sözcüklere kazandırılan anlamsal katmanlılıkla dönüştürüme uğrar. Böylece doğrulanabilir niteliğinden sapar. Cahit Koytak, şiirle bilgi arasındaki bu dönüştürüm ilişkisini "(...) *şiir, bilginin kuru kemiklerinden / geyikler yapar, karacalar yapar, / ince belli tazılar yapar; / atlar yapar ve atların sırtında / yufka yürekli avcılar, / borazancılar / (...)*"²⁸⁶ dizeleriyle açıklar. Tek başına bilgi estetikten uzak, "*kuru kemik*" gibi tat vermeyen bir mefhumdur. Ancak bilgi şiire dönüşebildiği zaman formu ve içeriği de değişir. Yukarıya alıntılanan dizelerde şiirsel yapı içinde eritilen bilginin estetik bir form kazanması "*ince belli tazi*" eğretilmesiyle somutlaştırılırken; aklın üretimi olan bilginin duygu değeri kazanması da "*yufka yürekli avcı*"ya dönüşmesi eğretilmesiyle somutlaştırılır.

Bilgi, şiirin önemli bileşenlerinden biridir ancak tek başına yeterli değildir: "(...) *yıldızların / tek tek isimlerini bilmeniz bile / bir işe yaramayabilir, (...)*"²⁸⁷. Şairin şiir yazmak için yapması gereken ansiklopedik, ampirik ya da akademik bilgiyi estetize ederek öğrenilen olmaktan çıkarıp sezilebilir bilgi düzeyine getirmektir. Bu da yeniden kurmayı, bilgiyi daha önce günlük dilde kurulmamış anlam ilişkileri içinde şiirsel yapının estetik bir parçası olarak yorumlamayı gerektirir. Şair ya da şiir yazmaya hevesli bir kişi, yıldızların isimlerini tek tek ezberle bilse bile bilgisinin tamamını "(...) *unutma[lı] / yahut belleğini(...) çalkalayıp, çalkalayıp / onları iyice birbirine karıştırma[lı], / sonra bu karışımdan, / kendi zevkin[e] göre, (...)*"²⁸⁸ estetik bir kurguyla nesnel bilgiyi, özgün ve katmanlı anlamlar içeren sanatsal bir üst gerçeklik olarak yeniden üretmelidir. Bir başka

da içirildi mi, onlara gençlik, mutluluk ve ölümsüzlük sağlarmış.", Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, VI. b., Remzi Kitabevi, İstanbul 1996, s. 325

NEKTAR — Tanruların içkisidir. Zeus'a bu içkiyi GANYMEDES sunar. Mitologyanın en güzel delikanlılarından Biri olan Ganymedes (Lat.Catanitus)'i Zeus, bir kartalla Olympos'a getirtti, ona ebedî bir gençlik başışladı. Zeus'un sakisi olan Ganymedes, bazan pınar tanrılarında Nils ile özdeş kabul edilir.", Behçet Necatigil, *100 Soruda Mitologya*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1995, s. 21.

²⁸⁵ "Epilog [III. Epizot]", *YŞK III*, s. 407.

²⁸⁶ "Bilgi & Şiir", *YŞK II*, s. 118.

²⁸⁷ "Şiir Yazmak mı?", *YŞK III*, s. 290.

²⁸⁸ agş.

deyişle şair didaktizmden uzak durmalı "(...) dilini incelt[meli], ama / Onunla tanımlar yapmaya [doğrudan bilgi vermeye, bilgi üretmeye] kalkma[malıdır]." ²⁸⁹. Bilgi, şiirde ancak uygun ve doğru bir biçimde kullanılırsa şiiri iyi şiir yapar. Aksi durumda bilgi şiiri, şiir olmaktan çıkaran tehlikeler içerir. "Bilgi, yerinde kullanırsan / Saflığa dönüşür, / Yerli yersiz kullanırsan / Bönlüğe, boşboğazlığa, / Pek pek kötü şiire..."²⁹⁰ dönüşebilir.

Estetize edilmeyen, didaktik düzeyde kalan ampirik, pozitif ya da felsefi bilgi, şiirin / "sözün" estetiğini zedeler." *felsefenin, perhizden / karnı sırtına yapışacak / ve lirizmin zayıf kaldığı yerden, / ya aklının, ya dilinin kemiği / fırlayıp, diken gibi / sözün yanağını yırtacak*[tır.]²⁹¹. Alıntılanan dizelerde aklın kemiği eğretilmesiyle somutlaştırılan bilginin şiirsel uyumu ve güzelliği bozması, bu kemiğin "sözün yanağını yırtması" imgesiyle çarpıcı bir biçimde şiirleştirilmiştir.

Cahit Koytak şiirinde bilginin önemli bir yer tutması Ömer Erdem'in de dikkatini çeker. *Radikal Kitap*'taki kitap tanıtma yazısında bu durumu "Nuh Tufanı öncesinde ve sonrasında sözün kemiğinden yapılma dil sazı ne kadar tınıyı toplayabilmiş ne kadar hoşgörü kuyusunda toplanabilmişse onların şiirden ansiklopedisini yazar Cahit Koytak."²⁹² cümlesiyle özetler. Ansiklopedik bilgiyi şiirleştirme yöntemi, bilgiyi dizeye dönüştürme ameliyesinden ibaret bir çaba değildir. Aynı zamanda bilgiyi estetize ederek duyurulabilir bir sezkiye dönüştürme işidir. Bilgiye yaslanan Cahit Koytak şiiri sağlam bir epistemolojik altyapı üzerine kurulu olduğu için onun "(...) bilgi ve hayatın çakıştığı yerde var olan (...)" şiirini "Okuyup tat almak için çeşitli alanların bilgilerini bir araya getirmek, o bütünlük içinde yorumlamak gerek[ir]"²⁹³.

Cahit Koytak şiirinde ansiklopedik bilginin ironik bir tavırla dönüştürüme uğradığı da görülür. Fonografin Charles Cros tarafından icat edildiği bilgisiyyle başlayan "Büyük Keşifler" (*YŞK I*, s. 73) şiirinde pozitif bilimlere ait hangi keşfin kim tarafından yapıldığı açıklanır. Bu ansiklopedik bilgilerin yanı sıra klasikleşmiş edebi başyapıtlar birer keşif; Nizami, Hayyam, Şeyh Galip, Dante gibi sanatçılar asıl

²⁸⁹ "Hayatı Tanımlamak", *YBİM*, s. 60.

²⁹⁰ "Kötü Şiir, İyi Sözler", *YBİM*, s. 143.

²⁹¹ "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 45.

²⁹² Ömer Erdem, "Böyle Paldır Küldür Nereye Kardeşim", *Radikal Kitap*, <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=988987&CategoryID=40> [Erişim: 11/03/2013].

²⁹³ Doğan Hızlan, "Cahit Koytak Özel Sayısı", *Hürriyet*, (14/08/2012).

önemli buluşları yapmış kâşifler olarak tanıtılır. Pozitif bilimlere ait öteki keşifler ise bu sanatsal keşiflerin yanında "*Arşimet, Kepler, Christoph Colomb, / Thomas Edison falan...*" tarafından "*bini bir paraya*" bulunmuş, çok da önemli olmayan (!) "*bi dolu teferruat, ıvır zıvır,*"dan²⁹⁴ ibaret şeyler olarak değerlendirilir.

Cahit Koytak şiiri, çok geniş bir yelpazede farklı alanlarla ilgili bilgi içerir. Örneğin Hindistan'ın doğusundaki "*Andaman takımadalarında yaşayan yerliler*"ın av dönüşünde yerine getirdikleri dinsel ritüelleri ile İskenderiyeli gnostiklerin "(...) *sezgisel-akıl / ya da kavrayış (Nous)*" ve "*hakikat (Aléthéia)*"e ilişkin görüşleri arasında bağ kurularak didaktik ansiklopedik bilgi, şairin ironik yaklaşımıyla "*hiç yoktan*" bir şiire dönüşebilmektedir²⁹⁵. Cahit Koytak ansiklopedik bilgiden hareketle şiir yazma eğilimini birçok şiirinde açıkça ortaya koyar. Hatta kimi şiirlerinde şiire esin veren ansiklopedik bilgi dipnotta -bazen bilginin kaynağı olan ansiklopedi de kaynak verilerek- açıklanır. "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın üçüncü cildindeki "Homopoeticus"un VII. epizodunda (s. 222) "*mürekkep balığı*" sözcüğüne eklenen dipnotta bu ifade ansiklopedik bilgiyle açıklandıktan sonra bilginin kaynağı "*VİKİPEDİ*"²⁹⁶ olarak belirtilir.

"(...)
*sırtıma ve aklıma yapışık merdiveni,
bu ağır ve belalı emaneti,
sürüye sürüye altmışına dayadım,
oh ne âlâ, ne güzel, ne iyi!*

*ama biliyorum ki, bir balinanınki kadar
derin olsaydı karnım,
büyük olsaydı ruhum,
kırkına varmadan yutmak isterdim onu,
bu meczup merdiveni, bu saralı kuleyi...*

*büyümesine büyüdü gerçi ruhum,
uzamasına uzadı boyum, fakat
yere değil de misal
suya düşseydi yolum,
balina olmayı bir kenara bırakın,*

²⁹⁴ "Büyük Keşifler", *YŞK I*, s. 73.

²⁹⁵ "Hiç Yoktan", *YBİM*, s. 25.

²⁹⁶ "Homopoeticus [VII. Epizot]", *YŞK III*, s. 222.

ne torik, ne orkinoz, ne yunus...
olsam olsam, minik aklıyla okyanusu
düşüncenin rengiyle boyayabileceğini sanan
küçük boy bir mürekkebalığı olurum.*
(...)²⁹⁷

Alıntılanan bu şiirde, salgıladığı mürekkebimsi sıvıyla okyanusu düşüncesinin rengiyle boyayabileceğini düşünen minik mürekkebalığı için düşünülen dipnotta balığın niteliği ansiklopedi söylemiyle ancak yine manzum bir biçimde açıklanır. Dipnot, dört dize halinde şu biçimde dizilmiştir:

'Coleoidea: "Olağanüstü bir beyin,
heyecan hissi, hassas bir koku alma,
oburluğa varan bir tat alma duyusu
ve çok güçlü gözlere sahip bir balık türü.
Görüş alanı 360 dereceyi buluyor;
yani arkasını da rahatça görebiliyor.'
VİKİPEDİ²⁹⁸.

Şiirin okuyucu tarafından daha kolay ve doğru anlaşılabilmesi için dipnot olarak verilen bu bilginin şairin kaynak olarak belirttiği Vikipedi'deki "Mürekkep Balığı" maddesinde verilen bilgiyle -sözcük ve ek düzeyinde birkaç değişiklik dışında- birebir aynıdır²⁹⁹.

Cahit Koytak'ın şiirinin bilgiye dayalı olmasını belirgin biçimde örneklendiren bir başka metin de yakın dostu Nabi Avcı'ya yazdığı ve beraberinde "Homopoeticus"tan (*YŞK III*, s. 224-262) bazı epizotları gönderdiği "Yaşlı Şairden Yaşlı Krala" başlıklı manzum mektuptur. Mektupta anlatıcı, "Homopoeticus" şiirindeki şiir anlatıcısının öyküsünü "*mûsikâr destanı*"³⁰⁰ olarak adlandırır. Bu mektubun dipnotunda ise mûsikâr sözcüğü manzum bir dizilişle "** Mûsikâr: Gagasındaki deliklerden türlü sesler / çıkardığına inanılan efsane kuşu; / çok sayıda*

²⁹⁷ agş.

²⁹⁸ "Mürekkebalığı",

http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCrekkep_bal%C4%B1%C4%9F%C4%B1

[Erişim: 01/09/2014]

²⁹⁹ Şair tarafından şiirin dipnotuna alıntılanan ansiklopedi maddesinin özgün metin şu biçimdedir: "*(...) olağanüstü bir beyin, heyecan hissi, hassas bir koku alma duyusu, oburluğa varan bir tat alma duyusu ve çok hassas gözlere sahiptir. (...) Görüş alanları 360 dereceyi bulur. Arkalarını da rahatça görebilirler. (...)*". Bkz.: "Mürekkebalığı",

http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCrekkep_bal%C4%B1%C4%9F%C4%B1[Erişim:01/09/2014].

³⁰⁰ "Yaşlı Şairden Yaşlı Krala", *YŞK III*, s. 222.

*kamıştan oluşan nefesli bir çalgı, (...)*³⁰¹ olarak tanımlanır. Sözlük ve ansiklopedi maddelerinin betimleyici ve açıklayıcı söylemini yansıtan³⁰² bu dipnot bilgisini, mektubun anlatıcısı dağarcığına yeni eklemiştir. Anlatıcının bu yeni bilgiyi öğrenmesinden duyduğu mutluluk bilgiye olan iştiyakını ve öğrenmeye duyduğu "heyecanı" yansıtmaları bakımından önemlidir. "(Bu sözcüğü yeni ekledim dağarcığıma ve bu kazanç, ismi geçen destanı yazmış olmak kadar bahtiyar etti beni.)"³⁰³. Yeni ve ilginç bilgiler edinmeye karşı duyulan istek bu tür bilgilerin şiirde yaygın olarak kullanılmasını sağlar.

"Sol Elle Yazılanlar"da akıldan Tanrı'ya giden yolun haritasının, sanat tarafından "*peutinger haritası*"na³⁰⁴ benzer biçimde çizilip çizilemeyeceği sorulur. Ortalama bir şiir okurunun bu bilgiye sahip olamayacağı ve bu nedenle şiirin anlaşılamayacağı düşüncesiyle şiirde geçen "*Peutinger haritası**" ifadesinin üzerine yıldız (*) imli bir dipnot konularak okura "*İspanya'dan başlayıp Babil'e kadar uzanan yolu, yol üzerindeki nirengi noktaları göstererek, tarif eden ve Roma Orta Çağı'nda kullanılan çizgisel harita.*"³⁰⁵ bilgisi verilir. Hem yer altı hem yeryüzü ırmağı olma özelliği taşıyan Guadelkivir Nehri'nden³⁰⁶ rüzgarların oluşumuna kadar son derece geniş bir ansiklopedik bilgi birikimi çeşitli bağlamlarda şiirleştirilirken bilgi, estetik bir dönüştürüme uğrar.

" (...)
rüzgârların oluşumunu düşün, a ruhum,
düşük basınç alanları,
karşı konulmaz bir güçle, nasıl emerler,
kucaklarına çekip alırlar
tohum yüklü, yağmur yüklü siklonları,

³⁰¹ agş.

³⁰² Yukarıda verilen dipnot aşağıda verilen sözlük ve ansiklopedi maddeleriyle karşılaştırılabilir: "*a. (mu:sika:rı) esk. 1. Gagasındaki deliklerden rüzgâr estikçe türlü sesler çıktığına inanılan bir masal kuşu. 2.(...)"*"musikar", *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013; "*(...) musikar, büyük bir gagası ve gagasında yüzlerce delik bulunan, rüzgar esmesi sonucu bu deliklerden nağmeli sesler çıkaran ve bu şekilde musikinin doğuşuna öncülük ettiğine inanılan büyük mitolojik bir kuş. Musiki kuşu olarak da bilinen kaknüs, kuğu anlamına gelen Yunanca kökenli kikkos (Cygnum) kelimesinden gelmektedir. Bu kuşun güzel sesini duyarak etrafına doluşan küçük kuşları yiyerek beslediği ifade edilir. Bin yıl yaşayıp daha sonra Feniks gibi küllerinden yeniden doğmak için ormanlardan odun toplayıp bunları kanatlarını süratle çırparak tutuşturduğuna ve kendini yanan ateş ile yakıtına inanılır.*" "*Musikar*", http://tr.wikipedia.org/wiki/Kakn%C3%BCs_ku%C5%9Fu [Erişim: 10/10/2014]

³⁰³ agş.

³⁰⁴ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 327.

³⁰⁵ agş.

³⁰⁶ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları / Onuncu Şarkı -Merdivenin Dibinde Zekânın Çiğ Işığında Varyete-", *Kaşgar*, S. 20, (Mart 2001), s. 29

bahçivana dönüştürmek için onları...

(...)"³⁰⁷

Rüzgarların oluşumu ansiklopedik bilgi ışığında açıklanır. Yüksek basınç alanından düşük basınç alanına doğru hava kütesinin hareketiyle rüzgarların nasıl oluştuğu açıklandıktan sonra fizik kuralı gereği gerçekleşen bu durumun nedeni "(...) yağmur yüklü siklonları / bahçivana dönüştürmek (...)" gibi estetik bir nedene bağlanarak ansiklopedik bilgi şiirleştirilir. Alacakarga ve devekuşu gibi şiir figürleri ancak ansiklopedi, sözlük maddelerinde ve zooloji kaynaklarında rastlanabilecek terminolojideki Latince isimleriyle şiirde "*Struthio camelus*" (devekuşu) ve "*Pica pica*"³⁰⁸ (alacakarga) isimleriyle anılır.

"Cazın İrmakları"nda caz müziğinin tarihsel gelişimi özetlenirken ansiklopedik bilginin yoğunluğu dikkat çeker. Örneğin "*Ragtime, New Orleans / Ve Dixieland cazıyla başlıyor / Cazın ve cazı sevenlerin tarihi*"³⁰⁹ dizelerinde caz stillerinin tarihsel gelişimiyle ilgili verilen bilgi, Joachim E. Berendt'in "Caz Kitabı"³¹⁰ adıyla dilimize aktarılan yapıtının "Caz Stilleri" bölümünde 1890-1910 yılları arasında görülen ilk caz stillerini açıkladığı ilk üç dönemin özeti niteliğindedir³¹¹. Berendt, Cahit Koytak'ın manzum olarak ifade ettiği ansiklopedik bilgiyi şu biçimde aktarır: "*Ragtime, New Orleans ve Dixieland cazı ile caz müziğinin tarihi başlar. Öncesi -caz araştırmacısı Prof. Marshall W. Stearns'ın söylediği gibi- 'cazın prehistoryası'na aittir.*"³¹². Cazın tarih öncesi kökenleri açıklanırken hem ansiklopedik bilgi verilir hem de cazın kökenleri anıştırma yoluyla Kur'an-ı Kerim'de bildirilen kadim bir öyküye bağlanır:

"(...)

Cazın tarih öncesine gelince,

Orta Avrupalı çingene havalarından,

Balkan köçekçelerinden tutun da,

Eski Mısır 'da,

Zadegân karısı Zeliha'nın,

İçkili, çalgılı kabul gününde,

³⁰⁷ " 'Zamanın Ruhu' II", *ÖÇ*, s. 171.

³⁰⁸ Cahit Koytak, "Şiir & Sinema", *Taraf*, (07/12/2009).

³⁰⁹ "Kısa Tarihi Cazın [I. Epizot]", *CAZ*, s. 114.

³¹⁰ Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010.

³¹¹ agy., s. 22-30. (1890'lar Ragtime s. 22; 1900'ler New Orleans s. 24; 1910'lar Dixieland s. 28)

³¹² agy., s. 29.

*Öyle aniden içeri girince Yusuf Peygamber,
Görülmemiş güzelliği karşısında onun,
Kendilerinden geçip*

*Ellerindeki meyve bıçaklarıyla
Parmaklarını kesen, saraylı kadınların,
Tambur, santur*

*Ve kaval seslerine karışan
Çıglıklarına, çığırmalarına kadar
Götürenler var, cazı."*

Yukarıda yapılan alıntının ilk bendinde yer alan cazın Avrupalı Çingenerlerin müziğinden Balkan köçekçelerine kadar geniş bir yelpazede tarihsel arka plandan beslendiği bilgisi, Berendt tarafından caz müziğinin tarihsel kökenleri açıklanırken Barry Ulanov'dan şu bilgi aktarılır: "*Orta Avrupa Çingenerlerinin keman tıngırtısında Afrika tam- tam'larının hepsinden daha çok caz vardır.*"³¹³. Shterev'in müzikal yetkinliği açıklanırken de cazın beslendiği "*Balkanların zengin müzikal miras[a](...)*"³¹⁴ sahip olduğu belirtilir.

Kimi şiirlerde de adı anılan ancak kimliğinin okuyucu tarafından bilinme olasılığı zayıf görülen kişilerle ya da anılan kavramlarla ilgili dipnotlarla okuyucuya bilgi verilir. Bu notlarda Attilâ İlhan'ın şiir kitaplarının sonuna eklediği "Meraklısına Notlar"ın ironisi ve merak etmeyen okur kitlesinin dolaylı yoldan eleştirisi olarak değerlendirilebilecek "*Meraksızlar için not:*"³¹⁵ ifadesi bulunur. "Manifesto" şiirinde adı anılan şairler Ryuchi Tamura, Tao Yuan Ming, Kateb Yasin ve Veysel Vedat isimleri yıldız (*) imli dipnotla belirtilerek sayfa altında "*Meraksızlar için not*"³¹⁶ başlığı altında kısaca haklarında okuyucuya bilgi verilir. Meraksız okurlar için düşünülen notlar sırasıyla şöyledir: "**Meraksızlar için not: / Ryuichi Tamura (1923-1998) Japon şairi. / **Tao Yuan Ming (365-427) Çin şairi.*"³¹⁷ ve "** Meraksızlar için notlar: / Kateb Yasin (1929-1989), Cezayirli şair. / **Veysel Vedat (1952-?), / Şiirin göğünde 1968-70 arası gözükiüp kaybolan, / kendisinden bir daha haber*

³¹³ agy., s. 29.

³¹⁴ agy., s. 311.

³¹⁵ Şairin bu uygulamasıyla ilgili açıklamalar için bkz.: "İkinci Bölüm: Yayın Faaliyeti" bölümündeki " 2. 2. 19. 'Köşe Komşuları'nda Yayımlananlar " başlığı

³¹⁶ "Manifesto", *YŞK I*, s. 109.

³¹⁷ agş.

alınamayan bir takım yıldızı. / 'Takım yıldızı' deniyor, çünkü, iyi şairler / bir yıldız gibi değil, bir takım yıldızı gibi / gelip geçerler, bizim fani göklerimizden."³¹⁸.

Görüldüğü üzere Cahit Koytak birçok bilgi, bilim, uzmanlık, sanat alanına ilişkin bilgisel birikimini estetize ederek, şiirin kurmaca dünyası içinde yeniden dönüştürüme uğratarak bilginin şiirini yazmaktadır. Ancak şairlik yetisiyle, bunu yaparken kuru bir didaktizme, emredici bir öğreticiliğe düşmeden her türlü bilgiyi sanatsal metnin içinde eritebilmektedir.

³¹⁸ agş. (s. 112. Prof. Dr. Nabi Avcı, 1970'lerin başında Eskişehir'de çıkardıkları *Deneme* dergisinde ve daha sonra Ankara'da çıkardıkları *Gelişme* dergisinde yayımladığı ilk şiirlerinde müstear olarak Veysel Vedat adını kullanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN KAYNAKLARI

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN KAYNAKLARI

4.1. Şiirinin Yaslandığı Birikim

Cahit Koytak, şiirinin zoolojiden botaniğe, kozmolojiden diğer bütün fen bilimlerine; gündelik yaşantılardan çocukluğa; felsefe ve mitolojiden kutsal kitaplara kadar son derece zengin ve geniş kaynaklardan beslendiği görülür. Ölüm endişesi bile onda şiire müziğe, paraya dönüştürülebilecek bir kaynaktır¹. "*Onda doğunun içsel ve güür sesini, uzak doğunun havasını, batının felsefi yaklaşımını ve daha birçok boyutu bir arada görür okur.*"². Murat Tokay'a verdiği röportajda bir şair olarak beslendiği kaynakların genişliğini kendisi de vurgular: "*Çok şeyden beslendim ben. Bir sürü isim sayarım. Fuzuli, Rumi, Genceli Nizami, Rilke. Hafız, Yahya Kemal, Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Ece Ayhan, Edip Cansever, Sezai Karakoç. Bağımsız zihnin sınırı olmamalı*"³.

Doğan Hızlan, Hürriyet'teki köşesinde Cahit Koytak'ın geniş bir yelpazede farklı kaynaklardan beslenmesini, onun şiirini "*(...) yorum çeşitlemelerine açık (...) aynı zamanda onun zenginliğini de gözler önüne ser[en]*"⁴ bir durum olarak değerlendirir. Çok çeşitli kaynaklardan beslenmekle birlikte, mitolojinin, kadim uygarlıklara ilişkin anlatıların ve kutsal kitapların, onun şiirine daha yoğun bir biçimde kaynaklık ettiği görülür. Cahit Koytak'ın şiirine "*(...) baktığımızda tümüyle kadim kültürlerden (din / felsefe) beslendiğini görürüz. Bu kültür ve felsefeleri bilmeyenlerin onun şiirinden zevk alması, onun şiiriyle bir bağ kurması mümkün değildir.*"⁵. Özellikle kadim kültürlerle ait öğelerin tema, fon, anıştırma, palimpsest vb. yöntemlerle şiirlerinde yoğun olarak yer aldığı görülür. Cahit Koytak şiirinin kadim kaynaklardan beslenme tavrına *İstanbul BirNokta* dergisinin Cahit Koytak

¹ "Evde Çalışanlar İçin Metafizik", *ÖÇ*, s. 45.

² Abdurrahman Adıyan, "Cahit Koytak Şiirinde 'Öteki'nin 'Beriki'leşmesi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 27.

³ Cahit Koytak'tan aktaran: Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012]

⁴ Doğan Hızlan, "Cahit Koytak Özel Sayısı", *Hürriyet*, (14/08/2012).

⁵ Mehmet Kurtoglu, "Bilginin Şairi: Cahit Koytak", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 6.

dosyasında Mehmet Kurtoğlu tarafından da dikkat çekilir: "(...) geniş bilgi ve birikimiyle kurduğu mısralar bizi geniş bir coğrafyaya çeker ve kadim dünyanın gizemlerinden, dinlerin hikemi ve irfani boyutundan haber verir."⁶. Aynı dosyada Cahit Koytak'ın "Anıt"⁷ şiiri bağlamında Emrah Tahiroğlu ve Mahmut Feyzi'nin yaptığı söyleşide de bu dikkat çekici özelliğe değinilir; Feyzi'ye göre Cahit Koytak, "(...) gelmiş geçmiş bütün zamanların şiirini yazıyor, onun şiirinde kadim kültür ve değerler büyük bir yer edinmiştir, (...)"⁸.

4. 2. Yerli Kaynaklar

4. 2.1. Kutsal Kitaplar

Cahit Koytak şiirinin beslendiği kaynakların en önemlileri ve en yoğun olarak yararlanılanı teolojik kaynaklardır. Birçok şiirinin matrisini oluşturan düşüncenin Kur'an-ı Kerim'deki bir ayete, kıssaya, sureye; İncil'de ya da Tevrat'ta anlatılan bir öykü ya da anekdota dayandığı görülür. Nitekim Cahit Koytak, dört kitabın birliğini, klasik İslam inanışında kabul edildiği üzere dört kitabın aynı şeyi anlatmak için indirilmesine bağlayarak, dört kutsal kitabı dört meleğin dört yüzü olarak tanımlar: "*dört yüzlü meleğim ben, / dört meleğin yüzüyüm, / dört kitabın, / altı yönün birliğiyim;*"⁹. Kutsal kitapları şiirlerine kaynak edinen şiir anlatıcısı, bireyin bu kitaplar karşısındaki ruhsal erincini önemser. Şiir anlatıcısı, insanı Tanrı'ya yaklaştırma işlevinden dolayı vahyedilmiş "kitab"ın okunmasını salık verir:

"Epilog

Hangi kitabı okurken, ruhun,

Çeşmenin Önündeki kap gibi

Tanrı'yla dolup taşıyor - ya da

Yağmurun altında kül gibi

Sevgiden ve erinçten eriyip akıyorsa,

Korkma, oku o kitabı,

Korkma, o kitap sana indirildi."¹⁰

⁶ agm., s. 6.

⁷ "Anıt", *İA*, s. 221.

⁸ Emrah Tahiroğlu, Mahmut Feyzi, "Anıt Şiiri Bağlamında Cahit Koytak Şiirine Genel Bakış", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 9.

⁹ "Esin Meleği", *ÖÇ*, s. 25)

¹⁰ "Epilog", *YBİM*, s. 376.; Ayrıca aynı şiir, "Epilog [III. Epizot]", *ÖÇ*, s. 440)'ta da yer almaktadır.

Bazı şiirlerinin adı Tevrat ve Zebur'dan hareketle "Neşide" ya da "Mezmun" olarak adlandırılır. "İlk Atlas"ın altıncı bölümünün (İA, s. 119-134) ve diğer kitaplarında birkaç farklı şiirinin ortak adının "Cehennemden Yükselen Neşideler" olması¹¹; "İlk Atlas"ın sekizinci bölümünün "Mezmurlar" olarak adlandırılması; bazı şiirlerini "Evsizin Mezmuru" (YŞK II, s. 205), "Yunus Peygamberin Mezmuru" (İA, s. 180) gibi isimlerle adlandırması gibi. Tek tanrıci semavi dinlerin İbrahimî geleneğinin Cahit Koytak şiirine kaynaklık etmesi bu dinlerin kutsal kitaplarının sıklıkla referans, üst metin ya da kaynak olmasını sağlar. Cahit Koytak şiiriyle ilgili çeşitli yazılar kaleme alan Metin Önal Mengüşoğlu'na Göre Cahit Koytak'ın "(...) İbrahimî geleneğe eklenecek bir şiir felsefesi vardır. Mukaddes kitaplardan; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an'da beslenen, oralardan şiirini devşiren bir şairdir. Tanrısal nefesten bir an gaflete düşmüş bir mısrasını bulamazsınız."¹².

Cahit Koytak şiirine kaynaklık eden kutsal kitaplar, şiirlere kaynak olma, esin verme sıklığına göre ilk sırada Kur'an-ı Kerim yer alır:

4. 2. 1. 1. Kur'an-ı Kerim

Cahit Koytak şiiri, hangi kaynaktan beslenirse beslensin, en nihayetinde şiirde ortaya konulanlar ya Kur'an-ı Kerim'in temel doktrinine dayanan ya da bu doktrinle çelişmeyen bir bakış açısıyla ele alınır. "*Şairin vahyî bir çizgiye, Kur'anî bir bilgiye yaslandığını, fiillerinin tertibinde bunları en başa yerleştirdiğini görürsünüz. Şairlerin Tanrısı'nda olduğu gibi...*"¹³. Şairin bu tutumuna Resul Tamgüç de dikkat çeker: "(...) Cahit Koytak şiirde zeka ile batının imgeler, mitler ve efsaneleri karşısına (onlardan bahsedip) Kur'anî hakikatleri, remizleri koyuyor. Bunu şiirin dip akıntısı olarak yapıyor"¹⁴. Buna bağlı olarak İslam teolojisinin temel kaynağı Kur'an-ı Kerim başta olmak üzere hadisler, İslam tarihi, kıssalar ve Kur'an-ı Kerim'in temel doktrinleriyle çelişmeye İsrailiyat türünden anlatılar Cahit Koytak külliyyatını oluşturan şiirlere kaynaklık ederek şairin tematik ve biçemsel olanaklarını genişletir.

¹¹ "Cehennemden Yükselen Neşideler" ortak adını taşıyan şiirler için bkz.: İA, s. 121); YŞK I, s. 199); YŞK III, ss. 55; 81.

¹² Metin Önal Mengüşoğlu'ndan aktaran: Abdurrahman Adıyan, "Güzel Sözlerin Cini: Cesur Bir Şair", *Aşkın (e) Hali*, S. 28, (Ekim-Kasım-Aralık 2012), s. 24.

¹³ Cevat Akkanat, " 'Şairlerin Tanrısı'nda Cahit Koytak Ne Söyler? ", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 22.

¹⁴ Resul Tamgüç, "Varoluşçu Bir Poetika Oluşturmak: Cahit Koytak Deneyimi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 5.

Cahit Koytak, has şiiri Kur'an-ı Kerim'de yaratma eyleminin nasıl gerçekleştiği konusunda sıkça anılan "ol!" emriyle ilişkilendirir: " 'Ol!' emrinin çömezidir, sahici şiir; / ama olmamış olanı değil, / söylenmemiş olanı / dile getirmek ister."¹⁵. Hatta şiir, gerçek anlamda bu emrin izinden giderek yaratılışı anla(t)ma çabasıyla yaratılmışlar "şeyler" in içinde potansiyel olarak bulunan ancak henüz söylenmemiş olanı söyleyebilirse " 'Ol!' emrinin Tanrıya / geri dönüşü(...)"¹⁶ olarak geldiği kaynağa geri dönecektir. Bu döngü hem şiir hem insan için geçerli bir durumdur. Şiir varlığı anlama, bir başka deyişle varlığı var eden emri anlama işidir. Bu bağlamda insan ise şiir aracılığıyla varlığı anlamakla görevlidir. Ancak varlığı anlamak için insanın önce kendini anlaması gerekmektedir. Kendini anlaması içinse Tanrı'yı anlaması zorunludur. Bu zincirleme zorunluluk,

"Döngü

*insanı anlamak istiyorsan
ağacı anla!
ağacı anlamak istiyorsan
rüzgârı anla!
rüzgârı anlamak istiyorsan
bulutu anla!
bulutu anlamak istiyorsan
yağmuru anla!
yağmuru anlamak istiyorsan
balçığı anla!
balçığı anlamak istiyorsan
insanı anla!
insanı anlamak istiyorsan
Tanrı'yı anla!
Tanrı'yı anlamak istiyorsan
kendini anla!*

*ama her şeyden çok
kendi kalbini dinle, kendi içini
ve her şeyi anla, sonra herkesi!"¹⁷,*

dizeleriyle ifade edilir. Görüldüğü üzere bireyin varlığı anlaması için kendini anlaması gerekmektedir. Ancak birey kendini anlamak için Tanrı'yı anlamak,

¹⁵ " 'Ol!' Emrinin Çömezidir, Şiir", YŞK II, s. 274.

¹⁶ agş., s. 275.

¹⁷ "Döngü", ÖÇ, s. 387.

Tanrı'yı anlamak için de yine kendini anlamak zorundadır. Cahit Koytak'ın bu şiirinde matrisi oluşturan düşünce "*Kendini bilen, Rabbi'ni bilir*"¹⁸ anlamındaki hadis-i şerifidir. Kişinin kendini bilmesi / anlaması "kendi içini daha derin kazmak"¹⁹ eğretilmesiyle somutlaştırılır. Ancak kişi "kendi içini kazarak" bir başka deyişle sorgulayarak insanın "*serapa ahsen-i takvim!*"²⁰ üzere yaratılışını kavrayabilir. "ahsen-i takvim" kavramı, Kur'an-ı Kerim'in terminolojisinde insanın kusursuz bir biçimde, en güzel kıvamda yaratılmış olduğunu ifade eden bir terim olarak kullanılır. "*İncire, zeytine, Sina dağına ve şu emîn beldeye yemin ederim ki, biz insanı en güzel biçimde (ahsen-i takvim üzere) yarattık.*"²¹.

Bağdat, Necef ve Kербela'nın müezzinlerine ithaf edilen "Minarede Vurulan Müezzin" şiirinde, müezzinler "*Adını duyurmak için / Acıyan esirgeyen tanrısının / dünyanın bütün minarelerinden ince, / dünyanın bütün minarelerinden uzun / bir kuleye tırman[maktadır.]*"²². Bu dizelerde "*acıyan esirgeyen*" olarak nitelenen Kur'an-ı Kerim'de yüz on üç surenin başında bir surenin ise hem başında hem içinde²³ olmak üzere yüz on dört defa yinelenen besmelede Allah'ın hem "*acıyan*" hem de "*esirgeyen*" olduğu vurgulanır.

Kur'an-ı Kerim'de bildirilen insanın balçığa ruh üflenerek yaratılması Cahit Koytak şiirinde sıklıkla tema ve / veya motif olarak yer alır. M. Özhan'a ithaf edilen "Balçığa Üflenen Ruh" şiirinde anlatıcı yaratılışının ilk günlerini anımsamak ister, çünkü kendi yaratılışı sırasında onun ruhuna da "yaratıcılık" üflenmiştir. Şiir anlatıcısı kendi ruhuna üflenen "*yaratma suflesi*"ni Kur'an-ı Kerim'deki kıssalarla

¹⁸ Arapça özgün ifadesi: "Men arefe nefsehu fekad men arefe Rabbehu.". El-Aclunî, *Keşfu'l-Hafâ*, 2 / 262; Ayrıca bkz.: Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, C. VIII, Haz.: Ertuğrul Özalp, İşaret Yayınları, İstanbul 1996, s. 5817. Bu hadis-i şerifi destekleyen ayetler için bkz.: Kur'an-ı Kerim, Fussilet 41 / 53: "*Onlara, ufuklarda ve kendi nefislerinde ayetlerimizi göstereceğiz ki böylece onun hak olduğu kendilerine açıkça belli olsun. Rabbinin her şeye şahit olması yetmez mi?*"; Zâriyât 51 / 21: "*Kendi nefislerinizde de. Görmüyor musunuz?*" [*Kur'an Meali*, Çev.: Ahmet Varol, Ozan Yayıncılık, İstanbul 1995.]. Aynı hadis bu bağlamda Yunus Emre tarafından da ele alınır:

"*Men arefe nefsehu*
Dersin illa değilsin
Melâikten yukarı
Seyran arzu kılarırsın"

Yunus Emre, *Divan [Yûnus Divanı]*, "143. Candan Geçmeden Canân İstenmez", Haz.: Prof. Dr. Turan Karataş, Kaynak Yayınları, İstanbul 2014, s.146.

¹⁹ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları / Sekizinci Şarkı -Daha Derin Kazmalıyız, Daha Derin!-", *Kaşgar*, S. 20, (Mart-Nisan 2001), s. 18.

²⁰ agş., s. 21.

²¹ Kur'an-ı Kerim, Tin 95 / 1-4. [*Ku'ran-ı Kerim Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1993.]

²² Cahit Koytak, "Minarede Vurulan Müezzin", *Hece*, S. 83, (Eylül 2004), s. 7.

²³ Tevbe suresinin başında besmele bulunmaz (Bkz.: Tevbe 9 / 0); ancak Neml suresinde, surenin başında ve içinde olmak üzere iki defa besmele geçer (Bkz.: Neml 27 / 30).

ilişkilendirerek anımsamaya çalıştığı bu sufletin şimdi nerede ve nasıl olduğunu anlamaya çalışır. Şiirin ilk bendi bu anımsama çabasıyla başlar:

*"Ah nasıldı? Nasıldı, hatırlasam,
Çamuruma üflenmiş o yaratma suflesi!
Hangi rüzgârların dudağında unuttum onu?
Hangi diyarlarda dolaşıyordur şimdi?
Hangi vadilerden süzülüyor,
Yorulunca hangi mağaraya çekiliyordur?"²⁴.*

Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratılışıyla ilgili birçok ayette yinelenen bilgiye göre, kıvamlı bir balçığa, Yaratıcı kendi ruhundan üfleyerek insanı yaratmıştır. Örneğin, *"Rabbin meleklere: 'Ben, balçıktan, işlenebilen kara topraktan bir insan yaratacağım. Onu yapıp ruhumdan üflediğimde ona secdeye kapanın' demişti."*²⁵ mealindeki ayet Cahit Koytak şiirine kaynaklık eden bilginin kaynağını açıklar.

Yukarıya alıntılanan ilk bendin son dizesindeki "yaratma suflesinin yorulunca çekildiği mağara" imgesi, şiirin on üçüncü bendinde, Kur'an-ı Kerim'de kıssası anlatılan Ashab-ı Kehf'in uyuyakaldıkları mağaraya dönüşür:

"Bir vediaydı belki, bir emanet, mağaradakilerden,
Sahnedekilere, meydandakilere, meyhanedekilere,
Zamanı yüzyıllarca, binyıllarca taşlardan
Ve düşlerden süze süze
Bir kadansla, bir es'le gönle terennüm eden!"²⁶.*

Şiir anlatıcısı Yaratıcı tarafından kendi ruhuna üflenmiş olan yaratma suflesini *"mağaradakilerden" / Ashab-ı Kehf'ten*²⁷ insanlara tevarüs etmiş bir emanet olarak tanımlar. *"vedia"* sözcüğüne düşülen yıldız (*) imli dipnot ise sayfa sonunda manzum bir açıklama içerir:

*"bir vedia ki., tahrir için şairi,
ölülerin ağzından altın diş söker gibi,
kafa kemiklerinin en iç kıvrımlarından
pek kadim diller bulup,*

²⁴ "Balçığa Üflenmiş Ruh", *YŞK III*, s. 273.

²⁵ Hicr 15 / 28, 29 [*Ku'ran-ı Kerim Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1993.]

²⁶ agş., s. 276

²⁷ "Tefsirlerdeki bilgilere göre, Ashab-ı Kehf, Roma İmparatoru Dekanus zamanında yaşamışlardır. O dönemde Hz. İsa'ya inanan mü'minlere zulmedilmekteydi. Dinlerini terk etmeyip, bu zulümlerden kaçarak bir mağaraya sığınan bu gençler, Roma İmparatorluğunda Hıristiyanlığın yayıldığı İmparator I. Theodosius zamanında uyandılar.", [*Konularına Göre Kur'an -Sistemik Kur'an Fihristi-*, IX. b., Haz.: Ömer Özsoy, İlhami Güler, Fecr Yayınları, Ankara 2005, s. 804]. Ayrıca Kur'an-ı Kerim'deki Ashab-ı Kehf kıssasıyla ilgili ayetler için bkz.: Kehf 18 / 9-26.

*çarşıda akçe diye geçmeyen,
lakin sarrafların gözünü fal taşma çeviren
antika sikkeleri,
hangi vakte uyandı, onu dahi bilmeyen
ol ehl-i Kehiv gibi, değerinden onlarca kat azına
bozdurmaya sevk eder."*

Şiir anlatıcısı kendi sözlerini, bir mağarada "üç yüz yıl veya üç yüz dokuz yıl"²⁸ ya da daha fazla kaldıktan sonra uyanan Ashabı Kehf'in içlerinden birini çarşıya gönderirken arkadaşlarının eline tutuşturdukları artık kullanılmayan, tedavülden kalkmış, antika nitelikli paraya benzetir. Şairin sözü, bu antika para gibi "geçersiz" olmasına rağmen -ironik bir biçimde- son derece değerlidir. " *hangi vakte uyandı, onu dahi bilmeyen* " dizesi de yine Kehf suresinin "Birbirine sorsunlar diye onları böylece uyandırdık. İçlerinden biri, 'Ne kadar kaldınız?' dedi. 'Bir gün veya bir günden az kaldık.' dediler. 'Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir. Birinizi şu para ile şehre gönderin de, yiyeceklerin en iyisine baksın ve size yiyecek getirsin, nazik davransın ve sakın sizi kimseye duyurmasın. "²⁹ mealindeki ayetine dayanır.

Birçok şiirde, insanın yaratılışı Kur'an-ı Kerim kaynaklı bir bilgiye dayandırılarak ele alınır. Bu şiirlerden biri de "Şairlerin Tanrısı"dır³⁰. Şiirde henüz insanın yaratılmadığı "başlangıçta, zamanın olmadığı günlerde," Yaratıcı'nın yarattığı yüce sanat eserlerini anlayacak ve onlara hayran kalacak kimse olmadığı için Yaratıcı, insanı var eder:

*"(...)
Ve Yüce Tanrı sonunda,
'kendin yaz, kendin oku,
bu böyle olmaz!' dedi
ve yazdıklarını okuyabilen
biri olsun istedi.*

*'hem kendi kendini, kendi içindeki şiiri
hem de öteki bütün şiirleri
okuyabilen akıllı bir şiir,
bir şaheser yazacağım, dedi*

²⁸ Kur'an-ı Kerim, Kehf 18 / 25, 26. [Kur'an-ı Kerim Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1993.]

²⁹ Kur'an-ı Kerim, Kehf 18 / 19 [Bayraktar Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, Bayraklı Yayınları, İstanbul 2009.].

³⁰ "Şairlerin Tanrısı", YŞK II, s. 222.

bir çömez yapacağım kendime,
bir **kalfa***, yeryüzünde...
(...)³¹

Şairin bu yaklaşımı, "Ben bir gizli hazine idim, bilinmeyi murad ettim; kainatı yarattım."³² kutsi hadisine ve "Ben, cinleri ve insanları ancak beni tanıyıp ibâdet etsinler diye yarattım."³³ ayetine dayanır. Alıntının son dizesindeki "kalfa" sözcüğü ise yıldız (*) imli dipnotla "kalfa: Arapça **halife** sözcüğünün / Türkçede aldığı biçim."³⁴ İfadesiyle açıklanmıştır. Şiirin matrisini oluşturan, insanın Yaratıcı'nın halifesi olması düşüncesi de yine Kur'an-ı Kerim kaynaklı bir görüştür. İnsanın O'nun halifesi olması Kur'an-ı Kerim'de şöyle bildirilir: "Hatırla ki Rabbin meleklere: Ben yeryüzünde bir **halife** [insan] yaratacağım, dedi. Onlar: Bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek birini mi yaratacaksın? dediler. Allah da onlara: Sizin bilemeyeceğinizi herhalde ben bilirim, dedi."³⁵. Dolayısıyla Cahit Koytak poetikasında şairin (daha genelde ise sanatçının ve insanın) "halife" olarak tanımlanması, Kur'an-ı Kerim kaynaklı bir bakış açısını gösterir.

Yukarıda da anıldığı üzere, Kur'an-ı Kerim'de belirtilen, insanın balçığa ruh üflenerek yaratılması³⁶ olayı sıklıkla Cahit Koytak şiirine kaynaklık eden Kur'an-ı Kerim kaynaklı bir bilgidir. Örneğin manzum bir Charlie Parker portresi çizen şiir anlatıcısı, saksafon virtüözü Parker'a "üfle ona şimdi, üfle ona, Charlie, / İsrail'in sûra üflediği gibi! / balçığa üflediği gibi, Tanrının, / üfle ona şimdi, / (...)"³⁷ dizeleriyle yaratılışın bu Kur'anî yönüne gönderme yaparak salık verir.

İnsanın yaratılışıyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'in bildirdiği, Yaratıcı'nın kadının ve erkeğin birbirinin kusurlarını örtmek üzere yaratılması Cahit Koytak şiirinde ifadesini bulur. Kur'an-ı Kerim'de "(...) onlar [kadınlar] sizin örtünüz, siz de

³¹ agş., s. 224. Not: Şiirin özgün metninde italik olarak dizilen sözcükler, orijinal metindeki bu vurgulamayı belirtmek için koyu harflerle dizilmiştir.

³² Acluni, *Keşfü'l-Hafa*, II, 132.

³³ Kur'an-ı Kerim, Zariyat 51 / 56 [Celal Yıldırım, *Tefsirli Kur'an-ı Kerim Meali*, C. I, Anadolu Yayınları, İzmir 2002.].

³⁴ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 224. "Kalfa", kalfa sözcüğünün bu anlamda kullanımına ilişkin benzer bir dipnot da "Gazze Risalesi"nin aynı adlı bölümünün birinci epizodunda yer alır: "* 'halife' sözcüğünün Türkçe'ye geçiş biçimi.", ["Gazze Risalesi [X. Epizot]", *GR*, s. 41.].

³⁵ Kur'an-ı Kerim, Bakara 2 / 30 [*Ku'ran-ı Kerim Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1993.]. Not: Meal metni içindeki vurgulama tarafıma aittir.

³⁶ Kur'an-ı Kerim'de insanın balçıktan / çamurdan yaratılması konusu ile ilgili olarak bkz.: Sad 38 / 71, 72; Fatır 35 / 11; Hicr 15 / 26, 28, 29; Enam 6 / 2; Mümin 40 / 67; Müminun 23 / 12; Secde 32 / 7-9; Rahman 55 / 14; Hac 22 / 5.

³⁷ "Cazın Irmakları", *YŞK II*, s. 245.

onların örtülerisiniz. (...)"³⁸ biçiminde mealen ifade edilen durumu şiir anlatıcısı "Tanrı'nın nefesiyle dolup taşarak / Gün ağarıyor / Kusursuz sessizliğinde yaratılışın / (...) / Benimle kim uyanacak, Tanrım! / Ki onunla örterek kusurlarımı / Bana da ruhundan üflediğini / Haykırabileyim."³⁹ dizeleriyle şiirleştirir. Alıntıda koyu harflerle dizilen söz öbeği doğrudan doğruya, anılan ayete dayanan bir yorumu içermektedir. "Gazze Risalesi" şiirinin onuncu epizodunda ilk insana ait ilk hücrenin yaratılışı da bu bağlamda değerlendirilebilir: "yoktan yaratmanın Yüce Ustası / kara balçığa üfleyiverdi / ve o ilk gri, müteal hücre / başladı düş görmeye / (...)"⁴⁰.

Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde yer alan kıssalar ve bu kıssalara ilişkin anekdotlar Cahit Koytak'ın şiirlerine kaynaklık eden önemli birikimlerdir. "Solo Saksafon"⁴¹ şiirinde şiir anlatıcısı sahip olmayı hayal ettiği saksafonu betimlerken üç büyük dinin peygamberlerinin Kur'an-ı Kerim'deki anlatımlarında onlarla özdeşleşmiş mekanlarını anar. Hz. Musa'ya vahyin ilk geldiği Sina Dağı (yamacındaki Tuva Vadisi⁴²), Hz. İsa'nın en büyük vaazını⁴³ verdiği Zeytin Dağı ve Hz. Muhammet'e vahyin ilk geldiği Hira Mağarası⁴⁴ art arda saksafonla ilişkilendirilerek bu mekanlarda yaşanan olaylara anıştırma yapılıır:

*"(...)
bir saksafonun olsun istemez miydin,
inerken zeytin dağından
yeri göğü inleteceğin?*

*bir saksafonun olsun istemez miydin,
huş ağacı gibi yanan, yanan
ve duman vermeyen,
sina dağında?*

*bir saksafonun olsun istemez miydin,
üstelediğinde melek bir başka dağda,*

³⁸ Kur'an-ı Kerim, Bakara 2 / 187. [*Ku'ran-ı Kerim Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1993.]. Not: Alıntıda koyu vurgulamalar tarafıma aittir.

³⁹ "Tanrı'nın Nefesiyle Dolup Taşarak ", *İA*, s. 168.

⁴⁰ "Gazze Risalesi [X. Epizot]", *GR*, s. 42.

⁴¹ "Solo Saksafon", *CAZ*, s. 388.

⁴² Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 11-13.

⁴³ "Dağ Vaazı: Hz. İsa'nın taraftarlarına ve kalabalık bir halk kitlesine Zeytin Dağı olarak adlandırılan bölgede yaptığı vaaza verilen addır. Bu vaaz, genel olarak İsa'nın, taraftarlarının yerine getirmesi gereken temel ahlâkî kuralları ve yasal prensipleri içermektedir. (...)", Şinasi Gündüz, "Dağ Vaazı", *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara 1998, s. 89.

⁴⁴ Kur'an-ı Kerim, Alak 96 / 1-5.

*göğüs kafesi kadar
daracık bir mağarada,
içine korkularını, şüphelerini,
sonra, ebediyetin sana üflediklerini
üfleyeceğin?
(...)"⁴⁵*

Alıntılan birinci bentte, yukarıda belirtildiği üzere Hz. İsa'nın vaazına mekan olmanın yanı sıra Zeytin Dağı, Hz. İsa'ya ve Hz. İbrahim'e vahyin ilk geldiği aynı zamanda Süleyman Mabedi'nin inşa edildiği önemli bir mekandır⁴⁶. İkinci bentte ise Sina Dağı'nda duman çıkarmadan yanan huş ağacı imgesiyle Hz. Musa'ya yanan bir ateşin içinden gelen sesle vahyedilen Sina Dağı'na (Tuva Vadisi'ne)⁴⁷ gönderimde bulunulmuştur. Üçüncü bentte ise vahiy meleğinin Hz. Muhammet'e ilk vahyi getirdiğinde "*Oku!*"⁴⁸ emrini ısrarla yinelediği Hira Mağarası'na (Mekke) gönderimde bulunulmuştur. Kutsal mekanların şiirdeki sıralamasının Tin suresindeki sıralamayla aynı olması da ayrıca dikkat çekicidir. "*1. İncir ve zeytine and olsun, 2. And olsun Sina dağına, 3. And olsun bu güvenli Mekke şehrine ki.*"⁴⁹.

Hz. İsa'nın Kur'an-ı Kerim'deki kıssası ve mucizeleri de birçok şiirde tema ya da motif olarak kullanılır. "*ve daha önemlisi, duyurmakta zorlanıyorum, / şiirin, doğar doğmaz konuşan İsa gibi, Gazze'de / yeri göğü tanıklığa çağırın sesini*"⁵⁰ dizeleri ile "*ve bakarsın, doğar doğmaz / konuşmaya başlayan / kendi İsa'sını dünyaya getirir / şiirin Meryem anası.*"⁵¹ dizeleri Kur'an-ı Kerim'de anılan Hz. İsa'nın konuşması mucizesine⁵² gönderimde bulunmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de bildirilen kıssalardan Hz. Süleyman kıssası şiirlerde sıkça çeşitli bağlamlarda ele alınan kadim öykülerdendir. Kıssada bir hükümdar peygamber olan Hz. Süleyman'a ölümü bildirilince, cin, peri vb. metafizik varlıklar tarafından yapılmakta olan işlerin aksamaması için ayakta ölmeyi ve öldüğünün bu varlıklar tarafından fark edilmemesini ister. İsteği kabul olan Süleyman Peygamber,

⁴⁵ "Solo Saksafon", CAZ, s. 389.

⁴⁶ Mustafa İslamoğlu, "Tefsir Dersleri: Tin Suresi (01-80)", <http://kurantefsir.wordpress.com/2014/09/11/islamoglu-tef-ders-tin-suresi-01-8-193-c/> [Erişim: 18/10/2014]

⁴⁷ Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 11-13, 41.

⁴⁸ Kur'an-ı Kerim, Alak 96 / 1-5.

⁴⁹ Kur'an-ı Kerim, Tin 95 / 1-3, [*Ku'ran-ı Kerim Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1993.].

⁵⁰ "Gazze Risalesi [II. Epizot]", GR, s. 14.

⁵¹ "Bilgi, Keder ve Sanat", YŞK II, s. 338.

⁵² Maide 5 / 110; Meryem 19 / 29, 30; Al-i İmran 3 / 45, 46.

asasına dayanmış halde vefat eder. Onun öldüğünü uzun süre bu metafizik varlıklar fark edemez. Ancak asayı kemiren bir ahşap kurdu asayı çökertince Süleyman peygamberin ölmüş olduğu anlaşılır⁵³. Gerçekliğin görünenden farklı olabileceği bağlamında bu olaya anıştırma yapılır: *"sızıp duruyor, ta ki, / kilitli bilinen kapı / kendiliğinden açılincaya; / kralın âsasını kurtlar güveler / kemirip bitirinceye / ve söz tükenip de çeng / ve raks / başlayıncaya kadar..."*⁵⁴. Bu dizelerde kilitli olduğu sanılan kapının kendiliğinden açılması, gerçekliğin aslında görüldüğü gibi olmayışına; Kral'ın asasının kurtlar tarafından kemirilmesi ise doğrudan Hz. Süleyman'ın kıssasında asanın kemirilmesi olayına göndermedir.

"Gazze Risalesi"nin IX. Epizodunun epistemolojik bakımından kaynağı yine Kur'an-ı Kerim'dir. *"öyleyse dönüp bakma, / denizi yarıp geçtikten, / ateşi yarıp geçtikten sonra, / kutsal kalıplarla dökülmüş / altın buzağılara, / (...)"*⁵⁵ dizelerin kaynağı, Kur'an-ı Kerim'de İsrailoğullarıyla ilgili olarak anlatılan Samiri adlı bir usta tarafından yapılan altından bir buzağı heykeline tapınma olayı⁵⁶ ve *"(...), Musa'ya: "Asanla denize vur!" diye vahyettik. (Musa söyleneni yapınca) deniz ortadan yarıldı; öyle ki, açılan yolun her iki yanında sular koca dağlar gibi yükseldi"*⁵⁷ ayetinde belirtilen denizin yarılması olayıdır.

Kur'an-ı Kerim'deki kıssada Hz. Yakup'un oğlu Hz. Yusuf'un Mısır'da nazır olmasından⁵⁸ hareketle Telavivli Jozef *"Peygamber Jacob'un oğlu Jozef gibi / 'Mısır'a prens olmak' düşünme!"*⁵⁹ katılmaya çağırılır. "Sözcükler ve İmgeler" şiirinde ise Kur'an-ı Kerim kaynaklı bilgiye art arda göndermeler yapılır.

(...)
ya mağaradaki köpek?
ya musa ve genç yol arkadaşı?
ya molada unutturulan öteki balık?
öteki zaman, öteki keder?
ya göğsü sıkıştıran melek?
(...)

⁵³ Kur'an-ı Kerim, Sebe 34 / 14.

⁵⁴ Cahit Koytak, "İşaretler", *Hece*, S. 84, (Aralık 2003), s. 7.

⁵⁵ "Gazze Risalesi [IX. Epizot]", *GR*, s. 36.

⁵⁶ Bu kıssa ile ilgili olarak bkz.: Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 85-97.

⁵⁷ Kur'an-ı Kerim, Şuara 26 / 63. [Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009].

⁵⁸ Bkz.: Kur'an-ı Kerim, Yusuf 12 / 55-60.

⁵⁹ "Jozef'e Mektup", *GR*, s. 83.

ya sultan süleymanı güldüren
marifetli karınca
(...)»⁶⁰.

Birinci dizede "*mağaradaki köpek*"le, Ashab-ı Kehf ile aynı mağarada uzun yıllar uyuyakalan köpekleri Kıtımir'e⁶¹ gönderimde bulunulur. İkinci dizedeki "*musa ve genç yol arkadaşı*" ve "*molada unutturulan öteki balık*"la Hz. Musa ve Hz. Hızır kıssasına⁶² gönderimde bulunulur. Beşinci dizede yer alan "*göğsü sıkıştıran melek*" ifadesi ile Hz. Muhammet'e gelen ilk vahiy olan Alak suresinin ilk beş ayeti vahyedilirken Hz. Cebrail'in O'nu üç defa kucaklamasına; son iki dizede ise Hz. Süleyman'ın karıncanın öteki karıncaları uyarması karşısında tebessüm etmesini belirten ayetlere⁶³ göndermedir.

Cahit Koytak şiirlerinde Kur'an-ı Kerim'in çeşitli ayet ve surelerine doğrudan ya da dolaylı olarak gönderimde bulunulur. Meryem ve Al-i İmran surelerinde anlatılan Hz. İsa'nın babasız olarak dünyaya gelmesi⁶⁴; Rad suresinde göğün direksiz olarak durması⁶⁵ gibi kıssa ve bilgilerin Cahit Koytak şiirine kaynaklık ettiği görülür. Örneğin, "*Bilinen en ağır elementin ruh olduğunu / Ve bu önermenin, göğün direksiz durduğu, / İsa'nın babasız doğduğu, ne kadar doğruysa, / Tam işte o kadar doğru olduğunu / Daha önce söyleyen oldu mu size hiç?*"⁶⁶ dizelerinin bilgisel anlamda kaynağı yukarıda anılan surelerde geçen ayetlerdir. Yine aynı şiirde yer alan "*Terazinin bir kefesine kendi ruhumuzu / Ve onun çektiği ıstırapları koyun, / (...) // Herkesin terazisi, kendi çektiklerinden / Daha ağırını tartamayacağına göre, / (...)*"⁶⁷ dizelerindeki kişinin kendi çektiği sıkıntılardan daha ağır olan şeyleri kaldıramayacağı düşüncesinin kaynağı da Bakara süresinin "*Allah insana*

⁶⁰ Cahit Koytak, "Sözcükler ve İmgeler", *Hece*, s. 70, (Ekim 2002), s. 5.

⁶¹ Kur'an-ı Kerim, Kehf 18 / 18.

⁶² Kur'an-ı Kerim, Kehf 18 / 60-82.

⁶³ Kur'an-ı Kerim, Neml 27 / 18, 19:

"18. (Nitekim,) karınca(larla dolu bir) vadiye geldiklerinde, karıncalardan biri: "Ey karıncalar!" diye bağırdı, "Hemen yuvalarınıza girin ki Süleyman ve ordusu, farkında olmadan sizi ezip geçmesin!" 19. (Süleyman temsildeki karıncanın) bu sözüne neşeyle güldü ve 'Ey Rabbim!' dedi, 'İçimde öyle düşünceler uyandır ki, bana ve ana babama bahşettiğin nimetler için sana hep şükreden biri olayım; ve hep Senin hoşnut olacağıın dürüst ve erdemli işler yapıyor olayım; ve beni, rahmetinle, dürüst ve erdemli kulların arasına sok!'"

[Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009.]

⁶⁴ Kur'an-ı Kerim, Meryem 19 / 19-30; Al-i İmran 3 / 45, 47, 59.

⁶⁵ Kur'an-ı Kerim, Rad 13 / 2.

⁶⁶ "Ruh' Üzerine Karışık Tezler", *YBİM*, s. 103.

⁶⁷ agş., s. 103.

kaldıramayacağı yükü yüklemes."⁶⁸ ayetidir. Ayet ve hadis kaynaklı yorumlarda insanın ruhunun bedeninden önce yaratıldığına ilişkin bakış açısının Cahit Koytak şiirinde ele alındığı görülür. Bu görüşe göre önce ruhlar yaratılarak "bezm-i elest" ya da "berzah" adı verilen bir âlemde toplanmıştır. Zamanı gelince de ana rahminde olgunlaşan cenine / bedene ruh üflenmektedir⁶⁹. Cahit Koytak, İslam tasavvufunun bu yorumunu "*insan, kuşkusuz, bedeninden önce doğar, / bedeninden fazla yaşar / ve muhtemelen / beden ölümüyle ölmez / insan, balçığa üflenen ölümsüzlüktür.*"⁷⁰ dizeleriyle şiirleştirir.

Cahit Koytak şiirinde Kur'an-ı Kerim; esinlenen, üst metin olarak yararlanılan ve birçok şiirin epistemolojik temellerini oluşturan bir kaynak olarak değerlendirilir. Okuyucuya bireysel bunalım ve açmazlarını aşması için de salık verilirken çözüm olarak Kur'an-ı Kerim'deki kimi sureleri okuması önerilir:

*"beyninde sürgün veren huysuz düşüncelerin
kafasını patlatmak için, sivilce gibi,
a ruhum, a kuzum, a beyaz fare,
aç, Felak suresini oku!
//
(...)
eksik olmasın ama, dilinin altında,
ana sütü tadında o Cebrail nefesi:
o mübarek ve muhteşem Nas suresi!"*⁷¹

Dört epizottan oluşan "Cennete Dönüş"⁷² şiiri, Kur'an-ı Kerim'de Hz. Âdem'in cennetten çıkarılışını anlatan ayetlerdeki⁷³ bilgilere dayanır.

⁶⁸ Kur'an-ı Kerim, Bakara 2 / 286.

⁶⁹ Daha çok tasavvuf kaynaklı olan bu anlayışla ilgili olarak bkz: "*Ruhun bedenden önce veya bedenle birlikte yaratıldığına dair görüşler şöyledir: 1. Ruhlar bedenlerden önce topluca yaratılmış olup zamanı gelince ait oldukları bedenlere gönderilmiştir. Bezm-i elestte âdemoğullarının bedenleri henüz yaratılmamışken ruhlarının Âdem'in sırtından çıkarıldığına dair âyetin hadislerde yapılan açıklamaları bunu teyit eder. Topluca yaratılan ruhlar "madde âleminin son bulunduğu yer" anlamına gelen berzahta bulunur. Rahimde yaratılan cenin ruhun girişine elverişli hale gelince görevli melek tarafından bedene ruh üflenir. Muhammed b. Nasr el-Mervezi, İshak b. Râhûye ve İbn Hazm bu görüştedir. 2. (...).*", Yusuf Şevki Yavuz, "Ruh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. XXXV, s. 190.

⁷⁰ "Doğum, Ölüm, Ölümsüzlük", *YBİM*, s. 111.

⁷¹ "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [IV. Epizot]", *ÖÇ*, s. 52. Not: Şiirin özgün metninde italik olarak vurgulanan sözcükler koyu harflerle belirtilmiştir.

⁷² "Cennete Dönüş [I-IV. Epizotlar]", *YBİM*, s. 134-138.

⁷³ Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 121; Araf 7 / 22-25.

4. 3. Yabancı Kaynaklar

4. 3. 1. İncil

Cahit Koytak, şiirlerinde çeşitli bağlamlarda İncil'deki öykü, görüş ve düşüncelerden sıklıkla yararlanır. İncil'e göre insanın ve sözün yaratılışı, Hz.İsa'nın yaşamı, havarileriyle ilişkileri, çoban-sürü eğretilmeleri, son akşam yemeği gibi öykü ve anekdotlar Cahit Koytak şiirine tema, motif, fon olarak ya da anıştırma, üstkurmaca, gizli anıştırma, palimpsest vb. yöntem ve teknikler aracılığıyla kaynaklık eder.

İncil'in ilk kitabı Matta, "*1. Bidayette kelâm vardı. 2. Her şey onun ile oldu ve olmuş olanlardan hiçbir şey onsuz olmadı.*"⁷⁴ ifadeleriyle başlar. Cahit Koytak da insanı, onun ruhunu, aklını kısacası varoluşunu kaim kılan her şeyi söze indirger. Bu tavrı, yeni bir İncil yazmak için kuramsal taslaklar ve notlar oluşturan şiir anlatıcısı Caius şu dizelerle açıklar: "*Söz, insanın hem yüzüdür, / Hem ruhudur, hem aklı. / Söz insanın, yüzüyle de, / Tersiyile de kendisidir, kendisi!*"⁷⁵. İncil'de "*Her şey onun [söz] ile oldu (...)*"⁷⁶ biçiminde belirtilen her şeyin sözle yaratılmış olduğu bilgisi "*Şairlerin Tanrısı*"nda şu biçimde şiirleştirilir:

"(...)
Tanrı, önce, 'söz olsun!' dedi
ve söz oldu;
olmakla kalmadı olmaya devam etti,
çoğaldı, çoğaldı,
(...)
//
ve insanla sözü birbirine kattı
bu ikisinden de şiiri yarattı.
insan ve söz,
balçık ve logos,
kozmos içinde kozmos,
kozmos içinde kozmos... "⁷⁷

⁷⁴ İncil, Matta: 1 / 1, 2. Not: Yaratma edimi ve söz arasındaki ilişkinin Kur'an-ı Kerim'de ele alınışıyla ilgili daha ayrıntılı bir açıklama için bkz.: Tezin "III. Bölüm: Poetika"sındaki "Şiir Nedir?" başlığı.

⁷⁵ "Caius'un 'Yeni İncil' İçin Kuramsal Notları X", *YŞK I*, s. 319.

⁷⁶ İncil, Matta: 1 / 2.

⁷⁷ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK III*, s. 44, 45.

Cahit Koytak, söz'e ve söz söyleme yetisine değer verdiği ve bunu kutsal bir erdem saydığı için bu erdeme sahip olan Homeros'u, Rumî'yi, Tolstoy'u, Tao Yuan Ming'i... "söz ehli"⁷⁸ olarak adlandırır. İncil'in yukarıda anılan "*Bidayette kelam vardı.*" İlkesinden hareketle "*en yüce değerın Kelâm / en büyük devrimin de, / sözün, çavlan balıkları gibi cezbeyle / yerden göğe tırmanmayı öğrenmesi olduğunu*"⁷⁹ belirtir.

İncil'de önemli bir yer tutan Hz.İsa'nın Ferisilere ihbar edilmeden önce havarileriyle yediği ve kendinin ihbar edileceğini bildirdiği "son akşam yemeği"⁸⁰ de şiirlerinde ele alınır. Örneğin Cahit Koytak'ın üniversite öğrenciliği yıllarından bir kesiti fon edinen "Asansörde Birden İsa"⁸¹ şiirinde, Şakir Kocabaş, ansızın yurt dışına gitmeden önce Kocabaş'ın evinde yenilen yemek "son akşam yemeği"ne benzetilir. Ancak yemekten sonra Kocabaş'ın ayrılışı İncil'in öyküsünden farklıdır. Kur'an-ı Kerim'de Hz. İsa'nın göğe çekilişini anlatan kıssayı⁸² ima edecek bir biçimde Kocabaş, "*Kendine küçük kanatlar çıkarıp Tractatus'ten / Londra'ya uç[ar] (...)*"⁸³.

"Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinin son bölümü olan "Bizanslı Şairler" bölümünde kurmaca şiir kişilerinden olan Osias'ın öyküsünde ise Hz. İsa'nın kendisinin havarilerden biri tarafından ihbar edileceğini açıkladığı anı resmeden Leonardo Da Vinci'nin "Son Akşam Yemeği" tablosuna⁸⁴ gönderimde bulunulur:

⁷⁸ "Manifesto", YŞK I, s. 109.

⁷⁹ agş., s. 110.

⁸⁰ Bu olayın İncil'deki öyküleri için bkz.: Matta: 26/17-28; Markos: 14 /12, 17, 22-24; Luka: 22/19,20.

⁸¹ "Asansörde Birden İsa", İA, s. 17.

⁸² Nisa 4 / 155, 156, 157, 158: "*(Yahudiler, İsa Peygamberi) inkârları, Meryem'e zina (gibi) büyük bir iftirada bulunmaları ve Allah'ın Peygamberi Meryem oğlu İsa'yı gerçekten öldürdük, demeleri (sebebiyle Allah onları lanetleyip kalblerini mühürledi). Oysa onlar İsa'yı öldüremediler ve asamadılar; (öldürülen başkası idi). kendilerine İsa gibi benzetildi. İsa'nın öldürülmesi hakkında ihtilâfa düşenler elbette bu hususta şüphe içindedirler; onların bu konuda zanna uymaktan başka bir, bilgileri yoktur. İsa'yı kesinlikle öldüremediler; bilâkis Allah onu kendi katına yükseltti. Allah yegâne üstündür, hikmet sahibidir.*" [Celal Yıldırım, *Tefsirli Kur'an-ı Kerim Meali*, C. I, Anadolu Yayınları, İzmir 2002.]

⁸³ "Asansörde Birden İsa", İA, s. 17.

⁸⁴ "*Son Akşam Yemeği*, Rönesans ressamlarınca çokca işlenen bir konu olmuştur. Bu eserlerin içinde en bilineni Leonardo da Vinci'nin yaptığı resimdir. Resim, Santa Maria Della Grozia Manastırı'nın yemekhanesinde. İsa ve havarileri akşam yemeği yemektedir. İsa tam ortada oturmaktadır. Diğer figürler üçlü kompozisyonlarla iki yanına sıralanmışlardır. Bu resimde Leonardo, İsa'nın içlerinden birinin kendisine ihanet edeceğini söylediği anda kişilerin yüzündeki dramatik ifadeyi çok iyi yansıtmıştır. İsa'nın arkasındaki pencereden içeri süzülen bir ışık, dikkati İsa'ya çekmektedir.", "Son Akşam Yemeği", http://tr.wikipedia.org/wiki/Son_Ak%C5%9Fam_Yeme%C4%9Fi [Erişim: 11/10/2014]. Not: Şiirde gönderimde bulunulan sahneyi betimleyen tablo için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü.

"(...)
'Bu gece yüklüce para ayırmalı muhbire!
sonra yanarız, alimallah!' diyerek
bir ara kalbini bozan
meyhanecimiz Agop,
ve Agop'un ince, esmer güzeli
ismi Ofelya olan
sağır ve dilsiz kızı...
//
ve meyhanenin kedisi, köpeği,
kısacası, İsa'yı 'son akşam yemeği'nde
gösteren bir resimde yer alabilecek herkes,"⁸⁵.

"Son Akşam Yemeği"nde on bir havari ve Magdalalı Meryem olduğu düşünülen bir kadın yer alır. Masanın ortasında oturan Hz. İsa figürünün sağında ve solunda altışar kişi yer alır. Yukarıya alıntılanan şiirdeki *"Bu gece yüklüce para ayırmalı muhbire!"* dizesiyle yemekte yer alan ve Hz. İsa'nın İncir Dağı'nda saklandığı yeri Ferisiler ihbar eden Yahuda İşkariyot'a gönderimde bulunulur. "Son Akşam Yemeği" adlı tabloda ise Yahuda, Hz. İsa figürünün solunda elinde Ferisilerden aldığı içinde otuz gümüş bulunan⁸⁶ keseye resmedilmiştir. Hz. İsa'nın kendisinin sofrada bulunanlardan biri tarafından ihbar edileceğini açıkladığı o anda Yahuda sağ elindeki kese ile şaşkınlıkla kendini geriye atmış olarak görülür⁸⁷. Dizede geçen *"yüklüce para ayırmalı muhbire"* ifadesi Yahuda'nın elindeki para kesesine anıştırmadır. Hz. İsa'nın havarileriyle birlikte olduğu Son Akşam Yemeği'nde bir kadın yer alırken, şiirde betimlenen son akşam yemeğinde kadın olarak meyhaneci Agop'un kızı Ofelya yer alır.

Hz. İsa'nın "Son Akşam Yemeği", *Kaşgar*'ın on dördüncü sayısında yayımlanan "Prolog"⁸⁸ şiirinde de bu bağlamda anılır. Şiir anlatıcısının Güzel Sözlerin Cini'ne hitap ettiği monologda örümceğin pazılarına bir "son akşam yemeği" sahnesi gösteren bir dövme yapmak istediğini belirtir. Ancak şiir anlatıcısının yapmayı tasarladığı dövme, Kilisenin onay verdiği kanonik, standart bir son akşam yemeği freski değildir. Şiir anlatıcısının dövmesindeki akononik son akşam yemeği tasviri, *"Çağrılmayanları / 'Son Akşam Yemeği'ne / Ya da*

⁸⁵ "Caius Saray Şairi Osias'ın Hikâyesini Kaleme Alıyor", *YŞK I*, s. 289, 290.

⁸⁶ İncil, Markos 14 /10, 11; Luka 22 / 3-6.

⁸⁷ Tablo için bkz.: Tezin "Ekler" bölümü.

⁸⁸ Cahit Koytak , "Prolog", *Kaşgar*, S. 14, (Mart 2000), s. 10.

çağrıldıkları halde, / Görünmeyenleri; / Kanonik tasvirlerde; / O kalender o rindâne / Havarileri (...)"⁸⁹ gösteren, kimseyi dışarıda bırakmayan bir çizimdir.

"Şiir ve Metafizik" in yirmi birinci epizodunda altmış yaşından sonra, esin ve fikirlerin gecikerek gelmesi Hz. İsa'nın İncil'de anlatılan çarmıha gerilme öyküsüyle ilişkilendirilerek anlatılır.

*"XXI
altmışından sonra insanın içine doğan
kimi geç fikirler de, geç şiirler de
geç gelen aşklar gibi,
çarmıhtaki İsa'nın
ölüp ölmediğini anlamak için
Romalı lejyonerin
mızrağının ucuyla
İsa'nın göğsünü
dürtüklemesine benziyor."⁹⁰*

Kur'an-ı Kerim Hz. İsa'nın çarmıha gerilip öldürülmediğini, Ferisilere onun benzerinin gösterildiğini; gerçekte Hz. İsa'nın gökyüzüne yükseltildiğini⁹¹ bildirirken; İncil, Hz. İsa'nın halktan bazı kişiler ve askerler tarafından hakaretler edilip işkence yapılarak Çile Yolu'ndan⁹² geçirilerek Golgota Kayası'nda çarmıha gerilmek suretiyle öldürüldüğü bilgisini verir⁹³. Dolayısıyla şiirdeki benzetmeye konu olan anlatının kaynağı İncil'dir.

Hız İsa yakalanmadan önce son ibadetini yaparken Havarileri ona sadakat yemini eder. Petrus ise ona olan sadakatını ısrarla belirtir. Ancak buna karşılık Hz. İsa, horozlar ötmeden önce Petrus'un kendisini üç kere inkar edeceğini ve bu üç inkardan sonra horozların öteceğini belirtir. Cahit Koytak, bu öyküden metinler arasılık bağlamında yararlanır. Cahit Koytak'ın "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın "Bizanslı Şairler" bölümüne aldığı "Şair Caius'un İkinci Gelişi"⁹⁴ şiirinde anlatıcı Caius, İsa Mesih'i horozlar ötmeden önce üç defa inkar eder. Sırasıyla İncil'deki

⁸⁹ agş., s. 10, 11.

⁹⁰ "Şiir ve Metafizik", *YBİM*, s. 277.

⁹¹ Kur'an-ı Kerim, Nisa 4/ 156-158.

⁹² İncil'in Latince nüshasındaki orijinal adıyla "Via Dolorosa / Via Crucis" Acı Yolu, Golgota Yolu ya da Çile Yolu.

⁹³ İncil'de, yukarıdaki konuyla ilgili anlatısı için bkz.: İncil, Matta 27 / 26-50; Markos15 / 2 -21; Yuhanna 18 / 16; 19 / 17-27.

⁹⁴ "Şair Caius'un İkinci Gelişi", *YŞK I*, s. 339, 340.

özgün metin ve Cahit Koytak'ın metinler arasılığın parodi yöntemiyle yeniden kurduğu öykü şu biçimdedir.

İncil'in öyküsü:

"32. Bu arada İsa öğrencilerine, 'Bu gece hepiniz benden ötürü sendeleyip düşeceksiniz' dedi. 'Çünkü şöyle yazılmıştır: 'Çobanı vuracağım, sürüdeki koyunlar da darmadağın olacak.'

(...)

33. Petrus O'na, 'Herkes senden ötürü sendeleyip düşse de, ben asla düşmem' dedi.

34. 'Sana doğrusunu söyleyeyim' dedi İsa, 'bu gece horoz ötmeden sen beni üç kez inkâr edeceksin.'

35 Petrus, 'Seninle birlikte ölmem bile gerekse, seni asla inkâr etmem' dedi. Öğrencilerin hepsi de aynı şeyi söyledi."⁹⁵,

" 69. Petrus ise dışarıda, avluda oturuyordu. Bir hizmetçi kız yanına gelip, 'Sen de Celileli İsa'yla birlikteydin' dedi.

70. Ama Petrus bunu herkesin önünde inkâr ederek şöyle dedi: 'Senin neden söz ettiğini anlamıyorum.'

71. Sonra avlu kapısının önüne çıktı. Onu gören başka bir hizmetçi kız orada bulunanlara, 'Bu adam Nasıralı İsa'yla birlikteydi' dedi.

72. Petrus yemin ederek, 'Ben o adamı tanımıyorum' diye yine inkâr etti.

73. Orada duranlar az sonra Petrus'a yaklaşp, 'Gerçekten sen de onlardansın. Lehçen seni ele veriyor' dediler.

74. Petrus kendine lanet okuyup yemin ederek, 'O adamı tanımıyorum!' dedi. Tam o anda horoz öttü.

75 Petrus, İsa'nın, 'Horoz ötmeden sen beni üç kez inkâr edeceksin' dediğini hatırladı ve dışarı çıkıp acı acı ağladı."⁹⁶.

Cahit Koytak'ın parodisi:

"(...)

genç ölüleri, gelinleri, güveyleleri,
en çok da ölmeden gömülenleri
diriltip ayağa kaldırırdu.

bense, horozlar ötüncüye kadar
üç defa inkâr ederdim onu.
üçüncü inkârdan sonra da
aklım başıma gelir,
kollarımı geriye doğru gerip,
kendim, ceza olarak, horoz gibi öterdim.

⁹⁵ İncil, Matta 26 / 32, 33-35. Bu anlatının diğer İncil'lerdeki eşmetinleri için bkz.: Markos14 / 27-31; Luka 22 / 31-34; Yuhanna 13 / 36-38.

⁹⁶ İncil, Matta 26 / 69-75. Bu anlatının diğer İncil'lerdeki eşmetinleri için bkz.: Markos 14 / 66-72; Luka 22 / 56-62; Yuhanna 18 / 15-18, 25-27

*ve her seferinde Romalı zaptiyeler,
başında dikenli taç, Tanrıoğlunu
çakmaya kalmadan haça,
tam zamanında biterdi oyun.
(...)"⁹⁷*

Alıntılanan ilk bentte Hz. İsa'nın ölülere diriltme mucizesine anıştırma yapılır. Son iki bentte ise Hz. İsa'nın daha önceden belirttiği üzere Petrus'un horozlar ötmeden Hz. İsa'yı üç defa inkar ettikten sonra yaptığı yanlışlığı anlayarak pişmanlık duymasının parodisi yapılmıştır.

İncil'in Hristiyan topluluklar üzerinde Hz. İsa'nın koruyuculuğunu ve otoritesini anlatırken kullandığı çoban-sürü, çoban-kuzu eğretilmeleri de İncil kaynaklı⁹⁸ bir öge olarak Cahit Koytak şiirinde sıkça görülür. İncil'e göre Hz. İsa çoban, insanlık ise onun yeryüzüne aramaya geldiği kayıp kuzularıdır⁹⁹:

*"(...)
Ama ben, Bakire Meryem'in oğlu,
Keçilerimin göklerde,
Göklerin melekûtunda, otladıkları bilindiğine
Ve benim, yeryüzüne,
İki ayaklı kuzularını toplayıp
Göğün çayırlarına götürmeye gelen
İsa Mesih'ten başka kimliğim olmadığına göre,
(...)"¹⁰⁰.*

Caz / blues müziğinin kişileştirilerek anlatımında blues, Meryem oğlu İsa'ya benzetilir. İncil'in Hz. İsa anlatısındaki ayrıntılara anıştırma yoluyla gönderimde bulunulur. Blues, Hz. İsa'nın yaşadığına benzer bir serüven yaşamıştır. Hz. İsa'nın, Kudüs'te Vali'nin sarayı önünden başlayarak Golgotha Tepe'sine kadar olan ve Hristiyan terminolojide Via Dolorosa olarak adlandırılan güzergahtan işkence,

⁹⁷ "Şair Caius'un İkinci Gelişi", *YŞK I*, ss. 339, 340.

⁹⁸ Örneğin İncil, Yuhanna 10 / 11: "Ben iyi çobanım. İyi çoban koyunları uğruna canını verir."; Matta 25 / 32, 33: "32. Ulusların hepsi O'nun önünde toplanacak, O da koyunları keçilerden ayıran bir çoban gibi, onları birbirinden ayıracak. 33. Koyunları sağına, keçileri soluna alacak. ". Not: Bu durum benzer biçimde Tevrat ve Mezmurlar'da da yer alır (Örneğin: Tevrat, Yeşeya 40 / 11; Hezeikel 34 / 2, 5-7). Ancak bu kadim eğretilme Cahit Koytak'ın şiirlerinde genellikle İsa, Meryem oğlu İsa, Kayıp Kuzuların Çobanı, Nasıralı İsa biçiminde kullanıldığı için bilginin kaynağı İncil olarak belirlenmiştir.

⁹⁹ Bkz.: Bir önceki dipnot.

¹⁰⁰ "İsa Caius'a Hülûl Ediyor", *YŞK I*, s. 325. Not: Şiirin özgün metninde italik olarak vurgulanan ifadeler, yukarıdaki alıntıda koyu harflerle dizilmiştir.

hakaret ve çilelere maruz kalarak sırtına yüklendiği çarmıhla geçmesi gibi¹⁰¹ blues da "(...) çarmıhı sırtında / (...) / Gönülün sokaklarını / Dolaşıp durmaktadır, / Hüznün sokaklarını, / Acının sokaklarını, / Açlığın sokaklarını, / Aşkın sokaklarını / Şehirlerinde Amerika'nın / Varoşlarında Amerika'nın."¹⁰².

"Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinin son bölümünde kurmaca bir şiir kişisi olan Caius, "yeni incil" yazmak için beş epizottan oluşan "kuramsal taslak" ve on bir epizottan oluşan "kuramsal notlar"ı yazar¹⁰³. Bu kuramsal İncil denemelerinden oluşan epizotlarla Caius'un "Yeni İncil"i tamamlanmış olur. Yeni İncil'den sonra ise "İsa, Caius'a Hülûl Ediyor"¹⁰⁴ şiiri gelir. İsa'nın Caius'ta yeniden mücessem hale gelmesini, İncil'in kronolojik anlatısına koşut olarak "Caius'un Göğe Çekilmesi"¹⁰⁵ şiiri izler. Caius'un İsa Mesih gibi göğe çekildikten sonra yeniden dünyaya gelişini tema edinen "Caius'un İkinci Gelişi"¹⁰⁶ şiiriyle yeni İncil bahsi ve aynı zamanda "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildi sona erer.

4. 3. 2. Tevrat (Tanah) ve Mezmurlar

Kur'an-ı Kerim ve İncil kadar yoğun olmamakla birlikte Tevrat (Tanah) ve sonuna eklenmiş mezmurlar; anekdot, öykü, olay, kişiler, ritim ve ahenk bakımlarından Cahit Koytak şiirine kaynaklık eder. Şiirlerde sıklıkla Tevrat'a (Tanah ve Eski Ahit), Tevrat'ı oluşturan diğer kitaplar ve mezmurlara da gönderimde bulunulur. "İlk Atlas"ta sekizinci bölüm mezmurlar adını taşır. Bu bölümde her biri birer kurmaca mezmur pasajı olarak tanımlanabilecek yirmi altı şiir yer alır. Bu bölümdeki bazı şiirlerdeki dize yinelemelerinin mezmurlardaki yinelemeleri çağrıştıracak biçimde belirli bir ritimle yapıldığı görülür. Nitekim dize ve söz öbeği düzeyinde yapılan ritmik nitelemeler mezmurlarda görülen belirgin

¹⁰¹ Bu olayın dört İncil'deki ayrıntılı anlatımları için bkz.: İncil, Matta 27 / 26-35; Markos 15 / 16-32; Luka 23 / 26-43; Yuhanna 19 / 2-27.

¹⁰² "Yük Trenleri I", CAZ, ss. 53, 54.

¹⁰³ "Caius'un, 'Yeni İncil' İçin Kuramsal Taslakları [I-V. Epizotlar]", *YŞK I*, s. 305-312); "Caius'un, 'Yeni İncil' İçin Kuramsal Notları [I-XI. Epizotlar]", *YŞK I*, ss. 313-322.

¹⁰⁴ "İsa, Caius'a Hülûl Ediyor", *YŞK I*, s. 323.

¹⁰⁵ Caius'un Göğe Çekilmesi", *YŞK I*, s. 334.

¹⁰⁶ "Caius'un İkinci Gelişi", *YŞK I*, s. 339.

özelliklerdendir¹⁰⁷. Örneğin mezmurların parodisi niteliğinde bir yakınma olan aşağıdaki epizot ritmik yinelemeler bakımından mezmuru andırır:

"III

Bir demir kapıyım ben

Gelip geçersen sövenden

Rezelerimden kopar da

Koşarım peşinden

Adsız bir tepeyim ben

Gelip yanımdan geçersen

Tozu dumana katıp

Eserim peşinden

Eski bir köprüyüm ben

Gelip altımdan geçersen

Çöker de yüzükoyun

Akarım peşinden

İzbe bir ormanım ben

Gelip bağrıma girersen

Ateş alır da - özümü

Yakarım peşinden

Susuz bir kuyuyum ben

Ve bir minare olur

Ve bir minare olur

Bakarım peşinden¹⁰⁸

Mezmurların çoğunda "(...) başlangıç cümlesinde kime ait oldukları belirtilmiştir."¹⁰⁹ Buna benzer biçimde birinci epizotta "Mezmurlar" başlığı altında "Eyyüb Eyyüb'ü Bekliyor" alt başlığıyla şiirin Eyyüb'ü bekleyen Eyyüb tarafından söylendiği ima edilmiştir¹¹⁰. Yukarıda alıntılanan epizotta her bendin ilk dizesindeki "**bir...ben**" yinelemeleri, ikinci dizelerdeki "**geçersen**" sözcüğünün yinelenmesi ve her bentten sonra gelen bağımsız dizelerin benzer biçim ve anlamda yinelenmesi

¹⁰⁷ Mezmurlar, kanonik Hristiyan geleneğe göre Hz. Davut'un; Musevi geleneğe göre ise Hz. Süleyman ve Hz. Davut peygamberlerin ilahi formundaki yakarı şarkılarıdır. Hem Tevrat'ta (Tanah) hem de Musevi geleneği tarafından reddedilen Eski Ahit'te yüz elli mezmur yer alır (Eski Ahit'te yer alan ve Musevilerce kabul edilmeyen yüz elli birinci mezmur bir kenarda tutulursa) bu bağlamda mezmurlar Musevi ve Hristiyan geleneğin ortak kutsalı olarak değerlendirilmelidir. İncil'deki mezmurların asıl kaynağı Tevrat olduğu için mezmurlar bahsi Tevrat başlığıyla birlikte ele alınmıştır. Not: Kur'an-ı Kerime göre ise öteki peygamberlere kitap vahyedildiği gibi Zebur (mezmurlar) da Hz. Davut'a vahyedilmiş bir kitaptır (Bkz.: Kur'an-ı Kerim, Nisa 4 / 163; İsrâ 17 / 55).

¹⁰⁸ "Mezmurlar / Eyyüb Eyyüb'ü Bekliyor [III. Epizot]", *İA*, s. 151. Not: Yinelemeleri belirtmek amacıyla yapılan koyu vurgulamalar tarafıma aittir.

¹⁰⁹ Salime Leyla Gürkan, "Zebur", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. XLIV, s. 172.

¹¹⁰ "Mezmurlar / Eyyüb Eyyüb'ü Bekliyor [I. Epizot]", *İA*, s. 147.

mezmurlarda sıklıkla görülen ritmik yinelemeli söyleyişin pastişini olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda yüz ellinci mezmur ile "İlk Atlas" kitabında yer alan "Mezmurlar / Eyyüb Eyyüb'ü Bekliyor" şiiri karşılaştırılabilir:

"150. Mezmur

1. **RAB'be övgüler sunun!** Kutsal yerde Tanrı'ya övgüler sunun!

Gücünü gösteren göklerde **övgüler sunun O'na!**

2. **Övgüler sunun O'na güçlü işleri için!**

Övgüler sunun O'na eşsiz büyüklüğüne yaraşır biçimde!

3. Boru çalarak **O'na övgüler sunun!**

Çenkle ve lirle **O'na övgüler sunun!**

4. Tef ve dansla **O'na övgüler sunun!**

Saz ve neyle **O'na övgüler sunun!**

5. Zillerle **O'na övgüler sunun!**

Çınlayan zillerle **O'na övgüler sunun!**

6. Bütün canlı varlıklar **RAB'be övgüler sunun!**

RAB'be övgüler sunun!"¹¹¹

Yukarıda alıntılanan metinde ise ilk ve son mezmurda "**RAB'be övgüler sunun!**" ifadesi, diğer dizelerde ise ritmik olarak dize sonlarında "**O'na övgüler sunun!**" ifadesi yinelenmektedir.

"Mezmurlar / Eyyüb Eyyüb'ü Bekliyor" şiirinin birinci epizodu ise yüz kırk üçüncü mezmurun parodisi olarak değerlendirilebilir.

"Mezmurlar

Eyyüb Eyyüb 'ü Bekliyor

I

Gel artık

Gel artık al bunları ben kurtulayım

Aklımı dindireyim

Zırhımı ikiye böleyim

Al bunları benden

¹¹¹ Tanah, Teilim 150. Mezmur / 1-6; Eski Ahit, 150. Mezmur / 1- 6. Not: Yinelemeleri belirtmek amacıyla yapılan koyu vurgulamalar tarafıma aittir.

*Bu sahipsiz bahçeyi
Bu yankısız ruhu
Sözlerini ayak seslerini
Yaprakların dikenlerini*

*Al bunları surların dışına götür
Toprağa göm rüzgâra saç
Barbarlara dağıt*

*Yalnız sen gel
Kapıları döv değneğinle
Geceleri camlara vur
Sinema önlerinde bekle ilk havarileri
(...)*

*Gel artık
Meydanda oturan fili kaldır
Kimin bülbülü ölmüşse aramızda
Çıkarıp ceplerinden
Yaşayan bülbüller dağıt"¹¹².*

Yukarıdaki şiirle içerik ve içeriği işleme tavrı bakımından karşılaştırılacak yüz kırk üçüncü mezmur ise şu biçimdedir:

"143. Mezmur

*1. Duamı işit, ya RAB,
Yalvarışlarıma kulak ver!
Sadakatle, doğruluğunla yanıtla beni!*

*2. Kulunla yargıya girme,
Çünkü hiçbir canlı senin karşında aklanmaz.*

*3. Düşman beni kovalıyor,
Ezip yere seriyor.
Çoktan ölmüş olanlar gibi,
Beni karanlıklarda oturtuyor.*

*4. Bu yüzden bunalıma düştüm,
Yüreğim perişan.*

*5. Geçmiş günleri anıyor,
Bütün yaptıklarını derin derin düşünüyor,
Ellerinin işine bakıp dalyorum.*

*6. Ellerimi sana açıyorum,
Canım kurak toprak gibi sana susamış. Sela*

¹¹² "Mezmurlar / Eyyüb Eyyüb'ü Bekliyor [I. Epizot]", *İA*, ss. 147, 148.

7. *Çabuk yanıtla beni, ya RAB,
Tükeniyorum.
Çevirme benden yüzünü,
Yoksa ölüm çukuruna inen ölümlere dönerim.*

(...)

9. *Düşmanlarımdan kurtar beni, ya RAB;
Sana sığınyorum.*

(...)

10. *Sevginden ötürü,
Öldür düşmanlarımı,
Yok et bütün hasımlarımı,
Çünkü senin kulunum ben.¹¹³*

Alıntılanan epizot ve mezmur metinleri karşılaştırıldığında her iki metinde de akli ve yaşantısı nedeniyle bunalıma düşmüş, yolunu şaşırılmış yakaran şiir anlatıcıları görülür. Her iki şiir kişisi de Yaratıcı karşısında çaresiz ve tam teslimiyet içinde yakararak Yaratıcı'dan yardım dilemektedir. Mezmur metninin kişisi, karşısında çaresiz kaldığı ölüm ve düşmanlarıyla mücadele edebilmek için yardım dilerken, şiir kişisi Tanrı'dan "*Meydanda oturan fili kaldır[masını ve] / Kimin bülbülü ölmüşse (...)* / *Çıkarıp ceplerinden / Yaşayan bülbüller dağıt[masını]*"¹¹⁴ dilemektedir. Meydanda oturan fil eğretilmesiyle ölüm karşısında duyulan çaresizlik ve bireyin açmazı, ölen bülbül eğretilmesiyle de kırılan ya da tanrıyı hissetmediği için ölü olarak nitelenen kalp somutlaştırılır.

"İlk Atlas"ın "Mezmurlar" bölümünde, herkes için, hatta "*Uyuyan kurtlar için, (...)*" bile ağlayabilecek santimental duyarlığa sahip şiir kişisiyle birlikte İncil'in ve Tevrat'ın ortak eğretilmeleri olan "kurt-kuzu-çoban"¹¹⁵ simgeleri kullanılır. Tevrat'ın anlatısına göre Hz. "*Musa Sina Dağı'na çıktığında İsrailoğullarını memnun etmek için Harun tarafından yapılmış bir put¹¹⁶(...)*"¹¹⁷ olan altın buzağı¹¹⁸ eğretilmesiyle, günlük hayata tapınan modern bireyin eleştirisi yapılırken "Mezmurlar / Oyun mu Bitti?" başlıklı şiirde / mezmurda yine altın buzağı şu dizelerle imgeleştirilir: "*Sahnede günlük hayat, / Altın buzağının içinde; / Sesini*

¹¹³ Tanah, Teilim 143. Mezmur / 1-7, 9, 10; Eski Ahit, 143. Mezmur / 1-7, 9, 10.

¹¹⁴ agş., s. 147, 148.

¹¹⁵ Örneğin bkz.: "Kurtlar İçin Kuzular İçin", *İA*, s. 155.

¹¹⁶ "Mezmurlar / Oyun mu Bitti?", *İA*, s. 161.

¹¹⁷ Tavat, Aftara 13 / 2

¹¹⁸ Tanah, Mısırdan Çıkış 32 / 1-8. Altın buzağıyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de verilen bilgiye göre Altın Buzağı'yı yapan Hz. Harun değil İsrailoğullarından Samiri adlı bir ustadır bkz.: Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 85-97.

Tanrı'nın sesine benzetiyor / Ve göz kaş oynatıyor / Kanımızı emerken"¹¹⁹. Nitekim altın buzağı -içinde bırakılan boşluğa rüzgarın çarpması sayesinde- ses çıkaracak biçimde tasarlanmıştır¹²⁰. Günlük yaşam modernite çağının bireyinin yaşamını merkezine oturarak tanrılaşmıştır.

Tevrat'ta (Tanah), "Şir Aşirim"; Eski Ahit'te ise "Neşideler Neşidesi / Ezgiler Ezgisi"¹²¹ olarak adlandırılan bölüm Cahit Koytak şiirine çeşitli bağlamlarda kaynaklık eder. "İlk Atlas"ın altıncı bölümü (s. 119-134), "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinin yedinci bölümü (s. 199-222) ve üçüncü cildinin yine yedinci bölümü (s. 185-214) "Cehennemden Yükselen Neşideler" adını taşır. Ayrıca yine üçüncü ciltte anılan bölümün dışında da "Cehennemden Yükselen Neşideler / Poetika" (s. 81) adlı bir şiir yer alır.

"Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın ikinci cildinde evsizler için bir mezmur yer alır. Şiir anlatıcısı mezmurda evsizlerin, ünsüz şairlerin, huysuz yaşlıların, âşıkların, delilerin Tanrı'sı olarak tanımladığı Tanrı'ya evsizler adına yakarır. "Evsizin Mezmuru" adını taşıyan şiir, Hz. Musa ile kendi halince Tanrı'ya yakaran çobanın kıssasının¹²² parodisi ile başlar: *"benimle gelersen, sen ey / evsizlerin tanrısı, / kovuğuma götürürüm seni, / saçlarını tararım, bitlerini kırarım, / tumar ederim yaralarını; / azığımı da, açlığımı da / paylaşıyorum seninle!"*¹²³. Anlatıcı kafasındaki bütün düşünceleri, aklın kuşkularını ve açmazlarını, hayata, ölüme aşka dair korkularıyla itirazlarını bütün içtenliğiyle Tanrı'ya sunarak yakarır.

Birçok şiirde çeşitli bağlamlarda mezmurlar anılır. Örneğin şiir anlatıcısı *"(...) mezmur okurken davut / başucunuzda / toprak atarken kazıcılar"*¹²⁴ ölümlerin esnemelerine sempati ile bakar. Olgunlaşarak sararmış *"(...) buğday tarlaları / altın sarısı, kağıt sarısı; / mezâmir sayfaları[na]"*¹²⁵ benzetilir. Şiir anlatıcısı kendi

¹¹⁹ "Mezmurlar / Oyun mu Bitti?", *İA*, s. 161.

¹²⁰ Kur'an-ı Kerim, Araf 7 / 248.

¹²¹ Ömer Faruk Harman DİA için yazdığı "Ahd-i Atık" maddesinde "Neşideler Neşidesi"ni şu biçimde açıklar: *"Ahd-i Atık'in Ketuvim kısmında ve Megilloth denilen grubun başında yer alır. Sinagoglarda, Paskalya (Pesah) bayramının sekizinci günü okunur. Kitapta, iki sevgilinin karşılıklı sevgi ve aşkları tasvir edilmektedir. Âdeta erotik aşk şiiri mahiyetindeki bu kitabın kutsal kitaplar listesine alınması bir hayli tartışmadan sonra ve Jamnia Sinodu'nda olmuştur."*, Ömer Faruk Harman, "Ahd-i Atık", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. I, s. 499.

¹²² Kıssanın bir eşmetni için bkz.: Mevlana, *Mesnevi*, "Hz. Musa ile Çoban Hikâyesi", C. II, Çev.: Veled İzbudak, Gözden Geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1991, ss. 132-138.

¹²³ "Evsizin Mezmuru", *YŞK II*, s. 205.

¹²⁴ Cahit Koytak, "Ölümler İçin Reklam Arası", *Kaşgar*, S. 18, (Kasım 2000), s. 16.

¹²⁵ Cahit Koytak, "Ay Işığında Buğday Tarlaları", *Hece*, S. 80, (Ağustos 2003), s. 5.

açmazlarını somutlaştırdığı "paslı çivi" ile içsel sorgulamalarını "uzunlu, kısıklı mezmurlar halinde böyle"¹²⁶ şiirleştirir. Şiirleri çivi yazılı tabletlerde yer alan kadim mezmur metinlerine benzetilir. Mezmurlara benzetilen bu şiirler de en nihayetinde şairin içsel sorgulamaları ve Tanrı'ya yakarısıdır. Nitekim bu şiir de son bendinde yer alan bir yakarı ile bitmektedir: "yine de, o duvar ve bu paslı çivi... / bir daha olmasın, Allah'ım, / bir daha olmasın, yalvarırım sana!"¹²⁷.

Tevrat'a göre İsrailoğullarının Tanrı'yla yaptığı "Antlaşmanın taş levhalarını[n] (...)"¹²⁸ ve Museviliğin kutsallarının saklandığı sandık olan Bundeslade'le aynı adlı şiir¹²⁹ Yahudi asıllı bir Musevi olan Franz Kafka portresidir. Kafka'nın Musevi kimliğine ve Tevrat'taki Yahve ile ilgili anlatıya gönderimde bulunularak Kafka, henüz yaşamaktayken "eriyen, incelen, uzayan / ve saydamlaşan bedeni[yle] / (...) ölüm ve ötesinin / süsleriyle süslenmiş; / (...) bir kurban[dır], İzraelin evinden / intikamcı Yahveye..."¹³⁰. Kafka'nın ruhu ise "gökçe bir kandil gibi"¹³¹ Bundeslade'e kutsal bir emanet gibi konularak saklanmıştır ve geceleri sandıktan gizilice çıkarılan bu kandilin "ışığında öyküler, romanlar, / günlükler karalanmış[tır]; / (...)"¹³².

4. 3. 3. Mitoloji

Cahit Koytak şiirine kaynaklık eden önemli birikimlerden biri de mitolojidir. Mitolojik olaylar, kişi ve kişilikler, tanrı ve tanrıçalar, savaşlar, yaratılışa ilişkin açıklama ve anlatılar Cahit Koytak'ın şiirlerini geniş kaynaklarla besleyen mitsel öğelerdir. Genel geçer kabule göre mitoloji, "ilkel insan topluluklarının evreni, dünyayı ve tabiat olaylarını kişileştirerek yorumlamak, henüz sırrını çözemedikleri hayatın ve evrenin çeşitli görüntülerini bir anlam kolaylığına bağlamak ihtiyacından

¹²⁶ "Goya'ya Göre Eyyüb'ün Hikâyesi", ÖÇ, s. 215.

¹²⁷ agş., s. 215.

¹²⁸ Tevrat (Eski Ahit), Çıkış 25 / 16. Ayrıca bkz.: Tevrat (Tanah), Yeremya 2 / 16; Tevrat (Eski Ahit), Yasanın Tekrarı 10 / 1-5.

¹²⁹ "Bundeslade", YŞK II, s. 198.

¹³⁰ agş., s. 198. Tanrı Yahve, Yahudileri Mısır'dan çıkararak onları kendi milleti yapması ve böylece Yahudilerin intikamını Mısırlılardan alması nedeniyle "İntikamcı" olarak anılmıştır. Bu bağlamda bkz.: Tevrat (Eski Ahit), Çıkış 3 / 15-18; 6 / 2-8

¹³¹ agş., s. 199.

¹³² agş., s. 199.

*doğmuş öyküler(...)*¹³³ bütünü olarak tanımlanır. Dolayısıyla mitolojinin kaynağı, insan muhayyilesi olarak değerlendirilir. Mitolojiye ait üretimler her ne kadar fantastik, metafizik, muhayyile ürünü anlatılar olsa da ortaya çıkışındaki temel etken varlığın nasıl ve ne zaman yaratıldığını / var edildiğini açıklamak isteyen akıldır. Mitlerin, insan muhayyilesinin bir ürünü olduğu konusundaki genel kanının aksine "*Düşünmeyen bir varlığın söylencesi de olamaz. Söylence bir yaratmadır, bir üründür, onun da kaynağı doğa karşısında düşünmek soru sormaktır.*"¹³⁴. Cahit Koytak da mitleri muhayyilenin değil aklın icadı olarak görür. Bu nedenle mitler her çağda vardır. İnsanlık bilgiyi keşfettikçe, eşyanın ve olayların arkasındaki nedenleri bilimsel yöntemlerle keşfettikçe mitler de biçim değiştirerek bilimin ve sanatın içinde farklı formlarda var olmaya devam edecektir. Bu nedenle mitoloji her çağda farklı biçimlerde var olmaya devam ederek sanata kaynaklık etmeyi sürdürecektir. İnsan aklının üretimi olan mitlerin Cahit Koytak tarafından yadsınmamasının ve şiirin kaynaklarından biri olarak görülmesinin nedeni bu anlayıştır. Mitolojiye ilişkin görüşlerini "Balmumundan Düşünceler"de şu dizelerle dile getirir:

*"Mitler, hakikatin, kalbi yormaması,
Gözü köreltmemesi için,
Sanılanın tersine,
Hakikate, muhayyilenin değil,
Aklın giydirdiği kıyafetlerdir.*

*Ama insanoğlu kendini
Ve şeylerin özünü keşfettikçe,
Akıl, mitolojiyi bilimin, felsefenin
Ve sanatın içinde gizlemektedir.
(...)"¹³⁵.*

Bu dizelerden hareketle antik çağlarda mitoloji, dinin, inançların, geleneklerin bir parçasıyken; modern çağda bilimin, felsefenin ve sanatın içinde biçim değiştirip, kendini gizleyerek varlığını sürdürmektedir. Mitoloji ve modern zamanlarda mitolojinin sığınağı olan sanat, her çağda "*aklın sızılarını dindirmek için*"¹³⁶ vardır. Cahit Koytak, sanatla mitolojinin iç içe geçmişliğini "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın üçüncü cildinde dile getirir. Şiir anlatıcısı, bu kitapta anlatılanları, "(...)"

¹³³ Behçet Necatigil, *100 Soruda Mitologya*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1995, s. 10.

¹³⁴ İsmet Zeki Eyüboğlu, *Anadolu Mitolojisi -Anadolu Üçlemesi 2-*, "Söylence Üstüne", Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1998, s. 12.

¹³⁵ " Balmumundan Düşünceler ", *YBİM*, s. 309.

¹³⁶ "Charlie Chaplin İçin Dört Şiir / Caz İçin Doğaçlama: 'Şen Maneviyat' ", *YŞK III*, s. 160.

ceylan derisine, kalbimin / kaydedilen esatiri evvelin ve ahirin'in / kargacık burgacık satırları, / derkenarları ve dipnotları, (...)"¹³⁷ biçiminde niteleyerek kendi kaleminden çıkan şiirleri, sanatsal üretimleri antik çağ mitlerine / "esatir-i evvel"e benzetir. Dolayısıyla şiir anlatıcısı, mitolojiyi bir kaynak olarak ele aldığı gibi kendi sanatsal üretimlerini de bir tür mit olarak değerlendirir.

Roma, Yunan, Mısır, Hint, Arap, İran, Türk ve Uzak Doğu kökenli mitlere dayanan geniş bir birikim onun şiirlerinde belirgin biçimde tema, fon, motif, vb. biçimlerde yer alır. Bunlar arasında Yunan mitolojisine ait öğelerin ötekilerine oranla daha yoğun olarak kullanıldığı dikkati çeker.

4. 3. 3. 1. Yunan Mitolojisi

Yunan mitolojisinde öteki mitolojik figürlerin hiçbirine benzemeyen, başarılarını çaldığı lirin gücüyle kazanan, "*hassas kalpli, zarif bir şair*"¹³⁸ Orpheus, söylenceye göre topuğuna yılan sokması üzerine ölen, güzel eşi Eurydike'yi kurtarmak üzere Kayıkçı Kharon'un yardımıyla ölüler ülkesine (Akheron'a) gider. Ancak Orpheus, bu ülkeyi sevgilisiyle terk ederken dönüp arkaya bakmaması kuralını çiğnediği için eşini ebediyen kaybeder¹³⁹. Orpheus, anlatıdaki bu özellikleriyle Cahit Koytak şiirlerinde sıkça anılan mitolojik figürlerin başında gelir. "Honky-Tonky" adlı şiirde siyahî bir köle olan şiir anlatıcısı "*komşu cehennemdeki*" / komşu pamuk tarlasındaki sevgilisi "*Eurydike'ye*" sesini işittirme çabasında olan "*Orpheus*"¹⁴⁰ biçiminde adlandırılarak bu kadim anlatıya gönderimde bulunulur. Yine benzer biçimde "Cehenneme Su Taşıyan Serçeler" şiirine de bu mitolojik anlatı kaynaklık eder. Orpheus, Kharon'un kayığıyla cehennemde ilerlerken çaldığı enstrüman ve etkileyici sesiyle cehennemın alevlerini teskin eder, herkesi büyüler hatta cehennemdeki azap bile bir süreliğine durur¹⁴¹. Anlatıdaki bu ayrıntı bir Sezen Aksu şarkısının sözlerinin de kolaj ögesi olarak kullanıldığı "Cehenneme Su Taşıyan

¹³⁷ "Arasözler [III. Epizot]", *YŞK III*, s. 12.

¹³⁸ Şefik Can, *Klâsik Yunan Mitolojisi*, "Orpheus", İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. Şti., İstanbul 1970, s. 241.

¹³⁹ Orpheus anlatısının ayrıntısı için bkz.: Colette Estin; Héléne Raporte, *Yunan ve Roma Mitolojisi*, Çev.: Musa Eran, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK) Yayınları, Ankara 2002, ss. 182, 183.

¹⁴⁰ "Honky-Tonky", *CAZ*, s. 33.

¹⁴¹ Orpheus anlatısının ayrıntısı için bkz.: Colette Estin; Héléne Raporte, *Yunan ve Roma Mitolojisi*, Çev.: Musa Eran, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK) Yayınları, Ankara 2002, ss. 182, 183.

Serçeler" adlı şiire kaynaklık eder. Şiirin matrisinde "her şeyin her şeye dönüşebileceği"¹⁴² düşüncesi vardır. Bu bağlamda Orpheus'un cehennemde meydana getirdiği değişim, şiir anlatıcısının tezini doğrulayan bir final olarak anıştırılır:

"(...)
'Ve sen de, cehennemin kapıları önünde
Doldurmak için sadaka çanağını, ey şair,
Dönüştürebilirsin, diye bitirdim notlarımı,
Kayıkçı Kharon'un kasvetli mi kasvetli
Cehennem türkülerini andıran şiirlerini
Orpheus'un, cehennemin yüreğini soğutan
Arp doğaçlamalarına,
Flüt doğaçlamalarına.'"¹⁴³.

Caz ile mitolojinin ilişkisinin ele alındığı "Caz & Mitoloji" şiirinde ise Orpheus'un ölümler ülkesine / yer altı ülkesine giderken bir geçiş kapısı olarak kullandığı Taenaeus Mağarası'nın önünde hepsi caz enstrümanı olan nefesli çalgılar dördlüsüne Orpheus'un arpa da katılarak caz ile mitolojinin iç içeliği vurgulanır. Şiir anlatıcısı mitolojiyi şiirin olduğu gibi cazın da kaynaklarından "yol arkadaşları"ndan biri olarak görür:

"Eurydike'yi geri getirmek için
Arpçı Orpheus'un
Yeraltı krallığına inerken kullandığı
Taenaeus Mağarası'nın dibinde
Geçidin önünde sahneye çıkan
Bir nefesli çalgılar dördlüsü:
Trompet, kornet, alto saksafon
Bir de klarnet...

Orpheus'un yeraltına inişinden,
Belki bir on bin yıl sonra,
(...)
Mit gerçeğe karıştırıyor, böylece,
Ölümler dirilere...
Arp yerini alıyor arasında nefesli çalgıların
Ve caz bir kere daha

¹⁴² "Cehenneme Su Taşıyan Serçeler", *YŞK III*, s. 209.

¹⁴³ *agş.*, s. 211.

*Yanına alıp yeraltı krallığını
Göklere tırmanıyor.*"¹⁴⁴.

Cahit Koytak şiirine kaynaklık eden, Yunan mitolojisine ait öğelerden biri de Sisyphos söylencesidir¹⁴⁵. Örneğin kendi beniyile didişen şiir anlatıcısı kendi beninin eğretilmesi olan "*beyaz fare*"yi "*sisifos'un kayası[na] (...)*"¹⁴⁶ benzetir. Yunan mitolojisinde tanrıların yiyeceği olan ve onlara ölümsüzlük kazandıran iki besin maddesi nektar ve ambrosia¹⁴⁷ Cahit Koytak şiirlerine kaynaklık eder ve Cahit Koytak'ın bu adı taşıyan birden fazla şiiri bulunur¹⁴⁸. Homeros'on Odysseus¹⁴⁹ destanının başkişisi olan ve Yunan mitolojisinde Truva yenilgisinden sonra kralı olduğu İthaka ülkesine on yıl süren yolculuğuyla insanoğlunun öyküsünü özetleyen Odysseus, Cahit Koytak şiirine esin veren önemli mitolojik bir öykünün simgesi olarak yer alır. Örneğin insan ruhunun serüveni Odysseus'un yolculuğunu kaydettiği seyir defterine yazılıdır¹⁵⁰. Zaman bile betimlenirken Yunan mitolojisindeki insan-boğa birleşimi bir tür mutant yaratık olan Minotor'dan¹⁵¹ esinle "*(...) insan başlı, boğa gövdeli zaman*"¹⁵² olarak nitelenir. Yunan mitolojisinin sınırsız sayıdaki perileri olan nymphe'ler de çeşitli bağlamlarda ele alınır¹⁵³.

Tanrılar tanrısı Zeus ve Zeus'a ilişkin anlatıların kült mekanı Olimpos Dağı¹⁵⁴ ve bunlara ait çeşitli söylenceler, Cahit Koytak şiirinin mitolojik kaynakları arasında yer alır. Wikileaks olarak adlandırılan Amerikan istihbaratından bilgi sızdırılması skandalının tarihselci ironik bir tavırla ele alındığı " 'Wikileaks' ya da Yitik Bellek "

¹⁴⁴ "Caz & Mitoloji", CAZ, s. 291.

¹⁴⁵ Bkz.: Şefik Can, "Sisyphus, Glaukos, Bellerophon", *Klâsik Yunan Mitolojisi*, İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. Şti., İstanbul 1970, s. 216.

¹⁴⁶ "Dağ Doğuran Fare", *YŞK III*, s. 89.

¹⁴⁷ Özhan Öztürk, "Ambrosia" ; "Nektar", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, ss. 80; 727.

¹⁴⁸ Örneğin: "Nektar ve Ambrosia", *YŞK I*, s. 22); *YŞK II*, s. 256.

¹⁴⁹ Homeros, *Odysseia*, Çev.: Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul 1998.

¹⁵⁰ "Ruh Üzerine Karışık Tezler", *YBİM*, s. 104.

¹⁵¹ "*Minotauros [Yunan Mitolojisi] Girit adasında yaşamış, insan gövdesi üzerinde bir boğanın başına sahip bir yaratığın adıdır. Kraliçe Pasiphae ile Poseidon'un kurbanı edilmesi için gönderdiği beyaz bir boğanın yavrusudur. Pasiphae'nin kocası Minos canavarı bir labirente kapatmış, her yıl Atina'dan getirilen yedi genç kız ve delikanlıyı yiyen Minotaur'u Thesus bu labirente öldürmüştür.*" Özhan Öztürk, "Minotauros", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s. 698.

¹⁵² Cahit Koytak, "Sözcükler ve Simgeler", *Hece*, S. 70, (Ekim 2002), s. 4.

¹⁵³ Cahit Koytak, "Bahar Sarhoşluğu / Kül Üzerinde Dans"; "Buzul", *Taraf*, (03/05/2010); (13/02/2012).

¹⁵⁴ Şefik Can, , "Zeus"; "Olympos", *Klâsik Yunan Mitolojisi*, İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. Şti., İstanbul 1970, ss. 20; 8.

şiiirinde "Zeus'un belleğini yitirdiği şaiyası / inince ovaya Olimpos'tan / (...)"¹⁵⁵ ortaya çıkan kaotik ortam betimlenir. Hatta şiir anlatıcısı cennette Olympos Dağı eteklerindeki kenar mahallerden topladığı adamlarıyla cehennemden cennete adam kaçırma planları yapar: "İşi ilerletince de, çete kurar / adam kaçırdım cennete, cehennemden. / ve Olimpos'un eteğinde, / kenar mahallelerinde cennetin / devletsiz bir **krallık** kurarım, yoksullar için."¹⁵⁶.

Yunan mitolojisinde babası Kronos'un mirasından yer altını tevarüs eden, kederli, zifiri karanlıklar içindeki ölümler ülkesinin tanrısı olan Hades (Aidoneus ya da Pluton adıyla da bilinir)¹⁵⁷, aşağıdaki dizelerde şu biçimde anılır: "İçimizin karanlığından türemiş / Sayısız hayaletin / Mağripli cinlerin Hades'ten ifritlerin / Kum üstünde çekerek yürüttüğü / Can sıkıntısı ve boğuk neşidelerle yüklü / Sahra gemileri"¹⁵⁸. İronik sahra gemileri "mağripli" cinler ve yine "mağripli" bir mitolojik figür olan Hades'ten mülhem ifritler tarafından yürütülmektedir. Ancak bunların hepsinin ortak yönü Hades'in karanlık yer altı tanrısı olmasını çağrıştıran "İçimizin karanlığından türemiş" olmasıdır.

Yunan mitolojisinde, güneşten ya da ateş tanrısı Hephaistos'tan ateşi (bilimi, sanatı, yaratıcılığı) çalarak insanlara armağan eden¹⁵⁹ Prometheus, Cahit Koytak şiirinde yer alan önemli bir mitolojik figürdür. Örneğin bütün varlıklar şaire " içine al, içine al ve / yeniden tasarla bizi!"¹⁶⁰ diye seslenerek onun yaratıcılığını kamçulamakta, şairi yazmaya dolayısıyla varlıkları, sanatsal üst bir gerçeklik olarak yeniden tasarlamaya zorlamaktadır. Ateşi / yaratıcılık ateşini tanrılardan çalarak insana armağan eden Prometheus, anılan şiire de adını vermiştir. Şiir anlatıcısı, şaire, Prometheus'un yaptığı gibi bu ateşi çalmaya kalkışmamasını salık verir. Çünkü bu yaratıcılık ateşi zaten şairin "içinde"dir¹⁶¹. "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinin son bölümünü oluşturan "Bizanslı Şairler" bölümünün şiir kişilerinden olan Şair Caius, sanatı bir tür ölümsüzleştirme eylemi olarak gördüğü için tanrılardan ateşi çalan Prometheus gibi cezalandırıldığını düşünür. Antik Yunan

¹⁵⁵ Cahit Koytak, " 'Wikileaks' ya da Yitik Bellek", *Taraf*, (06/12/2010).

¹⁵⁶ "Anarşist", *YŞK III*, s. 202. Not: Orijinal metinde italik olarak dizilen sözcükler, alıntıda kalın puntolu harflerle vurgulanmıştır.

¹⁵⁷ Şefik Can, "Hades", *Klâsik Yunan Mitolojisi*, İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. Şti., İstanbul 1970, s. 156.

¹⁵⁸ "Nuh'a Gemi Resimleri [I. Epizot]", *İA*, s. 83.

¹⁵⁹ Özhan Öztürk, "Prometheus", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s. 806.

¹⁶⁰ "Şair Propmetus II", *YŞK I*, s. 81. Not: Bu şiirin ikinci epizodunun başlığı "Şair Propmetus II" biçiminde yazılması gerekirken tipo hatasıyla "Şair Propmetus II" biçiminde yazılmıştır.

¹⁶¹ agş., s. 82.

mitolojisine göre Prometheus, Zeus tarafından Kafkas dağlarında bir kayaya zincirlenmiştir. Her gün bir kartal gelerek Prometheus'un karaciğerini yemektedir. Karaciğer didiklendikçe tazelenmekte ve Prometheus'un çektiği işkence döngüsel olarak sürüp gitmektedir¹⁶². Caius, bu söylenceye anıştırmada bulunarak cezalandırılmış olabileceğini düşünür:

*" ah, Caius, haftalardır
bir tek satır çıkmıyor kaleminden;
yoksa tanrıların hışımıyla
Prometus'a İnen kartal
senin de mi karaciğerini gagalıyor,
şunları, şunları yazdığım için:*

*"İnsanın zihninden geçen,
o okyanusun sularını yüzeyden
ya da derinden çizen
küçük, büyük her şey,
her yaşantı, sanatın eliyle
ölümsüzleştirilebilir;
(...)"¹⁶³.*

Şairin tema edindiği kişilerin portrelerini işlerken onlarla özdeşim kurarak başkalarının yaşamlarını, ruhsal serüvenlerini kurmaca bir dünya içinde deneyimlemesini işleyen "Bugün Jesus, Yarın Judas"¹⁶⁴ şiirinde anlatıcı Nasıralı İsa'dan Kenanlı Yakup oğlu Yusuf'a kadar geniş bir yelpazede farklı yaşamlara bürünebileceğini anlatır. Bu bağlamda antik Yunan mitolojisinde Vulcain, Vulcanus adlarıyla da bilinen, Olympos Dağı'ndan babası Zeus tarafından fırlatıldığı için aksak olan, ateş tanrısı ve demir ustası Hephaistos¹⁶⁵ da şiir anlatıcısının yaşamını içselleştirdiği anlatı kişilerinden biridir. *"bugün kafama esti, sözgelimi, / Paris'te - Ravnant Sokağı / numara yedide mukim / fukara Max'i oynuyorum / ve babasız Hefaistos* gibi / çirkinim diyelim ki, / (...)"¹⁶⁶*. Zeus, -eşi Hera'nın karşı çıkmasına rağmen- oğlu Hephaistos'u Olympos Dağı'ndan Limnos adasına fırlattığı, reddettiği için Hephaistos, şiirde *"babasız"* olarak nitelenmiştir. Ayrıca *"Hefaistos"* ismine düşülen yıldız (*) imli dipnotta, şiiri okur nezdinde daha anlaşılır kılmak için şu bilgi

¹⁶² Özhan Öztürk, "Prometheus", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s. 806.

¹⁶³ "Caius, Kendini Prometheus'a Benzetiyor", *YŞK I*, s. 296.

¹⁶⁴ "Bugün Jesus, Yarın Judas", *YŞK II*, s. 35.

¹⁶⁵ Cahit Beğenç, *Anadolu Mitolojisi*, "Haphaistos veya Vulcain", Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1967, s. 31, 32.

¹⁶⁶ agş., s. 35.

verilir: "*Tanrıça Hera'dan, babasız doğan, bir ayağı kısa, çirkin ve demircilik sanatının piri sayılan mitoloji figürü*"¹⁶⁷.

Yunan mitolojisinin Cahit Koytak şiirine kaynaklık etmesinin en belirgin örneklerinden biri de "Şairlerin Tanrısı"dır. Bu şiirde Yunan mitolojisine ait figürler art arda sıralanarak Yaratıcı'nın neyi niçin yarattığı poetika bağlamında açıklanır. Mitolojik öğelerin yoğun olarak kullanıldığı bentler şöyledir:

"Şairlerin Tanrısı

*Yunanlıları yarattım, güzel dolaklı Akhaiatları*¹⁶⁸,
onların tez yürüyüşlü koca karınlı gemilerini,
budunlar başı Atreoğlu Agamemnon'u,
akıllı, tedbirli Odiseus'u,
gümüş ayaklı Thetis'i ve
onun kısa ömürlü oğlunu,
*yenilmez Ahilleus'u*¹⁶⁹;
vefa timsali Patroklos'u
ve onun ölümlüler gibi
ağlamasını bilen atlarını;

kalın kafalı Menelaus'la

güzeller güzeli Helen'i yarattım;
ve bu iki ruh arasındaki
karanlık ormanları,
aşılmaz tepeleri...

Priamos'u ve onun Troya'sını,

arслан pençeli Hektor'u,
karaca yürekli Paris'i
ve daha nicelerini,
nicelerini...
*(...)*¹⁷⁰.

¹⁶⁷ agş., s. 35. NOT: Hephaistos, Hera ve Zeus'un dört çocuğundan biridir. Son derece çirkin olmasına rağmen kusursuz güzellikte zanaat-sanat yapıtları ortaya koymaktadır. Bkz.: Behçet Necatigil, *100 Soruda Mitolojya*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1995, ss. 13, 14.

¹⁶⁸ Güney Yunanistan'da dağlık bir bölge olan "Arkadya / Archadia", typo hatası sonucu "Arkhaia" biçiminde dizilmiş olmalıdır.

¹⁶⁹ Yunan mitolojisinin yenilmez savaşçısı "Aşil / Akhilleus", typo hatası sonucu "Ahilleus" biçiminde dizilmiş olmalıdır.

¹⁷⁰ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 227.).

4. 3. 3. 2. Roma Mitolojisi

Roma mitolojisinde tüccarların, hırsızların ve diplomatların tanrısı olarak tanımlanan Merkür'ün (Mercurius) hırsızlara akıl verdiği, dolayısıyla onların yol göstericisi olduğuna inanılır. Aynı zamanda yol kenarlarına biriktirdiği taş yığınlarıyla nirengi noktaları oluşturarak tüccarlara ve yolculara da yol göstericidir¹⁷¹. Bu mitolojik bilgiyi, Cahit Koytak "söz"ün yani şiirin ruhunu değilleme yöntemiyle tanımlarken kullanılır: *"kaldır başını kaldır bir bak, kaldır bir bak! / ben ne güneşin çiğ ışığıyım, ne ayın / ne de Merkür'ün hırsızlara yol gösteren ışığı... / ışığın verdiği sarhoşluğum ben, / sarhoşluğun verdiği süreğen uyanıklık!"*¹⁷².

4. 3. 3. 3. Hint Mitolojisi

Hint mitolojisinin yer ile gök arasında sürekli mekik dokuyan ve döngüsel olarak bu eyleme mahkum tanrısı İndra, kaçınılmaz yazgısıyla şiirde anılır: *"Ve mitteki tanrı İndra 'nın döngüsel kaderi gibi, / Binlerce, binlerce yıl köşklerde, gökçe kaşanelerde / çağıldayıp, çağıldayıp dursa da, / Sonunda vara vara hiçliğe varacak olan / Ve başka İndralar için yeniden, yeniden ve iştahla başa dönen / zalim bir döngüden kaçır gibi, (...)"*¹⁷³. Şiir anlatıcısı kısır döngüyü yapıtıyla kırarak kurmaca da olsa yeni bir yaşamı ve bakış açısını yakalamanın peşindedir. Kaçtığı döngüyü ise tanrı İndra'nın yaşamına benzetmektedir.

4. 3. 3. 4. Mısır Mitolojisi

Mısır mitolojisinde tanrıların çeşitli hayvan başlarıyla tasarlanması ve resmedilmesi ve buna ilişkin inanışların da Cahit Koytak şiirine kaynaklık ettiği görülür. "Hançerle Değil Şiirle"de cennette bilgi ağacının altında yatmakta olan *"Büyük Düşünce"*, *"atları, seyisleri, köleleriyle birlikte (...)"*¹⁷⁴ mumyalanmayı bekleyen Mısırlı antik bir krala benzetilir. Mumyalama işleminden önce gelenek

¹⁷¹ Merkür, geç dönem Yunan mitolojisinde Zeus'un Maia'dan olma oğlu "Hermes" adıyla da bilinir. Bkz.: agy., ss. 14, 15. Ayrıca "Merkür" için bkz.: Özhan Öztürk, "Mercurius", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s. 690.

¹⁷² "Sözün Sarhoşluğu", *YŞK II*, s. 50.

¹⁷³ "Arasözler [I. Epizot]", *YŞK III*, s. 9.

¹⁷⁴ "Hançerle Değil Şiirle", *YBİM*, s. 278.

üzere kralın ölüp ölmediğini kalbinin üzerinde bir delik açarak kontrol eden hekimbaşının onayından sonra mumyacılar gelir. Mısır mitolojisine göre mezarları koruyan, amelleri tartan, yer altı ülkesinde ölümlere kılavuzluk eden tanrı, çakal başlı Anubis'tir¹⁷⁵. Şahin / kuzgun başlı tanrı Horus ise vicdanı simgeler¹⁷⁶. Bu nedenle mumyacılar, çakal ve kuzgun başlı maskeler takarak mumyalama işini yapar. Şiirde "*Büyük Düşünce*"yi mumyalamaya "*tan sökerken, bir cerrah, / kuzgun başlı, pars ayaklı bir şaman / yahut çatal dilli bir felsefe doçenti değil de, / gök bakışlı Şiir gel[ir]*",¹⁷⁷. Bu dizelerde ismi anılmadan özellikleri betimlenerek mitolojik Mısır tanrılarına gönderimde bulunulur ve şiir, ölümsüzlük bahşeden mitolojik tanrıların işlevini üstlenerek "*Büyük Düşünce*"yi mumyalayarak sonsuzluğa eriştirir. Dolayısıyla Mısır mitolojisinden hareketle şiirin matrisini oluşturan şiirin düşünceyi ölümsüz kılma işlevi, kadim inanışlara dayandırılarak çarpıcı bir biçimde şiirleştirilmiş olur.

Bir saksafon virtüözünün doğaçlamaları aracılığıyla yapmak istediği şeyin, varmak istediği yerin ne olduğunun sorgulandığı "*Caz & Metafizik*"¹⁷⁸ şiirinin üçüncü epizodunda olasılıklar tek tek sıralandıktan sonra onun asıl ulaşmak istediğininin "*(...) Mısır'ın ölümler kitabında geçen / Altın şahine, altın kartala, (...)*"¹⁷⁹ bir başka deyişle ölümsüzlüğe ulaşmak istediği belirtilir. "*Ölümler Kitabı*"¹⁸⁰ olarak anılan metin, Antik Mısır'ın erken dönem hiyeroglif metinleri, kutsal kitabeleri ve mezar yazıtlarından derlenmiş bir yapıttır. Ölmek üzere olan kişilerin kolay can vermesi için baş ucunda bulundurulmuş ve ölümden sonraki hayatta geçireceği aşamaları, orada ne yapması, nasıl davranması gerektiğini ve mumyalama yöntemlerini anlatan temel bir yapıttır. Şiirde anılan "*Altın şahin(...), altın kartal (...)*" ruhu ölümsüzlüğe taşıyan semboller olarak mitoloji de sembolik değer taşıyan kutsallardır. Bu nedenle saksafon virtüözü de doğaçlamalarıyla bu mitolojik varlıkların sembolize ettiği ölümsüzlüğe ulaşmayı amaçlamaktadır.

¹⁷⁵ "Anubis", *Eski Mısır'ın Ölümler Kitabı -British Museum'daki Ani, Hunefer, Anhai Papiruslarına Göre-*, Haz.: Albert Champdor, Çev.: Suat Tahsuğ, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul 1984, s. 14.

¹⁷⁶ agy., "Horus", s. 18.

¹⁷⁷ "Hançerle Değil Şiirle", *YBİM*, s. 278.

¹⁷⁸ "Caz & Metafizik", *YBİM*, s. 285

¹⁷⁹ agş. [III. Epizot], s. 288.

¹⁸⁰ "Ölümler Kitabı" hakkında geniş bir "Giriş" ve kitabın içerdiği özgün metinler için bkz.: *Eski Mısır'ın Ölümler Kitabı -British Museum'daki Ani, Hunefer, Anhai Papiruslarına Göre-*, Haz.: Albert Champdor, Çev.: Suat Tahsuğ, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul 1984.

"Şen Maneviyat" şiirinin "7. Ayin"inde şiir anlatıcısı zamanın, mevsimlerin geçip gitmesi karşısında "*İsis'in mevsimlik ölümleri için / Mısırlıların yaptığı gibi*"¹⁸¹ hüzünlenmektedir.

4. 3. 3. 5. Mezopotamya Mitolojisi

Mezopotamya kaynaklı mitolojik anlatılardan en bilineni, Kur'an-ı Kerim, Tevrat (Tanah) ve Eski Ahit'te de değinilen Babil Kulesi'ne ilişkin anlatıdır. Daha çok dillerin kaynağını ve Tanrı'nın kendine meydan okuyan kusurlu insanları çok dilli kılarak cezalandırıp onları kaosa atması bağlamında kullanılan bu mitolojik öyküye¹⁸² dolaylı olarak "Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum"¹⁸³ şiirinin altıncı epizodunda gönderimde bulunulur:

"(...)
Who's who
La Vie des Abeilles
Yıkık kuleler tarihi
Himyerice
Bazı düğümleri çözdüm böylece:
O kadınlar mesela,
O sokağın kadınları
Nerde doğurur çocuklarını
(...)"¹⁸⁴.

Yukarıda alıntılan dizelerde çok dilli bir "girişim" örneği görülmektedir. İngilizce, Fransızca ve Türkçe dizelere yer verilmiş ve Himyerice'nin de adı anılmıştır. Biçemsel olarak yukarıdaki dizeler, Babil halkının bir kule inşa ederek tanrıya meydan okumaya kalkışmaları karşılığında tanrı tarafından herkese farklı bir dil verilmek suretiyle cezalandırılmasını anıştıracak biçimde çok dilli olarak yazılmıştır. Herkesin farklı bir dil konuşmasıyla ortaya çıkan kaotik ortam farklı dillerde verilen dizelerin birbirinden kopuk "anlamsız"lığıyla içeriğe de yansıtılmıştır. Nitekim İngilizce "Kim kimdir? / Kim kimin?" anlamına gelen "*who's*

¹⁸¹ "Şen Maneviyat - 7. Ayin", CAZ, s. 313.

¹⁸² Kutsal kitaplarda Babil Kulesi için bkz.: Kur'an-ı Kerim, Kasas 28 / 8, 38; Mümin 40 / 36, 37; Tevrat (Tanah), Tekvin, Noah 32 / 1-9. Babil Kulesi'nin mitolojik anlatısı için bkz.: Donna Rosenberg, *Dünya Mitolojisi -Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi-*, Çev.: Koray Akten vd., III. b., Metis Yayınları, İstanbul 2003, s. 239 vd.

¹⁸³ "Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum [VI. Epizot]", *İA*, s. 77.

¹⁸⁴ agş. s. 77.

who" ve Fransızca "Arıların yaşamı" anlamına gelen "La Vie des Abeilles" dizeleri kendilerinden önceki ve sonraki Türkçe dizelerle anlamlı bir bütün oluşturmayan, biçimdeki kaotik görüntüyü içeriğe de yansıtan dizelerdir. Bu dizelerden sonra gelen "yıkık kuleler tarihi" dizesi ise Babil söylencesinde, tanrı tarafından yıkılan kuleyi çağrıştırmaktadır.

Çok dillilik bağlamında Babil Kulesi anlatısı " 'Zamanın Ruhü' "¹⁸⁵ şiirine kaynaklık eder. Şiirin kıyısında kulelerden oluşan bir şehirde herkes kendi dilinde şiirlerini söyleyebilecek ve konuşabilecektir. Bu kuleler şehri çok dilliliğiyle Babil ve İstanbul'a benzemektedir. Ayrıca Babil Kulesi ve buna ait söylence "Kule ve Yumurta"¹⁸⁶, "Kule & Merdiven"¹⁸⁷, "Kule, Yelken"¹⁸⁸, "Kule Yapanın Şarkısı"¹⁸⁹, "Kerpiç Döküyorum Kule Dikiyorum"¹⁹⁰, "Kule Yıkının Şarkısı"¹⁹¹ gibi şiirlere de doğrudan ya da dolaylı olarak kaynaklık eder.

Ortadoğulu mitolojilerde yer alan ateş yiyen, ateş kusan, ateşte yaşayan, ateş karınlı semender figürünün Divan şiirinde ve modern şiirde olduğu gibi Cahit Koytak şiirinde de kullanıldığı görülür. Şiir anlatıcısı kendi yaralanmış beynini / bilincini "ateş yiyen semenderin / karnın[a] (...)"¹⁹² benzetir. "Karanfil Makamında Caz Semaisi"nde şiir anlatıcısı olan şair, aklı "ateşle oynamaya kışkırtan / "hayta semenderlere"¹⁹³ mezardayken bile bale öğretmek ister.

Mitolojik varlıklar arasında Cahit Koytak şiirinde en sık kullanılanı çeşitli mitolojilerde ortak özellikler taşıyan ancak farklı isimlerle anılan kuşlardır.

4. 3. 3. 6. Mitolojik Kuşlar

Cahit Koytak şiirinde sıklıkla imge, sembol, anıştırma ögesi, eğretilme vb. bağlamlarda mitolojik kuşlar yer alır. Benzer özelliklerle farklı kültürlerin mitsel anlatılarında yer alan Anka, Zümrüdüanka, Hüma, Simurg, Tuğrul, Rok, Phoneix, Tanniao, Saena gibi farklı biçimlerde adlandırılan mitolojik kuşlar Cahit Koytak

¹⁸⁵ " 'Zamanın Ruhü' ", *YŞK II*, s. 20.

¹⁸⁶ "Kule ve Yumurta", *YBİM*, s. 101.

¹⁸⁷ "Kule & Merdiven", *YŞK II*, s. 39.

¹⁸⁸ "Kule, Yelken", *YBİM*, s. 71.

¹⁸⁹ "Kule Yapanın Şarkısı", *DBŞ*, s. 240.

¹⁹⁰ "Kerpiç Döküyorum Kule Dikiyorum", *DBŞ*, s. 258.

¹⁹¹ "Kule Yıkının Şarkısı", *DBŞ*, s. 249.

¹⁹² Cahit Koytak, "Yakarışlar Kitabı / Ayışığı Şeftali Ağacının...", *Hece*, S. 74, (Şubat 2003), s. 4.

¹⁹³ "Karanfil Makamında Caz Semaisi [I. Epizot]", *YŞK I*, s. 57.

şairinin beslendiği mitolojik kaynakları göstermesi bakımından önemlidir. Anka, Zümrüdüanka, Hüma, Simurg ya da folklorik adıyla Devlet Kuşu, "(...) *Eski Mısır ve Yunan mitolojisindeki Phoenix'le de benzerlik gösterir.*"¹⁹⁴. Şiirin insan gibi yine en sonunda geldiği yere dönebileceği anlatılırken Zümrüdüanka'nın dönüş yolculuğuna gönderimde bulunulur: "[Şiir,] *Basıldığı kâğıtla beraber, / Onu okuyan gözleri, / Terennüm eden dudakları, / Ve hissedeni yürekleri de / Yüklenip Zümrüdüanka gibi sırtına, / Kanatlanıvermiş, / Dönmek için, / Onu ilk defa kara balçığa / Üfleyen dudaklara... / (...)*"¹⁹⁵. Zira Zümrüdüanka bir süre¹⁹⁶ yaşadıkdan sonra yanar ve yanarken kendi küllerinin içinde genç bir Zümrüdüanka doğar. Bu kuş babasının külleriyle dolu yuvayı, dolayısıyla yanarak kendisini yeniden var etmiş babayı "(...) *Mısır'ın Heliopolis kentindeki güneş tanrısının tapınağına (...)*"¹⁹⁷ götürmek üzere yola çıkar. Şairlerin / sanatçıların nesnel gerçeklikle ilişkisini kesmesi, şairin deyişiyile sanatçıların "uçması" yine "humanın, ankanın, albatrosun / kanatlarıyla (...)"¹⁹⁸ gerçekleşen bir durumdur. Alıntılanan dizelerde Hüma ve Anka'nın yanı sıra nesnel dünyada bir tür olarak "kordalılar şubesine"¹⁹⁹ ait olan albatrosun anılması, bu kuşun kanat genişliğiyle etkileyici bir büyüklüğe sahip olması ve "(...) *anka ile dünyanın en iri, en yüksekten uçan ve havada en fazla kalabilen (200 gün) kuşu albatros arasında bir benzerlik (...)*"²⁰⁰ bulunmasıdır. Şiir anlatıcısı, Genceli Nizami'ye Gence şehrini terk edince ne yapması gerektiği konusunda salık verirken ona Hüma'yı örnek gösterir. "Otağını öyle bir tepeye kur ki, / Işığın kırk konak /

¹⁹⁴ Özhan Öztürk, "Anka", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s. 95. Not: Sargon Erdem bu kuşların tamamen aynı olmadığını benzeyen ve ayrılan yönlerini şöyle açıklar: "İslâm tasavvuf ve sanatında anka veya sîmurg, halk arasında zümrüdüanka adlarıyla anılan efsanevi kuş. Araplar'ın ankā', İranlılar'ın sîmurg adını verdikleri, Türkçe'de ise her iki şekliyle birlikte zümrüdüanka (sîmurg u ankā) olarak da adlandırılan Ön Asya efsanelerindeki bu kuş, pek çok kaynaktan birlikte ele alındığı Batı'daki Eski Mısır kökenli phoenix ve İslâmî çevrelerdeki hüma/devlet kuşundan tamamen, Hint mitolojisindeki garuda ile Altay mitolojisindeki çift başlı kartaldan ise kısmen farklı özelliklere sahiptir." Sargon Erdem, "Anka", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, sC. III, s. 198.; Ayrıca bu kuşa Türk mitolojisinde ise Alp Karakuş, Tuğrul, Karakuş adları verilir. Bahaeddin Ögel, *Türk Mitolojisi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1971, ss. 111, 112, 541. Ayrıca bkz.: Yaşar Çoruhlu, *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, Kocabalca Yayınları, İstanbul 2002, s. 131."

¹⁹⁵ "Yetmiş Gram", *YŞK III*, s. 395.

¹⁹⁶ Bazı kaynaklara göre beş yüz yıl, bazılarına göre ise bin yedi yüz yıl. (Örneğin bkz.: Özhan Öztürk, "Anka", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s. 791; Gerhard Fink, *Antik Mitolojide Kim Kimdir?*, Çev.: Serpil Erfindik Yalçın, İlyaz İzmir Yayınevi, İzmir 2004, s. 354.

¹⁹⁷ Gerhard Fink, *Antik Mitolojide Kim Kimdir?*, Çev.: Serpil Erfindik Yalçın, İlyaz İzmir Yayınevi, İzmir 2004, s. 354.

¹⁹⁸ "Sol Elle Yazılanlar", *CAZ*, s. 387.

¹⁹⁹ "Albatross",

<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/12596/albatros> [Erişim: 16/10/2014].

²⁰⁰ Sargon Erdem, "Anka", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. III, s. 199.

*Öteden görülebilirsin. / Ve hüma gibi, gölgeni ta yukarda tut / Ki baykuşlar beynini didiklemezsin.*²⁰¹. "Anka"²⁰² adlı poetik şiirde, şiir anlatıcısı şairlerin nesnel gerçekliği yeni ve farklı formlarda kurgulayarak okuyucusuna nesnel gerçeğin üstünde / ötesinde yeni ve farklı bir gerçeklik sunduğunu, geniş kanatlarıyla sürekli uçan, yerde yürüyemeyen Zümrüdüanka eğretilmesiyle anlatır. Bu şiir. Cahit Koytak'ın şiirlerini oluştururken mitolojiyi bir kaynak olarak kullanmasının son derece belirgin bir örneğidir. Şiirdeki Zümrüdüanka eğretilmesi aşağıdaki gibidir:

"Anka

dikkat et, a ruhum,

dikkat et, dikkat!

şairler, yerden bir sözü,

göktenmiş gibi

satmak istediklerinde,

onu, kanatlarının büyüklüğünden

konacak yer bulamayan

ve yerde yürüyemeyen

Zümrüdüanka gibi

*göstermesini iyi bilirler, iyi.*²⁰³.

Şair, nesnel gerçeklikten / "yerden" aldığı şiir içeriğini, estetik bir formla ve sanatsal bir üstgerçeklik yani "zümrüdüanka" olarak yeniden kurgulamaktadır. Yine "İlk Atlas"ta huş ağacını ve onun varoluşunu irdeleyen şiir anlatıcısı ağacın neliği konusunda tereddüt yaşar ve altında oturduğu ağacın "*Huş ağacı mı anka kuşu mu*"²⁰⁴ olduğuna bir türlü karar veremez. "Atlas" şiirinde gündelik hayat, "(...) *sur içinde, hayaları burulan / azgın bir boğa gibi / böğürüp dur[urken]*", başka bir âlemdeki / "*dağın öteki yüzün[deki]*"²⁰⁵ kim ve ne olduğu bilinmeyen bir ikinci tekil kişiyi arar. Tam olarak kimliği bilinmeyen ancak sürekli aranan merkez kişi, "*anka içinde anka içinde zümrüdüanka;*" olarak mitolojik bir varlıkla ilişkilendirilerek tanımlanmaya çalışılır. Gazel formuna öykünülerek yedi beyit olarak yazılan "Büyükbabalar İçin Gazel"de şiir anlatıcısı, Hüma kuşunun tepesindeki tüye ulaşmayı ister: "*hüma kuşunun dağda / yuvasını bulmuşlar // tepesindeki altın tüyü /*

²⁰¹ "Bu Daracık Gence Şehrinden", *İA*, s. 167.

²⁰² "Anka", *ÖÇ*, s. 122.

²⁰³ agş., s. 122.

²⁰⁴ "Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum [II. Epizot]", *İA*, s. 67.

²⁰⁵ Cahit Koytak, "Atlas", *Kaşgar*, S. 76, (Nisan 2003), s. 5.

*ben çıkarayım ben çıkarayım*²⁰⁶. Bu mitolojik kuşun tepesinden ya da kanadından altından bir tüy bulunur. "*Çeşitli efsanelere göre Anka [Hüma] (...) Tüyleriyle sıvazlayıp yaraları iyi eder.*"²⁰⁷ bu nedenle şiir anlatıcısı Hüma'nın tepesindeki tüyü almak ister. Şiirin son beytinde ise anlatıcı, Hüma'nın gözleri aracılığıyla normal koşullarda gidilmesi olanaksız âlemlere gitmenin peşindedir: "*ve gözlerimi dikip hümanın gözlerine yarenler / girilmez alemlere gireyim*"²⁰⁸. Hüma'nın / Anka'nın kanadındaki tüyün iyileştirici, sağaltıcı etkisi ile şiire yüklenen işlev arasında benzerlikler kurulur: "*Her sözcüğün sağaltıcı bir öpüş olsun, / Meneviş renkli bir tüy, / Simurg'un kanadından, / Usulca, yâence kondurduğun / Yaralarımızın üzerine!*"²⁰⁹.

Anka ve Simurg gibi mitolojik kuşlar, Cahit Koytak şiirinde Doğulu ve Batılı edebiyatın kadim izlekleri olan kendini arama, kişinin kendi benini keşfetme, kendi olma yolunda yapılan içsel yolculuk aracılığıyla aydınlanma motifleri bağlamında da kullanılır. Örneğin "Hem Kendinsin, Hem Bir Başkası" şiirinde kendini arama ve aydınlanma motifleri Simurg aracılığıyla anlatılır:

*" Bazen, sinende söz, tüylenip, kanatlanıp,
Erinçle yükselirken çenene
Ruhun da yükselir
Bembeyaz ve kanatlı sözcüklerle,
Simurg'unu arayan sözcük sürüleriyle.*

*Bir anda dirilir, tazelenir içinde
Ve çevrende insanlar, nesnelere, kaderler...
İşte aydınlanıyorum, dersin,
Aydınlanıyoruz,
Akıl, bellek, muhayyile
Dipten doruğa, birlikte...
(...)"²¹⁰.*

Feridüddin Attar'ın "Mantıku't- Tayr" mesnevisinin ve ondan aynı adla Gülşehri'nin uyarladığı mesnevinin ana temasını oluşturan kendini bulma motifi burada da yinelenir²¹¹. Nitekim "Mantıku't- Tayr"da Simurg adlı kuşu arayan otuz

²⁰⁶ Cahit Koytak, "Büyükbabalar İçin Gazel", *Kaşgar*, S. 9, (Mayıs 1999), s. 6.

²⁰⁷ Hanife Dilek Batislam, "Divan Şiirinin Mitolojik Kuşları: HÜMÂ, ANKA VE SİMURG", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi I*, S. 7, (2002), ss. 185-208.

²⁰⁸ Cahit Koytak, "Büyükbabalar İçin Gazel", *Kaşgar*, S. 9, (Mayıs 1999), s. 6.

²⁰⁹ "Kalk Şair!", *YŞK I*, s. 44.

²¹⁰ "Hem Kendinsin, Hem Bir Başkası", *ÖÇ*, s. 32.

²¹¹ Ayrıca Ali Şir Nevai'nin naziresi "Lisanü't- Tayr", Gazali'nin Attar'a esin veren yapıtı "Risaletü't- Tayr"ı, Zaifi'nin "Gülşen-i Simurg"u da bu bağlamda değerlendirilebilir. [Ali Şir Nevai, *Lisanü't-*

kuştan oluşmuş kuş sürüsü anlatının sonunda aslında aradıkları şeyin bizzat kendileri(nde) olduğunu fark eder. İyiliğin tanımlandığı "Peki, Nedir, Bu, 'İyi Olan'?" şiirinde yine Attar'ın yapıtına doğrudan gönderimde bulunularak karşılık beklenmeden yapılan saf "iyilik" in bir tanrıtanımaza bile saflığıyla Tanrı'yı düşündürtecek bir eylem olduğu belirtilerek iyilik, Attar'ın yapıtının merkez kişisi Simurg'la özdeşleştirilir. Kıyamet günü bütün varlıkların Yaratıcı'ya döneceği inancı yine Simurg eğretilmesi aracılığıyla anlatılır: "*Ama gün gelecek, bu, göğşe tırmanan yolda, / (...) // Çiçekler ağaca geri dönecek, / Dudular Simurg 'a geri dönecek / (...)*"²¹². Yine benzer biçimde ölümden sonra ruhun Yaratıcı'ya ulaşması "*her kuşun bittiği / Simurg'un başladığı yer(...)*"²¹³ olarak somutlaştırılır.

"(...)
'iyilik', ne süs köpeğidir,
ne av köpeği.
olsa, olsa Attar'ın
kuşlarından biridir belki,

her tüyü bir başka iyiliğin
rengiyle parıldayan
Simurg'un peşindeki
göçmen kuşlardan biri...

iyi olan, güzel olan
ve dile düşürülmeyen şeyler...
öyle şeylerdir ki,
katına uçmak için, o kuşlar gibi,
kendilerine bir Simurg ararlar.
(...)"²¹⁴.

Attar'ın yapıtında, "*tüyleri renkli*"²¹⁵ ve parlak olmasıyla bilinen Simurg'a ulaşmak isteyen çok sayıda kuş yola çıkar. Bu kuşların amacı kendilerine padişah olabilecek Simurg'u bularak sahipsiz kalmamaktır. Ancak engellerle dolu bu

Tayr, Haz.: Mustafa Canpolat, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995; Ferideddin-i Attar, *Mantık Al-Tayr*, Çev.: Abdülbaki Gölpınarlı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1968.]. Not.: Kendini arama leit motifi eksenli klasik Simurg anlatılarının içeriğinin çevirisi bağlamında karşılaştırması için bkz.: Cem Dilçin, "Mantıkut-Tayr'ın Manzum Çevirileri Üzerine Bir Karşılaştırma", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 36, S. 1-2, (1993), ss. 35-52.

²¹² "Prolog [III. Epizot]", *YŞK I*, s. 13.

²¹³ "Pişano & Balina", *CAZ*, s. 320.

²¹⁴ "Peki, Nedir, Bu, 'İyi Olan'?", *ÖÇ*, s. 378.

²¹⁵ İskender Pala, "Anka", *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Leyla ile Mecnun Yayıncılık, XI. b., İstanbul 2003, s. 34.

yolcuğun sonunda çeşitli aşamalarda elene elene sadece otuz kuş (sî-mürg) kalır. Ancak bu kuşlar aradıklarının aslında kendilerinden başkası olmadığını fark eder²¹⁶. Şiir anlatıcısı, saf "iyilik"i bu kuşlardan biri olarak tanımlar. Bir leit motif olarak arayış temasının işlendiği "Balçığa Üflenen Ruh"ta, şiir anlatıcısı, kendi ruhuna yaratılıştta üflenen "yaratma suflesinin"²¹⁷ peşindedir, her şeyde ve yerde onu arar ve aradığı şeyin aslında bir Simurg öyküsündeki gibi bir şey olduğunu fark eder.

"Cazın Irmakları"nda caz müziğini besleyen seslerin caza katılması ve her şeyin bir bütünlük içinde "ezgiler ezgisine" / Tanrı'nın yaratma sanatına katılması "Cazın İdeolojisi" olarak tanımlanır. Müziğe, dolayısıyla sanata karşı bu felsefi yaklaşım, "Sakaların, kumruların Simurg'a / Dönüşü (...)"²¹⁸ eğretilmesiyle anlatılır.

Mitoloji, "Cazın Irmaklarında" yeniden yazma (palimpsest) uygulamasıyla kurulan "Joachim E. Berendt'in Doğaçlaması"²¹⁹ adlı şiire epistemolojik olarak, üst metne ise benzetme ögesi olarak kaynaklık eder. Şiir kişilerinden Coltrane ile Yunan mitolojisindeki Sysphos, Coleman ile Yunan mitolojik tanrısı Zeus arasında ilişki kurulur. "(...) çaldığı ve bestelediği her şeyi karakterize eden armonik serbestlik[le] (...)"²²⁰ "Free Jazz"ın babası olarak bilinen ve bir caz stili olan bebop'ı radikal kurallara bağlayan caz virtüözü Ornette Coleman ve alto saksafonun aykırı çalış tekniğiyle²²¹ cazın öncü isimlerinden John Coltrane'in karşılaştırıldığı şiirde "Caz Kitabı"ndan alıntılan bazı cümleler düzenlenerek manzum bir formda yeniden yazılır²²². Yeniden yazmaya (palimpsest) konu olan orijinal metinle, yeniden yazılmış metin sırasıyla şu biçimdedir.

Özgün metin:

*"Eğer Coleman, ta başından beri, Zeus'un başından fıskırışa benzeyen müziğiyle
"Anka kuşu"ysa; Coltrane de o kocaman ağır kayayı durmaksızın dağın tepesine doğru*

²¹⁶ Ferideddin-i Attar, *Mantık Al-Tayr*, Çev.: Abdülbaki Gölpınarlı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1968.

²¹⁷ "Balçığa Üflenen Ruh", *YŞK III*, s. 274.

²¹⁸ "Cazın İdeolojisi", *CAZ*, s. 123.

²¹⁹ "Joachim E. Berendt'in Doğaçlaması", *CAZ*, s. 203.

²²⁰ Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, s. 143.

²²¹ Coltrane, saksafonu o kadar sıra dışı bir teknikle çalmaktadır ki, grup lideri Pee Wee Crayton, sırf grupta çalmasını diye Coltrane'e para vermeye başlar. Bkz.: agy., s. 142.

²²² "Caz Kitabı"ndan alıntılanarak yeniden yazılmış metinler italik olarak dizilmiş ve bu durum dipnotta belirtilmiştir: "Bu başlık altındaki metin, Joachim E. Berendt'in, 'Caz Kitabı' ismiyle Türkçeye Neşe Ozan tarafından çevrilen (Ayrıntı Yayınları) kitabından alınmış ve aranje edilmiştir." "Joachim e. Berendt'in Doğaçlaması", *CAZ*, s. 213.

yuvarlamaya çalışan "Sisyphos"tu. Coltrane yukarıya vardığında -ironik olarak söylersek-, sirk mavisî takım elbisesi içindeki Ornette Coleman çoktan gelmiş ve güzel melodilerini çalmaya başlamış olurdu. Ama John Coltrane'in hemen yanı başında durarak dağın tepesinden üflediği müzikte ilahi bir güç vardı; idrâk uğruna (ya da Coltrane'in inancına uygun olarak "Tanrı için" diyelim) katedilen o uzun dikenli yolun bir bölümünü daha geride bırakmış, ancak daha gidecek pek çok istasyon olduğunu bilen bir hacının taşıdığı güç. Yine de Coltrane ölümünü önceleyen tükeniş aylarında, artık neler olacağını bilemedi."²²³

Cahit Koytak'ın yeniden yazması (palimpsesti):

"JOACHIM E. BERENDT'İN DOĞAÇLAMASI*

'eğer Coleman, ta başından beri,
Zeus 'un başından fıskırma benzeyen
müziğiyle 'Anka Kuşu'ysa,
Coltrane de o kocaman kayayı
tekrar tekrar
dağın tepesine çıkarmaya çalışan
'Sisyphos'tu.

Coltrane yukarı vardığında,
Ornette Coleman, ironik bir deyişle,
sirk mavisî takım elbisesi içinde
çoktan gelmiş
ve güzel melodilerini
çalmaya başlamış oluyordu.

ama John Coltrane'in hemen yanı başında,
dağın tepesinde,
oradan yukarılara üflediği müzikte,
toz toprak kokan
aşkın bir yücelme duygusu vardı.
derin kavrayış peşinde
(yahut Coltrane 'in inançlı diskuruyla,
'Tanrı için' diyelim)
kat edilen o uzun meşakkatli yolun
bir bölümünü daha geride bıraktığını,
ama önünde
daha tepilecek upuzun
meşakkatli bir yolun,
aşılacak pek çok engelin

²²³ agy., s. 159.

*olduğunu kestiren bir hacının
esrik yücelme duygusuydu bu.*

*ama bütün bu bilgiler, Coltrane'in
ölümünden önceki tükeniş aylarında,
bundan sonra nelerin olacağına dair
ayrıntıları içermiyordu.' "224.*

Yukarıya alıntılanan yeniden yazmada üst metnin de doğal olarak yeniden yazmanın da matrisini oluşturan düşünce mitoloji kaynaklı bilgiyle açıklanmıştır. Coleman aykırı ve garip müziğiyle Yunan mitolojisinin hem en güçlü hem de gökyüzü, şimşek ve gök gürültüsünün tanrısı olan "*Zeus'un başından fışkırmışa / benzeyen müziğiyle 'Anka kuşu[na]' "* benzetilir. Coltrane ise tanrı tarafından, yuvarlak bir kayayı dağın tepesine çıkartmakla cezalandırılan ancak her seferinde kayayı yukarı doğru yuvarlarken elinden kaçırarak hep başladığı yere dönen "*Sisyphos*"a benzetilir.

Cahit Koytak şiirine kaynaklık eden başka bir mitolojik kuş da Feng Huang / Fenghuang olarak adlandırılan Uzakdoğu mitolojisine özgü bir kuştur. "*Yunan mitolojisindeki Phoenix'in karşılığı(...)*"²²⁵ olan bu kuşun Fenghuang adı birleşik bir sözcüktür. "*(...) erkek 'Feng' ve dişi 'Huang' kelimelerinden oluşmakta ve sonsuz aşkı sembolize etmektedir.*"²²⁶. "Bir Sözcük: Feng Huang"²²⁷, Cahit Koytak'ın *Taraf* gazetesindeki köşesinde mensur bir sözlük maddesi formatında, yedi farklı tanımlama olarak kurgulanmış bir metindir. Metinde mitolojik bilgi ve gündelik yaşama ait nesnel gerçekliğin ampirik bilgisi ironik bir dönüştürümle bir arada yer alır.

²²⁴ "Joachim e. Berendt'in Doğaçlaması", CAZ, s. 213.

²²⁵ Özhan Öztürk, "Feng-huang", *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s. 381.

²²⁶ agy., s. 381.

²²⁷ "**Bir sözcük: 'Feng huang'**

1. Çin icadı, iki başlı, dört kanatlı, musikâr bir kuş; **2.** Çin yapımı çok tutulan ünlü bir kuş markası, **3.** Çinli balıkçıların, anka kuşu tüyünden yaptıkları orkinoz zokası; **4.** Yaratılış sırasında hem dişisinin, hem erkeğinin ruhu, çok çenebaz oldukları için, biri ötekinin ağzına tıkıştırılan, böylece, tek bedende iki ruhlu olarak yeryüzüne salınan efsanevi kuş türü. **5.** Çin hüsn-ü hat sanatında, biri ruhun önünü, öteki ruhun arkasını simgeleyen, sırt sırta yapışık ikiz kuş figürü. **6.** Çinli bir sözcük bahçivanına göre, kırk kanatlı bir hayal gücünü, karmakarışık zamanları, tanımı yapılamayan bin yüzlü mizaçları, ucu bucağı gözükmeyen engin ruhları simgeleyen bir anka türü, **7.** İlk defa, İsa'dan 2.009 yıl önce, ünlü Çin şairi Cio Kio'nun bir şiirinde sesi duyulan, huş ağacının dalına tünemiş, boğazını kanatıncaya kadar öten ve bütün ötücü kuşların sesini hem tek tek, hem de çok sesli olarak çıkarabilen, melekle şeytan karışımı tuhaf bir yaratık. Ve bu yaratığın bedenine ıkış tıkış doluşup dünyaya geri dönen düzinelerce ölü şairin büyük ruhlar kominyonu.". Cahit Koytak, "Bir Sözcük: Feng Huang", *Taraf*, (02/11/2011).

Şairin mitolojiye yönelmesinin temel nedeni, mitoloji başta olmak üzere yaşama dair her şeyi şiire katarak güzelleştirme isteğidir. Şiir yazma eylemi, şairin deyişiyile "kazi" işi, derinlemesine anlamlar ve estetik bir doku gözetilerek yapıldığında mitoloji, kültler ve yaşama dair her şey şiire katılmış olur. Şair, bu bakış açısını aşağıdaki dizelerle şiirleştirir:

"(...)
daha derin kazmalıyım,
daha derin!
kaza kaza, kabuk kabuk miti
katman katman kültü
küreyip atıncaya...
ve kuyunun dibinde
küf atan, kurtlanan gökyüzünü
kazıya küreye,
hohlaya parlata
şiire katıncaya kadar!
(...)"²²⁸.

Yukarıdaki incelemelerde görüldüğü üzere mitoloji ve mitolojiye ait çeşitli figür ve anlatılar, Cahit Koytak şiirinin başlıca kaynakları arasında yer almaktadır. Başta erken dönem Yunan mitolojisi olmak üzere Roma, Mısır, Hint ve Ortadoğu mitolojileri Cahit Koytak şiirini besleyen kaynaklardır. Bunlar içinde en geniş yer tutanı ise kuşkusuz Yunan mitolojisidir. Cahit Koytak, mitolojiyi sadece şiiri kurmakta bir kaynak olmanın ötesinde, şiiri zaten kendi içinde taşıyan bir olgu olarak görür. Bazen de hem mitolojide hem de kutsal kitaplarda geçen kadim öyküleri iç içe harmanlayarak şiirin kendine özgü dünyasında bir tür yeniden kurma ediminin nesnesi olarak değerlendirir. Cahit Koytak'ın şiiri, kutsal kitapların ve kadim mitolojinin anlatılarıyla beslemesi onun şiirini içerik bakımından evrensel değer taşıyan her çağda ve kültürde anlamlı olan metinler olmasını sağlar.

²²⁸ Cahit Koytak, "Sekizinci Şarkı / Daha Derin Kazmalıyız, Daha Derin!", *Kaşgar*, S. 20, (Mart-Nisan 2001), s. 19.

BEŞİNCİ BÖLÜM
CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN TEMATİK EVRENİ

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN TEMATİK EVRENİ

5. 1. Tematik Tutum

Cahit Koytak şiirinde; Tanrı, yaratıcılık, insan, ölüm, kıyamet, aşk, akıl, delilik, bütünlük, kozmik uyum, müzik, sinema ve portreler gibi geniş yelpazeden oluşan bir tematik çeşitlilik görülür. Bu temalar şairin kendine özgü duyarlılığı, bakış açısı ve diliyle işlenir. Ele aldığı temaları karmaşıktan yalına indirgeyerek zihin açıklığıyla kavranabilecek, nüfuz edilebilecek bir biçimde işler. Ancak bu şiirler aynı zamanda okurun entelektüel donanımı ölçüsünde katmanlı, girift anlamlar üretebileceği türden metinlerdir. Cahit Koytak şiirinde özlem, yalnızlık, ayrılık, hüznün... gibi şiir anlatıcısının doğrudan doğruya kendi bireyselliğiyle ilgili duygusal durumları ele alan temaların son derece sınırlı sayıda şiirde işlendiği görülür. Cahit Koytak, daha çok evrensel anlamda insan, bir olgu olarak ölüm, Tanrı, varlık-yokluk, akıl, delilik, hayat, modernlik gibi temaları ele alarak bunlara kavramsal çerçevede yaklaşım tanımlamaya, eleştirmeye girişerek; bu kavramları yeniden boyutlandırmayı amaçlar. 1990'da yayımlanan ilk şiir kitabı "İlk Atlas"ta daha çok kendiyi didişen, kendi varlığını ve içinde yaşadığı çağı sorgulayan, yanıtlar arayan, sorular soran; bunalımları, açmazları olan, kendi ne'liğini, birey olarak niçin yaratıldığını anlamaya çalışan, doğrudan ya da dolaylı olarak modernite sürecine ve ona ait olgulara eleştiriler yönelten bir şair tavrı görülürken 1990 sonrasında yazdığı şiirlerde, kendi içsel sorunlarını çözmüş, iç dünyasını tanımış ve dizayn etmiş bir şair tavrı sergiler. "İlk Atlas"ta didişilen Doğu ve Batı geleneklerine / inanma biçimlerine ait metafizik konular, artık "Şen Maneviyat"ı oluşturan izleklere dönüşür. "İlk Atlas"ta görülen huzursuz, parçalanmış, silik modern birey yerini, sonraki dönem şiirlerinde Tanrı'yı bulmuş, O'nun niteliğini tanımış, dingin bir ruh hali içinde varlığa, kavramlara kuşatıcı ve bütünlüklü, hakim bir bakışla yaklaşan bilge bir şiir anlatıcısına dönüşür. Ancak tüm bu bilge ve dingin niteliğe rağmen akla olan güvensizlik, akıl -kalp ikiliği arasında bir pandül gibi sonsuz gitgeller yaşama tavrı -insan olmanın doğası gereği- elden bırakılmaz.

Şair, yaşadığı çağın tanığı olarak güncel olayları tema edinen şiirler de yazar. Bu tür şiirler şairin külliyatı içinde diğer temalara kıyasla son derece sınırlı sayıda

olmakla birlikte entelektüel çevrelerde ses getirecek nitelikte çıkışlar içeren şiirlerdir. Bu güncel olaylar içinde İsrail'in 2008 yılı başlarındaki yirmi bir gün süren Gazze kuşatması sırasında yazılan şiirler kamuoyunda geniş yankı bulur. Aynı coğrafyada yaşayan ve aynı peygamberin adlarını taşıyan Gazzeli Yusuf ve Telavivli Jozef adlı çocuklara yazılmış iki mektup ve "Ekler"den oluşan üç uzun şiir, "Gazze Risalesi"ni oluşturur. Kitap, tema olarak Filistin-İsrail Savaşı özelinden hareketle savaş olgusunu işler. Savaşın acımasızlığı, her şeyi trajik bir biçimde anlamsız kıldığı, aynı babadan gelen insanların kavgası olarak en çok savunmasız çocukları vurduğu üzerinde durulur.

Cahit Koytak'ın şiirlerinde ele aldığı başlıca temalar ve bu temaları işlemedeki kendine özgü tavrı; onun şiirleri ve tema edindiği kavramlara ilişkin düşünceleri ışığında değerlendirilmeye çalışılacaktır.

5. 2. Temalar

Koytak şiirindeki belirgin metafizik eğilimin doğal bir sonucu olarak aşk, akıl, Tanrı, ölüm, arayış, kozmik uyum gibi soyut temaların ağırlıklı ele alındığı görülür. Caz, suskunluk, sarhoşluk, evsizlik, yaşam gibi nesnel dünyasında somut biçimde algılanan varlık ya da durumlar ele alınırken somuttan soyuta, bir başka deyişle gündelik yaşamın fizik yasalarıyla evrende konumlanan varoluştan metafizik duyarlılıkla algılanabilen bir evrene doğru açılarak işlenir. Temalar şiir anlatıcısının son derece öznel ruhsal durumları, bireysel duygulanımları olmanın ötesinde evrensel durum, olgu, kavram ya da sorunsallar olarak ele alınır.

5. 2. 1. Aşk

Cahit Koytak şiirlerinde aşk teması; teolojik, felsefi kavramlar ve çeşitli insani durumlarla ilişkilendirilerek ele alınır. Aşk, genellikle birçok şairin başat temaları arasında yer almasına rağmen, Cahit Koytak'ın aşk temasını sınırlı sayıda şiirinde kullandığı görülür. Onun şiirlerinde aşk tensel bir aşk olmaktan öte mistik ve aşkın, Divan şiirinin ızdıraplı aşkından farklı olarak da "şen" bir duygudur. Bu

durum, şiir anlatıcısının Tanrı'ya ve aşk başta olmak üzere O'na ilişkin kavramlara iyimser ve neşeli bir bakış açısı geliştirmesiyle ilgilidir.

Tanrı'ya duyulan aşk, sembolik, mistik, agnostik ya da platonik bağlamda ele alınmaz. Özneyi bilinmezliğe, girift, eklektik ruh hallerine, kendini unutturacak ruhsal bir sarhoşluğa, Divan şiirinde olduğu gibi asketik bir çileciliğe sürüklemeyiz. Tanrı'ya karşı insanın duyduğu aşk; duru, karşılıksız ve doğrudan doğruya yalın bir biçimde ifade edilen tutkulu ve yoğun bir sevgidir. Aşk temasının işlendiği "Sıradanlığın Metafiziği"nde¹ aşk duygusunun erkeği, kadını, cini, meleği ve şeytanı arıtıp saydamlaştırdığı düşüncesi işlenir. Şiirin ilk bendinde "*sade ama pahalı kostümler[in] / ucuz ama markalı dostluklar[in] / (...) ödülleri[in] (...)*"² insanı görünmez kıldığı, insanı "insan" yapan özelliklerden uzaklaştırdığı belirtilerek toplum içinde çokça görülür ve tanınır olmanın insanı "yok" ettiği belirtilir. Bunun karşıt durumunun ise aşkla mümkün olduğu sonraki dizelerde belirtilir:

*"(...)
aşksa içini gösterir kişinin,
kabuklarını soyar,
perdelerini indirtir aşağı,
açtırır pencereleri ardına kadar
ve baktırtır, hangi ucundan
sokağa girecek Tanrı
ve arkasında göğün bütün müzisyenleri.*

*insanın içini dışına çıkarır aşk,
daha da incelik, latifleşirse
cama çevirir insanı,
cama ya da suya,
ipeği, altını, taşı, demiri,
(...)*

*bakar ve anlarsınız hemen,
bakar ve anlarsınız,
aşıktır, içi görünen adam,
aşıktır, içi görünen kadın,
aşıktır, içi görünen ins, cin,*

¹ "Sıradanlığın Metafiziği", ÖÇ, ss. 53, 54.

² agş., s. 53.

melek ve şeytan...³.

Aşk duygusu, insanı yalınlaştıran, arıtan; duygu ve düşüncelerinde insana duru bir bakış açısı kazandıran bir perspektif geliştirir. Bu yaklaşımda aşk karşısında tutum, davranış ve düşünüşte değişikliğe uğrayan birey değil genel anlamda "insanoğlu" hatta bütün "*cin, melek ve şeytan*"lardır. Dolayısıyla Cahit Koytak'ın aşk duygusu karşısında konumlandığı özne, modernitenin dizayn ettiği "birey" değil sosyolojik ve felsefi anlamda "geleneksel / evrensel insan tipi"dir. Bu nedenle aşk duygusu, her öznedeyi aynı etkiyi yaratan, aşk duygusunu deneyimleyen herkesi aynı biçimde durulaştırıp yalınlaştıran bir etkiye sahiptir. Zaten aşkı tema edinen şiirin adının "**Sıradanlığın Metafizigi**"⁴ olarak seçilmesi aşk karşısından bütün öznelere aynılığını ima etmektedir.

Aşkın saflaştırması, arılaştırması, bilgi de dahil olmak üzere her şeyi anlamsız ve "boşuna" kılar. Cahit Koytak aşkı tema edindiği "*Kötü Şiir, İyi Sözler*"de⁵ bu düşüncesini "*Aşk var, ötesi yok, / Fark eder mi, bilgelik, budalalık!*" dizeleriyle özetler. Cahit Koytak, aşka anlam yüklerken aşk dışında kalan şeyleri profanlaştırarak "boşunalık" olarak tanımlaması noktasında Fuzulî'nin "*İlm kesbiyle pâye-i rif'at / Arzû-yı muhâl imiş ancak // Aşk imiş her ne var âlemde / İlm bir kıyl ü kâl imiş ancak*"⁶ yaklaşımıyla kesişir. Ancak Cahit Koytak'ta aşk, gelenekten farklı olarak insanın çektiği acıyı artıracak, uğrunda ölünecek bir kavram değil, duru duygular ve saflıkla Tanrı'yı sevmektir. Nitekim "*altmışından sonra [bile] aşk, safiyeti bil[mekte] / Ve şerh edebil[mektedir] onu.*"⁷.

"Bahçıvanın Karısı"⁸ şiirinde ise insana duyulan aşkla Tanrı'ya duyulan aşkın aslından aynı kaynaktan çıktığı üzerinde durulur. Şiir kişisi Bahçıvan, kırk yıl birliktelikten sonra yitirdiği karısının ardından sorgulamaya girişir: "*işte o zaman anlamaya da başladım, Allah'ım, // onda aradıklarım, sende bulduklarım, / onda kaybettiklerimle, senden umduklarım / aynı kaynaktan yola çıkıyor / ve aynı denize karışıyorlar.*"⁹.

³ agş., ss., 53, 54.

⁴ Koyu vurgulama tarafıma aittir.

⁵ "Kötü Şiir, İyi Sözler", *YBİM*, s. 143.

⁶ Fuzulî, *Fuzulî Divânı*, "Kıt'alar", III. b., Haz.: Abdülbâki Gölpınarlı, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1985, s. 187.

⁷ "Meneviş Rengi", *ÖÇ*, s. 181.

⁸ "Bahçıvanın Karısı", *ÖÇ*, s. 184.

⁹ agş., s. 184.

Cahit Koytak, aşkla felsefenin de bir arada olamayacağını düşünür. Felsefe düşünceye, akla dayanması; aşkın ise akılla açıklanamayacak bir doğaya sahip oluşu bu bir aradalığın önündeki en büyük engeldir. "Aşk & Felsefe"¹⁰ şiirinde Sokrates'ın âşık olması ve Eflatun'un (Sokrates'in öğrencisi Platon'un) felsefi metinler yerine aşk romanı yazmasını olanaksız görür. Bir varsayım üzerinden giden şiir anlatıcısı Sokrates'in âşık olması durumunda "(...) aşk hikayelerimiz[in] / Daha az avutucu,"¹¹ olacağı tezini ileri sürer. Çünkü akla "bulaşan" aşk, doğasındaki saflığı yitirecektir. Akli dışlayan "Aşk bir sarhoşluk[tan] (...)" başka bir şey değildir; aşkın yaptığı aslında tam olarak "Aklın sultanlığını vadeder iptida sana, / Sonra, deliliğin kulu, kölesi yapar seni"¹² dizeleriyle özetlenebilir.

Yıllar önce yaşanmış, tamamen beşeri bir aşk olan çocukluk aşkı, şiir anlatıcısının ömrünün "güz ikindisi"nde rüyalarına girerek ona tuhaf ve umulmadık duygular yaşatır: "Aşk için, hem de bu yaşta, / O yanık yüzlü köylü güzeli için / Çocukluğumun oralarda / Hissettiklerimin ne olduğunu / Yıllar sonra yeniden keşfederek rüyada, // Böyle kana kana, böyle dolup taşarak / Ağlayabileceğim / Hiç mi hiç aklıma gelmezdi."¹³ Aşkın saflığıyla çocukluğun saflığının iç içe geçtiği bu dizelerde şiir anlatıcısı çocukluk çağlarına döndüğü rüyasında çocukça, basit, yalın ve katışıksız olarak yaşadığı duygusal yoğunluğun aslında aşk olduğunu anlar. Hem çocuklukta hem de rüyada aklın devre dışı kalması şiir öznesinin aslında yaşadığı duygunun aşk olduğunu fark etmesini sağlamıştır.

Cahit Koytak şiirinde aşk teması aklın karşısında konumlanan bir olgu olarak ele alınmıştır. Hem Tanrı'ya hem de insana duyulan aşka şiirlerde yer verilmiştir. Aşkın her iki türünün de ortak yönü -Cahit Koytak'taki aşk temasını geleneğe bağlayan yönü-; içtenlikle yaşanan ve itiraf edilmekten kaçınılmayan, duru, saf, yalın bir duygulanım olarak aynı zamanda yalınlaştıran, saflaştıran bir nitelik taşıması ve aynı kaynaktan çıkmasıdır.

¹⁰ "Aşk & Felsefe", *YBİM*, s. 144.

¹¹ *agş.*, s. 144.

¹² Cahit Koytak, "Aşk Şiiri", *Taraf*, (25/03/2013). Not: alıntıda orijinal metne ait yazım ve noktalama aynen korunmuştur.

¹³ Cahit Koytak, "Bir Rüya", *Hece*, S. 87, (Mart 2004), ss. 4, 5.

5. 2. 2. Akıl: "dışarıdan kilitli kapı"

Akıl temasının işlendiği şiirlerde daha çok, akıl kalp ikiliği, insanın aklıyla yaşadığı çelişki, aklın açmazları, aklın yarattığı kuşkunun insanı sürüklediği huzursuzluk, aklın güvenilmezliği vb. üzerinde durulur. Tematik tutum olarak da akla karşı doğrudan ya da dolaylı eleştirel bir tavır takınılır. Bu bağlamda insan aklının üretimleri olan felsefe ve pozitif bilimin ortaya koyduğu ilkeler bazen mizah ve ironiyle de ele alınır. Modernitenin Tanrı'yı "öldürüp" yerine akli ve onun üretimi olan pozitif bilgiyi koymasına asimetrik olarak akla karşı eleştirel bir tavır "İlk Atlas"tan "Dudakta Bekletilen Şarkılar"a kadar sürekli kendini hissettirir. Ancak bu tavır, aklın topyekûn inkârı ya da reddi değil; cedelleşen ve bir türlü yenilemeyen "insan"ın ve onun "*pusuda bekleyen düşman*"¹⁴ olan "akıl"ın ezeli ve ebedi trajedisi olarak okunmalıdır.

Cahit Koytak'ın tanımlamasına göre insan "*onmayan, uslanmayan meraktan / azıcık akıl, azıcık fikir, azıcık izan / ve çokça duygudan / bağırlar dolusu duygudan / yaratılmıştır; / (...)*"¹⁵. Dolayısıyla insanın doğasında akıl ve fikir "*azıcık*" yer alırken; akıldan ve mantıktan bağımsız, nasıllığı tam olarak saptanamayan kendine özgü bir işleyişe sahip duygu ise "*çokça*" / "*bağırlar dolusu*" vardır. Bu nedenle akıl kavramının insanın davranış ve yaklaşımlarında duygu kadar etkili ve ağırlıklı olması beklenemez.

Şaire göre insan, ölümsüz bir ruhla dünyada varlık bulur; akıl ise dünyevidir. İçinde yaşanan, fizik yasalarıyla işleyen dünyaya ait somut verilerle ve beş duyuyla kuşatılmış olarak çalışan bir mekanizmadır akıl. Bu niteliklerinden ötürü de kuşatılmış ve kısırdır. Akıl teması etrafında örülen "Yerin Kulağı" şiirinde anlatıcı, aklın kuşatılmışlığından ötürü, kendine söylenecek şeylerin "*ağırlığı [olan] (...) / yere dayan[an] (...), yere dokunan*" aklının kulağına değil; "*kalbin dudaklarıyla*" "*(...) ruhu[n]un kulağına söyle[nmesini]*"¹⁶ ister, akla güvenemez. Fransız şair Isidore Lucien Ducasse'nın (ya da daha yaygın bilinen yakıştırma adıyla Comte de Lautréamont) portresinin aklın eleştirisi bağlamında ele alındığı, Fransız şairin adını taşıyan şiirde, Ducasse'nın aklıyla sorunlu ilişkisi üzerinde durulur. Fransız şair,

¹⁴ Cahit Koytak, "Sipahi III", *Hece*, S. 58, (Ekim 2001), s. 20.

¹⁵ "Balçığın Bileşimi", *YBİM*, s. 53.

¹⁶ "Yerin Kulağı", *ÖÇ*, s. 393.

"aklı, süs köpeği gibi / tasmaından tutup, bütün bir ömür, / ruhun kenar mahallelerinde / sokak sokak gezdirmiş."tir¹⁷. Günün birinde tasmaını bıraktığı "akıl" adlı köpeğini yitirince her yere bakmış ancak bulamamıştır. Kaybettiği köpeği bulmak için kafasının içine bir başka deyişle ruhunun derinliklerine bakmayı "akletmiş" ve oraya bakabilmek için şakağında "şiiirleri gibi akıl dışı, trajik / bir delik açivermiş[tir.]". Bu dizelerde müntehir şairin ruhunun derinliklerine bakmayı akletmesi için "köpeğini" / aklını kaybetmesi gerekmiş, ancak akılı kaybedince ruhunun derinliklerine bakabilmiştir. Bu bütüncül eğretileme ve güzel nedenleme aracılığıyla ruh ve akıl paradoksu somutlaştırılmıştır.

Koytak şiiirinde aklın kendisi güvenilirmez olduğu gibi akılla ulaşılan bilgi ve edinimler de yanıltıcı ve güvenilirmezdir. Aklın tema edinildiği şiiirlerde aklın ve akılla edinilen bilginin de bu perspektiften eleştirisi yapılır. "Demirci Çırağı" şiiiri bu tutumun belirgin örneklerindedir:

"Demirci Çırağı

*Düşünceyi balyoz gibi kaldırıp
Nakış nakış kar taneleri halinde
İndirmemi istiyor ustam,
Sırça sarayların üzerine.
(...)
Lokma lokma yedirmemi
İstiyor benden,
Beynimi yüreğime.
(...)n¹⁸.*

Akıl aracılığıyla ulaşılmış bilgilerin güvenilirmezliği ve sorgulanması gerektiği tezi "*düşünceyi balyoz gibi kaldırıp*" sırça sarayların üzerine indirmek imgesiyle somutlaştırılır. Bu aynı zamanda akli olanın tahribi, değerden düşürülmesi anlamında da okunabilir. Beynin bir başka deyişle aklın yüreğe yedirilmesi de akıl-kalp ikiliği bağlamında aklın değil yüreğin / duygunun önemsendiğini gösterir.

Aklın Cahit Koytak şiiirlerinde görülen önemli açmazlarından biri de metafiziktir. Akıl temalı "Metafizik"¹⁹ şiiirinde, aklın metafizik karşısında akim kalışı / metafiziğin akılı işlevsizleştirilmesi üzerinde durulur. Metafizik, akıl karşısında

¹⁷ " Isidore Lucien Ducasse ", *YŞK I*, s. 188.

¹⁸ "Demirci Çırağı", *YŞK I*, s. 21.

¹⁹ "Metafizik", *YBİM*, s. 20.

küçülüp görünmezleşerek pasif direniş gösterir. "Akıl" ve "aklı keskin nişancılar" metafizik'i ele geçirmek istediğinde metafizik "Onların akıllarının hızı, bilimlerinin dili"ni²⁰ kullanarak aklın boyunduruğundan kurtulur. Dolayısıyla metafizik, akıldan yine aklın yöntemleriyle kendini kurtarır. Aslında metafizik'in yaptığı "cüsse[sini] küçült[erek]" kendini "Samanlıkta işneye" dönüştürüp görünmez kılmaktan başka bir şey değildir. Bu yolla akıl, metafiziği sindirememekte ve her defasında metafizik, akıl tarafından ıskalanmaktadır. Aklın tam olarak kavrayamadığı, açıklayamadığı, derinliğini ve işleyişini idrak edemediği metafizik, akıl için her zaman "(...) işnenin ucu, bilincin dibi, / Demir leblebi (...)"²¹ olmayı sürdürür ve metafizik karşısında akıl, çaresiz ve işlevsiz kalarak açmaza düşer.

Aklın zamanı kavrayıp kuşatamaması, soyut ve hacimsiz zaman kavramını etraflıca idrak edememesi, dolayısıyla zamanın önüne geçememesi "Rüzgârla Yarışan Tazı"da²² ele alınır. Şiirde "Kalde'nin kral-rahibi"nin akli, yukarıda anılan "Isidore Lucien Ducasse" şiirinde olduğu gibi bir köpek olarak somutlaştırılır. Şiirin bir figürü ve anlatıcısı olan köpek / akıl, birçok olağanüstü yeteneği edinmiş ancak her şeye rağmen zaman karşısında çaresiz kalmıştır:

"Ölümden kaç kaç
Tazı gibi koşmasını öğrendim,
Gözünü açık uyumasını,
Çamurda yüzmesini, duvardan geçmesini...
Ama yine de yetişip, tam dört bin yıldır,
Önüne bir türlü geçemedim,
Efendimizin tozunu savuran rüzgârların."²³

Şiir anlatıcısı olan köpek / akıl, ölümden bile kaçmayı öğrenmiş ancak zaman kavramının / "rüzgârların" önüne geçememiştir. Şiirde "rüzgâr"ın hem zaman gibi engellenemez bir biçimde akıp geçici olması hem de klasik şiirde zaman anlamıyla kullanılması gibi anlam ilgileri içinde kullanıldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıdan bakıldığında zamanın rüzgâr gibi engellenemez niteliği karşısında aklın çaresizliğe düştüğü görülür. Aklın metafizik, varlık-yokluk, ölüm, ruh gibi konularda düştüğü açmazlar "Sol Elle Yazılanlar"da²⁴ "dışarıdan kilitli kapı" ve "içeriden kilitli kapı" imgeleriyle somutlaştırılır. Beklenti içindeki iki anlatı kişinin diyalogu

²⁰ agş., s. 21.

²¹ agş., s. 21.

²² Cahit Koytak, "Rüzgârla Yarışan Tazı", *Hece*, s. 108, (Aralık 2005), s. 7.

²³ agş., s. 7.

²⁴ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 65.

biçiminde kurgulanmış "Yavan Metaforlar" şiirinde ise birinci kişi, "*Şiir sanatı denen ve Mısır'a giden / Bu kervan yolu üzerinde, / Akıl denen bu susuz kuyunun dibinden*" kendisini çıkarıp Mısır'a götürerek "*Mısır Azizi'ne satacak / kervancıları bekl[emektedir.]*"²⁵. Akıl şair için yardımı olmayan, yararsız bir kaynak, "*susuz bir su kuyusu*" olarak değerlendirilir.

Aklın insan için bir başka handikapı da onu kuşkuya sürükleyerek bireyde Tanrı, varlık, yok oluş, ruh vb. felsefi konularda huzursuzluk ve tereddüt yaratmasıdır. Aklın bu yönüyle temalaştırıldığı şiirlerde genellikle kuşku; insanı, akli, kalbi kemiren bir kurt olarak betimlenir. "Yoksulların ve Şairlerin Tanrısı"nda²⁶ kuşku, bir kurt olarak Tanrı'nın "*bahşettiği azıkla [akılla]*" beslenen bir kurttur. "Öteki Tarafı Yaralı"²⁷ şiirinde ise akılla algılanan dünya "*şüphe ve gam tüten kül yığını*" olarak tanımlanır. Yine akıl bağlamında onun yarattığı kuşkuyu tema edinen "Biraz Uyku..."²⁸ şiirinde kendisi de bir "kurt" olan kuşku, meyve kurtlarını bile çürüten, "*Ateş kusan ruhları da takip peşine*" sabaha kadar "*uluyan*", insan aklının ürünü olarak yine akli rahatsız eden bir olgudur. Bu bağlamda aklın tema olarak işlendiği "Çarmıh"²⁹ şiirinde akıl, insanın "*kendi kendini gerdiği(...) bir çarmıh ol[arak].*" tanımlanır.

Ancak şair bütün ikilemelerine ve çıkmazlarına rağmen akli yadsımaz. Aklın, haklı ve / veya mazur görüldüğü durumlar da vardır. Örneğin "Bilinmezlik"te³⁰ insan aklının yaşadığı ikilem ve çıkmazlar, evrendeki varlığın doğası gereği olağan karşılanır. "*her yerde, her şeyde / Tanrı'yı da, tanrıtanıma da / haklı çıkararak bir miktar uyum, / bir miktar da saçmalık var; / ne yapsın buna akıl! // (...)*"³¹. Akli yadsımamanın bir başka olumlu yönü de "Kapıyı Açık Tutmak"³² şiirinde dile getirilir. İki yolcunun diyalogu biçiminde kurgulanan şiirde "gönlün kapısını açık bırakma"nın erdemleri sıralandıktan sonra, "aklın kapısını açık bırakma"nın erdemi belirtilir: "*kim ki açık bırakır aklının kapısını / her soruya, şüpheye, / (...)' // 'o*

²⁵ "Yavan Metaforlar", *YBİM*, s. 212.

²⁶ "Yoksulların ve Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 210.

²⁷ "Öteki Tarafı Yaralı", *İA*, s. 169.

²⁸ "Biraz Uyku...", *İA*, s. 172.

²⁹ "Çarmıh", *YBİM*, s. 139.

³⁰ "Bilinmezlik", *YBİM*, s. 161.

³¹ *agş.*, s. 161.

³² "Kapıyı Açık Tutmak", *ÖÇ*, s. 313.

kapıdan içeri, / ne sorulara, ne cevaplara sığın / büyük fikirler girer, büyük esinler girer.' "33.

Cahit Koytak şiirinde akıl temasının ele alındığı şiirlerde sıkça üzerinde durulan sorunlardan biri de akıl - kalp ikilemidir. Bu dilemmada şiir anlatıcıları ve şiir öznelere aklın güvenilmezliği ve aldatıcılığı karşısında tercihlerini kalpten, sezginin yanılmazlığından yana yaptıkları görülür. Bu bakımdan akıl rahatsız edicidir. Sorunu gösterir ya da sürekli yeni sorunlar icat eder. Çözüm bulmaktan öte akıl, insanın sorunları gören gözüdür. Kalp, sezginin yollarında "hakikat"ın izini sürerken; akıl, yol bulamaz. Sürekli yolun çıkmaz olduğu konusunda telkinde bulunur. Bu nedenle akıl, "Homopoeticus"un dokuzuncu epizodunda, "*bir ateş topu biçiminde // beyniniz avuçlarınızda*[dır.]" dizeleriyle nitelendikten sonra, şiir anlatıcısı okura şu soruyu yöneltir: "*ve sormak istiyorum şimdi, / bu durumda ne yaparsınız, / yakmamak için / ellerinizi, yüreğinizi?*"³⁴. Bu sorunun hemen ardından gelen yanıt ise aklın bireyi sürüklediği çıkmazı özetler: "*hiç, hiç.. / sabahlara kadar, sadece, / kızgın saç üzerinde / dön o yana, / dön bu yana*"³⁵. Akıl - kalp ikilemi "Homopoeticus"un on altıncı epizodunda³⁶ ise "*horoz*" ve "*kirpi*" eğretilmeleriyle somutlaştırılarak imgeleştirilir. Şiir anlatıcısının iç monologuyla verilen dizelerde şiir anlatıcısı, kirpi ve horozla kendisi arasında kurduğu benzerliği açıklar: "*(...) -biri kalbim kadar çığırkan; / diğeri aklım kadar temkinli- / bu iki benzerimi de / severim ziyadesiyle.*"³⁷. Kalp, söz dinlemez duygusal coşkuluğuyla çığırkan bir horoz; akıl ise rahatsız ediciliği ve temkinli güvensizliğiyle dikenli kirpiye benzetilir. "Oyuncakçı Dükkânı"³⁸ adlı şiirin ikinci epizodu da akıl temasını, akıl - kalp ikilemi bağlamında işler. Aklın rahatsız ediciliğinin yine dikenle ilişkilendirildiği beş epizottan oluşan "Aklın Dikenleri"³⁹ üst başlığını taşıyan şiirler, "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik"te arka arkaya yer alır.

İnsanın akılla savaştığı bir başka cephe de "inanç"tır. Aklın inançla verdiği savaşımın ele alındığı "Meyvenin Kurdu"⁴⁰ şiirinde inanç, yine "*aklın dikenleri*" karşısında pasif direniş gösterir. Onunla doğrudan çatışma yöntemiyle savaşmaz.

³³ agş. s. 313.

³⁴ "Homopoeticus [IX. Epizot]", *YŞK III*, s. 239.

³⁵ agş., s. 239.

³⁶ "Homopoeticus [XVI. Epizot]" *YŞK III*, s. 250.

³⁷ agş., s. 250.

³⁸ "Oyuncakçı Dükkânı", *ÖÇ*, s. 146.

³⁹ "Aklın Dikenleri [I. - V. Epizotlar]", *YBİM*, ss. 127-131.

⁴⁰ "Meyvenin Kurdu", *YBİM*, s. 133.

"İpek, su, şiir, rüya" gibi aklın dikenlerinin işlemeyeceği biçimler girdiği için aklın rahatsız edici sorgulamaları inancı derinden etkilemez. Ancak inancın bütün bu savunma mekanizmalarına rağmen "(...) akıl yine de meyvede oycak, / tatlı tatlı kanatacak bir yara, / bir çürük bulur" sessiz bir meyve kurdunun meyvenin etine işlemesi gibi akıl da inanca işlemeye çalışır. Ancak bu çürük ve çürükte yola alan kurt aslında yine "aklın kendisi"dir. Dolayısıyla inancın meyve, aklın da kurt eğretilmesiyle anlatıldığı bu şiirde inancın aksayan tarafı yani "çürük"ü, kuşkusuz akıldan başkası değildir. Bir başka deyişle akıl hem inancın kendisi hem de düşmanıdır. Dolayısıyla inanç karşısında akıl çift yönlü bir açmaza (düal paradoksa), kısır döngüye tutsaktır.

"Bir Gogol Kahramanı"nda⁴¹ şiir anlatıcısı, mistik bir birey olmasına rağmen aklıyla sorunlar yaşayan, bir inanlı olarak görülür:

"(...)
[Şeytan / Akıl,] Önce O'na [Tanrı'ya] yetişmek,
Sonra da - yine bizim elimizle -
O'nu geçmek için mi
yapıyor bunu, peki?

Düşüşünde incelmek, derinleşmek,
Böylece, ebedileşmek isteyen
akılsız akıl, akılsız şeytan seni!

Tanrım aklımı koru!
Tanrım aklımı koru!
Tanrım, aklımı durdur!

Tanrım, başışla beni!"⁴².

Yukarıya alıntılanan dizelerde şiir anlatıcısı ortaya yapıtlar koymasını sağlayan esinlerin Tanrı'dan mı geldiğinin, kendi aklından mı kaynakladığının, yoksa şeytanın onun akli kullanılarak Tanrı'yla yarışmak için mi kendisine fısıldandığının ayırdına varamaz. Aklının yarattığı kuşkular yumağı içindeki anlatıcı, yapıtlarının kaynağı olan esinin, akıl ve / veya şeytan kaynaklı olmasından korkarak aklıyla çatışma yaşar. Ancak anlatıcı, Tanrı'dan yardım isterken de ironik bir biçimde "Tanrım aklımı koru!" dizesiyle yakararak paradoksal bir durum yaratıp çatışmasını

⁴¹ "Bir Gogol Kahramanı", YŞK I, s. 197.

⁴² agş., s. 197.

derinleştirir. Anlatıcının korkusu aklın ve onun neden olduğu tereddüt ve kuşkuvarın, kendisini ayartarak içindeki Tanrı'nın yerini alması bir başka deyişle içindeki Tanrı'yı kovmasıdır. Akıl temasının bu eleştirel tutumla işlendiği başka bir şiir olan "Altıncı Şarkı / Kayıp Mumyalar"da akıl "*şüphelerden dökülmüş / altın buzağı(...)*"ya⁴³ benzetilir. Kur'an- Kerim'de Hz. Musa Tur Dağı'na kırk günlüğüne gittiğinde kavminin tek Tanrı'nın yerine Samiri adlı ustanın altından döktüğü buzağıya tapınmaya başlamalarını anlatan kıssayla⁴⁴ üst kurmaca bağlamında ilişki kurularak kuşkunun insanın içindeki Tanrı'nın yerini alması somutlaştırılır. Çünkü kuşku, bireyi Tanrı'ya inanmak yerine O'nu sürekli olarak sorgulamak zorunda bırakarak insanın içindeki Tanrı'yı yok etmeye çalışır. Aklın ve onun edimlerinin bulamadığı Tanrı'yı bulduran ise sezgi, iyilik ve erdemdir. "Peki, Nedir, Bu 'İyi Olan' ?"da gösteri niyeti taşımayan saf iyilik, "*Attar'ın (...)* / *her tüyü bir başka iyiliğin / rengiyle parıldayan / Simurg'un peşindeki / göçmen kuşlar[ın]dan biri...*" olarak metinler arası bir gönderimle somutlandıktan sonra, kuşkunun tam aksine "*aklı da yerinden oynat[ıp]*"⁴⁵ insanı Tanrı'ya ulaştıran bir tutum olarak değerlendirilir.

Aklı tema edinen "Tiyatro I"⁴⁶ ve vicdanı tema edinen "Tiyatro II"⁴⁷ şiirlerinde simetrik olarak akıl ve vicdanın karşılaştırılması yapılır. Her iki kavram da tiyatro sahnesi bütüncül eğretilmesi aracılığıyla anlatılır. Dörder bentten oluşan her iki şiirde aynı iki dizeyle başlar. Diğer bentler de aynı dizelerle veya söz öbekleriyle başlar. Birinci bentlerde mahkemeye, mezarlığa ve tapınağa benzetilen akıl bir tür "*hapishane*"dir. Yine aynı şeylere benzetilen vicdan ise "*dikenli bahçe*"dir. Her ikisi de "*avuç içi kadar küçük, (...)*" olmasına rağmen orada herkes ve her şey "*tıkış tıkış, (...)*" bir durumda bulunur. Tanımlama ve betimlemelerin ardından farklılıklar sıralanır. Akıl hep "*(...) gözü, bir başkasının rolünde,*"⁴⁸ olan ancak hep kendini beğenip kendini seyreden bir rol üstlenirken; vicdan, kimsenin rolünde gözü olmayan "*(...) kendini oynay[an] / ve başkalarını seyred[en]*"⁴⁹ bir oyun kişisidir. Akıl, "*iyi oyun çıkardığı zaman / kendi kendini ödüllendir[en], / ama günahlarını başkasına / ödetmek istey[en]*" bir oyuncuyken; vicdan, aklın tam tersine bir davranış sergileyerek

⁴³ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları / Altıncı Şarkı -Kayıp Mumyalar-", *Kaşgar*, S. 24, (Ocak-Şubat 2001), s. 24.

⁴⁴ Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 85-97.

⁴⁵ "Peki, Nedir, Bu 'İyi Olan' ?", *ÖÇ*, ss. 378, 379.

⁴⁶ "Tiyatro I", *ÖÇ*, s. 246.

⁴⁷ "Tiyatro II", *ÖÇ*, s. 247.

⁴⁸ "Tiyatro I", *ÖÇ*, s. 246.

⁴⁹ "Tiyatro II", *ÖÇ*, s. 247.

"iyi oyun çıkardığı zaman da, / oyundan bili[ir], bunu / ve oyun arkadaşlarından;/ ama kendine ödeti[r] / kusurlarını, falsolarını." dizeleriyle, sürekli ben merkezli olan akıl karşısında kendini sorgulayan bir oyun kişisi olarak tanımlanır.

Cahit Koytak şiirinde sıkça kullanılan temaların başında gelen akıl temasının olumlu yönleri üzerinde durulurken bile aklın sürekli olarak eleştirel bir tavırla ele alındığı görülür. Bu eleştirel tavır daha çok aklın, şiirlerde felsefi bir olgu olarak değerlendirilmesini sağlar. Bunlar; Tanrı, inanç, sezgi, vicdan, kalp, ölüm... vb. ile akli arasında ikilem yaşayan bireylerin şiir anlatıcısı ve / veya öznesi olduğu şiirlerdir. İnsanın akli ve öteki kabulleri arasında yaşadığı ikilem onun ezeli, ebedi ve evrensel trajedisini kabul edilir. Akıl, yarattığı bütün açmazlara ve dilemmaya rağmen tamamen ret ve inkar edilmez. Bireyin sürekli cedelleştiği, savaşım içinde olduğu ancak bir türlü yenilemediği sorunsalıdır. Bu nedenle birey, akıyla cedelleşmeye yazgılıdır. Bu yazgısallık, bireyin ezeli ve ebedi trajedisini oluşturur. Akıl karşısında sorun yaşayan kalp ve birey için Cahit Koytak, çözüm önerisi de sunar:

"(...)

kalbin yaraları içinse, bence,

merhemlerin en iyisi,

tartışmasız, Tanrı'nın, kutsal kitaplardaki

ve doğadaki aşk şiirleridir.

bir de aklın yaraları var,

onlar için merhemlerin en iyisi,

kim ne derse desin,

Tanrı'nın kendisidir, bence, Tanrı'nın kendisi...⁵⁰.

5. 2. 3. Mülkiyetsizliğin Fotoğrafı Olarak "Evsizlik"

Cahit Koytak şiirinde Kaliforniya'daki portakal bahçesinde sömürülen kölelerden Gazzeli Yusuf'a kadar dünyanın her coğrafyasından ve kültüründen ezilenler ve onların trajedisinin yer almasına koşut olarak evsizlik temasının da sıkça işlendiği görülür. Mengüşoğlu, Cahit Koytak şiirinde görülen bu tematik tutuma dikkat çeker. Mengüşoğlu'na göre Cahit Koytak, "*Bütün dünyanın mustadaf ve*

⁵⁰ "Ruhun Yaraları İçin", *YBİM*, s. 178.

mazlumları için, bütün dünyanın yoksul, evsiz ve barksızları için, bütün dünyanın köleleştirilmiş acizleri için (...)"⁵¹ şiir yazan bir ustadır. Cahit Koytak'ın evsizlik temalı ilk şiiri 2000 yılında *Defter* dergisinde "Nabi Avcı 'ya, doğum günü için." İthafıyla yayımladığı "Homeless"⁵² adlı şiiridir⁵³. "Homeless", somut olarak bir eve, yaşanacak belli bir mekana sahip ya da ait olmamanın ötesinde felsefi anlamda genel olarak bir aidiyetsizlik bağlamında evsizliği ele alan bir şiirdir. Şiir öznesi olan evsiz "Gare de Nice'de, kaldırmada" doğallıkla ve halinden şikayetçi olmayan bir rahatlıkla "Kaderinin çullarına sarınmış(...);/ (...) / Yan gelmiş yat[makta]" olan kadim, rint bir derviş ya da modern bir flanördür. Çünkü o, ironik olarak dünyayı kendine ev edinmiş bir "evsiz"dir, hatta şehir bile onun "çıkınından saçılmış[tır]". Bu bağlamda evsizlik hiçbir şeye ve hiç kimseye ait olmama, bir tür özgürleşme biçimidir. Şiir öznesi bu tavrıyla tasavvufun "terk-i dünya"⁵⁴ aşamasındaki derviş tipiyle benzerlik gösterir. Evsizlik, şiir öznesini aidiyetsiz ve mülkiyetsiz kıldığı için aynı zamanda minnetsiz ve özgür kılar bu nedenle evsiz öznenin bütün "Sevişmeleri(...) didişmeleri(...) / Alınıp satılmayan bir Tanrıyla[dır.] // Ve çıkınındaki hiçbir şey / Satılık değil[dir];". Evsizlik aynı zamanda şiir öznesinin sıra dışı davranışlarını meşrulaştırmanın da bir yoludur.

"Cazın Anası"⁵⁵ olarak tanındığı için Gertrude "Ma" Rainey adıyla bilinen erken dönem Amerikan caz solisti Gertrude Malissa Nix Pridgett ile bir "evsiz" in diyalogu biçiminde kurgulanan ve sanatçının popüler adını taşıyan "Gertrude Ma Rainey"⁵⁶ şiirinin ikinci epizodunda evsizlik, sosyolojik anlamda mekânsızlık anlamıyla ele alınır. Evsiz, Ma'dan biraz para, biraz da şarap ister. Ma ise bunların kendisinde fazlasıyla bulunduğunu hiperbolik eğretilmeler aracılığıyla anlatır. Evsiz'in üçüncü isteği ise Ma'nın evinde bir köşedir:

"(...)

⁵¹ Metin Önal Mengüşoğlu, "Cahit Koytak Şiiri (Türkçe'de Bir Milat)", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 11.

⁵² Daha sonra "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinde (s. 50) yer alan bu şiir, Emek ve Adalet Platformu tarafından 2011 yılı için hazırlanan *Türkiye'de Evsizlere Dair Rapor*'da "Evsiz" adıyla yayımlanmıştır. Raporun e-nüshası için bkz.: <http://www.emekveadalet.org/wp-content/uploads/Evsizler-icin-Rapor.pdf> [Erişim: 12/04/2014]

⁵³ Bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümünde "İthaf Edilen Şiirler" tablosu.

⁵⁴ Bkz.: Ethem Cebecioğlu, "Terk", *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, III. b., Anka Yayınları, İstanbul 2010, s. 345.

⁵⁵ Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, s. 438. Not: Anne anlamındaki "mother" sözcüğünün Afroamerikan ağzında kısalmış biçimi olan "ma" bir tür lakap olarak kullanılmıştır. Ayrıca Ma Rainey için bkz.: "Ma Rainey", http://en.wikipedia.org/wiki/Ma_Rainey [Erişim: 04/08/2014]

⁵⁶ "Gertrude Ma Rainey [II. Epizot]", *CAZ*, ss. 76, 77.).

- Ah Ma, bir evin var mı, Ma?
Ve kestirmek için bir köşe?

- Olmaz olur mu, tatlı çocuk,
Olmaz olur mu,
Dünyanın bütün evsizlerini,
Bütün öksüzlerini,
Bütün yalnızlarım
İçine alacak kadar hem de!
(...)⁵⁷.

Bir Edward Estlin Cummings portresi olan "Genizden Konuşan Prens" şiirinde ölümden sonraki hayatta Cummings uyuyunca çizmelerinden biri "(..) İsfahan çarşısında / sesini seninkine [Cummings'in sesine] benzeterekten / genizden bluzlar çığıırıp / polkalar yaparak halktan / new yorklu evsizler / ve batının tükenmiş hayal gücü için / bağış toplar]"⁵⁸. Evsizlik temasını önemseyen Cahit Koytak evsizler için Tevrat'tan (Tanah) esinle bir de mezmur yazar: "Evsizin Mezmuru"⁵⁹.

"Evsizin Mezmuru
benimle gelirsen, sen ey
evsizlerin tanrısı,
kovuğuma götürürüm seni,
saçlarını tararım, bitlerini kırarım,
tumar ederim yaralarını;
azığı mı da, açlığı mı da
paylaşıyorum seninle!
(...)⁶⁰.

Bu şiirde Tanrı'nın evsizlerin Tanrısı olması yönü vurgulanır. "Hz. Musa ile Çoban"⁶¹ kıssasını çağrıştıran bir parodiyle şiirin evsiz anlatıcısı, evsizlerin Tanrısını kendi kovuğunda ağırlamak ister. Anlatıcı, evsizlerin Tanrısına karşı katıksız, içten bir sevgi ve engin bir konukseverlikle doludur.

Evsizlik temasının işlendiği şiirlerden "Evsizlerin Kralı"nda⁶² ise şiir anlatıcısı olan evsiz, ölümden sonraki hayatta yaşamayı düşlediği cennette ne

⁵⁷ agş., ss. 77, 78.

⁵⁸ Genizden Konuşan Prens", *YŞK II*, s. 184.

⁵⁹ "Evsizin Mezmuru", *YŞK II*, s. 205.

⁶⁰ agş., s. 205.

⁶¹ Kıssanın bir eşmetni için bkz.: Mevlana, *Mesnevi*, "Hz. Musa ile Çoban Hikâyesi", C. II, Çev.: Veled İzbudak, Gözden Geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1991, ss. 132-138.

⁶² Cahit Koytak, "Evsizlerin Kralı", *Taraf*, (25/03/2012).

yapması gerektiğine karar vermeye çalışır. "akıl üstünün ebedi çayırına kurulmuş" bir mekan olarak betimlenen cennette "sokak süpürücüsü", "köpek gezdiricisi", "sokak köpeği", burada olduğu gibi yine bir "evsiz" mi yoksa Nietzsche'nin boynuna sarılıp ağladığı söylenen "beygir" mi olmak istediğine karar veremez. Evsizin yapmak istediklerinin ortak yönü, belirli bir aidiyeti gerektirmeyen ve sofistike akla ihtiyaç duyulmayan uğraşlar olmasıdır.

Cahit Koytak'ın şiir öznelerinin evsizliğinin bir nedeni de ölümden kaçma dürtüsüdür. Neden - sonuç ilişkisini deforme etme bağlamında ironi yapılarak belirli bir adreste sürekli bulunmayarak ölümden kaçılmaya çalışılır. Örneğin "Uygarlığın Sonu"⁶³ şiirinde sürekli ölümden kaçarak yaşayan şiir öznesi bilinçli bir seçimle evsiz, "yersiz yurtsuz"dur. Sürekli arkasında "(...) karışık adresler / bırak[arak]" yaşar. Böylece ölüm, onu belirli bir "ev"de, ait olduğu bir yerde bulamayacaktır.

5. 2. 4. Tanrı

Cahit Koytak şiirinde sıkça işlenen Tanrı teması, çeşitli bağlamlarda farklı yönleriyle ele alınır. Şiirlerde Tanrı, öznitelikleri ve tanımlamaları bakımından İslam dininin temel doktrinini oluşturan Kur'an-ı Kerim'de tanıtilen Yaratıcı'dır. Kur'an-ı Kerim'in bildirdiğine uygun olarak Tanrı her şeyden önce varlığı kendiliğinden ve zorunlu olandır. Tanrı'nın varlığının zorunluluğunun tema olarak işlendiği "Münzevinin Aynaları"nda⁶⁴ şiir anlatıcısı karşılaştığı zorlu durumlarda, yaşadığı felsefi açmazlarda, Tanrı'nın bir sığınak olarak varlığının zorunlu olduğunu somutlayıcı eğretilemeler üzerinden anlatır. " 'O'na Dair"nin ikinci epizodunda⁶⁵ insanın hiç kimseye açamadığı, anlatamadığı acıları anlatma zorunluluğu Tanrı'nın varlığını da zorunlu kılar:

(...)
bunun içindir ki, her acıyı gören,
hesaba katan
ve onu sizinle paylaşan
bir Tanrı, var olmak zorundadır,

bize şahdamarımızdan daha yakın
bir kendilik, var olmak zorundadır;
tek zorunluluk budur,

⁶³ "Uygarlığın Sonu", ÖÇ, ss. 374, 375.

⁶⁴ Cahit Koytak, "Münzevinin Aynaları", Kaşgar, S. 15, (Mayıs 2000), ss. 5-6.

⁶⁵ " 'O'na Dair [II. Epizot]", YBİM, s. 154.

tek zorunluluk, Tanrı için...⁶⁶.

İnsan'ın çektiği acılardan dolayı varlığı zorunlu olarak düşünülen Tanrı'nın "*bize şahdamarımızdan daha yakın*" olduğunu bildiren dize Kur'an-ı Kerim'in Yaratıcı hakkında verdiği bilgiyle birebir örtüşür. Nitekim Kaf suresinin on altıncı ayetinde "*Gerçek şu ki, insanı yaratan Biziz ve onun iç benliğinin ona ne fısıldadığını Biz biliriz çünkü Biz ona şah damarından daha yakınız.*"⁶⁷ denilmektedir. Tanrı'nın felsefi anlamda zorunlu olan varlığı, gündelik yaşamda da büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Tanrı, varlığıyla insanın varoluşunun taşınmaz, "trajik" ağırlığına çaredir. Tanrı, kendi varlığıyla insan ve eşyadan bir başka deyişle "*Her yürekte, her çiçekten / Tek tek var olmanın yükü[nü]*"⁶⁸ kaldırır. Aksi takdirde "*Tanrısız olmak, fili yutmak isteyen yılan olmak gibi görün[mektedir].*"⁶⁹ bireye. Tanrı, ezeli varlığıyla "*başlangıçta, Zaman'ın olmadığı günlerde*"⁷⁰ bile var olmaktadır. Tanrı ve "*ölümden sonra kalkış*"⁷¹ yoksa erdem bile anlamını yitirir. Çünkü varlığa, tavra ve eyleme anlam yükleyen Tanrı'nın varlığı düşüncesidir. Tanrı'nın olmaması durumunda "*gökçe töreye bağlı kalmak / mümkün ve anlamlı (...)*"⁷² da değildir.

Tanrı'nın korkulan, çekinilen değil; her şeyden önce sevilen, sevgiyle kavranan, birey için güven ve neşe kaynağı olan varlığının ön plana çıkarılması, Tanrı temasının işlendiği şiirlerin belirgin bir özelliğidir. Tanrı, her şeyin üstünde, yüce, "*Yüzü, güzelliğinden, / Nazı, merhametinden görünmeyen / Müteâl sevgili[dir.]*"⁷³. "*Müteâl*", hem yüce, yüksek, âli anlamında hem de Allah'ın doksan dokuz isminden biri olarak iki farklı anlam ilgisiyle Yaratıcı'yı karşılayacak biçimde "*Sevgili*" sözcüğünün sıfatı olarak kullanılır. Yine yukarıdaki şiire benzer biçimde "*Yaşlı Şairden Genç Editörüne*"⁷⁴ başlıklı manzum mektupta Cahit Koytak, Tanrı'ya, yerde ve gökte O'na ilişkin her şeye iyimserlik, güven, neşe ve sevgiyle yaklaşmak gerektiği üzerinde durulur.

"(...)

sadece korkularla,

⁶⁶ agş., ss. 154, 155.

⁶⁷ Kur'an-ı Kerim, Kaf 50 / 16. [Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009.] Not: Koyu vurgulamalar tarafıma aittir.

⁶⁸ "Bahçıvanın Son Şarkısı", *ÖÇ*, s. 179.

⁶⁹ Anne Sexton'dan epigraf olarak aktaran: Cahit Koytak, *ÖÇ*, s. 7.

⁷⁰ "Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 223.

⁷¹ "İbrahimce Sorular", *YBİM*, s. 321.

⁷² agş., s.321

⁷³ "Yol Türküsü", *ÖÇ*, s. 80.

⁷⁴ "Yaşlı Şairden Genç Editörüne", *YŞK III*, s. 158.

*boğuntularla, insanı mutsuz eden
tasavvurlarla değil, fakat neşeyle,
coşkun bir neşe ve açık zihinlilikle de
algılanabileceğine, hissedilebileceğine inanıyor
insana, insanı yaratan büyük sanatçıya
ve insan için yaratılanlara yönelmiş
sahici bir güven ve sevginin gereği de budur aslında
Korku değil, sevgi, güven ve neşe..
(...)''⁷⁵.*

Tanrı; korku, karamsarlık, buhranlarla dolu bir ruh haliyle değil sevgi ve açık zihinlilikle ulaşılabılır. Zaten Tanrı da "(...) krallardan, ruhbanlardan / Ve onların yamaklarından çok, / Yoksulları, şairleri ve sarhoşları sev[mektedir.]''⁷⁶. Zaten şairlerin ve yoksulların Tanrı'dan beklediği de "başımızı okşa, gönlümüzü al / şarabı da [esini de] eksik etme / ne olur, Meyhaneci [Tanrı]!"⁷⁷ dizeleriyle özetlenir. Bu rint ve sevgi dolu bakış, Tanrı temalı şiirlerde Tanrı karşısında şiir anlatıcısını ve diğer şiir kişilerini açık yürekli, içten ve doğal kılar. Bu tavır klasik şathiyelerdeki gibi Tanrı'yla senli benli rahat bir diyalog değildir. Tam tersine Tanrı'ya duyulan derin sevginin ve her şeyiyle Tanrı'ya ait olma bilincinin bireyde yarattığı güven ve içtenlik duygusudur. Bireyin yetenek ve güçlerinin sınırlılığı, Tanrı'nın sınırsız merhameti ve bağışlayıcılığı, şiir anlatıcısını yüreklendiren onu Tanrı'ya daha da yakın hissettiren argümanlar olarak karşımıza çıkar. Şairin Tanrı karşısında tavrının, O'na bakışının ve duyduğu derin sevginin en belirgin metinleri olan "Şen Dua I" ve "Şen Dua II" şiirleri, şiir anlatıcısının Tanrı'yla yaptığı iki simetrik monologdur. Bu iki şiirin tam metin olarak alıntılanması şiir anlatıcısının Tanrı karşısında kendini nasıl konumlandığının anlaşılması bakımından yararlı olacaktır:

"Şen Dua I
*biz senin konuğunuz, Allah'ım,
bizi hoş tut!
bizi barındır, yedir, içir,
aç ve açıkta koyma!
fakat ikramlarınla bizi utandırma,
utandırma ki,
kendi evimizde hissedelim burada kendimizi!*

⁷⁵ agş., s. 158.

⁷⁶ "İsa Caius'a Hülül Ediyor", *YŞK I*, s. 326.

⁷⁷ "Meyhanede Dua", *ÖÇ*, s. 93.

*ve bütün bunları yaptığın için
sabah akşam teşekkür bekleme bizden,
yahut belli etme beklediğini;
izin ver, biz, kendiliğimizden gösterelim
minnetimizi, sadakatimizi, sevgimizi,
bazen de sitemimizi;
amin, amin!⁷⁸*

Şen Dua II

*Allah'ım, bizim konuk olduğumuz gibi
senin mülkünde,
sen de bizim konuğumuz ol ara sıra,
gönlümüzü nurunla doldur!
evimizi bereketinle!*

*evimizden saçılan ışık,
gönlümüzden taşan neşe
şehrin ta öteki ucundan gözüksün;
ve yoksullar, ezikler, acı çekenler
üşüşsün kapımıza!*

*sokak rahmetten geçilmez olsun,
evimiz genişlesin, bahçemiz genişlesin,
gönlümüz genişlesin, genişlesin de,
gelenin uğuru, şenliğin süruruyla
dünyaları alsın içine!*

*geçmişi, geleceği,
ölüyü, diriyi, deliyi,
meleği, şeytani, periyi,
uçanı, kaçanı, göçeni alsın içine!
amin, Allah'ım! amin, Allah'ım! amin, amin!⁷⁹*

Birinci şiirde, Yaratıcı'ya dileklerini içtenlikle anlatan şiir anlatıcısı, "Allah"ın büyüklüğünün farkında ve O'na karşı teslimiyet içinde, saf gönüllülükle yakarıda bulunur. Yaratıcı'dan beslenme, barınma gibi temel insani gereksinimlerini

⁷⁸ "Şen Dua I", ÖÇ, s. 293.

⁷⁹ "Şen Dua II", ÖÇ, s. 294.

karşılması isteğinde bulunur. Ama bunları kendisini utandıracak biçimde değil de "Allah"ın mülkünde konuk olan insana kendini "kendi evinde hissettirecek" biçimde yapılmasını ister. Bu yakarı, şiir anlatıcısı tarafında bireysel olarak yapılsa da bütün insanlar adına dilenen bir dilektir ve evrensel anlamda "insan"ın Yaratıcı'sına karşı bir yakarısıdır. Bununla aynı nitelikte bir yakarı olan "Şen Dua II"de ise "Allah", evrensel anlamda "insan"ın kalbinde konuktur. Ev sahibi insanın prototipi olan şiir anlatıcısı Yaratıcı'dan insanlar adına iyi dilek ve isteklerde bulunur.

Cahit Koytak şiirinde Tanrı ve O'nun özellikleri betimlenirken Kur'an-ı Kerim'in tanımlaması esas alınır. Örneğin "Uludere, Uludere"⁸⁰ şiirinde Tanrı, zaman ve mekân üstüdür, "*Yani herkesin ve her çağın Rabbi[dir] (...)*". "Münzevinin Aynaları"⁸¹ on ikinci epizodunda ise yaratılmış olan her şeyin üstünde konumlanan Tanrı, "*her yönden kusursuz*" dizesiyle nitelenir. Bireyin yardım isteyeceği, yakaracağı tek varlık ise yine ancak ve ancak Tanrı'dır. Bunun içtenlikle ve yalın bir biçimde yapılması önemlidir. Tanrı'nın bazı niteliklerinin de sıralandığı "Münzevinin Aynaları"⁸² yirmi birinci epizodunda, Tanrı karşısında bireyin takınması gereken tutum işlenir:

"Münzevinin Aynaları

XXI

*dua mı etmek istiyorsun, a ruhum,
a kuzum, a beyaz farecik,
dua mı etmek istiyorsun,
bir şey mi isteyeceksin O'ndan?
bak, bunun için O'na
dalkavukluk yapman gerekmez.*

*O'na dil dökmen –şöylesin, böylesin falan-
pohpohlamaya kalkman gerekmez.
O'nunla konuş, yalnızca konuş
ve boynunu eğip bükmeden
O'ndan açıkça iste, ne isteyeceksen!*

*O'nun yüceliğini, cömertliğini, merhametini
hatırında tutman ve yinelemen elbette iyi,
ama bu bilgi, O'na değil,
sadece ve sadece sana gerekli.*

(...)"⁸³.

⁸⁰ Cahit Koytak, "Uludere, Uludere", *Taraf*, (23/01/2012).

⁸¹ Cahit Koytak, "Münzevinin Aynaları [XII. Epizot]", *Taraf*, (08/08/2011).

⁸² Cahit Koytak, "Münzevinin Aynaları [XXI. Epizot]", *Taraf*, (15/11/2011).

⁸³ agş., *Taraf*, (15/11/2011).

Yukarıda alıntılanan dizelerde bireyin açık yüreklilik ve doğrulukla isteyeceği, dileyebileceği her şeyi, "O'nun yüceliğini, cömertliğini, merhametini" hatırd tutarak yalnızca O'ndan istemesi gerektiği belirtilir. Bu dizelerde Tanrı temasının işlenmesinde esas alınan tutum Fatiha suresinde geçen Yaratıcı'nın "Rahman, Rahim" olduğunu bildiren üçüncü ayete ve "Yalnız Sana kulluk eder; ve yalnız Senden yardım dileriz."⁸⁴ mealindeki beşinci ayete dayanmaktadır.

Yaratıcı, "Tanrı" adıyla anıldığı gibi Kur'an-ı Kerim'in özel adlandırması olan "Allah" adıyla da anılır. Bunun yanı sıra Esmâü'l- Hüsna olarak bilinen Allah'ın doksan dokuz ismi çeşitli bağlamlarda Yaratıcı'yı betimlemek amacıyla kullanılır. Cahit Koytak şiirinde arı bile "*Tanrının mısra-ı bercestesi / doksan dokuz dil bilen arıdır*"⁸⁵. Esmâü'l- Hüsna içinde yer alan ve Cahit Koytak şiirlerinde Yaratıcı'yı tanımlamak için kullanılan özel isimler "Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat"ın on birinci bölümünü oluşturan ve on bir tarihi tablet metni biçiminde kurgulanmış şiirlerden oluşan "Tabletler"de açıklanır. "Tabletler" üst başlıklı şiirler, Kaldea adlı kurmaca, kadim bir uygarlıktan günümüze ulaşmış, milattan öncesine tarihlenmiş, tablet metinleri olarak kaleme alınmıştır. Kaldea, metinde kurmaca bir tarihsel topluluk / dönem olarak ele alınmakla birlikte çağdaş Keldani halkının tarih öncesi çağlarda Mezopotamya'da yaşamış ataları da Kaldea olarak adlandırılan semitik inanca mensup bir topluluktur⁸⁶. Tarih öncesi bu semitik inancı ima edecek biçimde "Tabletler"de Tanrı "i" ile simgelenir. Ancak semitik Hristiyan inanca bir gönderme taşısa da İncil'in de Kur'an-ı Kerim'in de aynı Tanrı tarafından vahyedilmiş olması düşüncesi doğrultusunda şiir anlatıcısı, Tanrı "i"yi Kur'an-ı Kerim'in "Allah" inancı doğrultusunda, O'nun nitelikleriyle tanımlar. Tamamı Tanrı temalı bu şiirlerin her birinde Tanrı, Kur'an-ı Kerim'in temel doktrinleri ışığında nitelenir. Örneğin beşinci tabletin ilk bendinde Tanrı, İhlâs suresinde "*O doğurmamıştır, doğurulmamıştır*;"⁸⁷ ayetinde belirtilen niteliğiyle ele alınır:

**" TABLETLER V
(Kaldea / M.Ö. 2009)**

⁸⁴ Kur'an-ı Kerim, Fatiha 1 / 3, 5. [Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009.]

⁸⁵ Cahit Koytak, "Doksan Dokuz Dil Bilen Arı", *Taraf*, (31/08/2009).

⁸⁶ Kadir Albayrak, "Keldâniler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. XXV, ss. 207-210.

⁸⁷ Kur'an-ı Kerim, İhlâs 112 / 3. Kur'an-ı Kerim, Fatiha 1 / 3, 5. [Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009.]

*her doğandan önce vardır, i',
demek ki, doğmamış olandır, i'.
ve her ölenden geriye kalır;
demek ki, ölümsüz olandır, i'.
(...)
bütün analardan önce,
bütün babalardan önce
hep buradaydı i'...*

*çıkılan yoldadır, i',
yolda söylenen türküde,
molada yenilen azıkta,
içilen suda,
gölgede uyunan uykuda
ve uykuda görülen düşte.*

*gözümüzün görmesidir, i',
kulağımızın işitmesidir, i',
dilimizin tatmasıdır, i',
(...)*

*(...)
her ses susar da içimizde,
azalmadan kalır, i';*

*azalması olmayandır,
tükenmesi olmayandır, i'!"⁸⁸.*

Alıntılan şiirin ilk bendinin son dizesi Allah'ın subuti sıfatlarından "Hayat" ile ilgilidir. Alıntıdaki ikinci bentte "*bütün analardan önce, / bütün babalardan önce / hep buradaydı i'...*"⁸⁹ dizeleriyle İslam inancındaki Allah'ın "ezeli" olduğu; son bentteki "*azalması olmayandır, / tükenmesi olmayandır i'!"*⁹⁰ dizeleriyle ise Allah'ın "ebedi" olduğu inancı dile getirilir. Alıntıdaki üçüncü bentte, yaratılmış her şeyde "i'"nin var olması yine İslam tasavvufunun vahdet-i vücud inancıyla ilgilidir. Alıntının dördüncü bendindeki "*gözümüzün görmesidir i' / kulağımızın işitmesidir*

⁸⁸ "Tabletler V [Kaldea / M. Ö. 2009]", ÖÇ, s. 277.

⁸⁹ agş., s. 278.

⁹⁰ agş., s. 278.

*i*⁹¹ dizeleriyle "i" / Yaratıcı, subuti sıfatları olan "Basar" ve "Sem'i" ile tanımlanır. Tanrı temasının "Tanrı'yı niçin göremiyoruz?" sorunsalı bağlamında işlendiği dördüncü tablette⁹² her şeyin Tanrı'dan olduğu, var olan şeylerin O'nu görebilmesi durumunda da "(...) *hem şaşkınlıktan, hem hayranlıktan,*"⁹³ eriyip O'na karışıp gideceği belirtilir. Şiirin son bendinde ise "*ya söz neye karışır giderdi, / kime karışır giderdi? / O'na karışır giderdi o da, / i'ye karışır giderdi..*"⁹⁴ dizelerinde "Allah"ın subuti sıfatlarından "Kelâm" sıfatına gönderimde bulunulur. i'nin gözle görülememesi ancak buna rağmen var olması Allah'ın "Ez- Zahir" ve "El- Batın" isimleriyle açıklanır⁹⁵. Aynı zamanda bu şiirde Tanrı, "*En Ulu Olan*", "*Konuşan* [Kelîm sıfatı]", "*görüp de gözeten*"⁹⁶ olarak da betimlenir. İki numaralı tablete ise Yaratıcı, zorbalı ve hırsızlar için "*'dağdan taş yuvarla[yan] (...)' / (...) // 'gökten hışım indir[en] (...)'*"⁹⁷ olarak anılırken "Cebbar" ve "Kahhar" isimlerine gönderimde bulunulur. Yine aynı şiirde Yaratıcı "*'gökten üzüm, incir ve dut / getirmeye gid[en]'*"⁹⁸ biçiminde nitelenerek "Razık" ismine gönderimde bulunulur.

⁹¹ agş. s. 278.

⁹² "Tabletler IV [Kaldea / M. Ö. 2009]", ÖÇ, s. 271.

⁹³ agş. s. 272.

⁹⁴ agş. s. 272. "Kelâm" sıfatının işlendiği Tanrı temalı bir başka tablet için bkz.: "Tabletler VII [Kaldea / M. Ö. 1. 200]", ÖÇ, ss. 281, 282.

⁹⁵ "Ez- Zahir & El- Batın", ÖÇ, ss. 302-305. Tanrı'nın gözle görülemeyeceğini açıklayan şiir anlatıcısı, genç bir şair olarak "İlk Atlas" kitabına da adını veren şiirde Tanrı'yı ve "(...) *yeryüzü zamanına / İnîp çıkan ruhları, / Şeytanları, / Melekleri...*", "*Çıplak gözle görebileceğini san[an] / toy bir büyücü[dür]*". Ancak ona "(...) *yıllar kör olduğu[nu] göster[miştir.]*", ["İlk Atlas", İA, ss. 183, 184.]. Örneğin, modernite sürecinde silikleşerek yenilmişlik duygusunu derinden yaşayan birey öznelerin şiir anlatıcısı olarak sıkça görüldüğü "İlk Atlas"ta yer alan "Örtüyor Ayak Seslerini" şiirinin anlatıcısı, maddeye tutsak ve yenik bir birey özne olarak sesini Tanrı'ya duyuramaz:

"Örtüyor Ayak Seslerini"

*Örtüyor ayak seslerini
Ham vuruşları yorgun yüreğin
Ve boğuyor fani şeyler
Uykuya mağlup ceset
Kurtların böceklerin uğultusu
Sana duyurmak için
Çıkardığım âvâzeleri*

*Buradayım, hey buradayım!
Bu kalın perdenin arkasında
Kulaklarıma kadar taş gömülü."*, İA, s. 163.

Şiir anlatıcısının kendini fark ettiremeyen, sesini duyuramayan tavrı Oğuz Atay'ın okuruna "*Ben buraydım sevgili okuyucum, sen neredesin acaba?*" seslenişini anımsatır. [Oğuz Atay, *Korkuyu Beklerken*, "Demiryolu Hikâyecileri -Bir Rüya", İletişim Yayınları, İstanbul 1987, s. 195.].

⁹⁶ "Ez- Zahir & El- Batın", ÖÇ, ss. 302-305.

⁹⁷ "Tabletler II [Kaldea / M. Ö. 3500]", ÖÇ, s. 261.

⁹⁸ agş., s. 261.

"Yarım Kalmış Dua"⁹⁹ ise Yaratıcı, "Allah" adıyla anılarak "Kerîm" ve "Rahîm" oluşu vurgulanır.

Cahit Koytak, *Taraf* gazetesinde kendisiyle aynı dönemde köşe yazarlığı yapan Sevan Nişanyan'ın ateist görüşlerini dile getirdiği ve "Allah diye biri"ne inanmadığını belirttiği, "Sansür"¹⁰⁰ başlıklı yazısının yayımlanmasından sonra Nişanyan'a cevap olarak Tanrı'nın ne ve nasıl olduğunu, niçin var olması gerektiğini ele aldığı "Prolog"¹⁰¹ şiirini, "Köşe komşum, Sevan Nişanyan'a, / sitemkârane, tarizkârane bir 'merhaba!'" ithafıyla yayımlar. Şiirin ilk bendinde Tanrı'ya inanmanın, insanın kendini güvende hissedeceği bir yere ya da varlığa sığınma gereksinimini karşıladığı üzerinde durulur:

"Prolog

*insan, ömrünce yanağını
dayayacağı bir başka yanak,
yüreğini dayayacağı
bir başka yürek aranır durur,*

*"bırakma uykuya gömüleyim!"
yahut, "uyursam, bırak,
yanında uyuyayım,
korkmadan, uyanamamaktan!"
diyebileceği birini...
(...)"¹⁰².*

İnsanlar bu arayışta Tanrı'sını farklı yerlerde bularak kendi içinde Tanrı'yla derinleşir. İnsan, Tanrı'yı bulduğunda "(...) o zaman, her şeyden taşar Tanrı..."¹⁰³. İnsan, Tanrı'sının kaybettiği zaman da "kendi postu[nun] içinde (...)" kendisi de kendi benliğini, benliğine ait özellikleri ve "var oluşu[nun] derinliğini"¹⁰⁴ kaybetmektedir. Çünkü şiir anlatıcısına göre Tanrı, insanı "kendisi" yapan temel güçtür, anlatıcının deyişiyle: "**kendilik** genimizdir 'tanrı'." ¹⁰⁵.

Cahit Koytak'ın birçok şiirinde Tanrı temasının Tanrı'ya ulaşma, kavuşma bağlamında ele alındığı görülür. İnsanın dünyadaki sanatsal ve bilimsel her türlü

⁹⁹ "Yarım Kalmış Dua", *ÖÇ*, s. 423.

¹⁰⁰ Sevan Nişanyan, "Sansür", *Taraf*, (21/09/2009).

¹⁰¹ Cahit Koytak, "Prolog", *Taraf*, (05/10/2009). Not: "Prolog" şiiri Mayıs 2011'de ilk bakışı yapılan "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik"te iki parçaya bölünüp yeniden kurgulanmış iki farklı epizot olarak yer alır. Bunlardan ilki "Tanrı'ya ve İnsana Dair" başlıklı bölümün ilk epizodu olan "Her Şeyden, Her Yüzden..." (s. 149) şiiridir. Kitaptaki bu şiir, "Prolog"un ilk üç bendinin sözcük ve dize düzeyinde yapılan değişikliklerle yeniden düzenlenmiş halidir. "Prolog"un son iki bendi ise hiç değiştirilmeden yine aynı bölümdeki altı şiirden oluşan " 'O'na Dair' " şiirinin "V" numaralı epizodu olarak (s. 159) kitapta yer almıştır.

¹⁰² agş., *Taraf*, (05/10/2009).

¹⁰³ agş., *Taraf*, (05/10/2009).

¹⁰⁴ agş., *Taraf*, (05/10/2009).

¹⁰⁵ agş., *Taraf*, (05/10/2009).

edimi, buluşu; esine, emeğe, çalışmaya, bilgiye dayalı her türlü yapıtı, çalışması ve çeşitli alanlardaki üretimleri kısaca "*İnsanoğlunun, her çağda, / her tekamül safhasında / güzel ve iyi olsun diye / bir yöne doğru attığı her ilk adım,*" Tanrı'ya ulaşmak için atılmış adımdır, bir başka deyişle insanın edimleri, "*hep O'na doğru yücelmenin / basamakları*[dır.],"¹⁰⁶. İyiye, güzele ulaşmayı amaçlayan her türlü eylem ve yapıtın Tanrı'ya ulaşmak için atılmış adımlar olarak tanımlaması şiiri de kapsar. Bu nedenle şiirin amaçlarından biri de "*akıp durmak, akıp durmak 'Akıp Durmayan'a karşı gidinceye kadar...*"¹⁰⁷ dizeleriyle açıklanır. Şiirin Tanrı'ya ulaş(tır)ması gibi birey de O'nu aramalı, O'na ulaşmalıdır. Bunun için şiir anlatıcısı ikinci tekil kişiye şöyle salık verir:

"Kitaplar Devirerek..

Kitaplar devirerek bulamadığın şeyi

Sokakları arşınlayarak

Bulabilirsin belki!

Bunun için karşına çıkan yüzleri

Tanrının yeryüzündeki

Ayak izleriymiş gibi okumasını öğren;

Ve kulak verip çözümlemesini,

Onun ayak sesleriymiş gibi,

Vuruşlarını her dilde, insan kalbinin."¹⁰⁸.

İnsanı Tanrı'ya ulaştıracak ipuçları, insan yüzlerinde ve insan kalbinin ritminde gizlidir. Dolayısıyla insanı Tanrı'ya ulaştıracak sır yine insanda gizlidir. Cahit Koytak, buradan hareketle Tanrı'ya ulaşmanın bireyin kendini ve "insanı" anlamasıyla gerçekleşebileceği görüşünü ileri sürer. Nitekim "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın son bölümü "Bizanslı Şairler"de, Şair Caius'u anlatan okul arkadaşı onu, "*kendi derinliklerinde bulamayıp da, / Tanrıyı başkalarının içinde, / başkalarının gönül yaralarında / arayan biri (...)*"¹⁰⁹ olarak tanımlar. Cahit Koytak'a göre Tanrı'yı arama ve bularak O'na ulaşma serüvenin de insanın yol arkadaşları da olabilir. Aileden bir tür kültür, yaşam biçimi olarak tevarüs edilmiş, künhüne erilememiş ampirik inancın eleştirisi ve bireyin kişisel çabasıyla Tanrı'ya ulaşması bağlamında Tanrı temasını işleyen "Ölü Diriltme Sanatı"nda Cahit Koytak, insanın

¹⁰⁶ "İlk Resim, İlk Gemi, İlk Kitap", *ÖÇ*, ss. 368, 369.

¹⁰⁷ "Arasözler [III. Epizot]", *YŞK III*, s. 14.

¹⁰⁸ "Kitaplar Devirerek...", *YŞK II*, s. 330.

¹⁰⁹ "Bir Okul Arkadaşı Caius'u Anlatıyor", *YŞK I*, s. 303.

akıl, sezgi, ruh ve "yol arkadaşları" aracılığıyla Tanrı'ya ulaşılacağı üzerinde durur:

" (...) seni Tanrı'na götüren yolu
hem Kelâm'ın içinde, hem Kâinatın,
kendin aramaya koyul
ve kendin kat etmeye onu,
ister yürüyerek, ister uçarak,
İsa, Musa, Muhammet
Ve öteki yol arkadaşlarıyla." ¹¹⁰.

Tanrı'yı arama serüveninde, insanın doğadan ve kâinattaki varlıklardan hareket ederek Tanrı'ya ulaşabileceği de birçok şiirde işlenir. Örneğin "Sol Elle Yazılanlar"da¹¹¹ gece karanlığında gökyüzünün etkileyici görüntüsü sorgulanarak bu olağanüstü tasarımın büyük bir "Akıl" tarafından yapıldığı sonucuna ulaşılır. Dolayısıyla doğadaki varlıklardan hareketle bir Tanrı'nın, yaratıcı bir aklın / iradenin varlığı sonucuna ulaşılır.

Cahit Koytak şiirinde Tanrı, çeşitli nitelikleriyle farklı biçimlerde adlandırılır. Bu adlandırmalarda güzellik, bağışlayıcılık, yücelik, ustalık, yaratıcılık, kusursuzluk, yalnızlık vb. sıfatlardan hareketle adlandırmalar yapıldığı gibi bahçıvan, maestro gibi çeşitli meslek dallarıyla da metaforik ilişkiler kurularak adlandırmalar da yapılır. Tanrı anlamıyla kullanılan bu adlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

5. 2. 4. 1. Güzel Sanatlara İlişkin Eğretilmeler Yoluyla Tanrı'nın Adlandırılması

Cahit Koytak şiirinde Tanrı, yaratma sanatından dolayı çeşitli güzel sanatlarla ve bu sanatların icracısı olarak ele alınır. Sesleri yarattığı için besteci, maestro, virtüöz olarak adlandırılan Tanrı, insanları ve dünyayı yaratmasıyla bir tiyatro sahnesi kuran, oyunculara / insanlara farklı roller / kaderler dağıtan bir dramaturg olarak da adlandırılır. Güzel sanatlarla bağlamında Tanrı, şu isimlerle de anılmıştır: "Büyük Sanatçı"¹¹², "En Yalnız Sanatçı"¹¹³; "Büyük Sazende"¹¹⁴, "Büyük Besteci"¹¹⁵;

¹¹⁰ Cahit Koytak, "Ölü Diriltme Sanatı", *Taraf*, (11/03/2013).

¹¹¹ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 42.

¹¹² "Gazze Risalesi", *GR*, s. 41.

¹¹³ "Yol Arkadaşı [III. Epizot]", *ÖÇ*, s. 130.

¹¹⁴ "Musikâr", *ÖÇ*, s. 419.

¹¹⁵ "İlk Vuruşlar", *CAZ*, s. 9); "Cazın Rengi [III. Epizot]", *CAZ*, s. 241.

"*Ressam*"¹¹⁶; "*Büyük Dramaturg*"¹¹⁷, "*Oyun Tasarlayan*"¹¹⁸, "*Yüce Maestro*"¹¹⁹; "*Mimar*"¹²⁰.

5. 2. 4. 2. Çeşitli Zanaat ve Mesleklere İlişkin Eğretilmeler Yoluyla Tanrı'nın Adlandırılması

Cahit Koytak'ın Tanrı'yı tema edinen şiirlerinde çeşitli zanaat ve mesleklerle ilişkili kavramlar kullanılarak Tanrı adlandırılır. Bu alanların bilgisiyle ve sözcük kadrosu kullanılarak kurulan şiirlerde Tanrı'nın bazı nitelikleri, meslek alanlarının ustalarıyla yapılan eğretilmeler bağlamında işlenir. Örneğin çömlek ustası eğretilmesiyle Tanrı'nın yaratma, varlığı optimal formlarda kusursuz olarak tasarlama gibi özellikleri açıklanırken; canlıların temel gereksinimlerini giderme, onlara sevgiyle yaklaşma bağlamında bahçıvan eğretilmesi kullanılır. Cahit Koytak'ın şiirlerinde sıklıkla kullanılan zanaat ve mesleklere ilişkin eğretilmeler şöyle sıralanabilir: "*Usta*"¹²¹, "*Büyük Usta*"¹²², "*Yüce Usta*"¹²³, "*Birlik-Bütünlük Ustası*"¹²⁴, "*Ustalar Ustası*"¹²⁵, "*Ustaların Ustası / Şairlerin Tanrısı / Bilgelerin Tanrısı*"¹²⁶, "*Meyhaneci*"¹²⁷, "*Büyük Meyhaneci*"¹²⁸, "*Büyük Çömlekçi Ustası*"¹²⁹, "*Bahçıvan*"¹³⁰, "*Büyük Bahçıvan*"¹³¹, "*Büyük Rençber*"¹³².

¹¹⁶ "Resim", *ÖÇ*, s. 43.

¹¹⁷ "Homopoeticus", *YŞK III*, s. 22); "En Yalnız Olan", *ÖÇ*, s. 114.

¹¹⁸ "En Yalnız Olan", *ÖÇ*, s. 115.

¹¹⁹ "Ağaç, Zaman, İnsan", *ÖÇ*, s. 138.

¹²⁰ "Sol Elle Yazılanlar", *YŞK II*, s. 267.

¹²¹ "Sözün Sarhoşluğu", *YŞK II*, s. 51); "Çömlekçi Dükkânında", *YBİM*, s. 69); "Epilog [IV. Epizot]", *YŞK III*, ss. 408, 409); "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [II. Epizot]", *ÖÇ*, s. 47.

¹²² "Şair Mozart Mumyacı Mozart", *YŞK I*, s. 90); "Nedir Zaman?", *YBİM*, s. 214); "Caz Şairi", *CAZ*, s. 127); "Tahta Kılıç", *YBİM*, s. 93); "Vasili Kadinski'nin Kuruntuları", *YŞK III*, s. 97.

¹²³ "İbrahimce Sorular", *YBİM*, s. 86.

¹²⁴ "Prolog [II. Epizot]", *YŞK I*, s. 21.

¹²⁵ Cahit Koytak, "Kitabın 'Ortası' ", *Taraf*, (31/08/2009); "Yaşlı Şairden Yaşlı Krala", *YŞK II*, s. 86); "Anekdotla Poima' ", *YŞK II*, s. 88); "Yaşlı Çömez'in Şarkısı [I. Epizot]", *YŞK II*, s. 114); "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [II. Epizot]", *ÖÇ*, s. 48); "Şiirlerini Yazarken", *YŞK II*, s. 331.

¹²⁶ "Yol Türküleri [I., II. Epizot]", *ÖÇ*, ss. 117, 119),

¹²⁷ "Meyhanede Yazı Dersi", *ÖÇ*, s. 69.

¹²⁸ "Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik [V. Epizot]", *ÖÇ*, s. 78); "Ruh Üzerine Karışık Tezler [II. Epizot]", *ÖÇ*, s. 56); "Hayyam'ın Sabahı", *YŞK II*, s. 46.

¹²⁹ "Sol Elle Yazılanlar", *ÖÇ*, s. 85.

¹³⁰ " 'Şimdi ve Burada' ", *ÖÇ*, s. 97.

¹³¹ "Endüslü Şair", *YŞK II*, s. 166); "Bahçıvanın Akşam Türküsü", *ÖÇ*, s. 182.

¹³² "Sözün Sarhoşluğu", *YŞK II*, s. 50.

5. 2. 4. 3. Monark Eğretilmeleri Yoluyla Tanrı'nın Adlandırılması

Tanrı'nın mutlak anlamdaki varlığı, biricikliği, gücünün kaynağının yine bizzat kendisi oluşu ve her şey üzerindeki mutlak egemenliği ve iradesi çeşitli monarklarla kurulan eğretilmeler aracılığıyla somutlaştırılarak anlatılır. Tanrı'yı karşılayan bu tür eğretilmeler şunlardır: "*Krallar Kralı*"¹³³, "*En Yalnız Padişah*"¹³⁴, "*Padişeh*"¹³⁵, "*Sultanlar Sultanı*"¹³⁶, "*yaratıcıların şahı*"¹³⁷, "*Lord / Efendi*"¹³⁸, "*dağların ve çarların çarı*"¹³⁹, "*'Ulular Ulusu*"¹⁴⁰, "*Yüceler Yücesi Rab / Söz'ün efendisi Rab*"¹⁴¹, "*Sözlerin Efendisi*"¹⁴², "*Sözün Büyük Sahibi*"¹⁴³, "*Gecenin Sahibi*"¹⁴⁴.

5. 2. 4. 4. Tanrı'nın Öz Niteliklerine İlişkin Adlandırmalar

Cahit Koytak şiirinde Tanrı'nın tema edinildiği şiirlerde Tanrı, çeşitli niteliklerinin kavramlaştırılması yoluyla da adlandırılır. Tanrı'yı adlandırmada kullanılan nitelikler ya doğrudan doğruya Kur'an-ı Kerim'de belirtilen niteliklerdir ya da Kur'an-ı Kerim'in Tanrı tanımlamasıyla çelişmeyen özgün adlandırmalardır. Bu adlandırmalar şöyle sıralanabilir: "*başsız ve sonsuz olan*"¹⁴⁵, "*hem Başlangıç hem Son*"¹⁴⁶, "*'Sonu Olmayan*"¹⁴⁷, "*Apaçık Olan*"¹⁴⁸, "*Kusursuz Olan*"¹⁴⁹, "*Kusursuz ve*

¹³³ "Irmak [II.Epizot]", *ÖÇ*, s. 350.

¹³⁴ "Epilog [III. Epizot]", *YŞK III*, s. 407.

¹³⁵ "Yaşlı Şairden Hekim Şaire", *YŞK I*, s. 26); "Bağdatlı Şair", *YŞK I*, s. 31); "Yoksulların ve Şairlerin Tanrısı", *YŞK II*, s. 213.

¹³⁶ Cahit Koytak, "Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı", *Hece*, S. 101, (Mayıs 2005), s. 8. Not: Bu şiir bir önceki dipnotta künyesi verilen şiirle aynı adı taşıyan farklı bir şiirdir.

¹³⁷ "Yakarış", *YŞK I*, s. 19.

¹³⁸ "Avarelik Yılları", *YŞK I*, s. 49); "Bağdatlı Şair", *YŞK I*, s. 31.

¹³⁹ "Bir Gogol Kahramanı", *YŞK I*, s. 93.

¹⁴⁰ "Yaşlı Şairden Yaşlı Krala", *YŞK II*, s. 86.

¹⁴¹ Cahit Koytak, "Vahyin Gelişi", *Kayıtlar*, S. 6, (Nisan 1991), s. 5.

¹⁴² "Güzel Sözlerin Efendisi", *ÖÇ*, s. 207.

¹⁴³ "Epilog [I. Epizot]", *YŞK III*, s. 403.

¹⁴⁴ "Sisle Örtülü Yollar", *İA*, s. 154.

¹⁴⁵ "Hayyam'ın Gecesi", *YŞK II*, s. 41.

¹⁴⁶ "Şimdi ve Burada", *ÖÇ*, s. 97.

¹⁴⁷ "Ölümden Öte Ne Deniz, Ne Kara...", *YBİM*, s. 203.

¹⁴⁸ "Meyhanede Yazı Dersi", *ÖÇ*, s. 69.

¹⁴⁹ "Kusursuz Olan'ın", *YŞK II*, s. 355.

*Bütün Olan*¹⁵⁰, *"Büyük Hayat"*¹⁵¹, *"En Büyük Olan / En Aşkın Olan"*¹⁵², *"İnsanı İnsan Yapan"*¹⁵³, *"En Güzel"*¹⁵⁴, *"En Büyük Yalnız"*¹⁵⁵, *"İçimizdeki Tanrı"*¹⁵⁶.

Özetle, Cahit Koytak şiirinin önemli temaları arasında Tanrı'nın ve ona ilişkin kavramların yer aldığı görülür. Tematik tutum bakımında Tanrı'nın en belirgin özelliği ise kendisine korkudan çok sevgiyle yaklaşılması ve sevgi kavramı üzerinden betimlenmesidir. Cahit Koytak'a göre bireyin Tanrı'yı kavrama çabasında en temel gereklilik ise O'na "açık zihinlilikle" yaklaşılmasıdır. Tanrı, hiçbir dine, topluma, kliğe inanma biçimine hapsedilemeyecek zamanlardan, mekanlardan ve bütün şeylerden bağımsız; nitelikleri, varlığı ve iradesi kendiliğinden olandır. Bu bağlamda Cahit Koytak şiirinin Tanrı anlayışı, Kur'an-ı Kerim'in anlayışına uygun olarak biçimlenmiştir.

5. 2. 5. Arayış

Arayış, insanın kendini gerçekleştirme sorunu olarak her çağda felsefe, edebiyat ve çeşitli inanç sistemlerinin temel sorunsallarından bir olagelmıştır. Kendini arama, kendini ve neliğini keşfetme yoluyla Tanrı'ya ulaşma ya da Tanrı'ya ulaşarak kendi benliğini bulma gibi bakış açılarıyla ele alınan "arayış" Doğulu ve Batılı birçok yapıtta tema ya da motif olarak kullanılmıştır. Arayışın olmaması ya da başarısızlıkla sonuçlanması durumunda ortaya çıkan iç çatışma, açmaza düşme, iç huzursuzluk, parçalanmış kişilik gibi psikolojik krizler modernist edebiyatın da temel temaları olarak kullanılmaktadır. Cahit Koytak şiirinde de arayışın bir tema olarak işlendiği görülür. Arayış, Cahit Koytak'ta somut eğretilmeler üzerinden soyut anlamlar üreten metafizik, mistik, içsel ancak bireyin maddi varlığını aşkın bir eylemdir. Cahit Koytak'ın şiir kişileri kendilerini, kendi benini arayarak kendi içlerindeki Tanrı'yı dolayısıyla varlığı mutlak olanı bulma, O'na eklemleme peşindeki mistik kişilerdir. " 'Zamanın Ruhu' "¹⁵⁷ şiirinin birinci epizodunda tema

¹⁵⁰ "Vasili Kadinski'nin Kuruntuları", *YŞK III*, s. 97.

¹⁵¹ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, ss. 216, 217.

¹⁵² "Küresel Bahar, Küresel Sanat: Caz", *CAZ*, s. 278.

¹⁵³ "Kabuk", *ÖÇ*, s. 31.

¹⁵⁴ Cahit Koytak, "Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı", *Hece*, S. 100, (Nisan 2005), s. 6.

¹⁵⁵ "Yalnızlığın Türleri", *YBİM*, s. 172); "Yalnızlığın Türleri", *ÖÇ*, s. 227. Not: Bu şiirler aynı adlı iki farklı şiirdir.

¹⁵⁶ "İçimizdeki Tanrı", *YBİM*, s. 164.

¹⁵⁷ " 'Zamanın Ruhu' [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 169.

edinilen arayış motifi bireyin arayışının nasıl ve nerede olması gerektiği bağlamında işlenir. Şiirde anlatıcı "Aranan"dır. Anlatıcı tanrısal bakış açısıyla ölümlü ikinci tekil kişiye arayışı ile ilgili salık verir. Arayışın nerede ve nasıl yapılması gerektiğini ikinci tekil kişiye bildirir:

"(...)

İşte buraya getirmektir sözü, niyetim:

Beni kendinde ara, kendinde, dostum!

Ama önce kendini bul, önce kendini!

Sonra beni bana arat, beni bana buldur!

Beni kendimde ve kendimle yarat!

Önce sen içini aç ki bana

Aynada benim yüzüm görünsün!

Ben tur dağındaki ateş olayım,

Sen, yol sormaya gelen Musa ol ki,

Oyunun tadına varalım,

Gerçeğin tadına varalım,

Sonra sanatın tadına varalım!

(...)"¹⁵⁸.

Anlatıcı, arayışın dışarıda değil doğrudan doğruya bireyin kendi içinde yapılması gereken bir eylem olduğunu vurgular. Ancak birey aradığını bulmak için önce kendini bulmalıdır. Kendini bulmak için de yine kendi içindeki "Aşkın Olan"ı bulmalıdır. Bu birbirinin içine geçmiş iki kapalı halka gibi iç içe paradoksal bir durumdur. Çünkü aslında arayan da aranan da bulunan hem aynı şeylerdir hem de aynı anda farklı şeylerdir. Bu nedenle yukarıya alıntılanan şiirin anlatıcısı olan "Aranan", "(...) önce kendini bul, (...)" sonra da "Beni bana arat, beni bana buldur!" biçiminde yönlendirmede bulunur. Arayan, "(...) içini aç[tıkça]" Aranan'ın yüzü, içindeki aynada görünür olmaya başlayacaktır. Anlatıcı konumundaki Aranan, Kur'an-ı Kerim'de anlatılan Tur Dağı'ndaki ateşin içinden Hz. Musa'ya seslenilmesi¹⁵⁹ olayına anıştırmada bulunarak kendinin aslında aranmakta olan Tanrı / insanın kendiliği yani insana "üflenene" olduğunu açıkladıktan sonra "Arayan"ı ise

¹⁵⁸ agş., s. 169.

¹⁵⁹ Kur'an-ı Kerim, Tâ-Hâ 20 / 10, 11, 12: 10. *Hani, o (uzakta) bir ateş görmüş ve ailesine: 'Siz burada bekleyin; ben bir ateş gördüm' demişti, 'belki size oradan bir tutam kor getiririm; yahut orada ateşin yanında bir yol gösterici bulurum'. 11. Fakat ateşe yaklaşınca bir ses ona 'Ey Musa!' diye seslendi, 12. 'Benim, Ben! Senin Rabbin! Öyleyse artık pabuçlarını çıkar! Ve bil ki, sen iki kez kutlu kılınmış vadidesin!'*. [Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, VII. b., (Özgün Mushaf metninin hattı: Hafız Osman), Çev.: Cahit Koytak-Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2009.]

"Musa" olarak adlandırır. Bu şiirde görülen Aranan ve Arayan'ın birliği / aynılığı, Cahit Koytak şiirindeki arayışın kadim metinlerdeki arayış temasının bir devamı olduğunu gösterir. Cahit Koytak'ın arayış temalı şiirlerindeki iz sürümesini ve sonunda şiir kişilerinin kendini ararken Tanrı'ya; Tanrı'yı ararken kendilerine ulaşmalarını Torun, "*neyi bulacağını bilen*" bir arayış olarak değerlendirir: "*(...) bizi, Cahit Koytak şiirini bir kere daha ve daha derinlemesine okumaya iten şey, büyük ölçüde de, bu gelmiş olduğu yerdeki kendi gerçeğine yönelik, sağlam iz sürüşü ve şiirin ve şairin geçirdiği evrelere içkin bu kendilik bilgisidir. O kadar ki, (...) şairin daha en başında içine girdiği 'rüya' ve 'arayış' dizgesindeyken bile nereye giderse gitsin neyi bulacağını bilen böylesine bir sesin emniyetiyle konuşması da işte bu bilgiyi ele vermektedir.*"¹⁶⁰. Arayış temasının, Aranan'ın yine Arayan'ın kendi içinde bulunması bağlamında ele alındığı "Hikâye"¹⁶¹ şiirinde, elinde şişeyle "*büyük sarhoşluğu ara[yan]*" şiir öznesine "*bir viranenin izbelerinden*" "*sesleniver[en] bir evsiz*" yapması gereken şeyi açıklar:

(...)
"o aradığın edeple olur, dedi,
sevdayla olur,
sevdayla, sabırla, sanatla olur.

bir de olacaksa, böyle davulla,
zurnayla aratmaz kendini,
çeker götürür seni,

aradığın şeyi değilse de,
senin kendini, kendi diplerini,
kendi izbelerini buldurtur sana."

Cahit Koytak; kendi okurunun, yapıtın ve bir bütün olarak kitaplarında anlatılanın ve asıl anlatılmak istenenin izini sürmesini, yazılanları okurken kendi arayış serüvenini yaşamasını ister. Bu nedenle şiirlerinde ele aldığı, şair ve yoksul portreleri olarak temalaştırdığı kişileri "*Kat ettiğim yolları, iz sürmek isteyenler / Kolay bulabilsinler diye, / Sözün gök katlarına eke eke geldiğim / Yıldızlar, galaksiler, gönlün hazineleri, / Elmaslar, zümrütler, safirlersiniz.*"¹⁶² biçiminde

¹⁶⁰ Şahin Torun, "İlk Atlas'tan 'Yeni Başlayanlar İçin Metafizik'e Bir Yol", *Taraf*, (05/09/2011).

¹⁶¹ "Hikâye", *ÖÇ*, s. 92.

¹⁶² "Prolog [II.Epizot]", *YŞK I*, s. 11.

niteleyerek onları okurun arayış serüvenine kılavuzluk edecek ipuçları olarak tanımlar.

Cahit Koytak'ın ilk dönem şiirlerinde de sıklıkla yer alan arayış teması 2000 sonrası şiirlerden farklılık gösterir. "İlk Atlas"ta arayış eylemini deneyimleyen şiir kişileri salt arayan konumundadır ve bilinmezliğin kıyısında duran, aramak için arayan, sorular soran ancak yanıt veremeyen, arananı bulamayan; varoluş acıları çeken, yenik ve agnostik kişilerdir. Örneğin "Anıt" şiirinde "*Kim olduğu[nu] çıkarmaya çalış[an]*" şaşkın ve agnostik şiir kişisi "*Doldurulmuş bir kuş mu / Bir Ağaç mı / Bir Mezar mı?*"¹⁶³, her ne ya da kim olduğuna bir türlü karar veremez. Yanıtsız sorularla uzayıp giden ve bir sonuca var(a)mayan uzun sorgulamalarını yine yanıtsız sorularla sonlandırır: "*Adım ne? / Görevim ne? / Efendim kim?*"¹⁶⁴.

Cahit Koytak şiirinde arayış temasının Türk, İran, Yunan ve Arap mitolojisinin ortak anlatısı Simurg'a (Anka, Zümrüdüanka, Tuğrul, Phoneix¹⁶⁵) anıştırma yapılarak sıkça kullanıldığı görülür. Simurg anlatısında Simurg'u arayan kuşların serüven boyunca elene elene otuz kuş kalması ve en sonunda aradıkları Simurg'un aslında kendileri olduğunu fark etmelerinin¹⁶⁶ parodisi yapılır. Şiir anlatıcısı ve / veya şiir kişileri giriştikleri arayış serüvenlerinde aradıkları şeyin aslında kendileri(nde) olduğunun farkına vararak varoluşlarının arkasındaki çarpıcı gerçekliği keşfederler. Örneğin sinema yönetmeni ve şair Ahmet Uluçay'ın ölümü üzerine yazılarak ona ithafla *Taraf*'ta yayımlanan "Şiir & Sinema"da¹⁶⁷ şiir, "(...) *sözün Simurg'u, Zümrüdüanka'sı (...)*" olarak tanımlanır. Bu şiir kuşu türlü türlü kuşların kılıklarına girer ancak en sonuna bu kuşun kendi küllerinden şiir olarak yeniden doğduğu belirtilir. Dolayısıyla kılıktan kılığa, kalıptan kalıba girerek arayış içinde olan şiir kuşu en sonunda kendini, kendinde (şiirde sinemayı, sinemada şiiri) bulmuştur. "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın birinci cildinin "Prolog" başlıklı manzum öndeyişinde farklı ruh hallerine öykünerek başka başka yaşam biçimlerini deneyimlemek yoluyla girişilen arayış, Simurg eğretilmesi aracılığıyla somutlaştırılır: "(...) / *Benim şu, rüzgâra saçtığım / Hercaî benliklerim, / Yüzlerim,*

¹⁶³ "Anıt", *İA*, s. 221.

¹⁶⁴ *agş.*, s. 222.

¹⁶⁵ Cahit Koytak şiirinde Simurg'un (ve diğer mitolojilerdeki benzer diğer kuşların) yeri ve çeşitli bağlamlarda şiirlerde figüratif bir öge olarak kullanımı için bkz.: Tezin "III. Bölüm Poetikası"ndaki "Şiirinin Kaynakları / Mitoloji" başlığı.

¹⁶⁶ Ferideddin-i Attar, *Mantık Al-Tayr*, Çev.: Abdülbaki Gölpınarlı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1968.

¹⁶⁷ Cahit Koytak, "Şiir & Sinema", *Taraf*, (07/12/2009).

peçelerim, kilden personalarım / Simurgunu arayan çenebaz dudularım..."¹⁶⁸. Şiir anlatıcısı, şiirin matrisini oluşturan; yüzlerden, masklardan, personalardan kurtulma, kendi benliğine, bir başka deyişle Tanrı'dan parça olan ve O'ndan izler taşıyan öze ulaşma düşüncesini "*Simurgunu arayan çenebaz dudular(...)*" eğretilmesiyle somutlaştırır.

5. 2. 6. Sarhoşluk

Cahit Koytak şiirinde tema ya da sıkça yinelenen bir motif olarak ele alınan kavramlardan biri de sarhoşluktur. Sarhoşluk, sarhoşun yaşadığı durumu ifade eder. Türk Dil Kurumu'nun "Türkçe Sözlük"ü sarhoş sözcüğünü, "**1. Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan (kimse), esrik, mest, sermest, başı dumanlı, kafası bulutlu, kafası iyi, kafası dumanlı, kafası kıyak. 2. mec. Bir şeyden çok fazla mutluluk duyan (...). 3. zf. mec. Hoşa giden bir etki ile kendinden geçmiş olarak, esrik (...).**"¹⁶⁹ biçiminde tanımlar. Cahit Koytak şiirinde sarhoşluk, sözcüğün mecaz anlamıyla ilgili anlamsal bağlantılar içinde kullanılır. Narkotik madde kullanımı vb. etkilerden kaynaklanmayan, bilincin bütün yetileriyle uyanık olduğu bir sarhoşluk durumu, şiir kişilerinin ulaşmaya çalıştığı bir ruh hali olarak karşımıza çıkar.

Cahit Koytak şiirinde meczup, münzevi, şizofren, depresif, deli vb. akılla sorunlu ilişkileri olan şiir tiplerinin sıklığı göz önüne alındığında şiir kişilerinin "akıllı delilik"i aradıkları gibi "bilinçli sarhoşluk"un da peşinde oldukları görülür. Bu sarhoşluk, "büyük sarhoşluk" olarak kavramlaştırılır. Büyük sarhoşluk, bilgece bir sarhoşluktur. Çünkü bu ruhsal durum, bireyin Tanrı'sını dolayısıyla kendisini bulmasıyla gerçekleştiği için bir arayış eyleminin sonucu olarak ortaya çıkar. Örneğin "*eli[n]de şişe, ağzı[n]da ıslık, / sokak sokak dolaşıp / büyük sarhoşluğu ara[yan]*" şiir kişisine, her türlü mülkiyetten sıyrılmış, varlığın künhünün sezmiş, bilge bir "*evsiz*" şöyle seslenir: "*'o aradığın, rakıyla, şarapla olmaz.'*"¹⁷⁰.

¹⁶⁸ "Prolog [II. Epizot]", *YŞK I*, s. 12.

¹⁶⁹ "sarhoş", *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.

¹⁷⁰ "Hikâye", *ÖÇ*, s. 92.

Bireyi sarhoş eden de sarhoşluktan uyandıran da aynı şeylerdir. Bunlar Yaratıcı'nın gücü ve sanatı¹⁷¹, "ebediyet"¹⁷², Yaratıcı'nın varlığı¹⁷³, muhabbet ve ülfet¹⁷⁴, "sevda", "edep", "sabır"¹⁷⁵ gibi olgu ve erdemlerdir. Bireyi sarhoş eden etmenlerden biri olan sonsuzluk arzusu eğretilmeler yoluyla somutlaştırılarak anlatılır: "(...) // sarhoşları ve ölüleri uyandıran, / taşları konuşuran bir testi şarap, / bir testi âbıhayat, bir testi ebediyet!"¹⁷⁶. Divan ve halk şiiri geleneği izlenerek kurulan eğretilmelerde, sonsuz olma içgüdüsü; içene ölümsüzlük bahşeden, mitolojik bir su olan âbıhayat ve sarhoş ediciliğiyle "taşları [bile] konuşuran bir testi şarap" aracılığıyla anlatılır. Şiir kişilerini sarhoş eden durumlardan biri de Yaratıcı'nın varlığı ve O'nun -insanın sınırlılıklarıyla kavranması olanaksız- sonsuz irade ve nitelikleridir. Sınırlılığının farkında olan şiir özneleri ve / veya anlatıcıları kendi akıllarının açmaza düştüğü Tanrı'nın sınırsızlığı karşısında O'na ve sanatına karşı duyulan derin sevgi ve hayranlıkla sarhoşluk yaşar: "beni, O'nun varlığının uğultusu / ve yaratıcı soluğunun kokusu sarhoş etti;"¹⁷⁷. Şiir anlatıcısı, şiir kişilerinin "başının dönmesini, dilinin peltekleşmesini / (...) / aklının bir gidip bir gelmesini!"¹⁷⁸ sınırsız Tanrı karşısında, sonsuz olmak isteyen bireyin sınırlılıklarıyla açıklar. Sarhoşluğun gereklerinden biri de Tanrı'ya ve varlığa karşı duyulan "muhabbet, ülfet ve üleşmek"¹⁷⁹ gibi duygulardır. Yoksa "oturup yalnız içmek, / Tanrı yokmuş gibi orada / neşvesiz ve kahrederek... // (...) bir öğünlük sarhoşluk için / koca bir küpü."¹⁸⁰ kırmaya benzetilir.

Cahit Koytak şiirinde sarhoşluk Tanrı'ya ve onun sanatına karşı duyulan hayranlık, varlığı ve öz nitelikleriyle sonsuz ve sınırsız bir Tanrı tasavvuru karşısında aklın yaşadığı çaresizlik ve insanın sonsuz olma isteği gibi temel içgüdülerinin motivasyonu ile giriştiği arayışın yarattığı bir ruh hali olarak ele alınır. Sarhoşluğun tema, motif ya da fon olarak kullanıldığı birçok şiirde sarhoşluk bu bağlamlarda işlenir.

¹⁷¹ "Sarhoşluk Sanatı", *ÖÇ*, s. 72.

¹⁷² "Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik [IV. Epizot]", *ÖÇ*, s. 77.

¹⁷³ "Sarhoşluk Sanatı", *ÖÇ*, s. 72.

¹⁷⁴ "Küpü Kırmak", *ÖÇ*, s. 84.

¹⁷⁵ "Hikâye", *ÖÇ*, s. 92.

¹⁷⁶ "Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik [IV. Epizot]", *ÖÇ*, s. 78.

¹⁷⁷ "Sarhoşluk Sanatı", *ÖÇ*, s. 72.

¹⁷⁸ agş., s. 72.

¹⁷⁹ "Küpü Kırmak", *ÖÇ*, s. 84.

¹⁸⁰ agş., s. 84.

5. 2. 7. Delilik

Delilik olgusu Cahit Koytak şiirinde sanatçı kimliğinin gereği olarak görülür. Hatta özelde şiir sanatı onun için bir tür "Akıllı Delilik"tir¹⁸¹. Çünkü delilik, sanatçının temel yetisidir. Sanatın temel niteliklerinden olan sıra dışı bağdaştırmalar, aykırı çağrışımlar, rasyonel bir nedenselliğe dayanmama, akılla açıklanamayan esinlere yaslanma gibi özellikler sanatçıyı ve yapıtını "akıl dışı"na çıkarır. Ancak bu akıl dışılık sanatçı ve yapıtı için bir düşünüş değildir. Nitekim, "*aklın, akıl olmaktan çıkıp / bir oyun güdüsü, oyun becerisi / katına yükselmesidir, delilik;*"¹⁸², bu açıdan bakıldığında delilik, Cahit Koytak şiirinde olgusal açıdan olanaksız olanaklı kılan sanatsal "yaratıcılık"a eşdeğer bir kavram olarak ele alınır. "Yoksulların ve Şairlerin Kitabı"nın "Epilog"unda sanatsal kurmaca içinde olanaklı kılınan durumların imrenilesi bir delilik olduğu üzerinde durulur:

"(...)
*çünkü, bakın, darı tanesi kadar kafacığma
bütün çağılısıyla bir bahar sabahını
sığdırabilen çalışkan karıncanın,
bir akşam, güneşi, battığı yerden alıp,
yeraltından tüneller kaza kaza,
dağın öteki yüzüne taşımayı
kafasına koyması neden delilik olsun?
olsa bile, akıl kurban olsun böyle bir deliliğe!
(...)"¹⁸³.*

Delilik, akılı ve akılcı düşünme ilkelerini deforme etme eylemi olarak "*tanrının sarhoş arabacısı akıl[a]*"¹⁸⁴ yöneltilen bir tür dolaylı eleştiri biçiminde değerlendirilebilir. Delilik, mütevazı ve zararsız bir olguyken; akıl, "*kibrine dokunu[lduğunda] / arı gibi değil / akrep gibi sokar [insan] yüreğini.*"¹⁸⁵. Akılı kullanarak bilgi ve kuram üreten felsefe ve teolojinin kesişim noktası "*(...) teozofinin / zekânın, bilginin, belagatin / tırmanamadığı / o buzullu zirveler(...)/ büyük deliliğin, kutsal deliliğin*"¹⁸⁶ de mekanıdır. Bu nedenle akıl ve onun hem eleştirisi

¹⁸¹ "Akıllı Delilik", *YŞK III*, s. 296. Not: "Delilik" in şiir sanatı bağlamında ele anışı bkz.: Tezin "III. Bölüm: Poetika" başlığı

¹⁸² "Delilik", *ÖÇ*, s. 380.

¹⁸³ "Epilog [I. Epizot]", *YŞK III*, s. 403.

¹⁸⁴ "Dalgalar", *YŞK II*, s. 262.

¹⁸⁵ "Akıl Arı Gibi", *YŞK II*, s. 281.

¹⁸⁶ "Merdivenin Dibinde' Zekânın Çiğ Işığında Varyete", *DBŞ*, s. 56.

hem de "keskinleşmiş biçimi"¹⁸⁷ olan deliliğin akılla iç içe ve her ikisinin de Tanrı'dan olduğu gerçeği ancak akıl Tanrı'ya kavuştuğu zaman ortaya çıkar:

"(...)
Balıkçının ağından
Can telaşıyla suya sıçrayan
Ve deryayı dudağında, derisinde
Ve yüreğinde ilk kez ancak o zaman
Duyumsayan talihli balık gibi,

Akıl da bir kere kavuşunca O'na
Deliliğin tadını çıkarmak ister:
Yüzündeki perdeleri açar,
Derileri sıyrır ve 'Ben O'yum!
Ben O'yum!' diye bağıırır."¹⁸⁸

Bu durum zaten olması gerekendir çünkü Tanrı'da "*her deli bir parça büyük akıl bul*[maktadır]"¹⁸⁹.

Aşkın insan bilincinde yarattığı köklü değişim ve âşğın olağan dışı davranışları da delilik temalı şiirlerde deliliğin bir türü olarak ele alınır. Çünkü âşıklar da deliler gibi akla gereksinim duymazlar. Aşk gelince aklın gitmesi biçiminde özetlenen klişe anlayış, âşığı deliye yaklaştırır. Zira aşk akılla değil duygu ve içsel süreçlerle algılanarak idrak edilebilen bir kavramdır. "Evsizin Mezmuru"nun son bendinde şiir anlatıcısı "*aşıkların, delilerin tanrısı*"na¹⁹⁰ kendisiyle gelmesi durumunda aklın ve hayalin dizginlerini bırakacağını söyler:

"(...)
benimle olursan, sen ey
aşıkların, delilerin tanrısı,
benimle gelirsən, hehey!
bırakırım dizginleri
istediği yöne gitsin akıl,
istediği yöne aksın hayat!"¹⁹¹

Âşık ve deli için akıl, kendisinden kurtulmak gereken bir külfettir. Aklın salıverilişi, Tanrı'nın gelişine bağlanır; böylece aklın reddiyesi teolojik bir kaynağa

¹⁸⁷ "Meczubun Şarkısı", *YŞK II*, s. 211.

¹⁸⁸ "Münzevinin Aynaları", *DBŞ*, ss. 169, 170.

¹⁸⁹ "Tabletler I (M. Ö. 35000)", *ÖÇ*, s. 259. Not: Şiirin özgün metninde italik olarak vurgulan sözcükler alıntıda koyu harflerle belirtilmiştir.

¹⁹⁰ "Evsizin Mezmuru", *YŞK II*, s. 205)

¹⁹¹ *agş.*, s. 206.

dayanılarak meşrulaştırılır. Aşkın mekanı olan kalp de zaten delilerin ve deliliğin şehridir: "*ah kalbim, deliler şehri, kalbim! / deliler şehri, / deliler panayırı, / deliler şöleni...// (...)*"¹⁹².

Sonuç olarak Cahit Koytak şiirinde delilik teması, sanatsal kurmacanın bir gereği / özniteliği, aklın eleştirisi, aşkın yarattığı olağan ruh hali, akıl gibi varlığı Tanrı'dan bir olgu biçiminde değerlendirilerek işlenir.

5. 2. 8. Caz

Genel olarak müzikle şiiri iç içe, aynı içeriğin farklı biçimlerde ifadesi olarak gören Cahit Koytak'ta caz müziğinin ayrıcalıklı bir yeri vardır. Nitekim "Cazın Irmakları" adlı şiir kitabı tamamen caz, caz tarihi, caz enstrümanları ve caz ustalarının portrelerine ayrılmış, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde özgün yeri olan bir yapıttır. Cahit Koytak şiirinde cazın yer aldığı ilk şiir "Daktilo Kıza Caz İçin Nihavent"¹⁹³ 1977'de yazılır ve ilk defa 1988'de *Yedi İklim*'de yayımlanır.

Cazın otoritelerine göre "*(...) daima bir azınlığın işi olagel[en]*"¹⁹⁴ caz müziği, New Orleans'ta doğmuş Dixieand, Chicago, swing, bebop, cool-hard bop, serbest caz¹⁹⁵, gibi her biri bir aşama sayılabilecek tarzlarla günümüze ulaşmıştır. Cazın geçirdiği bu aşamaları Cahit Koytak, Joachim Ernst Berendt'ten alıntıladığı metni manzum biçimde düzenleyerek "Caz'ın Irmakları"nda epigraf olarak kullanır:

*"'New Orleans Cazi'ndan bu güne tek bir ırmak
akıp duruyor... Akıntı bazen çağlayanlardan,
geçebilir, zaman zaman hızlanabilir ama akmaya kesintisiz
devam etmekte ve hep aynı ırmak olarak kalmaktadır. Hiçbir
stil diğerinin yerine geçemez. Ama her stil bir öncekini
-ve öncekilerin hepsini- içinde taşır.' "¹⁹⁶.*

¹⁹² "Nehr-i Kebir", *YŞK I*, s. 139.

¹⁹³ "Daktilo Kıza Caz İçin Nihavent", *İA*, ss. 12-14. Şiirin ilk yayımındaki özgün adı: "Daktilo Kızın Ölümü Üzerine Caz İçin Nihavent", *Yedi İklim*, S. 13, (Mart 1988), s. 4.

¹⁹⁴ Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, s. 19.

¹⁹⁵ agy., s. 22.

¹⁹⁶ CAZ, s. 7. Alıntının kaynağı olan özgün tam metin için bkz.: Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı - Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, ss. 20, 21.

Bu epigraf aracılığıyla sanatın kendisi gibi cazın da tüm tarz ve ustalarıyla büyük bir bütünlüğe doğru ilerlemekte olduğu düşüncesi dile getirilir. Tarz, notasyon, virtüöz vb. cazda her "yeni"nin aslında öncekilerin doğal bir devamı olarak onları içinde taşıdığı belirtilir.

Caz virtüözlerinin portrelerini temalaştırıldığı şiirler kitapta önemli bir yer tutar. Ancak bu portreler sanatçıların biyografileriyle paralellik gösterse de Cahit Koytak'ın şair duyarlığıyla bu sanatçılara dair izlenimlerini ve sezilerinin içeren özgün portrelerdir. Jelly Roll Morton (s. 164), Sonny Boy Williamson (s. 167), Louis Armstrong (ss. 171; 173), Edward Kennedy Ellington (Duke Ellington) (s. 182), Bix Beiderbecke (s. 182), Charlie Parker (The Bird) (ss. 184; 186), Charlie Mingus (s. 192), Lester Young (s. 197), Miles Davis (ss. 199; 201), Nathaniel Adams Coles (Nat King Cole) (s. 211), Henry Thomas (s. 69), Lead Belly (s. 71), Gertrude Ma Rainey -iki epizot halinde- (ss. 73; 76), Charley Patton (ss. 79; 81), Mamie Smith (s. 84), Henry Jefferson (Blind Lemon) -iki epizot halinde- (ss. 85; 87), E. Bessie Smith -beş epizot halinde- (ss. 88; 90; 93; 96; 97;100), Muddy Waters (McKinley Morganfield) -iki epizot halinde- (ss. 100; 101), Cahit Koytak şiirinde portreleri tema edinilen caz virtüözleri ve / veya solistleridir. Bu portreler ele alınırken Joachim Ernst Berendt'in "Caz Kitabı"ndan¹⁹⁷ ve Miles Davis'in otobiyografisinden¹⁹⁸ de yer yer yararlanılır. Yapılan alıntı ve yeniden yazmalar (palimpsest) italik dizilerek ve dipnotta belirtilerek gösterilir.

Portrelerden sonra cazın tanımları bağlamında cazı tema edinen şiirlerin yoğunluğu dikkat çeker. Ancak bu tanımlamalar herhangi bir müzikolojik yönelim doğrultusunda yapılmadığı gibi diskografik bir anlayış kapsamında da değerlendirilemez. Bu tanımlamalar, şiirin kurmaca dünyasında bir sanatçı olarak şairin kişisel izlenimleri, duyuş ve sezileri ışığında yapılmış son derece göreceli, ilkeleri ve kapsamı tam olarak saptanamayan şiirsel, özgün tanımlamalardır. Örneğin "Tanımlara Sığmayan" şiirinde cazın ezilmişliğinin, sömürünün ve insanlık dışı koşulların yarattığı sanatsal bir üretim olması "*Siyah bir fahişe*"¹⁹⁹ eğretilmesi üzerinden anlatılır. Siyahi hayat kadınının tahammül edilemez koşullardaki son derece zor ve onur kırıcı yaşamı üzerinden cazın "tanımlara sığmayan" tanımı yapılır.

¹⁹⁷ agy.

¹⁹⁸ Miles Davis, *Miles -Otobiyografi-*, Çev.: Avi Pardo, Afa Yayıncılık, İstanbul 1995.

¹⁹⁹ "Tanımlara Sığmayan", CAZ, s. 43.

Bu tanımlamaya benzer biçimde "Tanımlardan Bir Tanım"²⁰⁰ "*batakhanelerden birinde / bir fahişenin*" insanlık tarafından ağır cinsel istismara uğratıldıktan sonra acımasız bir biçimde darp edilerek soğuk bir gecede sokağa atılması durumuyla caz müziği arasında ilişki kurularak bir tanımlamaya gidilir:

"(...)

*(...) bir azize olduğunu
kendisi de bilmeyen
o kutlu fahişeyi
kucaklamak için
sıcak bir battaniye gibi
yüreğin iç çeperinden yüzülen
sevginin derisidir blues,
katıksız sevginin derisi,*

*yani gözünün akı, göğün
ve sesinin titremesi, Ebediyetin [/ Tanrı'nın]...²⁰¹.*

Son derece ağır ve onur kırıcı koşullarda yaşayan insanların bir tür pasif isyanı olan caz, bir yönüyle "yeraltı sanatı" / "underground art" olarak da değerlendirilir. Ancak cazın illegal, gayrimeşru, toplumsal normlarca dışlanmış yönü Tanrı'yla ilişkilendirilerek meşrulaştırılır. Örneğin "Cazın Ruhü" şiirinde "*siyah bir fahişe*"²⁰² âşık bir sokak satıcısının öyküsü ele alınırken genel geçer toplumsal etik açısından meşru olmayan, caz sanatına konu olan bu durum Tanrı'ya duyulan güçlü inançla meşrulaştırılır.

"Cazın Ruhü
*yanlış anlama beni, babalık,
Cazın ruhu, cazın özü Harlem'de
o malum evlerden birinde
mesai boyunca yatakta
tavana bakıp duran
yorgun mu yorgun
Tanrı'ya kırgın mı kırgın
siyah bir fahişeyi
allayıp pullayıp*

²⁰⁰ "Tanımlardan Bir Tanım", CAZ, s. 57.

²⁰¹ agş., s. 57.

²⁰² "Cazın Ruhü", CAZ, s. 159.

*Tanrı'nın evine gelin
olarak götürmek için
gerekirse Harlem'i
omzunda gezdirip
satmaya hazır
siyah bir sokak satıcısının
sesindeki ezgide
ve inançtır.²⁰³*

Caz'ın ruhunu, sömürünün nesnesi haline getirilen insanların Tanrı'ya duyduğu derin ve güçlü inançla ilişkilendiren şiir anlatıcısı, cazın ruhu için mekan olarak da Harlem'deki Milton Sokağı'nı seçer. Sokağın Hristiyan ve Musevi geleneğe göre insanın "düşüş"ünü tema edinen "Kayıp Cennet"²⁰⁴ şairi Milton'a anıştırma olarak değerlendirilebilecek bir isimle adlandırılması ise metinler arası ironik bir bağlantı olarak göze çarpar. "Caz Budur"²⁰⁵ şiirinde Miles Davis'in otobiyografisinde cazı " 'Arkansas'ın arka sokaklarında gece baykuşlar çıktıktan sonra duyulan sesler...' "²⁰⁶ ifadesiyle yeraltı sanatı olarak tanımladığı üst metinden hareketle cazın, her olgunun "arka yollarında, / arka sokaklarında, / arka bahçelerinde / (...)"²⁰⁷ ortaya çıkmış bir müzik türü olduğu üzerinde durulur.

Caz, "Yük Trenleri"nin birinci epizodunda ise Hz. İsa ile özdeşleştirilerek açıklanmaya çalışılır. "Yük trenlerinde doğan / Siyah bir velet"²⁰⁸ olarak tanımlanan caz / blues, Hz. İsa gibi babasızdır ve doğar doğmaz konuşur. Onun gibi "kör gözleri açar (...) / Kötürümleri yürütür, / Cinleri kovar (...) / Ölüleri kaldırır ayağa // çarmıha gerilir / (...)"²⁰⁹. Bu tanımlamada cazın çileli kölelik geçmişinden gelen sanatçıların elinde bir tür pasif isyan oluşu üzerinde durulur. Bu bağlamda caz "(..) bir siyah ağızdan", "acının, aşkın ve özgürlük ülküsünün"²¹⁰ terennümüdür. "Cazın Renkleri" şiirinin dördüncü epizodunda caz, yine sesini yükseltmeyenlerin / duyuramayanların "volümü yükseltilmiş"²¹¹ sesi olarak eğretilmeler üzerinden tanımlanır. Bir başka deyişle caz, "taşların, ölülerin / duyabileceği kadar harbi / ve

²⁰³ agş., s. 159.

²⁰⁴ John Milton, *Kayıp Cennet -Adem ile Havva'nın Cennetten Kovuluş Öyküsü-*, Çev.: Enver Gürsel, Pegasus Yayınları, İstanbul 2006.

²⁰⁵ "Caz Budur", CAZ, s. 366.

²⁰⁶ Miles Davis, *Miles -Otobiyografi-*, Çev.: Avi Pardo, Afa Yayıncılık, İstanbul 1995, s. 47'den aktaran Cahit Koytak, "Caz Budur", CAZ, s. 366.

²⁰⁷ agş., s. 366.

²⁰⁸ "Yük Trenleri [I. Epizot]", CAZ, ss. 51-54.

²⁰⁹ agş., s. 53.

²¹⁰ "Zor Geliyorsa Sana", CAZ, s. 58.

²¹¹ "Cazın Renkleri [IV. Epizot]", CAZ, s. 242.

yüksek sesle konuşmanın dilidir"²¹². Kölelerin, hayat kadınları başta olmak üzere tüm ezilenlerin, sömürülenlerin, dışlananların sözcüsü ve seslerini duyurabilmeleri için caz ideal bir araçtır. "*Çünkü caz, aynı tema üzerinde / Tek bir sorunu, / Tek bir acıyı ya da sevinci / Seslendirmek için bile / Birbirinden farklı / Sonsuz sayıda ezgi*[yi]"²¹³ bulma esini ve cesareti vermektedir. Caz, beslendiği kaynak bakımından siyahi bir trajediye yaslanmakla birlikte "*melez*"dir, "*Siyah esinlerle beyaz esinlerin, / Siyah yazgıyla beyaz yazgının... // (...) / Irkların, zevklerin ve aşkların / karışımından doğ*[muş]"²¹⁴ melez bir olgudur.

Caz; yalın, açık ve doğal bir anlatıma sahip olması, ancak bu yalınlığının yanı sıra yoğun anlamlar içermesi, ritmik ve akıcı ezgilerle icra edilmesi bakımından Tanrı'nın yaratmasıyla benzerlik gösterir²¹⁵.

"Kulağımı Toprağa Daya

*kulağımı toprağa daya
yahut gövdesine **huş ağacının!***

*ve oradan da göklere...
bak bakalım ne işitecek kulak?*

*sonra da söyle, cazdan başka
hangi müzik türüne benziyor*

*Tanrı'nın şiirindeki
ritim, ezgi ve uyak?*

*ve yaratmanın hangi bahrinde, söz
hem cazda olduğu kadar yoğun,*

*hem cazda olduğu kadar sarıh,
hem cazda olduğu kadar muğlak?"²¹⁶.*

Cazla Tanrı'nın yaratması arasındaki bir başka benzerlik, her iki sanatın da doğaçlamaya yaslanmasıdır. Caz, doğaçlama karakteristiğinden ötürü Tanrı'nın ardı

²¹² "Sol Elle Çalınanlar", CAZ, s. 348.

²¹³ "Jam Session", CAZ, s. 263.

²¹⁴ "Cazın Bileşimi", CAZ, s. 126.

²¹⁵ "Kulağımı Toprağa Daya", CAZ, s. 344.

²¹⁶ agş., CAZ, s. 344. Not: Şiirin özgün metninde italik olarak vurgulanan sözcükler koyu harflerle dizilerek belirtilmiştir.

arkası kesilmeyen yaratması gibi sürekli ve değişkendir. "*Caz müziğini ayakta tutan şey, canlılığı, yaşıyor olmasıdır. Yaşayan değişir.*"²¹⁷. Örneğin 1950'lerde Lester Young'dan 30'larda çaldığı ve o dönemin stilini yansıtan bazı parçaları yeniden çalması istendiğinde Young: " '*Yapamam*' (...) '*Artık böyle çalmıyorum. Başka türlü çalıyorum; başka türlü yaşıyorum. Şimdi, zaman başka; o ise o zamandı. Biz değişiyoruz, hareket ediyoruz*' "²¹⁸ yanıtını verir. Caz, öz nitelikleri ve içine doğduğu sosyokültürel kökleri nedeniyle doğaçlama olmak zorundadır. Cazın doğaçlama olmasının zorunluluğu şu dizelerle ifade edilir:

"(..)

Sakayı yahut çayırkuşunu

Zorlayabilir misiniz

Şakıyıp durması için

Eşit aralıklarla?

Kiraz ağacını yahut şeftaliyi

Zorlayabilir misiniz,

Dümdüz dallar sürüp çıkarsın diye

Gövdesinden, eşit aralıklarla?

Ve çiçekler çıkarsınlar hep aynı

Renkte, hep aynı büyüklükte,

Aynı yöne, aynı açıyla bakan

Ve tabii, eşit aralıklarla!

Peki, şimdi sorarım, size,

Zorlayabilir misiniz Bessie Smith'i

(...)

(...)

Uydursun blueslarını,

Uydursun çığlıklarını, dualarını,

Uydursun küfürlerini, federal yasalara?

(...)²¹⁹.

²¹⁷ Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, s. 21.

²¹⁸ agy., s. 21.

²¹⁹ "E. Bessie Smith [III. Epizot]", CAZ, ss. 93, 94.

Dolayısıyla caz da Tanrı'nın yarattığı doğaya ve öteki şeylere benzer biçimde tarihselliğin kısır döngüsüne tutsak olmayan özgür bir sanattır. Cahit Koytak, Tanrı'nın yaratmasıyla caz arasında kurduğu bu benzerliği aşağıdaki dizelerle dile getirir:

"(...)

Gösterin, cazdan daha çok benzeyen

Sanat var mı, Tanrı'nın yaptığı işe?

Tanrı'nın yaratma sanatına benzeyen,

Tanrı'nın yok etme sanatına benzeyen,

Tanrı'nın, tekrarlana tekrarlana güzelleşen,

Zarifleşen, zenginleşen doğaçlamalarına

Cazdan daha benzeyen sanat var mı?"²²⁰.

Caz, insanın hem çocukluğunu yeniden yaşamasına hem yaşlılığın yarattığı kederi duyumsamasına hem de insan aklının ölümün ötesine geçerek aşkınlaşmasına olanak sağlayan bir sanat olarak da değerlendirilir. "Caz Üzerine Dervişçe Tezler" in dördüncü epizodunda cazın son derece göreceli ve sınırlanmayan artistik tanımlamaları yapılır. Örneğin, "*Ruha arka kapısından girmektir, caz;*", "*(...) gönül denilen / Has bağlara, has bahçelere / Bahçe duvarından atlayıvermek[tir] ...*", "*Çete kurup adam kaçırmasıdır, müziğin, /Adam kaçırmayı cennete, cehennemden! / Ve göz yummasıdır / Tanrı'nın da Bu delikanlılığa."*²²¹ vb. bu tanımlamalardan bazılarıdır. Yukarıdaki öznel, şairane tanımlara benzer biçimde "Kitaplarda Yazan"²²² adlı caz temalı şiirde, Joachim E. Berendt'in "Caz Kitabı"ndan yapılan alıntılar manzum biçimde düzenlenerek caz virtüözlerinin belirgin özellikleri ve caz enstrümanları bağlamında caz tanımlamaları yapılır.

Özetlenecek olursa Cahit Koytak şiirinin önemli temalarından olan caz, farklı bakış açılarıyla ele alınmaktadır ve her şeyden önce sosyolojik bir olgu olarak değerlendirilir. Afroamerikan alt kültürün sanatsal üretimi olduğu için underground bir sanat kabul edilir. Alt kültürün ürünü olmasının temel nedeni ise cazın, sömürünün nesnesi olan insan kitlelerinin sözcülüğünü yapmasıyla ilgilidir. Caz sanatçılarının sıkça işlenen portrelerinin de gettolaştırılmış Afroamerikan kültürünün

²²⁰ "Benzerlikler", CAZ, s. 274.

²²¹ "Caz Üzerine Dervişçe Tezler [IV. Epizot]", CAZ, ss. 141-143.

²²² "Kitaplarda Yazan", CAZ, s. 148. Not: Bu şiirde Berendt'ten alıntılanarak manzum biçimde yeniden yazma işlemine konu olan ifadeler italik dizilmiş ve bu durum şiirde ve dipnotta şair tarafından belirtilmiştir.

atmosferi içinde yer yer sarkazma varan bir üslupla temalaştırıldığı görülür. Ayrıca caz, doğaçlama olma, belirli notasyon ve sözlerle yinelenmekle birlikte her zaman farklı formlarda ortaya çıkma gibi özellikleriyle Tanrı'nın yaratma eylemine benzediği için Tanrı'nın müziği olarak değerlendirilir.

5. 2. 9. Suskunluk

Gündelik ve sanatsal yaşamında münzevi tavrıyla bilinen Cahit Koytak'ın şiirlerinde suskunluk bir tema olarak sıkça işlenir. "Susma Sanatı"nda²²³ konuşmanın, insanı ve varlığı tüketen bir eylem olduğu üzerinde durulur. Ancak kararlı bir biçimde susarsa insanın "*susuşu(...) nara ol[ur], konuşma[sı] çare olur.*"²²⁴. Aksi takdirde insan, konuşa konuşa yokluğa ve anlamsızlaşmaya mahkûm olur. Hatta sular bile konuşmaya başlayınca "*çölde kuruyup gitm[eye]*"²²⁵ mahkûmdur. Susmak bir bakıma konuşmanın erdemli biçimidir. Şiir anlatıcısı bu anlayıştan hareketle, Edip Cansever'e ithaf edilen ve aynı zamanda bir Edip Cansever portresi olan "Karanfil Makamında Caz Semaisi"nde kendisini "*Ben, susması bağırmasından büyük, / Erguvan pelerinli ve yumuşak hançerli,*"²²⁶ olarak tanımlamaktadır. Zaten insanın yaşadıklarından "öğrendiği önemli erdemlerden biri"²²⁷ de "*(...) taşlar gibi anlamlı anlamlı / Kederli kederli susma[ktır].*"²²⁸.

Susmanın konuşmaktan daha güçlü bir iletişim olduğu "Ölümün Estirdiği Düşünceler" şiirinin sekizinci epizodunda yine taş eğretilmesi aracılığıyla anlatılır: "*insanlar gider, taşlar kalır, / taşlar kalır ve konuşur / insanın insana / konuşmadığı kadar.*"²²⁹. Doğası gereği suskun taşların, konuşa konuşa bir şey anlat(a)mayan insanlardan daha fazla anlamı aktarması ironik söylem aracılığıyla şiirleştirilir. Susmak, aslında eşyanın doğasında "*kuşekmeği / gülkurusu...*"²³⁰ doğallığıyla bulunan bir olgudur. Bütün doğal varlıklar, kendi varoluşlarıyla duyurgaları açık şaire; "*'sessiz bir tanrının ayak izleriyiz biz, / ruhtan ruha trapez yapan.'*" / (...) /

²²³ "Susma Sanatı", *YBİM*, s. 95.

²²⁴ agş., s. 95.

²²⁵ agş., s. 96.

²²⁶ "Karanfil Makamında Caz Semaisi [I. Epizot]", *YŞK I*, s. 58.

²²⁷ Cahit Koytak, "Gemici Düğümleri", *Taraf*, (28/12/2009).

²²⁸ "Sol Elle Yazılanlar", *ÖÇ*, s. 38.

²²⁹ "Ölümün Estirdiği Düşünceler [VIII. Epizot]", *YBİM*, s. 199.

²³⁰ Cahit Koytak, "Eski Sofra", *Diriliş*, S. 6, (Şubat 1970), s. 58.

'olup bitene sessiz kalmanın simgeleri / solup gidinceye kadar sessiz kalmanın, / rengârenk sessiz kalmanın simgeleri...' ²³¹ dizeleriyle seslenmektedir.

Tarapta "Yoksullar ve Siviller İçin Tezler" üst başlıklı köşesinde yayımladığı "Yoksullar İçin Bilmem Kaçınıcı Tez" adlı şiirde, kararlılıkla susmanın aslında bireyin, varlığı kendi adına konuşmaya çağrısı olarak değerlendirir. Bireyin ısrarlı sessizliği, cansız varlıkları bile dile gelmeye zorlamaktadır:

"Susacağın zaman büyük susarsan, halkım,
Susmasını, ama iyi susmasını, sıkı susmasını,
Ağır susmasını bilebilirsen, halkım,
Sen susunca taştan su sızmaya başlar.
Hırsından ağlamak isteyip de ağlayamayan
Ergenlerin sıkılı yumruğu gibi, taştan **şiir**
Ve sessizlikten de **hakikat** sızmaya başlar.
Sessizliğini büyütür, büyütür de buluta, boraya,
Sağanağa çevirmesini bilebilirsen, halkım,
Gün gelir, taşlar konuşmaya başlar,
Taşlar, otlar, ağaçlar hep bir ağızdan
bağırır, senin yerine, halkım!
(...) ²³².

Alıntılanan dizelerde, "şiir" ve varlığın kühünü oluşturan bir başka deyişle "nesnesiyle örtüşen bilgi" olarak tanımlanan "hakikat" ancak bireyin susması durumunda görülür / sezilir hale gelmektedir. Zira "büyük suskunluk"un hizmet ettiği temel amaç, "tenin kulakları[nın] işite[mediği] (...)" Tanrı'nın sesini yani "Bütün varlık türlerine / Kendileriyle an be an / Konuşan'ın sesini" ²³³ işittirebilmektir.

Ağaçların, taşların, otların, yağmurların... kısacası bütün doğal varlıkların yaptığı gibi "ebediyen susarak konuş[mak] (...) ²³⁴ gündelik yaşamın gitgide anlamsızlaşan, birbirinin aynısı olan, tek düze sığınağına ve ampirik akla karşı protest bir tavır olarak da şiirlerde ele alınır. Taşın son derece doğal ve olağan suskunluğu bile gündelik yaşamın insana özgü sıradanlığından kaçma istemine bağlanır. Taşlar, "bir ömür didinip durmaktan, / (...) / aklın dırdırından / (...) / boşunaliğın verdiği

²³¹ Cahit Koytak, "Melankoli", *Taraf*, (29/11/2010).

²³² Cahit Koytak, "Yoksullar İçin Bilmem Kaçınıcı Tez", *Taraf*, (19/10/2009). Not: Alıntılanan şiirin özgün metninde italik olarak dizilen sözcükler, alıntıda kalın karakterli harflerle dizilerek belirtilmiştir.

²³³ "Ez-Zahir & El-Bâtın", *ÖÇ*, s. 302.

²³⁴ Cahit Koytak, "Kekeme", *Kaşgar*, S. 15, (Mayıs 2000), s. 8.

kederden / (...) / ve hiç var olmamış gibi, / toza toprağa karışıp gitmekten / korktukları için / dillerini yutmuş susuyorlar,"²³⁵.

"Varlığın Dilleri"nde şiirlerinin yazılma süreçlerini işleyen şiir anlatıcısı, şiirlerinin kaynağı olan esini; bilinçli olarak, içsel bir gereklilikle susmasının karşılığında kendisine verilmiş bir ödül olarak görür:

"Varlığın Dilleri

*kendimi bildim bileli
ne zaman konuşmak istesem,
içimde mi, dışımda mı,
kederli, kısık bir ses
susmamı söyler bana.*

*ve sustuğum anların,
sustuğum hallerin ödülü olarak,
içimde mi, dışımda mı,
akar bir yerlerde, akar
ışığından, sestem dereler..."*²³⁶.

Suskunluk, erdemli bir davranış olmanın yanında sanatsal yaratıcılığı kamçılayan, sanatçıyı esinleyerek motive eden bir başka deyişle sanatçının iç dünyasında "*ışığından, sestem dereler...*" akmasını sağlayan bir derinlikli bir eylemdir.

Cahit Koytak şiirinde suskunluk ya da sessizlik aynı zamanda yalın ve duru bir söyleyiş kast edilerek de kullanılır. Cahit Koytak, yüksek perdeden, sanatlı, abartılı, barok bir sanatçı tavrının ve üslubunun (biçem anlamında) karşısına yalınlığın bilgece duru derinliğini bir başka deyişle sessizliği koyar. Ancak böylesi bir sessizliğin egemen olduğu şiirlerde "*çiğnediği keçi yollarında sezginin / ayak sesleri (...) / inancın iç çekişleri (...) / ve kuşkunun ulumaları / aklın mağaralarında / işitilebil[ir].*"²³⁷

Suskunluk, entelektüelin kendi çağına / moderniteye ve entelijansiyaya dönük bir eleştiri olarak bir tür inziva biçimde de değerlendirilir. Cahit Koytak'ın susma eylemini bu tavırla ele aldığı şiirlerin en önemlisi *Taraf'ta* yayımlanan "Ben Yokum,

²³⁵ "Sol Elle Yazılanlar", *YBİM*, s. 184.

²³⁶ "Varlığın Dilleri", *ÖÇ*, s. 394.

²³⁷ "Öyle Bir Sessizlik Olsun ki...", *YŞK II*, s. 271.

Beni Karıştırmayın!"²³⁸ şiiridir. Cahit Koytak, 19. Yüzyıldan günümüze çağdaş entelijansiyayı yaratan modernitenin temel saiki olan akıl ve aklın yarattığı kitaplardan başlayarak eleştirilerini sıralar. Şiirin matrisine oturan tez; yazı, kitap, medya vb. aracılığıyla aralıksız süren konuşma edimine karşı susma önerisidir. Şiir anlatıcısı konuşmak, anlatmak yerine susmayı seçerek "*Kulaklarımı balçıkla sıvadım ben, / Kafamın çatlaklarını, / Kalbimin deliklerini tkadım şiirle / Sizin kuramlarınıza, söylemlerinize.*"²³⁹ çıkışıyla, suskunluğunu bir reddiyeeye dönüştürür.

5. 2. 10. Ölüm

Cahit Koytak şiirinde ölüm teması sıkça ele alınır. Ölüm temasının ele alınışındaki belirleyici temel tutum, semavi dinlerin ortak tezini oluşturan ölümün bir son olmadığı, yeni bir yaşamın başlangıcı olduğu görüşüdür. Asıl hayat ise ölümden sonra kişiyi bekleyen hayattır. Ölümüne bu açıdan yaklaşan şiir anlatıcısı, ölümün bütün trajikliği ve kaçınılmazlığı karşısında çıkmaza düşüp kahretmek yerine, "Ölüme Çare" olarak gördüğü "Şen Maneviyat"la "*(...), sonlu yoksunluğun / sonsuz varsılıkla telafisine / inanarak yaşamak / ve umut içinde ölmek*"²⁴⁰ gerektiğini salık verir. Bu nedenle ölüm "*Büyük Hayat*"²⁴¹ olarak adlandırılır. Balina eğretilmesiyle imgeleştirilen günlük yaşam "*(...) koca karnını / sizin günlerinizle, gecelerinizle, / yol öykülerinizle, / yol türkülerinizle doldurup, / Büyük Hayat'ın dipsiz, / kıyasız sularına dalacak[tır].*"²⁴² Ölüm yeni bir hayatın başlangıcı olduğu için insana yeni ve güzel bir yaşam sunacak olan ölüm, "*Ölümün iyisi / Bir kere öldürür / Bin kere diriltir seni, / (...)*" dizeleriyle nitelenir. Ölümden sonraki yaşamda uyanılan ilk sabahı fon edinen "Yüzler ve Kemikler"de²⁴³ "Büyük Hayat"taki her şey idealize edilmeden dünya hayatındaki gibi, kaldığı yerden devam eden bir formda tasarlanır. Ölümden sonraki yaşama ilişkin beklentilerin ve ölüm sonrası dünyaya ait tasarımların sorular aracılığıyla betimlendiği iki epizottan oluşan "İki Kere Yazılan Şiir"nin birinci epizodunda öteki dünyada "*kayıtsız, sınırsız düşüncenin tadı[nın]?"* ve

²³⁸ Cahit Koytak, "Ben Yokum, Beni Karıştırmayın!", *Taraf*, (20/06/2011). Not: Şiirin inziva ve modernlik bağlamında bir tahlili için bkz: Tezin "1. 6. 2. 2. Entelijansiyaya Dönük Eleştirel Bir Tavrı Olarak İnziva: 'Ben Yokum, Beni Karıştırmayın' " başlığı.

²³⁹ agş.

²⁴⁰ "Kambur", *YBİM*, s. 323.

²⁴¹ "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [III. Epizot]", *ÖÇ*, s. 50.

²⁴² agş., s. 50. Ayrıca " 'Büyük Hayat' " *YBİM*, s. 168) şiiri de ölümün yeni bir yaşamın kapısını açan "*Büyük Hayat*" olarak ele alınması bağlamında değerlendirilebilir.

²⁴³ Cahit Koytak, "Yüzler ve Kemikler", *Kaşgar*, S. 20, (Mart-Nisan 2001), s.13.

kurmaca metinler aracılığıyla tadılan "oyun hazzı"nın²⁴⁴ olup olmadığı sorgulanır. İkinci epizotta ise düşünme, mantık yürütme, sorgulama, kuşkulanma, merak etme gibi düşünsel hazların öteki dünyada olup olmayacağı; olacaksa bunun nasıl olacağı üzerinde durulur²⁴⁵.

Cahit Koytak'ın ölüm temalı şiirlerinde ölüm olgusu, sıklıkla somutlayıcı eğretilmeler aracılığıyla imge ve simge düzeyinde somutlanarak betimlenir. Divan ve halk şiiri geleneğinin ortak mazmunu olan ölüm-kuş / alıcı kuş eğretilmesi Cahit Koytak'ın ölüm temalı, şiirlerinde de görülür. "Piyano & Balina" şiirinde ölümün gelip çattığı gün, her kuş gibi can kuşunun uçtuğu gün olarak tanımlanır. O gün şairin ruhu, bir başka deyişle "GüzelSözlerinCini" / "beyaz farecik"²⁴⁶ de kuş gibi uçacaktır. Şiirde kuş eğretilmesiyle somutlanan ruh, "Her kuşun bittiği, / Simurg'un başladığı yere!"²⁴⁷, / Tanrı'nın başladığı yere ulaşacaktır. "Bütün Kuşlar Havaya" şiirinde ölüm, yine Türk şiir geleneğinin ten-kafes, ruh-kuş eğretilmesi aracılığıyla anlatılır. Ancak bu şiiri ölüm teması bağlamında özgün kılan şey, şiirin ikinci bendinde ironik söylem aracılığıyla kuş-kafes eğretilmesinin tersyüz edilmesidir:

"Bütün Kuşlar Havaya

*bir gün bu küçük kafesin kapısı açılacak
ve bir tek kuş değil, a ruhum,
a kuzum, a beyaz fare,
bir tek kuş, bir tek fare değil,
bütün kuşlar uçacak, bütün fareler,
kurt, güve, cin, şeytan,
kilitli ne kalmışsa içimizde...*

*ama asıl dışardaki kafesin,
bizi, O'ndan ayıran
sonsuz büyük kafesin
kapısı açılverecek bir gün
dışardan içimize doğru
ardına kadar hem de.
(...)"²⁴⁸.*

²⁴⁴ "İki Kere Yazılan Şiir [I. epizot]", *ÖÇ*, s. 338.

²⁴⁵ "İki Kere Yazılan Şiir [II. epizot]", *ÖÇ*, ss. 339, 340.

²⁴⁶ "Piyano & Balina", *CAZ*, s. 320. Ölümün kuş, göçmen kuş, yaban ördeği eğretilmeleri aracılığıyla anlatıldığı başka bir şiir için bkz.: "Yaban Ördekleri", *ÖÇ*, s. 209.

²⁴⁷ *agş.*, s. 320.

²⁴⁸ "Bütün Kuşlar Havaya", *CAZ*, s. 376.

Geleneksel eğretilenmede kafes insan bedeni / teni, kuş ise kafeste hapsolmuş ruhtur. Ancak ikinci bentte kafes insanı O'ndan ayıran dış dünyadır. Ruh, büyük kafesten yani dış dünyadan ayrıldığında / masivadan koptuğunda O'na kavuşarak özgürleşecektir.

"Aklın Cennete Dönüşü"nde ölüm, "*gökyüzünde görülmemiş büyüklükte / yalnız bir kuş[tur]*"²⁴⁹. Bu yalnız, alıcı kuş, gölgesini üzerine düşürdüğü "*her şeyin ama her şeyin rengini / grinin tonlarına boyayan / aşkın bir korku (...)*"²⁵⁰dur. Bu gölge insanın içine de düşmektedir. Zaten sanatçıyı sanatsal üretime zorlayan şey de tam olarak bu ölüm korkusunun yarattığı motivasyondur. Yaratıcı bir motivasyon olarak da nitelenen ölüm, aynı zamanda "Ustaların Son İşi"dir²⁵¹. Çünkü ölüm bilge bir sanatçı için "*(...) / bütün temaların doruğu, / bütün öykülerin özeti, / bütün oyunların nihayeti...*"dir²⁵² bir başka deyişle ölüm, "*(...) / Bütün yolların sonunda / Düşsüz, deliksiz uyku...*"dur²⁵³. Ölümün nasıl bir "son" olduğu "Sol Elle Yazılanlar"da²⁵⁴ ders-paydos eğretilmesiyle açıklanır. Ölüm, "*(...) bütün derslerin birbirini çürüttüğü, / (...) / paydosların paydosu(...)*"²⁵⁵ biçiminde tanımlanır.

Ölüm teması Cahit Koytak şiirlerinde kaçınılmazlığı bakımından da ele alınır. Ölümü düşünmemek, katı yürekli olmak, farklı düşüncelere kendini kaptırmak, sanatla ölüme çare aramak vb. çözüm girişimlerinden hiçbiri kaçınılmaz olan ölümün önüne geçemeyecek, bir başka deyişle "*teni[miz]de bekleyen kurtların, böceklerin.*"²⁵⁶ gözlerini yıldırmayacaktır. Çünkü ölüm meleği; insana, ölüme hazırlıklı olup olmadığını sorduğunda, insan ölüm karşısında hazırlıklı olsa da olmasa da, "*yanıt ne olursa olsun, / oyun biter, perde kapanır.*"²⁵⁷. Bu nedenle şiir anlatıcısı, olağan ya da olağanüstü her türlü bilgiye inanmaya hazırdır. Ancak her şeye rağmen şunu sormadan edemez: "*ya ölüm? / ya ölüm?*"²⁵⁸. Şiir anlatıcısının bu agnostik soruya yanıt bulamaması, "Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik"te insanın paradoksal niteliklerine ve yetilerine rağmen ölüm karşısında açmazda oluşuyla açıklanır:

²⁴⁹ "Aklın Cennete Dönüşü", *YBİM*, s. 354.

²⁵⁰ *agş.*, s. 354.

²⁵¹ "Ustaların Son İşi", *YŞK III*, s. 47.

²⁵² *agş.*, s. 47.

²⁵³ "Yol Arkadaşı [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 123.

²⁵⁴ "Sol Elle Yazılanlar [II. epizot]", *ÖÇ*, s. 62.

²⁵⁵ *agş.*, s. 63.

²⁵⁶ "Taş Gibi Katı", *ÖÇ*, s. 371.

²⁵⁷ "Sahne", *ÖÇ*, s. 402.

²⁵⁸ "Prolog [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 8.

"(...)
insan bir yanıyla meleğe,
bir yanıyla da şeytana karışır
hayat denen trajedide.
ama neye karışırsa karışsın,
ölümün elinde kalır yine de.
(...)"²⁵⁹.

Ölüm yeni bir yaşamın başlangıcı olarak ele alınsa da güçlü bir hayatta kalma içgüdüleriyle, dünyada kendilik bilincine sahip, biyolojik bir varlık olarak bulunan insan için aynı zamanda endişe, korku ve anksiyete yaratan bir olgudur. Bireyin Tanrı'nın varlığından kaynaklanan umuduyla, ölümün kaçınılmazlığının yarattığı korku arasında yaşadığı karmaşa ölüm temalı bir çok şiirde üzerinde durulan bir ruhsal durumdur. "Yeni Başlayanlar İçin Metafizik" in epigraflarından biri olan, Andre Malraux'un ölüm karşısında insanın doğal durumunu belirttiği "*Bir rahip dostum şunu söylemişti bana: / 'Aslına bakarsanız, ister dindar olsun, ister / dinsiz, / tüm insanlar kördüğüm olmuş bir korku ve umut / karışımı içinde ölürlər'*"²⁶⁰ aforizması bu kitapta yer alan ölüm temalı şiirlerin önemli bir kısmının matrisini oluşturur. Ölüm, bu kaotik yönüyle bütün "Korkuların Anası"dır²⁶¹. Bireyin ölüm karşısında duyduğu kaygıyı şiir anlatıcısı "*İnsanın ölüsü, iki metre küp / mezara sığar da, / insanın ölüm endişesi / koca kâinata sığmaz.*"²⁶² dizeleriyle özetler. Bilge şiir kişisi Harranlı Münecim'in, ölüm karşısında duyulan endişenin ölümün kendisinden daha sarsıcı olduğu görüşünü dile getirdiği, "*'Ben derim ki, tek başına ölüm, / öldüremez insan ruhunu; / insanı öldürürse, ölümden çok, / ölüm endişesi öldürür.'*"²⁶³ dizeleri "Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat" in epigraflarından biridir. Ölüm endişesinin tek çaresi ironik olarak yine ölümün kendisidir. Çünkü kaçınılmaz olan ölüm gelip çattığında,

"(...)
Ölüm endişesinin bu her günkü ağırlığı
syrılıp düşecek üstümüzden,
Ve lafazanlığı da dilimizden,
Sözümüzün, sazımızın üstünden
syrılıp düşecek – sabret,

²⁵⁹ "Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 73.

²⁶⁰ *YBİM*, s. 7.

²⁶¹ "Korkuların Anası", *YBİM*, s. 194.

²⁶² "Ölümün Estirdiği Düşünceler [XIII. Epizot]", *YBİM*, s. 202.

²⁶³ *ÖÇ*, s. 7.

*A ruhum, a kuzum, a beyaz fare,
İyileşmiş bir yaranın kabuğu gibi.
(...)²⁶⁴.*

Ölüm endişesi yarattığı bütün rahatsız edici ruhsal durumlara rağmen tamamen olumsuzlanan bir durum değildir. Çünkü ölüm karşısında endişelenmek, kaygı duymak insan olmanın doğal bir sonucudur. Hatta ölüm endişesi, "*İnsanı İnsan Yapan*"ın²⁶⁵ ışığına karışan rafine bir duygudur.

5. 2. 11. Kozmik Uyum

Cahit Koytak, başta şiir olmak üzere bütün edebi türlerin ve öteki bütün güzel sanat dallarının; temel işlevi "hakikat"i / Tanrı'yı aramak olan sanatın doğasıyla, insanın doğasıyla ve evrenin -varoluşuyla Tanrı'yı işaret eden- doğasıyla uyumlu olması gerektiğini savunur. Cahit Koytak, bir bütün halinde varlığı, evreni ve insanın her türlü soyut-somut üretimlerini kapsayan bu büyük uyuma "*kozmik uyum*"²⁶⁶ adını verir. Hem nihai olarak insanın estetik üretimi olan hem de insanı konu edinen sanat (özelde ise şiir), doğallıkla bu uyumun bir parçasıdır.

Uyum, "insan"ın adında²⁶⁷ olduğu gibi doğasında da var olan, yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu nedenle insan, içsel bir gereklilikle -farkında olarak ya olmayarak- kendi içinde, sanatta, şeylerde ve evrende bir uyum aramaktadır. İnsanın ortaya koyduğu sanatsal yaratılar, bir yönüyle "*(...) duran şeylerde biçim, / akan şeylerde uyum gibi bir şey, / bir söz, bir sanat yaratmak / ve bununla avunmak için / bil[inen]leri, gör[ülen]leri / ve (...) sez[ilen]leri*" estetik formlarla tasarlamak biçiminde tanımlanır. Bu tasarımı eyleminde uyumun belirgin bir biçimde vurgulanması dikkat çekicidir. Sanatın zaten en zor olan tarafı da "*Tanrı'nın belirlediği ritmi bozmamak[tır]...*"²⁶⁸. Zira bu kozmik bütünlüğü yakaladığında bir

²⁶⁴ "Kabuk", *ÖÇ*, s. 31.

²⁶⁵ *agş.*, s. 31.

²⁶⁶ Örneğin bkz.: Cahit Koytak, "Kitabın 'Ortası' ", "Düşünce Sanatı", "İbrahimce Sorular", *Taraf*, (31/08/2009), (09/08/2010), (02/05/2011).; " 'Şiir Vadisi-Ölüm Vadisi' ", *ÖÇ*, s. 334.; "İki Yolcu: İnsan ve Su", *YŞK II*, s. 25.

²⁶⁷ Çoğul olan "İnsan" sözcüğünün bir başka kök biçimi "ins"tir. "ins" sözcüğü Arapça yakınlaşma, alışma, uyma, uyum sağlama anlamına gelen "üns" mastarından türemiş bir sözcüktür. Bkz.: Muallim Naci, "üns", "ünsiyet", *Lügat-ı Naci*, Asır Matbaası Mücellithane ve Kitaphanesi, İstanbul 1366. s. 160. E-nüşası için bkz: <https://archive.org/stream/lgatnaci0001na#page/n5/mode/1up> [Erişim: 30/11/2014]

²⁶⁸ "Taş Ustalığı", *YBİM*, s. 80.

oyun gibi kurgulanan sanatta "(...) / *Oyunlar oyun olmaktan çıkar, / Katıksız sanat olurlar.*"²⁶⁹.

Sanatçının evrendeki şeylerde, devinim ve oluşlardaki uyumu, kapsayıcı bir bakışla sezip kavrayarak sanatsal yapıtı bu perspektifle ortaya koyabilmesinin temel koşulu "*kendini bırak[ması] kendine*"²⁷⁰, ve büyük uyumun bir parçası olmasıdır. Sanatçı kendini engelleyen içsel açmazlardan dolayısıyla yine "kendi"nden ancak bu yolla kurtulabilir. "Cennet" şiirinde okuyucuya "(...), *kendi haline bırak, / kendi haline, kendini de, dünyayı da*"²⁷¹ dizeleriyle salık verilir. Şiir anlatıcısı, bu düşüncesini "Dalgalar"da deniz-dalga eğretilmesi aracılığıyla aşağıdaki dizelerde somutlaştırır:

(...)
*denizin yakınındasın,
denize [kendine] koş,
denizin kucığına at kendini
ve kurtar canını!*

(...)
*kendini bırak denize,
bırak dalgalara,
içinde alçalan, yükselen ezgiye,
kendini bırak kendine,
ve kurtar canını,
kurtar kendinden!*"²⁷².

Sanatçının aklıyla giriştiği sorgulamalarda girdiği çıkmazlardan, yaşadığı içsel bunalımlardan kurtuluşu, kendini yine kendini boğan "*deniz*"e bırakmasıdır. Zaten kişi için kendilik ya da "*deniz karışıl[ıp], yok ol[mak]*"²⁷³ içindir. Dolayısıyla çatışmadan uyuma gitmenin temel koşullarından biri sanatçının kendi beniyile uzlaşmasıdır. Sanatsal yapıt aracılığıyla ulaşılmak istenen kozmik uyum böylece sanatçının içsel uyuma ulaşmasıyla başlar. Cahit Koytak şiirinde tema olarak ele alınan kozmik uyum; bireyin görünmeyen içsel yaşantısından sanata, sanattan evrene doğru açılanan bütüncül bir olgudur.

²⁶⁹ Cahit Koytak, "Düşünce Sanatı", *Taraf*, (09/08/201).

²⁷⁰ "Dalgalar [IV. Epizot]", *ÖÇ*, s. 428.

²⁷¹ "Cennet", *ÖÇ*, s. 387.

²⁷² "Dalgalar [IV. Epizot]", *ÖÇ*, s. 428.

²⁷³ "Haşır, Neşir", *ÖÇ*, s. 372.

Sanatçının ölümü bile bu büyük uyumu bozmadan gerçekleşmesi gereken bir eylemdir. Bir bütün halinde nesnel varlığa son verecek olan, kaçınılmaz kıyamet bile bu uyumun doğal bir parçası olarak, kozmik uyumu zedelemesiz: "*ah, bu uyumu bozmadan / biri alıp götürse bizi! / her şeyi, herkesi...*"²⁷⁴. Bütün şeyler ve kişiler nesnel varlıkla bulunduğu dünyayı terk ederken de bu uyumu bozamaz.

İnsanın içsel bir gereksinim olarak duyumsadığı Tanrı'ya inanma zorunluluğunun da bu uyumun bir parçası olup olmadığı "İbrahimce" bir tutumla, İbrahimi geleneğin anlayışıyla sorgulanır:

*"Tanrı' inancı, öncelikle, külli bir uyum
ve güzellik arayışının mı,
yoksa bir güç algısının mı sonucu?
ilke, uyum ve güzellik,
yaratma gücünün mü,
yoksa sevgi ve rahmetin mi ürünü"*²⁷⁵.

Tanrı'ya inanma gereksiniminin her şeyden önce "*külli bir uyum*"un mu yoksa güzel olanı arama güdüsünün mü sonucu olduğu açık uçlu ve yanıtsız bırakılmış retorik bir soruyla sorgulanır. Daha sonra yine yanıt verilmeden "*ilke*" ve "*güzellik*"le birlikte "*uyum*"un Tanrı'nın yaratma gücünün mü yoksa onun sevgisinin ve bağışlayıcılığının mı bir ürünü olduğu yine aynı nitelikte bir soruyla sorgulanır. Düşün(dür)meye zorlayan sorularla kurulmuş bu şiirde, sanatın temel ereği olan "*güzellik*" ve sanatın nihai olarak ulaşmaya çalıştığı "*uyum*" ve bu uyumu ortaya çıkaran "*ilke*"ler -soruların yanıtı her ne olursa olsun- Tanrı kaynaklı olgular olarak değerlendirilir. Dolayısıyla şiir anlatıcısına göre, sanatın temel ereği olan kusursuz güzellik gibi uyumun ve bu uyumu yaratan ilkelerin biricik kaynağı da yine Tanrı'dır.

Şiir sanatının kendisi de bu kozmik uyumu eklemlenen, Tanrı'ya ulaşan, kozmik bütünlüğün parçası olan bir nitelik taşıdığı zaman kalıcı ve işlevsel olabilir. Bu nedenle şiiri bir bilgelik gösterisi peşinde olmadan doğayla uyum içinde olmalıdır. Doğadan kasıt, yukarıda açıklandığı üzere kapsam sırasıyla insanın, sanatın ve evrenin doğasıdır. Bu doğal uyumu yitiren şiir; doğayla, evrenle çatışır ve düzene kaotik, anarşist tohumlar eker. Bu tür şiir "*kan dökücü*"²⁷⁶ ölümcül şiirdir. Büyük uyumu tahdit eden "*kara bilgelik*" taslayan şiir kendi iç dengelerini deforme

²⁷⁴ "Saklı Bahçe", *YŞK III*, s. 377.

²⁷⁵ "İbrahimce Sorular", *YBİM*, s. 24.

²⁷⁶ "Şiir & Ölüm", *YKŞ III*, s. 53.

etmekle kalmaz "*Karuncaların yuvasını bozar, / Kırlangıç sürüsünün Uçuş koreografisini...*"²⁷⁷ bir başka deyişle doğadaki uyumu, anarşiye çevirir.

Sanat doğası gereği her zaman " *'her yerde, her şeyde / Tanrı'yı da, tanrıtanıma da / haklı çıkaran bir miktar uyum, / bir miktar da saçmalık (...); / (...)*"²⁷⁸ içerir. Ancak buna rağmen, sanat çeşitli çelişkiler ve eklektik durumlar içerse bile sanatçının ortaya koyduğu sanatsal yapıtlarla / şiirle asıl amaçladığı şey:

"(...)
Yerde de, gökte de gün gün
Daha karmaşık,
Daha muhteşem,
Daha uyumlu,
Daha yüce ve aşkın ritimlere ulaş[maktır]...
(...)"²⁷⁹.

Çalışmanın "Hayatı: 'göğe tırmanan yolda' ", bölümündeki "Tempolu Yürüyüşler, Düşünceler ve Şiir" başlığında ele alınan tempolu yürüyüşler bile, "(...), büyük uyum için"²⁸⁰ yapılmaktadır.

Varlığın ruhuyla uzlaşan bir ritmi yakalayan şiir, insanı arındırır; "ideal" olana / olgunluk haline eriştirir. Böylece sanatçı, temel ereği olan kozmik uyumu sağlayarak doyuma ulaşır. Kozmik uyumun tema edinildiği " 'Şiir Vadisi-Ölüm Vadisi' " şiirinde anlaticı, şiir aracılığıyla ulaşılan "mutlak" durumu: "(...) / özgür, doyum içinde, / kozmik bütünlüğe ermiş, / mutlak uyum, mutlak sükun / ve kemâl hali(...)...' "²⁸¹ dizeleriyle betimler.

²⁷⁷ agş., s. 53.

²⁷⁸ "Bilinmezlik", *YBİM*, s. 161.

²⁷⁹ "Jam Session yahut 'Gül İhtilali'", *CAZ*, s. 266.

²⁸⁰ "2. Ayin", *CAZ*, s. 303.

²⁸¹ "Şiir Vadisi-Ölüm Vadisi", *DBŞ*, s. 334.

5. 2. 12. "Büyük Oyun"un İçinde Bir Oyun: Yaşam

Tarihsel süreçte insan akıl sahibi ve sahip olduğu akli kullanabilen bir varlık oluşuyla "homo sapiens" ve "homo sapiens sapiens"²⁸², üretici olması yönüyle "homo faber"²⁸³, aklını kullanarak ürettiği teknolojiye tutsak olması yönüyle modernite sürecinde "homo tekno-sapiens"²⁸⁴ olarak tanımlanır. Bu tanımlama ve tasniflere göre son derece sıra dışı sayılabilecek bir tanımlamayı da insanların ve toplumların doğrudan ya da dolaylı oyun düşkünlüğü bağlamında Hollandalı tarihçi Huizinga yapar. Ona göre bilinç sahibi, dolayısıyla evrendeki varoluşunun idrakinde olan, insan denen varlık; akleden, üreten, ürettiğine önce egemenken daha sonra tutsak olmanın ötesinde, "oyun oynayan insan" / "homo ludens"²⁸⁵. Bu bağlamda insanın üretimleri ve eylemleri olan sportif ve her türlü "müsabaka, hukuk, savaş, bilgelik, şiir, felsefe ve sanat"²⁸⁶ hep bir yönüyle oyun oynama eğiliminin sonucunda ortaya çıkmış oyunsu kavram, durum ve etkinliklerdir.

Klasik tanımlamada "*Oyun günlük yaşamda bir ara veriş, bir dinlenme, günlük yaşamın bir süsü (...)*"²⁸⁷ olarak tanımlansa da Cahit Koytak'ın yaşam-oyun temalı şiirlerinde oyun, yaşamın bizzat kendisidir. Cahit Koytak'ın, kavramsal olarak "yaşam"ı tema edindiği şiirlerinde, genellikle yaşam bir tür oyun, yaşama eylemi ise oyun oynamanın bir biçimi olarak ele alınır. Yaşamın oyunlaştırılması, gündelik yaşamın tekrar edile edile sıradanlaşan ve tekdüzeleştikçe anlamsızlaşan karmaşasından bir kaçışın sonucudur. Nitekim, "*Oyun 'gündelik' ve 'asıl' hayat değildir. Oyun bu hayattan kaçarak, kendine özgü eğilimleri olan geçici bir faaliyet*

²⁸² "Düşündüğünün üstüne düşünebilen insan" anlamındaki bu tanımlamayı ilk kez René Descartes yapar. Bkz.: Mehmet Salih Kartal, *Homo Sapiens Manifesto -Modern Toplumda İnsanın Sonu-*, Yakın Plan Yayınları, İstanbul 2013.

²⁸³ "Alet yapan insan" anlamındaki bu adlandırma, Hannah Arendt ve Max Scheler tarafında yapılmış, Henry Bergson tarafından "yaratıcı evrim" ("creative evolution") olarak kavramlaştırılmıştır. Bkz.: http://en.wikipedia.org/wiki/Homo_faber [Erişim: 30/11/2014].

²⁸⁴ Jan Fennema, "The Human Being Called: 'Homo Techno-Sapiens': A Note on a Post-Human Perspective", *The Future of The Religion: Toward a Reconciled Society -Studies in Critical Social Sciences*, Vol.: IX, Hotei Publishing, Ed.: Michael R. Ott, Brill 2007, p. 415. Kaynağın e-kitap biçimi için bkz.: "*The Future of The Religion: Toward a Reconciled Society*", <http://books.google.com.tr/books?id=wo3VzZOmzHwC&pg=PA415&dq=The+Human+Being+Called:+%27Homo+TechnoSapiens%27&hl=tr&sa=X&ei=xzaAVKnrPKXTygP3kICyDw&ved=0CBoQ6AEwAA#v=onepage&q=The%20Human%20Being%20Called%3A%20Homo%20TechnoSapiens'&f=false> [Erişim: 03/12/2014].

²⁸⁵ Johan Huizinga, *Homo Ludens-Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme-*, IV. b., Çev.: Mehmet Ali Kılıçbay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2000, s. 13.

²⁸⁶ agy., bkz.: müsabaka, s. 70; hukuk, s. 106; savaş s. 120; bilgelik, s. 140; şiir, s. 156; felsefe, s. 188; sanat, s. 201.

²⁸⁷ Metin And, *Oyun ve Bugü -Türk Kültüründe Oyun Kavramı-*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1974, s. 14.

alanına girme bahanesi suna[n]"²⁸⁸ bir sığınaktır. Sanatı bir yönüyle "miş gibi yapmak"²⁸⁹ olarak algılayan Cahit Koytak, sanat ile oyunun ruhunu özdeşleştirir. Çünkü sanat da oyun da avunmak ya da bir başka deyişle sığınmak için vardır. Bireyin yazgısı da aslında oynaması için ona verilmiş bir oyun tekstinden başka bir şey değildir. Sanatsal yapıtın kendisi de aslında oyunlaşarak yaşamın oyunsuluğunu, oyuna düşkünlüğünü simgelemektedir. Bir Louis Armstrong portresi olan "Louis Armstrong İçin Kitabe"²⁹⁰ adlı grotesk şiirde, fantastik bir şiir anlatıcısı olan Armstrong'un ölüsü, diğer şiir kişisi olan "hayat"ın oyuna düşkünlüğünü ifşa eder: *"oyuna ve ironiye olan düşkünlüğünü / yüzüne vurmak için, ey hayat, / yıllarca üfledik, / birlikte üfledik trompete."*²⁹¹. Sanatçı, yaşamın oyuna ve oyunun bir alt türü olarak değerlendirilebilecek ironiye "düşkünlüğünü" ortaya koymak için sanatsal etkinlikte bulunmuştur. Bu bakımdan sanatçının yaptığı iş, yaşamın doğasında bulunan oyunu ortaya çıkarmaktan başka bir şey değildir.

Yukarıda belirtildiği gibi yaşam ve sanat en nihayetinde bir oyun olduğu için akli ve aklın ortaya koyduğu yasaları umursamayan delilerin ve çocukların her türlü kayıttan bağımsız oyunlar oynaması, *"oyunları ve oyuncakları bozup bozup / yeniden yapmaları(...), / bozup bozup bir kenara atmaları(...)/ ve yeni şeyler, tuhaf şeyler yaratmaları(...)/ (...)"*²⁹² sanat ve sanatçı için esin vericidir.

Postmodernizmin biçimi ve içeriği oyunsulaştırması²⁹³ bağlamında ele alınan "sanat-oyun" birlikteliği, yaşam-oyun arasındaki geçişkenlikle de ilgilidir. Çünkü yaşamı oyunlaştırmanın aracı olan sanatsal ürünler, derin yapıdaki anlamlarıyla aslında doğrudan yaşamın kendisini imlemektedir. Sanatsal yapıtı oluşturan oyundaki kostümler, dekor, makyaj ve masklar bir kenara bırakıldığında ortaya yaşamın kendisi çıkacaktır. Bu nedenle yaşam sanatın, sanat da yaşamın ta kendisidir. Sanatı ve yaşamı iki ayrı olgu olarak görüp yaşam-sanat arasında ilişki kurmaya çalışmak *"Anlamsız, yalınkat bir eşleştirme[dir] (...)"*²⁹⁴. Çağlar, kişiler, figürler, yaşama biçimleri, koşullar, toplu durumlar ne kadar değişirse değişsin değişmeyen tek şey

²⁸⁸ Johan Huizinga, *Homo Ludens-Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme-*, IV. b., Çev.: Mehmet Ali Kılıçbay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2000, s. 25.

²⁸⁹ Bkz.: Bu çalışmanın "Cahit Koytak'ın Poetikası" bölümündeki "Sanat Nedir?" başlığı.

²⁹⁰ "Louis Armstrong İçin Kitabe", CAZ, s. 171.

²⁹¹ agş., s. 171.

²⁹² "Sol Elle Yazılanlar", ÖÇ, s. 150.

²⁹³ Yıldız Ecevit, *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, IV. b., İletişim Yayınları İstanbul 2006, s. 71.

²⁹⁴ "Şiir ve Hayat' mı Diyoruz", *YŞK II*, s. 287.

bir oyun olan yaşamın / sanatın özüdür. Cahit Koytak, bu düşüncesini sanatsal arkeolojik kazı eğretilmesiyle somutlaştırır:

"(...)

*Kazın bu şehri, yüz yıl derinlerine kadar kazın!
Bugün burada yaşayan yüzlerdeki boyayı,
Sahici ya da takma, sakalları, bıyıkları kazıyıp atın,
Bakalım, kimleri bulacaksınız,
Altında bütün o maskelerin,
Bütün o makyajların?*

(...)

*Tekrar tekrar yapın bunu, tekrar tekrar,
Yüz sene daha, yüz sene daha,
Yüz sene daha aşağılara inin:
Katman katman öykü, katman katman kader...
Değişen yalnızca kostümler olacaktır,
Yalnızca oyunlar ve roller olacaktır.*

Değişmeyen, kaybolmayansa

(...)

Ölümü oyuna çeviren şiir[dir.]²⁹⁵.

Yukarıya alıntılanan dizelerde sanatın-yaşamın değişmezliğinin, biricikliğinin; değişen ve akıp giden her şey karşısında kalıcılığının yanında başka bir işlevi de vurgulanmıştır. Bu işlev, sanatın insan için tedirginlik ve huzursuzluk kaynağı olan ölüm karşısında bir sığınak olmasıdır. Çünkü genelde sanat özelde ise şiir, soğuk ölüm gerçeğini bile bir tür oyuna çevirerek daha katlanılabilir kılan, estetize edici bir etkinliktir. Örneğin "Büyük Anneler İçin Kaside" şiirinde ölüm çocukların avunduğu "oyuncak dürbün"dür²⁹⁶. Ölümün zorunluluğu karşısında yaşam, "Kaçmakla sonunu getiremediğimiz / İç içe oyunlar[dır] (...)"²⁹⁷. Bu nedenle kaçmakla kurtulmanın mümkün olmadığı bu oyunlardan, kaçmak yerine oyunlara sığınmak daha avutucu bir çözümdür. Hatta sadece ölüm değil, kıyametin kopması²⁹⁸

²⁹⁵ agş., ss. 287-288.

²⁹⁶ "Büyükanneler İçin Kaside", *İA*, s. 21.

²⁹⁷ "Şairin Bitişik Oda Komşusu", *YŞK I*, s. 132.

²⁹⁸ "Bireyciliğin Sonu", *İA*, ss. 55-58.

ve ölümden sonraki, endişe duyulan yaşam da birer oyundur. Bu nedenle insanın nesnel dünyasındaki yaşamı, ölümü ve ölüm sonrasındaki metafizik yaşamının hepsi birden "Bitmeyen Oyun"dur²⁹⁹.

Cahit Koytak şiirinde yaşam öylesine oyunlaşmış bir olgudur ki insanın ruhu bile, insanın *"kendini, Tanrı'nın huzurunda / oynanacak oyuna hazırladığı(...)"* her türlü donanımıyla tam *"bir tiyatro sahnesi"*dir³⁰⁰. Dahası bu oyunda herkes kendi tiyatrosuyla aynı zamanda öteki bireylerin gezgin tiyatrosunda *"bir sahne-arkası oluştur[maktadır.]"*³⁰¹. Dolayısıyla bütün ruhlar, yaşam oyununda hem sahnenin kendisi hem de bir başkasının oyunu için sahne arkasıdır.

Yaşam-oyun temalı şiirlerde Tanrı'nın yaratması da bir tür oyun olarak değerlendirilir. Örneğin "Sol Elle Yazılanlar"da Tanrı bir *"oyuncakçı ustası"*dır; insanlar ve evrendeki diğer varlıklar bu Usta'nın yarattığı *"tahtadan, alçıdan ya da kilden oyuncaklar[dır.]"*³⁰². Evren ise *"hepsi aynı ustanın hayalhanesinden çıkmış(...)"*, insanın aklından çok kalbiyle orada bulunduğu *"bir oyuncakçı dükkânı[dır.]"*³⁰³. Bütün oyuncaklar aynı Usta'nın yaratımı olduğu için *"evren denen bu muazzam oyuncakçı dükkânında, / Gauss'un ve Mozart'ın oynadığı / kozmik oyuncaklar(...)"*³⁰⁴ da dahil olmak üzere her şey bir yönüyle birbirine benzemektedir.

Yaşam-oyun temalı şiirlerde, yaşamın ve onun dönüştürme uğramış estetik tasarımı olan sanatın ve Tanrı'nın yaratmasının genellikle tiyatro, tiyatro sahnesi, kulis, kumpanya, gezgin tiyatro çadırı gibi tiyatro sanatına ilişkin eğretilmeler aracılığıyla işlendiği görülür.

Katı, nesnel gerçekliğin trajik olgusu olarak yaşamı tehdit eden savaş bile bir oyun olarak tiyatro sahnesi eğretilmesiyle işlenir. İsrail'in 2008 yılı başlarındaki Gazze ablukası sırasında yazılan, savaşın insan yaşamı özellikle de çocukların yaşamı üzerindeki yıkıcı etkilerinin ve savaşın anlamsızlığının ele alındığı "Gazze Risalesi" şiirinde tiyatro eğretilmesi aşağıdaki gibidir:

"(...)

ben yeryüzünün hüznü şairi,

sormak geliyor içimden:

²⁹⁹ "Bitmeyen Oyun", *YBİM*, s. 345.

³⁰⁰ "Sahne", *ÖÇ*, s. 401.

³⁰¹ agş. s. 401.

³⁰² "Sol Elle Yazılanlar", *ÖÇ*, s. 148.

³⁰³ agş., ss. 148-149.

³⁰⁴ "Oyuncakçı Dükkânı [I. epizot]", *ÖÇ*, ss. 144-145.

*biz, bütün bir insanlık,
cin taifesi, melek taifesi,
şeytan ve Yüce Tanrı,
hangi oyunu oynuyoruz bu tiyatroda,
hangi oyunu, onlarca yıldır,
hangi oyunu, böyle kan revan içinde?
(...)»³⁰⁵.*

"Ançüezli Şiir"de bir şiir kişisi olarak kader, yaşam denen ve her gün kendini tekrar ederek tekdüzeleşen "(...) aynı oyuna / yeni repliklerle girer[ek]" annelerinin gayretlerine rağmen "boğa bakışlı kaderle" baş edemeyen çocuklara "(...) rollerini unutturur (...)"³⁰⁶. Şiir anlatıcısı, yine tiyatro eğretilmesi bağlamında, diğer şiir kişilerini "rol arkadaşları"³⁰⁷ olarak adlandırılır.

Tanrı'nın insan ve insan yaşamına ilişkin emirleri ve insanın yazgısı yaşam denilen tiyatro "oyu[nu]nun tekstleri, tabletleri,"dir³⁰⁸. Hz. Musa, Sina Dağı'ndan "koltuğunun altın[a]" tutuşturulan tekstleri / kendisine vahyedilene "Ezber yapa yapa döne[mektedir.]"³⁰⁹. Cahit Koytak şiirinde sıklıkla geçen "Büyük Oyun"³¹⁰ kavramı, insanlığın dünya adlı "Kozmik Sahne"deki yaşamını karşılayacak biçimde kullanılmaktadır. Oyun ise bireyin kendine özgü "tekstini" / yazgısını karşılamaktadır.

Yaşam-oyun temalı şiirlerde genellikle bilinçli bir biçimde ve iyice belirginleştirilmiş bir tutumla öyküleyici anlatıma başvurulur³¹¹. Bu durum şairin, yaşamı bir tür oyun / tiyatro olarak görmesinin şiirin biçimsel yapısına yansımalarının bir sonucudur.

³⁰⁵ "Gazze Risalesi [II. Epizot]", *GR*, s. 15.

³⁰⁶ "Ançüezli Şiir", *YŞK I*, s. 123.

³⁰⁷ "Yaşlı Şairden Yaşlı Krala", *YŞK II*, s. 207. Not: Cahit Koytak'ın birçok şiirinde, şiir anlatıcısı kendisiyle aynı çağda yaşayan insanları, sanatçıları kendi "rol arkadaşı" olarak görür. Bazen de şiir anlatıcısında çok önce yaşayıp ölmüş sanatçılar ve şiir anlatıcısından sonra dünyaya gelecek müstakbel sanatçılar, senkronik ve diyakronik zaman kırılmaları aracılığıyla şiir anlatıcısının "rol arkadaşı" olur. Örneğin bkz.: Cahit Koytak, "Şiir ve Hakikat", "Tiyatro Çadırı (XII)", *Taraf*, (28/02/2011); "Balmumundan Düşünceler", "Bitmeyen Oyun", *YBİM*, s. 77; 345. "Bireyciliğin Sonu", *İA*, s. 55.

³⁰⁸ "Charlie Chaplin İçin Dört Şiir / Caz İçin Doğaçlama: 'Şen Maneviyat' ", *YŞK III*, s. 159.

³⁰⁹ agş., s. 159.

³¹⁰ Örneğin bkz.: Cahit Koytak, "Oyun Kişisi", "Münzevinin Aynaları (XII)", *Taraf*, (12/10/2009), (80/08/2011); "Günlük / 17 Nisan", *DBŞ*, s. 298.; "Sahne", *ÖÇ*, s. 402.

³¹¹ Bu şiirlere örnek olarak: Babamın Hikâyesi", *İA*, s. 75; "Çin Şiiri Çin Hikâyesi", *YŞK I*, s. 151; "Caius, Saray Şairi Osias'ın Hikâyesini Kaleme Alıyor ", *YŞK I*, s. 181; "Hikâye / Gelinağacı", *ÖÇ*, s. 185; "Büyük Hikâye & Küçük Hikâye", *ÖÇ*, s. 249; "Hikâye / 'Kral ve Soyтары' ", *ÖÇ*, s. 252; "Hikâye / Kanatlı Karınca", *ÖÇ*, s. 408.; "Hikâye", *YBİM*, ss., 225; 243; 254; "Hikâye", *ÖÇ*, ss. 92; 165.

Şiir anlatıcısı; yaşamı, sanatı, ölümü bir oyun olarak görmenin sanatsal kurmacaya özgü bir tavır olduğunu yine kurmaca / oyunlaştırılmış bir metin olan şiir aracılığıyla açıklayarak; postmodern anlatıların temel niteliklerinden olan, okuyucuya anlatının kurmaca olduğunu bildirme tavrını sergileyerek oyunu daha da girift bir hale getirir. Böylece oyun içinde sayısız oyun olabileceği düşüncesi içeriğe dolaylı olarak yansıtılır. Metnin derin yapısında ise yaşamın ve sanatın bir oyun ve bütüncül olarak döngüsel bir süreklilik gösterdiği iletisi okuyucuya ulaştırılmış olur:

"(...)
*dekor, ışık, figürasyon, her şey tamam,
her şey eksiksiz tamam, tamam da...
yine de bir tuhaflık var havada;
herkesin görüp de dile getirmekten ürktüğü,
"yok canım, bana öyle geliyor!" deyip peşinen
kendinden sakladığı türden bir tuhaflık...*

(...)
*birden fark ediyorsunuz ki,
ne alınan bir şey var,
ne satılan bir şey var, gerçekte,
hepsi oyun, herkes oyuncu,
her şey hikâye!"³¹².*

Birey, ölümlü olma niteliğiyle var oldukça geçip giden karşısında yaşamı, sanatı, ölümü, başta olmak üzere kendi varoluşuyla ilgili sorunsal, eylem ve üretimleri oyunsulaştırarak avunmaya devam edecektir. Bu nedenle insana dair olan şeylerin "*hepsi oyun*" ve bu olanların etken / edilgen aktörü olan "*herkes oyuncu*"dur.

³¹² "Büyük Panayır", *YBİM*, ss. 337-338.

ALTINCI BÖLÜM
CAHİT KOYTAK ŞİİRİNİN DİLİ ve ÜSLUBU

ALTINCI BÖLÜM

6. CAHİT KOYTAK'IN ŞİİR DİLİ VE ÜSLUBU

6. 1. Şiir Dili ve Üslubu

Cahit Koytak şiirinin en belirgin özelliği şiir dilini günlük dilden devşirmesidir. Ancak bu durum anlamsal olarak bir tür sıgılık ya da yüzeysellik olarak değerlendirilmemelidir. Şiir, başka bir şeyin sıfatı, ardılı, öncülü ya da açıklayıcısı değildir. Olgusal ve sözel anlamda şiir, kendini kaim kılan değerlerle kendini var eden, kendisi için yine salt kendisiyle var olan sanatsal bir yaratımdır. Anlam yüklenmeye muhtaç olmadan kendinde kaim bulunan anlamları çoğaltan bir metindir. Bu bakımdan Cahit Koytak, şiirin bir dil sorunu olduğunun farkındadır. Ancak Cahit Koytak'ın bu farkındalığı, II. Yeni'nin şiir anlayışında olduğu gibi şiiri tamamen dile indirgeyen bir yaklaşım değildir. Şiir dili düzyazı gibi nesnel gerçekliğe ait olay, olgu ve durumları anlatan bir dil olmanın ötesinde sözcüklerini günlük dilden devşirmekle birlikte bir üst gerçekliği anlatan, kendini oluşturan sözcüklerin ötesinde bir dil olarak değerlendirilir. Cahit Koytak bu görüşünü " *'Şiir, suyun üstünde yürümektir, efendimiz, / Düz yazıysa karada (...)'* "¹ dizeleriyle açıklar. Buna rağmen Hayriye Ünal, Cahit Koytak'ın dizelerini şiirden çok düzyazıya yakın görerek bu nedenle Cahit Koytak şiirinin "sarsıcı" olmadığı eleştirisinde bulunur. Ünal, bu görüşünü bir örnekle açıklar: *"Uzunca bir cümlemin, belli yerlerinden bölünüp dize yapıldığını; yan cümleler, gösterişli sıfatlar ve çoğaltılmış ek ifadeler [ara sözler] yoluyla zenginleştirildiğini gözlemliyoruz. Örneğin; 'upuzun ve pek zayıf,/ hemen hemen bir deri/ bir kemik bedeniyle Kafka'dan,/ ressam Ascher'a,/ Ermiş Sabastian için/ çıplak modellik/ yapması istenmiş...' güzel bir düzyazı cümlesidir ama şiir değildir.*"²

İyi şiir tüm yalınlığına rağmen "çobana, krala ve estete"³ anlamlar çoğaltır. Bütün yalınlığının ve basit görünümünün ötesinde okurun donanımına, "içinin derinliğine göre"⁴ anlam içinde anlam taşıyan katmanlı bir yapı arz eder. Bu

¹ Cahit Koytak, "Çarşı Pazar Gezerken", *Türk Edebiyatı*, S. 394, (Ağustos 2006), s. 27.

² Hayriye Ünal, "Cahit Koytak Şiirleri Bizi Niçin Sarsmıyor?", *Hece*, S. 153, (Eylül 2009), s. 17.

³ "Şiir Bizatihi Bir Şeydir", *YŞK II*, s. 346.

⁴ agş., s. 346.

anlamlar avam ("*çoban*"), havas / entelijansiya ("*kral*") ve beğenisi incelmış sanatçı ("*estet*"⁵) için gerçek ve geçerli anlamlardır. Cahit Koytak bunu yaparken modern şiirin başatlaştırdığı imgeyi amaç olarak edinmez. Onun şiirinde "(...) *imge'nin kalınca örtüler altında kaldığı (...)*"⁶ görülür. İmge anlama birlikte kendi gel(ebil)en bir şiir ögesi olarak görülür. Cahit Koytak'ın imgeyi öncelemeyen bu tavrı bazen eleştiri konusu olur: "*Cahit Koytak şiirinde zihni kanırtacak, büyüleyecek imgeler yok. Sadece zekice 'söylenen' hakikatin hayreti var.*"⁷. İmge ihmal edilirken önemsenen anlatım özelliklerinin başında yalınlık gelir.

6. 1. 1. Yalınlık

Sadelik, vuzuh, sarahat, açıklık, duruluk olarak da adlandırılan yalınlık Karataş tarafından "(...) *Bir edebi metinde meramın kolayca anlaşılması için ifadenin açık olması (...)*"⁸, ve "(...) *gösterişsizlik. Bir fikri, herkesin anlayabileceği bir şekilde anlatma; bir duyguyu hemen herkesin hissedeceği şekilde söyleme.*"⁹ biçimlerinde tanımlanır. Ancak Karataş, bu tanımlamaya ek olarak "*Unutmamak gerekir ki, sadelik, hiçbir zaman 'basitlik' anlamına gelmez.*"¹⁰ açıklamasında bulunur. Cahit Koytak şiirinin, bilinçli olarak yalınlığı amaçlamasıyla ilgili olarak Adıyan, şu saptamada bulunur: "*Cahit Koytak'ın şiiri; yalın, derin ve içseldir. Bu yalın hali, konuşma diline yakın dursa da, bu bir yanılsamadır. Zira yüzeysel değil, derinlemesinedir.*"¹¹. Cahit Koytak, şiirinde en sofistike, anlatması ve anlaşılması son derece zor konuları, çetrefil felsefi bahisleri bile duru bir anlatımla, sıradan insanın anlayışına indirgeyerek duru bir biçimde anlatmayı amaçlar, "*Katıksız, koşulsuz yalınlık! Yalın yalınlık yani*"¹². Bir başka deyişle şair, "*dinmiş, durulmuş şeyler söyleme[nin]*"¹³ peşindedir. Bu nedenle Cahit Koytak, "*Kelimelerle satranç*

⁵ agş., s. 346.

⁶ Şahin Torun, "Cahitçe Bir Şiir ya da Şiirin Cahit Hali", *Ayraç*, S. 8, (Mayıs 2010), s. 5.

⁷ Resul Tamgüç, "Bilginin Şairi: Cahit Koytak", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 5.

⁸ Turan Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, "Açıklık", s. 14.

⁹ agy., "Sadelik", s. 357.

¹⁰ agy., "Sadelik", s. 357.

¹¹ Abdurrahman Adıyan, "Güzel Sözlerin Cini: Cesur Bir Şair", *Aşkın (e) Hali*, S. 28, (Ekim-Kasım-Aralık 2012), s. 24.

¹² Cahit Koytak, "Şiir & Sinema", *Taraf*, (07/12/2009). Not: Şiirin özgün metninde italik olarak dizilen "*yalınlık*" sözcüğündeki vurguyu belirtmek için, bu sözcük koyu harflerle dizilmiştir.

¹³ "Daha Durulmuş Şeyler", *YBİM*, s. 368.

oynamayan şairler (...)"¹⁴ arasında değerlendirilir. Zaten zor olan da eklektik ve derin olanı anlaşılır kılarak anlatmaktır. "yalınlık daha zor bazen / karmaşıklıktan, / daha kafa karıştırıcı, / uyum arayan zihin için."¹⁵ Yoksa "Kendini, büyük sırlar taşıyormuş gibi satmaktan daha kolay ne var dünyada?"¹⁶. Şairin yalın, duru bir anlatımı amaçlaması aslında yaratılışın saflığını ve estetiğini yakalama çabasının bir sonucudur. Bu nedenle yalın bir dille şiirlerini yazarken "yalnızca saflığı al[ır] yanına / [Tanrı'nın] yaratırken kullandığı saflığı / bir çiçekte, bir bulutta, bir tırtılda / değişmeden devam eden saflığı"¹⁷. Bu saflığı kullanarak şair, "yalvaçların gördüğü rüyalar gibi açık, / yalın (...)"¹⁸ şiirler yazmalıdır¹⁹. Cahit Koytak'ın peşinde olduğu şiir yapay olandan kaçınan, söyleyişin dolambaçlı yollarında bilinci ve dili bulandırmayan "Apaçık, (...), / Kır çiçeği gibi yalın, / Ümmi ve hilesiz; /(...)"²⁰ berrak bir söyleyiştir. Yalın şiirin, doğal olarak "(...) yalınayak bir yolcunun hafifliği"ni taşıması için şunu salık verir: "Sıfatları azaltmalısın!"²¹.

Cahit Koytak, şiirde yalınlığın ölçüsünü "Yazmış olduğun şiirleri mahallenin bakkalı da okuyabilmeli."²² olarak belirler. Çünkü okurun şaire ulaşmak zorunluluğu yoktur; şair, "çobana ve bilgine, azize ve katile,"²³ ulaşmak zorundadır. Şair açık ve yalın bir söyleyişi yakaladığında sadece insanlara ulaşmakla kalmaz Tanrı'ya da ulaşmanın yolunu bulmuş olur. Çünkü "açık söz söylersen, güzel söz söylersen, / (...) / akar gidersin, akar gidersin ta denize [Büyük Bütünlük'e, Tanrı'ya] varıncaya kadar."²⁴. Şair, şiirle Tanrı'ya ulaşmanın koşulu olarak O'nun yaratmasındaki saflığı yakalamış yeni ve yalın bir dili bulmak olarak görür: "işte böyle, işte böyle ve böyle, / yeni bir dile ulaşmak! // (...) / böyle ve böyle ve böyle / bir yalınlığa / bir yakınlığa erişmek, / bir yakınlığa iyi caz için, / iyi şiir için / ve O'nunla!"²⁵.

¹⁴ Bünyamin K., "Yahya Kemal Üzerine Notlar", *Mostar -Aylık Kültür ve Aktüalite Dergisi-*, S. 47, (Ocak 2009), s. 27.

¹⁵ Cahit Koytak, "Doğaçlama", *Taraf*, (02/08/2010).

¹⁶ Herman Melville'den epigraf olarak aktaran Cahit Koytak, *YBİM*, s. 7.

¹⁷ "Prolog [II. Epizot]", *ÖÇ*, s. 10.

¹⁸ "Meyhanede Yazı Dersi", *ÖÇ*, s. 68.

¹⁹ Cahit Koytak, bu dizelerde yalın şiiri, Hz. Yusuf'un tabir ettiği kolayca anlaşılabilen berrak ve yalın rüyaya anıştırmada bulunarak tanımlamaktadır. Bu rüya için bkz.: Kur'an-ı Kerim, Yusuf 12 / 45-49.

²⁰ "Sol Elle Yazılanlar [I. Epizot]", *YŞK II*, s. 7.

²¹ agş., [II. Epizot], s. 8.

²² Cahit Koytak'tan aktaran Alper Gencer bkz.: Sümeyye Karaaslan, "Biraz Şiir, Biraz Duman... - Alper Gencer'le Söyleşi-",

<http://www.dunyabizim.com/?aType=haberYazdir&ArticleID=5742&tip=haber> [Erişim: 26/12/2012].

²³ "Arasözler [III. Epizot]", *YŞK III*, s. 15.

²⁴ "Hal & Söz", *YŞK II*, s. 350.

²⁵ "İyi Caz, İyi Şiir [I. Epizot]", *CAZ*, s. 361.

Şairin ve şiirinin kalıcılığı yakalamasının yolu da yalınlığa ulaşmaktan geçmektedir. Klasik olmanın, geleceğe kalmanın en önemli belirleyicilerinden biri yalınlıktır. Ancak bu yalın oluş, sıklık ve yavanlıkla taban tabana zıt bir nitelikte olmalıdır. "(...) anneniz gibi / ya da büyükanneniz gibi / konuşmayı deneye[erek]."²⁶ yazılmış yalın şiirlerde her okur, kendi düzeyine, donanımına, kavrayışına ve hazır bulunuşluk düzeyine göre farklı entelektüel derinlikte anlamlar üretebilir. Böylesi bir şiir dili "*Hem doçentlerin, hem simitçilerin diline / çeviril[miş]*"²⁷ bir üst dil niteliği taşır. Yalın, "(...) sanatın kas gücü[nün] hissedil[mediği]"²⁸ metinlerin "mahallenin bakkalına" da entelektüel bireye de söyleyecekleri olacaktır. Sanatın çeşitli dallarında anlatımın büyük ustalarının yalınlığın peşinde olması, primitif sanata yönelmesi - örneğin Picasso'nun tablolarında ilkeliliğin saflığını ve sadeliğini amaçlaması- bu nedenledir. Cahit Koytak'a göre yalın metinlerin bu derinliği ilk bakışta göğün sığ görünmesi gibidir ancak sonsuz bir derinliği içinde taşır ve büyük sanatçıların yalın metinlerle yapmaya çalıştığı da tam olarak budur:

"Göğün Dibi

*ilk bakışta nasıl da sığ gözüktür,
büyük sanat da, büyük fikir de göze;
vuzuhtan korkmadan gösterir gibidirler
bu ikisi, ne varsa diplerinde.*

*ama daha ilk adımı atarsınız
ve işte, düş babam düş!
kuyulardan, yutaklardan geçerek,
inersiniz kendi ruhunuzun derinliklerine!*

*neden sonra etrafınıza bakar
ve anlayamazsınız,
yerin altında mısınız,
yoksa göğün çatı aralığında mı?*

*öyle bir yer ki, herkes oradadır:
pablo picasso, hazreti ali, hazreti isa,
edith piaf, tolstoy ve gandi,*

²⁶ "Kısık Ateş", *YŞK III*, s. 317.

²⁷ Cahit Koytak, "Tuz ve Kekik", *Taraf*, (01/11/2010).

²⁸ agş.

selim ışık, hamlet, jimmy hendrix, yusuf, züleyha...²⁹.

Cahit Koytak, *"Soyut ve terminolojik kavramlarla kendine dayanak bulan kuru, yapay bir ifade dilini kullanmaktan kaçınmıştır (...). Şairin derdi anlaşılması güç, kapalı bir şiir anlayışına öncülük etmek değildir."³⁰*. Felsefi bir içeriği işlediği şiirlerde bile dil, soyut, mekanik bir kuruluğa düşmez. Dolayısıyla Cahit Koytak şiiri hem kalıcılığı yakalamak hem de duruluğuyla Tanrı'ya ulaşmak için *"bilinçli bir yalınlık ve neredeyse / kurgulanmış bir saflıkla (...)"³¹* yazılmaktadır. Cahit Koytak'ı önemli kılan da yalın bir dille anlamsal derinliği sağlamasıdır. Şair Alper Gencer Cahit Koytak'ın bu anlatım özelliğiyle Yunus Emre'nin şiir dili arasında benzerlik kurar: *"Yunus'a bakın mesela. Açık ve basit görünen el kadar Türkçe ile neler yazmış."³²*. Onun kasıtlı bir tercihle amaçladığı dil *"(...) yağmur suyu kadar saydam / ve açık olmaktan korkmayan bir şiir (...)"³³* dilidir.

6. 1. 2. Doğallık

İlk baskısı 1990'da yapılan "İlk Atlas"ta *"Gençtim şiire hevesim vardı / Büyük sözlerden utanmıyordum henüz"³⁴* dizeleriyle kendini tanımlayan şiir anlatıcısı, büyük sözlerle inşa edilmiş şiir söylemine kapılarını açık tuttuğunu belirtir. Ancak aynı anlatıcı, yaklaşık çeyrek yüzyıl sonra, şiir yazmanın temel ilklerden birini *"Doğanın konuştuğu gibi konuşmak..."³⁵* biçiminde niteler ve şiir dilinin doğanın akışındaki yazgısallık gibi kendine özgü bir ritim ve doğallık içinde olması gerektiğini söyler. Şairin yazdıkları yapay geometrik ölçüler, tasarlanmış yapaylıklardan uzak olmalıdır. İşlene işlene klişeleşmiş tema ve üsluplardan uzak durmak gerektiğini belirtir. Şairin ortaya koyduğu şiirler ne *"gösterişli türbeler (...)"* ne *"tapınak avluları gibi soğuk, / ne kışlalar gibi intizamlı ol[malıdır],"³⁶*. Şiirler gerek tematik açıdan gerekse dil ve ritim açısından kopuk olmamalıdır. Şiir içerdiği ince duyarlıkla doğayı, duymalı ve duyurmalıdır: *"Rüzgârların uğultusuyla dolsun /*

²⁹ "Göğün Dibi", *YBİM*, s. 74.

³⁰ Seda Eriş, "Cahit Koytak Şiirine Genel Bir Bakış", *Akatalpa*, S. 123, (Mart 2010), s. 11.

³¹ "Kule ve Yumurta", *YBİM*, s. 101.

³² Sümeyye Karaaslan, "Biraz Şiir, Biraz Duman... -Alper Gencer'le Söyleşi-"

<http://www.dunyabizim.com/?aType=haberYazdir&ArticleID=5742&tip=haber> [Erişim: 26/12/2012].

³³ Cahit Koytak, "'Aslanlı' Gazetede 'Beyaz Fareli' Şiir", *Taraf*, (28/05/2012).

³⁴ "Nuh'a Gemi Resimleri [I. Epizot]", *İA*, s. 83.

³⁵ "Doğanın Konuştuğu Gibi", *YŞK II*, s. 276.

³⁶ "Meyhanede Yazı Dersi", *ÖÇ*, s. 67.

Kulağın ve şiirin; / Derelerin, ırmakların çağültısıyla, / Ormanların fisiltısıyla...³⁷.
Şair, iyi şair olmanın gereklerini bir başka deyişle poetikaya ilişkin kavramları öğrenip uygulamada doğayı örneksemelidir:

*"(...)
Rüzgârdan esmesini öğrenmeli,
Buluttan gezmesini, yağmurdan yağmasını,
Otlardan da yeşermesini...*

*Önce yeşermesini,
Allanıp pullanmasını,
Sonra sararıp gitmesini!*

*Ve mevsimi gelince de terütaze bir tende,
Yeni bir donda ve yeni oyunda
Bir daha, bir daha dirilmesini!"³⁸.*

Şair, doğayı çok yakından izleyerek ona öykünse de bu şair için ulaşılması son derece güç bir hayal gibidir. Ulaşmak her ne kadar zor olursa olsun şair, dil ve anlatımda incelik kusursuza yaklaşmak için bu tavrı elden bırakmamalıdır. Doğanın dili gibi bir şiir dili kurmanın zorluğunu " 'suların, rüzgârların, otların, ağaçların / teklemenden söyleyebildikleri şiir / insan için erişilebilir değildir.' "³⁹ dizeleriyle dile getirir. Cahit Koytak, kendisine şiirleri ve poetikası ile ilgili sorular yönelten, bu konuyla ilgili röportaj talebi ileten çeşitli dergi ve gazete yazarlarına yanıt olarak⁴⁰ doğa olaylarıyla şiirini ilişkilendirdiği, poetikasının merkezinde yer alan doğal olma düşüncesinden hareketle yazılmış "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa"⁴¹ şiirini gönderir.

"AĞACA, RÜZGÂRA, YAĞMURA POETİKALARI SORULSA

*Badem ağacına, çiçeğinden sual olunsa,
'Baharı bekleyin ve bunu saka kuşuna sorun!'
diyecektir.*

³⁷ "Cazm ve Şiirin Yolları", CAZ, s. 229.

³⁸ "Sol Elle Yazılanlar [II. Epizot]", YŞK II, s. 9.

³⁹ "Doğanın Dili", YBİM, s. 366.

⁴⁰ Örneğin Zaman gazetesinin kitap eki Zaman Kitap, Hece dergisi, İstanbul BirNokta gibi yayınlarda anılan şiir bu bağlamda yayımlanmıştır. Bkz.: Cahit Koytak, " 'İlk Atlas'a Bir Mektup ve Bir Şiir / 'Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...' ", Kitap Zamanı, S. 61, (7 Şubat 2011), s. 12.; Cahit Koytak, "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...", Hece, S. 83, (Kasım 2003), ss. 4, 5.; Nurettin Durman, "İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir", İstanbul BirNokta, S. 126, (Temmuz 2012), s. 14.

⁴¹ "Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa", YŞK III, s. 386.

*Yağmurdan, kendini anlatması istenecek olsa,
'Tohum olun ve bunu toprağa sorun!'
diyecektir.*

*Bir kayadan bilgi sorulsa, suskunluğuna dair,
'Kulaklarınızı tıkayın ve bunu kalbinize sorun!'" diyecek
ve tutup daha derin bir sessizliğe gömülecektir.
(...)"⁴².*

Şiir anlatıcısı kendisine şiirin ne olduğunu soranlara badem ağacı, yağmur ve kaya gibi varlıkların doğal suskunluğunu işaret ederek yanıtlar. Badem ağacının kendi çiçeğini soranlara çiçeğin muhatabı olan saka kuşunu; yağmurun da tohumu ve toprağı işaret etmesi gibi şiir anlatıcısı da kendi şiirinin ne olduğu konusunda kendisi açıklama yapmaktan kaçınarak zımnen şiirinin okuyucusunu işaret eder. Alıntılanan son bentte ise kaya gibi bilgeliğin bilmemeziğine sığınan şiir anlatıcısı, şiirinin içeriği, dili, estetiği vb. hakkında bilgece bir suskunluğu tercih eder.

Cahit Koytak, şiirinin içeriğini kurgulamasında olduğu gibi şiir dilini inşa ederken de bilinçli bir çabayla doğallığı amaçlar. Doğallık, şairin dil ve anlatımda önemsedığı yalınlık ve saflığa ulaşmasında önemli bir etkidir.

6. 1. 3. Günlük Dilden Şiir Dilini Yontmak

Cahit Koytak şiirinin sözcük kadrosu -çeşitli bilgi ve bilim alanlarından alınan o alanların kendine özgü sözcük kadrosuna ait sözcükler ve söz öbekleri bir kenarda tutulursa- günlük dilin dağarcığından beslenir. Günlük dilden alınan sözcükler, günlük dildeki anlamsal boyutlarını ve derinliğini aşacak biçimde şiirin anlam dünyası içinde yeni anlamlar kazanarak şiir diline dönüşür. Ancak bu yeni anlamlandırma aykırı bağdaştırmalardan çok sözcüğün dize içinde oturduğu anlamsal bağlamların özgünlüğü ile sağlanır. Cevat Akkanat, *İstanbul BirNokta* dergisinin "Cahit Koytak Özel Sayısı"nda yazdığı yazıda Cahit Koytak'ın bu yönüne dikkat çeker:

" (...) artık yıldızların her bir ayrı bir yörüngede / dervişler gibi dönüyor, / güneşler patlayıp dağılıyor, / Tanrının ellerinden kaynayan ışık / saniyede üç yüz bin kilometre hızla /

⁴² agş., s. 386.

geleceğe akıyor, akıyordu. // Çünkü, sonsuzluğun dibinde / 'gelecek' dediğimiz / o fantastik delik açılmıştı.' (...) İktibas ettiğimiz dizelere dikkat edilirse şairin günlük dilden fazla uzaklaşmadığını görürüz."⁴³.

Cahit Koytak'ın günlük gazetede şiir yazma tavrının arkasında yatan şiiri "herkesle" buluşturma düşüncesi aynı zamanda şiir dilinin kaynağı olarak günlük dili seçmesinin de nedenidir. Şiir, ancak öylesi bir tutumla geniş kitlelere seslenebilir ve onlara belirli bir estetik düzeyin üstünde edebi haz sunabilir. Herkesin dilinden devşirilmiş ancak anonimleşerek sıradanlığa düşmemiş şiirlerle şair ve şiiri sahiciliği yakalayabilir. Yunus Emre Altuntaş, Cahit Koytak şiirini ele aldığı yazısında konuşma dilinin Cahit Koytak şiirine kaynaklık etmesini şöyle değerlendirir: "*Hep beraber kullandığımız dilden almamız şiirimizi ve okunmaz hale gelmişlikten çıkarmamız. Yunus kadar sahici, herkese söyleyecek sözü olan şiirler yazmalıyız.*"⁴⁴. Şiir yazarken konuşma diline yakın olmanın zorluğunun yanı sıra bu tutumdan kaynaklanan riskleri ortadan kaldırmak da ayrı bir zorunluluk olarak şairin karşısına çıkar. Ancak Ömer Erdem'den aktaran Murat Tokay'ın da belirttiği gibi Cahit Koytak'ın bu zorluğu aştığı görülür. "*Söz oyunlarından ve imgeden kaçan bir şiir yazıyor Cahit Koytak. (...) Ömer Erdem'in de belirttiği gibi birçok şair sözü eksilte eksilte büyük sanata varırken o sözü çoğaltıyor, konuşur gibi yazıyor. Sözü çoğaltmanın da zaafiyetine düşmüyor, şiir hakikatini kaybetmiyor.*"⁴⁵. Günlük konuşma dilini kullanarak içerik, teknik ve estetik açıdan esaslı metinler ortaya koymak Cahit Koytak'ta bilinçli olarak ve çalışılarak geliştirilmiş bir poetik tutumdur. Cahit Koytak, bu tavrını ele aldığı "Tuz ve Kekik" şiirinde, şiir anlatıcısı ile şiir kişisi Güzel Sözlerin Cini'nin diyalogu aracılığıyla şiir diliyle ilgi temel amacını açıklar.

" Tuz ve Kekik

– 'Öyle bir söz söyle ki, GüzelSözlerinCini,

Öyle güzel bir söz söyle ki, bana,

İçinde ne bilgi, ne keder, ne zekâ,

Ne de sanatın kas gücü hissedilsin.

⁴³ Cevat Akkanat, " 'Şairlerin Tanrısı'nda Cahit Koytak Ne Söyler? ", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 23.

⁴⁴ Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak ", http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-Cahit_Koytaka-soru-sormak.html [Erişim: 17/01/2013].

⁴⁵ Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12/06/2011). http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736 [Erişim: 29/12/2012].

*Yani ilk üçü yeterince,
Dördüncüsü de tuz, kekik düzeyinde
Var olmasına olsun, ama
Hiçbiri, öyle tadar tatmaz, insanın
Ağzını yakmasın, buruşturmasın.'*

– “Efendimiz, gerçekte, en iyisinden,
En incesinden, en keskininden şiir,
Demek istiyorlar, yanılmıyorsam...

*Masal gibi kıvrım kıvrım belki,
Ama dolambaçlı değil, apaçık ve akıcı;
Gazete yazısı gibi gündelik dile ait,
Ama yine de okuyanda da, dinleyende de
Gurbette vatanın,
Mezarda hayatın uyandırdığı
Hasreti uyandıran söz,
Demek istiyorlar, Majesteleri.'*

(...)⁴⁶.

İyi şiirin "*bilgi*", "*zekâ*", "*keder*" ve "*sanatın kas gücü*"nün yani sanatsal dilin optimal bileşiminden oluştuğunu belirten şiir anlatıcısı, son derece ölçülü bir bileşimden meydana gelen bu içeriğin aktarıcısı olan dilin, gazetelerin kullandığı yazı dili gibi gündelik dilden alınması gerektiğini vurgular. Böylece iyi şiir, içerik olarak bilgi, zeka ve kederle / duyguyla; biçimsel olarak da günlük dilden devşirilen edebi dille kurulur. Eğer şair, "*evde çocuklarıyla / konuştuğu gibi konuşmuyorsa, / karısıyla konuştuğu gibi konuşmuyorsa, // hasta bakıcısıyla, mezar kazıcısıyla, / kurtlarıyla, böcekleriyle, kemikleriyle / konuştuğu gibi süssüz, / caka satmadan,*"⁴⁷ konuşmuyorsa iyi şiirin dilini bulamamış demektir.

⁴⁶ Cahit Koytak, "Tuz ve Kekik", *Taraf*, (01/11/2010). Not: 1. Alıntıda, özgün metindeki yazım ve noktalama aynen korunmuştur. 2. Koyu vurgulamalar tarafıma aittir.

⁴⁷ "Ellisini Devirmiş Bir Şair", *YŞK II*, s. 301.

6. 1. 4. Öyküleyici Anlatım

Manzum ya da mensur bütün edebi metinler en temelde bir "anlatı"dır ve içerdiği bir öyküsü vardır. Şiir de doğal olarak -öykü ve romandaki kadar belirgin olmamakla birlikte- silik ve örtük de olsa bir öykü içerir. Bu zorunlu durum şairin, şiiri tahkiyeye yaslaması dolayımında şiir sanatı için, şiiri "manzum anlatı" düzeyine düşürme riskini de beraberinde getirir. İlhan Berk'in "*Öykülü şiire karşıyım. Öykülü dediğim, konusu anlatılan, bir yerde başlayıp bir yerde biten şiir. Bu bana şiirin dışında bir olay gibi görünüyor.*"⁴⁸ çıkışıyla kastettiği de tam olarak şiirin karşı karşıya kaldığı bu risktir. Ancak kendine özgü şiir dilini kurabilmiş şairler; öyküleyici anlatımla kurulan şiirlerde söz diziminin deforme edilmesi, sözcüklerin temel anlamlarının ötesinde anlam bağlantıları içinde kullanılması, çağrışım gücü yüksek sözcüklerin seçimi, içeriğe uygun sözcük kadrosu oluşturma, aykırı bağdaştırmalar, dilde ve duyarlıkta sıradanlığın kırılması, ritmik söyleyiş gibi yol ve yöntemleri kullanarak anılan öyküleyici anlatımı, bir risk olmanın ötesinde bir anlatım olanağına dönüştürebilmektedir. Bu nedenle şiirin "(...) *bir yerde başlayıp bir yerde bit*[mesinden]"⁴⁹ çok, şiirselliğin gereklerini ne ölçüde sağladığı belirleyicidir.

Cahit Koytak şiirinin belirgin özelliklerinden biri de bu bağlamda öyküleyici anlatımdır. Cahit Koytak, iyi tasarlanmış bir öyküyü ve şiir dilinin dokusuna uygun öyküleyici anlatımı, iyi şiiri inşa eden önemli yapı elemanlarından biri olarak görür.

Cahit Koytak'a göre en temelde, "*Milyarlarca hikâye katmanının / altında akıp çağıldı[yan] şiir. / (...) / Katman katman öykü, katman katman kader[den]...*"⁵⁰ başka bir şey değildir. Bu anlayışından ötürü şair, öyküleyici anlatımı bir şiir söylemi olarak kullanmaktan çekinmez. Cahit Koytak'ın bu tavrı "*Edebi türlerin birbirini beslemesi anlamında hikâyenin, hikâye etmenin şiire çeşni kattığı (...)*"⁵¹ biçiminde de değerlendirilebilir. Ancak Hayriye Ünal, "Cahit Koytak Şiirleri Bizi Neden Sarsmıyor?"⁵² sorusuna yanıt aradığı yazısında, Cahit Koytak'ın şiir dilinin belirgin

⁴⁸ İlhan Berk, "Yeni Şiir -1 Kasım-", *El Yazılarına Vuruyor Güneş -1955-1990-*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1997, s. 49.

⁴⁹ agy., s. 49.

⁵⁰ "Şiir ve Hayat' mı Diyoruz", *YŞK II*, s. 287.

⁵¹ Resul Tamgüç, " Varoluşçu Bir Poetika Oluşturmak: Cahit Koytak Deneyimi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 4.

⁵² Hayriye Ünal, "Cahit Koytak Şiirleri Bizi Niçin Sarsmıyor?", *Hece*, S. 153, (Eylül 2009), s. 17.

bir biçimde öykülemeye dayalı olmasını bir başka deyişle düz cümleye daha yakın cümlelerin dizeleştirilmesini onun şiirlerini sarsıcı olmaktan uzaklaştırdığı görüşünü savunur. Said Yavuz, Cahit Koytak'ın şiirinde öyküleyici anlatımın belirginleşmesinin "(...) en büyük tehlikesi[nin] şiirdeki sesi olumsuz yönde etkilemesi." olduğunu ancak bu dilsel tutumun "(...) sözü hikmete metni tedailere hasretmiş bir (...)"⁵³ şairi işaret ettiğini belirterek, Hayriye Ünal'ın tersine, aslında bunun bir handikap olmadığını belirtir.

Öyküleyici anlatımın onun şiirlerine olumlu katkıları üzerinde duran Şahin Torun *Ayraç*'ta yayımlanan yazısında, Cahit Koytak şiirindeki öyküleyici anlatımı şiirin iç zamanı bakımından anlatım olanaklarını genişleten bir avantaj olarak görür. Ona göre, "*Cahit Koytak şiirine en baştan sona kadar eşlik eden masalsı deyiş/söyleyiş biçimi[nin] bir yandan tarihe, mitolojiye, rivayetlere doğru giderken diğer yandan kırk yılın birikimiyle tekrar şimdiki zaman dönüşüyle*"⁵⁴ şiirdeki insan ve zaman gerçeğini okuyucuya daha yalın ve etkileyici biçimde fark ettirdiği üzerinde durur. Öyküleyici anlatımla kurulan şiirlerinde Cahit Koytak, şiiri düz yazıya yaklaştırma tehlikesine düşmez. Suavi Kemal Yazgıç, bu handikap karşısında Cahit Koytak şiirinin, şiirselliğinden ödün vermeyişini, "*En hikâyeli şiirinde bile narrative değil, imgeler mısra mısra teşekkül ederken, aslolanın şiir olduğu, anlatılanın bunun bahanesi olduğu gözden yitmiyor.*"⁵⁵ biçiminde açıklar. Şiirsellikten ödün verilmeden yapılan öykülemenin şiirin öz niteliklerini zedelemeyeceği eksenindeki değerlendirmeye Emrah Tahiroğlu da katılır. Ona göre öyküleyici anlatım gerekçesiyle "*Cahit Koytak gibi bir şairin söylediklerinin aza alınıp küçümsenmesi düşünülemez.*"⁵⁶

Öyküleyici anlatımı bir şiirleştirme yöntemi olarak sıkça kullanan Cahit Koytak, birçok şiirinin adında da "hikâye / (...) hikâyesi" sözcüğüne yer verir⁵⁷. Örneğin kitaplarında, "Hikâye" ortak adını taşıyan birden fazla şiirin yer alması

⁵³ Said Yavuz, "Bütün Ülkelerin Yerlisi", *Mostar -Aylık Kültür ve Aktüalite Dergisi-*, S. 70., (Aralık 2010).

⁵⁴ Şahin Torun, "Cahitçe Bir Şiir ya da Şiirin Cahit Hali", *Ayraç*, S. 8, (Mayıs 2010), ss. 11,12.

⁵⁵ Suavi Kemal Yazgıç, "Yoksul Yitik ve Güzel", *Yeni Şafak Kitap*, (13/04/2010). Makalenin e-nüşhası için bkz.: <http://www.yenisafak.com.tr/kitap/yoksul-yitik-ve-guzel-251912> [Erişim: 25/12/2013]

⁵⁶ Emrah Tahiroğlu, Mahmut Feyzi, "Anıt Şiiri Bağlamında Cahit Koytak Şiirine Genel Bakış", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 9.

⁵⁷ Bazı örnekler için bkz.: "Babamın Hikâyesi", *İA*, s. 75; "Çin Şiiri Çin Hikâyesi", *YŞK I*, s. 151; "Caius, Saray Şairi Osias'ın Hikâyesini Kaleme Alıyor", *YŞK I*, s. 181; "Hikâye / Gelinağacı", *ÖÇ*, s. 185; "Büyük Hikâye & Küçük Hikâye", *ÖÇ*, s. 249; "Hikâye / 'Kral ve Soyтары' ", *ÖÇ*, s. 252; "Hikâye / Kanatlı Karınca", *ÖÇ*, s. 408.

dikkat çekicidir⁵⁸. Bu şiirler tanrısal bakış açısıyla ve üçüncü tekil kişi anlatımıyla ve monolog, diyalog ya da polilog yöntemiyle kurgulanır. Örneğin Hükümdar ile emrindeki kişilerin diyalogunun öykülemesi biçiminde kurgulanan, aşağıdaki "Hikâye" adlı şiirde, öyküleyici anlatım belirgin bir biçimde görülür. Ancak şiire egemen olan, paradoksal anlatımla sağlanmış bütüncül ironi, metni şiir kılan temel özelliktir. Belirgin öykülemeye rağmen metin, şiirin sınırları içinde kalmayı sürdürür:

"Hikâye"

*'hükümdarım, taht tabuta
sığmıyor.'* demişler,

*'o zaman, tabutu
tahta sığdırın,'* demiş,

*'o zaman, mezarı
tahta sığdırın!*

*'o zaman, torlayın toplayın
Zaman'ı tahta sığdırın!'* ⁵⁹.

Öyküyü oluşturan diyalogun ilk bendinden gündelik, olağan deneyimi yansıtan *"taht tabuta sığmıyor"* bilgisi gerçek anlama yaslanan; ancak aslında bir kinayeyi işaret etmesiyle metni öykü olmaktan çıkaran ilk özelliktir. İkinci ve üçüncü bentlerdeki tabutun ve mezarın tahta sığdırılması emri ise nesnel mekân algısının tersyüz edilmesi⁶⁰ bağlamında kurulmuş bir ironi olarak diyalogu şiirsel açıdan çarpıcı ve güçlü kılan başka bir özelliği içerir. Son bentteki "zaman"ın tahta sığdırılmasında ise olanaksız olanaklı kılma bağlamında güçlü bir ironi kurulur. Bu dilsel özellikler şiiri -son derece belirgin bir biçimde öyküleme içermesine rağmen- manzum hikâye düzeyine düşme tehlikesinden uzak tutar.

Yukarıda alıntılanan şiire benzer biçimde, öyküleyici anlatıma dayanan "Gül Sepeti" şiiri de bir yabancı ile şiir anlatıcısının diyalogundan oluşur. Şiirin öyküsü, yabancının şiir anlatıcısına yönelttiği soruyla başlar:

⁵⁸ Örneğin bkz.: "Hikâye", *YBİM*, ss., 225; 243; 254; "Hikâye", *ÖÇ*, ss. 92; 165.

⁵⁹ "Hikâye", *ÖÇ*, s. 165.

⁶⁰ Yani nesnel gerçeklikte taht, mezara sığabilecekken; şiirin kurmaca dünyasında mezarın, tahta sığdırılması mekan algısının tersyüz edilmesidir.

"Gül Sepeti

-bu tabutun içinde kimse yok mu?
neden bir gül sepeti kadar hafif?

-yoksul bir şairin cenazesi bu, yabancı;
ruhumuzun kıraç bayırlarına
çiçek polenleri dağıtan
döllenmiş rüzgârlar
taşıyor omuzlarında onu...
(...)"⁶¹.

İlk bentte olması gerekenden farklı sonuç çıkarma bağlamında ironi yapılır. Ağır olması gereken dolu bir tabut, ironik olarak "*bir gül sepeti kadar hafif*[tir.]". Tabut, bu olağan dışı hafifliğinden dolayı "*döllenmiş rüzgarlar*" tarafından omuzlarda taşınmaktadır. Öyküleyici anlatıma eşlik eden bu dilsel özellikler, metni salt manzum anlatı olmaktan kurtaran temel etmenlerdir.

Cahit Koytak şiirinde öyküleyici anlatımın belirgin özelliklerinden biri de dizelerdeki eylem ve yüklemelerin öğrenilen, görülen geçmiş zaman kipleri ya da ekeylemin rivayeti ve hikâyesiyle çekimlenmesidir. "İki Yolcu: İnsan ve Su" şiirinde eylemler ya öğrenilen geçmiş zaman kipiyle ya da ekeylemin rivayetiyle çekimlenir: "*(...) buluşmuşlar / (...) oturmuşlar / (...) konuşmuşlar / (...) gelmiş // (...) övdüm / (...) döktüm / (...) anlattım // (...)*"⁶² dizelerinde olduğu gibi.

Cahit Koytak, öykülemeye dayalı şiirlerinde, öyküleyici anlatımı belirgin bir biçimde kullanmanın yanı sıra parodik bağ kurduğu üst metin olan öyküleri de belirterek şiirin, hem üslup hem de içerik olarak "öykü" niteliğini pekiştirir. Örneğin Tolstoy'un "İnsan Ne ile Yaşar?"⁶³ öyküsünün parodisi olan "Kunduracının Rüyası" şiirinde, okuyucuya parantez içinde "*(Tolstoy'un bir hikâyesinde olduğu gibi)*",⁶⁴ bilgisi verilir. Böylece Tolstoy'un "İnsan Ne ile Yaşar" öyküsü ile "Kunduracının Rüyası" şiiri aynı anlatı düzleminde buluşmuş olur.

Öyküleyici anlatımın dört temel ögesini oluşturan olay, zaman, mekân ve kişi öğeleri öykülemeye dayalı şiirlerde belirgin bir biçimde öne çıkarılır. Bazı şiirler ise

⁶¹ "Gül Sepeti", *YŞK II*, s. 125.

⁶² "İki Yolcu: İnsan ve Su", *YŞK II*, s. 23.

⁶³ Leo Tolstoy, *İnsan Ne ile Yaşar?*, Çev.: İhsan Özdemir, Timaş Yayınları, İstanbul 2004.

⁶⁴ "Kunduracının Rüyası", *YŞK III*, s. 124.

doğrudan doğruya zaman, mekân, olay ve kişi gibi temel öğelerin tanıtılmasıyla başlar:

"Hikâye
eski zamanlarda bir yolcu
kenarında bir akarsuyun
bir başka yolcuyla karşılaşıyor.
akşam da girmek üzeredir.
(...)"⁶⁵.

Yukarıya alıntılanan dizelerde öyküleyici anlatımın dört temel ögesi belirgin bir biçimde vurgulanır. Olay, iki yolcunun karşılaşmasıdır. Zaman ise "eski zamanlarda" biçiminde tanımlanan uzak geçmiştir. Mekân bir akarsu kenarıdır. Kişiler ise iki yolcudur. Böylece okuyucu, sonraki bentlerde ya da epizotlarda gelecek öyküleyici anlatıma hazırlanmış olur.

Bazı şiirlerde ise öykülemeyi belirgin biçimde vurgulamak için realist anlatıların sonunda yapıldığı gibi anlatı kişilerinin sonraki dönemlerinde, nerede ne yaptıkları, akıbetlerinin ne olduğu hakkında okuyucuya bilgi verilerek şiir sonlandırılır:

"(...)
O gece Osias'a şiirini sunan gence gelince,
onu da meyhanede artık gören olmadı.
Çünkü ertesi gün, güneşlenmesi
İçin bahçeye çıkardığı yaşlı anacığını
sırtında odasına taşıırken,
evi basan bir Latin mangası
alıp götürdü onu. Ve bir daha da
kendisinden haber alınamadı.
(...)"⁶⁶.

6. 1. 5. Dil Sapmaları

Şairin, dili kendine özgü kullanım biçimi olan üslubunun bir yönü olarak değerlendirilebilecek sapmalar; sözcüklerin, söz öbeklerinin, dizelerin ve bir bütün halinde şiir metninin ölçünlü dilden çeşitli uygulamalarla alışılmışın dışında bir

⁶⁵ "Hikâye", *YBİM*, s.254.

⁶⁶ "Caius, Saray Şairi Osias'ın Hikâyesini Kaleme Alıyor ", *YŞK I*, s.193.

kırılma yaratacak biçimde kopmasıdır. Genel anlamda sanatçı sapmalar aracılığıyla "(...) dile yeni bir güç kazandırmayı, göstegeleri ses ve anlam açısından daha etkili kılmayı, okuyan / dinleyenin zihninde yeni değişik tasarımlar ve duygu değerleri oluşturmayı amaçlar."⁶⁷ Bu çalışmada dilsel sapmalar, Cahit Koytak'ın şiirlerindeki sapmalar, niteliğine göre dört farklı başlık altında değerlendirilecektir. Ölçünlü dilin dışında yer alan kullanımlar niteliğine göre argo ve sarkazm, arkaik sözcükler kullanma, öz Türkçe sözcükler kullanma ve şairin kendi ürettiği sözcükleri kullanması başlıkları altında incelenecektir.

6. 1. 5. 1. . Argo ve Sarkazm

Lisan-ı erazil, lisan-ı hezele biçiminde dışlanarak tanımlanan argo⁶⁸, yeraltı edebiyatının bir tür haline gelerek kabul görmesiyle meşrulaşmış bir dağarcık olarak edebiyatta kendini "erazil" ve "hezil" olmaktan kurtaran bir kullanım alanı bulur. Yeraltı edebiyatında, içerikteki aykırılığın biçime yansımalarının bir sonucu olan "argo", her ne kadar genel bir yanılısamayla "hırsızların dili"⁶⁹ olarak bilinse de, "Türkçe Sözlük"te " a. (a'rgo) 1. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim. 2. Kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek veya topluluktaki insanların kullandığı özel dil veya söz dağarcığı, jargon. 3. mec. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim."⁷⁰ biçiminde tanımlanır. Turan Karataş ise "argo"yu edebiyat terminolojisi bakımından "(...) çoğunlukla yazı diline taşınmayan 'özel bir dil' (...)"⁷¹ olma yönüne vurgu yaparak tanımlar. Sarkazm ise argo, kinaye, iğneleme, ironi aracılığıyla söylenenin tersini kastetme gibi yol ve yöntemlerle dili, günlük kullanımın dışında rahatsız edici bir formda kullanma biçimidir.

Cahit Koytak'ın ilk şiirlerinden bu yana yararlandığı argo ve sarkastik söyleyiş genel ahlaki aşmayacak boyutta kullanılır. Ancak "Cazın Irmakları"ndaki

⁶⁷ Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, III. b., Ankara 1999, s. 166.

⁶⁸ Argo jargonunun serüveni ve bu konu hakkında yapılmış çalışmalar için bkz.: Mehmet Arslan, *Argo Kitabı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009, ss. 376.

⁶⁹ Hulki Aktunç, *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1998, s. 9.

⁷⁰ "argo", *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.

⁷¹ Turan Karataş, "argo", *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, II. b., Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 42.

bazı söyleyişler bu genellemenin dışına tutulmalıdır. Çünkü şiirin anlattığı dünya ve sosyokültürel çevre için olağan sayılan bu jargon, genel geçer toplumsal kuralların dışında kalabilir.

Argo ve sarkastik söyleyişin en yoğun kullanımına da "Cazın Irmakları"nda rastlanır. Kitapta yer alan şiirlerde; pamuk tarlaları, portakal bahçeleri, Amerikan gettoları gibi köleliğin ve sömürünün mekânlarında yaşayan, köleleştirilerek değersizleştirilmiş, aykırı, yasa dışı, toplumdan dışlanarak marjinalleştirilmiş, insan olup olmadığı bile sorgulanan şiir kişilerinin yaşamları tema, motif ya da fon olarak kullanılır. Böylesi bir içerik, sıklıkla argo ve sarkastik üslupla şiirleştirilir. Yine bu kitapta, caz güftelerinin pastişisi olan şiirlerde, caz güftelerinin üslubuna öykünüldüğü için doğal olarak şiirin sözcük kadrosunda çok sayıda argo sözcük ve sarkastik deyişler yer alır.

Sosyokültürel koşullar, eğitim düzeyi, sosyal uyum sorunları ve kölelik geçmişi gibi nedenlerden ötürü zencinin argo konuşması olağan karşılanır. Bu nedenle zenci şiir kişilerinin anlatıcı olduğu şiirlerde argo ve sarkastik söyleyişe sıkça yer verilir. Cahit Koytak, zenci şiir kişilerine tanıdığı bu özgürlüğü aşağıya alıntılanan dizelerde açıklar:

"(...)
Zenci küfürlü konuşur diyorlar
Yakası açılmadık küfürler eder...
Bırakın küfretsin, bırakın küfretsin,
Yeter ki, yaratıcı olsun küfürleri,
Charley Patton'ın bluesları gibi!

Zenci blueslar yakar, blueslar;

(...)

Yeter ki, kalın olmasın,
Yeter ki, köşeli olmasın,
Çiftlik kâhyası Jo'nun
Kalın kafası gibi,
Aptal kafası gibi!"⁷².

Bu özgürlükten dolayı kimse zenci şiir kişilerinden ölçünlü dile uygun / "meşru" bir dil beklememelidir. Örneğin "*Bessie Smith'i zorlayabilir misiniz, / (...)* /

⁷² "Zenci Yalan Söyler Diyorlar", CAZ, ss. 79-80.

*Uydursun küfürlerini, federal yasalara?*⁷³ dizeleriyle bu özgürlüğün doğal bir biçimde hak edilmişliği üzerinde durulur. Irkçılığa maruz kalma ve dışlanmışlık zenci argosunu olağan kılar. Örneğin zenci karşıtı ırkçı bir örgüt olan Ku Klux Klan militanlarının zenci caz sanatçısı Bessie Smith'in evini yakmaya geldiği sahnede Smith, *"Bir manga ku klux klan itini, / Kıçını göstererek kapıdan kovan / Bronz renkli cesaretin ve öfkenin adı (...)"*⁷⁴ olarak, argo içeren dizelerle tanımlanır. Caz bestecisi ve virtüözü "Charlie Mingus"un adını taşıyan portre şiirde şiir anlatıcısı, Mingus ile olan diyaloglarını ve onun hakkındaki düşüncelerini argo ve sarkastik söylem aracılığıyla şiirleştirir:

*" 'Öyle tembel bir o... çocuğusun ki sen, Mingus'
derdim ona,
(...)
Kim ne derse desin, matrak bir dahiydi
bu Charlie Mingus denen
o... çocuğu;
umulmadık anlarda gamdan gama geçer,
ona esin taşıyan melekleri bile
şaşırtırdı, eşşoğlusunu."⁷⁵*

Argo, şiir adlarında da görülür. Caz güftelerine özgü yinelemelerle kurulmuş, siyah adamın köle yaşamını tema edinen şiirin adı "Honky Tonky"dir. Tek başına kullanıldığında "honky" sözcüğü zenci jargonunda beyaz adam için aşağılayıcı bir adlandırmadır. "honky tonky" ikilemesi ise hayat kadınlarının çalıştığı gece kulübü tarzındaki yerleri karşılayan bir addir⁷⁶. Afroamerikan caz sanatçılarının beslendiği sokak kültürünün söylemiyle kurulan "Sokakta Caz" şiiri, alt kültürün maruz kaldığı travmayı yansıtan dilsel bir şiddet içerir. Bu dilsel şiddet, argo ve sarkazmın rahatsız edici sözcük dağarcığıyla sağlanır. Şiir anlatıcısı, cazı besleyen sokağı, *"eroinin bilinçte açtığı / (...) piç kurusu çukur[a]"* benzeterek caz sanatçısına *"oğlum!"* ve *"evlat!"*⁷⁷ diye seslenir. Sanatçıya gelen esinler bile sadaka olarak sokak çalgıcılarının önüne atılan *"(...) lanet yirmi sentlik"lerdir*⁷⁸. Akortlar ve ritim ise *"şu,*

⁷³ "Bessie Smith [III. Epizot]", CAZ, s. 94.

⁷⁴ agş., s. 95.

⁷⁵ "Charlie Mingus", CAZ, ss. 192-193. Not: Alıntıda koyu karakterlerle vurgulanan dizeler, Cahit Koytak'ın da şiirin dipnotunda belirttiği üzere Miles Davis'in "Otobiyografi"sinden alıntılanarak şiirleştirilmiş metinlerdir, ve şiirin özgün yazımında italik olarak gösterilmiştir.

⁷⁶ Sir James William Redhouse, "honky-tonk", *Redhouse English Dictionary*, Redhouse Co., GB London 1998.

⁷⁷ "Sokakta Caz", CAZ, ss. 358-359.

⁷⁸ agş., s. 358.

*kaldırım yosmalarının / göğüsleri gibi, kalçaları gibi / hoplayıp zıplayan (...)*⁷⁹
dizelerinde sarkastik bir dille okuyucuyu rahatsız edecek biçimde şiirleştirilir.

Anglosakson ve Amerikan toplumunda kişiler, genel bir görgü kuralı olarak ilk adlarıyla anılmaz, genellikle formel bir ifadeyle ikinci adlarıyla anılır. Ancak Afroamerikan sosyokültürel çevrede kişiler ilk adlarıyla bile anılmaz. Çoğunlukla ilk adlarından oluşturulan -bir tür argo olarak değerlendirilebilecek- kısaltmalar ya da çeşitli fiziksel özellikleri sarkastik bir biçimde vurgulayan yakıştırmalarla adlandırılır. Örneğin trompet virtüözü Louis Daniel Armstrong "Torba Ağız"⁸⁰ / "Satcmo"⁸¹ lakaplarıyla anılır. Tenor saksafoncu Lester Willis Young, kısaca "*Le*"⁸² olarak adlandırılır. Caz solisti Gertrude Malissa Nix Pridgett, "Cazın Anası"⁸³ olarak bilindiği için İngilizce anne sözcüğünden kısaltma olan "*Ma*"⁸⁴ ile anılır.

Cahit Koytak'ın şiirlerinde argo ve sarkastik söyleyişin çeşitli dönemlerde ve farklı kitaplarında kullanımını hakkında kanaat oluşturabilecek, seçilmiş bazı örnekler şöyle sıralanabilir:

*"yürüdüm höt! dedim Van Gogh defoldu"*⁸⁵,

*"yolun geçişi gibi sessiz
(ve bütün dostlukları gereksinmesiz)
Tüyüp gidecek tanla"*⁸⁶,

*"oturmuşlar kıçlarının üstüne"*⁸⁷,

*"hiçbir şey kaybolmuyor demek ki;
Sadece tornistan ediliyor"*⁸⁸,

⁷⁹ agş., s. 358.

⁸⁰ "Torba Ağız, Louis Armstrog, yahut Satchmo", CAZ, ss. 173-178.

⁸¹ "Redhouse", "Longman", "Oxford" gibi temel sözlüklerde, dolayısıyla ölçünlü dilde yer almayan bu sözcük Duke Ellington ve Ella Fitzgerald tarafından Armstrong'a yakıştırılmış bir addir. İngilizcede "çanta, torba" anlamına gelen "**satchel**" ve "ağız" anlamına gelen "**mouth**" sözcüklerinin kısaltılmasıyla oluşturulan "**satcmo**" sözcüğü "torba ağızlı" anlamına gelir. Bkz.: Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, s. 85.

⁸² "Tenor Saksafon Lester Young", CAZ, ss. 197-198.

⁸³ Joachim E. Berendt, *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010, s. 94.

⁸⁴ "Gertrude Ma Rainey [II. Epizot]", CAZ, ss. 76-78. Not: Bu örneklerin sonuna kadar, alıntılardaki argo ifadeleri belirten koyu vurgulamalar tarafıma aittir.

⁸⁵ Cahit Koytak, "Bir Yağmur, Bir Kule, Kıyıda İnsanlar", *Diriliş*, III. Dönem, S. 7, (Nisan 1970), s. 110.

⁸⁶ Cahit Koytak, "Elişinden Kanatlarla / Pasin'de", *Diriliş*, III. Dönem, S. 15, (31 Aralık 1970), ss. 30-32.

⁸⁷ Cahit Koytak, "Kırk Yaş Şarkıları / Yol Arkadaşları", *Hece*, S. 95, (Kasım 2004), ss. 6- 7.

"ayıp el kol hareketleriyle

"Sekiz sütuna manşet, davullarla zurnalarla,

*Geliyorum **ulan**, geliyorum! Diyerek*

(...)

Çürük kafalara, **hödük** kafalara

sığmayacak kadar büyük"⁸⁹,

" 'annesi kaldırım çiçeği' olan

(...)

*-gözünü açtığında **kahpe** dünyaya,"⁹⁰,*

"Sinkafsız muhabbet hak getire,"⁹¹,

"ya da 'küfrederken ana avrat!'"⁹²,

"ağzını açınca ana avrat dümdüz gitmesi"⁹³,

"saksafonun ucundan

beyaz dumanlar çıkarmak için

kıçımı yırtmazdım."⁹⁴,

"yahut dinleyenlerden bazıı,

'vay anasını, herif,

erken cavlağı çekmiş!"⁹⁵ desin,

'bir gece daha öttürebilseymiş,

ezgileriyle,

Orion takım yıldızını

yere indirecekmış, o.. çocuğu!"⁹⁵,

"altının kokusunu almış deyyuslar

yalayacaklar

çizmelerinin tozunu belli"⁹⁶,

⁸⁸ Cahit Koytak, "Sol Gözün Yalnızlığı", *Taraf*, (24/12/2012).

⁸⁹ Cahit Koytak, " 'Geçip Giden' İçin Son Şarkı", *Taraf*, (22/06/2009).

⁹⁰ "Sol Elle Çalmanlar", *CAZ*, s. 349.

⁹¹ "Jelly Roll Morton", *CAZ*, s. 164.

⁹² "Solo Saksafon", *CAZ*, s. 389.

⁹³ "Sonny Boy Williamson", *CAZ*, s. 168.

⁹⁴ "Miles Davis, Solo Trompet Geçer Sahneden [III. Epizot]", *CAZ*, s. 204.

⁹⁵ "Miles Davis, Solo Trompet Geçer Sahneden [IV. Epizot]", *CAZ*, s. 205.

*"Anasının nikâhına okutur
her türlü güzelliği"⁹⁷,*

"(...) cıvıvli görünüyor,"⁹⁸,

"(...) bu haspa şehir"⁹⁹,

*"(...): 'Afyonu bırakırım,
Sana mumlar yakarım, Meryem Ana!
Semtlerine uğramam, er-yosma civanların;"¹⁰⁰.*

6. 1. 5. 2. Arkaik Sözcükler Kullanma

Dilsel sapmalar içinde Cahit Koytak şiirinde en yoğun olarak görüleni ölçünlü dilde kullanım alanını tamamen yitirmiş ya da son derece belirgin biçimde daraltmış arkaik sözcüklerin kullanılması yoluyla yapılan sapmalardır. Arkaik sapmalar, arkaik sözcüklerin kullanımı yoluyla yapılabildiği gibi çeşitli yapım ya da çekim eklerinin arkaik biçimlerinin kullanılması yoluyla da yapılır. Arkaik sözcüklerin metindeki yoğunluğu ve kullanımındaki yerindelik, bazı şiirlerde örneğin "Kısa Abbasi Tarihi"nde¹⁰¹, okurun neredeyse, "*dilinden ötürü* [şiirin] *eski bir kitaptan sadeleştirilmiş bir alıntı*(...)"¹⁰² olduğunu düşünmesini sağlar. Arkaik sözcük kadrosu oluşturmadaki dil işçiliği ve -aynı zamanda şiiri tehlikeli sulara sokma riski de olan bu- ustalık sayesinde Cahit Koytak'ın şiirinde, şiirin içeriğine ve fon edindiği tarihsel-sosyal-kültürel yapıya uygun sözcüklerle dilsel bir mimari kurulur.

Cahit Koytak şiirinde ek düzeyinde görülen arkaik sapmalar dokuz madde halinde sıralanabilir. Bu sapmalar açıklanırken tipik örneklerin bir arada yer aldığı "Ustalık Yılları" şiirinde yapılan alıntılarla her bir madde açıklanmaya çalışılacaktır.

⁹⁶ "Genizden Konuşan Prens", *YŞK II*, s. 184.

⁹⁷ "Şiir ve Ölüm", *YŞK II*, s. 29.

⁹⁸ "Büyük Panayır", *YBİM*, s. 336.

⁹⁹ "Kaçış", *YBİM*, s. 29.

¹⁰⁰ "Şair Lucius'un Arınma Günü", *YŞK I*, s. 240.

¹⁰¹ "Kısa Abbasi Tarihi", *İA*, s. 94

¹⁰² Hayriye Ünal, "Cahit Koytak Şiirleri Bizi Niçin Sarsmıyor?", *Hece*, S. 153, (Eylül 2009), s. 17.

Bu nedenle yapılacak açıklamaların daha doğru ve kolay anlaşılması için şiirin tam metin olarak aşağıya alıntılanması yararlı olacaktır:

"Uсталık Yılları

*kedere ney değil
davul nekkâre...
keder ki, yakışan
odur hünkâre.*

*bin kulaç dipten gelir,
ervah içinden;
dokunmaz ağyare
duyulmaz ahımız.*

*destur vericek
eşiğe diz vura,
kederlice konuşa,
lakin sızlanmaya
zinhar, ihvanımız ⁿ¹⁰³.*

1. Ölçünlü dilbilgisinin fonetik kurallarına göre, kalın ünlüyle sonlanan sözcükten sonra yönelme durum eki olarak, "+a" sesinin kullanılmasının gerektiği yerlerde bunun yerine "+e" sesinin kullanılması:

Örneğin; "(...) / *keder ki, yakışan / odur hünkâre.*" dizelerinde "hünkâr + a" yerine, yönelme eki olarak "+e" sesinin kullanılıp sözcüğün "*hünkâr + e*" biçimiyle şiire girmesi, ekin arkaik kullanımına son derece uygun bir örnektir. Yine aynı biçimde "ağyar + a" sözcüğünün arkaik biçimi olan "ağyar + e" biçiminde kullanılması da bu bağlamda değerlendirilebilir.

2. Geniş zaman kipinde çekimlenen eylemlerde bağlantı ünlüsü olarak düz-dar ünlüler (ı, i) yerine, dar-yuvarlak (u, ü) ünlülerin kullanılması:

Örneğin; "*bin kulaç dipten gelir, / (...)*" dizesindeki "gel- i - r" sözcüğünde düz-dar ünlü (i) yerine, düz dar-yuvarlak ünlü (ü) kullanılarak sözcüğün arkaik geniş zaman çekimi olan "*gel- ü - r*" biçiminde kullanılması.

3. "-IncA" ulacı yerine Türkçenin arkaik bir ulacı olan "-cAk" ulacının kullanılması:

¹⁰³ "Uсталık Yılları", *YŞK III*, s. 133.

"*destur vericek*" dizesinde, "ver- ince" ulacı yerine "*ver- i - cek*" ulacının kullanılması.

4. Arkaik bir dil özelliği olan "-ArAk" ulacı yerine "-A" ulacının kullanılması:

"*eşiğe diz vura*" dizesinde "*vur- a*" ulacı, "*vur- arak*" ulacının anlamını verecek biçimde arkaik dil özelliğiyle kullanılmıştır.

5. "-A" istek kipinin, "-sIn" emir kipi yerine kullanılması:

"(*...*) *kederlice konuşa*, / *lakin sızlanmaya* / (*...*)", dizelerinde "*konuş- a*" ve "*sızlanma- y -a*" eylemlerinde emir kipi "-sIn" emir kipi yerine (arkaik kullanıma özgü kip kaymasıyla) "-A" emir kipi kullanılır.

6. Bazı yapım eklerinde dar ünlüler (ı, i) yerine, dar-yuvarlak (u, ü) ünlülerin kullanılması:

Örneğin; "*Yeni bir tanrı mı arıyor bu devletlüler kendilerine*"¹⁰⁴ dizesinde düz-dar ünlüyle kullanılması gereken "-II" yapım ekinin dar-yuvarlak ünlüyle "-lü" biçiminde kullanılmıştır.

7. Bazı ad ve eylem çekim eklerinde bağlantı ünlüsü olarak dar ünlüler (-ı- / -i-) yerine, düz-geniş (u, ü) ünlülerin kullanılması:

"*has odada bir mum yanar / ben fitilem*"¹⁰⁵ dizesinde, ek eylem bildirme kipi ile ad kökü arasına ("*fitil- e - m*") bağlantı ünlüsü olarak düz-dar ünlü "-i-" sesi yerine, düz-geniş "-e-" sesinin girmesi bu kullanımlara bir örnektir

8. Bazı adların arkaik kullanımlarında, anlamca bulunması gereken belirtme durumum eklerinin sözcüğün arkaik biçimde kullanımındaki eğilime uyularak düşürülmesi:

"*perçemimden tutup burnum sürçmüyor*"¹⁰⁶ dizesinde sözcüğün "burnumu" biçiminde değil de "burnum" biçiminde kullanılması bu dilsel tutuma bir örnektir.

9. Sözcüklere gelen eklerin "fasih" ya da klasik sarf açısından kaideli kabul edilen biçimleri yerine, muhaffef biçimlerinin kullanılması:

¹⁰⁴ Cahit Koytak, "Uludere, Uludere", *Taraf*, (23/01/2012). Not: Koyu şiirin özgün metninde italik yazılarak vurgulanan sözcük alıntıda koyu harflerle gösterilmiştir.

¹⁰⁵ "Fuzulî'nin Gecesi", *YŞK III*, s. 110.

¹⁰⁶ agş. s. 110.

"bütün dergehlerin kalender şairleri..."¹⁰⁷ dizesinde "dergâh" sözcüğü yerine, onun ölçünlü dilde yer almayan, arkaik ve muhaffef biçimi olan "dergeh" sözcüğünün seçilmesi; yine " 'Çaba kuldan ve kayra / Padişekten!', kavlince:"¹⁰⁸ dizesinde "padişah" yerine "padişeh" in kullanılması şairin bu eğiliminin örnekleridir.

Cahit Koytak'ın şiirlerinde, arkaik sözcük kullanma yoluyla, sözcük ve söz öbeği düzeylerinde gerçekleşen dil sapmalarını, betimleyebilecek seçilmiş örneklerden bazıları şunlardır:

**"İşbu misalde, icazı biemsal ve kemali ehliyetle
Fakirâne bir kere daha dermeyan edilmiştir."**¹⁰⁹,

**"*o iskarpinler ki, kimi raviye göre
burak nam saf kan
arap küheylanının
mübarek toynak larından
intihal edilmiştir.**

****size (...)
müşariunileyhin
bizdeki etba-ı tabileri!
(...)**

**ve topladıklarımı, 'ceylan derüsüdür,
vaşak derüsüdür' sanıp,
(...)**

*****dahası, kendü hars u zebanımıza kahr-ı gurbetten"**¹¹⁰,

**" 'Yoksulların ve Şairlerin Kitabı' bahrinde
imal-i sanat devam ediyor, dostlarım,
fil- ley-i ven-nehar
bütün çağılısıyla hem de..."**¹¹¹,

¹⁰⁷ Cahit Koytak, " 'Kusursuz' ", *Hece*, S. 62, (Şubat 2002), s. 4.

¹⁰⁸ "Bağdatlı Şair", *YŞK I*, s. 31.

¹⁰⁹ Cahit Koytak, "Güncellenmemiş Ekonomi Dersleri - II: Küresel Kriz", *Taraf*, (13/07/2009).

¹¹⁰ "Onuncu Şarkı / Merdivenin Dibinde, Zekânın Çiğ Işığında Varyete [adlı şiire ait manzum "Dipnotlar"ın ilk ikisi]", *Kaşgar*, C. XX, S. 20, (Mart-Nisan 2001), ss. 30-31.

¹¹¹ "Tanrının Şehri (I)", *YŞK III*, s. 65.

"Padişeh

Ben öşrünü vermeyince Padişeh

Zaptiyeler göndermiyor kapıma;

Bana nispet otağını her mevsim

Bir konak öte aparıyor Padişeh.

(...)¹¹²,

"ol Kıssa-yı Yusuf'ta..."¹¹³,

"bu, bir deve yükü evrak-ı metrukemizi,"¹¹⁴,

"hayret ettiler, pesent ettiler

(...)

soydular ol kemiği

(...)

ol nesneye, kızgın mil marifetiyle"¹¹⁵,

"mey içtikçe susazirem

men içirem

kanan sensin"¹¹⁶,

"(...)

hemcinslerinin de sana

havarilerinmiş gibi 'hörmetli,

riayetli, ülfetli' (...)"¹¹⁷.

¹¹² "Padişeh", *YŞK II*, s. 213.

¹¹³ "Gazze Risalesi / Ekler [III. Epizot]", *GR*, s. 58.

¹¹⁴ "Evde Çalışanlar İçin Metafizik [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 46.

¹¹⁵ "Tenor Saksafon Charlie Bird Parker'ın Göğe Çekilişi", *CAZ*, ss. 186-187.

¹¹⁶ "Fuzulî'nin Gecesi", *YŞK III*, s. 110.

¹¹⁷ "Prolog [I. Epizot]", *ÖÇ*, s. 8.

6. 1. 5. 3. Öz Türkçe Sözcükler Kullanma

Cahit Koytak, günümüze değin yayımlanmış şiirlerinde sınırlı sayıda da olsa öz Türkçe sözcükler kullanır. Bu sözcükler günlük konuşma dilinde ya hiç kullanılmayan ya da çok az kullanılan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin belirlenmesi ve anlamlarının verilmesinde kaynak olarak birincil olarak Türk Dil Kurumu'nun "Özleştirme Kılavuzu"¹¹⁸, ikincil kaynak olarak da yine aynı kurum tarafından hazırlanan "Türkçe Sözlük" esas alınmıştır. Bu başlık altında kullanılan öz Türkçe sözcüklerden "Özleştirme Kılavuzu"nda yer alanlar için ayrıca dipnot verilmeyecektir.

Cahit Koytak'ın yayımlanmış ilk şiiri "Eski Sofra" öz Türkçe sözcüklerin kullanımını bakımından dikkat çekici şiirlerden biridir. Aşağıya alıntılanan dizelerde, dil sapması olarak değerlendirilen öz Türkçe sözcükler koyu harflerle dizilerek vurgulanmıştır.

"Düzmece hoş sular içtik

(...)

*Ağlamayla gelen **anıs**al usul dizeler*

*Bana anamın bitmeyen oruçlarından **ağ**an görk*

(...)

*Mumu emen **dir**im*

(...)

*Gözlerinde bir **sev**'iyi kuytulaştıran bacı*

(...)¹¹⁹.

Alıntılanan ilk dizede Farsça "sahte" yerine öz Türkçe "*Düzmece*" sözcüğü kullanılırken, ikinci dizede Arapça "hatıra" ile ilgili sıfatı yerine "*anıs*al" sözcüğü kullanılmıştır. Üçüncü dizede iki farklı gerçek anlamı karşılayacak biçimde kullanılan "*ağ*an" (yükselen ya da aydınlanan) ortacı, Arapça "irtifa" ve "şafak"ın atması yerine kullanılmıştır. Yine aynı dizede, Arapça "hüsn" ve "cemal" yerine "*gör*k" sözcüğü kullanılır. Dördüncü dizede ise Arapça "hayat" yerine öz Türkçe "*Dir*im" sözcüğü kullanılır. Beşinci ve son dizede ise yine Arapça "aşk"ın karşılığı olarak "*sev*i" sözcüğü kullanılır¹²⁰.

¹¹⁸ *Özleştirme Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1978.

¹¹⁹ Cahit Koytak, "Eski Sofra", *Diriliş*, S. 6, (Şubat 1970), ss. 58-59.

¹²⁰ Bkz.: agy., ss. 76, 48, 73;127;169.

"Usta Sanatçının Çömezde..." şiirindeki, "onun insanların katında elde ettiği orun,"¹²¹ dizesinde Arapça "makam" ya da "mevki" sözcükleri yerine "Özleştirme Kılavuzu"nda önerilen "orun" kullanılır. Kaşgar'da yayımlanan "Gözlemci" şiirinde ise "asude iklimlere, uz diyarlara?"¹²² dizesinde yine öz Türkçe bir sözcük olan "uz" sözcüğü kullanılır.

"Depresif Karınca"da geçen "(...) / değer mi sizce peki, / bu bir damlacık **gönenç** / (...)"¹²³ dizelerinde ise Arapça "refah" sözcüğü yerine öz Türkçe "gönenç" sözcüğü kullanılır. "Ölüler İçin Reklam Arası"nda Farsça "sarhoş" ya da "sermest" yerine öz Türkçe "esrik" sözcüğü kullanılır: "esrik tiklerini yanaklarınızın"¹²⁴. "Dokuzuncu Şarkı / 'Yeraltından Notlar' "da, Arapça "kederli / mükedder" yerine "bungun" sözcüğü kullanılır: "Yorgun vicdanımızın / çıkardığı o **bungun**, / bayat avazeyi andıran... / (...)"¹²⁵. "İşaretler" şiirinde Arapçadan Türkçeye geçerek yerleşmiş "akıl" yerine öz Türkçe "us" sözcüğü kullanılır: "akşam ki tanrının **usuydu** da sanki,"¹²⁶. "Ölümün Ansızın..."da "**devinimin** ansızın atladığı"¹²⁷ dizesinde, "devinim" sözcüğünün, yine Arapça kökenli "hareket" sözcüğü yerine kullanılması öz Türkçe sözcükler kullanma yoluyla yapılan dil sapmalarının örnekleridir.

6. 1. 5. 3. Şairin Kendi Ürettiği Sözcükler

Cahit Koytak şiirlerinde, ölçünlü dilde bulunmayan ve ölçünlü dili yansıtan sözlük çalışmalarında daha önce yer almayan, tamamen kendi tasarrufu olan sözcükler türeterek, bu sözcüklere kendine özgü anlamlar yükleyip kullanma tavrına sık rastlanmaz. Bu tür sözcükler bakımında Cahit Koytak'ın kitapları ve süreli yayınlarda yayımlanmış şiirleri üzerinde yapılan taramada, bu tutumu örnekleyecek bir adet sözcük saptanabilmiştir. Bu durum şiirinin dili ve üslubu bağlamında değinilmeye değer önemli bir tutumdur. Bu sözcük, Kaşgar derisinde yayımlanan "Başka Uykulara Uyanmak" şiirinde "sonlanmak, sona ermek" anlamında kullanılan,

¹²¹121 "Usta Sanatçının Çömezde...", *YŞK II*, s. 335.

¹²² Cahit Koytak, "Gözlemci", *Kaşgar*, C. XVI, S. 16, (Temmuz 2000), s. 15.

¹²³ Cahit Koytak, "Depresif Karınca", *Kaşgar*, C. XXVI, S. 26, (Mart-Nisan 2002), s. 9.

¹²⁴ Cahit Koytak, "Ölüler İçin Reklam Arası", *Kaşgar*, C. XVIII, S. 18, (Kasım 2000), s. 14.

¹²⁵ Cahit Koytak, "Dokuzuncu Şarkı / 'Yeraltından Notlar' ", *Kaşgar*, C. XX, S. 20, (Mart-Nisan 2001), s. 20.

¹²⁶ Cahit Koytak, "İşaretler", *Hece*, S. 84, (Aralık 2003), s. 6.

¹²⁷ Cahit Koytak, "Ölümün Ansızın...", *Diriliş*, III. Dönem, S. 16, (31 Ocak 1971), s. 27.

şairin kendi üretimi olan "sonmak" eylemidir: "*böyle olacağı belliydi, / böyle son'acağı / belliydi,*"¹²⁸.

Ölçünlü dilde kullanılan sözcükleri bir araya getirerek yeni bir varlığı karşılayacak birleşik sözcük oluşturma yoluyla üretilen sözcüklere ise Cahit Koytak'ın çiçeklere verilen adları tema edindiği "Çiçek Adları"¹²⁹ şiirinde yer verilir. Bu şiirde Cahit Koytak, günlük dilde kullanılan sözcükleri bir araya getirerek botanik terminolojisinde ve ölçünlü dilde yer almayan adet yeni ad türetir. Cahit Koytak, nesnelere dünyasında bulunmayan, muhayyel çiçekler icat ederek bunlara yeni adlar tasarlama tavrını aşağıdaki dizelerde açıklar:

*"dünyanın bütün dillerinde bilinen çiçek adlarını,
dünyanın bütün dillerinde sevilen çiçek adlarını,
(...)
(...) ara bul ve yaz defterine.
onları bitirince de durma, sen kendin uydur,
sen uydur ve eşine, dostuna, yarenlerine,
sonra okurlarına söyle, onlar da
gönüllerindeki çiçeklere dönüp baksınlar
ve adlarını yasıp göndersinler sana;*

*[okurlar,] o güne kadar içlerinde sakladıkları,
o güne kadar açtıramadıkları
yahut ne yapsalar solduramadıkları
çiçeklere isim bulsun, isim koysunlar;
çiçek adlarıyla doldursunlar senin bahçeni,
(...) "¹³⁰.*

Bu şiirde Cahit Koytak, günlük dilde kullanılan sözcükleri bir araya getirerek botanik terminolojisinde ve ölçünlü dilde yer almayan otuz üç adet yeni ad türetir. Aşağıdaki alıntıda şairin kendi ürettiği dalar koyu harflerle dizilerek vurgulanmıştır:

*"(...)
ipsiz çiçeği yahut ipsizsapsız çiçeği
—açar açmaz sapından kopup
havalanan bir kır çiçeğinin adı, bu—*

¹²⁸ Cahit Koytak, "Beşinci Şarkı / Başka Uykulara Uyanmak", *Kaşgar*, C. XIX, S. 19, (Ocak-Şubat 2001), s. 20.

¹²⁹ Cahit Koytak, "Çiçek Adları", *Taraf*, (29/10/2012).

¹³⁰ agş.

kulağıküpesiz çiçeği

—aşağı sarkan taç yapraklarının ucu
kulak memesi gibi delik
bir saksı çiçeğinin adı, bu da—

yüreğidelikdeşik çiçeği,

gönlüyaralıcığdem, berberyakası çiçeği,

alkaponyakası, güveyyakası,

dudakkanatan, yanakkızartan,

cinkadehi, perikadehi,

ağlayançiçek, ağlayankız,

ağlayancellat, padişahıgörbeni,

gündenöncedoğan,

baharhissi, baharyarenliği,

yağmurçiçeği, yağmurbusesi,

yağmurla-yarenlik çiçeği,

karfeneri, kardudağı, yar-yanağı,

kardayürüyenkız,

kışgülü, kışın-ağlayan,

kışsevdası, kışrüyası,

râhıcebel, tûliömür, hubbahir,

ilâhiri, ilâhiri, ilâhir.....¹³¹.

Yukarıda koyu harflerle dizilerek belirtilen, şaire özgü birleşik sözcüklerin oluşturulmasında kullanılan yöntemler, örnekleriyle birlikte sekiz kulvarda sınıflandırılabilir:

1. Ad tamlaması yoluyla: "*kışsevdası, kışrüyası, ipsiz çiçeği, berberyakası*".
2. Farsça kurala göre kurulmuş tamlamalar yoluyla: "*râhıcebel, tûliömür, hubbahir*".
3. İlgeç öbeği yoluyla: "*yağmurla-yarenlik*".
4. ikilemeden oluşan öbekleştirme yoluyla: "*ipsizsapsız, yüreğidelikdeşik*".
5. Birden fazla sözcükten oluşan adlaşmış ortaç yoluyla: "*kardayürüyenkız, gündenöncedoğan*".
6. Bir ad ve ortacın kaynaşması yoluyla: "*dudakkanatan, yanakkızartan*".
7. Birleşik sıfat ve adın kaynaşması yoluyla: "*gönlüyaralıcığdem*".

¹³¹ agş.

8. Yargı bildiren söz öbeği yoluyla: "*padişahımgörbeni*".

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere Cahit Koytak, çeşitli yöntemler kullanarak Türkçede bulunmayan çeşitli sözcükler üretmek yoluyla ölçünlü dilden saparak dilde ve duyarlıkta sıradanlığı kırmayı amaçlamaktadır.

SONUÇ

SONUÇ

1949 yılında 29 Ocak Cumartesi günü dünyaya gelen Cahit Koytak, ilk gençlik yıllarını, ilk ve orta öğrenimini Erzurum'un kültürel atmosferi içinde geçirmiştir. Çocukluk yıllarına ilişkin anı ve izlenimlerin, çocukluğun büyüdüğü dünyası fon edinilerek şiirleştirildiği "Eski Sahneler, Eski Oyuncular" şiiri şairin geleneksel aile yapısı içinde yetişmesini göstermesi açısından son derece önemlidir. Henüz şairin hiçbir kitabında ya da süreli yayında yer almayan bu şiir tezin "Ekler" bölümünde yer almaktadır.

Edebiyata ilgi duymasını sağlayan ilk etken ümmi ancak bilge baba Hakkı Koytak'tır. Hakkı Koytak'ın oğlu Cahit Koytak üzerindeki en önemli etkisi ise onun irfan sahibi bir halk bilgisi oluşudur. Hakkı Koytak, duyurgaları açık, hayata, çevreye, kültüre, kelimelere karşı son derece ilgilidir. Erzurum şehrinde sosyal çevrenin yarattığı sözlü kültürü ve halk irfanını özümsemiş bu ârif baba, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Arzu ile Kamber, Leyla ile Mecnun gibi aşk hikâyeleri başta olmak üzere birçok halk hikâyesi ve peygamber kıssaları bilir. Bildiği bu hikâyeleri uzun kış geceleri, dost meclisleri gibi uygun zaman ve yerlerde türkülerıyla birlikte, türkülerini de makamıyla okuyarak anlatır. Cahit Koytak, çocukluğunun, dolayısıyla şiirinin çocukluğunun ve erken gençliğinin kulaklarının babasının sesiyle dolu olduğunu belirtir.

Cahit Koytak, yüksek öğrenim için geldiği İstanbul'daki sosyokültürel çevresi, onun bir entelektüel ve şair olarak ortaya çıkışını belirleyen ve hızlandıran en önemli etkidir. İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesinden yüksek kimya mühendisi unvanıyla 1974 yılında mezun olur. İstanbul Teknik Üniversitesi yılları Cahit Koytak'ın entelektüel kimliğinin oluşmasında son derece önemli bir süreçtir. Metin Önal Mengüşoğlu, Şakir Kocabaş, Ahmet Ertürk, Sezai Karakoç gibi isimlerle dostluğu bu döneme dayanır. Edebiyat, felsefe, teoloji, sanat, siyaset, gazetecilik ve dergicilik konulu konuşmalar, tartışmalar şairin öğrencilik yıllarının iz bırakan etkinlikleridir.

Cahit Koytak, üniversiteden mezun olduktan sonra bir kimya mühendisi olarak ilk ve son görev yeri Ankara'ya gider. Genç mühendis, bursuyla okuduğu devlete borcunu ödemekle yükümlü kılındığı için görevlendirildiği kamu kuruluşunda zorunlu hizmette bulunur. Ancak Cahit Koytak, altı ay çalıştıktan sonra

burs borcunu taksitle dışarıdan ödeme yolunu seçerek İstanbul'a döner. Cahit Koytak, Ankara'dan İstanbul'a dönüşünden sonra mühendis diplomasını rafa kaldırarak tuhafiye, kuyumculuk, bezzazlık, tüccarlık gibi çeşitli alanlarda ticaretle uğraşır.

Onun şiirlerinde en çok iz bırakan uğraşı ise Sultan Hamam'daki Hacopulo Han'da Yaşar Bostan'la ortaklaşa kurdukları ticarethanedeki toptan bezzazlık işidir. Sekiz yıl kadar süren bu dönemde Cahit Koytak kendine çevirmenliğin kapılarını açacak yabancı dil öğrenme çalışmalarına yoğunluk verir. Dil öğrenmek amacıyla çeviri temrinleri yapar.

Cahit Koytak 1994 yılında ticaret hayatından ayrılarak 2008 yılına kadar Yeni Dünya İletişim AŞ bünyesinde yer alan Kanal 7 televizyonunda çalışmaya başlar.

Medyanın ve hayatın içinde fiilen yer almasına rağmen Cahit Koytak biyografisinin ve poetikasının dikkat çekici yönlerinden biri de münzevi bir tavrının olmasıdır. Cahit Koytak'ın münzevi tavrında iki önemli etken sıralanabilir: şairin poetik anlayışı ve mizaç özellikleri.

Cahit Koytak; sanatı, poetikası, kişisel yaşamı hakkında televizyon, gazete, dergi, internet vb. medyadan bilinçli bir kişisel tercihle uzak durmuştur. Özel bir televizyon kanalının yabancı yayınlar departmanının kuruculuğunu ve on beş yıl aralıksız olarak yöneticiliğini yapan ve medyanın içinde fiilen yer almış bir kişi olarak daima kameranın arkasında kalmayı kararlı bir biçimde ilke edinmiştir.

Yaklaşık yarım asırlık sanat yaşamında -kırmadığı çok yakın bir iki dostunun ricasıyla katıldığı bir iki etkinlik hariç tutulursa- kendi iç dengeleri bakımından yararlı, hatta gerekli olduğunu tecrübelerle gördüğü sınırlar içinde kalmayı ve susmayı tercih eden, 'medya' kaçkını modern münzevi mizaca sahip bir şairdir. Ona göre bu durum, biraz da münzeviliği seven tabiatından kaynaklanmaktadır.

Cahit Koytak, sonraki dönemlerde de -ilk gençliğindeki birkaç istisna hariç tutulursa- yayımlanması talebiyle hiçbir dergiye şiir göndermez. Ancak kendinden yayımlamak amacıyla şiir talep eden kimseyi de boş çevirmez. Yayın organlarında şiirlerinin yayımlanması çoğu zaman bu şekilde gerçekleşir. *Taraf, Agos; Hece, Dergâh, Anlayış, Defter, Kaşgar, Kelime, Kayıtlar, Anlayış, Yönelişler, Kitap-lık, Gergedan, La Poete Travaille, Merdiven Şiir, Yasak Meyve, Mor Taka, Yönelişler, Kriter, Mesel, İstanbul BirNokta, Yedi İklim, Granada, Türk Edebiyatı...* gibi gazete ve dergilerde şiirlerinin yayımlanması genellikle bu biçimde gerçekleşir.

Cahit Koytak'ın münzevi tavrı şairin poetikası bağlamında iyi bir şair olmanın gereği olarak da değerlendirilir. İyi bir şairin tıpkı ay gibi bir görülen / bilinen yaşantısı bir de kendine özgü münzevi, yalnız ve "tenha" tarafı olmalıdır.

Cahit Koytak'ın bilinçli bir tutumla ve ısrarla sürdürdüğü münzeviliği modernliğin eleştirisi bağlamında değerlendirildiğinde entelijansiyaya dönük eleştirel bir tavır olarak da okunabilir. Şairin bu tutumu, bir bakımdan da çağına yöneltilmiş eleştirel, pasif bir karşı çıkıştır. Cahit Koytak'ın bu tutumunun çarpıcı örneklerinden biri aydınlanma çağından günümüze kadar çağdaş entelijansiyayı yaratan modernitenin temel saiki olan akıl ve aklın yarattığı kitaplardan başlayarak eleştirilerini sıraladığı ve bu çalışmanın birinci bölümünde bu bağlamda değerlendirilen "Ben Yokum Beni Karıştırmayın" şiiridir. Entelektüel anlamda inziva, susma, içe yönelme eylemleri; nesneleşmekten kurtulmanın, kişinin kendini yeniden keşfinin en önemli aşamasıdır.

Cahit Koytak'ın inzivasının bir başka boyutu da şiirle okur arasına girme endişesidir. Bu nedenle Cahit Koytak, en mühim vasfının yazdığı şiirler olduğu görüşündedir. Dünyadan, olan bitenlerden bahsetmek ona göre şiirle okur arasına girmek gibidir. Bu sebeple topluluklar içine çıkmaktan imtina eder ve bu nedenle de münzevi bir hayatı tercih eder.

Cahit Koytak'ın günlük yaşamı çeşitli bağlamlarda şiirlerinde sıkça yer almaktadır. Şair, Hayriye Ünal'a yazdığı manzum mektupta bütün entelektüel donanımıyla birlikte günlük yaşamında kendini, şiiri de sayarsak, dokuz çocuk atası, doğulu bir 'aksakal' olarak tanımlar. Şairin yaşamının önemli bir kısmı çalışma odasında geçer. Şiirlerinin önemli bir çoğunluğu bu odada hayat bulur.

Cahit Koytak'ın yayın faaliyeti, üniversite öğrenciliği sırasında Sezai Karakoç'la tanışmasıyla başlar. Karakoç'la 1970 yılının Ocak ayında Beyazıt'taki Küllük'te tanışan Cahit Koytak, bu tanışmada eleştirip görüşlerini bildirmesi için Karakoç'a verdiği "Eski Sofra" şiirini *Diriliş*'in bir ay sonraki sayısında yayımlanmış olarak görür. Cahit Koytak, 1970-1971 yıllarında *Diriliş*'te toplam beş şiir yayımlar. 1971'den 1984'e kadar geçen süre yayın faaliyeti açısından bir suskunluk evresidir.

Yukarıda anılan üç yıllık dönem, Cahit Koytak'ın üniversite öğrenciliği, mühendislik ve tüccarlık gibi geniş bir yelpazede hayatın içinde aktif olarak yer

aldığı; gözlem, okuma, dinleme, tartışma, izleme ve deneyimleme gibi birçok yolla şiir kumaşına malzeme olacak entelektüel ve pratik donanımı edindiği son derece önemli bir dönemdir. Yayın faaliyetindeki bu dönemseldurgunluk, şairin edebî kimlik kurma sürecinin tekâmülü ve sanatçının bir birey olarak hayatın içinde yoğun bir çabayla yer almasıyla ilgilidir.

Cahit Koytak'ın *Diriliş*'ten sonra yayımladığı ilk şiir M. Said Çekmegil ve oğlu M. Selami Çekmegil'in Ankara'da çıkardığı ve kendine özgü bir yayın politikası güden *Kriter* dergisinde yayımlanan, modern bireyin tekdüzeleşek bir kısır döngü halini alan gündelik yaşamını Kafkaesk, ironik bir tavırla temalaştıran “Memurun Ölümü”dür.

Cahit Koytak'ın şiir yayımlama serüveninde en yoğun etkinliğin görüldüğü mecra *Taraf* gazetesidir. Cahit Koytak *Taraf*'ta 1 Haziran 2009 ile 29 Nisan 2013 tarihleri arasında “Yoksullar ve Siviller İçin Tezler” başlıklı köşesinde, gazetenin olağan yayın akışı değişmediği takdirde her hafta pazartesi günü şiir yayımlar. Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında daha önce gazetelerde şiir yayımlanmışsa da bir şairin ‘köşe şairi’ olarak haftalık bir periyotla uzun süre şiir yayımlaması alışılmışın dışında aykırı bir durumdur.

Cahit Koytak'a göre *zamanın ruhuna* uygun yeni yatak gazete sayfalarıdır. Hayatın içinden çıkan şiirin artık *şairin deyişiyile soğuk nevale* dergilerde değil insanla dopdolu olan, hayatın içindeki gazete sayfasında yer alması gerekir. Cahit Koytak'a göre “şiirin gazeteye hulûlü” onun insan içine çıkışı, hayata dönüşüdür.

Cahit Koytak, 1971'den günümüze sayısı yirmiye yaklaşan farklı yayın politikaları ve olan çeşitli süreli yayınlarda çok sayıda şiir yayımlamıştır. Bu şiirlerin bir kısmı da henüz kitaplaşmamıştır.

İlk şiirinin yayımlandığı 1970'ten başlayarak 1990 yılına kadar birkaç cilt tutarında şiiri dergilerde yayımlamasına rağmen Cahit Koytak, kitap yayımlamaz. Çünkü bir şair olarak sabırlıdır. Şiiri yaşayan, zamanla değişerek olgunlaşan ve kendi doğal biçimini bulan bir organizma olarak gördüğü için yazdığı bir şiiri süreli yayında ya da kitap olarak yayımlamakta acele etmez.

İlk kitabı olan “İlk Atlas”ın Yazı Yayıncılıktan çıkması ise şairin öyle bir fikri ve planı olmamasına rağmen yakın arkadaşı Ahmet Kot'un ısrar ve isteği üzerine olur.

İsrail'in 2008 yılı başlarındaki yirmi bir gün süren Gazze kuşatması sırasında yazılan ve aynı coğrafyada yaşayan, aynı peygamberin adlarını taşıyan Yusuf ve Jozef adlı çocuklara yazılmış iki mektubu içeren "*Gazze Risalesi*" 2009 yılında yayımlanır.

2010 yılıyla birlikte şairin yayıma hazır bir biçimde bekleyen kitapları, Timaş Yayınlarınca arka arkaya yayımlanır. Yayınevi, baskısı bulunmayan ve Cahit Koytak okurlarının bulmakta zorluk çektiği, "İlk Atlas"ı yeniden yayımlamakla işe başlar. 2010 yılında "*Yoksulların ve Şairlerin Kitabı*"nın üç cildi yayımlanır. 2011'de "*Yeni Başlayanlar İçin Metafizik*", 2012'de "*Cazın Irmakları*", 2013'te "*Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat*", 2014'te "*Dudakta Bekletilen Şarkılar*" adlı şiir kitapları okurla buluşur.

Kimya mühendisliği eğitimi alan ve Ankara Şeker Fabrikalarında altı ay gibi kısa bir mühendislik mesaisi dışında bu alanda çalışmayan Cahit Koytak, kuyumculuk, bezzazlık, tüccarlık ve özel bir televizyonda yayın yönetmenliği gibi işler yaparken şiir sanatına olan tutkulu bağlılığının yanında dil öğrenmeye de vakit ayırarak kendi kültür atlasına Arapça, Fransızca ve İngilizceyi de ekler.

Cahit Koytak, başta Muhammed Esed, Ebu'l- Ala Mevdudi, Ebu'l- Fazl İzzet, 1913 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan, Bengal edebiyatında "büyük romantik çağı başlatan" öncü şairlerden Rabindranath Tagore, Lübnan asıllı Arap şair Halil Cibran olmak üzere önemli bilgin, düşünür ve sanatçıların Arapça, İngilizce ve Fransızcadan birçok yapıtını Türkçeye çevirmiş yetkin bir çevirmen olarak da tanınmıştır.

Cahit Koytak'a göre sanat en genel anlamıyla Yaratıcı'yı arama, O'na ulaşma, O'na giden yolu bulma çabasıdır. Cahit Koytak, sanata bakışı ve yüklediği misyonla Necip Fazıl'la benzerlik gösterir. "*Anladım işi, sanat, Allah'ı aramakmış; / Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomakmış...*". Sanat, "Allah'ı ararken" aynı zamanda yeni biçimler, biçemler, estetik kurgular peşindedir. Cahit Koytak'a göre sanatın kapsamı kâinatı, yaratılmış her şeyi kuşatan bir enginliğe sahiptir. Şiir, caz, dans da dâhil olmak üzere her türlü "iyi" sanata, O'ndan, "*O'nun hayatından / O'nun sanatından / iz, toz, köz taşıyan / her şey dahildir*". Çünkü sanat; Tanrı'yı, O'ndan olanı / sudur edeni, onun insanı yaratmak suretiyle insana ne demek istediğini estet bir bakış açısıyla kavrama çabasıdır. Bu nedenle O'na dair her şey sanatın kapsamı dâhilindedir. Cahit Koytak'a göre sanatın en temel işlevi ise insanı / sanatçıyı Tanrı'ya ulaştırmaktır.

Cahit Koytak'a göre "*Büyük Sanatçı*", "*Büyük Usta*", Yaratıcı'nın kendisidir. Sanatçı ise "*Tanrı çömezi*" / "*çırağı*" / "*yamağı*" / "*kalfası - halifesi*"dir. Sanatçının da -Büyük Usta'nın yaratıcılığının yanında son derece sınırlı olmakla birlikte-yaratıcı bir tarafı vardır. Sanatçının resmi, şiiri, yontuyu, yapıyı, müziği kısaca sanat yapıtını inşa etmesi, insanın, Büyük Sanatçı'nın yeryüzündeki halifesi / kalfası olmasının doğal bir sonucudur. Kısaca sanatçı, Büyük Usta'nın kalfası / halifesi olarak Büyük Usta'yı kendi içinde ortaya çıkaran, keşfeden kişidir.

Cahit Koytak, en genel anlamda şiiri bir yarat(ıl)ma biçimi olarak görür. Şairin estet bakış açısıyla yaratılmış her şey bir bütün halinde *Tanrının şiiridir*. Varlığa bu poetik bakışıyla Cahit Koytak, *Kainatı şiir gören, şiir bilen, şiire dönüştüren bir şairdir. Büyük şairler gibi tek bir şiirin peşindedir*. Bu noktada Cahit Koytak, Rezaizade Mahmut Ekrem'in *Zerrattan şumusa kadar her güzel şey şiirdir*, biçiminde özetlediği klasik estet bakışla benzerlik gösterir. Ancak Cahit Koytak'ın bu bakış açısından ayrıldığı nokta onun, zerrattan şumusa kadar her güzel şeyi şiir olarak görürken seküler bir tavır takınmaması, şiirini kotardığı varlık evrenini bir *Tanrı sofrası* olarak görmesidir.

Sanatı en temelde Tanrı'yı arama ve ona ulaşma çabası olarak tanımlayan Cahit Koytak'a göre iyi şiirin de en temel niteliği *Tanrı'nın dudağına / dönmeyi hak edecek saflığa, duruluğa, kalıcılığa ve özgünlüğe* sahip olmasıdır.

Cahit Koytak, ölümsüzlüğü, şiirin kurmaca dünyası içinde edebi metnin geleceğe kalması, insanın yaşamına başka bir dünyada devam ettiği gibi şiirin ve güzel şeylerin de başka bir dünyada var olmaya devam etmesi bağlamında değerlendirir. Cahit Koytak'a göre iyi şiirin ölümsüz olmasının nedeni Tanrı'dan gelmesidir. Bu nedenle iyi şiir için tekrar Tanrı'ya / özüne dönmek anlamına gelen bir *miraç* ya da *İtaka yolculuğu* söz konusudur. İyi şairler her şiiriyle, buluşuyla bu yolculuğa ya da *ölüme çare* aramaktadır. İyi şiir tıpkı ruh gibi Tanrı tarafından şaire üflenmiştir. Şiirle şair arasındaki ölümsüzlük ilişkisi, iki taraflıdır. Ölümsüz şiir, iyi şair tarafından inşa edildiği gibi; iyi inşa edilmiş bir şiir de şairini edebi anlamda ölümsüz kılar. Şiir, sanatçının ölümünden sonra da onun varlığını, bu dünyadan gelip geçmiş olduğunu hatırlatmaya devam ederek sanatçıyı yaşatmaya devam edecektir.

Cahit Koytak poetikası kapsamında, şiirin bizzat kendisini bir tür hikmet olarak değerlendirir. Ona göre şiir, bilgece söz söyleme sanatıdır. Söz söyleme edimi de iki şekilde ortaya çıkar: ilki "anlatıl(a)maz" olanı anlatmak, ikincisi ise

anlatılabilir olanı anlatmaktır. Şiir bunlardan birincisini yaparken yani anlatıl(a)maz olanı anlatırken hikmet niteliği taşır.

Cahit Koytak'a göre şiir bir yönüyle büyücülük sanatıdır. Bu durum büyüünün tıpkı şiirde olduğu gibi nesnel gerçekliği deforme etmesi ve insan üzerinde etki bırakmasıyla ilgilidir. Cahit Koytak'a göre sanatın iyi olması okuyucusu, dinleyicisi, izleyicisi / muhatabı üzerinde yarattığı etkiyle ölçülür. Sanat yapıtının niteliğini kanıtlamasının ölçütlerinden biri derin bir etki bırakabilme yetisiyle başka bir deyişle "büyüleyebilmesiyle" ölçülmektedir. Ancak büyülemenin yanında daha da önemlisi muhatabında bir farkındalık da yaratabilmelidir.

Cahit Koytak'a göre şiir akılla kavranan, akılla tasarlanan ancak akıldan çok sezgiye, irfana ve esine dayalı bir sanatsal üretilerdir. Şiirin ve yaratıcılığın saiklerinden birinin akıl / zekâ olduğunu Cahit Koytak yadsımaz.

Sanatsal yapıtta biçimi belirleyen, dış yapıyı inşa eden akıl ve zekâ olmakla birlikte; yapıta asıl ruhunu veren şey ise sanatçının sezgisel yeteneği ve sanatçı duyarlılığıdır. Bu hassas dengeye dikkat edilmediğinde zekâ ve akıl şiiri zedeleyebilir. Çünkü zekâ ile yapılabilecek işler sınırlıdır ve şiir de bütünüyle bu sınırlar içinde yer almayan bir yapıdadır. Bu nedenle akıl ve / veya zekâ, şiiri var eden diğer etmenler arasında daha geride konumlanır. Bu nedenle şair, şiiri tercih etmekle bir tür "Akıllı Delilik" yolunu seçmiş olur.

Cahit Koytak, şiire teolojik bir işlev de yükler. Her şeyden önce şiirde Tanrı bulunmalıdır. Çünkü içinde Tanrı olmayan şiir, insanı bir yere ulaştıramaz. Bu bakımdan şiiri anlamlı ve işlevsel kılan temel koşul Tanrı'dan izler taşıması, O'nu anlatması, O'na dair bir şeyler söylemesi, O'ndan gelen esinle var olmasıdır. Eğer bir şiirde ilk kıvılcım olarak Tanrı'dan gelen bir esin yoksa o şiir, insana bir şey söyleyemeyecek ve yokluğa mahkûm olacaktır.

Şiire yüklenen işlevlerden biri de insanın varoluşunu düşünmesinde ve sorgulamasında araç olma görevidir. İnsan düşünen bir özne olarak evrendeki konumunu, kendi varlığının niteliğini, evrende nesnel ve ruhsal bir varlık olarak aynı Yaratıcı tarafından "yaratılmış olma" ekseninde öteki varlıklarla denk olduğunu ve kendi varlığının ne anlama geldiğini şiir aracılığıyla anlar.

Şiir; ölümden, ölümlü olmanın bireyde yarattığı endişeden kaçmak için bir tür avuntudur. Cahit Koytak, şiir ile insanın ölümlü bir varlık olarak evrende var olması gerçeği arasında doğrudan ya da dolaylı olarak her zaman bir ilişki görür. İnsanın ölümlü olmasının yarattığı endişe, şiiri var eden etmenlerden biridir.

Düşünce yoluyla ölüm karşısında insanı açmaza sürükleyen felsefenin insana yaşattığı entelektüel bunalım / "sefalet" karşısında şiir, bir "çare" olarak görülür. Şair, yazdığı şiirler sayesinde ölüm düşüncesinden -bir süreliğine de olsa- kurtulur.

Şiirin şaire sağladığı ayrıcalıklar arasında, gündelik yaşamın akıl ve mantıkla örülü sıradanlığının sınırlılığından şairi kurtarması da vardır. Şair, şiir sayesinde aklın ve mantığın ilkeleriyle analitik, pragmatik, determinist vb. yöntemlerle düşünmek zorunluluğundan şiir sanatının sanatçıya sağladığı özgürlükle kurtulur.

Şiir, sosyopolitik bir işleve de sahiptir. Ancak bu sosyopolitik işlev belirli bir dünya görüşüne, ideolojiye angaje olarak politik bir misyon üstlenmek değildir. Şiirin sosyopolitik işlevi barışa katkı sağlamak, barışın güzelliğini öğretmektir.

Cahit Koytak'a göre şairliğin çalışma, emek, yetenek, estet bakış açısı gibi birçok yönü vardır. Ancak şairliğin en temel niteliği Tanrı vergisi olmasıdır. Bu nedenle şair olmak en temelde mesleki bir tercihle yapılan seçim değildir. Doğasında şairlik yeteneği olmayan kişi kendini şair yapacak uğraşlar peşinde koşmaz. Kişinin şiir yazma ediminin ilk ateşleyicisi içsel bir gerekliliktir. Dolayısıyla Cahit Koytak, ancak şair bir tabiat ve buna elverişli içsel bir donanımla dünyaya gelen kişilerin çaba, çalışma ve bilgisel kazanımlarla şair olabileceğini düşünür. Şair olabilmek için önce şair doğmak gereklidir.

Şair kimliğinin bir başka özelliği de kendinden başka hiç kimseye benzemeyişi, özgün oluşudur. Her şair taşıdığı "öz"le benzersiz, "nevi şahsına münhasır" bir kişiliktir.

Şair, gelip geçici olan maddesel bir evrende, maddeden oluşmuş ve maddeye mahkûm bir beden içinde ölümsüz bir ruh taşır. Şair, hem suda hem karada yaşama yetisiyle donanık canlılar gibi amfibik bir nitelik taşıdığı için iki farklı boyutta, birbirini etkileyen ve birbirinden beslenen iki yaşam sürdürür. Bu yaşamın ilki herkesin içinde yaşadığı, ateşin yaktığı, suyun boğduğu, fizik yasalarına göre tasarlanmış nesnelere dünyasıdır. Diğeri ise fizik yasalarında skandallar yaratacak işleyişe sahip, kendine özgü kural(sızlık)lara sahip, nesnelere dünyasından tamamen farklı, esine açık, metafizik bir dünyadır. Ona göre, bir *amfibik kişilik* olarak şair, fizik ve metafizik dünyalar arasında *konumlanır*. Cahit Koytak bu ikili yaşantıyı şairin yaratıcılığını sağlayan bir dilemma olarak değerlendirir.

Şair kimliğinin belirgin özelliklerinden biri de şairin akılla yaşadığı sorunlu ilişkidir. Şair, akılla didişen, akılla kalp arasında gelgitler yaşayan, akıl olgusuna felsefi anlamda ciddi eleştiriler yöneltten ancak her şeye rağmen akılı yadsımayan ve

trajedisini aklıyla derinleştiren bir kişiliktir. Bu nedenle şair, ne akılla ne de akıl olmaksızın edebilir. Sanatsal üretim söz konusu olduğunda "*katıksız şiir*" için akli ve aklın üretimlerini önemsemeyerek dışlayabilir.

Şair, duyarlılığı ve kavrayıcı bakışıyla kültürler, çağlar ve uluslarüstü bir kişiliktir. Şiir her ne kadar kültüre ve ulusa özgü özellikler taşısa da şair zamanı, mekânı, kültürleri, ulusları kısaca her şeyi bir bütün olarak kuşatıcı, evrensel bir bakış açısıyla gören, hisseden, şiirleştiren bir sanatçıdır.

Cahit Koytak'a göre her şeyin kaynağı Yaratıcı olduğu için mutlak güzelliğin kaynağı da bizzat Yaratıcı'dır. Mutlak güzellik aynı zamanda her yönüyle kusursuzluk gerektirdiğinden tek kusursuz olan da ancak Tanrı'dır. Yaratıcı, nitelikleri bakımından insanın somut varlığından ve bütün varlıklardan münezze olarak konumlandığından sadece Yaratıcı'nın zatında mümkün olan kusursuz güzellik, insan / sanatçı için ulaşılmazdır. Çünkü insanın sınırlı akılla sınırsız bir akli bütün yönleriyle kavraması olanaksızdır. Bu nedenle O'nun dışındaki her şey, doğası gereği kusurludur ve eksiktir. Şair de "*'kusursuz'un izinde'*" olmalıdır. İşte bu noktada sanatçı "şey"lerdeki kusuru ve eksikliği resimle, müzikle, yontuyla, filmle, şiirle... güzel sanat dallarındaki etkinlikleriyle tamamlayan estetik bir kişiliktir.

Sanatçıyı yeniden tasarlamaya, yeni biçimler bulmaya yönelten dürtü ise mutlak güzel ol(a)mayan şeylerin insanda uyandırdığı *yaratıcı eksiklik duygusudur*. Bu bağlamda sanatçının / şairin yaptığı iş tam olarak şöyle tanımlanabilir: Eksik ve kusurlu yaratılmış varlıkların mutlak bir uyumla ve estetik bir formla yeniden tasarlanarak tamamlanması bir başka deyişle evrendeki şeylerin, kusursuz güzelliğe biraz daha yaklaştırılmasıdır.

Şiirlerinde tema edindiği, adını andığı, gönderimde bulunduğu çeşitli olay, kişi, mitolojik figür ve varlıklara ilişkin ilginç, çarpıcı bilgiler verildiği için *Cahit Koytak'ın şiirinde müthiş bir bilgi, kültür birikimi göze çarpar*. Ancak bu bilgi üzerine kurulu olma niteliği salt bir didaktizme dönüşmüş manzum ansiklopedik bir söylem olarak değerlendirilmemelidir. Her şeyden önce "bilgi", Cahit Koytak için bir "*tapınma nesnesi*", ansiklopedik bir yük, epistemik bir aktarımın malzemesi değildir, "*insana daha özgür, daha derin, daha saf / olunabileceğini duyumsatan* bir edimdir. Bu nedenle Cahit Koytak şiirinin içerdiği bilgi, öğreten, ders veren bir bilgi değildir.

Cahit Koytak'a göre şair, bilgiden hareketle irfana / sezgiye ulaşan, bilge / ârif bir kişiliktir. Böylece şiir, bilge şairin elinde bir tür hikmete dönüşür. Cahit Koytak

şiiirinde bilgi şiiirleştiiirilirken sanatçının duyarlığı, eğretiler ve sözcüklere kazandırılan anlamsal katmanlılıkla dönüştürüme uğrar. Böylece doğrulanabilir niteliğinden sapor.

Şairin şiiir yazmak için yapması gereken ansiklopedik, ampirik ya da akademik bilgiyi estetize ederek öğrenilen olmaktan çıkarıp sezilebilir bilgi düzeyine getirmektir. Bu da yeniden kurmayı, bilgiyi daha önce günlük dilde kurulmamış anlam ilişkileri içinde şiiirsel yapının estetik bir parçası olarak yorumlamayı gerektirir.

Cahit Koytak, şiiirinin zoolojiden, botaniğe, kozmolojiden, diğer bütün fen bilimlerine; gündelik yaşantılardan çocukluğa; felsefe ve mitolojiden kutsal kitaplara kadar son derece zengin ve geniş kaynaklardan beslendiği görülür. Cahit Koytak şiiirinin beslendiği kaynakların en önemlileri ve en yoğun olarak yararlanılanı teolojik kaynaklardır. Birçok şiiirinin matrisini oluşturan düşüncenin Kur'an-ı Kerim'deki bir ayete, kıssaya, sureye; İncil'de ya da Tevrat'ta anlatılan bir öykü ya da anekdota dayandığı dikkati çeker. Cahit Koytak şiiiri, hangi kaynaktan beslenirse beslensin, en nihayetinde şiiirde ortaya konulanlar ya Kur'an-ı Kerim'in temel doktrinine dayanan ya da bu doktrinle çelişmeyen bir bakış açısıyla ele alınır.

Cahit Koytak, şiiirlerinde çeşitli bağlamlarda İncil'deki öykü, görüş ve düşüncelerden sıklıkla yararlanır. İncil'e göre insanın ve sözün yaratılışı, Hz.İsa'nın yaşamı, havarileriyle ilişkileri, çoban-sürü eğretilerleri, son akşam yemeği gibi öykü ve anekdotlar Cahit Koytak şiiirine tema, motif, fon olarak ya da anıştırma, üstkurmaca, gizli anıştırma, palimpsest vb. yöntem ve teknikler aracılığıyla kaynaklık eder.

Kur'an-ı Kerim ve İncil kadar yoğun olmamakla birlikte Tevrat (Tanah) ve sonuna eklenmiş mezmurlar; anekdot, öykü, olay, kişiler, ritim ve ahenk bakımlarından Cahit Koytak şiiirine kaynaklık eder. Şiiirlerde sıklıkla Tevrat'a (Tanah ve Eski Ahit), Tevrat'ı oluşturan diğer kitaplar ve mezmurlara da gönderimde bulunulur.

Mitoloji ve mitolojiye ait çeşitli figür ve anlatılar, Cahit Koytak şiiirinin önemli kaynakları arasında yer alır. Başta erken dönem Yunan mitolojisi olmak üzere Roma, Mısır, Hint ve Ortadoğu mitolojileri Cahit Koytak şiiirini besleyen kaynaklardır. Bunlar içinde en geniş yer tutanı ise kuşkusuz Yunan mitolojisidir. Cahit Koytak, mitolojiyi sadece şiiiri kurmakta bir kaynak olmanın ötesinde, şiiiri zaten kendi içinde taşıyan bir olgu olarak görür. Cahit Koytak'ın şiiiri, kutsal

kitapların ve kadim mitolojinin anlatılarıyla beslemesi onun şiirini içerik bakımından evrensel değer taşıyan her çağda ve kültürde anlamlı olan metinler olmasını sağlar.

Cahit Koytak şiirinin en belirgin özelliği şiir dilini günlük dilden devşirmesidir. Ancak bu durum anlamsal olarak bir tür sıgılık ya da yüzeysellik olarak değerlendirilmemelidir. Şiir, başka bir şeyin sıfatı, ardılı, öncülü ya da açıklayıcısı değildir. Olgusal ve sözel anlamda şiir, kendini kaim kılan değerlerle kendini var eden, kendisi için yine salt kendisiyle var olan sanatsal bir yaratımdır. Anlam yüklenmeye muhtaç olmadan kendinde kaim bulunan anlamları çoğaltan bir metindir. Bu bakımdan Cahit Koytak, şiirin bir dil sorunu olduğunun farkındadır. Ancak Cahit Koytak'ın bu farkındalığı, II. Yeni'nin şiir anlayışında olduğu gibi şiiri tamamen dile indirgeyen bir yaklaşım değildir. Şiir dili düzyazı gibi nesnel gerçekliğe ait olay, olgu ve durumları anlatan bir dil olmanın ötesinde sözcüklerini günlük dilden devşirmekle birlikte bir üst gerçekliği anlatan, kendini oluşturan sözcüklerin ötesinde bir dil olarak değerlendirilir.

Cahit Koytak, şiirinde en sofistike, anlatması ve anlaşılması son derece zor konuları, çetrefil felsefi bahisleri bile duru bir anlatımla, sıradan insanın anlayışına indirgeyerek duru bir biçimde anlatmayı amaçlar. Bu nedenle Cahit Koytak, *kelimelerle satranç oynamayan şairler* arasında değerlendirilir. Zaten zor olan da eklektik ve derin olanı anlaşılır kılarak anlatmaktır. Şairin yalın, duru bir anlatımı amaçlaması aslında yaratılışın saflığını ve estetiğini yakalama çabasının bir sonucudur.

Cahit Koytak, şiir yazmanın temel ilklerden birini *doğanın konuştuğu gibi konuşmak* biçiminde niteler ve şiir dilinin doğanın akışındaki yazgisallık gibi kendine özgü bir ritim ve doğallık içinde olması gerektiğini söyler. Şairin yazdıkları yapay geometrik ölçüler, tasarlanmış yapaylıklardan uzak olmalıdır. İşlene işlene klişeleşmiş tema ve üsluplardan uzak durmak gerektiğini belirtir.

Cahit Koytak şiirinin sözcük kadrosu -çeşitli bilgi ve bilim alanlarından alınan o alanların kendine özgü sözcük kadrosuna ait sözcükler ve söz öbekleri bir kenarda tutulursa- günlük dilin dağarcığından beslenir. Günlük dilden alınan sözcükler, günlük dildeki anlamsal boyutlarını ve derinliğini aşacak biçimde şiirin anlam dünyası içinde yeni anlamlar kazanarak şiir diline dönüşür. Ancak bu yeni anlamlandırma aykırı bağdaştırmalardan çok sözcüğün dize içinde oturduğu anlamsal bağlamların özgünlüğü ile sağlanır.

Cahit Koytak'ın günlük gazetede şiir yazma tavrının arkasında yatan şiiri "herkesle" buluşturma düşüncesi aynı zamanda şiir dilinin kaynağı olarak günlük dili seçmesinin de nedenidir. Şiir, ancak öylesi bir tutumla geniş kitlelere seslenebilir ve onlara belirli bir estetik düzeyin üstünde edebi haz sunabilir. Herkesin dilinden devşirilmiş ancak anonimleşerek sıradanlığa düşmemiş şiirlerle şair ve şiiri sahiciliği yakalayabilir.

Cahit Koytak şiirinin belirgin özelliklerinden biri de bu bağlamda öyküleyici anlatımdır. Cahit Koytak, iyi tasarlanmış bir öyküyü ve şiir dilinin dokusuna uygun öyküleyici anlatımı, iyi şiiri inşa eden önemli yapı elemanlarından biri olarak görür.

Şairin, dili kendine özgü kullanım biçimi olan üslubunun bir yönü olarak değerlendirilebilecek sapmalar; sözcüklerin, söz öbeklerinin, dizelerin ve bir bütün halinde şiir metninin ölçünlü dilden çeşitli uygulamalarla alışılmışın dışında bir kırılma yaratacak biçimde kopmasıdır.

Cahit Koytak'ın şiir dilinin belirgin özelliklerinden biri de dilsel sapmalardır. Cahit Koytak'ın şiirlerindeki sapmalar, niteliğine göre dört farklı başlık altında değerlendirilebilir. Ölçünlü dilin dışında yer alan kullanımlar niteliğine göre argo ve sarkazm, arkaik sözcükler kullanma, öz Türkçe sözcükler kullanma ve şairin kendi ürettiği sözcükleri kullanması başlıkları altında incelemek mümkündür.

Cahit Koytak şiirinde Tanrı, yaratıcılık, insan, ölüm, kıyamet, aşk, akıl, delilik, bütünlük, kozmik uyum, müzik, sinema ve portreler gibi geniş yelpazeden oluşan bir tematik çeşitlilik görülür. Bu temalar şairin kendine özgü duyarlılığı, bakış açısı ve diliyle işlenir. Ele aldığı temaları karmaşıktan yalına indirgeyerek zihin açıklığıyla kavranabilecek, nüfuz edilebilecek bir biçimde ele alır. Ancak bu şiirler aynı zamanda okurun entelektüel donanımı ölçüsünde katmanlı, girift anlamlar üretebileceği türden metinlerdir.

Cahit Koytak şiirindeki temalar içinde özlem, ayrılık, hüzn... gibi şiir anlatıcısının doğrudan doğruya kendi bireyselliğiyle ilgili duygusal durumları ele alan temaların son derece sınırlı sayıda şiirde işlendiği görülür. Cahit Koytak, daha çok evrensel anlamda insan, bir olgu olarak ölüm, Tanrı, varlık-yokluk, akıl, delilik, hayat, modernlik gibi temaları ele alarak bunlara kavramsal çerçevede yaklaşım tanımlamaya, eleştirmeye girişerek; bu kavramları yeniden boyutlandırmayı amaçlar.

1990'da yayımlanan ilk şiir kitabı "İlk Atlas"ta daha çok kendiyi didişen, kendi varlığını ve içinde yaşadığı çağı sorgulayan, yanıtlar arayan, sorular soran;

bunalımları, açmazları olan, kendi ne'liğini, birey olarak niçin yaratıldığını anlamaya çalışan, doğrudan ya da dolaylı olarak modernite sürecine ve ona ait olgulara eleştiriler yönelten bir şair tavrı görülürken 1990 sonrasında yazdığı şiirlerde, kendi içsel sorunlarını çözmüş, iç dünyasını tanımış ve dizayn etmiş bir şair tavrı sergiler.

"İlk Atlas"ta didişilen Doğu ve Batı geleneklerine / inanma biçimlerine ait metafizik konular, artık "Şen Maneviyat"ı oluşturan izleklere dönüşür. "İlk Atlas"ta görülen huzursuz, parçalanmış, silik modern birey yerini, sonraki dönem şiirlerinde Tanrı'yı bulmuş, O'nun niteliğini tanımış, dingin bir ruh hali içinde varlığa, kavramlara kuşatıcı ve bütünlüklü, hâkim bir bakışla yaklaşan bilge bir şiir anlatıcısına dönüşür. Ancak tüm bu bilge ve dingin niteliğe rağmen akla olan güvensizlik, akıl -kalp ikiliği arasında bir pandül gibi sonsuz gitgeller yaşama tavrı - insan olmanın doğası gereği- elden bırakılmaz.

Şair, yaşadığı çağın tanığı olarak güncel olayları tema edinen şiirler de yazar. Bu tür şiirler şairin külliyatı içinde diğer temalara kıyasla son derece sınırlı sayıda olmakla birlikte entelektüel çevrelerde ses getirecek nitelikte çıkışlar içeren şiirlerdir. Bu güncel olaylar içinde İsrail'in 2008 yılı başlarındaki yirmi bir gün süren Gazze kuşatması sırasında yazılan şiirler kamuoyunda geniş yankı bulur.

Cahit Koytak şiirlerinde aşk teması; teolojik, felsefi kavramlar ve çeşitli insani durumlarla ilişkilendirilerek ele alınır. Aşk, genellikle birçok şairin başat temaları arasında yer almasına rağmen Cahit Koytak'ın aşk temasını sınırlı sayıda şiirinde kullandığı görülür.

Tanrı'ya duyulan aşk, sembolik, mistik, agnostik ya da platonik bağlamda ele alınmaz. Özneyi bilinmezliğe, girift, eklektik ruh hallerine, kendini unutturacak ruhsal bir sarhoşluğa, Divan şiirinde olduğu gibi asketik bir çileciliğe sürüklemeyiz. Tanrı'ya karşı insanın duyduğu aşk; duru, karşılıksız ve doğrudan doğruya yalın bir biçimde ifade edilen tutkulu ve yoğun bir sevgidir.

Akıl temasının işlendiği şiirlerde daha çok, akıl kalp ikiliği, insanın aklıyla yaşadığı çelişki, aklın açmazları, aklın yarattığı kuşkunun insanı sürüklediği huzursuzluk, aklın güvenilmezliği vb. üzerinde durulur. Tematik tutum olarak da akla karşı doğrudan ya da dolaylı eleştirel bir tavır takınılır. Bu bağlamda insan aklının üretimleri olan felsefe ve pozitif bilimin ortaya koyduğu ilkeler bazen mizah ve ironiyle de ele alınır. Modernitenin Tanrı'yı "öldürüp" yerine akli ve onun üretimi olan pozitif bilgiyi koymasına asimetrik olarak akla karşı eleştirel bir tavır "İlk

Atlas"tan "Dudakta Bekletilen Şarkılar"a kadar sürekli kendini hissettirir. Ancak bu tavır, aklın topyekûn inkârı ya da reddi değil; akıyla cedelleşen ve bir türlü yenilemeyen insan ve "akıl"ın ezeli ve ebedi trajedisi olarak okunmalıdır.

Cahit Koytak şiirinde Kaliforniya'daki portakal bahçesinde sömürülen kölelerden Gazzeli Yusuf'a kadar dünyanın her coğrafyasından ve kültüründen ezilenler ve onların trajedisinin yer almasına koşut olarak evsizlik temasının da sıkça işlendiği görülür.

Cahit Koytak şiirinde sıkça işlenen Tanrı teması, çeşitli bağlamlarda farklı yönleriyle ele alınır. Şiirlerde Tanrı, öznitelikleri ve tanımlamaları bakımından İslam dininin temel doktrinini oluşturan Kur'an-ı Kerim'de tanıtılan Yaratıcı'dır. Tanrı'nın korkulan, çekinilen değil; her şeyden önce sevilen, sevgiyle kavranan, birey için güven ve neşe kaynağı olan varlığının ön plana çıkarılması, Tanrı temasının işlendiği şiirlerin belirgin bir özelliğidir. Bireyin yetenek ve güçlerinin sınırlılığı, Tanrı'nın sınırsız merhameti ve bağışlayıcılığı, şiir anlatıcılarını yüreklendiren onları Tanrı'ya daha da yakın hissettiren argümanlar olarak karşımıza çıkar.

Cahit Koytak şiirinde Tanrı, çeşitli nitelikleriyle farklı biçimlerde adlandırılır. Bu adlandırmalarda güzellik, bağışlayıcılık, yücelik, ustalık, yaratıcılık, kusursuzluk, yalnızlık vb. sıfatlardan hareketle adlandırmalar yapıldığı gibi bahçıvan, maestro gibi çeşitli meslek dallarıyla da metaforik ilişkiler kurularak adlandırmalar da yapılır.

Arayış, insanın kendini gerçekleştirme sorunu olarak her çağda felsefe, edebiyat ve çeşitli inanç sistemlerinin temel sorunsallarından bir olagelmıştır. Kendini arama, kendini ve neliğini keşfetme yoluyla Tanrı'ya ulaşma ya da Tanrı'ya ulaşarak kendi benliğini bulma gibi bakış açılarıyla ele alınan "arayış" Doğulu ve Batılı birçok yapıtta tema ya da motif olarak kullanılmıştır. Arayışın olmaması ya da başarısızlıkla sonuçlanması durumunda ortaya çıkan iç çatışma, açmaza düşme, iç huzursuzluk, parçalanmış kişilik gibi psikolojik krizler modernist edebiyatın da temel temaları olarak kullanılmaktadır. Cahit Koytak şiirinde de arayışın bir tema olarak işlendiği görülür. Arayış, Cahit Koytak'ta somut eğretilmeler üzerinden soyut anlamlar üreten metafizik, mistik, içsel ancak bireyin maddi varlığını aşkın bir eylemdir. Cahit Koytak'ın şiir kişileri kendilerini, kendi benini arayarak kendi içlerindeki Tanrı'yı dolayısıyla varlığı mutlak olanı bulma, O'na eklemlenme peşindeki mistik kişilerdir.

Cahit Koytak şiirinde meczup, münzevi, şizofren, depresif, deli vb. akılla sorunlu ilişkileri olan şiir tiplerinin sıklığı göz önüne alındığında şiir kişilerinin

"akıllı delilik"i aradıkları gibi bilinçli sarhoşluğun da peşinde oldukları görülür. Bu sarhoşluk, "büyük sarhoşluk" olarak kavramlaştırılır. Büyük sarhoşluk, bilgece bir sarhoşluktur. Çünkü bu ruhsal durum, bireyin Tanrı'sını dolayısıyla kendisini bulmasıyla gerçekleştiği için bir arayış eyleminin sonucu olarak ortaya çıkar. Bireyi sarhoş eden de sarhoşluktan uyandıran da aynı şeylerdir. Bunlar Yaratıcı'nın gücü ve sanatı, *ölümsüzlük isteği*, Yaratıcı'nın varlığı, muhabbet ve ülfet, *sevda*, *edep*, *sabır* gibi olgu ve erdemlerdir.

Cahit Koytak şiirinde delilik teması, sanatsal kurmacanın bir gereği / özniteliği, aklın eleştirisi, aşkın yarattığı olağan ruh hali, akıl gibi varlığı Tanrı'dan bir olgu biçiminde değerlendirilerek işlenir.

Genel olarak müzikle şiiri iç içe, aynı içeriğin farklı biçimlerde ifadesi olarak gören Cahit Koytak'ta caz müziğinin ayrıcalıklı bir yeri vardır. Nitekim "Cazın Irmakları" adlı şiir kitabı tamamen caz, caz tarihi, caz enstrümanları ve caz ustalarının portrelerine ayrılmış, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde özgün yeri olan bir yapıttır. Şiir anlatıcıları; şiirlerin önemli bir kısmında cazın ruhunu, sömürünün nesnesi haline getirilen insanların Tanrı'ya duyduğu derin ve güçlü inançla ilişkilendirir.

Cahit Koytak şiirinin önemli temalarından olan caz, farklı bakış açılarıyla ele alınır ve her şeyden önce sosyolojik bir olgu olarak değerlendirilir. Afroamerikan alt kültürün sanatsal üretimi olduğu için underground bir sanat kabul edilir. Alt kültürün ürünü olmasının temel nedeni ise cazın, sömürünün nesnesi olan insan kitlelerinin sözcülüğünü yapmasıyla ilgilidir. Caz sanatçılarının sıkça işlenen portrelerinin de gettolaştırılmış Afroamerikan kültürünün atmosferi içinde yer yer sarkazma varan bir üslupla temalaştırıldığı görülür. Ayrıca caz, doğaçlama olma, belirli notasyon ve sözlerle yinelenmekle birlikte her zaman farklı formlarda ortaya çıkma gibi özellikleriyle Tanrı'nın yaratma eylemine benzediği için Tanrı'nın müziği olarak değerlendirilir.

Cahit Koytak'ın şiirlerinde suskunluk bir tema olarak sıkça işlenir. Ağaçların, taşların, otların, yağmurların... kısacası bütün doğal varlıkların yaptığı gibi *susarak konuşmak* gündelik yaşamın gitgide anlamsızlaşan, birbirinin aynısı olan, tek düze sığına ve ampirik akla karşı protest bir tavır olarak da şiirlerde ele alınır. Suskunluk, erdemli bir davranış olmanın yanında sanatsal yaratıcılığı kamçılayan, sanatçıyı esinleyen derinlikli bir eylemdir.

Cahit Koytak şiirinde ölüm teması sıkça ele alınır. Ölüm temasının ele alınışındaki belirleyici temel tutum, semavi dinlerin ortak tezini oluşturan ölümün bir son olmadığı, yeni bir yaşamın başlangıcı olduğu görüşüdür. Asıl hayat ise ölümden sonra kişiyi bekleyen hayattır. Ölüme bu açıdan yaklaşan şiir anlatıcıları, ölümün bütün trajikliği ve kaçınılmazlığı karşısında çıkmaza düşüp kahretmek yerine, "Ölüme Çare" olarak görülen "Şen Maneviyat"a sığınır.

Cahit Koytak şiirinde ölüm, yeni bir yaşamın başlangıcı olarak ele alınsa da güçlü bir hayatta kalma içgüdüleriyle, dünyada kendilik bilincine sahip, biyolojik bir varlık olarak bulunan insan için aynı zamanda endişe, korku ve anksiyete yaratan bir olgudur. Bireyin Tanrı'nın varlığından kaynaklanan umuduyla, ölümün kaçınılmazlığının yarattığı korku arasında yaşadığı karmaşa ölüm temalı birçok şiirde üzerinde durulan bir ruhsal durumdur.

Cahit Koytak, bir bütün halinde varlığı, evreni ve insanın her türlü soyut-somut üretimlerini kapsayan bu büyük uyuma "*kozmetik uyum*" adını verir. Hem nihai olarak insanın estetik üretimi olan hem de insanı konu edinen sanat (özelde ise şiir), doğallıkla bu uyumun bir parçasıdır. Sanatçının evrendeki şeylerde, devinim ve oluşlardaki uyumu, kapsayıcı bir bakışla sezip kavrayarak sanatsal yapıtı bu perspektifle ortaya koyabilmesinin temel koşulu *kendini kendine bırakması* ve büyük uyumun bir parçası olmasıdır.

Cahit Koytak'ın yaşam-oyun temalı şiirlerinde oyun, yaşamın bizzat kendisidir. Cahit Koytak'ın, kavramsal olarak "yaşam"ı tema edindiği şiirlerinde, genellikle yaşam bir tür oyun, yaşama eylemi ise oyun oynamanın bir biçimi olarak ele alınır. Yaşamın oyunlaştırılması, gündelik yaşamın tekrar edile edile sıradanlaşan ve tekdüzeleştikçe anlamsızlaşan karmaşasından bir kaçışın sonucudur.

Sanatı bir yönüyle "miş gibi yapmak" olarak algılayan Cahit Koytak, sanat ile oyunun ruhunu özdeşleştirir. Çünkü sanat da oyun da avunmak ya da bir başka deyişle sığınmak için vardır. Bireyin yazgısı da aslında oynaması için ona verilmiş bir oyun tekstinden başka bir şey değildir. Sanatsal yapıtın kendisi de aslında oyunlaşarak yaşamın oyunsuluğunu, oyuna düşkünlüğünü simgelemektedir.

İlk şiirini 1970'te yayımlayan Cahit Koytak, 1970'ler ve 1980'in son yıllarına kadar olan iki onyıllık süreçte genellikle İkinci Yeni ekseninde şiir verimlerini sürdüren muhafazakâr eğilimli şairlerle poetik açıdan benzerlik gösteren bir tutum sergilemiştir.

Cahit Koytak, 1990'larla birlikte bu çizgiden uzaklaşarak, herhangi bir edebi grup, hareket ya da topluluk içinde değerlendirilemeyecek -ana hatları yukarıda belirtilen- kendine özgü bir şiir anlayışı geliştirmiştir. Dolayısıyla Cahit Koytak Cumhuriyet Dönemi Türk şiiri içinde özellikle 1990 sonrası ikinci dönem şiirleriyle tematik tutumu, şiir dili ve üslubu kısacası bir bütün halinde poetik anlayışıyla kendine özgü bir alan açmıştır. Şiirlerinde görülen Tanrı'ya karşı duyulan derin ve içten inanç ve İslami duyarlık şairin "İslamcı şair" olarak yanlış ve eksik değerlendirmesine yol açmamalıdır. İnsanı ve insana özgü sorunsalları ulusa, dine, kültüre özgü olmaktan öte kavramsal bir perspektiften evrensel bir bakış açısıyla ele alan bir şair olarak adlandırmak daha yerinde bir tanımlama olacaktır.

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

A. Şairin Çalışmaya Konu Olan Eserleri

Cahit Koytak, Cahit; *Gazze Risalesi*, Pınar Yayınları, İstanbul 2009.

Cahit Koytak, Cahit; *İlk Atlas*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, Cahit; *Şairlerin ve Yoksulların Kitabı I*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, Cahit; *Şairlerin ve Yoksulların Kitabı II*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, Cahit; *Şairlerin ve Yoksulların Kitabı III*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Cahit Koytak, Cahit; *Yeni Başlayanlar İçin Metafizik*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011.

Cahit Koytak, Cahit; *Cazın İrmakları*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012.

Cahit Koytak, Cahit; *Ölüme Çâre –ya da Şen Maneviyat-*, Timaş Yayınları, İstanbul 2013.

Cahit Koytak, Cahit; *Dudakta Bekletilen Şarkılar*, Timaş Yayınları, İstanbul 2014.

B. Matbu Kaynaklar

1. Kitaplar

Afacan, Aydın; *Şiir ve Mitologya –Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Yunan ve Latin Mitologyası-*, Doruk Yayınları, Ankara 2004.

Akatlı, Füsün; *Zamanı Yaşatan Roman / Zamana Direnen Şiir*, Boyut Yayınları, İstanbul 1998.

Akay, Hasan; *Şiir Yeniden Okumak*, Kitabevi, İstanbul 2003.

Akın, Gülten; *Şiiri Düzde Kuşatmak*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1996.

Akkanat, Cevat; *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

Aksamaz, Nuray Gök; *Nartlardan Beri Kuzey Kafkasya Mitolojisi*, Sorun Yayınları, Ankara 2001.

Aksamaz, Nuray Gök; *Şiir Tasarımı ve Süreçler*, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul 2005.

Aksan, Doğan; *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara 1995.

Aksoy, N. Vd.; *Şiir ve Şiir Kuramları Üzerine Söylemler*, Düzlem Yayınları, İstanbul 1996.

Aktaş, Hasan; *Çağdaş Türk Şiirinde Din ve Tasavvuf*, Çizgi Kitabevi, Konya 2001.

Aktaş, Hasan; *Çağdaş Türk Şiirinde Tarihi Şahsiyetler ve Eserler*, Çizgi Kitabevi, Konya 2002.

Aktulum, Kubilay; *Metinlerarasılık*, Öteki Yayınları, İstanbul 1999.

And, Metin; *Oyun ve Bügü -Türk Kültüründe Oyun Kavramı-*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1974.

Arslan, Mehmet; *Argo Kitabı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009.

Asad, Muhammad; *The Road to Mecca*, Simon and Schuster, Newyork 1954.

Asiltürk, Bâki; *1980 Kuşağı Türk Şiirinin Poetikası*, Toroslu Kitaplığı, İstanbul 2006.

Aslan, Bahtiyar; *Günebakan -Yeni Türk Edebiyatı Değerlendirmeleri-*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012.

Atay, Oğuz; *Korkuyu Beklerken*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1987.

Aytaç, Gürsel; *Genel Edebiyat Bilimi*, Papirüs Yayınları, İstanbul 1999.

Ayvazoğlu, Beşir; *Aşk Estetiği -İslâm Sanatlarının Estetiği Üzerine Bir Deneme-*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1993.

- Ayvazoğlu, Beşir; *Geleneğin Direnişi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1997.
- Bachelard, Gaston; *Mekânın Poetikası*, Çev.: Aykut Derman, Kesit Yayınları, İstanbul 1996.
- Berendt, Joachim E.; *Caz Kitabı -Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına-*, III. b., Çev.: Neşe Ozan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010.
- Berk, İlhan; *şairin Toprağı*, Simavi Yayınları, İstanbul 1992.
- Berk, İlhan; *El Yazılarına Vuruyor Güneş -1955-1990-*,II. b., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1997.
- Berk, İlhan; *Poetika* ,II. b., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001.
- Berkes, Niyazi; *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, II. b., Haz.: Ahmet Kuyaaş, İstanbul 2002.
- Bilgegil, M. Kaya; *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989.
- Bretton, Gerard; *Sinema Tarihi*, Çev.: şirin Tekeli, İletifim Yayınları, İstanbul 1992.
- Campbell, Joseph; *İlkel Mitoloji –Tanrının Maskeleri-*, C. I., II. b., Çev.: Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1995.
- Campbell, Joseph; *Doğu Mitolojisi –Tanrının Maskeleri-*, C II., III. b., Çev.: Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2001.
- Can, Adem; *Cumhuriyet Devri şiir Poetikası –Dergâh'tan Büyük Doğu'ya-*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012.
- Can, şefik; *Klâsik Yunan Mitolojisi*, İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. şti., İstanbul 1970.
- Celal, Metin; *Yeni Türk şiiri*, Çizgi Yayınları, İstanbul 1999.
- Ceram, C. W.; *Tanrıların Vatanı Anadolu*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1979.

Cibran, Halil; *Tanrı Elçisi -Nebi-*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Mart 2012.

Cibran, Halil; *Gezgin –Kıssalar ve Hikmetler-*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Mart 2012.

Cibran, Halil; *Kaçık*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Nisan 2012.

Cibran, Halil; *Kum ve Köpük*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Nisan 2012.

Cibran, Halil; *Yeryüzü Tanrıları*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Haziran 2012.

Cibran, Halil; *Öncü*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Haziran 2012.

Cibran, Halil; *Gözyaşları ve Kahkahalar*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Temmuz 2012.

Cibran, Halil; *Vadinin Perileri*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Temmuz 2012.

Cibran, Halil; *Gece ile Sabah Arasında*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Ekim 2012.

Cibran, Halil; *Gönlün Sırları*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul Ekim 2012.

Cibran, Halil; *Başkaldıran Ruhlar*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Cibran, Halil; *Kırık Kanatlar*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Contemporary Poetry From Turkey Catalogue - Frankfurt Book Fair 2008-, Editor: Metin Celal, The Republic of Turkey Ministry of Culture and Tourism General Directorate of Libraries and Publications, İstanbul 2008.

Çalışkan, İsmail; *"Muhammed Esed ve Düşünce Dünyası"*, İnsan Yayınları, İstanbul 2009.

Çetin, Nurullah; *Yeni Türk Şiirinde Geleneğin İzleri*, Hece Yayınları, Ankara 2004.

Çetin, Nurullah; *Yeni Türk Şairinin "Yusuf ile Züleyha Hikâyesi" Duyarlığı*, Hece Yayınları, Ankara 2004.

Çetin, Nurullah; *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2010.

Çonoğlu, Salim; *İdeolojik Ölüm Algısı -Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Ölüm 1920-1950-*, Akçağ Yayınları, 1.b, Ankara 2007.

Çoruhlu, Yaşar; *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2002.

Çüçen, A.Kadir; *Heidegger'de Varlık ve Zaman*, Asa Kitabevi, 3.bs., Bursa 2003.

Dante, Alighieri; *La divina commedia*, a cura di Lodovico Magugliani, Rizzoli Editore, Milano, 1949.

Dante, Alighieri; *İlahi Komedya –Cehennem, Âraf, Cennet-*, Çev.: Rekin Teksoy, Oğlak Yayıncılık, İstanbul 1998.

Davis, Miles; *Miles -Otobiyografi-*, Çev.: Avi Pardo, Afa Yayıncılık, İstanbul 1995.

Ebu'l Fazl İzzet, *İslâm'ın Yayılış Tarihine Giriş*, Çev.: Cahit Koytak, İnsan Yayınları, İstanbul 2003.

Ece Ayhan, "Mor Külhani", *Bütün Yort Savul'lar*, VII. b., Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008.

Ecevit, Yıldız; *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, IV. b., İletişim Yayınları İstanbul 2006.

Emiroğlu, Öztürk; *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Enginün, İnci; *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001.

Esed, Muhammed; *Mekke'ye Giden Yol*, Çev.: Cahit Koytak, İnsan Yayınları, İstanbul 1985.

Esed, Muhammed; *Sahîh-i Buhârî –İslâm'ın İlk Yılları-* Çev.: Mustafa Armağan, İşaret Yayınları, İstanbul 2001.

Esed, Muhammed; *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, Çev.: Cahit Koytak – Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2002. [Çeviriye esas olan nüsha: Asad, Muhammad; *The Message of The Qur'ân –Translated and Explained by Muhammad Asad-*, Dâr al-Andalus Limited 3 Library Ramp, Gibraltar 1980.]

Eski Mısır'ın Ölüler Kitabı -British Museum'daki Ani, Hunefer, Anhai Papiruslarına Göre-, Haz.: Albert Champdor, Çev.: Suat Tahsuğ, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul 1984.

Estin, Colette vd.; *Yunan ve Roma Mitolojisi*, Çev.: Musa Eran, TÜBİTAK, Ankara 2002.

Eyüboğlu, İsmet Zeki; *Anadolu Mitolojisi –Anadolu Üçlemesi 2-*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1998.

Fanon, Frantz; *Peau noire, masques blancs*, Éditions du Seuil, Paris 1952.

Frantz Fanon, *Siyah Deri Beyaz Maske*, Çev.: Cahit Koytak, Seçkin Yayınları, İstanbul 1988 (2. b., Versus Kitap, İstanbul 2009).

Ferideddin-i Attar, *Mantık Al-Tayr*, Çev.: Abdülbaki Gölpınarlı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1968.

Fink, Gerhard; *Antik Mitolojide Kim Kimdir?*, Çev.: Serpil Erfindik Yalçın, İlya Yayınları, İzmir 2004.

Fuzulî, *Fuzulî Dîvânı*, "Kıt'alar", III. b., Haz.: Abdülbâki Gölpınarlı, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1985.

Garaudy, Roger; *Afarozdan Diyaloga –De l'antheme au Dialogue-*, Çev.: Sadık Kılıç, Birey Yayınları, İstanbul 1996.

Gencer, Bedri; *İslamda Modernleşme -1839-1939-*, II. b., Doğu Batı Yayınları, İstanbul 2012.

Güçbilmez, Beliz; *Sophokles'ten Stoppard'a İroni ve Dram Sanatı*, Deniz Kitabevi, Ankara 2005.

Gülşehrî, *Mantuku't- Tayr -tıpkıbasım-*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1957.

Günyol, Vedat; *Sanat ve Edebiyat Dergileri*, Alan Yayıncılık, İstanbul 1986.

Gürsel, Nedim; *Nâzım Hikmet ve Geleneksel Türk Yazını*, Adam Yayınları, İstanbul 1992.

Heidegger, Martin; *Varlık ve Zaman*, Çev.: Kaan H. Ökten, Agora Kitaplığı, İstanbul 2011.

Homeros; *Odysseia*, Çev.: Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul, 1998.

Huizinga, Johan; *Homo Ludes -Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme-*, IV. b., Çev.: Mehmet Ali Kılıçbay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2013.

İlhan, Attilâ; *Elde Var Hüzün -Bütün Şiirleri: 9-*, 6. b., Bilgi Yayınevi, İstanbul 1998.

İlhan, Attilâ; *Sisler Bulvarı -Bütün Şiirleri: 2-*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2003.

Kahraman, Hasan Bülent; *Türk Şiiri Modernizm Şiir*, Büke Yayınları, İstanbul 2000.

Karaca, Alâattin; *II. Yeni Poetikası*, Hece Yayınları, Ankara 2005.

Karaca, Alâattin; *Korkulu Uсталık*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.

Karataş, Turan; "Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç", Kaknüs Yayınları, İstanbul 2000.

Kocabaş, Şakir; *İfadelerin Gramatik Ayrımı*, Küre Yayınları, İstanbul 2002.

Kısakürek, Necip Fazıl, *Çile*, LX. b., Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2006.

Kolcu, Ali İhsan; "Hayata Karşı Hazırlananların Şiiri: Futbol Oynayan Çocuklar", *Modern Türk Şiiri I Şiir Tahlilleri -Modern Türk Şiirinin Panoraması-*, Salkım Söğüt Yayınları, Erzurum 2007.

Konularına Göre Kur'an -Sistemik Kur'an Fihristi-, IX. b., Haz.: Ömer Özsoy, İlhami Güler, Fecr Yayınları, Ankara 2005.

Koytak, Cahit, *Gazze Risalesi*, Çev.: Koray Kaya, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları, Ankara 2014.

Mackenzie, Donald A; *Çin ve Japon Mitolojisi*, Çev.: Koray Atken, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1996.

Mengüşoğlu, Metin Önal; *Bilge Terzi M. Said Çekmegil*, Beyan Yayınları, İstanbul 2009.

Mevdudi; *Kur'an- Kerim 'de Dört Terim –İlah / Rab / Din / İbadet-*, Çev.: Cahit Koytak, Kahraman Yayınları, İstanbul 1990.

Mevlana; *Mesnevi*, "Hz. Musa ile Çoban Hikâyesi", C. II, Çev.: Veled İzbudak, Gözden Geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1991.

Milton, John; *Kayıp Cennet -Adem ile Havva'nın Cennetten Kovuluş Öyküsü-*, Çev.: Enver Gürsel, Pegasus Yayınları, İstanbul 2006.

Necatigil, Behçet ; *100 Soruda Mitolojya*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1995.

Okay, M. Orhan; *Poetika Dersleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

Onay, Ahmet Talat; *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

Ögel, Bahaeddin; Türk Mitolojisi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1971.

Özlem, Doğan, *Tarih Felsefesi*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 1998.

Rosenberg, Dona, *Dünya Mitolojisi –Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi-*, Çev.: Kudret Emiroğlu-Ali Tarlanoğlu, İmge Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2003.

Sazyek, Hakan Behçet; *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1996.

Sazyek, Hakan; *Şiir Üzerine Şiirler*, Perşembe Kitapları, İstanbul 2001.

Seber, Cemal Süreya; *Folklor Şiire Düşman*, Can Yayınları, İstanbul 1992.

See Syed Abul Ala Maududi, *Four Basic Quranic Terms*, Transl. by: Abu Asad, Lahore 1996.

Şahin, Seval, *Modernizmin Oyunu Oyunun Modernizmi Tanpınar'da Oyun*, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Şeriati, Ali; *Dine Karşı Din –Anne Baba Biz Suçluyuz-*, Fecr Yayınları, Ankara 2009.

Şeriati, Ali; *Kendisi Olamayan İnsan –İnsanın Dört Zindanı-*, Fecr Yayınları, Ankara 2009.

Şeriati, Ali; *Sanat*, Fecr Yayınları, Ankara 2009.

Tagore, Rabindranath; *Veda Şarkısı*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Tagore, Rabindranath; *Gitanjali –Tanrı'ya Adanmış Şiirler-*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Tagore, Rabindranath; *Ayın Bitmeyen Çocukluğu*, Çev.: Cahit Koytak, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

Tolstoy, Leo; *İnsan Ne ile Yaşar?*, Çev.: İhsan Özdemir, Timaş Yayınları, İstanbul 2004.

Tökel, Dursun Ali; *Divan şiirinde Harf Simgeciliği*, Hece Yayınları, Ankara 2003.

Türk Edebiyatı Tarihi, C. IV, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2007.

Ülken, Hilmi Ziya; *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, III. b., Ülken Yayınları, İstanbul 1992.

Wittgenstein, Ludwig; *Tractatus Logico-Philosophicus*, Çev.: Oruç Aruoba, Bilim Felsefe Sanat Yayınları, İstanbul 1985.

Yazır, Elmalılı Hamdi; *Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Meâli*, Temel Neşriyat, İstanbul 2000.

Yazır, Elmalılı Hamdi; *Hak Dini Kur'an Dili, C. VIII, Haz.: Ertuğrul Özalp, İşaret Yayınları, İstanbul 1996.*

Yunus Emre, Divan [Yûnus Divanı], Haz.: Prof. Dr. Turan Karataş, Kaynak Yayınları, İstanbul 2014.

Yücel, Müslüm; *Edebiyatta Ölüm ve İntihar*, Agora Kitaplığı, 3.b., İstanbul 2007.

2. Yayınlanmamış Tezler

Adem Çalışkan, *Cumhuriyet Devri İslamî Türk Edebiyatı (1960-2000)*, (basılmamış doktora tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2002.

Fikret Uslucan, *Dergâh Mecmuası Üzerine Bir İnceleme*, (basılmamış yüksek lisans tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1995.

Zübeyde Şenderin, *Turgut Uyar'ın Hayatı, Sanatı, Eserleri Üzerine Bir Araştırma*, (basılmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.

3. Makaleler ve Bildiriler

Abak, Şaban, " 'İlk Atlas'ın Irmakları", *Dergâh*, C. II, S. 15, (Mayıs 1991), ss. 10, 11.

Adıyan, Abdurrahman, "Güzel Sözlerin Cini: Cesur Bir Şair", *Aşkın (e) Hali*, S. 28, (Ekim-Kasım-Aralık 2012), ss.

Adıyan, Abdurrahman, "Cahit Koytak Şiirinde 'Öteki'nin 'Beriki'leşmesi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 26-27.

Akkanat, Cevat, " 'Şairlerin Tanrısı'nda Cahit Koytak Ne Söyler?", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 22-25.

Aköz, Emre, " 'İşe Atla Gidip Gelme İsteği' ", *Sabah*, (20/05/2012).

Aköz, Emre, "Trompet Çala Çala Ölmek", *Sabah*, (03/07/2012).

Altay, İbrahim, "Batı'nın Doğusu Doğu'nun Batısı", *Sabah Kitap*, S. yok, (26/02/2012).

Asad, Muhammad, "Towards a Resurrection of Thought", *Islamic Culture*, V. XI., n. 1, 1937.

Aslan, Bahtiyar, " 'Yoksulların ve Şairlerin Kitabı' ", *Türk Edebiyatı*, S. 441, (Temmuz 2010), s. 65.

Ay, Mehmet, "İki Medeniyet Sarkacında Türkçe Şiir", *İstanbul BirNokta*, S. 48, (Ocak 2006), ss. 15-16.

Aycı, Mehmet, "Ben Cahit Koytak'ı Nasıl Bilirim?", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 28.

Aydın, Emel, "Öyküde Şiir, Şiirde Öykü", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, S.8, (Temmuz Aralık 2012), ss. 145-158.

Barışta, Pakize, "Sessizliğin İç Zenginliğini Keşfeden Şair: Halil Cibran", *Taraf*, (03/06/2012).

Batıslam, H. Dilek, "Divan Şiirinin Mitolojik Kuşları: Hümâ, Anka ve Simurg", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 7, (2002), ss. 185-208.

Bekiroğlu, Nazan, "Halil Cibran, Ermiş ve Sınav Sorusu", *Zaman*, (24/11/2013).

Berfe, Süreyya, "Cahit Koytak", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 16.

Bulduk, Zeki, "Bir Müneccimin Bana Ettikleri", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 29-31.

Bünyamin K.; "Yahya Kemal Üzerine Notlar", *Mostar -Aylık Kültür ve Aktüalite Dergisi-*, S. 47, (Ocak 2009), ss. 27-28.

Celep, Mustafa, "Cahit Koytak'ın 'Defter' Adlı Şiiri Üzerine –Otomatik Bir Yazı Denemesi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 18-19.

Çavuş, Necat, "Cahit Koytak'ın Şiiri I", *Bürde*, S. 1., (Nisan 1991),ss. 41-44.

Çavuş, Necat, "Cahit Koytak'ın Şiiri II", *Bürde*, S. 2., (Mayıs 1991), ss. 21-22.

Çıkla, Selçuk, "Şiirde 'Tema' Kavramı Üzerine", *YeniTürk Edebiyatı Dergisi*, S. 6, (Ekim 2012), ss. 71-86.

Daşcıoğlu, Yılmaz, "İşaret Çocukları'ndaki Şiirlerde Temel Yapı Oluşturma Tekniği Olarak Sapmalar", *İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 30, (2001-2003), ss. 469-492.

Deniz, İhsan, "Martin Heidegger mi, Âl-i İmrân mı?", *Bürde*, S. 1., (Nisan 1991),ss. 34-36.

Dölek, Ali, "-İmgeler Dünyasında Gezintiler V- Günlük Hayatın Resmini Çizen ve Valizinde Gittikçe Ağırlaşan Dünyadan Kaçan Şair: Cahit Koytak", *Kayıtlar*, S. 39, (Ocak 1994), ss. 31-36.

Durman, Nurettin, "Beylerbeyi'ne Uğrayan Şairler Yazarlar", *İstanbul BirNokta*, S. 84, (Ocak 2009), ss. 30-31.

Durman, Nurettin, "İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir", *İstanbul BirNokta*, S.126, (Temmuz 2012), ss.13-14.

Dündar, Murat, “Modern Türk Şiirinde ‘Ev’in Hazin Öyküsü”, *Türk Edebiyatı*, S. 291, (Ocak 1998), ss. 57-58.

Editöryal, “Genç Şair Cahit Koytak”, *İstanbul BirNokta*, S. 42, (Temmuz 2002), s. 23.

Editöryal, [Soruşturma:] "Niçin Kitap Yayımlamadılar?", *Kitap Zamanı*, S. 40, (04/05/2009).

Ergülen, Haydar, “Cahit Koytak Şiirinin Tehlikeleri Üzerine”, *Yasak Meyve*, S. 42, (Ocak-Şubat 2010), ss. 80-86.

Eriş, Seda, “Cahit Koytak Şiirine Genel Bir Bakış”, *Akatalpa*, S. 123, (Mart 2010), ss. 10-11.

Fennema, Jan, "The Human Being Called: 'Homo Techno-Sapiens': A Note on a Post-Human Perspective", *The Future of The Religion: Toward a Reconcilled Society -Studies in Critical Social Sciences*, Vol.: IX, Hotei Publishing, Ed.: Michael R. Ott, Brill 2007

Feyzi, Mahmut, “Cahit Koytak İle Söyleşi”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 2-3.

Flaccus, Quintus Horatius, *Ars Poetika*, [*Tiyatro Araştırmaları Dergisi* içinde], Çev.: İrmak Bahçeci, Eren Buğlalılar, Barış Yıldırım, S. 19, (Bahar 2005), ss. 89-102.

Gönen, Ayşenur, “Yokulların ve Şairlerin Kitabı”, *Anlayış*, S. 84, (Mayıs 2010), s. 87.

Gür, Âlim, vd, “Yeni Türk Edebiyatında Kaynak Olarak Poetika”, *Turkish Studies*, Volume 4/1-I, (Winter 2009), ss. 79-187.

Hızlan, Doğan, “Cahit Koytak Özel Sayısı”, *Hürriyet*, (14.08.2012).

İleri, Selim, "Kitabı Kim Okuyor?", *Zaman*, (26/05/2013).

İlhan, Nilüfer, “Cemal Süreya’nın Şiirlerinde Ölüm Teması”, *Turkish Studies, Türkoloji Araştırmaları, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/2-II (Spring 2011), ss.473-484.

Kacıroğlu, Murat, "II. Yeni Şiirinde Öteki Dünya: Orta Doğu ve Afrika", *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Mecmuası*, (Güz 2011).

Kacıroğlu, Murat, "Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde Özne-Ben'in Metafizik Bunalımı ve Bu Bunalımda İnanç Krizlerinin Rolü" Doğumunun 100. Yılında Uluslar arası Cahit Sıtkı Tarancı Sempozyumu, Diyarbakır, (2010).

Kacıroğlu, Murat, "Bir Bunalımın Anatomisi: Tanzimat Şiirinde İnanç Krizleri", *Turkish Studies, Türkoloji Araştırmaları, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/1-II (Winter 2009), ss. 2127-2156.

Karaaslan, İsa, "Şiirde 'Anlama' Yeni Bir Yorum ya da Yeni Başlayanlar İçin Metafizik", *Ayraç*, s. 22, (2011), s. 2.

Karcı, Mehmet Ragıp, "Şairler ve Şiirler: Cahit Koytak Şiirinin Okunmasına Zeyl", *Hece*, S. 83, (Kasım 2003), ss. 45-48.

Cahit Koytak, "Ruhun Haritaları", *Dergâh*, C. II, S.13, (Mart 1991), ss. 3- 6.

Koytak, Cahit, " 'Cahit Koytak: Şiiri, Hep Fonunda Sessizlikten ve Derin Bir Mavilikten Başka Bir Şeyin Görünmediği Bir ift Büyük Beyaz Kanat İmajı ve O Kanatların Hışırtısı Olarak Düşünmüşümdür.' ", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), ss. 68-71.

Koytak, Cahit, "İlk Atlas'a Bir Mektup ve Bir Şiir", *Kitap Zamanı*, S. 61, (7 Şubat 2011), s.12.

Koytak, Cahit, "Şiirle Medeniyet Arasındaki Sanat İdesi –'Güvercin Besleyen Adam' - ", Soruşturan: Editöryal, *Yeni Şafak Kitap*, S.14, Şubat 2007.

Kurtoğlu, Mehmet, "Bilginin Şairi: Cahit Koytak", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 6-7.

Kurtoğlu, Metin, "İslam ve Şiir", *İstanbul BirNokta*, S. 111, (Nisan 2011), ss. 36-39.

Orhan, Okay, "avuşoğlu'nun Divanları Arasında", *Yedi İklim*, S. 17-18, (Temmuz-Ağustos 1988), ss. 2-4.

Ömer Lekesiz, "Cahit Koytak İçin Bir Terceme-i Hâl", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), ss. 83-84.

Metin, Ali K., “Cahit Koytak Şiirinin Halleri”, *Athlar*, S. 7., (Şubat-Mart 2001), s. 14.

Metin, Ali K., “Şiir Eleştirisi ve Poetikalar Üzerine 2007-2009 Ajandasından Notlar (IV)”, *Hece*, S. ., (), s. 50-61.

Metin, Ali K., “1970 Kuşağının Şiirimizdeki Yeri”, *Hece*, S. 156., (2009 Aralık), ss. 96-113.

Mengüşoğlu, Metin Önal, "İlk Göz Ağrım ‘Kelime’ ", *Haksöz*, S. 226, (Ocak 2010).

Mengüşoğlu, Metin Önal, “Cahit Koytak Şiiri –Türkçe’de Bir Milat-”, *İstanbul BirNokta*, S.126, (Temmuz 2012), ss. 10-11.

Nişanyan, Sevan, "Sansür", *Taraf*, (21/09/2009).

Ocaktan, Mehmet, “Hayatın Ölümüne En Çok Yakışan Yeri”, *Bürde*, S. 1., (Nisan 1991), ss. 32-33.

Örgen, Ertan, “Yeni Türk Şiiri ve Gelenek İlişkisinde Kaynaklar”, *Turkish Studies*, Volume 4/1-II, (Winter 2009), ss. 2157-2178.

Öz, Asım, “Cazın Irmakları-Cahit Koytak”, *Varlık*, S. 1254, (Mart 2012), s. 99.

Sazyek, Hakan, “Poetikanın Boyutları”, *Sombahar*, S. 5, (Mayıs-Haziran 1991).

Sazyek, Hakan, “Şiir Dili ve Lirizm”, *Sombahar*, S. 8, (Kasım-Aralık1991).

Sazyek, Hakan, “Geleneğe Uzanmak ve Genç Şair”, *Dergâh*, S. 29, (Temmuz 1992).

Sazyek, Hakan, “Poetikanın Bireyselliği ve Biçimleri”, *Sombahar*, S. 11, (Mayıs-Haziran 1992).

Sazyek, Hakan, “Şiirde Ana Yol Meselesi”, *Sombahar*, S. 18. (Temmuz-Ağustos 1993).

Sazyek, Hakan, "Poetika Kavramı ve Yeni Türk Edebiyatında Manzum Poetik Ön Sözler", *Türk Dili*, S, 577, (Ocak 2000).

Sazyek, Hakan, "Yeni Türk Edebiyatında Poetika Tarzlarına Bir Örnek: Manzum Ön Sözler", *Hece*, S. 53 / 54 / 55, (Mayıs - Haziran - Temmuz 2001), s. 359.

Sevinç, Canan, "Cahit Koytak Şiiri", *Hece*, S. 112, (Nisan 2006).

Sorgun, Zeynep, " 'Bir Avuç Dolusu Aspirin İçen Kızlar İçin Kanto' Yazan Güzel Adam", *İnceleyen*, S. 3, (Eylül 2011).

Soyak, Murat, "Futbol Oynayan Çocuklar", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 20-21.

Soysal, Faysal, " 'Türk Sineması'nın Yolu 'Türk Şiiri'nden Geçiyor", *Anlayış*, S. 75, (Ağustos 2009), ss.56-57.

Sönmez, Mürsel, "Şiire Dair Sözler ya da 'Yoksulların ve Şairlerin Kitabı'ndan Kalkarak Bir Yere Doğru Gidiş", *İstanbul BirNokta*, S. 107, (Aralık 2010), ss. 24-26.

Tahiroğlu, Emrah; Feyzi, Mahmut, "Anıt Şiiri Bağlamında Cahit Koytak Şiirine Genel Bakış", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 8-9.

Tamgüç, Resul, "Büyük Usta'ya Kalfa Olma Yolunu Şiirle Keşfetmek", *İstanbul BirNokta*, S. 112, (Mayıs 2011), ss. 4-6.

Tamgüç, Resul, "Varoluşçu Bir Poetika Oluşturmak: Cahit Koytak Deneyimi", *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 2-3.

Taşdelen, Vefa, "İroni", *Hece*, S. 124, (Nisan 2007), ss. 53-66.

Tokay, Murat, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun", *Zaman*, (12.06.2011).

Torun, Şahin, "Cahitce Bir Şiir ya da Şiirin Cahit Hali", *Ayraç*, S. 8, (Mayıs 2010), ss. 39-40.

Turan, Adem, "Kış Halleri IV", *Ayvakti*, S. 100-101, (Ocak-Şubat 2009), s. 12-13.

Turinay, Necmettin, "Doksan Sonrası Şiir ve Cahit Koytak Şiiri", *Hece*, S. 110, (Şubat 2006), ss. 44-47.

Turinay, Necmettin, “Cahit Koytak Şiiri”, *Hece*, S. 112, (Nisan 2006), ss. 134-138.
Userin, Ali Görkem, “Yağmura Dairdir II”, *İstanbul BirNokta*, S. 4, (Eylül 2004), s. 2.

Userin, Ali Görkem, “Dünden Bugüne Edebiyat Dergileri”, *İstanbul BirNokta*, S. 67, (Ağustos 2007), s. 22.

Userin, Ali Görkem, “Cahit Koytak Şiiri: Cennetin Fon Müziği”, *Dergâh*, S. 210, (Ağustos 2007), s. 11.

Ünal, Hayriye, “Bir Portre ve Türk Şiirinde Dokuz İronik Söylem”, *Hece*, S. 124, (Nisan 2007), ss. 67-83.

Ünal, Hayriye, “Cahit Koytak Şiirleri Bizi Niçin Sarsmıyor?”, *Hece*, S. 153, (Eylül 2009), ss. 16-18.

Ünlü, Seyfettin, “Cahit Koytak Şiiri İçin Nur Heykelleri”, *Bürde*, S. 1, (Nisan 1991), ss. 38-40.

Yakın, A. Can, “Radyoaktivite”, *Kaşgar*, C. 8, S. 8, (Mart 1999), ss. 43-47.

Yardım, Mehmet Nuri, “Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...”, *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 121-124.

Yavuz, Said, “Bütün Ülkelerin Yerlisi”, *Mostar*, S. 70, (Aralık 2010).

Yazgıç, Suavi Kemal, "Yoksul Yitik ve Güzel", *Yeni Şafak Kitap*, (13/04/2010).

Zaim, Sabahattin, "Söyleşi: AB-Türkiye Bir Tereddüdün Romanı", *Anlayış*, S. 21, (Şubat 2005), ss. 36-41.

4. Sözlükler

Akarsu, Bedia; *Felsefe Sözlüğü*, Savaş Yayınları, 3. Baskı, İstanbul 1984.

Atlıcan, İhsan Coşkun; *Erzurum Ağızı, Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü*, Erzurum Halk Oyunları, Halk Türküleri Derneği Yayınları, İstanbul 1977.

Ayverdi, İlhan; *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbe Altı Neşriyat, C. I, II, III., İstanbul 2011.

Beydili, Celal; *Türk Mitolojisi -Ansiklopedik Sözlük-*, Yurt Kitap-Yayınları, Ankara 2003.

Cebecioğlu, Ethem; *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Anka Yayınları, İstanbul 2004.

Cevizci, Ahmet; *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 2002.

Çağbayır, Yaşar; *Ötüken Türkçe Sözlük*, C. I-V., Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007.

Çetin, Nurullah; *Takma (Müstear) İsimler Sözlüğü*, Otağ Yayınları, Ankara 2006.

Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, C. VIII., Ankara 1993.

Devellioğlu, Ferit; *Osmanlıca- Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1999.

Dilçin, Cem; *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

Eren, Hasan, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, II. b., Bizim Büro Basımevi, Ankara 1999.

Erhat, Azra; *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, 6. Baskı, İstanbul 1996.

Gündüz, Şinasi; *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara 1998.

Hançerlioğlu, Orhan; *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1979.

Kanar, Mehmet; *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2010.

Karataş, Turan; *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Perşembe Kitapları, İstanbul 2001.

Muallim Naci; *Lügat-i Nâcî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1987.

Mütercim Âsım Efendi; *Burhân-ı Katı*, Haz.: Mürsel Öztürk-Derya Örs, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

Necatigil, Behçet; *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 4. Baskı, İstanbul 1992.

Necatigil, Behçet; *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 23. Baskı, İstanbul 2006.

Nişanyan, Sevan, *Sözlerin Soyağacı -Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü-*, IV. b., Everest Yayınları, İstanbul 2012.

Özhan Öztürk, *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınları, Ankara 2009.

Özleştirme Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1978.

Pala, İskender; *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.

Redhouse, Sir James W.; *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2001.

Sarı, Mevlût; *El-Mevârid -Arapça-Türkçe Lügat-*, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul.

Sazyek, Hakan; *Roman Terimleri Sözlüğü*, Hece Yayınları, Ankara 2013.

Şemseddin Sâmî; *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1999.

Sontag, Susan; *Sanatçı: Örnek Bir Çilekeş*, IV. b., Metis Yayınları, İstanbul 2013.

Tekin, Arslan; *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Bilgeoğuz Yayınları, 4. Baskı, İstanbul 2010.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. Baskı, Ankara 2010.

Uludağ, Süleyman; *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2001.

Uslu, Mustafa; *Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Yağmur Yayınevi, İstanbul 2007.

Weber, Max; *Sosyoloji Yazıları*, VI. b., Çev.: Taha Parla, İletişim Yayınları, İstanbul 2004.

Zavotçu, Gencay; *Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü*, Aydın Kitabevi, Ankara 2006.

5. Ansiklopediler

AnaBritannica –Genel Kültür Ansiklopedisi-, Encyclopedia Britannica, Inc. & Ana Yayıncılık, İstanbul 1998.

Büyük Larousse, İnterpress Basın ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1986.

Işık, İhsan; *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, II. b., Ankara 2002.

Işık, İhsan; *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, II. b., Ankara 2007.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Yapı Kredi Yayınları, II. b., İstanbul 2003.

TDV İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998-2014.

-Türk Dünyası Ortak Edebiyatı- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, AYK AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara 2006.

Türkler, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara: 2002.

6. Elektronik kaynaklar

"12 Angry Men (1952)",

[http://en.wikipedia.org/wiki/12_Angry_Men_\(1957_film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/12_Angry_Men_(1957_film)). [21.11.2013].

Abdullah Güner, "Cahit Koytak Cevap Verdi!",

<http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=1309> [22.09.2012]

Ali Görkem Userin, "Cahit Koytak'ın İlk Atlas'ı" , *Genç -aylık gençlik dergisi-*, S. 11(Ağustos 2007),

<http://gencdergisi.com/5167-cahit-Cahit Koytakin-ilk-atlasi.html> [16.03.2014].

Ali Koca, "Yeni Başlayanlar İçin Cahit Koytak", *Cuma*

http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1147799
[11.10.2011].

"Askerlik Hizmet Süreleri",

http://www.asal.msb.gov.tr/er_islemleri/gun.kadar%20askerlik%20hiz.htm
[11.02.2013].

Büşra Koytak, "Soyadımız "Cahit Koytak"sa Ne Olur?",

<http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=1952>
[25.12.2012].

"Cahit Koytak",

<http://eskieserler.com/YazarDetay.asp?LID=AR&ID=1671> [05.02.2014].

Cahit Koytak (Mülakat), "Cahit Koytak: Öğretmeye Değil, Öğrenmeye Çalışın",
<http://uzuncorap.com/2012/08/22/cahit-Cahit Koytak-ogretmeye-degil-ogrenmeye-calisin/> [10.10.2012].

"Diabetes Mellitus"

<http://www.tipterimlerisozlugu.com/diabetes.html> [04.08.2014].

"Etik-Reyting Savaşı Çizgi Filmde de Var",

<http://yenisafak.com.tr/arsiv/2005/temmuz/27/televizyon.html> [04.02.2014].

"Fanzin",

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Fanzin> [26.02.2014].

"Fanzine",

<http://en.wikipedia.org/wiki/Fanzine> [26.02.2014].

"Friedrich Wilhelm Nietzsche ve 'Tanrı Öldü' Deyişi"

http://www.felsefe.gen.tr/friedrich_nietzsche_tanri_oldu.asp [10.09.2014].

"Giambattista Vico",

<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/627497/Giambattista-Vico> [Erişim: 10.11.2013].

Hakan Arslanbenzer, "Şiir Yazarlara Kılavuz!",

<http://www.dunyabizim.com/?aType=haber&ArticleID=4302> [06.06.2012].

Hilal Kaplan, "Önden Yırtilan Gömlek", *Yeni Şafak*, (26/07/2013),

<http://yenisafak.com.tr/yazarlar/HilalKaplan/onden-yirtilan-gomlek/38752> [01.02.2014].

İbrahim Altay, "Bati'nın doğusu Doğu'nun batısı", *Sabah Kitap* [Sabah gazetesi kitap eki], (23/06/2012),

<http://www.sabah.com.tr/kitap/2012/06/23/batinin-dogusu-dogunun-batisi?paging=false> [14.09.2013].

İbrahim Karagül, "Dünyanın Tüm Yoksullarına!.." , *Yeni Şafak*, (19/12/2006),

<http://yenisafak.com.tr/yazarlar/IbrahimKaragul/dunyanin-tum-yoksullarina/2996> [01.02.2014].

"CAHİT KOYTAK, Cahit",

http://www.kultur.gov.tr/EN,38293/Cahit_Koytak-cahit.html [05.02.2014].

Lead Belly, "Poor Howard",

<http://www.lyrics.net/lyric/2672739> [28.02.2014].

"Librarian of Congress Announces National Film Registry Selections for 2007",

<http://www.loc.gov/today/pr/2007/07-254.html> [20.11.2013].

Mahmut Nedim Hazar, "Yeni Başlayanlar İçin Cahit Koytak",

http://www.zaman.com.tr/mahmut-nedim-hazar/yeni-baslayanlar-icin-cahit-Cahit-Koytak_1148786.html [11.09.2011].

Mehmet Nuri Yardım, "Cahit Koytak'ın Edebiyat Dünyası",

http://mehmetnuriyardim.com/yazilarim/dergi-yazilarim/cahit-Cahit-edebiyat-dunyasi-2/#.UvC0uz1_tOJ [31.12/2013]. Koytakin-

Mehmet Önder Karacaoğlu, “Cahit Koytak/’ın Keskin Tiryakları”,
http://www.sanatalemi.net/kose_yazi.asp?ID=640 [26.12.2012]

Murat Tokay, "Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun",
http://www.zaman.com.tr/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=1145736
[29.12.2012].

Mustafa Pesen, “Şiir Zümrüdüanka mı?”,
<http://www.dunyabizim.com/index.php?aType=haber&ArticleID=4909> [01.07.2012]

Mengüşoğlu, Metin Önal, "İlk Göz Ağrım ‘Kelime’ ",
<http://www.haksozhaber.net/okul/issue.php?id=234> [31.12.2013].

Musa İğrek, "Cahit Koytak Okumak Tehlikelidir",
http://www.zaman.com.tr/cuma_cahit-CahitKoytak-okumak-tehlikelidir_863326.html [10.02.2013].

"Mürekkepbalığı",
http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCrekkep_bal%C4%B1%C4%9F%C4%B1
[01.09.2014]

Orhan Miroğlu, "Önden Yırtılan Gömlek", *Star*, (29/07/2013),
<http://haber.stargazete.com/yazar/onden-yirtilan-gomlek/yazi-776745> [01.02.2014].

Ömer Erdem, "Böyle Paldır Küldür Nereye Kardeşim", *Radikal Kitap*,
<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=988987&CategoryID=40> [11.03.2013]

Reşit Güngör Kalkan, “Ruhuyla Secdekar Bedeniyle İsyankar Şair”,
<http://www.dunyabizim.com/?aType=haber&ArticleID=8803> [20.12.2012]

Samet Köse, “Cahit Koytak ve Genizden Konuşan Prens”,
<http://borgesdefteri.blogspot.com/search?q=cahit+Cahit Koytak> [15.01.2012]

"Son Akşam Yemeği",

http://tr.wikipedia.org/wiki/Son_Ak%25%9Fam_Yeme%24%9Fi [11.10.2014].

Suavi Kemal Yazgıç, "Bir Kanal 7 Seyircisinin Not Defteri",

<http://www.suavikemalyazgic.com/bir-kanal-7-seyircisinin-not-defteri/> [04.02.2014].

Sümeyye Karaaslan, "Biraz Şiir, Biraz Duman... -Alper Gencer'le Söyleşi-",

<http://www.dunyabizim.com/?aType=haberYazdir&ArticleID=5742&tip=haber>
[26.12.2012]

Süreyya Önal, "Ertuğrul Özkök ve Nevval Sevindi'nin Dekoltesi",

<http://sureyyaonal.blogcu.com/ertugrul-ozkok-ve-nevval-sevindi-nin-dekoltesi/7493667> [04.02.2014].

"Türkiye'de Evsizlere Dair Rapor",

<http://www.emekveadalet.org/wp-content/uploads/Evsizler-icin-Rapor.pdf>
[19.06.2012].

"Vasili Kandinskiy",

http://tr.wikipedia.org/wiki/Vasiliy_Kandinskiy

Yasemin Çongar, Ayşe Sarıoğlu, "Sabah Ezanından Sonra Namaz Sırasında Geldiler",

<http://www.taraf.com.tr/yazilar/yasemin-congar/sabah-ezanindan-sonra-namaz-sirasinda-geldiler/11554/> [29.29.2013].

Yasemin Çongar, Ayşe Sarıoğlu, "Üzerimize Tükürdüler",

<http://www.taraf.com.tr/yazilar/yasemin-congar/uzerimize-tukurduler/11579/>
[29.29.2013].

"Yoksulların ve Sivillerin İsyanı Yok Sattı",

<http://www.haber7.com/kitap/haber/512453-yoksullarin-ve-sivillerin-isyani-yok-satti>
[11.03.2013].

Yunus Emre Altuntaş, "Zordur Cahit Koytak'a Soru Sormak",

http://www.haberkultur.net/HD5349_zordur-cahit-Cahit_Koytaka-soru-sormak.html
[03.01.2013]

Zafer Acar, “Cahit Koytak Neden Türkü Değil de Cazı Seçti?”,
<http://www.dunyabizim.com/?aType=haberYazdir&ArticleID=9017&tip=haber>
[26.12.2012]

C. Cahit Koytak Kaynakçası

Abak, Şaban, " ‘İlk Atlas’ın Irmakları", *Dergâh*, C. II, S. 15, (Mayıs 1991), ss. 10, 11.

Adıyan, Abdurrahman, “Güzel Sözlerin Cini: Cesur Bir Şair”, *Aşkın (e) Hali*, S. 28, (Ekim-Kasım-Aralık 2012), ss.

Adıyan, Abdurrahman, “Cahit Koytak Şiirinde ‘Öteki’nin ‘Beriki’leşmesi”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 26-27.

Akkanat, Cevat, “ ‘Şairlerin Tanrısı’nda Cahit Koytak Ne Söyler?”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 22-25.

Aköz, Emre, “ ‘İşe Atla Gidip Gelme İsteği’ ”, *Sabah*, (20/05/2012).

Aköz, Emre, “Trompet Çala Çala Ölmek”, *Sabah*, (03/07/2012).

Altay, İbrahim, “Batı’nın Doğusu Doğu’nun Batısı”, *Sabah Kitap*, S. yok, (26/02/2012).

Aslan, Bahtiyar, “ ‘Yoksulların ve Şairlerin Kitabı’ ”, *Türk Edebiyatı*, S. 441, (Temmuz 2010), s. 65.

Aycı, Mehmet, “Ben Cahit Koytak’ı Nasıl Bilirim?”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 28.

Barışta, Pakize, "Sessizliğin İç Zenginliğini Keşfeden Şair: Halil Cibran", *Taraf*, (03/06/2012).

Berfe, Süreyya, “Cahit Koytak”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 16.

Bulduk, Zeki, “Bir Müneccimin Bana Ettikleri”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), s. 29-31.

Celep, Mustafa, “Cahit Koytak’ın ‘Defter’ Adlı Şiiri Üzerine –Otomatik Bir Yazı Denemesi”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 18-19.

Çavuş, Necat, “Cahit Koytak’ın Şiiri I”, *Bürde*, S. 1., (Nisan 1991),ss. 41-44.

Çavuş, Necat, “Cahit Koytak’ın Şiiri II”, *Bürde*, S. 2., (Mayıs 1991), ss. 21-22.

Deniz, İhsan, “Martin Heidegger mi, Âl-i İmrân mı?”, *Bürde*, S. 1., (Nisan 1991),ss. 34-36.

Dölek, Ali, “-İmgeler Dünyasında Gezintiler V- Günlük Hayatın Resmini Çizen ve Valizinde Gittikçe Ağırlaşan Dünyadan Kaçan Şair: Cahit Koytak”, *Kayıtlar*, S. 39, (Ocak 1994), ss. 31-36.

Durman, Nurettin, “Beylerbeyi’ne Uğrayan Şairler Yazarlar”, *İstanbul BirNokta*, S. 84, (Ocak 2009), ss. 30-31.

Durman, Nurettin, “İlk Atlas ile Yakınlık Kurduğum Şiir”, *İstanbul BirNokta*, S.126, (Temmuz 2012), ss.13-14.

Editöryal, “Genç Şair Cahit Koytak”, *İstanbul BirNokta*, S. 42, (Temmuz 2002), s. 23.

Editöryal, [Soruşturma:] "Niçin Kitap Yayımlamadılar?", *Kitap Zamanı*, S. 40, (04/05/2009).

Ergülen, Haydar, “Cahit Koytak Şiirinin Tehlikeleri Üzerine”, *Yasak Meyve*, S. 42, (Ocak-Şubat 2010), ss. 80-86.

Eriş, Seda, “Cahit Koytak Şiirine Genel Bir Bakış”, *Akatalpa*, S. 123, (Mart 2010), ss. 10-11.

Feyzi, Mahmut, “Cahit Koytak İle Söyleşi”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 2-3.

Gönen, Ayşenur, “Yoksulların ve Şairlerin Kitabı”, *Anlayış*, S. 84, (Mayıs 2010), s. 87.

Hızlan, Doğan, “Cahit Koytak Özel Sayısı”, *Hürriyet*, (14.08.2012).

Karaaslan, İsa, “Şiirde ‘Anlama’ Yeni Bir Yorum ya da Yeni Başlayanlar İçin Metafizik”, *Ayraç*, s. 22, (2011), s. 2.

Karcı, Mehmet Ragıp, “Şairler ve Şiirler: Cahit Koytak Şiirinin Okunmasına Zeyl”, *Hece*, S. 83, (Kasım 2003), ss. 45-48.

Cahit Koytak, Cahit, "Ruhun Haritaları", *Dergâh*, C. II, S.13, (Mart 1991), ss. 3- 6.

Cahit Koytak, Cahit, " ‘Cahit Koytak: Şiiri, Hep Fonunda Sessizlikten ve Derin Bir Mavilikten Başka Bir Şeyin Görünmediği Bir Çift Büyük Beyaz Kanat İmajı ve O Kanatların Hışırtısı Olarak Düşünmüşümdür.' ", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), ss. 68-71.

Cahit Koytak, Cahit, “İlk Atlas’a Bir Mektup ve Bir Şiir”, *Kitap Zamanı*, S. 61, (7 Şubat 2011), s.12.

Cahit Koytak, Cahit, "Şiirle Medeniyet Arasındaki Sanat İdesi –‘Güvercin Besleyen Adam’ - ", Soruşturan: Editöryal, *Yeni Şafak Kitap*, S.14, Şubat 2007.

Kurtoğlu, Mehmet, “Bilginin Şairi: Cahit Koytak”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 6-7.

Ömer Lekesiz, "Cahit Koytak İçin Bir Terceme-i Hâl", *Hece*, S. 82, (Ekim 2003), ss. 83-84.

Metin, Ali K., “Cahit Koytak Şiirinin Halleri”, *Athılar*, S. 7., (Şubat-Mart 2001), s. 14.

Metin, Ali K., “Şiir Eleştirisi ve Poetikalar Üzerine 2007-2009 Ajandasından Notlar (IV)”, *Hece*, S. ., (), s. 50-61.

Mengüşoğlu, Metin Önal, "İlk Göz Ağrım ‘Kelime’ ", *Haksöz*, S. 226, (Ocak 2010).

Mengüşoğlu, Metin Önal, “Cahit Koytak Şiiri –Türkçe’de Bir Milat-”, *İstanbul BirNokta*, S.126, (Temmuz 2012), ss. 10-11.

Ocaktan, Mehmet, “Hayatın Ölüme En Çok Yakışan Yeri”, *Bürde*, S. 1., (Nisan 1991), ss. 32-33.

Öz, Asım, “*Cazın Irmakları-Cahit Koytak*”, *Varlık*, S. 1254, (Mart 2012), s. 99.

Sevinç, Canan, “Cahit Koytak Şiiri”, *Hece*, S. 112, (Nisan 2006).

Sorgun, Zeynep, “ ‘Bir Avuç Dolusu Aspirin İçen Kızlar İçin Kanto’ Yazan Güzel Adam”, *İnceleyen*, S. 3, (Eylül 2011).

Soyak, Murat, “Futbol Oynayan Çocuklar”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 20-21.

Soysal, Faysal, “ ‘Türk Sineması’nın Yolu ‘Türk Şiiri’nden Geçiyor”, *Anlayış*, S. 75, (Ağustos 2009), ss.56-57.

Sönmez, Mürsel, “Şiire Dair Sözler ya da ‘Yoksulların ve Şairlerin Kitabı’ndan Kalkarak Bir Yere Doğru Gidiş”, *İstanbul BirNokta*, S. 107, (Aralık 2010), ss. 24-26.

Tahiroğlu, Emrah, Feyzi, Mahmut, “Anıt Şiiri Bağlamında Cahit Koytak Şiirine Genel Bakış”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 8-9.

Tamgüç, Resul, “Büyük Usta’ya Kalfa Olma Yolunu Şiirle Keşfetmek”, *İstanbul BirNokta*, S. 112, (Mayıs 2011), ss. 4-6.

Tamgüç, Resul, “Varoluşçu Bir Poetika Oluşturmak: Cahit Koytak Deneyimi”, *İstanbul BirNokta*, S. 126, (Temmuz 2012), ss. 2-3.

Tokay, Murat, “Şiir Kitaplarımı Roman Gibi Okuyun”, *Zaman*, (12.06.2011).

Torun, Şahin, “Cahitce Bir Şiir ya da Şiirin Cahit Hali”, *Ayraç*, S. 8, (Mayıs 2010), ss. 39-40.

Turan, Adem, “Kış Halleri IV”, *Ayvakti*, S. 100-101, (Ocak-Şubat 2009), s. 12-13.

Turinay, Necmettin, “Doksan Sonrası Şiir ve Cahit Koytak Şiiri”, *Hece*, S. 110, (Şubat 2006), ss. 44-47.

Turinay, Necmettin, “Cahit Koytak Şiiri”, *Hece*, S. 112, (Nisan 2006), ss. 134-138.

Userin, Ali Görkem, “Cahit Koytak Şiiri: Cennetin Fon Müziği”, *Dergâh*, S. 210, (Ağustos 2007), s. 11.

Ünal, Hayriye, “Cahit Koytak Şiirleri Bizi Niçin Sarsmıyor?”, *Hece*, S. 153, (Eylül 2009), ss. 16-18.

Ünlü, Seyfettin, “Cahit Koytak Şiiri İçin Nur Heykelleri”, *Bürde*, S. 1, (Nisan 1991), ss. 38-40.

Yakın, A. Can, “Radyoaktivite”, *Kaşgar*, C. 8, S. 8, (Mart 1999), ss. 43-47.

Yardım, Mehmet Nuri, “Şiirin Hudutlarını Zorlayan Sanatkâr, Cahit Koytak...”, *Hece*, S. 106, (Ekim 2005), ss. 121-124.

Yavuz, Said, “Bütün Ülkelerin Yerlisi”, *Mostar*, S. 70, (Aralık 2010).

Yazgıç, Suavi Kemal, "Yoksul Yitik ve Güzel", *Yeni Şafak Kitap*, (13/04/2010).

EKLER

Ek 1. TABLOLAR

Tablo 1. 1. Süreli Yayınlarda Yayımlanan Şiirler Tablosu

Kitap	Şiir Adı	Yayın	Tarih	Yer	S	s
kgş	“Eski Sofra” ¹	<i>Diriliş</i>	Şubat 1970	İst.	5	56- 58
kgş	“Parmaksız Evliya, Karanlık ve Şeytan”	<i>Diriliş</i>	Mart 1970	İst.	6	52- 59
kgş	“Bir Yağmur, Bir Kule, Kıyıda İnsanlar”	<i>Diriliş</i>	Nisan 1970	İst.	7	109, 110
kgş	“Elişinden Kanatlarla / Pasin’de”	<i>Diriliş</i>	31 Aralık 1970	İst.	15	30- 32
kgş	“Ölümün Ansızın...”	<i>Diriliş</i>	31 Ocak 1971	İst.	16	27
İA (s. 117)	“Memurun Ölümü”	<i>Kriter</i>	Şubat 1984	Ank.	40	1
İA (s. 10)	“Futbol Oynayan Çocuklar”	<i>Yönelişle r</i>	Aralık 1984	İst.	33-36	5,6
İA (s. 207)	“Sokak Oğlanlarının Sivri ve Hain Yüreklerine Sığacak Kadar Küçük Küçücük Kızların Güneşi”[“Sokağın Küçük Oğlanları Küçük Kızları / Küçük Kızların Güneşi”] ² (Devamı)	<i>Yönelişle r</i>	Aralık 1984	İst.	33-36	7
İA (s. 18)	“Sevgili Hayâlet”	<i>Yönelişle r</i>	Nisan 1990	İst.	45	6
İA (s. 9)	“Biraz Kum ve Rüzgâr”	<i>Yönelişle r</i>	Nisan 1990	İst.	45	7

¹ Cahit Koytak’ın yayımlanmış ilk şiiridir. Cahit Koytak, arkadaşlarıyla gittiği Beyazıt’taki Çınaraltı kahvehanesinde tanıştığı Sezai Karakoç’a eleştirilmesi için bu şiiri daha sonra posta ile gönderir. Cahit Koytak, şairin yanıtını beklerken *Diriliş*’te şiirini yayımlanmış olarak görür. Bu şiirle başlayan şiir yayımı serüveninde Cahit Koytak, yayımlanması talebiyle hiçbir yayın organına şiir göndermez; ancak kendinden çeşitli vesilelerle şiir isteyenleri de incelikli bir şair tavrıyla boş çevirmez. (Cahit Koytak’la görüşme, 4 Şubat 2013, 11.15-17.30, şairin Çengelköy’deki evi.)

² Kitaplaştırılırken adı değiştirilen şiirlerin kitaptaki adı köşeli ayraç içinde verilmiştir.

İA (s. 175)	“Avra”	<i>Yönelişle r</i>	Nisan 1990	İst.	45	7
İA (s. 94)	“Kısa Abbasi Tarihi”	<i>Kelime</i>	Temmuz 1987	Kon.	13	24- 26
İA (s. 209)	“Gemi Şiirleri I” [“Gemi Şiiri”]	<i>Kelime</i>	Eylül 1987	Kon.	15	12, 13
İA(s. 147)	“Mezmurlar / Eyyüb Eyyüb’ü Bekliyor”	<i>Kelime</i>	Ekim 1987	Kon.	16	13, 14
İA(s. 137)	“Bir Prens Olduğun Belliydi İki Kanadını Verdin Üç Arkadaşa”	<i>Yedi İklim</i>	Eylül 1987	İst.	7	6
İA(s. 140)	“Filmin Banyosu”	<i>Yedi İklim</i>	Eylül 1987	İst.	7	7
İA(s. 142)	“Orda Otlar Nasıl ve Çiçekler Nasıl” [“ ‘Orada Ağaçlar Nice Ve Çiçekler Nasıl?’ ”]	<i>Yedi İklim</i>	Eylül 1987	İst.	7	8
İA(s. 144)	“Duman Çıkaran Ağaç”	<i>Yedi İklim</i>	Eylül 1987	İst.	7	8
İA(s. 36)	“Son Osmanlı”	<i>Yedi İklim</i>	Ekim 1987	İst.	8	2, 3
İA(s. 189)	“Tüccarın Günlüğünden / Bugün Kimse Aramasın Beni Sayım Var Dükkan Kapalı”	<i>Yedi İklim</i>	Kasım 1987	İst.	9	2
İA(s. 191)	“Tüccarın Günlüğünden / II Satıcının Ölümü / Kanlı Metre”	<i>Yedi İklim</i>	Kasım 1987	İst.	9	3
İA(s. 194)	“Tüccarın Günlüğünden / III Son Müşteri”	<i>Yedi İklim</i>	Kasım 1987	İst.	9	4
İA(s. 20)	“Büyük Anneler İçin Kaside”	<i>Yedi İklim</i>	Aralık 1987	İst.	10	2, 3
İA(s. 27)	“Bir Halayığın Parıldayan Göz Yaşları” [“Halayık”]	<i>Yedi İklim</i>	Ocak Şubat 1988	İst.	11/12	2, 3
İA(s. 12), CAZ (s. 396)	“Daktilo Kızın Ölümü Üzerine Caz İçin Nihavent ” [“Daktilo Kıza Caz İçin Nihavent”]	<i>Yedi İklim</i>	Mart 1988	İst.	13	4

İA(s. 41)	“Poesie Demoniac”	<i>Yedi İklim</i>	Nisan 1988	İst.	14	3
İA(s. 15)	“Asansörde Birden İsa”	<i>Yedi İklim</i>	Mayıs 1988	İst.	15	7, 8
İA(s. 83)	“Nuh’a Gemi Resimleri I, II, III, IV, V, VI”	<i>Yedi İklim</i>	Haziran 1988	İst.	16	2-6
İA(s. 45, 49, 52)	“Üç Ortaçağ Resmi –Affinitées, Fecundation, Metamorphose-”	<i>Yedi İklim</i>	Temmuz Ağustos 1988	İst.	17 / 18	4-7
YŞK I(s. 45)	“Kalk Yürü”	<i>Yedi İklim</i>	Aralık 1992	İst.	33	39
İA	“Asansörde Birden İsa”	<i>Gergedan</i>		İst.	-	-
İA(s. 55)	“Şanlı Tarihi Gericiliğin / I. Bireyciliğin Ölümü” ³ [“Bireyciliğin Sonu”]	<i>Defter</i>	Kasım- Ocak 1990	İst.	11	129- 131
YŞK I(s. 160)	“Virginia Woolf’un Dama Taşları”	<i>Defter</i>	Yaz 2000	İst.	40	76- 78
YŞK I(s. 50)	“ ‘Homeless’ ”	<i>Defter</i>	Yaz 2000	İst.	40	79- 81
YŞK I(s. 399)	“Paralı Asker Ksenias’tan Atinalı Şaire Mektup (M. Ö. 399)”	<i>Defter</i>	Sonbahar 2000	İst.	41	62- 64
YŞK I(s. 232)	“Harranlı Münecim”	<i>Defter</i>	Sonbahar 2000	İst.	41	65- 68
YŞK I(s. 30)	“Bağdatlı Şair”	<i>Defter</i>	Sonbahar 2000	İst.	41	69- 71
YŞK III(s. 96)	“Cennetin Tavan Resimleri I” ⁴ [“Vasili Kandinski’nin Kuruntuları”]	<i>Defter</i>	Bahar 2001	İst.	43	35- 37

³ 1986’da yazıldıktan on dört yıl sonra *Defter*’de yayımlanan bu şiir *İA*’da sadece "Bireyciliğin Sonu" başlığıyla yer almaktadır, 1990’daki bu ilk baskıda "Şanlı Tarihi Gericiliğin" üst başlığı yer almamıştır.

⁴ "Cennetin Tavan Resimleri" *YŞK I*’de bir bölüme ad olmuş, yukarıdaki şiir ise bu bölümde "Vasili Kandinski’nin Kuruntuları" adlı epizodu oluşturmuştur.

kgş	“Taşralı Uzak Akraba”	<i>Defter</i>	Bahar 2001	İst.	43	38
YŞK II(s. 198)	“Cennetin Tavan Resimleri (II) / Bundeslade” ⁵	<i>Defter</i>	Kış 2002	İst.	45	95- 97
YŞK III(s. 162)	“Cennetin Tavan Resimleri (III) / 22. yüzyılda gündelik hayat” ⁶ [“Cennette Gündelik Hayat”]	<i>Defter</i>	Kış 2002	İst.	45	98, 99
kgş	“Beyler de Kalkar”	<i>Dergâh</i>	Mayıs 1990	İst.	3	4
YŞK III (s. 176)	“ ‘Şiir’in Bugünkü’ ⁷ Meseleleri / Falan Filan Yahut ‘Sıkışmak Buz Altında’ ” [“Cennette Şiir Günleri”]	<i>Dergâh</i>	Temmuz 1990	İst.	5	5
DBŞ(s. 195)	“Büyük Sözler”	<i>Dergâh</i>	Kasım 1990	İst.	9	3
YŞK I (s. 201)	“Dante Alighieri’nin Ateşten Çıkarılışı”	<i>Dergâh</i>	Aralık 1990	İst.	10	3
DBŞ (s. 116)	“Avluda Oturan Şizofrenler I / II / III”	<i>Dergâh</i>	Şubat 1991	İst.	12	4, 5
YŞK I (s. 35)	“Çırak”[“Büyücü Çırağı”]	<i>Dergâh</i>	Mayıs 1991	İst.	15	1
DBŞ (s. 29)	“Sipahi”	<i>Dergâh</i>	Haziran 1991	İst.	16	3
YŞK II (s. 213)	“Padişeh”	<i>Dergâh</i>	Nisan 1992	İst.	26	1
YŞK II (s. 163)	“Suda Eriyen Çinli”	<i>Dergâh</i>	Mayıs 1992	İst.	27	3
YŞK	“Praglı Adam” [“Praglı Duvar	<i>Dergâh</i>	Haziran	İst.	28	1

⁵ Bu Şiir *YŞK III*’te "Cennetin Tavan Resimleri" bölümünde değil, *YŞK II*’de "Göge Tırmanan Keçi Yolları" bölümünde sadece "Bundeslade" adıyla yer almıştır.

⁶ Bu Şiir *YŞK III*’te "Cennette Gündelik Hayat" bölümünün aynı adlı epizodu olarak yer almıştır.

⁷ Özgün yazımlar aynen korunmuştur.

II(s. 201)	Ustası”]		1992			
kgş	“Krokodil”	<i>Dergâh</i>	Temmuz 1992	İst.	29	1
YŞK III (s. 132)	“Ha Derviş Ha Derviş” [“Şeyh Galip İçin Üç Şiir / Kalfalık Yılları”]	<i>Dergâh</i>	Eylül 1992	İst.	31	3
YŞK I (s. 147)	“Haller - I” [“Sidarta”]	<i>Dergâh</i>	Aralık 1994	İst.	58	3
	“Çobanımı Kapında Tutuyorsun Öyle mi?”	<i>Dergâh</i>	Kasım 2001	İst	141	2
	“Tapınak”	<i>Dergâh</i>	Aralık 2001	İst.	142	1
	“Gül Sepeti”		Ocak 2002		143	3
	“Elli Yaş Şarkısı I”		Şubat 2002		144	2
İA(s. 65)	“Huş Ağacı Hakkında Bilgi Topluyorum I-IX”	<i>Kayıtlar</i>	Aralık 1990	İst.	2	13- 19
İA(s. 33)	“Bir avuç dolusu aspirin içen kızlar için kanto” [“Bir Avuç Dolusu Aspirin İçen Kızlar İçin Kanto”]	<i>Kayıtlar</i>	Ocak 1991	İst.	3	3, 4
kgş	“Vahyin Gelişi”	<i>Kayıtlar</i>	Nisan 1991	İst.	6	3-5
YŞK I(s. 42)	“Birkaç Mısra Tanrım...” [“Gece Ayini”]	<i>Kaşgar</i>	Ocak 1999 C. 7	İst.	7	4,5
kgş	“Taşralı Nebiler”	<i>Kaşgar</i>	Ocak 1999 C.7	İst.	7	6
YŞK II(s. 337)	“Yolcu” [“Oruç Üstüne Oruç”]	<i>Kaşgar</i>	Ocak 1999 C. 7	İst.	7	7
YŞK	“Demirci Çırağı”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs	İst.	9	5

I(s. 21)			1999			
kgş	“Büyükbabalar İçin Gazel”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 1999	İst.	9	6
kgş	“Elli Yaşında Şiir”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 1999	İst.	9	7
YŞK I(s. 42)	“Birkaç Mısra Tanrım...” [“Gece Ayini”] ⁸	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 1999	İst.	9	8, 9
DBŞ (s. 126)	“Söz Kurdu” [“Sipahi”]	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 1999	İst.	10	5
YBİM(s. 16)	“Yeniden Düşüş” [“Düşüş”]	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 1999	İst.	10	6, 7
YŞK III (s. 351)	“Oyun”	<i>Kaşgar</i>	Eylül 1999	İst.	11	4
YŞK II(s. 124)	“Yaşlı Adam ve Şiir”	<i>Kaşgar</i>	Eylül 1999	İst.	11	5
DBŞ (s. 124)	“Melankoli”	<i>Kaşgar</i>	Eylül 1999	İst.	11	6, 7
kgş	“Mucize İstemeyen Ölü”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 1999	İst.	12	4
kgş	“Mucize İstemeyen Deli”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 1999	İst.	12	5
DBŞ (s. 202)	“Mucize İstemeyen Âmâ”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 1999	İst.	12	6
YŞK I(s. 125)	“Nevrotikler”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 1999	İst.	12	7

⁸ Bu şiir daha önce *Kaşgar*'ın yedinci sayısında (s. 4,5.) şiirin anlamını etkileyebilecek dizgi hatalarıyla yayımlanmıştır. Derginin dokuzuncu sayısında dizgi hataları düzeltilip okuyuculardan ve şairden özür dilenerek şiir, şu dipnotla yayımlanmıştır: "*Cahit Koytak'ın "Birkaç Mısra Tanrım..." şiirini, 7. Sayımızdaki bazı hatalardan dolayı yeniden yayınlıyor, okuyucular ve şairimizden özür diliyoruz.*".

YŞK I(s. 123)	“Ançüezli Şiir”	<i>Kaşgar</i>	Ocak 2000	İst.	13	13, 14
YŞK I(s. 259)	“Genç Şair ve İlk Kitap” [“Yergici Lucas’ın ‘Gecikmiş Şair ve Gecikmiş Kitap’ Üzerine İğnelemeleri”]	<i>Kaşgar</i>	Ocak 2000	İst.	13	15
kgş	“Çöp Toplayıcılar”	<i>Kaşgar</i>	Ocak 2000	İst.	13	16
kgş	“Prolog”	<i>Kaşgar</i>	Mart 2000	İst.	14	13, 14
kgş	“Dülger”	<i>Kaşgar</i>	Mart 2000	İst.	14	15
YŞK I(s. 24)	“Bedevi” [“Bedevi Şair”]	<i>Kaşgar</i>	Mart 2000	İst.	14	16
kgş	“Münzevinin Aynaları”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 2000	İst.	15	5, 6
DBŞ (s. 263)	“Sipahi (II)” [“Sipahi ve Seyisi”]	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 2000	İst.	15	7
kgş	“Kekeme”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 2000	İst.	15	8
YŞK III(s. 273)	“Balçığa Üflenen Ruh”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 2000	İst.	16	7-13
kgş	“Gözlemci”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 2000	İst.	16	14, 15
kgş	“Meczip”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 2000	İst.	16	16
	Bu sayıyı nette gördüm. Şiiri var.	<i>Kaşgar</i>	Eylül 2000	İst.	17	14- 16
kgş	“Ölümler İçin Reklam Arası”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 2000	İst.	18	14- 16
YŞK	“Kunduracının Hikayesi”	<i>Kaşgar</i>	Ocak	İst.	19	6, 7

⁹YŞK I in "Bizanslı Şairler" bölümünün "Yergici Lucas'ın 'Gecikmiş Şair ve Gecikmiş Kitap' Üzerine İğnelemeleri" başlıklı epizodu olarak yer almıştır.

I(s. 75)	["Babamın Hikâyesi"]		Şubat 2001			
kgş	"Vukuatsız Uyanmak" ["Bayram Sabahı" ¹⁰]	<i>Kaşgar</i>	Ocak Şubat 2001	İst.	19	8
DBŞ (s. 69)	"Kırk Yaş Şarkıları / Dördüncü Şarkı / Ölü Taklidi"[“Ölü Taklidi Yahut Ölümü Aynada Prova Etmek”]	<i>Kaşgar</i>	Ocak Şubat 2001	İst.	19	9-14
DBŞ (s. 85)	"Beşinci Şarkı / Başka Uykulara Uyanmak”	<i>Kaşgar</i>	Ocak- Şubat 2001	İst.	19	15- 21
DBŞ (s. 102)	"Altıncı Şarkı / Kayıp Mumyalar”	<i>Kaşgar</i>	Ocak- Şubat 2001	İst.	19	22- 27
kgş	"İlahi”	<i>Kaşgar</i>	Mart- Nisan 2001	İst.	20	10
YŞK I(s. 33)	"Varlığın Dilleri”	<i>Kaşgar</i>	Mart- Nisan 2001	İst.	20	11, 12
kgş	"Yüzler ve Kemikler”	<i>Kaşgar</i>	Mart- Nisan 2001	İst.	20	13, 14
DBŞ (s. 111)	"Kırk Yaş Şarkıları / Yedinci Şarkı/Benlik mi, Yer altı mı?” ["Yer Altında Gezenin Şarkısı”]	<i>Kaşgar</i>	Mart- Nisan 2001	İst.	20	15- 17
DBŞ (s. 162)	"Sekizinci Şarkı / Daha Derin Kazmalıyız, Daha Derin!” ["Benlik mi, Yer altı mı?”]	<i>Kaşgar</i>	Mart- Nisan 2001	İst.	20	18- 21
DBŞ (s. 162)	"Dokuzuncu Şarkı / 'Yeraltından Notlar' ”	<i>Kaşgar</i>	Mart- Nisan 2001	İst.	20	22- 24

¹⁰ 21 Eylül 2009 tarihli *Taraf* gazetesindeki "Yoksullar ve Siviller İçin Tezler" başlıklı köşesinde, Ramazan Bayramı'nın ikinci gününde (2 Şevval 1430), bu şiir "Bayram Sabahı" adıyla başına "Elif ile Betül'e, öpücük yerine..." ithaf epigrafi ile yayımlanmıştır. Şiirin *Taraf*'taki nüshasının altındaki tarihten anlaşıldığına göre "Vukuatsız Uyanmak" adıyla Ocak 2001'de yazımına başlanan bu şiir, aynı sene *Kaşgar*'da yayımlanmışsa da şiire son şekli 19 Eylül 2009'da verilmiş; başlığı da yukarıda belirtildiği biçimde değiştirilerek son haliyle yeniden yayımlanmıştır.

191)			2001			
<i>DBŞ</i> (s. 53)	“Onuncu Şarkı / Merdivenin Dibiinde, Zekânın Çiğ Işığında Varyete”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	25-29
<i>DBŞ</i> (s. 58)	“Dipnotlar”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	30, 31
<i>DBŞ</i> (s. 203)	“Kırk Yaş Şarkıları / Arasözler (I)” [“Sipahi ve Seyisi”]	<i>Kaşgar</i>	Mayıs-Haziran 2001	İst.	21	11-14
<i>DBŞ</i> (s. 217)	“Kırk Yaş Şarkıları / Günlük (25 temmuz)”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs-Haziran 2001	İst.	21	15-21
kgş	“Depresif Karınca”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2002	İst.	26	7-9
kgş	“Keder de Olmasa...”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs-Haziran 2002	İst.	27	7
kgş	“Yumruğun Kadar Küçük mü?”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz-Ağustos 2002		28	7
kgş	“Parmak Uçlarından mı Başlar...”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz-Ağustos 2002		28	6
<i>YŞK I</i> (s. 181)	“İlhan Berk’i Yeniden Okurken...” [“Galatalı Rimbaud”]	<i>Kitap-lık</i>	Mayıs 2004	İst.	72	18
kgş	“Rüzgâr mı Getirip Yığmış...”	<i>Kitap-lık</i>	Mayıs 2004	İst.	72	19
<i>YŞK II</i> (s. 205)	“Evsizin Mezmuru”	<i>Kitap-lık</i>	Mayıs 2004	İst.	72	19
<i>YŞK II</i> (s. 324)	“Şiirden Soranlara...” [“Yazdığım Şiirlerle”]	<i>Hece</i>	Temmuz 2001	İst.	53/54/ 55	526

YŞK I(s. 102)	“Sarf ve Nahiv” [“İbn-i Hazm’dan Sarf Nahiv Dersleri”]	<i>Hece</i>	Eylül 2001	Ank.	57	4-7
kgş	“Sipahi III”	<i>Hece</i>	Ekim 2001	Ank.	58	20
YŞK I(s. 153)	“Kalp Müfrezesi” [“Dokuz Çizmeli, Dokuz Rüzgârlı Şair”]	<i>Hece</i>	Ekim 2001	Ank.	58	21- 22
YŞK II(s. 246), CAZ(s. 393)	“Piyanist”	<i>Hece</i>	Kasım 2001	Ank.	59	4, 5
YŞK III (s. 70), CAZ(s. 338)	“Solo Saksafon”	<i>Hece</i>	Aralık 2001	Ank.	60	5-10
DBŞ (s. 325)	“ ‘Kusursuz’ ”	<i>Hece</i>	Şubat 2002	Ank.	62	4, 5
ÖÇ(s.1 8)	“Kuyu”	<i>Hece</i>	Mart 2002	Ank.	63	4-6
YŞK II(s. 156)	“Güvercin Besleyen Adam”	<i>Hece</i>	Nisan 2002	Ank.	64	4-7
YŞK II(s. 189)	“Ece Ayhan’ın Öldüğü Gün -13 Temmuz 2002-” [“Şairin Öldüğü Gün”]	<i>Hece</i>	Ağustos 2002	Ank.	68	4, 5
kgş	“Zenon’un Kaplumbağası”	<i>Hece</i>	Ağustos 2002	Ank.	68	6, 7
kgş	“ ‘Kusursuz’ II”	<i>Hece</i>	Eylül 2002	Ank.	69	4
YŞK I(s. 77)	“Aşk da Vahşidir”	<i>Hece</i>	Eylül 2002	Ank.	69	5

kgş	“Sözcükler ve Simgeler”	<i>Hece</i>	Ekim 2002	Ank.	70	4, 5
kgş	“Şarkı Sözleri / ‘Cennetin Arka Sokakları’ ”	<i>Hece</i>	Kasım 2002	Ank.	71	6, 7
YŞK I(s. 87)	“Şairler Kitabı / İmrül Kays’ın Kıskaçlık Nöbetleri’ ”	<i>Hece</i>	Aralık 2002	Ank.	72	8
kgş	“Yakarışlar Kitabı / Sen Bu Kırık Çömleğe...”	<i>Hece</i>	Aralık 2002	Ank.	72	9
kgş	“Yakarışlar Kitabı / Ayışığı Şeftali Ağacının..”	<i>Hece</i>	Şubat 2003	Ank.	74	4
YŞK I(s. 130)	“Şairler Kitabı / R. M. Rilke’nin Bitişik Oda Komşusu” [“Şairin Bitişik Oda Komşusu”]	<i>Hece</i>	Şubat 2003	Ank.	74	5, 6
YŞK I(s. 37)	“Jonglör”	<i>Hece</i>	Mart 2003	Ank.	75	4, 5
kgş	“Atlas”	<i>Hece</i>	Nisan 2003	Ank.	76	4, 5
kgş	“Aklın Cennete Dönüşü”	<i>Hece</i>	Ağustos 2003	Ank.	80	4
kgş	“Ay Işığında Buğday Tarlaları”	<i>Hece</i>	Ağustos 2003	Ank.	80	5
DBŞ (s. 262)	“ ‘Şiir ve Hakikat’ ” ¹¹	<i>Hece</i>	Ağustos 2003	Ank.	80	6
YŞK II(s. 43)	“Şairler Kitabı / Hayyam’ın Bir Günü”	<i>Hece</i>	Eylül 2003	Ank.	81	4
YŞK II(s. 271)	“Öyle Bir Sessizlik Olsun ki...”	<i>Hece</i>	Ekim 2003	Ank.	82 (Cahit Koytak Dosyası)	4
YŞK III(s.)	“Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...” ¹²	<i>Hece</i>	Kasım 2003	Ank.	83	4-5

¹¹YŞK III’te ve YBİM’de, ÖÇ’de ve DBŞ’de "Şiir ve Hakikat" adlı farklı şiirler bulunmaktadır. Bu şiirler, süreli yayındaki künyesi verilen yukarıdaki aynı adlı şiirle karıştırılmamalıdır.

386)						
YŞK II(s. 238)	“Ortanca Oğul Paris’te Uduunu Çaldırır..”	<i>Hece</i>	Kasım 2003	Ank.	83	6
kgş	“İşaretler”	<i>Hece</i>	Aralık 2003	Ank.	84	5-7
YŞK III(s. 384)	“Şiirin Gömülüğü”	<i>Hece</i>	Şubat 2004	Ank.	86	4
kgş	“Sipahi V”	<i>Hece</i>	Şubat 2004	Ank.	86	5-6
kgş	“Köylüler”	<i>Hece</i>	Mart 2004	Ank.	87	4
kgş	“Bir Rüya”	<i>Hece</i>	Mart 2004	Ank.	87	5-6
kgş	“Virtüöz Ölüm”	<i>Hece</i>	Nisan 2004	Ank.	88	4
YŞK I(s. 228)	Şairler Kitabı / Bizans” [“Darbeci Şair”]	<i>Hece</i>	Nisan 2004	Ank.	88	5
kgş	“Kırkyaş ¹³ Şarkıları / Yarıda Kesilen Konuşma”	<i>Hece</i>	Nisan 2004	Ank.	88	6-7
kgş	“Çiçekler İnsanlara Benzemiyorlar”	<i>Hece</i>	Mayıs 2004	Ank.	89	6-7
YŞK I(s. 126)	“İki Şair”	<i>Hece</i>	Mayıs 2004	Ank.	89	8
YŞK I(s. 44)	“Kalk Şair!”	<i>Hece</i>	Mayıs 2004	Ank.	89	9
YŞK II(s. 45)	“Şairler Kitabı / Hayyam’ın Düğün Sabahı” [“Hayyam’ın Sabahı”]	<i>Hece</i>	Mayıs 2004	Ank.	89	10

¹² Bu şiir, *Kitap Zamanı*’nın 7 Şubat 2011 tarihli 61. sayısının "Bir Kitabın Hikayesi" bölümünde yayımlanmak üzere şairden istenen röportaja "münzevi şairin" yanıtı olarak yayımlanmıştır: Cahit Koytak, " İlk Atlas’a Bir Mektup ve Bir Şiir / ‘Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...’ ", *Kitap Zamanı*, S. 61., (7 Şubat 2011), s. 12.

¹³ Tabloda geçen şiir adlarının yazımında, süreli yayındaki özgün yazım biçimi aynen korunmuştur.

YŞK III(s. 373)	“Gece Gelen”	<i>Hece</i>	Eylül 2004	Ank.	93	4
YŞK III (s. 375)	“ ‘Şiir ve Hakikat’ ”	<i>Hece</i>	Eylül 2004	Ank.	93	5
YŞK II(s. 340)	“Şiir Gözleri” [“Şiirinin Gözleri Olsun..”]	<i>Hece</i>	Eylül 2004	Ank.	93	6
kgş	“Minarede Vurulan Müezzin”	<i>Hece</i>	Eylül 2004	Ank.	93	7
YŞK I(s. 181)	“İlhan Berk’i Yeniden Okurken...” ¹⁴ [“Galatalı Rimbaud”]	<i>Hece</i>	Eylül 2004	Ank.	93	74- 75
YŞK II(s. 94)	“Makedonyalı İskender ve Gece Nöbetçisi”	<i>Hece</i>	Ekim 2004	Ank.	94	4-5
YŞK III(s. 131)	“Şairler Kitabı / Şeyh Galib’in Çıraklık Yılları” [“Şeyh Galib İçin Üç Şiir / Çıraklık Yılları”]	<i>Hece</i>	Ekim 2004	Ank.	94	6
kgş	“ ‘Şiir ve Hakikat’ ”	<i>Hece</i>	Ekim 2004	Ank.	94	7
kgş	“Kırk Yaş Şarkıları / Kendini Gizleyen Kral”	<i>Hece</i>	Kasım 2004	Ank.	95	4-5
kgş	“Kırk Yaş Şarkıları / Yol Arkadaşları”	<i>Hece</i>	Kasım 2004	Ank.	95	6-7
kgş	“Cehennemden Yükselen Neşideler /Cennette Sessizlik”	<i>Hece</i>	Aralık 2004	Ank.	96	4-6
kgş	Kırkyaş Şarkıları / ‘Şiir ve Hakikat’	<i>Hece</i>	Aralık 2004	Ank.	96	7
YŞK III(s.1 14)	“ ‘Tolstoy Üzerine Üç Şiir’ / Anna Karenina’nın Yaratılışı” [1]	<i>Hece</i>	Şubat 2005	Ank.	98	4-7
YŞK	“ ‘Tolstoy Üzerine Üç Şiir’ /	<i>Hece</i>	Şubat	Ank.	98	8-9

¹⁴ Mükerrer yayım. İlk yayım: *Kitaplık*, S. 72., (Mayıs 2004).

III(s. 118)	‘Tolstoy’un Portresi’ ” [2]		2005			
YŞK III(s. 121)	“ ‘Tolstoy Üzerine Üç Şiir’ / Yaşlı Yalvacın Acıları” [3]	<i>Hece</i>	Şubat 2005	Ank.	98	10-11
YBİM(s. 168)	“Tsunami” [“Büyük Hayat”]	<i>Hece</i>	Mart 2005	Ank.	99	4-6
kgş	“Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Aforizmalar 1, 2, 3, 4”	<i>Hece</i>	Mart 2005	Ank.	99	7, 8
YŞK I(s. 149)	“Şairler Kitabı / ‘Beş Söğütlü Şair’ Tao Yuan-Ming (M.S. ? - 427)” [“Çin’in Irmakları: Tao Yuan-Ming ‘Beş Söğütlü Şair’ (M.S. ?-427)”]	<i>Hece</i>	Nisan 2005	Ank.	100	4, 5
kgş	“Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı”	<i>Hece</i>	Nisan 2005	Ank.	100	6
kgş	“Kırkyaş Şarkıları / Günlük 4 Aralık”	<i>Hece</i>	Nisan 2005	Ank.	100	7, 8
YŞK I(s. 93)	“Şairler Kitabı / Bir Gogol Kahramanı”	<i>Hece</i>	Mayıs 2005	Ank.	101	4-7
kgş	“Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı”	<i>Hece</i>	Mayıs 2005	Ank.	101	8
YŞK I(s. 115)	“Şairler Kitabı / Li Po (M.S. 700? – 762)” [“Çin’in Irmakları: Li Po (M.S. 700 ?-762)”]	<i>Hece</i>	Haziran 2005	Ank.	102	6-8
YŞK I(s. 216)	“Şairler Kitabı / Endüslü Saray Şairi” [“Endüslü ‘Saray Şairi’ ”]	<i>Hece</i>	Haziran 2005	Ank.	102	9
YŞK II(s. 220)	“Şairler Kitabı / Şairler ve Yoksullar Bir Millettir”	<i>Hece</i>	Temmuz 2005	Ank.	103	4
YŞK III(s. 108)	“Şairler Kitabı / Fuzûlî’nin Bir Günü”	<i>Hece</i>	Temmuz 2005	Ank.	103	5
YŞK III(s. 108)	“Şairler Kitabı / ‘Jaguar’ ”	<i>Hece</i>	Ekim 2005	Ank.	106	4-10

99)						
YŞK I(s. 203)	“Neron’un ‘Bir Sanatçı Olarak’ Hikâyesi” [“Şair Neron: Sanatçının Bir Tiran Olarak Portresi”]	<i>Hece</i>	Kasım 2005	Ank.	107	4-8
kgş	“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Prelüd”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	5
kgş	“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Bilgi Ağacına Konmuş Bir Şahin”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	6
kgş	“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Rüzgârla Yarışan Tazı”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	7
kgş	“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Göçmen Kuşlar”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	8
kgş	“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Avcı”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	9
kgş	“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Koruluktaki Hayalet”	<i>Hece</i>	Şubat 2006	Ank.	110	20, 21
kgş	“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Ayağı Tozlu Çerçi”	<i>Hece</i>	Şubat 2006	Ank.	110	22, 23
kgş	“Kırkyaş Şarkılar / Kule Yapanın Şarkısı”	<i>Hece</i>	Mart 2006	Ank.	111	13- 15
kgş	“Kırkyaş Şarkılar / Kule Yıkanın Şarkısı”	<i>Hece</i>	Mart 2006	Ank.	111	16
kgş	“Kırkyaş Şarkılar / Ölümle Oyun Oynayanın Şarkısı”	<i>Hece</i>	Mart 2006	Ank.	111	17
kgş	“ ‘Sokağın Küçük Oğlanları, Küçük Kızları’ Kitabı / ‘Güncellenmemiş’ Ekonomi Dersleri”	<i>Anlayış</i>	Ocak 2005	İst.	20	74
kgş	“ ‘Cehennemden Yükselen Neşideler’ Kitabı / Cennette Şiir Gecesi”	<i>Anlayış</i>	Ocak 2005	İst.	20	75
kgş	“ ‘Batı Kapısı’ ” ¹⁵	<i>Anlayış</i>	Şubat	İst.	21	88

¹⁵ Bu şiir daha önce "Çöp Toplayıcılar" adıyla *Kaşgar*'da yayımlanmıştır: "Çöp Toplayıcılar", *Kaşgar*, C. XII, S. 13, (Ocak 2000), s.16.

			2005			
kgş	“ ‘Terror Worldwide’ ”	<i>Anlayış</i>	Eylül 2005	İst.	28	81
kgş	“ ‘Geciken Ayın’ ”	<i>Anlayış</i>	Ekim 2005	İst.	29	79
YBİM(s. 20)	“ ‘Metafizik’ ”	<i>Anlayış</i>	Kasım 2005	İst.	30	94
kgş	“ ‘Büyük Kundakçı’ ”	<i>Anlayış</i>	Haziran 2006	İst.	37	21
kgş	“Gecikmiş Şarkılar Kitabı / - Şakir Kocabaş İçin- Günlük 4 Aralık “	<i>Anlayış</i>	Eylül 2006	İst.	40	85
YŞK II(s. 156)	“ ‘Güvercin Besleyen Adam’ ” ¹⁶	<i>Anlayış</i>	Şubat 2007	İst.	45	80, 81
kgş	“ ‘Hepimiz Hrant’ız’ Bence Ne Demektir ”	<i>Anlayış</i>	Mart 2007	İst.	46	86, 87
kgş	“ ‘Filistinli Yusuf UEFA Maçlarını İzliyor’ ”	<i>Anlayış</i>	Temmuz 2008	İst.	62	50
kgş	“ ‘Utangaç Entelijensiya Zincirlerini Saklıyor’ ”	<i>Anlayış</i>	Temmuz 2008	İst.	62	51
kgş	“ ‘Güncellenmemiş’ Ekonomi Dersleri’ ” ¹⁷	<i>Mor Taka</i>	Yaz 2005	Trabzon	2	3
DBŞ (ss. 168, 210, 319)	“Keçisini Arayan Adam 1-6”	<i>Mor Taka</i>	Kış- Bahar 2006	Trabzon	4	6, 7
kgş	“Yoksullar İçin İki Tez (I / II)”	<i>BirNokta</i>	Eylül 2008	İst.	80	3
YŞK I(s. 49)	“Avarelik Yılları”	<i>BirNokta</i>	Kasım 2008	İst.	82	5

¹⁶ Bir Sezai Karakoç portresi olan aynı zamanda ona ithaf edilen "Güvercin Besleyen Adam" şiiri Mükerrer olarak yayımlanmıştır. İlk yayımı *Hece*, S. 64, (Nisan 2002), ss. 4-7.

¹⁷ Mükerrer yayım. İlk yayım: *Anlayış*, S. 20, (Ocak 2005), s. 74.

ÖÇ(s. 114)	“Yeni Başlayanlar İçin Metafizik” [“En Yalnız Olan”]	<i>BirNokta</i>	Şubat 2009	İst.	85	3
kgş	“Kozmik Ağaç” ¹⁸	<i>BirNokta</i>	Ağustos 2009	İst.	91	3
kgş	“Halayık”	<i>BirNokta</i>	Ekim 2009	İst.	93	3
YŞK III(s. 203)	“Kolay Sorular” [“Sorgu Sual”]	<i>BirNokta</i>	Şubat 2010	İst.	97	4
YŞK II(s. 23)	“İki Yolcu” [“İki Yolcu: İnsan ve Su”]	<i>BirNokta</i>	Mayıs 2010	İst.	100	10
YŞK III(s. 354)	“Oyunlara Dönüş”	<i>BirNokta</i>	Eylül 2010	İst.	104	16,1 7
kgş	“Diabetes Mellitus ya da Bana İnen Melek”	<i>BirNokta</i>	Mayıs 2011	İst.	112	7-26
CAZ(s. 22)	“Kısa Tarihi, Bluesun”	<i>BirNokta</i>	Ağustos 2011	İst.	115	4-6
YŞK II (s. 45)	“Morning of Hayyam” ¹⁹ [“Hayyam’ın Sabahı”]	<i>BirNokta</i>	Temmuz 2012	İst.	126	12
YŞK III (s. 386)	“Ağaca, Yağmura, Rüzgâra Poetikaları Sorulsa...” ²⁰	<i>BirNokta</i>	Temmuz 2012	İst.	126	14, 15
ÖÇ (s. 47)	“Evde Çalışanlar İçin Ayinler I” ²¹ [“Evde Çalışanlar İçin Metafizik II”]	<i>BirNokta</i>	Temmuz 2012	İst.	126	16
YŞK I(s. 210)	“Filozof” [“ ‘Filozof’ ”]	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Ocak 2006	İst.	387	17
kgş	“Kırk Yaş Şarkıları Kitabı / Eve Dönüş Şarkısı”	<i>Türk Edebiyat</i>	Şubat 2006	İst.	388	21, 22

¹⁸ YBİM’de ve ÖÇ’de yer alan "Kozmik Ağaç", adlı şiirler YBİM: s. 145 ve s. 283; ÖÇ: 151) aynı adı paylaşan farklı şiirlerdir; bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Aynı adlı şiirler tablosu".

¹⁹ Çev.: Mustafa Burak Sezer.

²⁰ Mükerrer yayım. İlk yayım: *Hece*, S. 83, (Kasım 2003), s. 4-5; İkinci yayım: *Kitap Zamanı*, S. 61, (7 Şubat 2011), s. 12.

²¹ Mükerrer yayım, ilk yayımı: *Taraf*, (25 Haziran 2012), s.6.

		<i>ı</i>				
kgş	“Dünya Evi” ²²	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Şubat 2006	İst.	388	23
YŞK I(s. 89)	“Mumyacı Mozart” [“Şair Mozart Mumyacı Mozart”]	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Nisan 2006	İst.	390	18, 19
YŞK I (s. 54)	“Şair ‘Bugün’den Geçiyor, O ‘Ebedî Yoksunluk Zamanı’ndan...”	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Mayıs 2006	İst.	391	19
YŞK II(s. 41)	“Hayyam’ın Gecesi”	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Haziran 2006	İst.	392	14
YŞK II(s. 43)	“Hayyam’ın Bir Günü”	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Haziran 2006	İst.	392	15
YŞK II(s. 45)	“Hayyam’ın Sabahı” ²³	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Haziran 2006	İst.	392	15
YŞK I(s. 137)	“ ‘Divan-ı Kebir’ ”	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Temmuz 2006	İst.	393	9
kgş	“Çarşı Pazar Gezerken”	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Ağustos 2006	İst.	394	27
YŞK II(s. 61)	“Viyanalı Ermiş’in İtirafları - Viyanalı Ermiş Tractatus Logico Poeticus-”	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Ekim 2006	İst.	396	14- 18
YŞK I(s. 109)	“Manifesto”	<i>Türk Edebiyat ı</i>	Aralık 2006	İst.	398	10- 12

²²Öç’deki "Dünya Evi", bu şiirle aynı adı paylaşan farklı bir şiirdir. Aynı adlı şiirlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Aynı adlı şiirler tablosu".

²³Cahit Koytak’ın bireysel bakış açısı ve şair duyarlılığıyla çizdiği Ömer Hayyam portresi olarak da değerlendirilebilecek bu üç şiirden son ikisi, daha önce *Hece*’de yayımlanmıştır (bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Sürelî Yayınlarında Yayımlanan Şiirler Tablosu"); *Türk Edebiyatı* dergisinin "İran Kültürü ve Biz" konulu özel sayısı [S. 392, ss. 14-15, (Haziran 2006)] münasebetiyle bu dergide "Şairler Kitabı / Hayyam’ın Bir Günü" , "Şairler Kitabı / Hayyam’ın Düşün Sabahı" adlarıyla mükerrer olarak yayımlanmıştır.

YŞK III (s.226)	“Homopoeticus” ²⁴	<i>Türk Edebiyat I</i>	Şubat 2007	İst.	400	16- 18
kgş	“ ‘Hepimiz Hrant’ız’ Bence Ne Demektir?”	<i>Agos</i>	09/02/20 07	İst.	567	
kgş	“Şiir ‘günlük gazete’ye hulûl ediyor”	<i>Taraf</i> ²⁵	01/06/20 09	İst.		
ÖÇ (s.168)	“Günlük gazete, cesur şiir, gündelik destanı hayatın...” ²⁶ [“ ‘Zamanın Ruhü’ I”]	<i>Taraf</i>	01/06/20 09	İst.		
kgş	“Can sıkıntısından oturup darbe planları yapan, asker, sivil bütün generaller için dostça önerler” ²⁷	<i>Taraf</i>	15/06/20 09	İst.		
kgş	“ ‘Geçip giden’ için son şarkı”	<i>Taraf</i>	22/06/20 09	İst.		
kgş	“Siviller için marş yerine kanto”	<i>Taraf</i>	29/06/20 09	İst.		
ÖÇ (s. 212)	“Fiziğin dili” ²⁸	<i>Taraf</i>	06/07/20 09	İst.		
kgş	“Güncellenmemiş ekonomi dersleri –II: Küresel kriz”	<i>Taraf</i>	13/07/20 09	İst.		
YŞK I (s.143)	“Moğol paşası & acem şairi”	<i>Taraf</i>	20/07/20 09	İst.		
YBİM (s.140)	“ ‘Büyük Sanat’ ” ²⁹ [“Küçük Akıl & Büyük Akıl”]	<i>Taraf</i>	27/07/20 09	İst.		
kgş	“ ‘Küçük Meslek’ ”	<i>Taraf</i>	27/07/20 09	İst.		

²⁴ Süreli yayında yer alan kısım *YŞK III*'teki "Homopoeticus" adlı şiirin sadece ikinci epizodudur.

²⁵ E-gazete için bkz.:[http://www.taraf.com.tr/cahit-Cahit Koytak/](http://www.taraf.com.tr/cahit-Cahit%20Koytak/)

²⁶ *Taraf*'ta yayımlanan bu şiirin altında şiirin, *YBİM*'de yer alacağı notu düşülmüş; ancak şiir 2010'da yayımlanan bu kitapta değil, 2013 baharında yayımlanan *ÖÇ*'de " ‘Zamanın Ruhü’ I" adıyla değişikliklerle yer almıştır.

²⁷ Şiire konulan bu uzun başlıkla ilgili olarak Cahit Koytak'ın köşesine düştüğü dipnot şu şekildedir: "Şiirin ismi, yalnızca "CANI SIKILAN GENERALLER İÇİN ÖNERİLER" olabilir. Fakat, ara sıra canları sıkılsa da, demokrasiye ve hukuka bağlı kalan saygıdeğer generallerimize yönelmiş, kastedilmeyen anlamlar çıkarılmasına meydan vermemek için, şiire, uzunlukta nerdeyse şiirin kendisiyle yarışan böyle tatsız tuzsuz bir isim verilmek zorunda kaldı".

²⁸ Şiirin altında, *YBİM*'de yer alacağı notu düşülmüştür; ancak şiir *ÖÇ*'de yer almıştır.

²⁹ Şiirin sonunda *Yoksullar İçin Tezler* kitabında yer alacağı belirtilmiştir; ancak şiir "Küçük Akıl & Büyük Akıl" adıyla *YBİM*'e alınmıştır.

kgş	“Bilmem Kaçınıcı Tez”	<i>Taraf</i>	17/08/20 09	İst.		
kgş	“Göge Çıkarma”	<i>Taraf</i>	17/08/20 09	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 22)	“İşe Atla Gidip Gelme İsteği”	<i>Taraf</i>	24/08/20 09	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 20)	“ ‘Metafizik’ ”	<i>Taraf</i>	24/08/20 09	İst.		
kgş	“Kitabın ‘Ortası’ ”	<i>Taraf</i>	24/08/20 09	İst.		
kgş	“Doksan Dokuz Dil Bilen Arı”	<i>Taraf</i>	24/08/20 09	İst.		
kgş	“ ‘Güç’ üzerine antitez: İnce şiiir, ‘kalın’ bileği bükür”	<i>Taraf</i>	07/09/20 09	İst.		
kgş	“Güzel dağlara, yoksul canlara, altın çağlara ‘operasyon’ ”	<i>Taraf</i>	14/09/20 09	İst.		
kgş	“Bayram sabahı” ³⁰	<i>Taraf</i>	21/09/20 09	İst.		
kgş	“Yüreğim parmağımın ucunda”	<i>Taraf</i>	28/09/20 09	İst.		
<i>YBİM</i> (s.149)	“Prolog” ³¹ [“Her Şeyden, Her Yüzden” / “ ‘O’na Dair V”]	<i>Taraf</i>	05/10/20 09	İst.		
<i>YBİM</i> (s.183)	“Çalgıcı”	<i>Taraf</i>	05/10/20 09	İst.		
<i>YŞK</i> <i>III</i> (s. 34)	“Eylül” ³²	<i>Taraf</i>	12/10/20 09	İst.		
kgş	“Oyun kişisi” ³³	<i>Taraf</i>	12/10/20 09	İst.		
kgş	“Yoksullar için bilmem kaçınıcı	<i>Taraf</i>	19/10/20	İst.		

³⁰ Mükerrer yayım. İlk yayımı ("Vukuatsız Uyanmak" adıyla): *Kaşgar*, S. 19, (Ocak 2001), s.8.

³¹ "Prolog şiirinin ilk üç bendi yeniden düzenlenerek *YBİM*'de "Her Şeyden, Her Yüzden" adıyla (s. 149); son iki bendi ise hiç değiştirilmeden " 'O'na Dair " şiirinin V. epizodu olarak aynı kitapta yer almıştır (s. 159).

³² Şiirin sonunda *Eylül Çıkmadan* adlı kitapta yer alacağı belirtilmiştir; ancak şiir aynı adla *YŞK III*'e alınmıştır.

³³ Şiirin sonunda *YBİM*'de yer alacağı belirtilmiştir; ancak şiir yayımlanmış kitaplarının hiç birine girmemiştir.

	tez”		09			
YŞK III (s. 86)	“Homopoeticus”	<i>Taraf</i>	26/10/20 09	İst.		
kgş	“İki sözcük: ‘Yoksul’ & ‘Zengin’ ”	<i>Taraf</i>	02/11/20 09	İst.		
kgş	“Bir sözcük: ‘Feng huang’ ”	<i>Taraf</i>	02/11/20 09	İst.		
kgş	“ ‘Tsunami’ Bildirisi”	<i>Taraf</i>	09/11/20 09	İst.		
kgş	“İşporta Tezgâhı”	<i>Taraf</i>	16/11/20 09	İst.		
kgş	“Sofist” ³⁴	<i>Taraf</i>	23/11/20 09	İst.		
kgş	“İnferno”	<i>Taraf</i>	23/11/20 09	İst.		
kgş	“ ‘Örtücü’ entelijensiya ve ‘sıkmabaş’ zihinler”	<i>Taraf</i>	24/11/20 09	İst.		
ÖÇ (s. 417)	“Deliler gibi” ³⁵	<i>Taraf</i>	30/11/20 09	İst.		
ÖÇ (s. 421)	“Rübai” ³⁶ [“Öyledir, Öyle”]	<i>Taraf</i>	07/12/20 09	İst.		
kgş	“Şiir & Sinema”	<i>Taraf</i>	07/12/20 09	İst.		
kgş	“Eski Dünya & Yeni Dünya”	<i>Taraf</i>	14/12/20 09	İst.		
YŞK III (s. 32)	“Usta & Çırak”	<i>Taraf</i>	21/12/20 09	İst.		
kgş	“Sofist”	<i>Taraf</i>	21/12/20 09	İst.		
kgş	“Gemici Düğümleri”	<i>Taraf</i>	28/12/20	İst.		

³⁴ bkz.: Bir önceki dipnot.

³⁵ Şiirin sonunda *Tarla Kuşunun Doğaçlamaları* adlı kitapta yer alacağı belirtilmiştir; ancak şiir ÖÇ’de yer almıştır.

³⁶ Şiirin sonunda *YBİM*’de yer alacağı belirtilmiştir; ancak şiir "Öyledir, Öyle" adıyla ve biçimsel değişikliklerle ÖÇ’de yer almıştır.

			09			
kgş	“ ‘Tat Twam Asi’ [Sanskritçe, ‘sen busun’] ”	<i>Taraf</i>	04/01/2010	İst.		
kgş	“Mahrem bir soru soruyor bir anne bir generale”	<i>Taraf</i>	11/01/2010	İst.		
kgş	“Bilmem kaçınıcı tez”	<i>Taraf</i>	11/01/2010	İst.		
kgş	“Yumuşak Sloganlar: 3S”	<i>Taraf</i>	18/01/2010	İst.		
kgş	“Açık İnsan Açık Toplum”	<i>Taraf</i>	18/01/2010	İst.		
kgş	“Örnek Ahret Soruları”	<i>Taraf</i>	25/01/2010	İst.		
YŞK I (s. 49)	“Avarelik Yılları” ³⁷	<i>Taraf</i>	01/02/2010	İst.		
YŞK I (s. 53)	“Rüzgâra Ekilen Şair”	<i>Taraf</i>	01/02/2010	İst.		
YŞK I (s. 40)	“Kendi kendine ney dersi, kaval dersi, klarinet dersi”	<i>Taraf</i>	08/02/2010	İst.		
YŞK I (s. 44)	“Kalk şair!”	<i>Taraf</i>	08/02/2010	İst.		
YŞK III (s. 206)	“ ‘Homopoeticus’ (II) ” ³⁸ [“Homopoeticus”]	<i>Taraf</i>	15/02/2010	İst.		
ÖÇ (s. 171)	“ ‘Zamanın Ruhü’ ” [“ ‘Zamanın Ruhü’ II”]	<i>Taraf</i>	22/02/2010	İst.		
kgş	“BilmemKaçınıcıKezGüncellene nTez”	<i>Taraf</i>	22/02/2010	İst.		
YŞK II (s. 18)	“Cihangir”	<i>Taraf</i>	08/03/2010	İst.		
YŞK II (s. 20)	“ ‘Zamanın Ruhü’ ”	<i>Taraf</i>	08/03/2010	İst.		
YŞK	“Yoksulların Ve Şairlerin	<i>Taraf</i>	15/03/2010	İst.		

³⁷ Mükerrer yayım. İlk Yayımı: *İstanbul BirNokta*, S. 82, (Kasım 2008), s. 5.

³⁸ Şiirin sonundaki notta *Dudakta Bekletilen Şarkılar* kitabında yer alacağı belirtilmiştir; ancak ÖÇ’de yer almıştır.

III (s. 209)	Tanrısı”		10			
kgş	“Tempolu Yürüyüş”	<i>Taraf</i>	22/03/20 10	İst.		
kgş	“Annemin Başucunda”	<i>Taraf</i>	29/03/20 10	İst.		
YŞK II (s. 118)	“Şiir & Bilgi”	<i>Taraf</i>	05/04/20 10	İst.		
YŞK II (s. 122)	“Baijo”	<i>Taraf</i>	05/04/20 10	İst.		
YŞK II (s. 33)	“Bugün Jesuz, yarın Judas” [“Bugün Jesus, yarın Judas”]	<i>Taraf</i>	12/04/20 10	İst.		
kgş	“Bahar tezi”	<i>Taraf</i>	19/04/20 10	İst.		
kgş	“ ‘Kutlu Doğum’ Kutlu Esin” ³⁹	<i>Taraf</i>	26/04/20 10	İst.		
kgş	“Bahar Sarhoşluğu / Kül Üzerinde Dans”	<i>Taraf</i>	03/05/20 10	İst.		
kgş	“Nisan Şarkısı (I)”	<i>Taraf</i>	03/05/20 10	İst.		
kgş	“Nisan Şarkısı (II)”	<i>Taraf</i>	03/05/20 10	İst.		
YŞK II (s. 49)	“Sözün Sarhoşluğu”	<i>Taraf</i>	10/05/20 10	İst.		
kgş	“Oyunu Baştan Almak”	<i>Taraf</i>	17/05/20 10	İst.		
YŞK II (s. 16)	“Yolun Kıyısı” [“Suyun Kıyısı”]	<i>Taraf</i>	24/05/20 10	İst.		
YŞK II (s. 15)	“Sözün Kıyısı”	<i>Taraf</i>	24/05/20 10	İst.		
kgş	“Homopoeticus (III)” ⁴⁰	<i>Taraf</i>	31/05/20	İst.		

³⁹ Bu şiirin sonundaki notta, şiirin *YBİM*’de yer alacağını belirtilmesine rağmen şiir, herhangi bir kitapta henüz yayımlanmamıştır.

⁴⁰ Şiirin sonundaki notta, şiirin *YŞK III*’te yayımlanacağı belirtilmiştir; ancak şiir herhangi bir kitapta henüz yayımlanmamıştır..

			10			
İA (s. 243)	“Nuh’a Gemi Resimleri (X)” ⁴¹ [Nuh’a Gmi Resimleri VII]	Taraf	06/06/20 10	İst.		
kgş	“Doğaçlama Bir Kule”	Taraf	07/06/20 10	İst.		
kgş	“Homopoeticus (IV)”	Taraf	14/06/20 10	İst.		
YŞK III (s. 38)	“Homopoeticus (V)” [“Sol Elle Yazılanlar”]		14/06/20 10	İst.		
CAZ (s. 295), ÖÇ (s. 351)	“Caz İçin Doğaçlama: ‘Şen Maneviyat’ ” [“ ‘Şen Maneviyat’ ”], [“Şen Maneviyat”]	Taraf	21/06/20 10	İst.		
kgş	“Zeki, Yetenekli, Cesur Toplumlar İçin İyi Fikirler”	Taraf	28/06/20 10	İst.		
kgş	“ ‘Köşe Şairi’ ”	Taraf	05/07/20 10	İst.		
kgş	“Büyük Yağmur”	Taraf	12/07/20 10	İst.		
kgş	“Melankoli”	Taraf	12/07/20 10	İst.		
kgş	“Cennette Çekim”	Taraf	12/07/20 10	İst.		
ÖÇ (s. 320)	“Sokaktaki Ayna” ⁴²	Taraf	19/07/20 10	İst.		
YŞK III (s. 28)	“ ‘Şiir Sanatı’ ”	Taraf	26/07/20 10	İst.		
kgş	“Kendim İçin Notlar (IV)” ⁴³	Taraf	26/07/20 10	İst.		

⁴¹İA’nın 1990’daki ilk baskısında altı epizotluk "Nuh’a Gemi Resimleri" şiiri yer almaktaydı. 2011’de yapılan ikinci baskının "Ekler" bölümünde "Nuh’a Gemi Resimleri"nin yedinci epizodu olarak yer almıştır.

⁴²ÖÇ’de aynı adlı şiirin I. epizodu olarak yer almıştır.

⁴³Şiirin sonundaki notta ÖÇ’de yer alacağı belirtilen şiir, herhangi bir kitapta yer almamıştır.

kgş	“Ne Kalır, Kime Kalır”	<i>Taraf</i>	02/08/20 10	İst.		
kgş	“Doğaçlama”	<i>Taraf</i>	02/08/20 10	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 64)	“Sol Elle Yazılanlar”	<i>Taraf</i>	09/08/20 10	İst.		
<i>ÖÇ</i> (s. 31)	“Kabuk”	<i>Taraf</i>	09/08/20 10	İst.		
kgş	“Düşünce Sanatı”	<i>Taraf</i>	09/08/20 10	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 103)	“ ‘Ruh’ Üzerine Tezler” [“ ‘Ruh’ Üzerine Karışık Tezler”]	<i>Taraf</i>	16/08/20 10	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 125)	“ ‘Akıl’ Üzerine Tezler”	<i>Taraf</i>	16/08/20 10	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 80)	“Taş Ustalığı”	<i>Taraf</i>	23/08/20 10	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 134)	“Cennete Dönüş”	<i>Taraf</i>	23/08/20 10	İst.		
<i>ÖÇ</i> (s. 439)	“Kuş Falı” [Epilog II]	<i>Taraf</i>	30/08/20 10	İst.		
kgş	“Demek İstedğim” ⁴⁴	<i>Taraf</i>	30/08/20 10	İst.		
kgş	“Kötü Düşünceler” ⁴⁵	<i>Taraf</i>	30/08/20 10	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 167)	“Divinia Comedia” [“ ‘Divinia Commedia’ ”]	<i>Taraf</i>	06/09/20 10	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 175)	“Matrix / M.S. 2500” [“Cennette Müzayede”]	<i>Taraf</i>	06/09/20 10	İst.		
<i>ÖÇ</i> (s.)	“Dilenci” ⁴⁶ [“Yolunu Arayan	<i>Taraf</i>	06/09/20	İst.		

⁴⁴ Bkz.: Bir önceki dipnot.

⁴⁵ Şiirin sonundaki notta *YBİM*’de yer alacağı belirtilen şiir, herhangi bir kitapta yer almamıştır.

413)	Yalvacın Şarkısı”]		10			
YBİM (s. 53)	“Balçığın Bileşimi”	Taraf	13/09/20 10	İst.		
ÖÇ (s.55)	“ ‘Ruh’ Üzerine Karışık Tezler (II)”	Taraf	20/09/20 10	İst.		
CAZ (s. 273)	“Beyoğlun’na ‘Akarken’ ” ⁴⁷	Taraf	27/09/20 10	İst.		
YŞK III (s. 334)	“Ana Kara”	Taraf	04/10/20 10	İst.		
YŞK III (s. 321)	“Nereye Ekersen Ek, Biter...”	Taraf	04/10/20 10	İst.		
kgş	“Günlük Hayat”	Taraf	18/10/20 10	İst.		
kgş	“Yolcu”	Taraf	18/10/20 10	İst.		
CAZ (s. 141)	“Cazın Tanımları” [“Caz Üzerine Dervişçe Tezler / IV”]	Taraf	25/10/20 10	İst.		
kgş	“Tuz ve Kekik”	Taraf	01/11/20 10	İst.		
kgş	“ ‘Şairler’ ”	Taraf	01/11/20 10	İst.		
CAZ (s. 348)	“Cazın Tanımları (II)” [“Sol Elle Çalınanlar”]	Taraf	08/11/20 10	İst.		
kgş	“Münzevinin Aynaları XXI / XXII”	Taraf	15/11/20 10	İst.		
kgş	“Melankoli I / II”	Taraf	29/11/20 10	İst.		
kgş	“Gemi Toz Çıkarır Mı”	Taraf	29/11/20	İst.		

⁴⁶ Şiirin sonundaki notta *Dudakta Bekletilen Şarkılar* kitabında yer alacağı belirtilen şiir, ÖÇ’de “Yolunu Arayan Yalvacın Şarkısı” şiirinin son iki bendini oluşturmuştur.

⁴⁷ Şiirin sonundaki notta ÖÇ’de yer alacağı belirtilen şiir, CAZ’da yer almıştır.

			10			
kgş	“ ‘WikiLeaks’ Ya da Yitik Bellek”	<i>Taraf</i>	06/12/20 10	İst.		
CAZ (s. 348), ÖÇ (s. 424)	“Bütün Kuşlar Havaya!” ⁴⁸ [“Bütün Kuşlar Havaya”]	<i>Taraf</i>	06/12/20 10	İst.		
YBİM (s. 140)	“Küçük Akıl & Büyük Akıl” ⁴⁹	<i>Taraf</i>	13/12/20 10	İst.		
kgş	“Yalnızlığın Türleri”	<i>Taraf</i>	13/12/20 10	İst.		
ÖÇ (s. 426)	“Yunuslar”	<i>Taraf</i>	13/12/20 10	İst.		
YBİM (s. 187)	“Ölüm Üzerine Tezler IV / V” [“Ölüm Üzerine Karışık Tezler I / II”]	<i>Taraf</i>	20/12/20 10	İst.		
YBİM (s. 340)	“ ‘Varlık ve Zaman’ ”	<i>Taraf</i>	27/12/20 10	İst.		
ÖÇ (s. 344)	“Yerde, Gökte, Her yerde”	<i>Taraf</i>	27/12/20 10	İst.		
I: CAZ (s. 126), II: CAZ (s. 138, 140)	“Cazın Bileşimi I / II / III” ⁵⁰	<i>Taraf</i>	03/01/20 11	İst.		
CAZ	“Cazın Ermişleri: ‘Torba Ağız’,	<i>Taraf</i>	10/01/20	İst.		

⁴⁸ Şiirin sonundaki notta "Günü Gününe Kitabı"nda yer alacağı belirtilen şiir, CAZ ve ÖÇ’de aynı adla yer almıştır.

⁴⁹ Mükerrer yayım. İlk yayımı (" ‘Büyük Sanat’ " adıyla): *Taraf*, 27/07/2009

⁵⁰ Bu şiirin birinci epizodu CAZ’da aynı adla yer alırken ikinci ve üçüncü epizot, "Caz Üzerine Dervişçe Tezler" şiirinin ikinci ve üçüncü epizodu olmuştur.

(s. 174)	Louis Armstrong” [“Torba Ağız, Louis Armstrong, Yahut Satchmo II”]		11			
CAZ (s. 250)	“Saxophone Quartet”	<i>Taraf</i>	10/01/20 11	İst.		
CAZ (s. 288)	“Doğaçlama”	<i>Taraf</i>	24/01/20 11	İst.		
kgş	“Bir Sözcük: Hanif”	<i>Taraf</i>	24/01/20 11	İst.		
ÖÇ (s. 22)	“Şiir Dedğin” [Şiir Dedğin I / II] ⁵¹	<i>Taraf</i>	31/01/20 11	İst.		
ÖÇ (s. 265)	“Caz Session Yahut ‘Gül İhtilali’” [“Jam Session Yahut ‘Gül İhtilali’”]	<i>Taraf</i>	04/02/20 11	İst.		
kgş	“Zamanın Çocuğu”	<i>Taraf</i>	07/02/20 11	İst.		
kgş	“ ‘Sevgili Hayalet’ ”	<i>Taraf</i>	14/02/20 11	İst.		
YBİM (s. 152)	“ ‘Tanrı’ya Dair ” [“ ‘O’na Dair I”]	<i>Taraf</i>	21/02/20 11	İst.		
YBİM (s. 376), ÖÇ (s. 440)	“ ‘Kitap’a Dair ” [“Epilog”, “Epilog III”]	<i>Taraf</i>	21/02/20 11	İst.		
YBİM (s. 257)	“Şiir ve Hakikat”	<i>Taraf</i>	28/02/20 11	İst.		
YBİM (s. 260)	“Şiir ve metafizik...” [“Şiir ve Metafizik I”]	<i>Taraf</i>	07/03/20 11	İst.		
YBİM(“Tsunami: Büyük Hayat”	<i>Taraf</i>	14/03/20	İst.		

⁵¹ II. epizot kitapta yer almamıştır.

s. 168)	[“ ‘Büyük Hayat’ ”]		11			
kgş	“ ‘WikiLeaks’: Yitik Bellek” ⁵²	<i>Taraf</i>	21/03/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 336)	“Büyük Panayır”	<i>Taraf</i>	28/03/20 11	İst.		
kgş	“ ‘Shopping Fest’ ”	<i>Taraf</i>	04/04/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 336)	“Yüreğe Yapılan Dövme”	<i>Taraf</i>	11/04/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 47)	“Dağları Yürütmek”	<i>Taraf</i>	11/04/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 61)	“Hayat Dipnot”	<i>Taraf</i>	18/04/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 74)	“Göğün Dibi”	<i>Taraf</i>	18/04/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 32)	“Aynı Nehirde”	<i>Taraf</i>	25/04/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 33)	“Şeyler Ve Sözcükler”	<i>Taraf</i>	25/04/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 24)	“İbrahimce Sorular”	<i>Taraf</i>	02/05/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 30)	“Göğün Resimleri”	<i>Taraf</i>	02/05/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 123)	“Tanrının Eli”	<i>Taraf</i>	09/05/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 123)	“Unio Musica” [“Büyük Çağlıtı”]	<i>Taraf</i>	09/05/20 11	İst.		
<i>YBİM</i> (s. 95)	“Susma Sanatı”	<i>Taraf</i>	16/05/20 11	İst.		
<i>YBİM</i>	“Yağmurda Kitap Okuyan	<i>Taraf</i>	16/05/20	İst.		

⁵² Mükerrer yayım. İlk yayımı (Bent düzeyinde değişikliklerle): *Taraf*, 06/12/2010

(s. 89)	Adam”		11			
YBİM (s. 364)	“Kali Yuga”	<i>Taraf</i>	23/05/20 11	İst.		
YBİM (s. 225)	“Hikâye” ⁵³	<i>Taraf</i>	30/05/20 11	İst.		
YBİM (s. 237)	“İç kapı”	<i>Taraf</i>	30/05/20 11	İst.		
kgş	“Neye Dokunsan”	<i>Taraf</i>	06/06/20 11	İst.		
ÖÇ (s. 338)	“Meyhane Muhabbeti” [“İki Kere Yazılan Şiir II”]	<i>Taraf</i>	06/06/20 11	İst.		
kgş	“XXIII”	<i>Taraf</i>	14/06/20 11	İst.		
kgş	“ ‘Baba Duası’ ”	<i>Taraf</i>	14/06/20 11	İst.		
kgş	“Saraylar, Kuleler...”	<i>Taraf</i>	14/06/20 11	İst.		
kgş	“Ben Yokum, Beni Karıştırmayın!”	<i>Taraf</i>	20/06/20 11	İst.		
kgş	“Genç Şair’e”	<i>Taraf</i>	27/06/20 11	İst.		
CAZ (s. 17)	“New-Orleans’ta, Sokakta” [New Orleans’ta, Sokakta]	<i>Taraf</i>	27/06/20 11	İst.		
CAZ (s. 19)	“Boogie-Woogie”	<i>Taraf</i>	04/07/20 11	İst.		
CAZ (s. 79)	“Charley Patton’ın Bluesları” [“Zenci Yalan Söyler Diyorlar”]	<i>Taraf</i>	04/07/20 11	İst.		
CAZ (s. 10)	“Caz İyi Gider, Caz İyi!” [“İlk Vuruşlar II”]	<i>Taraf</i>	11/07/20 11	İst.		
CAZ (s. 34)	“Auto da Fe”	<i>Taraf</i>	18/07/20 11	İst.		
CAZ	“Honky-Tonky”	<i>Taraf</i>	25/07/20	İst.		

⁵³ Şiir, kitapta dört epizot biçiminde kurgulanmıştır.

(s. 31)			11			
CAZ (s. 27)	“Caz Hikâyesi” [“Bir Horoz Çaldım Çiftlikten”]	<i>Taraf</i>	01/08/20 11	İst.		
kgş	“Münzevinin Aynaları XII”	<i>Taraf</i>	08/08/20 11	İst.		
CAZ (s. 69)	“Sadaka Çanağı”	<i>Taraf</i>	15/08/20 11	İst.		
CAZ (s. 361)	“İyi Caz ve İyi Şiir İçin Notlar I / II” [“İyi Caz, İyi Şiir”]	<i>Taraf</i>	22/08/20 11	İst.		
CAZ (s. 114)	“Cazın Kısa Tarihi” [“Kısa Tarihi Cazın”]	<i>Taraf</i>	29/08/20 11	İst.		
CAZ (s. 126)	“Cazın Bileşimi”	<i>Taraf</i>	29/08/20 11	İst.		
CAZ (s. 137)	“Cazın Faydaları”	<i>Taraf</i>	29/08/20 11	İst.		
CAZ (s. 81)	“Charley Patton’ın Bluesları”	<i>Taraf</i>	05/09/20 11	İst.		
CAZ (s. 358)	“ ‘Sokakta’ Solo Saksafon” [“Sokakta Caz”]	<i>Taraf</i>	12/09/20 11	İst.		
CAZ (s. 62)	“Bluesların Bluesu”	<i>Taraf</i>	19/09/20 11	İst.		
CAZ (s. 318)	“Piyano & Balina”	<i>Taraf</i>	26/09/20 11	İst.		
CAZ (s. 329)	“Gemi, Dağ, Kafes”	<i>Taraf</i>	03/10/20 11	İst.		
CAZ (s. 331)	“Biri Bir Türkü Tutturur”	<i>Taraf</i>	03/10/20 11	İst.		

kgş	“Annemin Başucunda” ⁵⁴	<i>Taraf</i>	10/10/20 11	İst.		
kgş	“Vakit Varken I / II” ⁵⁵	<i>Taraf</i>	17/10/20 11	İst.		
CAZ (s. 276)	“Küresel Bahar” [“Küresel Bahar-Küresel Sanat: Caz”]	<i>Taraf</i>	24/10/20 11	İst.		
kgş	“Diken ve Balta”	<i>Taraf</i>	31/10/20 11	İst.		
YŞK I (s. 50)	“ ‘Evsiz’ ” [“ ‘Homeless’ ”]	<i>Taraf</i>	07/11/20 11	İst.		
CAZ (s. 326)	“Eski Şarkı”	<i>Taraf</i>	14/11/20 11	İst.		
CAZ (s. 255)	“Cazın Renkleri” [“Cazın Rengi XII”]	<i>Taraf</i>	21/11/20 11	İst.		
CAZ (s. 325)	“Cazın Kanatları” [“Şiirin Kanatları II”]	<i>Taraf</i>	21/11/20 11	İst.		
CAZ (s. 383)	“Sessiz, Derin” [“Sessiz Caz”]	<i>Taraf</i>	28/11/20 11	İst.		
CAZ (s. 385)	“İç İçe Fareler”	<i>Taraf</i>	28/11/20 11	İst.		
CAZ (s. 301)	“Ayiner / 1. Ayin / 3. Ayin”	<i>Taraf</i>	05/12/20 11	İst.		
CAZ (s. 241)	“Cazın Renkleri III / IV” [“Cazın Rengi III / IV”]	<i>Taraf</i>	12/12/20 11	İst.		
CAZ	“Jelly Roll Morton”	<i>Taraf</i>	19/12/20	İst.		

⁵⁴ Mükerrer yayım. İlk yayımı (İthaf epigrafında değişiklik): *Taraf*, 29/03/2010

⁵⁵ Bu şiirin dipnotunda, şiirin *ÖÇ*’de yayımlanacağı notu vardır; ancak şiir şimdiye kadar yayımlanmış kitapların hiçbirinde yer almamıştır.

(s. 164)			11			
CAZ (s. 90)	“E. Bessie Smith”	<i>Taraf</i>	26/12/20 11	İst.		
CAZ (s. 85)	“Blind Lemon I / II”	<i>Taraf</i>	02/01/20 12	İst.		
CAZ (s. 355)	“Caz Nefes Kesmeli”	<i>Taraf</i>	09/01/20 12	İst.		
CAZ (s. 351)	“Şarkı gibi”	<i>Taraf</i>	09/01/20 12	İst.		
CAZ (s. 347)	“Trompet & Maymun”	<i>Taraf</i>	09/01/20 12	İst.		
CAZ (s. 372)	“Telefonda Caz”	<i>Taraf</i>	16/01/20 12	İst.		
CAZ (s. 368)	“Sokaktan Geçen Yalvaçlar”	<i>Taraf</i>	16/01/20 12	İst.		
kgş	“Uludere, Uludere”	<i>Taraf</i>	23/01/20 12	İst.		
kgş	“123.000 Tüy, yahut Yolmak Kanadını Şeytanın”	<i>Taraf</i>	30/01/20 12	İst.		
kgş	“Münzevinin Aynaları XII”	<i>Taraf</i>	06/02/20 12	İst.		
kgş	“Buzul”	<i>Taraf</i>	13/02/20 12	İst.		
kgş	“Göge Merdiven Dayamak”	<i>Taraf</i>	20/02/20 12	İst.		
kgş	“Tiyatro Çadırı (XII)” ⁵⁶	<i>Taraf</i>	27/02/20 12	İst.		
kgş	“Mezarda Geçen Günler”	<i>Taraf</i>	05/03/20	İst.		

⁵⁶ Bu şiirin sonunda, *DBŞ*’de yer alacağı notu bulunmaktadır. Ancak şiir, Cahit Koytak’ın kitaplarının hiçbirinde henüz yer almamıştır.

			12			
kgş	“Tiyatro Çadırı (XIII)” ⁵⁷	<i>Taraf</i>	05/03/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 67)	“Kendime Gecikmiş Öğütler” [“Meyhanede Yazı Dersi”]	<i>Taraf</i>	12/03/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 9)	“Prolog” [“Prolog II”]	<i>Taraf</i>	19/03/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 18)	“Kuyu”	<i>Taraf</i>	26/03/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 18, 384, 436)	“Kuyu II / III / IV” [“Kazı”, “Kazı II”, “Sözcüklere Gömülmek”] ⁵⁸	<i>Taraf</i>	02/04/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 26)	“Yerin Ağırlığı”	<i>Taraf</i>	09/04/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 30)	“Yol”	<i>Taraf</i>	09/04/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 97)	“Tiyatro Çadırı III” [“ ‘Şimdi ve Burada’ ”]	<i>Taraf</i>	16/04/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 372)	“Haşır, Neşir”	<i>Taraf</i>	16/04/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 31)	“Kabuk”	<i>Taraf</i>	23/04/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 438)	“Kuş Falı” [“Epilog II”]	<i>Taraf</i>	23/04/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 238)	“Sol Elle Yazılanlar”	<i>Taraf</i>	30/04/20 12	İst.		
kgş	“Ayınler (I): Ben ve Başkalari”	<i>Taraf</i>	07/05/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 32)	“Ayınler (IV): Hem Kendinsin, Hem Başkası” [“Hem Kendinsin, Hem Başkası”]	<i>Taraf</i>	14/05/20 12	İst.		
ÖÇ (s.)	“Daha Ne Daha Neler...” [Sol	<i>Taraf</i>	21/05/20	İst.		

⁵⁷Bkz: Bir önceki dipnot.

⁵⁸ II. epizot: "Kazı", III. epizot: "Kazı II", IV. epizot: "Sözcüklere Gömülmek" adıyla kitapta yer almıştır.

37)	Elle Yazılanlar]		12			
kgş	“ ‘Aslanlı’ Gazetede ‘Beyaz Fareli’ Şiir”	<i>Taraf</i>	28/05/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 29)	“Yolda Yürürken Kitap Okuyan Adam” [“Kaçış”]	<i>Taraf</i>	04/06/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 305)	“Sözün Mucizeleri”	<i>Taraf</i>	04/06/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 306)	“Gözün Mucizeleri”	<i>Taraf</i>	04/06/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 108)	“Defter”	<i>Taraf</i>	11/06/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 307)	“Sazın Mucizeleri” [“Sazın Mucizeleri I”]	<i>Taraf</i>	11/06/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 49)	“Evde Çalışanlar İçin Metafizik I” [“Evde Çalışanlar İçin Metafizik III”]	<i>Taraf</i>	18/06/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 47)	“Evde Çalışanlar İçin Ayinler I” [“Evde Çalışanlar İçin Metafizik II”]	<i>Taraf</i>	25/06/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 52, 44)	“Evde Çalışanlar İçin Metafizik II / III” [“Evde Çalışanlar İçin Metafizik IV / I”]	<i>Taraf</i>	02/07/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 74)	“ ‘Aşkın Metafiziği’ I / II / III” [“Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik II / III / IV”]	<i>Taraf</i>	09/07/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 78)	“ ‘Aşkın Metafiziği’ IV” [“Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik V”]	<i>Taraf</i>	16/07/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 162)	“Çocuk Ve Zaman I” [“Çocuk Ve Zaman II”]	<i>Taraf</i>	23/07/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 179)	“Bahçıvanın Sabah Şarkısı”	<i>Taraf</i>	30/07/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 180)	“Bahçıvanın ve Karısı”	<i>Taraf</i>	30/07/20 12	İst.		
kgş	“Kuzguni Anka”	<i>Taraf</i>	30/07/20 12	İst.		

ÖÇ (s. 117)	“Yol Türküleri I / II”	<i>Taraf</i>	06/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 181)	“Meneviş Rengi”	<i>Taraf</i>	13/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 135)	“Çırağın Şarkısı”	<i>Taraf</i>	13/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 111)	“Türkuaz & Lacivert”	<i>Taraf</i>	13/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 99)	“Bitmeyen Oyun”	<i>Taraf</i>	20/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 159)	“Zamanın Ruhu” [“ ‘Zamanın Kurdu’ I”]	<i>Taraf</i>	20/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 122)	“Anka”	<i>Taraf</i>	20/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 164)	“Zamanın Kurdu” [“ ‘Zamanın Kurdu’ II”]	<i>Taraf</i>	20/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 182)	“Bahçıvanın Türküsü” [“Bahçıvanın Akşam Türküsü”]	<i>Taraf</i>	27/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 136)	“Küçük Şeyler”	<i>Taraf</i>	27/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 198)	“Dalgalar” [“Dalgalar (I)”]	<i>Taraf</i>	27/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 125)	“Yol Arkadaşı” [“Yol Arkadaşı II”]	<i>Taraf</i>	27/08/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 165)	“Hikâye”	<i>Taraf</i>	03/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 104)	“Kim, Kimin?”	<i>Taraf</i>	03/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 64)	“Ölüme Çare” [“Üç Kere Okunacak Şiir”]	<i>Taraf</i>	03/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 218)	“ ‘Farecik’ ” [“Farecik”]	<i>Taraf</i>	03/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 216)	“Münzevinin Aynaları XI” [“Münzevinin Aynaları”]	<i>Taraf</i>	10/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 214)	“Goya’ya Göre Eyyüb’ün Hikâyesi”	<i>Taraf</i>	10/09/20 12	İst.		

ÖÇ (s. 350)	“Irmak Türküsü” [“Irmak II”]	<i>Taraf</i>	17/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 206)	“Ağaçlar, Taşlar, İnsanlar...”	<i>Taraf</i>	17/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 373)	“Bakmanın Türleri”	<i>Taraf</i>	17/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 123)	“Yol Arkadaşı II” [“Yol Arkadaşı I”]	<i>Taraf</i>	24/09/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 41)	“Ev Türküsü”	<i>Taraf</i>	24/09/20 12	İst.		
kgş	“ ‘Şuâra’ ”	<i>Taraf</i>	01/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 82)	“Gül Yaprağı”	<i>Taraf</i>	01/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 129)	“Yol Arkadaşı III”	<i>Taraf</i>	08/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 131)	“Dipnot”	<i>Taraf</i>	08/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 429)	“Komşular”	<i>Taraf</i>	15/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 348)	“Şen Balıkçı”	<i>Taraf</i>	15/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 173)	“Vakit Varken”	<i>Taraf</i>	22/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 240)	“Yalvaç”	<i>Taraf</i>	22/10/20 12	İst.		
kgş	“Çiçek Adları”	<i>Taraf</i>	29/10/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 406)	“Utangaç Yalvaç” [“Kim Olduğunu Bilmeyen Yalvaç”]	<i>Taraf</i>	05/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 394)	“Varlığın Dilleri”	<i>Taraf</i>	05/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 393)	“Yerin Kulağı”	<i>Taraf</i>	05/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 71)	“Meyhanede Gül Dersi”	<i>Taraf</i>	12/11/20 12	İst.		

ÖÇ (s. 72)	“Sarhoşluk Sanatı”	<i>Taraf</i>	12/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 73)	“Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik” [“Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik I”]	<i>Taraf</i>	12/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 65)	“Şişe ve Tıpa”	<i>Taraf</i>	12/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 113)	“Yeni Yollar” [“Tanrının Yolu”]	<i>Taraf</i>	19/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 114)	“En Yalnız Olan”	<i>Taraf</i>	19/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 116)	“Münzevinin Şarkısı”	<i>Taraf</i>	19/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 234)	“Akan Şeyler”	<i>Taraf</i>	26/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 209)	“Yaban Ördekleri”	<i>Taraf</i>	26/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 294)	“Şen Dua” [“Şen Dua II”]	<i>Taraf</i>	26/11/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 35)	“Simurg’un Peşinde”	<i>Taraf</i>	03/12/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 107)	“Yolda Yürürken Kitap Okuyan Adamın Şarkısı”	<i>Taraf</i>	03/12/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 100)	“Oyuncunun Bir Günü”	<i>Taraf</i>	10/12/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 106)	“İki Kere Yazılan Şiir”	<i>Taraf</i>	10/12/20 12	İst.		
kgş	“Bir Özgürlük Şarkısı”	<i>Taraf</i>	17/12/20 12	İst.		
kgş	“Şiir Köşesi”	<i>Taraf</i>	17/12/20 12	İst.		
kgş	“Sessizliğe Türkü”	<i>Taraf</i>	17/12/20 12	İst.		
kgş	“Sol Gözün Yalnızlığı”	<i>Taraf</i>	24/12/20 12	İst.		
kgş	“Sol Gözle Yazılanlar”	<i>Taraf</i>	24/12/20 12	İst.		

			12			
kgş	“Uludere, Uludere... II”	<i>Taraf</i>	31/12/20 12	İst.		
ÖÇ (s. 422)	“Yarım Kalmış Şarkı”	<i>Taraf</i>	07/01/20 13	İst.		
ÖÇ (s. 423)	“Yarım Kalmış Dua”	<i>Taraf</i>	07/01/20 13	İst.		
ÖÇ (s. 283)	“Tabletler VIII (Kaldea / M.Ö. 1300)” [““Tabletler VIII (Kaldea / M.S. 1300)””]	<i>Taraf</i>	14/01/20 13	İst.		
ÖÇ (s. 284)	“Tabletler IX (Kaldea / M. S. 2009)”	<i>Taraf</i>	14/01/20 13	İst.		
kgş	“Dualardan Bir Dua”	<i>Taraf</i>	21/01/20 13	İst.		
ÖÇ (s. 404)	“Gögün Ağzı Toprak Kokara, Yerin Ağzı Şiir...”	<i>Taraf</i>	21/01/20 13	İst.		
kgş	“ ‘Ölümsüz Bellek’ ”	<i>Taraf</i>	28/01/20 13	İst.		
kgş	“Dağdan Onurlu İniş”	<i>Taraf</i>	04/02/20 13	İst.		
ÖÇ (s. 357)	“Ölümler İçin Enternasyonal” ⁵⁹	<i>Taraf</i>	11/02/20 13	İst.		
kgş	“ ‘Ölümsüz Bellek’ Notları (II)”	<i>Taraf</i>	18/02/20 13	İst.		
kgş	“ ‘Ölümsüz Bellek’ - Notları (III)”	<i>Taraf</i>	25/02/20 13	İst.		
ÖÇ (s. 126)	“Yol Arkadaşı” [“Yağmurla İnen Şarkı”]	<i>Taraf</i>	25/02/20 13	İst.		
kgş	“ ‘Ölümsüz Bellek’ Notları (IV)”	<i>Taraf</i>	04/03/20 13	İst.		
ÖÇ (s. 326)	“Platonik”	<i>Taraf</i>	04/03/20 13	İst.		
kgş	“Ölü Diriltme Sanatı”	<i>Taraf</i>	11/03/20 13	İst.		

⁵⁹ Şiirin sonundaki notta, şiirin "Yoksullar ve Siviller İçin Tezler" kitabında yer alacağı belirtilmiş ancak şiir ÖÇ'ye alınmıştır.

kgş	“ ‘Ölümsüz Bellek’ Notları (IV)”	<i>Taraf</i>	11/03/20 13	İst.		
kgş	“Uludere Anları İçin Barış Türküsü”	<i>Taraf</i>	18/03/20 13	İst.		
kgş	“Münzevinin Aynaları XIX / XX”	<i>Taraf</i>	18/03/20 13	İst.		
kgş	“Belli mi Olur”	<i>Taraf</i>	25/03/20 13	İst.		
kgş	“Aşk Şiiri”	<i>Taraf</i>	25/03/20 13	İst.		
kgş	“Evsizlerin Kralı”	<i>Taraf</i>	25/03/20 13	İst.		
kgş	“Acılara Dair I / II”	<i>Taraf</i>	01/04/20 13	İst.		
kgş	“ ‘Güzel Sözlerin Cini’ I / II”	<i>Taraf</i>	01/04/20 13	İst.		
kgş	“Sofist”	<i>Taraf</i>	08/04/20 13	İst.		
kgş	“Dilin Güzelliği”	<i>Taraf</i>	08/04/20 13	İst.		
kgş	“Bir Rüya Tasarımı”	<i>Taraf</i>	08/04/20 13	İst.		
kgş	“An Be An”	<i>Taraf</i>	15/04/20 13	İst.		
kgş	“Sol Elle Yazılanlar”	<i>Taraf</i>	15/04/20 13	İst.		
kgş	“Define Avcısı”	<i>Taraf</i>	22/04/20 13	İst.		
kgş	“Marangoz Dükkanı”	<i>Taraf</i>	22/04/20 13	İst.		
kgş	“ ‘2015 – Ermenilerle Helalleşme’ / Biraz Şairce”	<i>Taraf</i>	26/04/20 13	İst.		
kgş	“Neşet Ömer Sokak No: 23’te Neler Oluyor?”	<i>Taraf</i>	29/04/20 13	İst.		
	“Büyük Prova”	<i>Yasak Meyve</i>	Mart- Nisan	İst.	43	??

			2010			
kgş	“ ‘Sevgili Hayalet’ ” ⁶⁰	<i>Hayalet</i> ⁶¹	Nisan - Temmuz 2011	Yok	5 / 6	20
ÖÇ (s. 265)	“Caz Session Yahut ‘Gül İhtilali’ ” ⁶² [“Jam Session Yahut ‘Gül İhtilali’ ”]	<i>Hayalet</i>	Nisan - Temmuz 2011	Yok	5 / 6	41- 44
kgş	“Hepimiz Hrant’ız” ⁶³	<i>Afrika Pazar</i> ⁶⁴	6 Şubat 2011	Yok	304	11
YŞK I (s. 50)	“Evsiz” [“ ‘Homeless’ ”] ⁶⁵	<i>Türkiye’ de Evsizlere Dair Rapor</i> ⁶⁶	Güz 2011	Yok	Yok	4
YŞK III (s. 386)	“Ağaca, Rüzgâra Yağmura Poetikaları Sorulsa...” ⁶⁷	<i>Kitap Zamanı</i>	7 Şubat 2011	İst.	61	12
kgş	“Günlük / 4 Aralık [Bu şiir aşağıdaki şiirle aynı adı taşıyan farklı bir şiirdir.]	<i>Bilim ve Sanat Vakfi - Bülten-</i>	Mayıs - Ağustos 2006 [b. Kasım 2006]	İst.	61	18
kgş	“Günlük / 4 Aralık” ⁶⁸	<i>Bilim ve Sanat Vakfi - Bülten-</i>	Mayıs - Ağustos 2006 [b. Kasım	İst.	61	32

⁶⁰ Mükerrer yayım. İlk yayımı: *Taraf*, 14/02/2011.

⁶¹ E-dergi için bkz.:<http://www.catidans.org/files/hayalet5.pdf>

⁶² Mükerrer yayım. İlk Yayım: *Taraf*, 04/02/2011. Ayrıca e-dergi için bkz.:
<http://www.catidans.org/files/hayalet5.pdf> [Erişim: 09/06/2014]

⁶³ Mükerrer yayım. İlk üç yayım kronolojik sırayla: 1. [“ ‘Hepimiz Hrant’ız’ Bence Ne Demektir?” adıyla], *Agos*, S.567, (09/02/2007). 2. *Anlayış*, S. 46, (Mart 2007), s. 80, 81. 3. *herTaraf* (*Taraf* gazetesi eki), 22/01/2011. Ekin e-nüshası için bkz.:<http://www.taraf.com.tr/haber/hepimiz-hrant-iz-bence-ne-demektir.htm> [Erişim: 09/06/2011].

⁶⁴ *Afrika Gazetesi*’nin Pazar eki. Ekin e-nüshası için bkz.:<http://www.afrikagazetesi.net/Pazar-Arsiv/AfrikaPazarSayi304.pdf> [Erişim: 11/08/2012]

⁶⁵ Mükerrer yayım. İlk yayımı: *Taraf*, 07/11/2011.

⁶⁶ Emek ve Adalet Platformu tarafından hazırlanan raporun e-nüshası için bkz.:

<http://www.emekveadalet.org/wp-content/uploads/Evsizler-icin-Rapor.pdf> [Erişim: 09/06/2014].

⁶⁷ Mükerrer yayım. İlk yayım: *Hece*, S. 83, (Kasım 2003), s. 4-5.

⁶⁸ Mükerrer yayım. İlk iki yayım: 1. *Anlayış*, S. 40, (Eylül 2006), s. 85. 2. [“Kırkyaş Şarkıları / Günlük 4 Aralık” adıyla] *Hece*, S. 100, (Nisan 2005), s. 7, 8.

			2006]			
kgş	“Ara Güler İçin Resim Altı Yazısı”	<i>Hakları Çalınmış Çocuklar Albümü</i> ⁶⁹	Şubat 2011	İst		28
	“Önden Yırtılan Gömlek” (10 Aralık 2006) ⁷⁰	<i>Yeni Şafak</i>	19 Aralık 2006	İst.		
	“Önden Yırtılan Gömlek” (16 Temmuz 2013) ⁷¹	<i>Yeni Şafak</i>	26 Temmuz 2013	İst.		
ÖÇ(s. 177)	“Raks Eden Ağaç”	<i>Mesel</i>	Ocak 2013	İğdır	2	3

⁶⁹ Çocuk Vakfı yayını, 1.Türkiye Çocuk Hakları Kongresi kapsamında.

⁷⁰ Bu şiir İbrahim Karagül tarafından *Yeni Şafak* gazetesindeki köşesinde "Dünyanın Tüm Yoksullarına!.." başlıklı yazısında şu sunuşla birlikte yayımlanır: "Dünyayı, hayatı ve insanı aynı duyarlılık, aynı kavrayış, aynı endişe, aynı özlemle algılayanlara. Güçlü yüreği, açık zihni, onurlu duruşu olanlara. Dünyanın tüm yoksullarına. Adalet ve erdem peşinde koşanlara... Cahit Koytak'ın, "yoksullardan biri olmanın onurunu taşıdığı" için dünyanın tüm yoksullarına adanmış "Önden Yırtılan Gömlek" adlı yeni şiirini, aynı gerekçelerle buraya aldım bugün. Kalplerimizi, hafızalarımızı, duruşlarımızı, hedeflerimizi, sevgilerimizi bir kez olsun gözden geçirmek için..."

⁷¹ "Önden Yırtılan Gömlek" adlı ilk şiirden yedi yıl sonra aynı adlı bir başka şiir bu defa Hilal Kaplan tarafından *Yeni Şafak*'ta –aynı zamanda şiirin adı yazıya başlık yapılarak- şu sunuşla yayımlanır: "Malumunuz, en çok mazlumlara hitap eden şiirlerin şairi, muhterem Cahit Koytak, Tarafı yapılan zulmü sindiremeyip köşesini mecburen terk etmişti. Ancak son dönemdeki gelişmeler üzerine yazdığı şiirini fakirle paylaşınca, okuyucularımın da bu ayrıcalıktan istifade etmesi gerektiğini düşündüm. Şairin nefesi, bizimkinden de uzundur belki..." Ayrıca bu şiirin adı, Orhan Miroğlu tarafından 29 Temmuz 2013 tarihli *Star* gazetesindeki köşe yazısının başlığına -tırnak içinde belirterek- konulmuş, şiirin tamamı köşe yazısının devamında yayımlanmıştır.

Tablo 1. 2. Süreli Yayınlarda Yayımlanmış Ancak Kitaplarına Girmemiş Şiirler Tablosu

Şiirin Adı	Süreli Yayın	Yayın Tarihi	Yer	S.	s.
“Eski Sofra”	<i>Diriliş</i>	Şubat 1970	İst.	5	56-58
“Parmaksız Evliya, Karanlık ve Şeytan”	<i>Diriliş</i>	Mart 1970	İst.	6	52-59
“Bir Yağmur, Bir Kule, Kıyıda İnsanlar”	<i>Diriliş</i>	Nisan 1970	İst.	7	7, 8
“Elişinden Kanatlarla / Pasin’de”	<i>Diriliş</i>	31 Aralık 1970	İst.	15	30-32
“Ölümün Ansızın...”	<i>Diriliş</i>	31 Ocak 1971	İst.	16	27
“Taşralı Uzak Akraba”	<i>Defter</i>	Bahar 2001	İst.	43	38
“Beyler de Kalkar”	<i>Dergâh</i>	Mayıs 1990	İst.	3	4
“Büyük Sözler”	<i>Dergâh</i>	Kasım 1990	İst.	9	3
“Sipahi”	<i>Dergâh</i>	Haziran 1991	İst.	16	3
“Krokodil”	<i>Dergâh</i>	Temmuz 1992	İst.	29	1
“Vahyin Gelişi”	<i>Kayıtlar</i>	Nisan 1991	İst.	6	3-5
“Taşralı Nebiler”	<i>Kaşgar</i>	Ocak 1999 C.7	İst.	7	6
“Büyükbabalar İçin Gazel”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 1999	İst.	9	6
“Elli Yaşında Şiir”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 1999	İst.	9	7
“Söz Kurdu”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 1999	İst.	10	5
“Melankoli”	<i>Kaşgar</i>	Eylül 1999	İst.	11	6, 7
“Mucize İstemeyen Ölü”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 1999	İst.	12	4
“Mucize İstemeyen Deli”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 1999	İst.	12	5
“Mucize İstemeyen Âmâ”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 1999	İst.	12	6
“Meczip”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 2000	İst.	16	16
“Prolog”	<i>Kaşgar</i>	Mart 2000	İst.	14	13,

					14
“Dülger”	<i>Kaşgar</i>	Mart 2000	İst.	14	15
“Münzevinin Aynaları”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 2000	İst.	15	5, 6
“Sipahi (II)”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 2000	İst.	15	7
“Kekeme”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs 2000	İst.	15	8
“Gözlemci”	<i>Kaşgar</i>	Temmuz 2000	İst.	16	14, 15
“Çöp Toplayıcılar”	<i>Kaşgar</i>	Ocak 2000	İst.	13	16
“Ölüler İçin Reklam Arası”	<i>Kaşgar</i>	Kasım 2000	İst.	18	14, 15
“Vukuatsız Uyanmak” ⁷²	<i>Kaşgar</i>	Ocak Şubat 2001	İst.	19	8
“Kırk Yaş Şarkıları / Dördüncü Şarkı / Ölü Taklidi”	<i>Kaşgar</i>	Ocak Şubat 2001	İst.	19	9- 14
“Beşinci Şarkı / Başka Uykulara Uyanmak”	<i>Kaşgar</i>	Ocak-Şubat 2001	İst.	19	15- 21
“Altıncı Şarkı / Kayıp Mumyalar”	<i>Kaşgar</i>	Ocak-Şubat 2001	İst.	19	22- 27
“İlahi”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	10
“Yüzler ve Kemikler”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	13, 14
“Kırk Yaş Şarkıları / Yedinci Şarkı/Benlik mi, Yer altı mı?”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	15, 16, 17
“Sekizinci Şarkı / Daha Derin Kazmalıyız, Daha Derin!”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	18- 21
“Dokuzuncu Şarkı / ‘Yeraltından Notlar’ ”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	22- 24
“Onuncu Şarkı / Merdivenin Dibinde, Zekânın Çiğ Işığında Varyete”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	25- 29
“Dipnotlar”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2001	İst.	20	30, 31
“Kırk Yaş Şarkıları / Arasözler (I)”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs-	İst.	21	11-

⁷² Birden fazla süreli yayında çeşitli değişikliklerle mükerrer olarak yayımlanmış şiirlerde, sadece kronolojik olarak ilk süreli yayının künyesi verilecektir.

		Haziran 2001			14
“Kırk Yaş Şarkıları / Günlük”	<i>Kaşgar</i>	Mayıs- Haziran 2001	İst.	21	15- 21
“Depresif Karınca”	<i>Kaşgar</i>	Mart-Nisan 2002	İst.	26	7-9
“Rüzgâr mı Getirip Yıgılmış...”	<i>Kitaplık</i>	Mayıs 2004	İst.	72	19
“Sipahi III”	<i>Hece</i>	Ekim 2001	Ank.	58	20
“ ‘Kusursuz’ ”	<i>Hece</i>	Şubat 2002	Ank.	62	4, 5
“Zenon’un Kaplumbağası”	<i>Hece</i>	Ağustos 2002	Ank.	68	6, 7
“ ‘Kusursuz’ II”	<i>Hece</i>	Eylül 2002	Ank.	69	4
“Sözcükler ve Simgeler”	<i>Hece</i>	Ekim 2002	Ank.	70	4, 5
“Şarkı Sözleri / ‘Cennetin Arka Sokakları’ ”	<i>Hece</i>	Kasım 2002	Ank.	71	6, 7
“Atlas”	<i>Hece</i>	Nisan 2003	Ank.	76	4, 5
“Aklın Cennete Dönüşü”	<i>Hece</i>	Ağustos 2003	Ank.	80	4
“Ay Işığında Buğday Tarlaları”	<i>Hece</i>	Ağustos 2003	Ank.	80	5
“ ‘Şiir ve Hakikat’ ” ⁷³	<i>Hece</i>	Ağustos 2003	Ank.	80	6
“Yakarışlar Kitabı / Sen Bu Kırık Çömleğe...”	<i>Hece</i>	Aralık 2002	Ank.	72	9
“Yakarışlar Kitabı / Ayışığı Şeftali Ağacının..”	<i>Hece</i>	Şubat 2003	Ank.	74	4
“İşaretler”	<i>Hece</i>	Aralık 2003	Ank.	84	5-7
“Sipahi V”	<i>Hece</i>	Şubat 2004	Ank.	86	5-6
“Köylüler”	<i>Hece</i>	Mart 2004	Ank.	87	4
“Bir Rüya”	<i>Hece</i>	Mart 2004	Ank.	87	5-6

⁷³YŞK III’te ve YBİM’de "Şiir ve Hakikat" adlı dört farklı şiir bulunmaktadır. Bu şiirler, süreli yayındaki künyesi verilen ve şairin henüz hiçbir kitabına girmeyen yukarıdaki aynı adlı şiirle karıştırılmamalıdır. Aynı adlı şiirlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Aynı adlı şiirler tablosu".

“Virtüöz Ölüm”	<i>Hece</i>	Nisan 2004	Ank.	88	4
“Kırkyaş ⁷⁴ Şarkıları / Yarıda Kesilen Konuşma”	<i>Hece</i>	Nisan 2004	Ank.	88	6-7
“Çiçekler İnsanlara Benzemiyorlar”	<i>Hece</i>	Mayıs 2004	Ank.	89	6-7
“Minarede Vurulan Müezzin”	<i>Hece</i>	Eylül 2004	Ank.	93	7
“ ‘Şiir ve Hakikat’ ”	<i>Hece</i>	Ekim 2004	Ank.	94	7
“Kırk Yaş Şarkıları / Kendini Gizleyen Kral”	<i>Hece</i>	Kasım 2004	Ank.	95	4-4
“Kırk Yaş Şarkıları / Yol Arkadaşları”	<i>Hece</i>	Kasım 2004	Ank.	95	6-7
“Cehennemden Yükselen Neşideler / Cennette Sessizlik”	<i>Hece</i>	Aralık 2004	Ank.	96	4-6
Kırkyaş Şarkıları / ‘Şiir ve Hakikat’	<i>Hece</i>	Aralık 2004	Ank.	96	7
“Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Aforizmalar 1, 2, 3, 4”	<i>Hece</i>	Mart 2005	Ank.	99	7, 8
“Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı”	<i>Hece</i>	Nisan 2005	Ank.	100	6
“Kırkyaş Şarkıları / Günlük 4 Aralık”	<i>Hece</i>	Nisan 2005	Ank.	100	7, 8
“Kırkyaş Şarkıları / Meczubun Şarkısı”	<i>Hece</i>	Mayıs 2005	Ank.	101	8
“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Prelüd”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	5
“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Bilgi Ağacına Konmuş Bir Şahin”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	6
“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Rüzgârla Yarışan Tazı”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	7
“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Göçmen Kuşlar”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	8
“Tarla Kuşunun Doğaçlamaları / Avcı”	<i>Hece</i>	Aralık 2005	Ank.	108	9
“ ‘Sokağın Küçük Oğlanları, Küçük Kızları’ Kitabı / ‘Güncellenmemiş’ Ekonomi Dersleri”	<i>Anlayış</i>	Ocak 2005	İst.	20	74
“ ‘Cehennemden Yükselen Neşideler’ Kitabı / Cennette Şiir Gecesi”	<i>Anlayış</i>	Ocak 2005	İst.	20	75
“ ‘Batı Kapısı’ “	<i>Anlayış</i>	Şubat 2005	İst.	21	88
“ ‘Terror Worldwide’ ”	<i>Anlayış</i>	Eylül 2005	İst.	28	81
“ ‘Geciken Ayın’ ”	<i>Anlayış</i>	Ekim 2005	İst.	29	79
“ ‘Büyük Kundakçı’ ”	<i>Anlayış</i>	Haziran	İst.	37	21

⁷⁴ Tabloda geçen şiir adlarının yazımında, süreli yayındaki özgün yazım biçimi aynen korunmuştur.

		2006			
“Gecikmiş Şarkılar Kitabı / -Şakir Kocabaş İçin- Günlük 4 Aralık “	<i>Anlayış</i>	Eylül 2006	İst.	40	85
“ ‘Filistinli Yusuf UEFA Maçlarını İzliyor’ ”	<i>Anlayış</i>	Temmuz 2008	İst.	62	50
“ ‘Utangaç Entelijensiya Zincirlerini Saklıyor’ ”	<i>Anlayış</i>	Temmuz 2008	İst.	62	51
“Yoksullar İçin İki Tez (I / II)”	<i>BirNokta</i>	Eylül 2008	İst.	80	3
“Kozmik Ağaç” ⁷⁵	<i>BirNokta</i>	Ağustos 2009	İst.	91	3
“Mezarlıkta Kumpanya Kitabı / Şair ‘Bugün’den Geçiyor, O Ebedi ‘Yoksunluk’ Zamanından... ” ⁷⁶	<i>Merdiven Şiir</i>	Mart-Nisan 2005	İst.	2	60
“Şairler Kitabı / Galatalı Ulysses”	<i>Merdiven Şiir</i>		İst.	4	14, 15
“Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Meczubun Şarkısı”	<i>Merdiven Şiir</i>	Temmuz-Ağustos 2005	İst.	4	17
“ Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Şiir ve Hakikat”	<i>Merdiven Şiir</i>	Temmuz-Ağustos 2005	İst.	4	17
“Halayık”	<i>BirNokta</i>	Ekim 2009	İst.	93	3
“Diabetes Mellitus ya da Bana İnen Melek”	<i>BirNokta</i>	Mayıs 2011	İst.	112	7-26

⁷⁵YBİM’de ve ÖÇ’de yer alan "Kozmik Ağaç", adlı şiirler YBİM: s. 145 ve s. 283; ÖÇ: 151) aynı adı paylaşan farklı şiirlerdir; bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Aynı adlı şiirler tablosu".

⁷⁶*Merdiven Şiir* dergisinin, Friedrich Hölderlin’in "Ekmek ve Şarap" şiirinin yedinci bölümündeki "Bilmem; hem, neye yarar ozanlar yoksunluk zamanında" dizesinden esinle düzenlediği "Şair Bugün..." konulu soruşturmaya Cahit Koytak, yanıt olarak bu şiiri göndermiştir. Friedrich, Hölderlin; "Seçme Şiirleri", Çev.: A. Turan Oflazoğlu, İz Yayıncılık, İstanbul: 1997, s. ?? (Dizenin orijinali şöyledir: "I don't know, and who wants poets at all in lean years?": Friedrich Hölderlin; "Poems and Fragments", Translated by: Michael Hamburger, Cambridge University Press, Cambridge: 1986, p. 251. E-kitap için bkz:

<https://web.duke.edu/secmod/primarytexts/Holderlin-Poems.pdf> - [Erişim 19.02.1014]

“Kırk Yaş Şarkıları Kitabı / Eve Dönüş Şarkısı”	<i>Türk Edebiyatı</i>	Şubat 2006	İst.	388	21, 22
“Dünya Evi” ⁷⁷	<i>Türk Edebiyatı</i>	Şubat 2006	İst.	388	23
“Çarşı Pazar Gezerken”	<i>Türk Edebiyatı</i>	Ağustos 2006	İst.	394	27
“ ‘Hepimiz Hrant’ız’ Bence Ne Demektir?”	<i>Agos</i>	09/02/2007	İst.	567	
“Şiir ‘günlük gazete’ye hulûl ediyor”	<i>Taraf</i> ⁷⁸	01/06/2009	İst.		
“Can sıkıntısından oturup darbe planları yapan, asker, sivil bütün generaller için dostça önerler” ⁷⁹	<i>Taraf</i>	15/06/2009	İst.		
“ ‘Geçip giden’ için son şarkı”	<i>Taraf</i>	22/06/2009	İst.		
“Siviller için marş yerine kanto”	<i>Taraf</i>	29/06/2009	İst.		
“ ‘Küçük Meslek’ ”	<i>Taraf</i>	27/07/2009	İst.		
“Bilmem Kaçınıcı Tez”	<i>Taraf</i>	17/08/2009	İst.		
“Göğe Çıkarma”	<i>Taraf</i>	17/08/2009	İst.		
“Doksan Dokuz Dil Bilen Arı”	<i>Taraf</i>	24/08/2009	İst.		
“ ‘Güç’ üzerine antitez: İnce şiir, ‘kalın’ bileği büker”	<i>Taraf</i>	07/09/2009	İst.		
“Güzel dağlara, yoksul canlara, altın çağlara ‘operasyon’ ”	<i>Taraf</i>	14/09/2009	İst.		
“Yüreğim parmağımın ucunda”	<i>Taraf</i>	28/09/2009	İst.		
“Oyun kişisi” ⁸⁰	<i>Taraf</i>	12/10/2009	İst.		
“Yoksullar için bilmem kaçınıcı tez”	<i>Taraf</i>	19/10/2009	İst.		
“İki sözcük: ‘Yoksul’ & ‘Zengin’ ”	<i>Taraf</i>	02/11/2009	İst.		
“Bir sözcük: ‘Feng huang’ ”	<i>Taraf</i>	02/11/2009	İst.		
“ ‘Tsunami’ Bildirisi”	<i>Taraf</i>	09/11/2009	İst.		
“İşporta Tezgâhı”	<i>Taraf</i>	16/11/2009	İst.		

⁷⁷ ÖÇ’deki "Dünya Evi", bu şiirle aynı adı paylaşan farklı bir şiirdir. Aynı adlı şiirlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Tezin "Tablolar ve Grafikler" bölümündeki "Aynı adlı şiirler tablosu".

⁷⁸ E-gazete için bkz.:<http://www.taraf.com.tr/cahit-Cahit-Koytak/> [Erişim: 25/05/2013]

⁷⁹ Şiire konulan bu uzun başlıkla ilgili olarak Cahit Koytak’ın köşesine düştüğü dipnot şu şekildedir: "Şiirin ismi, yalnızca "CANI SIKILAN GENERALLER İÇİN ÖNERİLER" olabilirdi. Fakat, ara sıra canları sıkılsa da, demokrasiye ve hukuka bağlı kalan saygıdeğer generallerimize yönelmiş, kastedilmeyen anlamlar çıkarılmasına meydan vermemek için, şiire, uzunlukta nerdeyse şiirin kendisiyle yarışan böyle tatsız tuzsuz bir isim verilmek zorunda kalındı".

⁸⁰ Şiirin sonundaki notta şiirin YBİM’de yer alacağı belirtilmiştir; ancak şiir yayımlanmış kitaplarının hiç birine girmemiştir.

“Sofist” ⁸¹	<i>Taraf</i>	23/11/2009	İst.		
“İnferno”	<i>Taraf</i>	23/11/2009	İst.		
“ ‘Örtücü’ entelijensiya ve ‘sıkmabaş’ zihinler”	<i>Taraf</i>	24/11/2009	İst.		
“Şiir & Sinema”	<i>Taraf</i>		İst.		
“Eski Dünya & Yeni Dünya”	<i>Taraf</i>	14/12/2009	İst.		
“Sofist”	<i>Taraf</i>	21/12/2009	İst.		
“Gemici Düğümleri”	<i>Taraf</i>	28/12/2009	İst.		
“ ‘Tat Twam Asi’ [Sanskritçe, ‘sen busun’] ”	<i>Taraf</i>	04/01/2010	İst.		
“Mahrem bir soru soruyor bir anne bir generale”	<i>Taraf</i>	11/01/2010	İst.		
“Bilmem kaçınıcı tez”	<i>Taraf</i>	11/01/2010	İst.		
“Yumuşak Sloganlar: 3S”	<i>Taraf</i>	18/01/2010	İst.		
“Açık İnsan Açık Toplum”	<i>Taraf</i>	18/01/2010	İst.		
“Örnek Ahret Soruları”	<i>Taraf</i>	25/01/2010	İst.		
“BilmemKaçınıcıKezGüncellenenTez”	<i>Taraf</i>	22/02/2010	İst.		
“Tempolu Yürüyüş”	<i>Taraf</i>	22/03/2010	İst.		
“Annemin Başucunda”	<i>Taraf</i>	29/03/2010	İst.		
“Bahar tezi”	<i>Taraf</i>	19/04/2010	İst.		
“ ‘Kutlu Doğum’ Kutlu Esin” ⁸²	<i>Taraf</i>	26/04/2010	İst.		
“Bahar Sarhoşluğu / Kül Üzerinde Dans”	<i>Taraf</i>	03/05/2010	İst.		
“Nisan Şarkısı (I)”	<i>Taraf</i>	03/05/2010	İst.		
“Nisan Şarkısı (II)”	<i>Taraf</i>	03/05/2010	İst.		
“Oyunu Baştan Almak”	<i>Taraf</i>	17/05/2010	İst.		
“Homopoeticus (III)” ⁸³	<i>Taraf</i>	31/05/2010	İst.		
“Doğaçlama Bir Kule”	<i>Taraf</i>	07/06/2010	İst.		
“Homopoeticus (IV)”	<i>Taraf</i>	14/06/2010	İst.		
“Zeki, Yetenekli, Cesur Toplumlar İçin İyi Fikirler”	<i>Taraf</i>	28/06/2010	İst.		
“ ‘Köşe Şairi’ ”	<i>Taraf</i>	05/07/2010	İst.		

⁸¹ bkz.: Bir önceki dipnot.

⁸² Bu şiirin sonundaki notta, şiirin *YBİM*’de yer alacağını belirtilmesine rağmen şiir, herhangi bir kitapta henüz yayımlanmamıştır.

⁸³ Şiirin sonundaki notta, şiirin *YŞK III*’te yayımlanacağı belirtilmiştir; ancak şiir herhangi bir kitapta henüz yayımlanmamıştır..

“Büyük Yağmur”	<i>Taraf</i>	12/07/2010	İst.		
“Melankoli”	<i>Taraf</i>	12/07/2010	İst.		
“Cennette Çekim”	<i>Taraf</i>	12/07/2010	İst.		
“Kendim İçin Notlar (IV)” ⁸⁴	<i>Taraf</i>	26/07/2010	İst.		
“Ne Kalır, Kime Kalır”	<i>Taraf</i>	02/08/2010	İst.		
“Doğaçlama”	<i>Taraf</i>	02/08/2010	İst.		
“Düşünce Sanatı”	<i>Taraf</i>	09/08/2010	İst.		
“Demek İstedğim” ⁸⁵	<i>Taraf</i>	30/08/2010	İst.		
“Kötü Düşünceler” ⁸⁶	<i>Taraf</i>	30/08/2010	İst.		
“Günlük Hayat”	<i>Taraf</i>	18/10/2010	İst.		
“Yolcu”	<i>Taraf</i>	18/10/2010	İst.		
“Tuz ve Kekik”	<i>Taraf</i>	01/11/2010	İst.		
“ ‘Şairler’ ”	<i>Taraf</i>	01/11/2010	İst.		
“Münzevinin Aynaları XXI / XXII”	<i>Taraf</i>	15/11/2010	İst.		
“Melankoli I / II”	<i>Taraf</i>	29/11/2010	İst.		
“Gemi Toz Çıkarır Mı”	<i>Taraf</i>	29/11/2010	İst.		
“ ‘WikiLeaks’ Ya da Yitik Bellek”	<i>Taraf</i>	06/12/2010	İst.		
“Yalnızlığın Türleri”	<i>Taraf</i>	13/12/2010	İst.		
“Bir Sözcük: Hanif”	<i>Taraf</i>	24/01/2011	İst.		
“Zamanın Çocuğu”	<i>Taraf</i>	07/02/2011	İst.		
“ ‘Sevgili Hayalet’ ”	<i>Taraf</i>	14/02/2011	İst.		
“ ‘Shopping Fest’ ”	<i>Taraf</i>	04/04/2011	İst.		
“Neye Dokunsan”	<i>Taraf</i>	06/06/2011	İst.		
“XXIII”	<i>Taraf</i>	14/06/2011	İst.		
“ ‘Baba Duası’ ”	<i>Taraf</i>	14/06/2011	İst.		
“Saraylar, Kuleler...”	<i>Taraf</i>	14/06/2011	İst.		
“Ben Yokum, Beni Karıştırmayın!”	<i>Taraf</i>	20/06/2011	İst.		
“Genç Şair’e”	<i>Taraf</i>	27/06/2011	İst.		
“Münzevinin Aynaları XII”	<i>Taraf</i>	08/08/2011	İst.		
“Vakit Varken I / II”	<i>Taraf</i>	17/10/2011	İst.		
“Diken ve Balta”	<i>Taraf</i>	31/10/2011	İst.		
“Uludere, Uludere”	<i>Taraf</i>	23/01/2012	İst.		
“123.000 Tüy, yahut Yolmak Kanadımı	<i>Taraf</i>	30/01/2012	İst.		

⁸⁴ Şiirin sonundaki notta ÖÇ’de yer alacağı belirtilen şiir, herhangi bir kitapta yer almamıştır.

⁸⁵ Bkz.: Bir önceki dipnot.

⁸⁶ Şiirin sonundaki notta YBİM’de yer alacağı belirtilen şiir, herhangi bir kitapta yer almamıştır.

Şeytanın”					
“Münzevinin Aynaları XII”	<i>Taraf</i>	06/02/2012	İst.		
“Buzul”	<i>Taraf</i>	13/02/2012	İst.		
“Göge Merdiven Dayamak”	<i>Taraf</i>	20/02/2012	İst.		
“Tiyatro Çadırı (XII)”	<i>Taraf</i>	27/02/2012	İst.		
“Mezarda Geçen Günler”	<i>Taraf</i>	05/03/2012	İst.		
“Tiyatro Çadırı (XIII)”	<i>Taraf</i>	05/03/2012	İst.		
“Ayınler (I): Ben ve Başkaları”	<i>Taraf</i>	07/05/2012	İst.		
“ ‘Aslanlı’ Gazetede ‘Beyaz Fareli’ Şiir”	<i>Taraf</i>	28/05/2012	İst.		
“Kuzguni Anka”	<i>Taraf</i>	30/07/2012	İst.		
“ ‘Şuâra’ ”	<i>Taraf</i>	01/10/2012	İst.		
“Çiçek Adları”	<i>Taraf</i>	29/10/2012	İst.		
“Bir Özgürlük Şarkısı”	<i>Taraf</i>	17/12/2012	İst.		
“Şiir Köşesi”	<i>Taraf</i>	17/12/2012	İst.		
“Sessizliğe Türkü”	<i>Taraf</i>	17/12/2012	İst.		
“Sol Gözün Yalnızlığı”	<i>Taraf</i>	24/12/2012	İst.		
“Sol Gözle Yazılanlar”	<i>Taraf</i>	24/12/2012	İst.		
“Uludere, Uludere... II”	<i>Taraf</i>	31/12/2012	İst.		
“Dualardan Bir Dua”	<i>Taraf</i>	21/01/2013	İst.		
“ ‘Ölümsüz Bellek’ ”	<i>Taraf</i>	28/01/2013	İst.		
“Dağdan Onurlu İniş”	<i>Taraf</i>	04/02/2013	İst.		
“ ‘Ölümsüz Bellek’ Notları (II)”	<i>Taraf</i>	18/02/2013	İst.		
“ ‘Ölümsüz Bellek’ - Notları (III)”	<i>Taraf</i>	25/02/2013	İst.		
“ ‘Ölümsüz Bellek’ Notları (IV)”	<i>Taraf</i>	04/03/2013	İst.		
“Ölü Diriltme Sanatı”	<i>Taraf</i>	11/03/2013	İst.		
“ ‘Ölümsüz Bellek’ Notları (IV)”	<i>Taraf</i>	11/03/2013	İst.		
“Uludere Anları İçin Barış Türküsü”	<i>Taraf</i>	18/03/2013	İst.		
“Münzevinin Aynaları XIX / XX”	<i>Taraf</i>	18/03/2013	İst.		
“Belli mi Olur”	<i>Taraf</i>	25/03/2013	İst.		
“Aşk Şiiri”	<i>Taraf</i>	25/03/2013	İst.		
“Evsizlerin Kralı”	<i>Taraf</i>	25/03/2013	İst.		
“Acılara Dair I / II”	<i>Taraf</i>	01/04/2013	İst.		
“ ‘Güzel Sözlerin Cini’ I / II”	<i>Taraf</i>	01/04/2013	İst.		
“Sofist”	<i>Taraf</i>	08/04/2013	İst.		
“Dilin Güzelliği”	<i>Taraf</i>	08/04/2013	İst.		

“Bir Rüya Tasarımı”	<i>Taraf</i>	08/04/2013	İst.		
“An Be An”	<i>Taraf</i>	15/04/2013	İst.		
“Sol Elle Yazılanlar”	<i>Taraf</i>	15/04/2013	İst.		
“Define Avcısı”	<i>Taraf</i>	22/04/2013	İst.		
“Marangoz Dükkanı”	<i>Taraf</i>	22/04/2013	İst.		
“ ‘2015 – Ermenilerle Helalleşme’ / Biraz Şairce”	<i>Taraf</i>	26/04/2013	İst.		
“Neşet Ömer Sokak No: 23’te Neler Oluyor?”	<i>Taraf</i>	29/04/2013	İst.		
“ ‘Sevgili Hayalet’ ” ⁸⁷	<i>Hayalet</i> ⁸⁸	Nisan - Temmuz 2011	Yok	5 / 6	20
“Ara Güler İçin Resim Altı Yazısı”	<i>Hakları Çalınmış Çocuklar Albümü</i> ⁸⁹	Şubat 2011	İst		28
“Önden Yırtılan Gömlek” (10 Aralık 2006) ⁹⁰	<i>Yeni Şafak</i>	19 Aralık 2006	İst		
“Önden Yırtılan Gömlek”(16 Temmuz 2013) ⁹¹	<i>Yeni Şafak</i>	26 Temmuz 2013	İst.		

⁸⁷ Mükerrer yayım. İlk yayımı: *Taraf*, 14/02/2011.

⁸⁸ E-dergi için bkz.:<http://www.catidans.org/files/hayalet5.pdf>

⁸⁹ Çocuk Vakfı yayını, 1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi kapsamında.

⁹⁰ Bu şiir İbrahim Karagül tarafından *Yeni Şafak* gazetesindeki köşesinde "Dünyanın Tüm Yoksullarına!.." başlıklı yazısında şu sunuşla birlikte yayımlanır: "Dünyayı, hayatı ve insanı aynı duyarlılık, aynı kavrayış, aynı endişe, aynı özlemle algılayanlara. Güçlü yüreği, açık zihni, onurlu duruşu olanlara. Dünyanın tüm yoksullarına. Adalet ve erdem peşinde koşanlara... Cahit Koytak'ın, "yoksullardan biri olmanın onurunu taşıdığı" için dünyanın tüm yoksullarına adadığı "Önden Yırtılan Gömlek" adlı yeni şiirini, aynı gerekçelerle buraya aldım bugün. Kalplerimizi, hafızalarımızı, duruşlarımızı, hedeflerimizi, sevgilerimizi bir kez olsun gözden geçirmek için..."

⁹¹ "Önden Yırtılan Gömlek" adlı ilk şiirden yedi yıl sonra aynı adlı bir başka şiir bu defa Hilal Kaplan tarafından *Yeni Şafak*'ta –aynı zamanda şiirin adı yazıya başlık yapılarak- şu sunuşla yayımlanır: "Malumunuz, en çok mazlumlara hitap eden şiirlerin şairi, muhterem Cahit Koytak, *Tarafa* yapılan zulmü sindiremeyip köşesini mecburen terk etmişti. Ancak son dönemdeki gelişmeler üzerine yazdığı şiirini fakirle paylaşınca, okuyucularımın da bu ayrıcalıktan istifade etmesi gerektiğini düşündüm. Şairin nefesi, bizimkinden de uzundur belki..." Ayrıca bu şiirin adı, Orhan Miroğlu tarafından 29 Temmuz 2013 tarihli *Star* gazetesindeki köşe yazısının başlığına -tırnak içinde belirterek- konulmuş, şiirin tamamı köşe yazısının devamında yayımlanmıştır.

Tablo 1. 3. Mektuba İliştirilen Şiirler Tablosu

Kitap / Sürelî Yayın	Manzum Mektup / s.	Muhatap	Mektuba İlişik Şiirin Adı / s.
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Hekim Şaire” s.26	K [Kemal Sayar]	“Şair ‘Bugün’den Geçiyor, Ebedi Yoksunluk Zamanı’ndan...” s.28
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.56	N. [Nabi Avcı]	“Karanfil Makamında Caz Semaisi” s.57
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Şaire” s.100	M.	“İbn-i Hazm’dan Sarf ve Nahiv Dersleri” s.102
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Genç Dostlarına” s.107	İ. ve A.	“Manifesto” s.109
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Genç Şair Şaire” s.127	Çağrı	“Kanat ve Yüzgeç” s.128
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Şair Bayana” s.166	H. [Hayriye Ünal]	“Yunanlı ‘Kadın Şair’ ” s.167
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Köşe Yazarına” s.179	K. [Kürşat Bumin]	“Şair Oidipus” s.180
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Bir Başka Şaire” s.228	R.	“Harranlı Münecim” s.232
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.236	N. [Nabi Avcı]	“Şair Lucius’un Arınma Günü” s.239
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.241	N. [Nabi Avcı]	“Caius’u Çıldırtan Merak” s.243
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.245	N. [Nabi Avcı]	“Harranlı Leon’dan Konsül Nabius’a Pisagoresk Bir Mektup” s.246
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Hekim Şaire” s.251	K [Kemal Sayar]	“Hekim Lazarus” s.253
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Daha Genç Bir Şaire” s.261	Ş.[?]	“İkonialı Celadin’e Mektp” s.263
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.270	Nabius [Nabi Avcı]	“Yergici Lucas’ın Son Şiiri” s.271

<i>YŞK I</i>	“Mektup” s.271	Caius [Cahit Koytak]	“Caius’u Coşturan Mektup Yahut Nabius’un Şiire Dönüşü” s.273
<i>YŞK I</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.276	N. [Nabi Avcı]	“Caius, Saray Şairi Osias’ın Hikâyesini Kaleme Alıyor” s.281
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Filozofa”s.52/s.54 [İki ayrı mektup]	Ş. [Şakir Kocabaş]	“Viyanalı Ermiş Tractatus Logico Poeticus” s.61
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.84/s.86 [İki ayrı mektup]	N. [Nabi Avcı]	“ ‘Anekdotu Poiima’ I” s.87
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Bir Başka Şaire” s.92	E. [Erhan ?]	“ ‘Anekdotu Poiima’ II” s.93
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.111	N. [Nabi Avcı]	“Yaşlı Çömezın Şarkısı I” s.113
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Köşe Yazarına” s.117	K. B. [Kürşat Bumin]	“Şiir & Bilgi” s.118
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Dergi Yönetmenine” .155”	M. [Mustafa Özel ⁹²]	“Güvercin Besleyen Adam” s.156
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Genç Dosta” s.172/s.173/s.174/ s.175 [Dört ayrı mektup]	S. [Samet Köse ⁹³]	“Genizden Konuşan Prens” s.182
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.207	N. [Nabi Avcı]	“Yoksulların ve Şairlerin Tanrısı” s.209
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden R. M. ’e” s.216	Roni [Roni Margulies]	“Yoksullar ve Şairler Bir Millettir” s.220
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Yeni Dostuna” s.231	R. M. [Roni Margulies]	“R. M. ’e İkinci Mektup” s.233
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Yeni Dostuna” s.235	R. [Roni Margulies]	“Ortanca Oğul Paris’te Uduğu Çaldırır...” s.238
<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Genç Şaire” s.251	A. [Alper Gencer]	“Genç Şair ve Gölgesi” s.254

⁹² *Anlayış* dergisi genel yayın yönetmeni.

⁹³ Edward Estlin Cummigns külliyyatının çevirmeni.

<i>YŞK II</i>	“Yaşlı Şairden Şair Bayana” s.294	H. [Hayriye Ünal]	“Ellisini Devirmiş Şair” s.301
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.60	N. [Nabi Avcı]	“Tanrı’nın Şehri (I)” s.65
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Birkaç Dostuna” s.62	Erhan [?] vd.	“Tanrı’nın Şehri (I)” s.65
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Genç Bayan Dostuna” s.63	M. [?]	“Tanrı’nın Şehri (I)” s.65
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yeni Dostuna” s.69	Değerli Dostum [Roni Margulies]	“Solo Saksafon” s.70
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Hikâye Yazarına” s.112	R. Ö. [Rasim Özdenören]	“Anna Karenina’nın Yaratılışı” s.114 “Tolstoy’un Portresi” s.118 “Yaşlı Yalvacın Acıları” s.121
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Şair Dostuna” s.134	H. [Haydar Ergülen]	“Yelkenli Tabut” s.136
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.148/s.150 [İki ayrı mektup]	N. [Nabi Avcı]	“Hoca” s.151
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Genç Editörüne” s.158	A. T. [?]	“Charlie Chaplin İçin Dört Şiir / Caz İçin Doğaçlama: ‘Şen Maneviyat’ ” s.159
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.171	N. [Nabi Avcı]	“Puro ve Çakmak” s.172
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Editöre” s.199	E. [Emine Eroğlu ⁹⁴]	“Hacker” s.200
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.217/s.222 [İki ayrı mektup]	N. [Nabi Avcı]	“Homopoeticus” s.224
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Krala” s.263	Sevgili kardeşim [Nabi Avcı]	“Sahnedeki Hayalet” s.268
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Hekim Şaire” s. 267	K. [Kemal Sayar]	“Sahnedeki Hayalet” s.268

⁹⁴ Timaş Yayınları Genel Yayın Yönetmeni.

<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Dergi Editörüne” s.285	M. [Mustafa Özel]	“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Bayramlık Giysiler; Şiirde Zorlama Yok; Şiir Yazmak mı?; Bezirgân; Zekânın İşleri; Rüya & Şiir” s.287
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Genç Eleştirmene” s.365	Ş. [Şahin Torun]	“Dibek Taşı” s.366
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yazar Dostuna” s.376	K. B. [Kürşat Bumin]	“Saklı Bahçe” s.377
<i>YŞK III</i>	“Yaşlı Şairden Yaşlı Şaire” s.	M. [Metin Önal Mengüşoğlu]	“Sol Elle Yazılanlar” s. 397
<i>herTara</i> ⁹⁵	“ ‘Hepimiz Hrant’ ız’ Bence Ne Demektir?”	Etyen Mahcupyan	“ ‘Hepimiz Hrant’ ız’ ”

⁹⁵*herTara* (Tara

Tablo 1. 4. İthaf Edilen Şiirler Tablosu

İthaf Edilen Kişi ya da Kişiler	Şiirin Adı	Kitap	Sürelî Yayın
“Cahit Zarifoğlu İçin Dört Şiir” / 1	“Bir Prens Olduğın Belliydi İki Kanadını Verdin Üç Arkadaşa”	İA s.137	<i>Yedi İklim</i> , S. 7, s. 6 (Eylül 1987)
“Cahit Zarifoğlu İçin Dört Şiir” / 2	“Filmin Banyosu”	İA s. 140	<i>Yedi İklim</i> , S. 7, s. 7 (Eylül 1987)
“Cahit Zarifoğlu İçin Dört Şiir” / 3	“ ‘Orada Ağaçlar Nice Ve Çiçekler Nasıl?’ ” ⁹⁶	İA s. 142	<i>Yedi İklim</i> , S. 7, s. 8 (Eylül 1987)
“Cahit Zarifoğlu İçin Dört Şiir” / 4	“Duman Çıkarın Ağaç”	İA s. 144	<i>Yedi İklim</i> , S. 7, s. 8 (Eylül 1987)
Cahit Zarifoğlu	“C. Zarifoğlu İçin Beşinci Şarkı”	İA s. 242	
“ ‘nabi avcı’ için”	“Mucize İstemeyen Ölü”		<i>Kaşgar</i> , S.12, s. 4 (Kasım 1999)
“Nabi Avcı 'ya, doğum günü için.”	“ ‘Homeless’ ”	YŞK I s. 50	<i>Defter</i> , S. 40, ss. 79-81 (Yaz 2000)
“Yine ona, Konsül Nabius’a...” [Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Nabi Avcı]	“Ölümsüz Bellek”	kgş	<i>Taraf</i> , 28/01/2013
“Elif ile Betül’e, bayram öpücükleriyle...”	“Vukuatsız Uyanmak” ⁹⁷	kgş	<i>Kaşgar</i> , S. 19, s. 8 (Ocak 2001)
"M. Emin Özkan’a”	“Şair ‘Bugün’den Geçiyor ‘Ebedî Yoksunluk Zamanı’ndan” ⁹⁸	YŞK I s. 54	<i>Türk Edebiyatı</i> , S. 391, s. 19 (Mayıs 2006)

⁹⁶ Bu şiir, *Yedi İklim*'de "Orada Otlar Nasıl ve Çiçekler Nasıl" adıyla yayımlanmıştır.

⁹⁷ 21 Eylül 2009 tarihli *Taraf* gazetesindeki "Yoksullar ve Siviller İçin Tezler" başlıklı köşesinde, Ramazan Bayramı'nın ikinci gününde (2 Şevval 1430), bu şiir "Bayram sabahı" adıyla başına "Elif ile Betül'e, öpücük yerine..." ithaf epigrafıyla yayımlanmıştır. Şiirin *Taraf* taki nüshasının altındaki tarihten anlaşıldığına göre "Vukuatsız Uyanmak" adıyla Ocak 2001'de yazımına başlanan bu şiir, aynı sene *Kaşgar*'da yayımlanmışsa da şiire son şekli 19 Eylül 2009'da verilmiş; başlığı da yukarıda belirtildiği biçimde değiştirilerek son haliyle yeniden yayımlanmıştır.

⁹⁸ Şiir, *Türk Edebiyatı* dergisinde "Şair 'Bugün'den Geçiyor, O 'Ebedî Yoksunluk Zamanı'ndan..." adıyla yayımlanmıştır.

“Edip Cansever İçin”	“Karanfil Makamında Caz Semaisi I, II, III, IV”	YŞK I s. 57	
“Erhan Sökmen’e”	“Ançüezli Şiir” ⁹⁹	YŞK I s. 123	<i>Kaşgar</i> , S.12, ss. 13-14 (Ocak 2000)
“H. Ergülen’e”	“İki Şair”	YŞK I s. 126	<i>Hece</i> , S. 89, s.8 (Mayıs 2004)
“Zarif şiirlerin, zarif jestlerin sahibi, Haydar Ergülen’e...”	“Ortanca Oğul Paris’te Udu Çaldırır...”	YŞK II s. 238	<i>Hece</i> , S. 83, s.6 (Kasım 2003)
“İ. Berk İçin”	“Galatalı Rimbaud” ¹⁰⁰	YŞK I s. 181	
“Dr. Kemal Sayar’a”	“Hekim Lazarus”	YŞK I s. 253	
“Sezai Karakoç İçin”	“Güvercin Besleyen Adam” ¹⁰¹	YŞK II s. 156	Anlayış, S. 45 s. 80, (Şubat 2007)
“Ece Ayhan’a”	“Şairin Öldüğü Gün -13 Temmuz 2002- ” ¹⁰²	YŞK II s. 189	
“Ece Ayhan için”	“Göge Çekilişinin Dördüncü Sene-yi Devriyesi”	YŞK II s. 191	
“Necip Fazıl için”	“Jaguar”	YŞK III s. 99	
“Orhan Okay’a”	“Jaguar” ¹⁰³		<i>Hece</i> , S. 106, ss. 4-10 (Ekim 2005)
“Rasim Özdenören’e”	“Anna	YŞK	

⁹⁹ *Kaşgar*’da ithaf, "Erhan Sökmen için" biçimindedir.

¹⁰⁰ Bu şiir ilk olarak *Kitaplık*’ta [S. 72, s. 18, (Mayıs 2004)], "İlhan Berk’i Yeniden Okurken" adıyla ithaf edilmeden yayımlanmıştır.

¹⁰¹ "Güvercin Besleyen Adam", *Hece* dergisinin 64. (Nisan 2002, ss. 4-7) sayısında aynı adla, ithaf epigrafi olmaksızın yayımlanmıştır.

¹⁰² "Şairin Öldüğü Gün" adlı şiir ilk defa *Hece*’nin 68. (Ağustos 2002, ss. 4-5) sayısında "Ece Ayhan’ın Öldüğü Gün -13 Temmuz 2002-" adıyla ithaf epigrafi olmaksızın yayımlanmıştır.

¹⁰³ "Jaguar" YŞK III’te (s. 99) "Necip Fazıl için" ithafıyla yer almıştır.

	Karenina'nın Yaratılışı" ¹⁰⁴	III s. 114	
"Şeyh Galip İçin Üç Şiir" / 1	"Çıraklık Yılları"	YŞK III s. 131	
"Şeyh Galip İçin Üç Şiir" / 2	"Kalfalık Yılları"	YŞK III s. 132	
"Şeyh Galip İçin Üç Şiir" / 3	"Ustalık Yılları"	YŞK III s. 133	
"Nazım Hikmet için"	"Yelkenli Tabut"	YŞK III s. 136	
"Charlie Chaplin İçin Dört Şiir" / 1	"Caz İçin Doğaçlama: 'Şen Maneviyat' " ¹⁰⁵	YŞK III s. 159	
"Charlie Chaplin İçin Dört Şiir" / 2	"Cennette Gündelik Hayat"	YŞK III s. 162	
"Charlie Chaplin İçin Dört Şiir" / 3	"Yufka Yürekli Acılar"	YŞK III s. 164	
"Charlie Chaplin İçin Dört Şiir" / 4	"Charlie Chaplin Anlatıyor"	YŞK III s. 165	
"M. Özhan'a" [Mehmet Özhan]	"Balçığa Üflenen Ruh"	YŞK III s. 273	<i>Kaşgar</i> , S. 16, ss. 7-13 (Temmuz 2000)
"Değerli Editör Emine Eroğlu Hanımefendiye"	"Yetmiş Gram"	YŞK III s. 394	
"Sözcüklerin Bahçivani'na Sevan	"Hiç Yoktan"	YBİM	

¹⁰⁴ Bu şiirin *Hece*'deki ilk yayımında ithaf yer almamıştır ancak YŞK III'te Rasim Özdenören'e bir mektup ve ithafla yer alır.

¹⁰⁵ Tematik niteliğinden dolayı birden fazla kitapta yer alan şiirlerde, şiirin sadece kronolojik ilk yayımlandığı kitap belirtilmiştir.

Nişanyan'a"		s. 25	
"Köşe komşum, Sevan Nişanyan'a, sitemkârane, tarizkârane bir 'merhaba!' "	"Prolog" ¹⁰⁶	YBİM s. 149 / s.159	<i>Taraf</i> , 05/10/2009
"Sözcüklerin Bahçivani, köşe komşum, S. Nişanyan'a, 'merhaba!' "	"İki sözcük: 'Yoksul' & 'Zengin' "	kgş	<i>Taraf</i> , 02/11/2011
"Dr. Hasan Aydın'a"	"Diabetes Mellitus ya da Bana İnen Melek"	kgş	<i>BirNokta</i> , S. 112, ss.7-26 (Mayıs 2011)
"Erken bir kutlama için, Sevgili Zeynep'e ve Yıldırım'a [Oğur]"	"Yüreğim parmağımın ucunda"	kgş	<i>Taraf</i> , 28/09/2009
"Dağdan dönen yoksullar ve onları bağrına basan analar, babalar, kardaşlar ve barışmasını bilen erdemli yoksullar için"	"Yoksullar İçin Bilmem Kaçınıcı Tez"	kgş	<i>Taraf</i> , 19/10/2009
"İki büyük dağcıya, Yasemin Çongar ve Ahmet Altan'a"	" 'Tsunami' Bildirisi"	kgş	<i>Taraf</i> , 09/11/2009
"Büyük Sinema'ya, Büyük Festival'e çağırılan dostuma, Ahmet Uluçay'a..."	"Şiir & Sinema"	kgş	<i>Taraf</i> , 07/12/2009
"Vicdanî retçi Enver Aydemir ve onun gibi öncü insanseverler, öncü 'vatanseverler', koşulsuz savaş aleyhtarları için."	"Oyunu Baştan Almak"	kgş	<i>Taraf</i> , 17/05/2010
" (Yasemin Çongar'ın Ayşe Sarıoğlu'yla yaptığı / Destansı	"Nuh'a Gemi Resimleri (X)" ¹⁰⁷	İA s. 243	<i>Taraf</i> , 06/06/2010

¹⁰⁶ 5 Ekim 2009'da Sevan Nişanyan'a ithaf edilerek *Taraf*'ta "Prolog" adıyla yayımlanan bu şiirin altında 12 Aralık 2007- 18 Mart 2009 tarihi yer almaktadır. "Prolog" Mayıs 2011'de ilk bakışı yapılan *Yeni Başlayanlar İçin Metafizik*'te iki parçaya bölünüp yeniden kurgulanmış ayrı şiir olarak yer alır. Bunlardan ilki "Tanrı'ya ve İnsana Dair" başlıklı bölümün ilk epizodu olan "Her şeyden, Her Yüzden..." (s. 149) şiiridir. "Prolog"un ilk üç bendinin sözcük ve dize düzeyinde yapılan değişikliklerle yeniden düzenlenmiş halidir. "Prolog"un son iki bendi ise -hiç değiştirilmeden- yine aynı bölümdeki altı şiirden oluşan 'O'na Dair' epizodunun "V" numaralı şiiri olarak (s. 159) kitapta yer almıştır. Kitapta yer alan biçimleriyle her iki şiirde de ithaf epigrafi yer almamıştır. Şairin metinleri üzerindeki son derece olağan tasarrufu, onun kaleminden çıkan şiirlerin zamanla nasıl değişip evrilerek olgunlaştığını göstermesi bakımından önemlidir. Bu konuda daha ayrıntılı değişimler için bkz: Tezin "Şiirlerinin Yazılış Süreçleri" bölümü.

¹⁰⁷ Bu şiir *İA*'nın 2. baskısında "Nuh'a Gemi Resimleri VII" adıyla ve "Yasemin Çongar'ın / Ayşe Sarıoğlu'yla yaptığı / Destansı söyleşinin rüzgârıyla, / Hem onlar için, hem / Mavi Marmara Gemisinin, / Fani, ebedî, bütün yolcuları için..." ithafıyla yer almıştır.

söyleşinin rüzgârıyla, / Hem bu iki 'haber meleği' için, / Hem de Mavi Marmara gemisinin, / Fani, ebedî, bütün yolcuları için...)"			
" ' İktisadın Unuttuğu İnsan ' isimli enfes kitabın yazarı, Ester Ruben'e"	" 'Shopping Fest' "	kgş	<i>Taraf</i> , 04/04/2011
"Sevgili editörüm Ayşe Tuba Ayman'a"	"Neye Dokunsan"	kgş	<i>Taraf</i> , 06/06/2011
"Tenzile Anne'ye, benim anneme ve hayatı bize bırakıp giden öteki bütün annelere 'rahmet okunması' dileğiyle..."	"Annemin Başucunda" ¹⁰⁸	kgş	<i>Taraf</i> , 10/10/2011
"Yirmin yılında Mazlum- Dergönüllülerine... "	"Diken ve Balta"	kgş	<i>Taraf</i> , 10/31/2011
"(Biz şehirlileri, yalnızca depremzedeler için değil, fakat, dünyanın bütün şehirlerinde sokakta yaşayan ve geceleri başlarını evlerimizin ve yüreklerimizin eşğine koyarak sabahlayan yüz binlerce, belki milyonlarca ' Evsiz ' kardeşimiz için de dünyayı 'bayram yeri'ne çevirmeye çağırın ve bu yıl Bayram'ı, onlar gibi, geceyi sokakta geçirerek karşılaman AKDER, EMEK VE ADALET PLATFORMU, KALPLERE SEVİNÇ BIRAKANLAR İNİSİYATİFİ, ÖZGÜR AÇILIM PLATFORMU, MAVERA GENÇLİK HAREKETİ ve MAZLUMDER gönüllüleri için...)"	'Evsiz' ¹⁰⁹		<i>Taraf</i> , 07/11/2011
"Mahir'e ve Merve Ceren'e"	"Uludere, Uludere"	kgş	<i>Taraf</i> , 23/01/2012

¹⁰⁸ Şiirin ilk yayımı 29 Mart 2010 tarihli *Taraf*'ta yine aynı adla yapılmıştır. Buradaki ithaf ise şu şekildedir: ".....*Sevgili okurdan, dünyalar iyisi, /dünyalar tatlısı bir anneye/ 'Rahmet okuması' dileğiyle...*".

¹⁰⁹ 11 Kasım 2011'de *Taraf*'ta yayımlanan bu şiir, YŞK I'de "Homeless" başlığı altında "Nabi Avcı'ya, doğum günü için." (s. 50) ithafıyla yayımlanır.

“Esra Yalazan’a”	“Göge Merdiven Dayamak”	kgş	<i>Taraf</i> , 20/02/2012
“Erkut Sezgin’e”	“Kuyu”	ÖÇs. 18	<i>Taraf</i> , 26/03/2012
“Ahmet Altan’a”	“Evde Çalışanlar İçin Metafizik II” ¹¹⁰	ÖÇ s. 52	<i>Taraf</i> , 02/07/2012
“Rahmetli Neşet Ertaş ve yoksulların öteki ozanları için...”	“‘Şuâra’ ”	kgş	<i>Taraf</i> , 01/10/2012
“Dr. İnci Candan Hanımefendiye” ¹¹¹	“Yol Arkadaşı III”	ÖÇ s. 129	<i>Taraf</i> , 08/10/2012
“Tamer Kayaş’a”	“Meyhanede Gül Dersi”	ÖÇ s. 71	<i>Taraf</i> , 12/11/2012
“Bu şiir, 'Muhammed'in Yakarması' şiiriyle, / Muhammed'i sevenlerin kapısına / İsa meşrep bir armağan bırakan / Rainer Maria Rilke'ye ve onun sevenlerine, / o komşu kapısına, / yine o armağanın, kabında sunulan / mütevazı bir karşı-armağan olarak okunmalıdır.” ¹¹²	“Bitişik Oda Komşusu” ¹¹³	YŞK I s.130	<i>Hece</i> , S. 74, ss. 5-6 (Şubat 2003)
“Ahmet Kot’a”	“Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...” ¹¹⁴	YŞK III s. 386	<i>Hece</i> , S. 83, ss. 4-5 (Kasım 2003)
“Bağdat’ın, Nefes’in, Kerbelâ’nın Kahraman Müezzinlerine...”	“Minarede Vurulan Müezzin”	kgş	<i>Hece</i> , S. 73, s.7 (Eylül 2004)
“Şakir Kocabaş için”	“Günlük / 4 Aralık”	kgş	<i>Anlayış</i> , S. 40, s.

¹¹⁰ Bu şiir, *Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat*’ta "Evde Çalışanlar İçin Metafizik" bölümünün aynı adlı üçüncü şiirinin dördüncü epizodu olarak, başına ithaf konulmadan yer almıştır.

¹¹¹ Bu ithaf *Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat*’ta "Dr. İnci Candan’a" biçimindedir.

¹¹² Bu ithaf şiirin yer aldığı kitapta ve süreli yayında epigraflar olarak verilmemiş, dipnot olarak belirtilmiştir.

¹¹³ "Bitişik Oda Komşusu", *Hece*’de "R. M. Rilke’nin Bitişik Oda Komşusu" adıyla yer almıştır. Süreli yayındaki mensur ithaf dipnotu ise şu şekildedir: "Bu şiir, 'Muhammed'in Yakarması' şiiriyle, Muhammed'i (s.a.v) sevenlerin kapısına İsa meşrep bir armağan bırakan Rainer Maria Rilke'ye ve onun sevenlerine, o komşu kapısına, yine o armağanın kabında sunulan, mütevazı bir karşı armağan olarak görülmelidir; tabii, hiçbir zaman bu 'iade armağan'ı asıl armağanla kıyaslama hatasına düşmeden...".

¹¹⁴ TYB’nin, 17 Ekim 2003’te Strasbourg’da düzenlediği "5. Uluslar arası Şiir Şöleni"nin şiir atölyesi çalışmaları oturumunda sunulan bu şiir, YŞK III’te ve *Zaman* gazetesinin kitap eki *Kitap Zamanı*’nda [S. 61, s. 12 (7 Şubat 2011)] ithaf epigrafı olmaksızın yer almıştır.

			85 (Eylül 2006)
“Gökçe cesaretiyle Türkiye'nin ve Türkiye'deki gazeteciliğin önünde yeni bir dönemi başlattığına inandığım, ALPER GÖRMÜŞ'e ve 'NOKTA' dergisinin öteki emekçilerine...”	“Cansıkıntısından oturup darbe planları yapan, asker, sivil bütün generaller için dostça öneriler *” ¹¹⁵	kgş	Taraf, 15/06/2009
“Dağdan dönen yoksullar ve onları/ bağrına basan analar, babalar, kardaşlar/ ve barışmasını bilen erdemli yoksullar için...”	“Yoksullar için bilmem kaçınıcı tez”	kgş	Taraf, 19/10/2009
“Sevgili eşine yazdığı, o yürekleri dağılayan mektubula bu şiire esin veren Rakel Dink Hanımefendi'ye...”	“ ‘Hepimiz Hrant'ız’ ”	kgş	Agos, 09/02/2007 ¹¹⁶

¹¹⁵ Uzun başlıklı bu şiir, *Taraf*'ta şiirin başlığına tutturulan şu dipnotla yayımlanmıştır: “*Şiirin ismi, yalnızca “CANI SIKILAN GENERALLER İÇİN ÖNERİLER” olabilirdi. Fakat ara sıra canları sıkılsa da, demokrasiye ve hukuka bağlı kalan saygıdeğer generallerimize yönelmiş, kastedilmeyen anlamlar çıkarılmasına meydan vermemek için, şiire, uzunlukta nerdeyse şiirin kendisiyle yarışan böyle tatsız tuzsuz bir isim verilmek zorunda kalındı”.

¹¹⁶ 16 Ocak 2007'deki Hrant Dink suikastının ardından yazılan bu şiirin aynı ithafla diğer yayımları için bkz.: 1. *Anlayış*, S. 46, (Mart 2007), s. 80, 81. 2. *herTaraf* (*Taraf* gazetesi eki), 22/01/2011. Ekin e-nüşası için bkz.: <http://www.taraf.com.tr/haber/hepimiz-hrant-iz-bence-ne-demektir.htm> [Erişim: 09/06/2011]. 3. *Afrika Pazar*, S. 304, (06/02/2011), s. 11. [*Afrika Gazetesi*'nin Pazar eki. Ekin e-nüşası için bkz.: <http://www.afrikagazetesi.net/Pazar-Arsiv/AfrikaPazarSayi304.pdf> (Erişim: 11/08/2012)]

Tablo 1. 5. Epigraf Metni İçeren Şiirler Tablosu

Yayın	Şiirin adı	Epigraf metni	Belirtilen kaynak
İA s. 229	“Okuyucuya / I”	“Ben vaktinin çoğunu / Oturmakla geçiren / Çekingen bir sivilim”	“(B. Shaw)”
İA s. 239	“Huş Ağacı Konuşsun, Sen Sus”	“Oraya varınca, bereketli vadinin / sağ yamacında, / yanan bir ağacın içinden / ona seslenildi: / ‘Ey Musa, benim, ben!’ ”	“Kur’an”
Taraf, 06/07/2009;ÖÇ s. 212	“Fiziğin Dili”	“... / Sonra bir gün ruhu gene dirilir. / Bu sefer de öyle olacaktır, umarım, / Ama biraz korkuyorum işte.”	“Şavkar Altınel”
Taraf, 14/12/2009 (kgş)	“Eski Dünya & Yeni Dünya”	“... yaşlı adamlar gelir / ve bizim kazandığımız dünyayı / bildikleri eski dünyaya çevirirler...”	“T. E. Lawrence”
Taraf, 11/01/2010 (kgş)	“Mahrem bir soru soruyor bir anne bir generale”	“vatanseverliğin de çok aşağılık, / alçaltıcı biçimleri olabiliyor.”	“Oscar Wilde”
Taraf, 30/01/2012 (kgş)	“123.000 Tüy, yahut Yolmak Kanadını Şeytanın”	“Denklik gözetilen ödeşmede hayat vardır.”	“Kur’an” ¹¹⁷

¹¹⁷ 2 /179

Tablo 3. 1. Poetik Metinler Tablosu

Şiirin adı	Kitap / Süreli yayın
“Her Şey Ortada...”	<i>İA</i> , s. 157
“Okuyucuya / II”	<i>İA</i> , s.232
“Prolog I”	<i>YŞK I</i> , s. 9
“Prolog II”	<i>YŞK I</i> , s. 11
“Prolog III”	<i>YŞK I</i> , s. 13
“Yakarış”	<i>YŞK I</i> , s. 19
“Nektar ve Ambrosia”	<i>YŞK I</i> , s. 22
“Bedevi Şair”	<i>YŞK I</i> , s. 24
“Varlığın Dilleri”	<i>YŞK I</i> , s. 33
“Jonglör”	<i>YŞK I</i> , s. 37
“Gece Ayini”	<i>YŞK I</i> , s. 42
“Kalk Şair”	<i>YŞK I</i> , s. 44
“Kalk Yürü”	<i>YŞK I</i> , s. 45
“Şair Prometheus I”	<i>YŞK I</i> , s. 81
“Şair Propmetus II” ¹¹⁸	<i>YŞK I</i> , s. 83
“İbn-i Hazm’dan Sarf Nahiv Dersleri”	<i>YŞK I</i> , s. 102
“Bahr-ı Kebir”	<i>YŞK I</i> , s. 142
“Moğol Paşası & Acem Şairi”	<i>YŞK I</i> , s. 143
“Bedevi Şair”	<i>YŞK I</i> , s. 146
“Endüslü ‘Saray Şairi’ ”	<i>YŞK I</i> , s. 216
“Büyük Sorulara Takılıyor Caius’un Akli”	<i>YŞK I</i> , s. 297
“Suyun Kıyısı”	<i>YŞK II</i> , s. 16
“ ‘Şiir ve Hayat’ ”	<i>YŞK II</i> , s.28
“Büyük Keşifler”	<i>YŞK II</i> , s. 30
“ ‘Jonglör’ ”	<i>YŞK II</i> , s. 37
“Gül Sepeti”	<i>YŞK II</i> , s. 125
“Çırak”	<i>YŞK II</i> , s. 126
“Şairin Yontusu”	<i>YŞK II</i> , s. 139
“İyi Şiir & İyi Şiir”	<i>YŞK II</i> , s. 140
“Şiir, Matematik, Felsefe”	<i>YŞK II</i> , s. 146

¹¹⁸ Şiirin adı typo hatası nedeniyle kitapta yukarıdaki biçimiyle yer almıştır. Özgün yazımı "Şair Prometheus II" biçiminde olmalıdır. Bkz.: Tabloda yer alan bir önceki şiir.

“Şiir, Geometri, Estetik”	YŞK II, s. 148
“Şair Bugünden Geçiyor”	YŞK II, s. 214
“Şairlerin Tanrısı”	YŞK II, s. 222
“Şairlerin Tanrısı”	YŞK II, s. 227
“Dublör”	YŞK II, s. 257
“Şair & Yalvaç”	YŞK II, s. 258
“Şiir & Hayat”	YŞK II, s. 261
“Öyle Bir sessizlik Olsun ki...”	YŞK II, s. 271
“Öyle Dokunmalısın ki...”	YŞK II, s. 273
“ ‘Ol!’ Emrinin Çömezidir Şiir”	YŞK II, s. 274
“Doğanın Konuştuğu Gibi”	YŞK II, s. 276
“Meleğe Tutulan Şeytan”	YŞK II, s. 286
“ ‘Şiir ve Hayat’ mı Diyoruz ”	YŞK II, s. 287
“Örslle Çekiç Arasında”	YŞK II, s. 291
“Eğer Sahte ve Uydurma..”	YŞK II, s. 292
“Ellisini Devirmiş Bir Şair”	YŞK II, s. 301
“Kendi Yazdıklarını Okuduğunda”	YŞK II, s. 307
“Yüksek Sanat”	YŞK II, s. 308
“Hikmet de, Şiir de”	YŞK II, s. 309
“ ‘Büyük Şiir’ ”	YŞK II, s. 311
“İyi Şiirler Yaşlı Doğanlar”	YŞK II, s. 313
“Genç Kalma”	YŞK II, s. 314
“Orta Halli Şiirler”	YŞK II, s. 315
“Palamutlar Büyüyünce”	YŞK II, s. 316
“ ‘iyi şiir’ ”	YŞK II, s. 317
“Şair, Krala..”	YŞK II, s. 318
“Melekleri ve Okurlarıyla..”	YŞK II, s. 319
“Dil Bütün Biçimleriyle..”	YŞK II, s. 320
“Bir Şiir, Okuruna..”	YŞK II, s. 323
“Yazdığım Şiirlerle”	YŞK II, s. 324
“Yazdıkların Ne Kapan Olsun”	YŞK II, s. 326
“Onca Beyin Humması”	YŞK II, s. 327
“Pekâla İyi Olabilecek”	YŞK II, s. 328
“ ‘İyi Şair’ ”	YŞK II, s. 329
“Şiirlerini Yazarken”	YŞK II, s. 331

“Bu Atlar Seninse”	<i>YŞK II</i> , s. 332
“Aradığın Şairi..”	<i>YŞK II</i> , s. 333
“Usta Sanatçının Çömezde..”	<i>YŞK II</i> , s. 335
“Oruç Üstüne Oruç”	<i>YŞK II</i> , s. 337
“Şiirinin Gözleri Olsun..”	<i>YŞK II</i> , s. 340
“Ağaç Zaman Dikilir”	<i>YŞK II</i> , s. 341
“Düşünceden Hızlı”	<i>YŞK II</i> , s. 342
“Genç Bir Şair Çıkıp..”	<i>YŞK II</i> , s. 343
“Her Çağda”	<i>YŞK II</i> , s. 344
“Balık İz Bırakmaz”	<i>YŞK II</i> , s. 345
“Şiir Bizatihi Bir Şeydir”	<i>YŞK II</i> , s. 346
“Bir Hırsız Gibi”	<i>YŞK II</i> , s. 347
“Işığa Fazla Bakarsan”	<i>YŞK II</i> , s. 348
“Hal & Söz”	<i>YŞK II</i> , s. 350
“İyi Şairlerin Diğerlerinden Farkı”	<i>YŞK II</i> , s. 351
“Genesis”	<i>YŞK II</i> , s. 352
“Sesin Kendisi Değil”	<i>YŞK II</i> , s. 354
“Şiir Sanatı”	<i>YŞK III</i> , s. 28
“Hayat & Sanat”	<i>YŞK III</i> , s. 43
“Şairlerin Tanrısı”	<i>YŞK III</i> , s. 44
“Şiire Yer Açmak”	<i>YŞK III</i> , s. 46
“Çırağın İlk İşi”	<i>YŞK III</i> , s. 48
“Kötü Şairler”	<i>YŞK III</i> , s. 51
“Şiir & Hayat”	<i>YŞK III</i> , s. 52
“Şiir & Ölüm”	<i>YŞK III</i> , s. 53
“Cehennemden Yükselen Neşideler / Poetika”	<i>YŞK III</i> , s. 55
“Homopoeticus”	<i>YŞK III</i> , s. 83
“Gecikmiş Şair”	<i>YŞK III</i> , s. 84
“Homopoeticus”	<i>YŞK III</i> , s. 86
“Dağ Yolu”	<i>YŞK III</i> , s. 91
“Sol Elle Yazılanlar”	<i>YŞK III</i> , s. 95
“Homopoeticus / X”	<i>YŞK III</i> , s. 241
“Homopoeticus / XI”	<i>YŞK III</i> , s. 242
“Homopoeticus / XIV”	<i>YŞK III</i> , s. 247
“Homopoeticus / XVII”	<i>YŞK III</i> , s. 253

“Homopoeticus / XXI”	<i>YŞK III</i> , s. 260
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Bayramlık Giysiler”	<i>YŞK III</i> , s. 287
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Şiirde Zorlama Yok”	<i>YŞK III</i> , s. 288
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Şiir Yazmak mı?”	<i>YŞK III</i> , s. 290
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Zekânın İşleri”	<i>YŞK III</i> , s. 292
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Rüya & Şiir”	<i>YŞK III</i> , s. 293
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Büyük Kuşçu”	<i>YŞK III</i> , s. 294
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Akıllı Delilik”	<i>YŞK III</i> , s. 296
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Nereye?”	<i>YŞK III</i> , s. 300
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Anahtar”	<i>YŞK III</i> , s. 301
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Her Şey Her Şeyle”	<i>YŞK III</i> , s. 302
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Sonsuz Eksi Bir”	<i>YŞK III</i> , s. 305
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Karınca, Gül Yaprağı, Sultan Süleyman...”	<i>YŞK III</i> , s. 306
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Hurdacı”	<i>YŞK III</i> , s. 308
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Kaleydoskop”	<i>YŞK III</i> , s. 309
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Gelin-Güvey Oyunu”	<i>YŞK III</i> , s. 311
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Mevsiminde Dirilmek”	<i>YŞK III</i> , s. 313
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Homopoeticus”	<i>YŞK III</i> , s. 315
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Kısık Ateş”	<i>YŞK III</i> , s. 316
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Ardıç Kuşu, Martı”	<i>YŞK III</i> , s. 318
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Şair & Mucit”	<i>YŞK III</i> , s. 319
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Nereye Ekersen Ek, Biter”	<i>YŞK III</i> , s. 321
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Viking Şairi”	<i>YŞK III</i> , s. 324
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Şairin Ölümü”	<i>YŞK III</i> , s. 329
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Balıkçı - Şair”	<i>YŞK III</i> , s. 331
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Ana Kara”	<i>YŞK III</i> , s. 334
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Şair Bugünden Geçiyor”	<i>YŞK III</i> , s. 335
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Ot, Diken, Kuyu, Şiir...”	<i>YŞK III</i> , s. 336
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Toplayıcı”	<i>YŞK III</i> , s. 337
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Bırak, O Düşün Senin Peşine!”	<i>YŞK III</i> , s. 338
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Sol Elle Yazılanlar”	<i>YŞK III</i> , s. 339
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Şiir & Hayat”	<i>YŞK III</i> , s. 341
“Güncellenmemiş Edebiyat Dersleri / Pagoda”	<i>YŞK III</i> , s. 342

“Şair Çalışıyor”	<i>YŞK III</i> , s. 378
“Ağaca, Rüzgâra, Yağmura Poetikaları Sorulsa...”	<i>YŞK III</i> , s. 386
“Şair ‘Bugün’den Geçiyor”	<i>YŞK III</i> , s. 389
“Ebedî Gezgin”	<i>YŞK III</i> , s. 391
“Epilog I”	<i>YŞK III</i> , s. 403
“Epilog II”	<i>YŞK III</i> , s. 405
“Epilog III”	<i>YŞK III</i> , s. 407
“Usta & Çırak”	<i>YİBİM</i> , s. 70
“Kule, Yelken”	<i>YİBİM</i> , s. 71
“ ‘Ders’ ”	<i>YİBİM</i> , s. 75
“İbrahimce Sorular”	<i>YİBİM</i> , s. 86
“Balmumundan Düşünceler”	<i>YİBİM</i> , s. 87
“İbrahimce Sorular”	<i>YİBİM</i> , s. 90
“Herkesin Bildiği Şeyler”	<i>YİBİM</i> , s. 91
“Ölüm Üzerine Karışık Tezler I”	<i>YİBİM</i> , s. 187
“İbrahimce Sorular”	<i>YİBİM</i> , s. 211
“Şairlerin Zamanı”	<i>YİBİM</i> , s. 218
“Sol Elle Yazılanlar”	<i>YİBİM</i> , s. 251
“ ‘Şiir Kuşu’ ”	<i>YİBİM</i> , s.252
“ ‘Söz’ Üzerine”	<i>YİBİM</i> , s. 253
“Hikâye”	<i>YİBİM</i> , s. 254
“Şiir ve Metafizik... / I-XII”	<i>YİBİM</i> , s. 260-271
“Şiir ve Metafizik... / XVII-XXI”	<i>YİBİM</i> , s. 274-277
“Balmumundan Düşünceler”	<i>YİBİM</i> , s. 346
“İbrahimce Sorular”	<i>YİBİM</i> , s. 360
“Şiir ve Hakikat”	<i>YİBİM</i> , s. 369
“Blues Şairi”	<i>CAZ</i> , s.47
“Sol Elle Çalınanlar / II”	<i>CAZ</i> , s.106
“Caz Şairi”	<i>CAZ</i> , s.127
“Şu, ‘Caz’ Dediğimiz de Nedir?”	<i>CAZ</i> , s.134
“Sol Elle Çalınanlar”	<i>CAZ</i> , s.217
“Cazın ve Şiirin Kıyıları / I-VII”	<i>CAZ</i> , s.219-228
“Cazın ve Şiirin Yolları”	<i>CAZ</i> , s.229
“Cazın Rengi / I, II”	<i>CAZ</i> , s.238-240
“Cazın Rengi / VII, VIII”	<i>CAZ</i> , s.247-249

“Caz & Metafizik / III”	CAZ, s.286
“Şiirin Kanatları / I-II”	CAZ, s.323-325
“Cazın Kolları ve Kanatları Şiirin”	CAZ, s. 333
“İyi Caz, İyi Şiir / I-I”	CAZ, s. 361-362
“Büyük Caz”	CAZ, s. 399
“Sol Elle Yazılanlar”	ÖÇ, s. 15
“Şiir Dediğin”	ÖÇ, s. 22
“Emzik”	ÖÇ, s. 24
“Meyhanede Sabahlayanlar İçin Metafizik / III”	ÖÇ, s. 75
“Yol Türküsü”	ÖÇ, s. 80
“Yol Arkadaşı I”	ÖÇ, s. 123
“Çırağın Şarkısı”	ÖÇ, s. 135
“Küçük Şeyler”	ÖÇ, s. 136
“Sol Elle Yazılanlar”	ÖÇ, s. 238
“İlk Sanatçı”	ÖÇ, s. 245
“Yamak”	ÖÇ, s. 334
“Şen Balıkçı”	ÖÇ, s. 348
“Homopoeticus (III)”	Taraf, 31/05/2010
“ ‘Şairler’ ”	Taraf, 01/11/2010
“Tuz ve Kekik”	Taraf, 01/11/2010
“ ‘Şuara’ ”	Taraf, 01/10/2012
“Dualardan Bir Dua”	Taraf, 21/01/2013
“Marangoz Dükkânı”	Taraf, 22/04/2013
“Çarşı Pazar Gezerken”	Türk Edebiyatı, S. 394, (09/2006), s. 27.
“Kırkyaş Şarkıları Kitabı / Aforizmalar / 1, 2, 3, 4”	Hece, S. 99, (03/2005), s. 7, 8.
“ ‘Şiir ve Hakikat’ ”	Hece, S. 80, (09/2003), s. 6.
“ ‘Kusursuz’ ”	Hece, S. 62, (02/2002), s. 4, 5.

Ek 2. Tez Çalışmasında Alıntı Yapılan Yayımlanmamış Şiirleri

Eski Sahneler, Eski oyuncular

*Ablalarım, ağabeylerime
ve küçük kardeşime...*

daracık uzunca bir hol,
mutfak olarak kullandığımız bir ‘tandır evi’
ve tandır evine açılan,
yoksullara vergi bir mizah zevkiyle,
‘kuyu’ dediğimiz,
Yusuf’un kuyusundan hallice,
yeraltında, eski kilerden bozma
on metre karelik o tek odada
tam on kişi yaşıyorduk:

yedi kardeş, anne-baba
ve ‘*abla*’ diye çağırdığımız,
ermenî tehcirinde
merhameti sonsuz Tanrı’nın
kuyuların bu en rahme benzeyeninde*sıtar* ettiği,
dulların en güzeli
inananların hası,
yetmişlik Fadime Abla.

sonra, bütün kış boyu köyden
kağnılarla oyunlara taşınan,
sahneye giren çıkan
dayılar, teyzeler, kuzenler...

ve cismiyle ‘*kuyu*’da yer kaplamayan,
tersine, alçacık sesi, utangaç doğası
ve kendisi gibi küçük

küçücük *'hekâtları'*yla
bize kuyu içinde kuyu, kuyu içinde
saraylar, has bahçeler armağan eden
'böyükanam',
o, bir insan yüreği büyüklüğündeki
'khemeççik' hatun,
(*'bez bebek'* demek, bu)
sevgili anneannem...

bir de *'Paşiko'* muz vardı,
annemin halası ve hemen bütün
çocuklarının ebe anası...
gün aşırı uğrar, okuyup üfler,
şeytanlarımızı *'kışkış'*lar, biber sürerdi,
bizi azdırmaya niyetli
cinlerin, ifritlerin ağızlarına.
tandır gününde un eler
bir aylık ekmek için, söylene söylene
yufka yetiştirirdi anneme.
gün boyu dumandan, sıcak istimden
yanakları nar gibi kızarıp pişen,
gözleri kan çanağına,
cennetin tan ağartısına dönen anneme...

ve kuşkusuz, komşularımız vardı,
bize gönlümüzün kapısı kadar yakın
rol arkadaşlarımız, oyun *'şeriklerimiz'*...
onlar da günün yarısını kapıda, sövede,
ve - babamın iflas edip de,
kunduracı tezgâhını,
doldukça genişleyen mucize *'kuyu'* muza
taşımadan önceki günlerde -
çat kapı tandır evinde,
'kuyu' da, *'seki'* de
oyunlarımıza katılır,

repliklerimizi tazelerlerdi;

Hüsna eze, Hatice abla, Çatılo bibi...
teravîh namazında camide
kadınlar mahfelinden aşağı
horoz uçurduğu söylenen
'*mugallit*' Çatılo bibi, bu.

bir de Müşerref abla vardı,
takma bıyığı, kasketi,
kaytanlı '*ziğva*'sıyla
tebdili kıyafet sokağa çıkan
ve '*işmarlarıyla*'
evde kalmış kızların,
o buz tutmuş çiçeklerin
yüreğini hoplatan,
kendisi de geçkin kızlardan,
'*reggez*' Müşerref Abla.

ve Nano...
yalnız 'Kuşbazlar'ın Ali'nin
ve '*aşağı mahalle*'nin
öteki bıçkınlarının değil,
paçalı kumru ve güvercin kılığında
dama inen cinlerin, perilerin de
bağrını yumruklatan,
ama sonunda babası yaşında
- at cambazı mıydı, neydi -
bir tufeyliyle kaçan *
çukur gözlü '*nanaher*',

*Nano tam böyle değildi, biliyorum,
Ve mesela, gerçek hikâyeye bağlı kalınsaydı,
sadece '*yaşlı bir tufeyliye varan*' gibi bir ifade
Nano'nun evlilik macerasını anlatmak için yetecekti.
ama şiirin ve oyunun stilize kostümleri içine sığabilmesi,
kahramanımızın böyle ufak ve dramatik bir değişim
geçirmesiyle mümkün gözükte benim gözüme.

öksüzler güzeli Nano!

kapımızı sık sık ‘poşa’larçalardı,
elekler, kalburlar satan
Çukurovalı ‘çingen’ler
ya da Türkmenler,
‘bohçacı’ denirdi bu kadınlara,
annemin dünya-ahret ‘bacılık’ları...

onları, eşikte, kapı önünde tutmak
annemin *arına* gider ve her seferinde
elekleri, kalburları, bohçalarıyla
‘yukarkioda’ya buyur ederdi,
büyük ablamın, oyaları, dantelleri,
‘kirlent’leriyle, Şeyhname gibi süslü,
‘leyal-i elf ve vahid’ kadar hülyalı,
ama, daha o yaşta, o bilinç düzeyinde bile
insanda, bir karanlık çağ etkisi
uyandıracak kadar gizemli
o girilmez gök katına,
ablamın her gün al baştan silip süpürdüğü
ve içine gömüldüğü
tirendazmahremiyetine yani...

ve o efsane sahnelerinin
gizemli figürlerinden biri,
cennetten geçerken memnu meyveye
tamah etmekten korkan
dünyanın en açık sözlü havvası
bir ‘Yıldız’ kadıncık vardı ki,
kalkıp gideceği zaman, insana,
“işte *poşaların* / çingenlerin Meryem Anası!”
dedirtecek bir safiyetle,

“beni kapıya kadar geçir, bacılık!”
derdi anneme
ve bir üçüncü kişiden bahseder gibi
hemen eklerdi,
“bakarsın şeytana uyacağı tutar,
bu Allahın *poşası*, kim bilebilir.”

gün boyu, yalnızca ekmek isteyen
ve verilen eski püskü *esvaplar* için
dualarıyla oğlanlara göğün kaftanlarını,
kızlara göğün fistanlarını bağışlayan
dünyanın en cömert dilencileri,
bazen de onların kılığına girmiş
Hızır İlyas döverdi kapımızı;
ama her seferinde, tabii,
ancak gittikten sonra
anlardık onun kim olduğunu.

. . . .

ah, ebediyen yitirdik, yitirdik hepsini,
o on metre karelik odaya
ve ‘*kırlangıç*’ tavanlı tandır evine
sığdırabildiğimiz sayısız hikâyeyi,
sayısız kahramanı, sayısız yüzü
ve sayısız kozmik maskeyi?

şimdi belki onların dualarının bereketiyle,
yedi kardeş, hemen her birimizin
kaftanlarımız, fistanlarımız,
‘*üçodalonsalonmanje*’ meskenlerimiz,
bazılarımızın çardaklı bahçe içinde
gösterişli, asude konaklarımız var;

ve bazılarımızın, fantezilerinde,
bir tek, ‘Mısır Azizi’
yahut ‘Bizans Tekfuru’

yahut ‘Şiir Sultanı’ rolünü
oynamadığı kaldı...

ama çalmıyorkapısını artık,
hiç birimizin
ne *poşalar*, ne *çingenler*,
ne hızır ilyaslar,

ne bize düşlerimiz kadar yakın
hatırlı, ülfetli komşularımız,
ne başka gök katlarından,
başka gezegenlerden
misafir ‘*oyun kişileri*’...

ah yitirdik mi sahiden, yitirdik mi hepsini?
yoksa, bilgelerin dediği gibi,
bir kere yaşanan,
oyuna giren, sahneden geçen,
gönlün defterine geçirilen
bir daha yok olmaz mı, ebediyen?

ve izleyip duruyorlar mı
sonraki oyunlarımızı
içimizin ‘*kuyu*’larından,
tandır evlerinden,
‘*seki*’lerinden,

eski benliklerimizin,
eski maskelerimizin
karanlıkta parıldayan
gözevlerinden?

6 Aralık 2007

Cahit Koytak

Ek 3. FOTOĞRAF, RESİM ve ÇİZİMLER

ARA GÜLER İÇİN RESİM ALTI YAZISI*

Kötü gün ya da iyi gün,
Acı ya da mutlu düş
Fark etmez,
Hangi resmin içine
Bir çocuk koy
Bir de anne,
Orası Tanrıyla dolup taşar,
Orası varlıkla dolup taşar,
Orası şiirle dolup taşar.

CAHİT KOYTAK

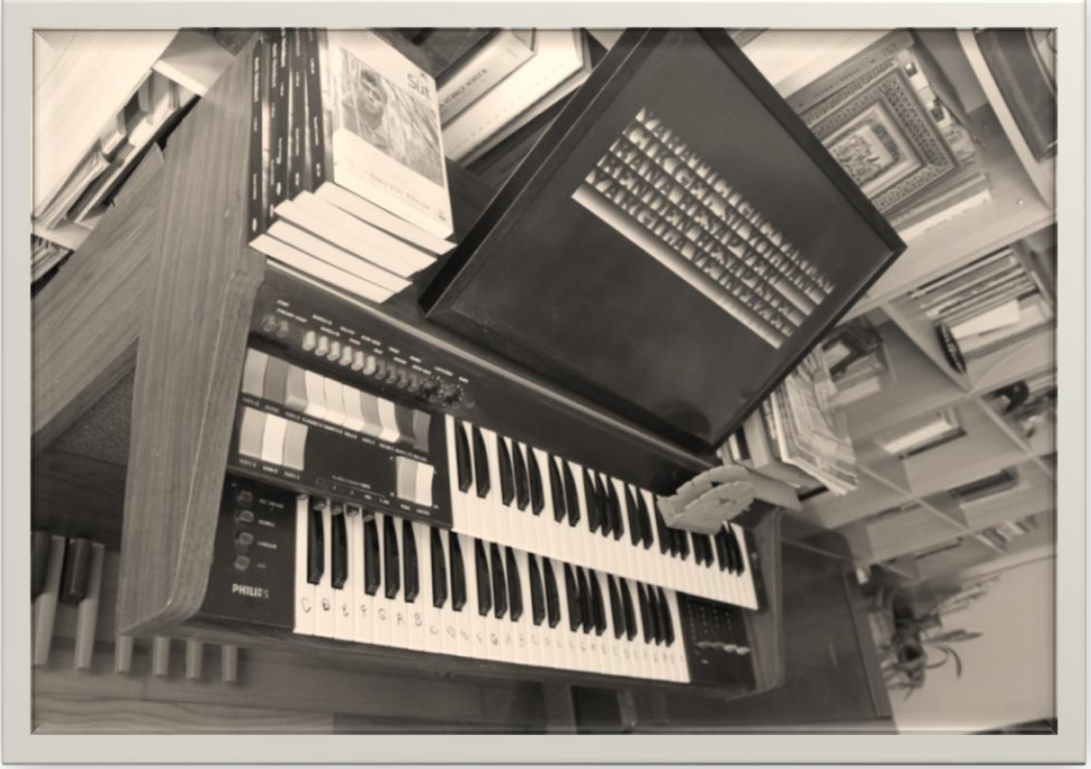
*[1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Kapsamında Hazırlanan] *Hakları Çalınmış Çocuklar Albümü*, Haz.: Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, Şubat 2011, s. 28.

Resim: 1. 4. Cahit Koytak, "1. 4. Şairin Ticaretle İmtihanı: Tüccar, Kuyumcu, Bezzaz" başlığında bahsi geçen emektar minibüsüyle.

Resim: 1. 7. 5. Şairin neyzenlikteki amaçlarından biri de "*Üfleye üfleye, o cansız, dilsiz boruyu / Önce benimle konuşmaya, / Sonra benim gibi konuşmaya, / Sonra benim yerime konuşmaya / Razı ederim, sanıyorum.*" umududur.

Resim: 1. 7. 5. Cahit Koytak'ın bazı şiirlerine de esin veren, temrinler yaptığı piyanosu.

Resim: 1. 1. Cahit Koytak, evinin bahçesindeki marangozhanesinde. "Marangozluk babada kalmaz; bir uğraşı olarak oğul Cahit Koytak'a, oradan da torun Mimar Ahmet Selim Koytak'a tevarüs eder."

Resim: 1. 1. Cahit Koytak'ın şiirlerine sıkça yansıyan marangozluk zanaatından bir örnek. Evinin bahçesindeki bir kapı.

Resim: 1. 7. 3 "Komşular"¹⁶⁵⁶ şiirine esin veren, komşu bahçesindeki ağaç –şairin kendi adlandırmasıyla- "*bababula ağacı*".

¹⁶⁵⁶ "Komşular", ÖÇ, s. 429.

Resim: 1. 7. 4. Şiirlerinde sıklıkla yer alan yürüme pisti "Mavi Çam Sokağı" [Örneğin, "Yağmurda Kitap Okuyan Adam" (*YŞK II*, s. 128).] Atatürk büstünden başlayarak Orkide Sokak'a kadar park boyunca devam eden caddedir.

Resim: 1. 7. 9. Cahit Koytak'a Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi senatosunun kararıyla *“Estetik hazzın ve / veya farklı ideolojilerin edebi düşünceye tahakküm ettiği postmodern dünyada, Türk şiirine dünyayı açık uçlu olarak yeniden yorumlama imkânını göstermesi ve hem şairi hem de okurlarını yüzleşme etiği bağlamında özgürleşme ve sorumluluk üstlenmeye davet çabaları”* gerekçesiyle değer görülen fahri doktora belgesi, Rektör Prof. Dr. Hüseyin Akan tarafından takdim edilirken.

Kriter

Şubat 84

Mehmet
UYTUN

Metin Ö.
MENGÜŞOĞLU

Jacques
BERQUE

Dr. Halûk
NURBAKİ

M. Said
ÇEKMEGİL

Sabri
KELEMEROĞLU

Hüseyin
ÜZMEZ

Murat
KAPKINER

Bayram
KARAÇOR

ve

Yavuz Bülent
BAKİLER

MEMURUN ÖLÜMÜ

Memur öldümü
Bütün saatleri başucuna toplayın
Bütün kanpanaları

—saat dokuzdan önce
dokuzdan önce

Kefene değil kefene
Memurun ölüsünü
Günlük gazetesinin
Kara bezine sarın

—saat dokuzdan önce
dokuzdan önce

Ve mezarını ah ah!
Mezarını memurun
Banliyö tirenine kazın
Kazın vapura otobüse

—saat dokuzdan önce
dokuzdan önce

Bakmayın öldüğüne
—saat dokuzdan önce
Taşın işyerine
—saat dokuzdan önce

Saat tam dokuzda tam
Bütün şehirde ölüm
Kâğıttan elleriyle
Oğmaya başladımı
alınını memurların
İnanın işte o an
İnanın öldüğüne

saat tam dokuzda tam
dokuzda saat
tam saat dokuzda

Cahit KOYTAK
1972

100 LİRA

Resim: 2. 2. 1. *Kriter*'de Kafkaesk Bir Şiir: "Memurun Ölümü". Cahit Koytak'ın *Diriliş* dışında yayımladığı ilk şiir, M. Said Çekmegil ve oğlu M. Selami Çekmegil'in Ankara'da çıkardığı *Kriter*'de yayımlanır.

DİRİLİŞ

AYLIK DERGI

Geçmişte ve geleceklere doğru inanç

DİRİLİŞ

Ölümden Sonra Kalkış V.

SEZAI KARAKOÇ

İtikatta ve amelde doğru mezhepler (devam)

Z. N.

İnanış ve nihilizm üzerine

KARL JASPERS
Çev. KÂMİL ÖZTÜRK

Fecir Devleti (şir)

SEZAI KARAKOÇ

Zal tepesine doğru

CAHİT ZARİFOĞLU

Sezar'ın dünyası'ndan

THORNTON WILDER
Çev. TURHAN AKIŞIK

Klasik musikimiz

M. CAHİT ATASOY

Zülcüfûl Mekanında bir «sütun»: Bir taş da sen at

Eski sofraya (şir)

CAHİT KOYTAK

Meydan ortaya çıktığında

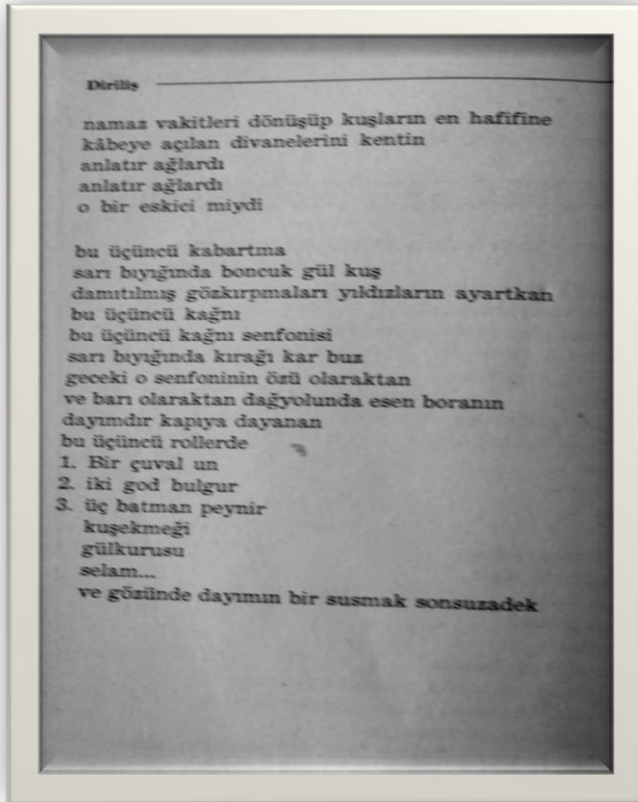
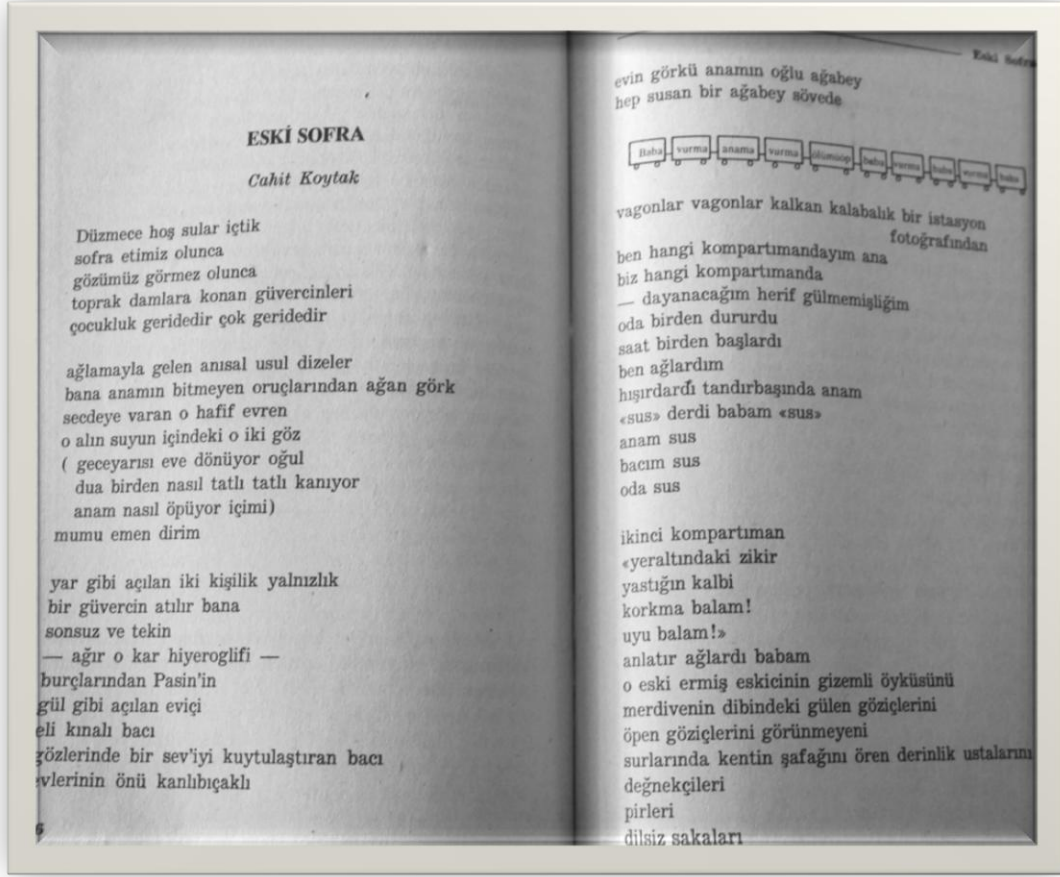
SEZAI KARAKOÇ

1970

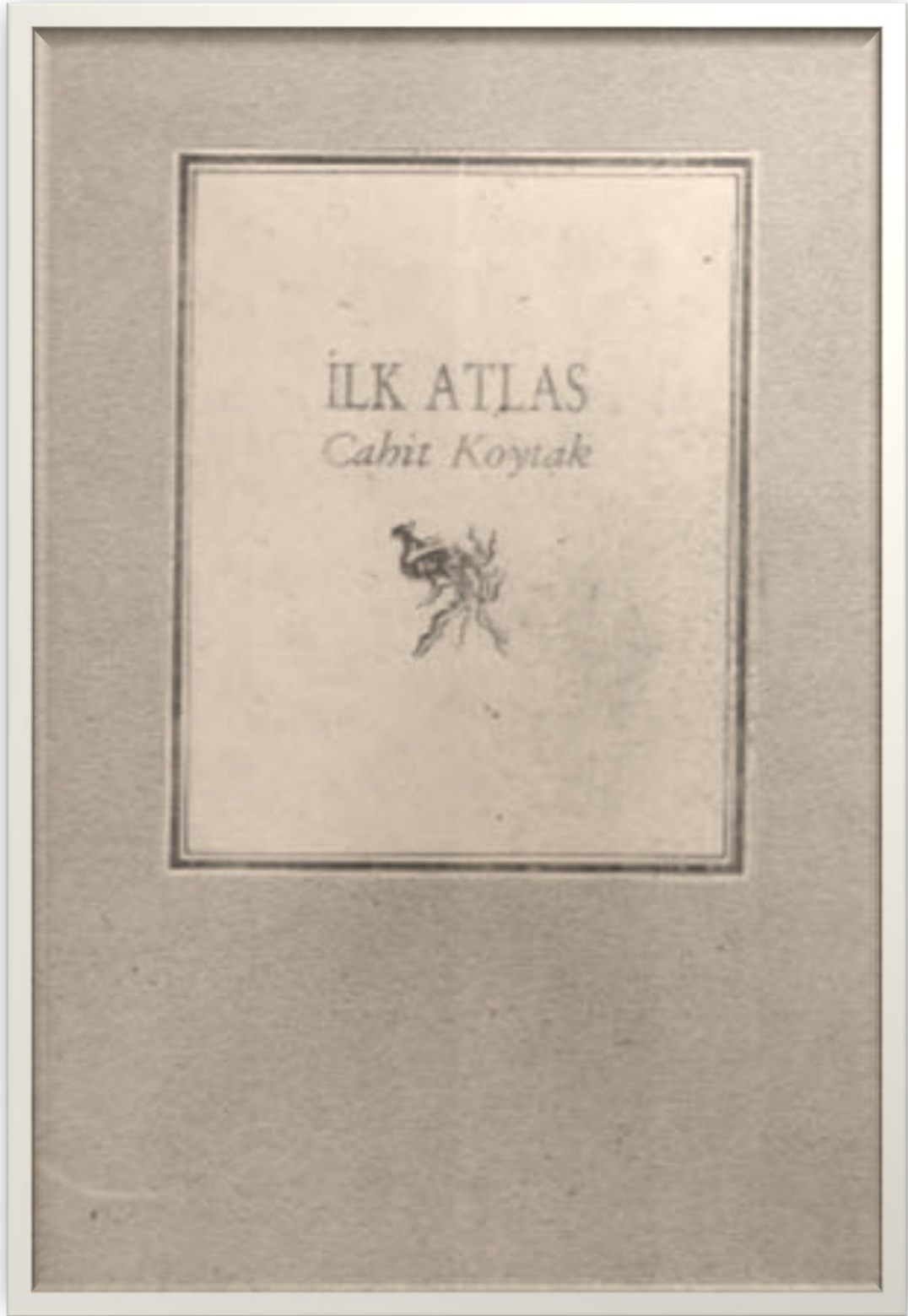
5

ŞUBAT

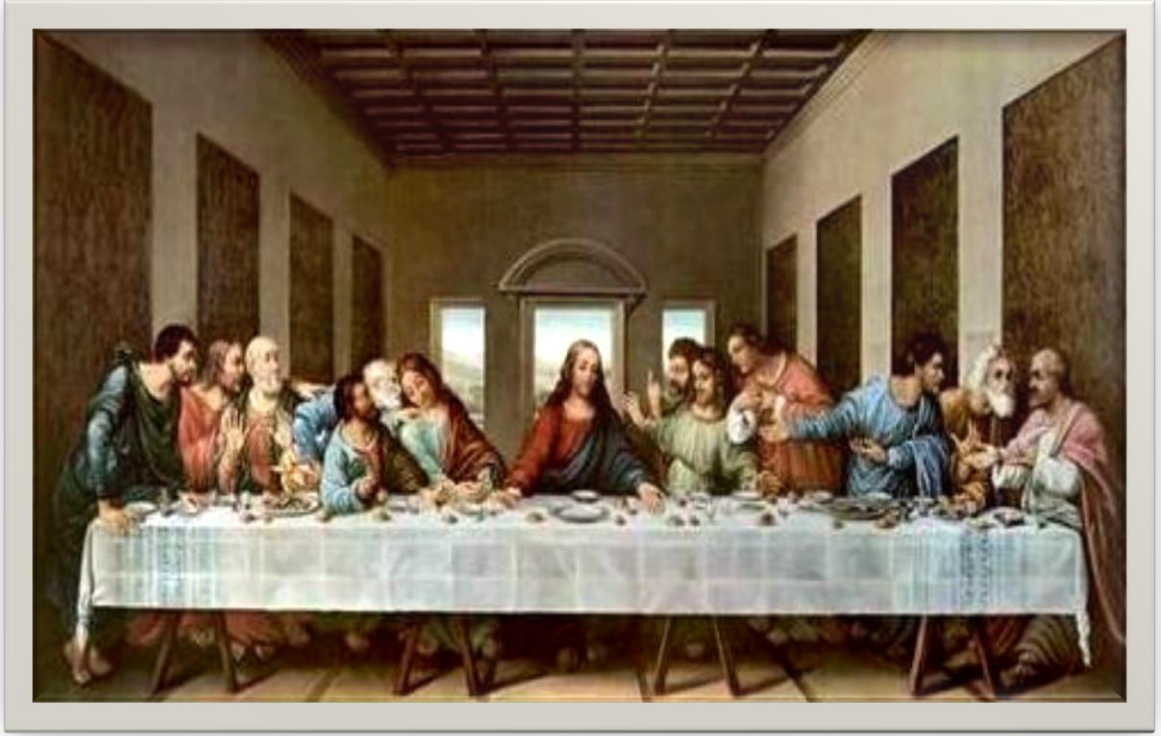
Resim: 2. 1. Cahit Koytak'ın ilk şiiri "Eski Sofra"nın yayımlandığı *Diriliş* dergisinin Şubat 1970 tarihli 6. Sayısı.

Resim: 2. 1. Cahit Koytak'ın yayımlanmış ilk şiiri: "Eski Sofra". Cahit Koytak, "Eski Sofra", *Diriliş*, S. 6, (Şubat 1970), ss. 58, 59, 60.

Resim: 2. 4. 2. Cahit Koytak'ın yayımlanmış ilk kitabı: *İlk Atlas*, Yazı Yayıncılık, İstanbul, 1990.

Resim: 3. 6. 1. 2. Ortada oturmakta olan Hz. İsa, sağındaki Magdalalı Meryem ve on bir havarisini İncil'in anlatısına uygun olarak son akşam yemeğinde gösteren Leonardo Da Vinci'nin "Son Akşam Yemeği" adlı yağlı boya tablosu. Magdalalı Meryem'in sağındaki ikinci kişi, elinde Ferisilerden aldığı para kesesiyle şaşkın bir biçimde oturan ve Hz.İsa'yı para kaşılığı ihbar eden Yahuda İşkariot'tur. Tablo Hz. İsa'nın ihbar edileceğini söylediği anı betimlemektedir. "Son Akşam Yemeği" Cahit Koytak şiirinde sıkça kullanılan motiflerden biri olarak dikkat çeker.

ÖZGEÇMİŞ

Yavuz Güneş, 1979 yılında Kayseri'de dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de tamamladı. Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2002 yılında lisans derecesiyle mezun oldu. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Tezsiz Yüksek Lisans eğitimini 2003 yılında tamamladı. İki yıl süreyle MEB'de Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. Tezli Yüksek Lisans eğitimini aldığı Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2009 yılından beri Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlük Türk Dili bölümünde okutman olarak görev yapmaktadır. Ulusal ve Uluslar arası çeşitli bilimsel toplantı kitaplarında, hakemli ve popüler dergilerde yazıları yayımlanmıştır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

